

Ad repetita F. Turriani monachi Iesuitae sophismata de ecclesia et ordinationibus Ministrorum Ecclesiae, Responsio

<https://hdl.handle.net/1874/454598>

gc

AD REPETITA
F. TURRIANI MONA-
CHI IESVITÆ SOPHIS-
MATA DE ECCLESIA ET OR-
INATIONIBUS Ministrorum Ec-
clesiæ, Responsio.

*In qua refelluntur omnes tum responsiones, tum obiectiones à Turriano
 Proposita in libro defensionis Sophismatum, quem ille perperam,
 Defensionem locorum Scripturæ, inscripsit.*

Accessit Tractatus de legitima Vocatione Pa-
 storum Ecclesiæ reformatæ.

AVTHORE A. SADELE,

MORGIS,
 Venundantur in officina Typographica Io. le Preux,
 Illust. D. Bernesium Typog.
 clā. 13. L X X X.

AD REPETITAM
L. T. V. R. I. A. N. I. M. O. N. A.

CHI IN VIT. E. T. O. P. H. I. A.

M. A. Y. A. D. E. R. E. P. E. T. I. T. A.

...

...

...

...

...

...

...

...

...

ILLVSTRISSIMO
ET POTENTISSIMO PRIN-
CIPACI AC DOMINO, D. VVILLELMO
LANDGRAVIO HASSIAE, COMITI
IN KATZENELNBOGEN, DIETZ,
ZIGENHAIM ET NIDDA, &c. DO-
MINO SVO CLEMENTISSIMO.

NIHIL est loquacius vanitate,
inquit Augustinus: quæ non ideo
potest quod veritas, quia si vo-
luerit, plus etiam clamare potest
quàm veritas. Hanc Augustini
sententiam esse verissimam, Princeps Illustris-
sime, V. Celsitudo, cùm ex aliis Monachis E-
uangelicæ veritati loquacissima vanitate iam-
pridem obstrepentibus, tum ex hoc Sophista F,
Turriano potest facillè cognoscere. Quum e-
nim duodecim Scripturæ locos à Turriano
corruptos, ab eius captionibus & Sophisma-
tum fallaciis, breui quodam libello ante tres
annos vindicassemus: ecce, post triennes medi-
tationes (scilicet vt annorum numero, locorum
numerus responderet) tres tantùm locos nobis
reposuit: idque tanta loquacitate, vt cuius antea
silentium mirabamur, eius nunc profusam lo-

*De Ciuit.
Dei l. 5. c.
27.*

EPISTOLA.

quacitatem cogamur mirari: qua certè nobis abundè superiora illa Augustini verba confirmavit: Nihil esse loquacius vanitate. Ac fortassis isti Græculo, versus hic Homericus occurrebat: *Αἰχρὸν τοι δ' ἦρόν τε μένειν κενεὸν τε νέροξ*: idcirco qui rebus erat vacuus, plenus verborū prodire voluit, ne inanis planè prodire videretur. In quo non idem illi quod olim Augustino contigit: qui rogatus à Laurentio vt ab eo breuiter magna dicerentur: illius ita petitioni satisfecit, vt res maximas grauissimásq; vno libello fuerit complexus. Turrianus autem non breuiter, sed loquacissimè: non magna, sed parua, aut nulla potius in medium attulit, non veritatis, sed vanitatis argumenta. Ex quo rursus illam Augustini superiorem sententiam comprobauit: Vanitatem non idem posse atque veritatem, licet possit plus etiam clamare quàm veritas. Nam (inquit Tertullianus) virtus veritatis expedita paucis gaudet: at mendacio multa sunt necessaria. Nos autem, Illustrissime Princeps, nostram hanc secundam Sophismatum Turriani, eiusq; vanitatis loquacissimæ Refutationē offerimus. V. C. quæ superiorem nostrum libellum aduersus eiusdem Turriani Sophismata conscriptū à nobis accipere dignata est. Atque id confido V. C. quæ est eius humanitas & clementia, ingratum non fore: quæ si non grauabitur secundam hanc Turriani Refutationem perlegere, atque, quod à V. C. Turrianus postulauit (quam ab eo latam conditionem non repudio) causam

*Enchir. ad
Laurent.
5.2.*

*Conte.
Marc. lib.
2.*

*In Epist.
Dedicat.
pag. 2.*

EPISTOLA.

causam cum causa, rem cum re, rationes cum rationibus, argumenta cum argumentis, testes cum testibus conferre: addo etiam (quod nescio an Turrianus etiam velit) omnia ad Scripturae sacrae regulam exigere: non dubito quin statim V. C. discussa Sophismatum caligine, veritatem ipsam magis ac magis videat in clarissima luce constitutam. Nec enim moror quod ille mihi obiecit ex Prologo Plautinae Comediae (sic enim Turrianum fabulam inceptantem Prologus ille Plauti decuit) me temere ad hanc disputationem profuuisse, & regiones ouilis Petri determinasse, perinde ac si ei rei finitor essem factus: cum instituti mei rationem satis copiosè V. Celsitudini exposuerim in superioris mei libelli Praefatione. Nec pluris facio quod iste, non miles, ut est apud Comicum, sed Monachus gloriosus, Thrasonica ostentatione, se praestitisse iactavit; dum inani spe voraret victoriae gloriam, quam sperat se ex hac disputatione reportaturum. Nam ego non meis, sed veritatis viribus ita fretus sum, ut in ipsius veritatis iudicio totus acquiescam: qua nihil esse potentius Chrysostomus affirmavit. Quinetiam tanta est V. Celsi in sacrarum literarum lectione assiduitas, tantaque rerum Theologicarum cognitio, quibus vestrae aures trita sunt (non autem prurientes: ut iste calumniator scurriliter obiecit) ut sine nostris scriptis, nullo negotio Monachorum omnium, nedum vnius Turriani contorta Sophismata & omnes fallaciarum

In Epist.
Dedic.
pag. 2.

In Ioann.
homil. 28.

EPISTOLA.

inſidias, non deprehendere tantum, verum etiam redarguere poſſit. Quó fit vt mirari fatiſ non poſſim ſummam Turriani temeritatem, qui, exhausto pudore, verbosam illam ſuam ac futilem præſationem auſus fit offerre, V. C. & quod longè ſtultiſſimum fuit, eam ab Euangelica profeſſione dehortari, vt, ſcilicet, Pontificios errores amplectatur. Etenim, vt omittam quæ planè inepta ſunt atque etiam virulenta in illa præſatione (quæ, ſat ſcio, V. C. pro ſua prudentia facilè neglexit) eccuius fuit impudentiæ,

*In Epist.
Dedic.
pag. 19. &
pag. 2.*

vobis Demonſtrationum Euclidis & eruditiffimi illius pulueris ſcientiam quidem concedere: ſacrarum autem literarum cognitionem detrudere: in qua V. C. imprimis ita excellit, vt ad præclarum hoc ſtudium reliquos huius ætatis Principes exemplo ſuo excitare videatur? Hic verò bonus, ſcilicet, Theologus affirmat,

*In Ep.
Ded. pag.
2.*

facillimum eſſe de fidei capitibus, de que noſtra cum Pontificiis cõtrouerſia, etiam abſque Theologiæ ſcientia, iudicare: ac profert locum ex Euangelio Luca: vbi Chriſtus admonet, vt per nos ipſos lites ſubortas dirimamus potiùs, quàm expectemus dum ſummo iure nobiſcũ agatur: vnde colligit, facilè nos rerũ humanarũ exemplis edoctos poſſe de hiſce cõtrouerſiis ad fidẽ pertinentibus iudicium facere. Quo quidem argumento tantopere delectatus eſt, vt in ſua præſatione decurtatam hãc ſententiam decies, aut eo amplius, (nempe vt paginam impletet)

Luc. 12.

decantatam repetierit *Quid autem & quod iuſtum*

EPISTOLA.

stum est à vobis ipsis non indicatis? Id autē Rhetoricè dilatans, quærit à V. C. num iura noua finium regundorum describi, nomen antiquissimæ familiæ mutari, sibi debita tributa negari in sua ditione pateretur? Quæ quum ego legerem, mihi audire visus sum V. Cels. ex eodem Euangelio Lucae hæc verba vsurpantem, *Luc. 19.*
 quibus Turrianum refutaret: *Ex ore tuo te iudico, serue nequã.* Si enim qui vel noua iurafinium regundorum describeret, vel nomen antiquissimæ familiæ mutaret, vel tributa denegaret, non esset ferendus: quantò minus ferendus fuit Romanus Pontifex? qui Ecclesiam (de qua sic aliquando Hieronymus: Non egressa est de finibus suis, hoc est, de Scripturis sanctis) non Scripturæ sacræ terminis, sed humanarum Traditionum ac suæ cupiditatis finibus descripsit: qui non tantum noua Pontificum, Archiepiscoporum, Primatum, Cardinalium & pleraque eiusmodi nomina, sed res planè nouas, noua commenta, nouas dominandi artes, nouam denique Tyrannidem inuexit, pro vetere, tum doctrinarum disciplina quam Apostoli Ecclesiæ tradiderunt: postremò, qui honorem & cultum soli Deo debitum & ipsam gloriam Christi propriam non dubitauit ad se transferre. Atque ita, Illustrissime Princeps, vel ipsius Turriani machina, qua inuictissimam vestræ fortitudinis arcem tentare ausus est, castellum Pontificis Romani facile labefactari possit. Nam quod nobis obiicit veterem illam ac rancidam noui-

*In Mch.
l. 1. cap. 1.*

*In Epist.
Dedic.
pag. 3.*

EPISTOLA.

tatis accusationem, nouam certè responſionem
 non deſiderat: cùm ad ineptam eiufmodi obie-
 ctionem plus millies iam fit à noſtris reſpõſum,
 & imprimis hac præclara Tertulliani ſententia.
 Id verius eſſe, quod prius: id prius, quod ab ini-
 tio: id ab initio, quod ab Apoſtolis. Quare,
 cùm, repudiatis hominum commentis, ſolam
 veritatem doctrinæ Prophetiæ & Apoſtolicæ
 recipiamus: non poteſt fidei noſtræ Confeſſio
 videri noua, niſi quibus ſcripta ipſa Prophetica
 & Apoſtolica noua ſunt. Nec id tempus
 conſiderandum eſt quo fidei Confeſſio exhi-
 betur (quandoquidem Petrus iubet nos ſem-
 per eſſe paratos ad edendam fidei ac ſpei no-
 ſtræ profeſſionem) ſed ſola Confeſſionis fi-
 dei veritas ſpectanda eſt. Nec certè Turria-
 nus nobis Tertulliani præſcriptiones oppo-
 neret, ſi Tertullianum ipſum audiret affirman-
 tem (hæc enim ſunt illius verba) neminem poſſe
 aduerſus veritatem præſcribere : hæreſes non
 tam nouitate, quàm veritate eſſe reuincendas:
 denique hoc eſſe hæreticocū proprium, vt ſuas
 quæſtiones de ſolis Scripturis ſiſtere non poſ-
 ſint. Quum igitur Tertullianus aduerſus Valen-
 tinum, Marcionem & alios eiufmodi veteres
 hæreticos præſcribit, qui & Scripturas ipſas ne-
 gabant, & traditiones quafdam non ſcriptas
 obtrudebant (quibus hæreticis opponit ſucceſ-
 ſionem Apoſtolicæ doctrinæ, ab ipſis Apoſto-
 lorum temporibus ad illa vſque tempora pro-
 pagatæ) noſtram non lædit, ſed potius adiuvat
 ſenten-

Lib. 4.
 contr.
 Marcion.

1. Pet. 3.

In Epist.
 Ded. pag.
 5.
 De virg.
 uelend.

De reſur.
 eam.

EPISTOLA.

sententiam, qui, in quæstione fidei, solis Scripturis contenti, traditiones omnes repudiamus, aliunde quàm ex scriptis Prophetis & Apostolicis inuectas. Ac profectò quum Pontificij toties antiquitatem inculcant, mihi videntur illius Cracchi persimiles, qui quum effudisset ærarium (inquit summus Orator) verbis tamen ærarium defendebat. Isti enim verbis antiquitatem defendunt, qui veræ antiquitatis diuitias, hoc est, Apostolicæ doctrinæ & disciplinæ puritatem effuderunt. Sed aliam etiamnam accusationem profert Turrianus: nempe quod in sola sint Germania, qui doctrinam Evangelicam profiteantur: nec illi quidem satis inter se consentientes. Nimirum condonandum est aulico isti Monacho, cui per strepitum aulæ Pontificiæ, in qua Romæ versatur, non licuerit audire quæ passim circumferuntur de propagatione & processu nostræ, hoc est, Evangelicæ doctrinæ per vniuersum terrarum orbem: idque tanto consensu, vt vbicunque sint nostræ Ecclesiæ, Pontificium primatum (de quo nostra hæc instituta est disputatio) vno ore, iisdem animis, verbis ac scriptis damnent, reiiciant, refellant, detestentur, denique, perhorrescant. Verumenimvero quid sibi vult impurus iste calumniator, dum mutuas nobis dissentiones obiiciens, festucam (vt ait Scriptura) quærit in aliorum oculis, & in suis trabem non animaduertit? Ac ne mihi commemorandæ sint infinitæ Monachorum,

*In Epist.
Dedic.
pag. 23.*

*In Epist.
Dedic.
pag. 23.*

EPISTOLA.

cùm in moribus, tum in doctrina discordiæ, v-
 nus Turrianus satis magno est argumento,
 quàm bene, scilicet, Pontificij inter se consen-
 tiant: qui non solum à Lombardo Scholasticor-
 um magistro desciscit, Thomam Angelicum
 doctorem repudiat, Gratianum Decretorum
 Pontificalium Amanuensem flagellat, nouas &
 reliquis Monachis incognitas sententias ob-
 trudit (quæ omnia manifesta fient ex hac no-
 stra Respõsione) sed etiam ipse à se dissentiens,
 perpetuis contradictionibus conflictatur: adeo
 vt æstu disputationis modò in hâc rapt^o, modò
 in illam reiectus sententiã, non tam differere,
 quàm perpetua quadam iactari tempestate vi-

*Turriani
 ce contra-
 dictiones.*

Pag. lib.

Tur. 18.

Pag. 155.

Pag. 91.

& seq.

Pa. 14. 74

79. 96. 98.

99. 109.

Pag. 91.

Pag. 117.

Pap. 184.

P. ag. 17.

Pa. 7. 11.

13. &c.

deatur. Atque vt pauca proferamus ex quibus
 de aliis omnibus iudiciũ haberi possit: nũc ait
 me locum Matt. 16. non putare ad electorũ Ec-
 clesiam pertinere: atque id mihi gratulatur: nũc
 cõtrã, agnoscit me locum illum referre ad Ec-
 clesiam electorum: ac proinde suam gratulatio-
 nem reuocat. Nunc affirmat fidem Petri, super
 quam dicit Ecclesiam esse ædificatam, esse fi-
 dem, qua Petrus credidit: nunc ait fidem illam,
 esse doctrinam quam professus est Petrus, &
 quam Ecclesia profitetur & prædicat. Item, Ec-
 clesiam esse ædificatam super Petrum: contrã,
 Petrum esse super Ecclesiam, & Ecclesiam esse
 sub Petro. Item, Apostolos non fuisse à Petro
 vocandos, nec confirmandos in suo munere:
 contrã, in vno Petro fuisse autoritatem appro-
 bandi Pauli prædicationem. Item, electorum
 Eccle-

EPISTOLA.

Ecclesiam esse inuisibilem: contrà, electorum *Pag. 156.*
 Ecclesiam esse visibilem. Item, Ecclesiam Ca- ^{157.}
 tholicam esse vnum corpus visibile, licet eius *Pag. 66.*
 partes non sint in vno loco congregatæ: con- ^{67.}
 trà, formam vnus Ecclesiæ Catholicæ esse, vt *Pag. 323.*
 est Ba, syllaba: non autem vt B, & A, literæ se-
 paratæ. Denique, ne pluribus recensendis mo-
 lestus sim, ait me negare vllos esse in Ecclesia
 successores Apostolorum: contrà, alio in loco *In Epist.*
 me reprehendit, quòd cum ordinariis Pastori- *Dedicat.*
 bus faciam etiam Laicos (vt loquitur) Aposto- *Pag. 19.*
 lorum successores: vbi non satis fuit Turriano *Pag. 166.*
 Sophistam agere, nisi se falsarium quoque pro-
 deret. Deleuit enim quod adscripseram: *γράφει, Turrian.*
 quo loquendi genere in scholis trito, significa- *falsarius.*
 bam, non planè, sed quodammodo & aliqua ra-
 tione, fideles ipsos posse dici Apostolorum suc-
 cessores: nempe quatenus Apostolicam doctri- *In Epist.*
 nam retinent. Nolo etiam prætermittere quod *Dedicat.*
 ille imprimis vrget apud vestram Cels. nempe *Pag. 24.*
 nos esse miraculis destitutos, quibus tamen
 Pontificij abundant: cum præsertim à nostris
 Ecclesiis dæmones non expellantur. Nos autem,
 quia de miraculorum dono plura suo loco dixi-
 mus, hoc tantum addemus: Turrianum rem ip-
 sam non rectè via reputare, qui neget à nostris
 Ecclesiis expelli dæmones: quando quidem sa-
 tis constat, in Germania, Heluetia, Anglia &
 multis aliis in Regnis ac Prouincijs, simulatque
 pura Euangelij prædicatio, hisce postremis tē-
 poribus, exorta est, innumerabiles Francisca-

EPISTOLA.

norum, Dominicanorum, Benedictinorum,
 Carmelitarum (nondum nati erant cacodæmo-
 nes isti Iesuitæ) & reliquorum Monachorum,
 hoc est, immundorum spirituum cateruas ab
 Ecclesiis Reformatis procul eiectas fuisse. Nec
 ullam causam video quamobrem Turrianus
 iactet Pontificia miracula: nisi fortè alludat ad
 ea quæ sodales ipsius apud Indos, in nouo illo
 terrarum orbe, edere se gloriantur. Sed, quia
 longū est iter ad illa miracula Iesuitica, negamus
 Pōtificios esse vero & *ωνδμητικῶ* illo dono præ-
 ditos: nec alia Monachorū agnoscimus miracu-
 la, quā impurissimæ doctrinæ, & vitæ corruptis-
 simæ monstra ac portenta (vt hoc Euripidæum
 propter Turrianū Græculum vsurpemus) *ἀπὸ τῆς
 ἀνανήμοσσε, θαυμάτων πύρα.* Quò fit vt non aliorum
 tantū Monachorum, sed suam etiam Turria-
 nus profligatam impudentiam superarit, quum
 Lutheri fœlicem memoriam & nomē celebra-
 rimum non fuit veritus putidissimis calumniis
 & anilibus fabulis apud V. C. profcindere: ore
 quidem & calamo Turriano dignissimis: sed
 indignissimis, quæ Illustrissimi Principis auri-
 bus & oculis proponerentur. Atque hæc sunt
 rationes, hæc præclara, scilicet, argumenta, qui-
 bus obscœnus ille & impudens Monachus V.
 Cels. tentare voluit, vt eam auerteret ab Euā-
 gelica professione. Quare dum rogat V. Cels. vt
 siquis eā ab audiendo Turriano dehortetur: tū
 id in memoriam reuocet, quod aliquādo Chri-
 stus

Turrianus
 calumnia
 tor *ἔρμα*
 ledicus pe
 tulantiß.
 In Ep.
 dedi. pag.
 10.25.
 &c.

EPISTOLA.

stus dixit Petro: *Vade post me, Satana* (qua in re, si velit Pontificem Petri esse successorem, per me id quidem licet) certè imprudēs Monachus V. Cels. dictauit accommodatissimā toti⁹ suę Epistolę Dedicatorię Refutationem, qua vos vni Christo adhærescentes istum satanam procul à vobis valere iubeatis. Mihi verò Princeps Illustrissime, nihil opus est V. Cels. ad fidei ac pietatis constantiam cohortari: cuius exemplo non modò Principes, verum etiam plebeij homines passim ad Euangelicę doctrinę studium incēduntur. Hoc vnum nobis optandum est: vt in hoc præclaro pietatis cursu, Deus Opt. Max. V. Cels. hñc diu conseruet incolumem, piis hominibus, tum exemplo, tum autoritate ac favore, aliisque optimis rationibus, profuturam: ac tandem æternę felicitatis faciat participem.

Domin⁹ Cels. V. perpetuò gubernet suo Spiritu, & quib. ornauit pietatis, doctrinę, virtutisq. donis, iisdem magis magisque locupletet, ad Euangelicę veritatis progressum & ædificationem Orthodoxę ac verè Catholicę Ecclesię: quę, (vt futurę disputationis summam vno verbo V. C. proponamus) reiectis Pontificiis erroribus, vno Christo nititur, tanquã fundamento: vni Christo subiecta est, tanquam Capiti: vnum denique Pastorem agnoscit Iesum Christum Pastorum omnium Principem, cuius solius vocem audit, & alienos omnes falsosque Pastores & doctores fugit, ac proinde Roma-

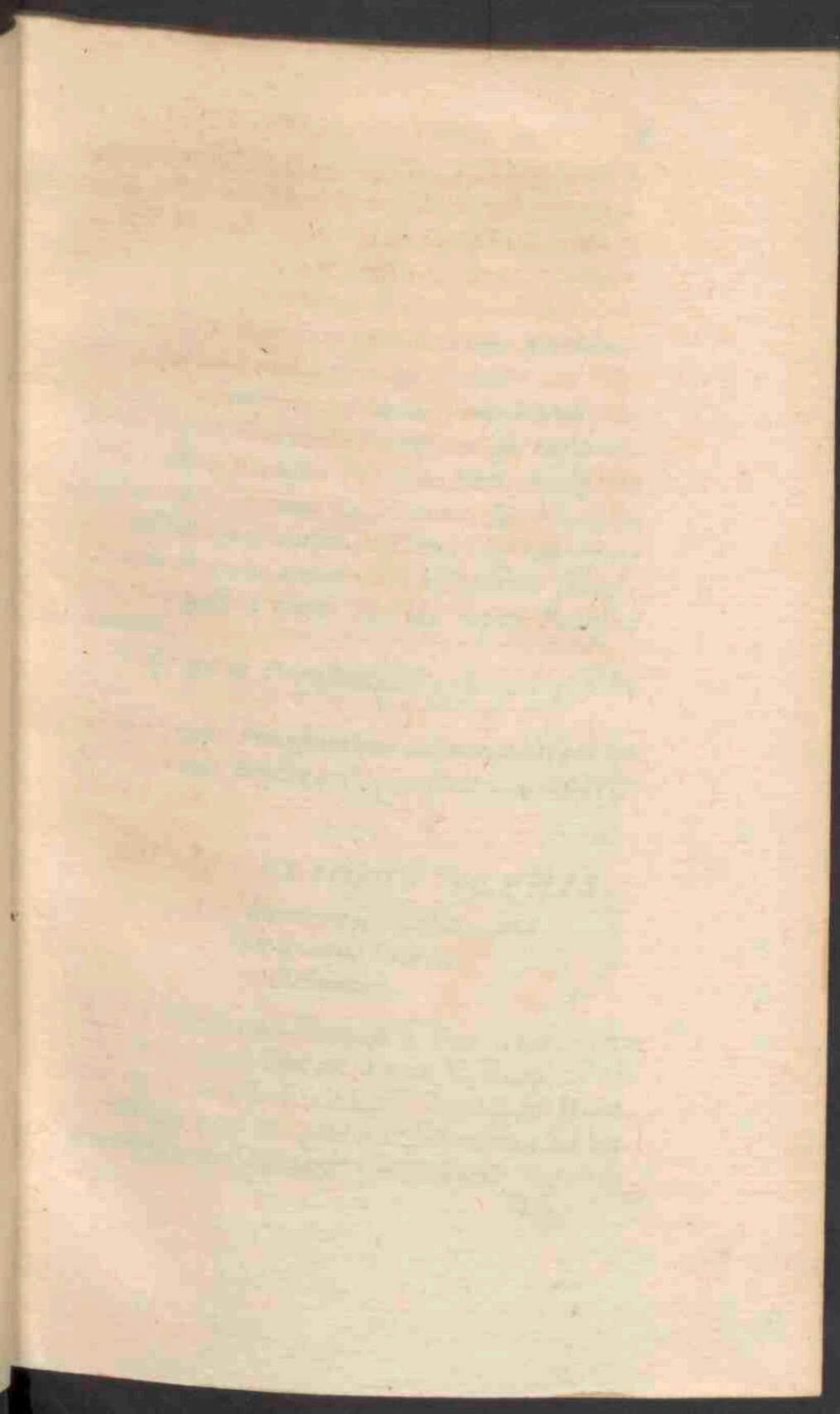
EPISTOLA.

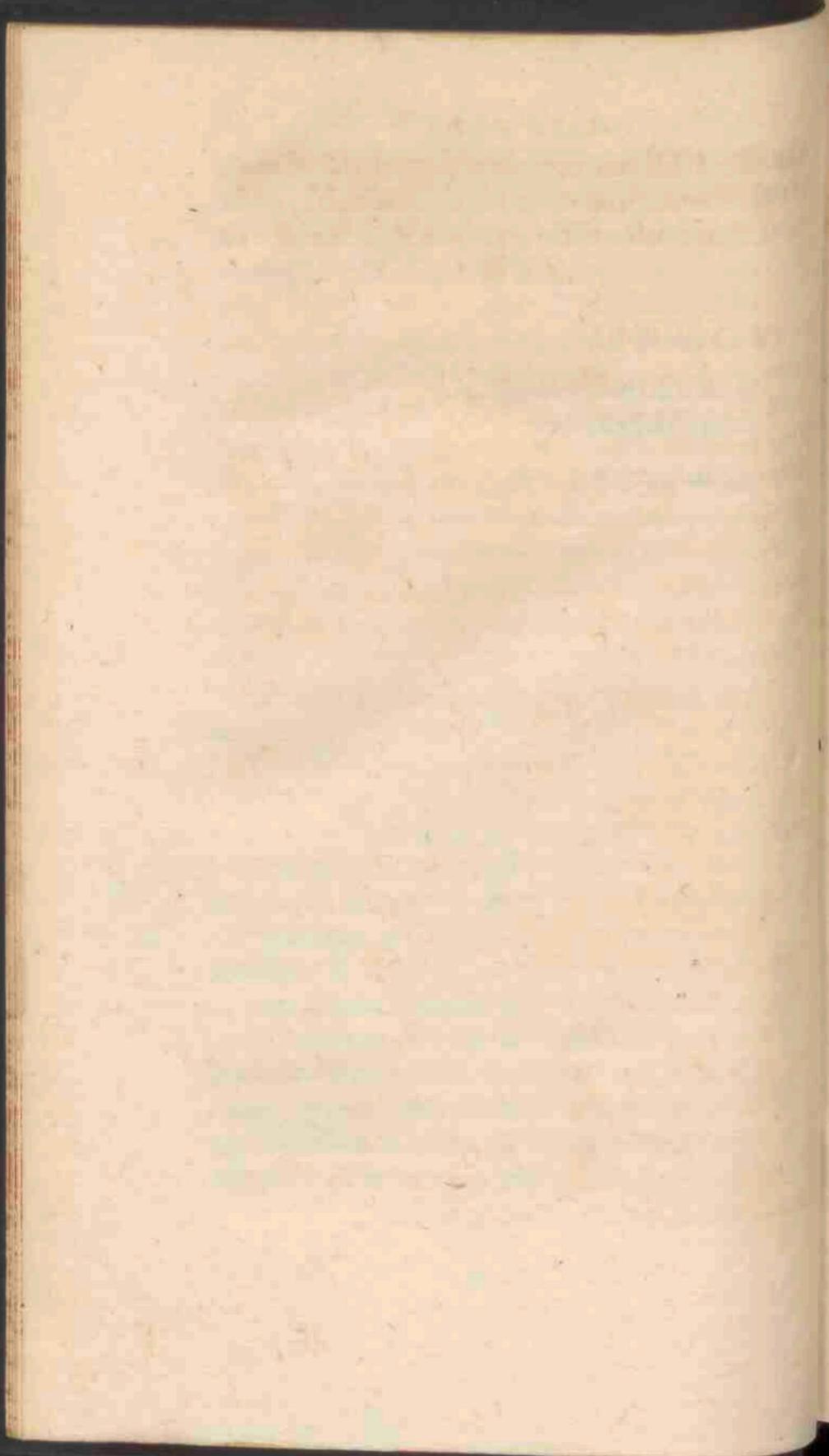
num Pontificem atque eius satellites Monachos, Monachorumque nequissimos Iesuitas auerfat. Ex Musæo nostro die duodecima Augusti. M. D. LXXX.

Illustris. C. V.

Obsequentissimus &
obseruantissimus.

Antonius Sadeel.

SVMMA PRIORIS DISPV
TATIONIS.

Ἰπὸς ἐπίσκοπον Turriani: ordinationes Protestan-
tium esse irritas, nullas, & merè Laicas.

Τὸ μέγιστον assumptum ad huius Propositionis con-
firmationem: Romanum Pontificem esse caput vi-
sibile visibilis Ecclesie: Et sub eo capite continuam
esse debere ordinariam Episcoporum successionem.

Complexum est eiusmodi: Omnes legitime ordi-
nationes nituntur ordinaria Episcoporum succes-
sione, sub visibili totius Ecclesie capite Pontifice
Romano.

Nullæ autem Protestantium ordinationes tales
sunt:

Quare nullæ Protestantium ordinationes sunt le-
gitimæ, sed, ex ratione consequentis irritæ, nullæ, &
merè Laicæ.

AD SVPERIORIS SOPHIS-

matæ solutionem sequentia capita

suis queque locis tra-

ctabuntur.

VT Medium assumptum à Turriano tolla-
tur, docendum est, Rom. Episcopum non
esse caput visibile Ecclesie: & Primatum Rom.
Pontificis non Scripturæ testimoniis, sed hu-
manis tantum institutis confirmari.

Contrà: Expressis Scripturæ locis euincendū est, Christum esse vnicum Ecclesiæ caput: & qui aliud secundarium Ecclesiæ vniuersæ caput cōstituunt, eos non tātum in Theologia *ψευδογραφεῖν*, verum etiam apertè *βλασφημεῖν*.

Locorum aliquot Scripturæ à Turriano deprauatorum verus ac genuinus sensus ex ipsa Scriptura proferendus.

Atque vt veritas dilucescat, explicandæ sunt *σημαντικαί*, quæ sæpe occurrunt in hac disputatione.

Ipsam Ecclesiæ nomen exponendum, & docendum est, quid Ecclesia Catholica à singulis & particularibus Ecclesiis differat.

Discutiendum, num rectè Ecclesia catholica, visibilis dici possit.

Explicandum nomen Successionis: vt *ἰνομωπάδης* ab *ἐπίωδει*, & adumbrata ac titularis tantum successio à vera legitimâque successione discernatur. Item successio doctrinæ à successione Ministeriali distinguenda.

Proponendæ sunt variæ mutationes, quibus Ecclesiæ status visibilis est obnoxius, & ipsa Ecclesiæ substantia ab exteriori & visibili forma distinguenda.

Quærendum, rectè dici possit ordinaria successio, quando ordo Ecclesiæ collapsus est.

Quo pacto dicendæ sint extraordinariæ vocationes eę, quibus ordo collapsus instauratur.

Quidnam dici possit ordinarium, quidve extraordinarium fuisse in iis, qui Ecclesiam hac ætate

etata ex præscriptis Apostolicis reformârunt.

Confirmandum est, Episcopum eûdem planè esse cum Presbytero iure diuino, adeò vt non minus Presbyteri, quàm Episcopi ius ordinandi habeant.

Pontificios de Ecclesia Catholica per vniuersum terrarum orbem diffusa falsò gloriari.

Ne ipsos quidem Pontificios habere ordinariam successionem, sed solum successionis simulachrum in ordinationibus Ecclesiasticis, siue ordinandi formam, siue ipsius Ministerij functionem spectes: adeò vt Turriani Medium non modò falsum sit, vt quod falsis principijs nitatur: sed etiam ineptum, cum sit commune, & facilè in Sophistæ caput retorqueri possit.

Ita euerso Turriani Argumento, & discussa Sophistices nebula, substituenda est vera & aperta hæc *à vtriquors.*

Omnes ordinationes quæ legibus & præscriptis Apostolicis, atque expresso Dei verbo nituntur, sunt legitimæ: At ordinationes quæ fiunt in Ecclesia Reformata sunt eiusmodi: Quare Ecclesię reformatę ordinationes sût legitimæ: & ex ratione consequentis, ratæ, veræ, & merè Ecclesiasticæ.

S V M M A P O S T E
R I O R I S D I S P U T A
T I O N I S.

VVM Turriano propositum es-
set probare Protestantium Or-
dinationes esse irritas, nullas ac
merè laicas (hæc enim sunt eius
verba) id vt efficeret in superio-
ri disputatione, adhibuerat hoc argumentum,
Eas demum esse legitimas ordinationes, quæ
nituntur ordinaria Episcoporum successione
sub visibili totius Ecclesiæ capite Põtifice Ro-
mano. Quod cum de Protestatium ordinatio-
nibus dici non posset, inde sequi eas non esse
legitimas. Huius autem argumenti, duæ potif-
simum erant partes: vna, de Romani Pontifi-
cis primatu: Altera, de ordinaria Episcoporum
successione. Ad vtriusque confirmationem at-
tulerat duodecim locos Scripturæ, quos sigil-
latim excussimus in eo libello, quem aduersus
eius sophismata ante tres annos edidimus. Ecce
autem post trium annorum silentium, pugnam
instaurat Turrianus, atque ex duodecim
Scripturæ locis tres tantum nobis proposuit,
reliquos scilicet, quum erit commodum, perfe-
quaturus. In hoc igitur libro potissimum agit
de Põtifice Romano, quem Petri successorem,
ac pro-

ac propterea Ecclesiæ Catholicæ Pastorem, & caput esse multis quidem verbis, nullis autem rationibus affirmat, vt spero ex hac nostra disputatione fore manifestum. Quia verò tres illi loci nihil habent cum Romano Põtificè commune, & ad eum, nisi per vim ac nefas, trahi nõ possunt (quippe quorum verus sensus doctorũ nostrorum scriptis luculentissimis iam pridem ante omnium oculos versatur) in hoc potissimum laborat Turrianus, vt veritatem inuoluat sophisticis quibusdam fallaciis veræ Philosophiæ nomen ac titulum eментitus. Hinc fit vt lõgè sæpius in hoc libro, quàm in superioribus Aristotelem appellet, Aristotelem identidem inculcet, & nos modò ad Physica, modò ad Metaphysica Aristotelis, nunc etiam ad eius Politica reuocet: idque tanta animi contentione, vt non iam Apostolicum, sed Aristotelicũ aliquod Ecclesiæ Catholicæ caput præficere velle videatur. Quò magis miror, quid huic Sophistæ in mentem venerit, vt quoties Aristotelis meminit (meminit autem sæpius) toties dicat se meum Aristotelem citare. At enim in meo libello Aristotelem ne nominaueram quidem, tantũ abest (quod iste facere voluit, sed non potuit) Aristotelem in hac causa patronum adoptare voluerim. Enimverò licet Aristotelis ingenium admirer, & eos audiã libentissimè, qui summis Aristotelem laudibus extulerunt (vt qui mentis acie vim rerum, naturamque viderit, qui flumẽ orationis amicum

Cic. de or-
rat. lib. 1.

Acad.

quest. lib.

2.

Ibidem.

Acad.

quest. lib.

1.

Diog.

Laert. in

Arist.

fuderit, qui fuerit in Philosophia propè singularis, qui abundantia quadam ingenij præstiterit, denique qui fuerit φιλοπονώπιτος, εὐ-
στεικώπιτος, αἰτιολογικώπιτος) absit tamen, absit
inquam, vt Theologicas tractationes ex A-
ristotelis, vel ex vllius Philosophi penu de-
promendas esse censeam, quæ potiùs vni ver-
bo Dei nobis in sacris literis exhibito sunt
addicendæ, quemadmodum in disputatio-
ne de verbo Dei scripto aduersus humanas
traditiones, anno superiore fuit à nobis co-
piosiùs explicatum. Quamobrem, hac qui-
dem in parte, bis à Turriano peccatum
est.

Primùm dum Aristotelem identidem citan-
do videtur quæstiones Theologicas ex prin-
cipiis Philosophicis velle definire, quod ne-
que Theologia patitur, nec ipsa etiam ad-
mittit Philosophia, quæ iubet vnumquemque
adhibere eius scientiæ principia, in qua ver-
satur, potiùs, quàm (vt Philosophicis ver-
bis vtat) μεταβάλλειν εἰς ἄλλο γένος. Deinde quòd
veram Philosophiam in Sophisticen conuer-
tit, & quæ rectè ac præclarè ab Aristotele
dicta sunt, detorquet ad eorum confirmatio-
nem, quæ perperàm ab ipso, & ineptissimè di-
cuntur.

Atque vt id ostendam, quia mihi quæ-
dam dicenda erunt, quæ ad Philosophiam
pertinent, factum meum in eam partem ac-
cipi

clipi nolim, quasi existimem Philosophiam cum Theologia confundendam, aut quaestiones Theologicas esse ad Philosophorum placita reuocandas. Nam Religionis & fidei capita ex solis Scripturis docenda, ac dicenda, definienda esse credo & affirmo: Philosophiam autem, si Scripturae subseruiat, non negligendam: si repugnet, non audiendam, *De resus car.* vt (quemadmodum Tertullianus dicebat) ita sumus discipuli Naturae, vt Prophetiae credamus.

Itaque quum astruo & affirmo nostram sententiam, vt or tantum planis & expressis Scripturae testimonis, quae sunt certissima ac tutissima veritatis fundamenta: quum verò diruo ac refello Turriani sententiam, quae praesertim sophisticis argumentis nititur, tum cogor etiam ex verae Philosophiae legibus eius errores & fallacias redarguere. Quod vt mihi in hac disputatione facere liceat, concedi postulo à doctissimis Theologis, à quibus ipsa adeò Philosophia hanc petit veniam, vt sibi liceat in hoc theatrum Theologicum paulisper ingredi, & Turrianum argutiis sophisticis, tanquam spinis ac vepribus obseptum, inde quasi extenta manu nudum extrahere, eiusque futiles & inanes captiunculas ante omnium oculos constituere. Atque vt id facilius impetrare possim, fecit ipse Turrianus, qui quoties Aristotelem, toties meum

Aristotelem appellauit. Meumne igitur Aristotelem (quando quidem ita loquitur Turrianus) ab hoc hoste Monacho patiar captiuum duci, atque è vera Philosophia, seu ex sua possessione deiectum trahi in Monachorum castra, ut qui lux Philosophiæ ad huc usque diem fuit, sit deinceps incipium Sophistarum? Imò potius sua laus Aristoteli maneat, Turrianus autem Sophista & calumniator, hoc est, talis, qualis est, ab omnibus habeatur.

Vt autem quæ postea dicentur, facilius intelligi possint, antequam ad singulares Turrianum obiectiones, tum responsiones accedamus, operæ pretium est summam totius disputationis proponere, & tam vocabula, quam res ipsas diligenter excutere, quibus intellectis, ea quæ postea sequentur aut nullam habebunt, aut exiguam difficultatem. Quamobrem quia nos Turrianus cum sententiarum pondere non posset, paginarum numero obruere voluit, ac proinde librum edidit prope sesquipedalem, Thrasymachus ampullis inflatum, & (ut aliquando Nazianzenus loquutus est) magnum *γρομμερον*, *μη πηλικοσ*: idcirco nos huius defensionis Turrianicæ *αναλυσις* ita confecimus, ut detractis conuitiis, remotâ que inani loquacitate, quod superfluit id totum comprehensum sit tribus syllogismis sequentibus.

I. *Quicquid est forma essentialis Ecclesie Apostolicae, id perpetuum esse debet in Ecclesia Apostolica.*

Hac dispositio Ecclesie, ut Ecclesia Apostolica habeat Apostolos, & in eis unum principem, est forma essentialis Ecclesie Apostolica.

Quare eiusmodi dispositio Ecclesie in Ecclesia Apostolica perpetua esse debet: & , vi consequentis, unum est caput visibile totius Ecclesie Catholicae, nempe Pontifex Romanus Petri successor.

2. Omne corpus visibile unum caput visibile habeat necesse est.

Ecclesia Catholica est corpus visibile.

Quare Ecclesia Catholica unum caput visibile habeat necesse est, nempe Romanum Pontificem Petri successorem.

3. Constituto sineposito fine Ecclesie, ea que ad illum finem referuntur, esse quoque necesse est.

Sanctorum consummatio est finis Ecclesie constitutus.

Quare posita consummatione sanctorum, ea que ad sanctorum consummationem referuntur, esse quoque necessarium est.

Porro, hec sunt que ad sanctorum consummationem referuntur: Apostoli, Prophete, Evangeliste, Pastores & Doctores, qui omnes sunt, & manent in successoribus suis, & inter Apostolos unus, super quem perpetuo edificatur Ecclesia usque ad consummationem sanctorum, cui singulariter datae sunt claves regni caelorum: & qui singulariter iubetur pascere omnes oves Christi: is autem est Petrus manens in successore suo Pontifice Romano.

ECce tibi eorum omnium summa quæ Turrianus proposuit, in quibus nullum propè verbum est, in quo non subsit aliquid fallaciæ, & captionis. Itaque ne rudioribus imponant, subiiciam aliquot obseruationes, quarum ope atque ductu, quiuis facillè possit tres illos superiores syllogismos redarguere.

Ad dissoluendum primum syllogismum quatuor nobis intelligenda sunt: Primum, quid sit forma essentialis, & an exterior dispositio possit esse forma essentialis.

Secundum, quid sit Ecclesia Apostolica, & quænam fuerit exterior dispositio, & forma Ecclesiæ Christianæ temporibus Apostolorum.

Tertium, an illa exterior dispositio & forma Ecclesiæ Apostolicæ remanserit.

Quartum, an ea forma exterior Ecclesiæ, quæ videtur esse magis ordinaria, possit aliquando interrumpi.

Atque, vt de primo agamus, forma essentialis ea dicitur, quæ dat esse rei, per quam res verè cognosci potest, quæ est τὸ τί ἦν εἶναι, & (vt ita loquamur) rei quidditas: denique qua sublata, rem ipsam tolli necesse est. Quamuis autem substantiæ verè ac propriè esse dicantur, tamen ipsa quoque accidentia suo modo dicuntur esse, quatenus in subiectis existunt. Ex quo fit, vt non tantùm in substantiis, verumetiam in accidentibus forma essentialis possit quodammodo

modo considerari: ita tamen ut substantiarum forma essentialis sit interior, & mentis oculis perspiciatur. Accidentium autem quorundam forma sit eiusmodi, ut quanuis significet ipsorum accidentium essentiam, non alia tamen, quam exterior & visibilis esse possit. Exempli causa, homo, substantia est, itaque hominis forma essentialis non est exterior, nempe vel magnitudo, vel albedo, vel ipsa vultus, atque oris compositio: sed interior, nempe anima, quæ si absit, homo esse desinit, licet ad aliquod tempus exterior illa forma possit aliquatenus remanere, non iam in homine, sed in eadavere. At in superioribus illis Accidentibus forma essentialis exterior est, adeoque illa ipsa accidentia nihil aliud sunt, quam forma exterior, quemadmodum perspicue tradunt Philosophi: ut qui lumen dicit (hoc enim utitur exemplo Turrianus) non certam substantiam designat, sed significat Accidens, hoc est, certam formam & dispositionem in subiecto aliquo. Quibus intellectis, facile est cognoscere formam essentialem Ecclesiæ non esse ex rebus externis metiendam, siue de Ecclesia Israelitica, siue de Christiana loquaris, nam una est eademque Ecclesia, quantum attinet ad formam essentialem.

At olim dictam fuisse Israeliticam, nunc autem dici Christianam Accidentia sunt Ecclesiæ, non ipsius Ecclesiæ essentia. Ex quo

efficitur eum, qui dicit exteriorē Ecclesiæ formam esse formam essentialē Ecclesiæ, perinde loqui, ac si diceret limē vel ianuam esse formam essentialē ligni aut lapidis, aut alicuius eiusmodi materiæ. Atque hæc est præclara Turriani Philosophia, qui toties Aristotelem inculcauit: is enim formam essentialē Ecclesiæ Christianæ exteriorē esse opinatur, nos interiorē esse credimus.

Secundò videndum est quo sensu dicatur Ecclesia Apostolica. Licet enim hoc nomen non extet in sacris literis, tamē aliquoties à veteribus usurpatur, nec tamen semper eodem sensu. Nam Ecclesia Apostolica apud veteres aliquādo significat Ecclesiam Christianam, quæ nittitur Apostolorum doctrina: & ita loqui solent Patres in vetustissimis symbolis, cum dicunt se credere Ecclesiam Catholicam Apostolicam, ac videntur ad eum locum respexisse, ubi Apostolus dicit fideles esse superstructos super fundamentum Apostolorum, & Act. 2. Erant perdurantes in doctrina Apostolorum, nos Ecclesiam Christianam vulgò dicimus: Turrianus autem renouatam inusitato, nec satis apto vocabulo. Dicuntur etiam numero multitudinis Ecclesiæ Apostolicæ, in quibus Apostoli docuerunt, & quæ doctrinam ab eis traditam seruarunt: sonantes Apostolorum vocem, (inquit Tertullianus) & repræsentantes faciem vniuscuiusque. Item, quæ ab illis propagatæ sunt vnitæ doctrinæ. Tot ac tantæ Ecclesiæ, inquit,

*Synod.
Nican.
Synod.
Constant.
I.
Ephes. 2.*

*De præsc.
hæret.*

vna est illa ab Apostolis prima, ex qua omnes: *Ibidem.*
 sic omnes primę & omnes Apostolicę dum v-
 nam omnes probant vnitatem. Item: vnde ex-
 tranei & inimici Apostolis & hæretici, nisi ex
 diuersitate doctrinæ, quam vnusquisque de suo
 arbitrio aduersus Apostolos aut protulit, aut
 recepit? Illic igitur & Scripturarum & exposi-
 tionum adulteratio deputanda est, vbi diuersi-
 tas inuenitur doctrinæ. In hac autem signi-
 ficatione, quæ doctrinam ac fidem respicit,
 forma essentialis Ecclesię Apostolicę non ex-
 terior est, sed interior. Nam quemadmodum
 sub vetere Testamento fideles ex Prophetica
 doctrina crediderunt in Christum suo tempo-
 re exhibendum: ita sub nouo Testamento fi-
 deles ex Apostolica doctrina credunt in Chri-
 stum suo tempore exhibitum. Quare idem est
 Christus, eadē doctrina, eadem fides, si spectes
 essentiam: temporum autem & dispositionis
 varietas, & reliqua eiusmodi accidētia, formam
 essentialē Ecclesię non mutarunt: quò fit vt
 Paulus dicat, Euangelium fuisse promissum in
 lege & Prophetis, & alibi profitetur se nihil
 dixisse extra ea quæ Moses, & Prophetæ futura
 prædixerunt. Præclarè igitur Augustinus om-
 nes, inquit, qui ab initio seculi fuerunt iusti,
 caput Christum habent. Illum enim venturum
 esse crediderunt, quem nos venisse iam credi-
 mus, & in eius fide & ipsi nati sunt. In cuius &
 nos, vt & esset ipse totius caput ciuitatis
 Hierusalem omnibus connumeratis fidelibus

*Rom. 1.
 & alibi
 Act. 26.
 In Psal.
 36.*

Quest. & Resp. 101. ab Initio vsque in finem. Hæc ille, quibus expressit quod aliquando dixerat Iustinus Martyr, legem esse Euangelium prænuntiatum & vicissim Euangelium esse legem completam.

Alio etiam modo Ecclesia Apostolica apud Veteres pro eo statu Ecclesiæ, qui fuit Apostolorum temporibus: vt nos vulgò primitiuam Ecclesiam dicimus. Atque ita non significatur quid sit Ecclesia, sed qualis fuerit, ac proinde non agitur de essentiali, sed de exteriori forma Ecclesiæ. Exempli gratia: si quis rescire velit qualis fuerit Ecclesia Christiana præcis illis Apostolorum temporibus, colliget ex scriptis Apostolicis ea omnia quæ ad illam rem facere videbuntur, præsertim ex libro Lucæ, de Actis Apostolicis. Adde hunc Pauli locum, Dedit alios quidem Apostolos, & alios Prophetas, alios Euangelistas, alios Pastores & Doctores. Et alio in loco, Alios constituit Deus in Ecclesia, primùm Apostolos, deinde Prophetas, tertio Doctores: Deinde potestates, deinde dona sanationum, opitulationes, gubernationes, generalium &c. hæc igitur omnia significant non ipsam essentialiam Ecclesiæ Christianæ: sed modum, rationem, & ipsa instrumenta primùm adhibita ad Christianam Ecclesiam colligendam: adde etiam charismata extraordinaria, & præstantissima illa donorum ornamenta, quibus tum oportuit Ecclesiam excellere, vt

Gentes in eam cooptarentur. Quæ cum ita sint facile cuius perspicuum esse potest, quàm Turrianus dum vult alios fallere, lógè ipse fallatur, vt qui existimet illam externam formam, & eum statum Ecclesiæ, qui fuit Apostolorum temporibus, esse formam essentialè Ecclesiæ Christianæ. Nam si ita esset, quandoquidem forma essentialis est ipsa rei quidditas, sequeretur, si quis ita rogaret, Quid est Ecclesia Christiana? ita respondendum esse: Sunt Apostoli, Prophetæ, Euangelistæ, Pastores, Doctores, potestates, dona sanationum, genera linguarum, &c. Quod quàm absurdum sit, puto vel ipsum Turrianum iam agnoscere. Nec enim Ecclesia in solis Doctoribus consistit.

Tertiò, quærendum est an illa ipsa exterior forma, quæ luxit in Ecclesiæ Christianæ primordiis, semper remanserit, quemadmodum Turrianus existimat, eo scilicet argumento ductus, quòd eiusmodi dispositio Ecclesiæ Christianæ fuerit ipsius forma essentialis: at id quàm falsum sit, paulò antè demonstrauius. Quare cum ipsa ratio, tum vsus & experientia, satis docuit initia Euangelicæ prædicationis multa eximia & singularia habere debuisse, vt ita commodius Ecclesiæ Christianæ fundamènta iacerentur: quibus cõstitutis, tum aliam formam exteriorem Ecclesiæ subsequutam esse. Nam vt taceam quæ statuta sunt ab Apostolis vt infirmitati Iudæorum inseruirent, quæ iam

pridem obsoleuerunt, certè paulatim ipsi Apo-
 stoli è viuis sublatisunt, neque diu remanserunt
 Euangelistæ, & ipsa prophetiæ, linguarum &
 miraculorum dona, qualia fuerunt primis illis
 temporibus in Ecclesia, paulò post esse desie-
 runt. Manserunt aliquandiu veri Pastores &
 Doctores: sed (fatendum est enim) post Apo-
 stolorum mortem, tanquam sub occasum cla-
 rissimorum syderum, diffusæ sunt umbræ, quæ
 paulatim ita creuerunt, longè latèque disperse-
 vt tandem vniuersus propè terrarum orbis in
 Pontificiis erroribus, tanquam crassissima no-
 cte multos annos versatus sit, donec hisce po-
 stremis temporibus reducta Euāgelij luce cla-
 rissima Ecclesiæ quoque facies longè pulchrior
 apparuit. Sed quia postremum hoc displicet
 Turriano (est enim eorum similis, qui di-
 cuntur in Euangelio potius tenebras dilexisse,
 quàm lucem, eò quòd eorum opera sunt mala)
 idcirco sibi persuadet illam ipsam formam exte-
 riorem Ecclesiæ, quæ fuit Apostolorum tem-
 poribus, semper remansisse, atque etiam hodie
 manere in Ecclesia Romana: & existimat sci-
 licet Pōtificem, Cardinales, presbyteros, Car-
 dinales diaconos, Patriarchas, Primates, Ar-
 chiepiscopos, Chorepiscopos, Parochos, Ar-
 chidiaconos, Diaconos, minutos Presbyteros
 & sacrificulos (vah piget reliquos commemo-
 rare) illos, inquam, omnes Turrianus existimat
 esse Apostolos, Prophetas, Euāgelij Pastores
 & Doctores. Nimirum similiter faciens, vt si
 quis

quis nocte intempesta & obscurissima vociferans affirmaret se Solem meridianum suis oculis intueri, cuiusmodi hominibus pharmaco potius, quam disputatione opus est. Nam ut inquit ille, *τῶν ἡμετέρας ἰατρίας*, quam sententiam in nos alicubi coniectam, sibi Turrianus seruare & accommodare debuit.

Quartò, quando quidem constat ex superioribus, exteriorem Ecclesiæ formam temporibus Apostolicis multa singularia habuisse, proter certas illorum temporū circumstantias, quæ quidem postea desierunt: ipsa rerum natura ita postulante: queri potest an illa forma exterior, quam Apostoli suis scriptis, tanquam Ecclesiæ ordinariam instituerunt (& quæ nihil habet cum Pontificiis erroribus commune) sit etiam mutationi obnoxia: an verò ita sit Ecclesiæ necessaria, ut ab ea diuelli nullo modo possit. Hoc autem facile potest definiri: primùm veteris Israelitarum Ecclesiæ exemplo, in qua Circumcisionis vsus per annos quadraginta fuit interruptus, templum Hierosolymitanum sub idololatriæ regibus aliquando clausum, atque etiam idololatriâ pollutum, denique templo exusto, & populo apud Babylonios exulante, nota est victimas, sacrificia, oblationes, & cetera eiusmodi, quæ ad cultum Dei legalem pertinebant, esse desuisse, donec post annos septuaginta populus ex captiuitate rediit. Quare cum Ecclesia Israelitica, & Ecclesia Christiana sit vna numero, & illa non fuerit ad exteriorem

Act. 20.
1. Tim. 4.
2. Tim. 2.
2. Tim. 4.
2. Thes. 2.
Eccl.

formam quantumuis licet ordinariam alligandam. Deinde cū ipsi Apostoli sæpe multa prædixerint de variis Ecclesiæ Christianæ mutationibus, & ea non possint intelligi de ipsius Ecclesiæ essentia, quippe quam certum est firmissimā permanere (pertinet enim ad Electos, ut patebit ex hac disputatione) relinquitur ut accipiamus eiusmodi mutationes de exteriori Ecclesiæ forma. Postremò ipsa loquitur experientia, si temporum ac rerum dissimilitudinem consideremus. Nam in scriptis Apostolicis nihil reperies de Archiepiscopis, de Primatibus, de Cardinalibus (de quibus paulò antè) nihil de summo aliquo Pontifice, qui in omnes Ecclesias imperium habeat, nihil de Monachorum cateruis iam pridem natis, quotidie nascentibus, & (nisi Deus malum hoc auertat) iudentidem nascituris.

Ex quibus omnibus perspicuum est Ecclesiam ad nullam exteriorem formam, quæcunque tandem illa sit, astringendā ita esse, ut planè negetur esse Ecclesia, quoties forma illa nō extabit, qua de re fusiùs tractauimus in locis Script. ordine 9, & 10.

Iam excutio primum Syllogismum, collectū ex Turriani disputatione: Maior propositio habet insidias in vocabulo Ecclesiæ Apostolicæ: nam Apostolicæ nomine, intelligit eam dispositionem exteriorem, quæ primū apparuit in Ecclesia Christiana, & cū ea dispositio sit ægidens, (ut diximus) non potest esse forma essentialis

tialis Ecclesię Christianę. Itaq. Turrianus nouo modo, & Philosophis incognito, miscet & cōfundit formā essentialē rei cū forma exteriorē accidētis in re ipsa: vt, si quis limē ita definiat, *Limen est lignum sic situm*, existimet se formam essentialē ligni proposuisse, cū tantum exteriorē formam proposuerit.

Minor propositio in multis peccat. Primus error, quod formam illam exteriorē Ecclesię, quę fuit Apostolorum temporibus, cū multis de causis extraordinaria fuerit, existimet fuisse ordinariam. Secūdus error, quod putet exteriorē formam ordinariam esse formā essentialē Ecclesię. Tertius error, quod loco formę illius exterioris, quę fuit Apostolorum temporibus, nouā ille formam supponit, cū nobis profert suum Pontificem Romanū, suis Cardinalibus, Archiepiscopis, & reliquis eiusmodi cohortibus septum vndique & munitū, vt ita scilicet, nobis formam Ecclesię Apostolicę repręsentet. Ita igitur euerfis duabus præmissis propositionibus sua spē ruit Completum de capite visibili totius Ecclesię, tum de ipso Pontifice Romano. Jam ad secundum syllogismum progrediamur.

Secundi Syllogismi solutio.

AD solutionem secundi Syllogismi sequētia nobis erunt consideranda.

Primùm: an eadem sit analogia in Theologicis, atque in rebus Phycis & naturalibus.

Secundùm: quo sensu nomen Ecclesiæ Catholicæ à Veteribus vsurpatum sit.

Tertium: quo pacto Ecclesia dicatur visibilis atque inuisibilis.

Quartum: an Ecclesia Catholica habeat rationem Generis, an Totius.

Quintum: an Ecclesia Catholica visibilis dici possit.

Sextum: an caput Ecclesiæ Catholicæ visibile dici possit, & satisne rectè ac Theologicè homo dicatur caput Ecclesiæ Dei.

Primùm igitur videamus quatenus analogia à rebus naturalibus deducta valere debeat in tractationibus Theologicis. Cùm enim Scriptura soleat res diuinas verbis humanis proponere, diligenter cauendum esse monuit Augustinus, ne signa pro rebus accipiamus, quã miserimam seruitutem esse dixit, quandoquidem (inquit Chrysostomus) in rerũ diuinarum sermone, verba sunt rebus inferiora. Ex quo fit, vt ea argumenta, quæ nituntur analogia rerũ naturalium, nisi certis quoque expressis que Scripturæ locis fulciantur, nullum in Theologia locum habere debeãt, ne res humanas cum diuinis exæquare videamur. Atque, vt in rē præsentem veniamus, Scripturã sæpe vocat Ecclesiã, corpus, non significatione naturali & propria, sed metaphorica: nempe propter quãdam analogiam. Sed quænam sit hæc analogia ex eadem

eadem Scriptura discendum est, neque in analogia Physica subsistendum. Quare prætermis illis, quæ nõ sunt huius instituti, possum Theologicè concludere, quandoquidè Ecclesia vocatur corpus, necesse esse vt Ecclesia corpus aliquod habeat. Vnde id efficio? num ex Physica analogia tantum? Minimè: sed ex illa ipsa Scriptura, quæ non solum dicit Ecclesiam esse corpus, verumetiã addit, Esse corpus Christi, & vicissim, Christum esse caput huius corporis. Quare cum sit relatio inter caput & corpus, & Scriptura doceat Christum esse caput huius corporis, nempe Ecclesiæ, certè qui comminiscitur alios terminos huius relationis, præter eos qui ponuntur in Scriptura, cum affirmo extra Theologiam vagari, & esse ἀθεολογῶν, impium, blasphemum. Et quemadmodum si quis roget, quodnam sit corpus Christi, quatenus Christus est caput, nihil aliud respõdere possis, quàm Ecclesiam: ita si quis roget quodnam sit caput Ecclesiæ, nullum aliud ex Theologia proferre poteris, quàm Christum ipsum. Id statuit Scriptura, suadet ratio, dicit ipse verus differendi modus: denique id vident omnes & agnoscunt præter Romanum Pontificem, & Romani Pontificis assentatores, qui sunt illius corpus, & ille vicissim eorum caput: adèò vt iam mirum non sit ex capite & corporis analogia, si Pontifex suos illos assentatores alat & foueat, vt vicissim ab illis sustentetur. Itaque non pũdit Turrium omittere planam ac dilucidam Scripturæ

*Ephes. i.
4. & 5.
Col. i. &
2.*

sententiam de capite Ecclesiæ, vt aliam nouam & commentitiam obtruderet. Sed nos Augustinum potius audiamus de capite Ecclesiæ, ex verbo Dei ita differentem: *Congregantur fideles in vnum corpus, inquit, cuius vnum caput est Christus. Talis congregatio ædificatio est templi Dei, talem congregationem non generatio carnalis, sed regeneratio spiritualis facit.* At Turrianus vrget Physicam analogiam, perinde ac si de crasso quodam & physico corpore loqueretur: quod quàm ineptè faciat, paucis demonstrandum est. Scriptura cùm agit de arctissima illa coniunctione, quæ Ecclesiæ cum Christo intercedit, varias adhibet similitudines ad mysterium illud explicandum. Eæ petuntur à vite, ab insitione, à coniugio, ab ædificio, à corpore, à grege, & siquæ sunt consimiles. In quibus omnibus diligenter animaduertendum est, ne ex singularum similitudinum analogia extra Scripturæ terminos ratiocinemur.

Atque vt de corporis similitudine agamus, Ecclesia modò comparatur cum Toto quantitatis continuæ, vt quum dicitur corpus Christi: modò cum Toto quantitatis discretæ, vt quum vocatur, grex, cuius Christus est verus Pastor. Hic mirum quid faciat Turrianus cum sua analogia physica. Nam illud vehementer repugnat idem Totum esse simul continuum & discretum. Nimirum spectandæ sunt vniuscuiusque similitudinis circumstantiæ, & analogia
 non

Epist. 57.

10.10.

non ex rebus naturalibus, sed ex ipso Dei verbo petenda. Itaque, licet centies reclamet analogia physica, tamen omnes pij agnoscunt & credunt Christum non tantum esse caput totius Ecclesiae, sed etiam huius & illius particularis Ecclesiae, videlicet Electorum, qui sunt in hac vel in illa Ecclesia: adeoque huius & illius electi. Christus est omnis viri caput, inquit Paulus. Nec obstat quod Christus in terris nobiscum non versetur, neque iam sit nobis visibilis. Nec enim propterea ab Ecclesia separatur, cum eius Maiestas (inquit Augustinus) ubique diffusa sit: & alibi, Membra Christi hic sunt, caput sursum, inquit, ascenditur ad caput, descenditur ad membra, &c. Non enim agimus de Physico, sed de Mystico corpore: quemadmodum Veteres loquuti sunt: quod vel solum vocabulum debuit Turrianum ab hac argumentatione euocare. Nam si mysticum est corpus, non igitur censendum ex analogia naturalis corporis: & rursus, qui mysticum dixerunt, certe inuisibile corpus significare voluerunt. Non igitur pugnat in Theologia corporis visibilis inuisibile esse caput, vt vicissim non pugnat visibilis capitis corpus nondum videri, vt alicubi docuit Augustinus his verbis. Quod est caput? Ipse Christus. Corpus quod est? Ipsa Ecclesia. Videbant ergo discipuli caput, & corpus non videbant. Postremo, si valeret hoc argumentum analogicum, sequeretur visibilis corporis caput non

1. Cor. 11.

Ad Dam.
dan.De verb.
Apost.
Ser. 33.

posse esse inuisibile, ac propterea Christum, quatenus nobis est inuisibilis, non esse caput piorum, quãdiu sunt in terris (tunc enim sunt visibiles) quod absit vt vel cogitemus. Quare si debemus ex rerum naturalium analogia, duce Scriptura, argumentari, ita dicamus. Quemadmodum naturale corpus nõ habet duo capita, vnum visibile, & alterum inuisibile: ita Ecclesia quæ habet vnum caput, nobis quidem nũc inuisibile, sed tamen præsens potentiã & virtutes, nempe Christum, non potest habere alterum illud caput visibile, de quo iam pridem disputat Turrianus. Atque hæc quidem de eo, quod primum considerandum esse diximus.

Secundò videamus, quo sensu nomen Ecclesiæ Catholicæ vsurpetur. Ac primum constat vocabulum *Catholica* non extare in sacris literis, in quibus tota Ecclesia significari solet nomine Ecclesiæ simpliciter. Sed Veteres nomen illud introduxerunt, & per Ecclesiam Catholicam significarunt vniuersam electorum Ecclesiam, quæ cœpit ab initio mudi, & absoluetur die illo, quum Christus veniet viuos ac mortuos iudicaturus. Sic in Symbolo Apostolorũ, Credo sanctam Ecclesiã Catholicã, deinde, Sãctorũ cõmunionẽ &c. Et in Symbolo Nicæno: vnã sanctã, Catholicã & Apostolicã Ecclesiã: Quã sanctã dicit, & quæ nõ possit à sanctorum cõmunionẽ separari, necessariò Electorum Ecclesiam significat: & videtur Patres illi ad locum illum Apostolicum alludere voluisse

luisse de Hierusalem quæ sursum est, & quæ est mater omnium nostrum, inquit Paulus. Hoc Gal. 4.
 autê veteres sensisse, manifestum fit ex sequen- In Ps. 90.
 tibus. Expectamus iudicē viuorū & mortuorū, conc. 2.
 inquit Augustinus, h. e. caput Ecclesiæ. Corpus
 huius capitis Ecclesia est, nō quæ hoc loco est,
 sed quæ hoc loco & per totum orbem terrarū:
 nec illa quæ hoc tempore, sed ab ipso Abel, vs-
 que ad eos qui nascituri sunt vsque in finem,
 & credituri in Christum, totus populus Sæcto-
 rum ad vnā ciuitatem pertinentium: quæ ci-
 uitas corpus est Christi, cui caput est Christus.
 Idem. Ecclesia est populus Dei per omnes gē- De Cate-
 res, quod est corpus eius, adiunctis & annume- chi, rudib.
 ratis omnibus Sæctis, qui etiam ante eius aduē-
 tū in hoc seculo vixerunt. Idem. Cœlestis Hie- Ibid.
 rusalem ciues sunt omnes sanctificati homines,
 qui fuerunt, qui sunt, & futuri sunt. Idem. Ipsa Epist. 48.
 est Ecclesia, quæ intra sagemā Dominicam cū
 aliis piscibus natat, à quibus corde semper &
 moribus separatur, atque discedit, vt exhibea-
 tur viro suo gloriosa, non habens maculam ne-
 que rugam.

Cyprianus autem, Etsi superba, inquit, & Lib. 4.
 cōrumax multitudo obaudire nolentiū disce- Ep. 9.
 dat, Ecclesia tamen à Christo non recedit. Idē.
 Domine ad quem ibimus? verba vitæ æternæ
 habes, &c. Significans Ecclesiam quæ in Chri- Lib. 1.
 stum credat, & quæ semel id, quod cognouerit, Ip. 3.
 teneat, nunquam ab eo omnino discedere, &
 eos esse Ecclesiam, qui in domo Dei permanēt.

Plantationem verò plantatam à Deo patre non esse, quos videmus, non frumenti stabilitate solidari, sed tanquam paleas dissipantis inimici spiritu ventilari: de quibus Ioannes in Epistola sua dicit, Ex nobis exierunt, sed non fuerunt ex nobis: Si enim fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum. Idem. Adulterari non potest sponsa Christi, incorrupta est & pudica, vnam domum nouit, vnius cubiculi sanctitatem casto pudore custodit: hæc nos Deo seruat, hæc filios regno, quos generauit, assignat.

*De unit.
Eccles.*

*In Job.
c. 26.*

*Ad Gerō
tiam.*

*In c. 4.
Ep. ad
Gal.*

*Hom. de
virtute.*

*In Ep. ad
Ephē. c. 1.*

Sic porrò Hieronymus: Ecclesia, inquit, quæ est sanctorum omnium congregatio, pro æterna sibi in Domino stabilitate, columna, & fundamentum dicitur veritatis. Idem. Ecclesia est parens omnium Christianorum. Et alibi: Ecclesia Catholica veteris & noui Testamenti, vnam asserit prouidentiam, nec distinguit in tempore quos conditione sociavit. Omnes ædificati sumus super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, &c.

Huc spectant hæc verba Chrysostomi de Ecclesia: Osculetur me, inquit, osculo oris sui. Desponsata sum cœlesti sponso per legem & Prophetas, &c. Ecclesia alteri viro non miscetur: Christum desiderat, Christum expectat, desiderio eius commori cupit, &c.

Denique in eandem sententiam Ambrosius (nemihî sint omnes commemorandi) Omnem Ecclesiam dicēs Apostolus, summatim, inquit, totum

totum comprehendit quod in cælo est & in terra, vt in nouum hominem membra eius efficiantur, dum consentitur hunc esse per quem facti à Deo sunt. Subiiciuntur enim illi quasi capiti membra, ex quo trahant originem, vt omnia in omnibus adimpleat. Idem: Ecclesia est mater omnium viuentium, domus spiritualis, ciuitas quæ uiuet in æternum, quia mori nescit.

Ex quibus omnibus & plerisque locis consimilibus, manifestum est Veteres nomine Ecclesiæ Catholicæ intellexisse omnium Electorum congregationem, tandem aliquando die nouissimo absoluendam, aded vt ex ipsorum Veterum sententia Ecclesiam Catholicam ita definire possimus, Vt sit multitudo omnium Electorum Dei, qui sunt, qui fuerunt, & qui futuri sunt nouissimo die planè congreganda. Nec verò sum nescius, alias etiã significationes huius nominis aliquoties apud Veteres occurrere: (nam aliquando per Ecclesiam Catholicam, intelligunt omnes Ecclesias orthodoxas, per uniuersum terrarum orbem dispersas, aliquando hanc vel illam Ecclesiam orthodoxam: sæpe etiam singulos homines orthodoxos Catholicos appellant, denique Concilia Oecumenica sibi nomen Ecclesiæ Catholicæ tribuere solent) sed illa superior significatio est propria, & cum Scriptura conueniens, vt patet ex iis quæ ante dicta sunt. At Turrianus, vt & reliqui Pontificij, nomine Ecclesiæ Ca-

tholicæ significat omnes illas Ecclesias, quæ Romani Pontificis iugo subiectæ sunt: ex quibus, miro quodam modo congregatis, efficit vnum corpus visibile, quod vni capiti visibili, nempe Rom. Pontifici subiaceat. Atque ita excludit ab Ecclesia Catholica, omnes Ecclesias Christi nomen profitentes, quotquot sunt reliquæ, tum in Asia, tum in Africa (nã illæ Rom. Pontif. non agnoscunt) itémque omnes Ecclesias Euangelicam reformationem amplexas, ac iam per totã Europã, summo Dei beneficio longè latèque propagatas, quæ Rom. Pontif. tyrannidem, corde, ore, & scriptis, quantum in ipsis est, detestantur. Atque hæc de nomine Ecclesiæ Catholicæ.

Iam hoc tertium nobis expediendũ est, quoniam pacto Ecclesia *visibilis*, itémque *inuisibilis* dici possit. Pios omnes, ex quibus constat Ecclesia, quandiu in terris versantur, esse visibiles qui negaret, ille non mentis solùm, sed etiam corporis oculis captus esse videretur. Quod fit vt frigeãt ioci Turriani, quos tantopere cauillator ille in suis libris affectauit, de spiritibus carnem & ossa non habentibus, itémque de his verbis apud Lucam: Vocem quidem audientes, neminem autem videntes. Pios enim & electos esse aspectabiles, quatenus homines sunt: dum nobis probat Turrianus, vtitur in re nõ dubia testibus non necessariis. Verùm enimvero Ecclesiam Dei definire ac metiri humanis sensibus, & in carne atque ossibus hære, chirurgũ est.

est agere, non Theologum. Nos igitur totam ipsam Ecclesiam Dei, quæ est corpus & sponsa Christi quæ in Symbolo Catholica dicitur, & quam Paulus dixit omnium nostrum esse matrem, electorum Ecclesiam esse ex verbo Dei statuimus, ac propterea inuisibilem: quæ quidē comprehendit electos omnes, qui fuerunt, qui sunt, & qui futuri sunt vsque ad consummationem seculi. Neque beatos illos spiritus, qui iam recepti sunt in cœlestem quietem, ab Ecclesia Catholica separamus (quod Turrianus facit contra ipsa Theologiæ rudimenta) sed Electos omnes affirmamus, siue sint in via, siue in patria (vt loquuntur Scholastici) ad vnam Ecclesiam matrem omnium esse referendos. Hic autem bonus scilicet Theologus, Patriarchas, Prophetas, Apostolos, Martyres, & ipsam virginem Deiparam reliquosque spiritus iam beatos ab Ecclesia Catholica excludit. Alioqui, aut duas constituet Catholicas (quod fieri non potest, & Symbolum agnoscit vnam Catholicam Ecclesiam) aut fateatur necesse est vnam Catholicam esse inuisibilem, licet pij & electi in terris versantes sint visibiles. Hæc igitur Ecclesia est nobis inuisibilis, non tantum quia Electio Dei est inuisibilis (vt Turrianus existimat) sed quia maxima pars Electorum, humanis sensibus non patet, nec erit visibilis Ecclesia Catholica ante diem nouissimum: quæ si nunc visibilis esset, nõ satis propriè diceretur in Symbolo, Credo Ecclesiam Catholicam. Nõ enim visibilia cre-

duntur, sed inuisibilia, siquidem Theologicè loqui volumus. Ex quibus efficitur Turrianum disputantem de Ecclesia Catholica visibili, aut non credere, quod ipse in Symbolo confitetur: aut si credit, aliud dicere quàm credat, quod vulgò solent assentatores. Visibilem autem Ecclesiam dicimus, hanc vel illam particularem Ecclesiam, cuiusmodi fuit Corinthiorum, Ephesiorum, Thessalonicensium Ecclesia, quas quidem omnes Ecclesias particulares visibiles appellamus, nò tantùm quia homines, ex quibus constant, sunt visibiles: sed propter ipsum ordinem & formam exteriorem Ecclesiæ: quæ quidem forma facit vt Ecclesia sit visibilis. Nec enim existimandum est illa septem hominum millia, quæ non flexerant genua coram Baal, licet ea non videret Elias, propterea fuisse inuisibilia (urgeret enim Turrianus eos carnem & ossa habere, qui genua haberent) sed tamen non erant in Ecclesia visibili, hoc est habente formam, ordinem, ac faciem visibilem, cum tamen essent pars Ecclesiæ Catholicæ. Itaque non est negandum multos electos & fuisse, & esse posse extra ipsam Ecclesiam visibilem, qui nihilominus ad Ecclesiam inuisibilem pertinent. Porrò Ecclesiæ particulares mixtæ sunt quidem ex Electis & Reprobis, sed non dicuntur Ecclesiæ, nisi propter Electos: & ipsa Ecclesia Christi sponsa à Reprobis corde separatur, inquit Augustinu. Quemadmodum enim aceruus framenti (vt

Reg. 19.

Epist. 48.
ad Vincē
tium.

ti (vt res hæc terrenis similitudinibus adum-
 bretur) licet admixtas habeat paleas, non ta-
 men paleæ, sed frumenti aceruus dicitur, quia
 propter frumentum aceruus est: similiter do-
 lium vini, licet habeat admixtam fecem, non
 tamen fecis, sed vini dolium appellatur, quia
 propter vinum dolium est, ita Ecclesia pro-
 pter Electos dicitur Ecclesia. Atque, vt ad
 similia Euangelica reuertamur, agrum illum, *Matt. 13.*
 in quo zizania simul cum tritico apparuerunt,
 nemo vnquam zizaniorum agrum appellasset,
 sed agrum tritici, cuius gratia ager ille cul-
 tus fuit. Itaque Christus parabolam illam
 exponens, Mittet, inquit, filius hominis
 angelos suos, qui colligent ex ipsius regno o-
 mnia offendicula, & eos qui faciunt iniquita-
 tem. Ex quibus perspicuum est reprobos ad
 tempus esse in regno Christi, nempe in eius
 Ecclesia, neque tamen esse de regno illo: a-
 deò vt, licet sint in regno, tamen non dicatur
 regnum propter Reprobos, sed propter E-
 lectos, in quibus Christus regnat suo spiritu.
 Itaque Paulus, Omnia sustineo, inquit, pro-
 pter Electos. 2. Timoth. 2. & alibi Paulus, in-
 quit, Apostolus Iesu Christi secundum fi-
 dem Electorum Dei. Tit. 1. Hinc fit, vt i-
 psis Ecclesiis particularibus ea tribuantur, quæ
 sunt Electorum propria. Primùm quia propter
 Electos sunt Ecclesiæ, vt dictum est. Deinde
 quia nos iubet charitas bene de fratribus

1. Cor. 1
Col. 3

1. Thess. 1
1. Pet. 1

iudicare. Sic Paulus Corinthios vocat sanctificatos Dei: Ephesios, Philippenses, Colossenses sanctos salutatur, & aliquantò post, Induimini, inquit, ut Electi sancti, & dilecti, visceribus misericordiarum. Et ad Thessalo. Scientes, inquit, vestram Electionem à Deo. Et Petrus eos, ad quos scribit, electos vocat: atque omnino sexcenta sunt huiusce rei exempla. Quamobrè hæc nobis dicta sint de Ecclesia, tum inuisibili tum visibili, ne posthac Turrianus suo more ponat insidias in vocabulis, ut ita suis calumniis & ἀφισμῶν, tanquã nebulis offusis res aliqui clarissimas obscuritate inuoluat.

Quartò quærendum est, habeátne Ecclesia Catholica rationem Generis an Totius. Nã hæc de re multis disputat Turrianus, & identidem Aristotelem appellat, ut aliquid fortè præsidij à Philosophiæ præceptis accipiat. At enim si dicamus, licet Electi sint homines, tamen Ecclesiam esse aliquid supra leges Physicas constitutum: ac proinde nec Generis, nec Totius Physici rationem habere: certè vno verbo præcisè hæc quæstio fuerit, atque ita nullius momenti tota hæc Philosophiæ, quasi leuis armaturæ excursio & ἐκὸς λόγος, cui tantopere Sophista noxiter incubuit. Sed ne sic fortasse existimet nobis hæc in parte aduersariam esse Philosophiã, atque ea ratione rudioribus imponat, cogimur etiam aliquid de hac re differere. Quum Turrianus aduersus Lipsiensem Academiam ante octo annos disputaret, & Philosophorũ, atque impi-

Imprimis Aristotelis doctrinam, si eadem ac
 Thraſonicè (qui mos est hominis) ebulliret: e-
 go in libello meo superiore vniuersitatum ver-
 bum dixeram de Vniuersali: vt siquid mētis ho-
 mini superesset illi in mētem reuocarem quod
 toties Aristoteles tradit, *τὸ πρῶτον ὅλας* & vniuersa-
 le non esse aliquid verè extra mentem substi-
 stens, vt sunt primæ substantiæ: atque ita
 sentiret qui Aristotelis patrocinio utebatur, se
 Aristotelico gladio iugulari cum illa sua Ca-
 tholica Ecclesia visibili, pro qua tanta animi
 contentione decertabat. Nam cum Ecclesiæ
 definitionem inuestigaret, debuit certè ad i-
 psam *τὸ πρῶτον ὅλας* contendere, (quandoquidem om-
 nes definitiones sunt *τὸ πρῶτον ὅλας*) prætermis-
 sâ accidentibus ac cæteris rebus, quæ tēporis cau-
 sâ tribuuntur. Hinc verò, quasi portas Caspias
 aperuissim, erupit profusa illa Turriani dispu-
 tatio *τὸ πρῶτον ὅλας*, nomine quidem Philoso-
 phica, sed re ipsa planè sophistica & fallax, sicuti
 spero, quum singulas eius responsiones & ob-
 iectiones excutiemus, faciliè patefactum iri. Vt
 igitur paucis rem ipsam comprehendamus. So-
 lus Deus res omnes & singulas præsentis, præ-
 teritas, & futuras peruidet & cognoscit: homi-
 nes autem qui longissimè absunt à perfectò il-
 lo cognoscēdi modo, res singulas sciunt & co-
 gnoscunt per vniuersalia, quæ idcirco instituta
 sunt, vt eorum beneficio indiuiduorum co-
 gnitionem habere possimus. Tum enim rectè
 intelligam quid sit hic homo, quum intelle-

*Pri. Phi-
 los. lib. 7.*

xero quid sit homo $\kappa\alpha\theta' \acute{\alpha}\lambda\alpha$. Vniuersalia autem propriè dicta sunt genera & species, sed cum inter Totum, & Vniuersale propriè dictū, magna sit affinitas, ideò & Vniuersale dici potest Totum, quia sub se multa complectitur; ita tamen ut totum latius pateat, quàm Vniuersale. Est enim τὸ $\kappa\alpha\theta' \acute{\alpha}\lambda\alpha$, inquit Aristoteles, ὅλας τῆς, quem locū citauit quidem Turrianus, sed non intellexit. Omne igitur $\kappa\alpha\theta' \acute{\alpha}\lambda\alpha$ dici potest totum ea ratione, quam dixi: sed non vicissim omne totum dici potest $\kappa\alpha\theta' \acute{\alpha}\lambda\alpha$, quod tamē opinatus est Turrianus. Nam totū continuū $\kappa\alpha\theta' \acute{\alpha}\lambda\alpha$ dici non potest: nec enim quisquam vnquā domū Catholicam dixerit, aut corpus Catholicū, sed totam domū potiùs, & totum corpus. Totum autem discretum quantitatis, ut grex, si fortè collectum fuerit ex aliis totis eiusdē generis simul aggregatis, ut qui ex multis gregibus fit grex vnus, tum illud Totū Vniuersale quodammodo dici potest, non quidem quatenus est actu hoc vel illud totū τὸ ὅλον (repugnat enim idem esse τὸ ὅλον, & $\kappa\alpha\theta' \acute{\alpha}\lambda\alpha$) sed quatenus operatione mētis ad precedentia regredientis cōsideramus ea tota, quorum aggregatione Totū illud constat. Ex quibus elucescit τὸ $\kappa\alpha\theta' \acute{\alpha}\lambda\alpha$ esse in mente, non autem visibile aut vllis corporis sensibus subiectum, quemadmodum censet Turrianus, nouam & Philosophis omnibus incognitam τῶν $\kappa\alpha\theta' \acute{\alpha}\lambda\alpha$ cognitionem introducēs. Sic enim tradūt Philosophi sensum esse singularium, Intellectum Vniuersalium: Vniuersale non

non esse substantiam primam: Non esse *rodens*. Aut nihil esse, aut posterius esse: Non esse extra mentem, & eiusmodi plerumque scitu dignissima, quæ quidem omnes Philosophiæ candidati ita amplectuntur, ut qui de iis dubitauerit, eum è Philosophorum choro tollendum esse existiment. Ut igitur questionem propositam definiamus: Ex iis quæ paulò antè à nobis dicta sunt de nomine Ecclesiæ Catholicæ, satis manifestum esse arbitror: Ecclesiã Catholicam neque Generis, neque Totius Philosophici habere rationem. Nã quia Ecclesia quatenus pios & electos significat, non est aliquid in mente tantum adûbratum ac volitans, sed verè est, & subsistit extra. Idcirco non est vel genus, vel species. Quid igitur, estne totum? Certè, sed Totum Theologicum nõ Physicum, idq. facile demonstrari potest hac ratione, quòd nullum totum Physicum est Quantitatis Cõtinuæ, & Discretæ simul. At Ecclesia habet simul rationem Totius utriusq; Quantitatis. Vocatur enim Corpus & Grex, cuius rei nullum exemplum extat in rerum natura. Quamobrem non sine causa Maiores nostri Ecclesiam corpus Christi mysticum appellarunt. Et de hoc quidem hætenus.

Hinc sua sponte emergit eius rei definitio, quæ loco quinto proposita est: nẽpe, An Ecclesia Catholica sit visibilis. Primum enim, quia Ecclesia Catholica (uti dictum est) Electos omnes comprehendit, adeoque beatos illos spiritus, qui iam ad cœlestem patriam peruenērūt:

nemo non videt quàm ineptum sit eiusmodi Ecclesiam constituere visibilem. Deinde hæc ratio nobis satis superque esse debet. Quod nulum totum, quod simul habet habet rationem quantitatis Continuæ & Discretæ, sit visibile; hæc enim repugnant aliquid simul videri Continuum & Discretum, ita, inquam, repugnat ut nullo sophismatū vinculo, nullis artibus Turrianicis compingi unquã possit. Et quia huius seculi cancellis Turrianus circumscribit Ecclesiam Catholicam (quod quàm falsum sit iã sæpe à nobis dictū est) affirmo ne hoc quidē sensu Ecclesiam Catholicā esse visibilem. Quid enim aliud erit Ecclesia Catholica iuxta mētem Turriani, quàm aggregatio omnium Ecclesiarum visibilium? Itaque quemadmodum ipsæ particulares Ecclesiæ sunt visibiles, ita illa aggregatio omnium visibilium Ecclesiarum est invisibilis, sit enim sola mentis operatione: Alioqui si actu visibilis esset, iam desinereut esse Ecclesiæ particulares, quæ quidem simul aggregatæ, non iam plures visibiles essent, sed una visibilis, nec plures particulares essent, sed una tota Ecclesia nempe Totū vidē: ac propterea non Catholicum, nisi (ut antè dictum est) agitatione mentis, nempe quatenus mens regrederetur, & cōsideraret omnes Ecclesias, & Totā præcedentia ex quorum compositione Totum illud Catholicum constaret. Exempli causa, Proponantur decem acervi seorsim collocati ac dissiti, possis quidem mentis operā con-

conficere vnum acervum Catholicum ex illis acervis omnibus: verum hæc aggregatio non erit actu & re ipsa, sed cogitatione tantum, ac propterea non erit visibilis. Quod si reuera & actu simul in vnum colligas decem acervos, tunc dices non iam esse decem acervos, sed vnum acervum visibilem ex omnibus illis collectum. Ex quibus intelligi potest, quandiu particulares Ecclesiæ erunt visibiles, vt particulares, Catholicam Ecclesiam non esse visibilem: & vicissim, cum Ecclesia Catholica, hoc est, tota erit visibilis, tum particulares Ecclesias non iam futuras visibiles vt particulares. Itaque Catholica Ecclesia, ne eo quidem sensu quo Turrianus loquitur visibilis est, ac ne id quidem licet per Philosophiam, cuius auxilium Turrianus imploravit.

Sexto & postremo quærendum est, recte ne dicatur homo mortalis, quicumque tandem sit, caput Ecclesiæ Dei: vt ita facilius intelligi possit quanta sit huius propositionis falsitas, quæ affirmat vnum esse visibile caput Ecclesiæ Catholicæ, nempe Pontificem Romanum. Cum nusquam in Scriptura, siue de tota Ecclesia, siue de particularibus Ecclesiis agatur, nomen capitis Ecclesiæ vlli alij quam Christo tribuatur, mira est Pontificiorum insolentia, qui, quod Christi proprium est, homini mortali (& quali homini) tribuant. Nec verò sum oblitus quod Turrianus in libris superioribus excogitavit, & aliquoties in sua Defensione repetiit, hominæ

Epist. 57.

dici caput Ecclesiæ apud Paulum in 1. ad Corinth. cap. 12. his verbis, Nunquid caput potest dicere pedibus, non estis mihi necessarij; quæ bonus ille Pontificis fatelles, ad suum Pontificem accommodavit, nimirum longè distans ab Augustino, qui hunc etiam locum ad Christum Ecclesiæ caput retulit. Verùm enimverò si nomine pedum Monachos intelligat Turrianus, eò quòd in corpore illo Pontificio sunt omnium infimi (ac tum ego minutos istos Iesuitas inter pedis articulos reponerem) fateor Papam non posse dicere istis pedibus, Non estis mihi necessarij, quandoquidem illi propemodum soli, tum scriptis, tum declamationibus, vtrisque verò impudentissimis, tremulum illud ac iam nutans caput, quoad eius fieri potest, sustentant. Sed totum hoc Turriani argumentum copiosius refutauimus in libello nostro, in loco Scripturæ, ordine septimò, adeò vt quæ illic dicta sunt, non hîc videantur esse repetenda. Manet igitur quod proposuimus, neminem mortalium vocari caput Ecclesiæ in Scriptura: addo, etiam neminem vocari sponsum Ecclesiæ præter Christum. Ministri quidem Ecclesiarum dicuntur Ecclesiarum Pastores, communicato cum illis nomine, quod imprimis Christo conuenit: sed ita tamen, vt solus Christus dicatur vnus Pastor vnius ouilis, & Pastorum princeps, ipso etiam Petro affirmante, tantùm abest vt aliquid de Christi dignitate detra-

1. Pet. 5.

detractum velit.

Cur autem quædam Christi nomina cum hominibus communicentur, quædam verò minime: cum multæ aliæ rationes afferri possunt, tum hæc imprimis, quòd ea nomina, quæ propriè ad ministerium referuntur, possint quidem hominibus tribui (suo tamen modo, & *negari*) at ea nomina quæ significant artificissimam illam Christi & Ecclesiæ coniunctionem, cuius beneficio virtus salutifera & vivifera manat à Christo ad Ecclesiam (vt Capitis & Sponsi nomina) neque possint, neque debeant ad ullos homines transferri. *quid ex*
alibi
 Quamobrem si quos inter Veteres fortasse reperias nomen capitis Ministris Ecclesiæ tribuentes, memineris eos tum sine Scriptura, impropriè & abusuè loqui ita vt ex illo loquendi genere *negari* non debuerit Turrianus argumentari. Quinetiam nimium est eum non vidère, ne hac quidem præpostera argumentatione causam suam ullo modo sublevari. Nam si rogarem quonam modo intelligat Catholicam Ecclesiam (qualè scilicet ille cõtra Scripturam nobis describit) esse visibilem: Nempe responderet, visibilem esse, quia omnes particulares Ecclesiæ sunt visibiles. Cur igitur, suo saltem argumento ductus, non concludit, vnum caput visibile Ecclesiæ Catholicæ, esse in Particularibus ipsis Ecclesiis visibile, videlicet singula Ecclesiarum capita (vt loquitur) hoc est, singulos

Ecclesiarum Pastores. Vt enim (ita ratiocinate Turriano) omnes Ecclesie particulares simul aggregatae vnâ Catholicam visibilem constituunt: ita omnia singularum Ecclesiarum capita simul aggregata, vnum caput visibile constituunt: vt ita maneat analogia *τὸ κεφάλαιον τῆς ἐκκλησίας*, & sit corporis Catholici caput Catholicum. Ecce quo tandem procedat argumentum Turrianicum: nec vltius, hoc est, ad Pontificem Romanum extendi potest: alioqui periret analogia inter corpus & caput, quæ necessariò postulat, vt qua ratione corpus visibile dicitur, eadē caput visibile esse censeatur. Atque hæc fuit

*De simp.
Prela.*

Cypriani sententia de Ministris Ecclesiasticis (si nomen capitis tollas) quum diceret Episcopatum esse vnum, cuius à singulis in solidū pars tenetur: quem Cypriani locum vt & multos alios Turrianus corrupit, vt infra suo loco videbimus. Verum miro quodam & inexplicabili modo Turrianus nobis proponit Romanum Pontificem caput Ecclesie Catholice, & Romanæ simul, quæ est particularis Ecclesia (si quidem est Ecclesia) vt ita idem caput simul sit Catholicum & Particulare. Ô mirificam Turriani Philosophiam!

Quibus omnibus expositis iam executio secundum Syllogismum ex Turriani Disputatione collectum.

Maior propositio valet in physicis & naturalibus corporibus. At Ecclesia Catholica non est corpus physicum & naturale, ex quo fit vt
hoc

hoc Theorema ad præsentem Disputationem accommodari propriè non possit: nam est alienum & *ετερογενές*.

Minor propositio scetet multis erroribus.

Primus error, quòd vrgeat nomen Catholicæ Ecclesiæ, & in vocabulo, Catholicæ, vim suæ argumētationis constituat: quod tamen vocabulum nusquam extat in Scriptura: atque ita vult apodicticè argumentari in Theologia extra Scripturam: quod fieri non potest. Secundus

error, quòd dum vult sequi Vetētes qui vocabulum illud vsurparunt, à nobilissimorum Veterum, adeoque ab ipsius Symboli vetustissimi sententia recedat, vbi nomen Ecclesiæ Catho-

licæ vniuersam Electorum Ecclesiam significat, ac proinde inuisibilem: ille autem Catholicam Ecclesiam visibilem esse affirmet. Tertius error in homonymia dictionis Inuisibilis.

Quartus error, quòd Ecclesiam Catholicā circumscribat huius seculi finibus, atque ita inde Prophetas & Apostolos excludat. Quintus error, quòd non distinguat qua ratione Ecclesiæ

particulares dicantur visibiles. Existimat enim idèò fieri tantum, quòd homines ipsi sint visibiles, cum tamen potiùs visibiles dicantur propter formam exteriorem, & ordinem Ecclesiasticum. Sextus error in Philosophia (cuius o-

pera vti voluit ad suam sententiã explicãdam) quòd statuatur *τὸ κατ' ὄρα* esse visibile, & confundat *κατ' ὄρα* cum eo quod dicitur *τὸ ἄρα*, atque adeò non intelligat quomodo Ecclesia Catho-

Minor

lica habeat rationem Totius.

Itaque nullam vim habet complexio, quæ etiam peculiarem habet hûc errorem: quòd vltimè progrediatur quàm præmissæ propositiones: ac deueniat ad Romanum vsque Pontificem: atque ita redarguenda est, non solùm ex regulis peritè disputandi, sed etiam ex ipsa Scriptura, quæ non patitur vt homo mortalis caput Ecclesiæ dicatur.

Tertij Syllogismi solutio.

AD Syllogismi tertij solutionem hæc erunt nobis explicanda.

Primum: de fine, & de iis quæ ad finem referuntur, & quomodo necesse sit illa semper esse.

Secundùm: quis sit Ecclesiæ finis, & quæ sint ea, quæ ad eum finem referuntur.

Tertium: An ea, quæ ad finem referuntur, necesse sit eadem esse & permanere vsque dùm ad finem peruentum sit.

Quartum: An satis rectè dicatur aliquid per successionem & ordinationem vicariam idem esse, & permanere.

Quintum: An super Petrum Ecclesia sit perpetuò ædificanda, & an singulariter Petro datæ sint clauæ regni cælorû, & singulariter iussus sit Petrus pascere oues Christi.

Quia nos hoc etiam loco Turrianus ad Philosophiam reuocat, vel ad Sophisticen potius nomi-

nomine ac specie Philosophiæ exornatam, detegenda est eius fallacia, propositis iis quæ de fine, & de mediis ad finem tendentibus Philosophi tradiderunt. Primum igitur licet nomen *finis*, variè admodum vsurpari soleat: in hac tamen quæstione, duæ tantùm eius significationes proferam, quæ ad rem præsentem pertinet. Prior significatio hæc est, ut finis vocabulo, aliquando perfectio intelligatur: quò scilicet res absoluta est, & cõstat suis omnib⁹ partibus, & est terminus siue ultimũ in quo definit. *vis.* Nam extremum est vniuscuiusque finis, inquit Philosophus: tale autem est id, ad quod per motum itur, & non id, à quo fit profectio. Nam perfecta sunt, inquit ille, quæ proprium finem habent, in quibus nulla pars eius magnitudinis, quæ secundum naturam competit, desideratur. Et rursus: quæ perfecta sunt ex eo quòd finem habent, perfecta sunt & dicuntur. Itaque in Physicis forma ipsa dicitur finis generationis: & in artificialibus opus ipsum absolutum, finem operationibus vulgò appellamus. Atque hæc quidem prior est significatio vocabuli finis. Posterior autem significatio est eiusmodi, ut finis significet causam, cuius gratiã aliquid fit, & *vis.* quemadmodum Philosophi definiunt. Atque duas hæc significationes ita distinctas esse oportet, ut qui eas confuderit, eos necesse sit in magna rerũ ignoratione perpetuò versari, & de fine disputantes sine fine vagari & errare, quemadmodum

*Pri. Philo-
soph. lib. 5.*

fecit Turrianus, vt ex sequētibus patebit. Por-
 rò ea, quę spectant ad perfectionem & absolu-
 tionem cuiusque rei, sunt in fieri (sic enim Phi-
 losophi loquuntur) quemadmodum ipse finis,
 hoc est, perfectio est in esse, ita vt τὸ γίνεσθαι ad τὸ
 εἶναι tendat atque referatur. Media quoque ad
 causam finalem pertinentia, sunt omnes eę ra-
 tiones, quę ex ipsius finis natura adhibentur, vt
 eum nobis comparare possimus. Ex quibus fa-
 cile perspicitur quemadmodum intelligēdum
 sit quod dicitur, si finis est, ea quoque esse quę
 ad finem referuntur: nempe vt fert natura &
 ratio tum finis, tum eorum, quę ad finem spe-
 ctant. Nec enim necesse est illa ipsa media eadē
 semper esse & permanere *ὡς τὰ γίνεσθαι*, hoc est,
 in fieri, vsque dum ad finem peruentum sit, sed
 verum est semper esse quędam media quę ad
 finem referantur donec finem ipsum assequuti
 simus. Exempli gratiā: Proponatur ædificatio
 domus. Finis propter quem ædificatur domus
 est habitandi commoditas: at finis seu extremū
 ipsius domus est id, in quo desinit ædificatio.
 Ea verò, quę ad finem hunc tendunt, sunt, ini-
 tium ædificandi & progressus, vt quum iaciū-
 tur fundamēta, ædificātur parietes, & ita dein-
 ceps quousque exædificata sit domus. Hic vide-
 mus quę ad finem tendunt, non semper illa ipsa
 esse, & permanere in fieri. Nam si semper fun-
 damenta iacerentur, nunquam ædificarentur
 parietes: & qui perpetuò in parietibus subsiste-
 ret, nūquam is ad tectum perueniret. Sic enim
 docent

docent Philosophi motum esse diuiduum in partes, ita vt partes sint post partes. Quare, vt diximus, licet verum sit, esse media quæ ad finem referuntur, tamē falsum est, illa ipsa media semper eadē esse, atque permanere *cu[m] nō mutentur*. Illa autem, quæ externa adhibentur, vt instrumenta, & ea quæ media efficientia appellantur, varia quoque sunt ex superiori ratione, & pro variis rerū ipsarum circumstantiis varia & mutabilia. Ac de primo quidem haftenus.

Secundò, vt ea quæ in genere dicta sunt ad rem præsentem accommodentur, dispiciendum est quis sit Ecclesiæ finis, & quænam ad eum finem referantur. Ex iis, quæ antè explicata sunt, perspicuum est finem Ecclesiæ dici duobus modis: vno modo finis Ecclesiæ dicitur is ad quem ipsa Ecclesia tendit, hoc est, extremum illud & vltimum bonorum ad quod pij omnes erectis intentisque animis contendunt, vt in eo vno acquiescant, qui Deus est: in cuius conspectu, *Ps. 16. & 17. & c.* inquit Psaltes, est gaudiorum facietas, nempe illa cœlestis hereditas, quæ nec perire potest, nec contaminari, nec marcescere, vt ait Petrus. *1. Pet. 1. de Doct. Chri. l. 1. Sentē. lib. 1. Dis. 1.* Quare hanc Augustini sententiam rectè Lombardus Scholasticorū pater amplexus est: Nos reliquis rebus vt, vt vno Deo perfruamur. Sed de eo fine nunc nobis sermo non est. Altero igitur modo finis Ecclesiæ dicitur, ipsa Ecclesiæ perfectio & absoluta consummatio, quā nēpe suis omnibus partibus constabit. Cū autem de vniuersa & tota Ecclesia differamus,

certum est tùm demum perfectam fore, suisque numeris omnibus cōstantem Ecclesiam, quum Christus nouissimo die in gloria apparebit, quando congregabuntur Electi à quatuor vētis, à cœlorum extremo, ad eorum extremum, vt ait Christus apud Matthæum: ac tum demum omnes euademus in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum ad mensuram staturæ adulti Christi, quemadmodum docet Paulus. Quod vt nobis Ioannes ante oculos ponat, describit Hierusalem cœlestem suis omnibus ornamentis instructam, postquam primum cœlum & prima terra abierunt.

Eph. 4.

Apoc. 21.

Ex quo fit, vt mirari satis non possim, quam obrem Turrianus consummationē Sanctorum, non in futuro seculo constituat, sed præsentis vitæ finibus includat: quò nihil dici potuit ineptius & Theologo indignius: nisi forte quum de Romana Ecclesia ageret, quam ille Romæ videt quotidie luxu & omni deliciarum genere in hac vita diffluentem, non existimarit eam ad futuram Sanctorum consummationem, de qua Paulus loquitur, pertinere. At nos agimus de tota Christi Ecclesia, quæ Electorum est, ac propterea plenam eius consummationem die nouissimo futuram expectamus, ad eamque votis omnibus aspiramus. Iam si quis quærat, quænam ad hunc Ecclesiæ finem, hoc est, perfectionem referantur, ita habeat: Ecclesiam (vt sæpe dictum est)

est) non esse definiendam ex rebus vel Physi-
cis, vel artificialibus: sed illis tantum posse ad-
umbrari,

Itaque quemadmodum in rebus terrenis,
fieri tendit ad esse, ita dicere licebit, τὰ γίνεσθαι
Ecclesiæ Catholicæ referri & spectare ad τὸ
ἵκεν: ita ut eius initium & progressus ea sint,
quæ ad finem & consummationem ipsius re-
ferantur: quæ quidem, quia sunt varia (ita po-
stulante rerum natura) ita quoque varia sunt
externa instrumenta, & efficiëntia media per
quæ Ecclesia ad suam illam perfectionem ad-
ducitur, pro varia temporum, aliarumque cir-
cunstantiarum ratione. Porro quænam sint
illa externa, cum ex aliis Scripturæ locis, tum
(quia Turrianus agit tantum de Ecclesia novi
Testamenti) ex his potissimum intelligi po-
test: Christus dedit alios Apostolos, alios verò
Prophetas, alios autem Evangelistas, alios Pa-
storum, ad opus ministerij, ad ædificationem
corporis Christi, &c. Item: Alios quidem *1. Cor. 12*
constituit Deus in Ecclesia, primùm Aposto-
los, deinde Prophetas, tertio Doctores, deinde
potestates, deinde dona sanationum, opi-
tulationes, gubernationes, genera lingua-
rum, &c. quæ omnia non absurdè fortasse no-
mine Ministerij Ecclesiastici significari pos-
sint.

Tertio videndum est, an illa externa me-

dia nempe quæ ad Ministerium Ecclesiasticum
 pertinent necesse sit semper eadem esse & per-
 manere in Ecclesia. Cuius rei definitio eluce-
 scit ex iis quæ ante à nobis tractata sunt. Cum
 enim initiū Ecclesiæ ab eius progressu, multis
 ac variis circumstantiis differat, nihil mirum si
 alia fuerit ratio Ministerij Ecclesiastici in Ec-
 clesiæ primordiis quàm in progressu. Atque vt
 taceamus de Ecclesia quæ fuit temporibus ve-
 teris Testamenti (quam primùm oraculis, dein
 de lege scripta Deus instituit adhibitis Sacer-
 dotibus Leuiticis ordinariis, & quoties ita vi-
 sum est, Prophetis etiam præter ordinem exci-
 tatis) certè nemo non videt in primordiis Ec-
 clesiæ Christianæ aliam rationem Ministerij
 Ecclesiastici extitisse quàm antea, cum nimirū
 tunc ipsa rei circumstantia singularem quandā
 Ministerij rationem postulare. Eò pertinet
 quod Christus ipse doctrinam Euangelij pro-
 posuit & duodecim Apostolos elegit, quos &
 immediatè ab se vocatos & extraordinariis fan-
 cti Spiritus donis & *χαρισματων* instructos ac mu-
 nitos per vniuersum terrarum orbem misit, E-
 uangelicam doctrinam promulgaturos. Prima
 igitur illa forma Ministerij Euangelici omni-
 no decuit prima Euāgelicæ prædicationis fun-
 damenta. Huc refero quæ Paulus dixit de Apo-
 stolis, Prophetis Euangelistis: itémque de mi-
 raculorum donis quæ accesserant ad primam
 illam Euangelij prædicationem, vt ea ratione
 attentiores homines redderēt & ad recipiendā
 Chri-

Christi doctrinam paratioris. Itaque non immeritò Ioannes ita describit Hierusalem cœlestem, vt murus vrbis habeat fundamenta duodecim, in quibus sunt duodecim nomina Apostolorum Agni. At quæ subiicit Paulus de Pastoribus, & Doctoribus, ea ad Ecclesiæ progressum pertinere tum ordo & circumstantia verborum Pauli in Epist. ad Ephe. tum ipsa experientia comprobavit. Ita igitur statuamus, Apostolos, Prophetas, Euangelistas, Pastores & Doctores referri quidem ad consummationem Ecclesiæ, sed vnumquemque pro ratione tēporum & ordinis ædificationis Ecclesiæ. Ac proinde non necesse esse vt semper fuerint & sint Apostoli, Prophetæ, Euangelistæ, quia nō semper fundatur Ecclesia, neque semper subsistit in suis initiis. Quocirca videmus ipsa miracula, cuiusmodi fuit Prophetiæ & linguarum donum, atque alia eiusmodi, iam pridem in Ecclesia defuisse. Nā (inquit Augustinus) Quisquis adhuc prodigia, vt credat, inquit: magnum est ipse prodigium, qui mundo credente non credit. Itaque constitutis iam Ecclesiis Apostoli præfecerunt Pastores, quos vt plurimum Episcopos vel Presbyteros appellarunt, in quorū etiam numerum plerique ex veteribus Doctores eos retulerunt quorū mentionē fecit Apostolus. Neque sanè vsquam legimus Apostolos elegisse alios Apostolos, aut in posterum eligēdos præcepisse (obstabat enim & certus ac præfinitus Apostolorū numerus, & eorum im-

Apoc. 21.

De ciuit.
D.l.22.
c.8.

diata vocatio cum aliis propriis attributis Apostolatus, de quibus alio in loco loquuti sumus) sed quoties ordinarium Ecclesie ministerium instituerunt, toties Episcopos, Presbyteros, & Diaconos nominarunt, nulla de aliis Apostolis ordinandis mentione facta. Sic Paulus precepta tradit de Episcopis & Diaconis eligendis. Sic Petrus Presbyteros ad prestandum officium cohortatur. Sic denique Paulus & Barnabas per singulas Ecclesias Presbyteros crearunt. Porro huius Ministerij Ecclesiastici ad progressum Ecclesie pertinentis non vnus semper fuit, vel erit status: quod & Apostoli praxerunt, & ipsa tandem experientia nimis testata est. Huc illa referenda sunt, Erit tempus quum sanam doctrinam non tolerabunt: sed auribus prurientes ipsi sibi pro suis cupiditatibus coaceruabunt doctores, & a veritate quidem aures auertent, ad fabulas vero conuertentur. Item, Noui post discessum meum lupos graues non parcetes gregi ingressuros esse in vos, & ex vobis ipsi exorituros, qui loquantur peruersa ut discipulos post se abstrahant. Item, Non adueniet dies Christi, quin venerit defectio prius, & reiectus fuerit homo ille sceleratus filius illi perditionis sese opponens & efferens aduersus quicquid dicitur Deus aut numen: adeo ut in templo Dei tanquam Deus sedeat praeseferens se esse Deum, & loci confimiles: qua de re in libello nostro egimus in locis Scripturae ordine 9, & 10. Itaque concludamus, quauis sem-

1. Tim. 3.

Tit. 1.

1. Pet. 5.

Act. 14.

2. Tim. 4.

2. Tim. 4.

2. Thes. 2.

semper vsque ad consummationem seculi futuri sint qui doctrinam Euangelij doceant, id tamen non semper eodem modo, nec eadem exteriori forma futurum esse. Nam & publicè, & priuatim, liberè & sub cruce Euangelium doceri potest.

Quartò quærendum est, An rectè dicatur aliquid per successionem aut vicariam ordinationem idem esse aut permanere. Nam hæc est arx & turris illa Turriani, in quam omnem Põtificiam gazam coniecit. Sic enim ille nobis rê explicat, vt quia Apostoli morte impediébatur permanere, Idcirco permaneant in successoribus, atque ita vt Petro Romanus Pontifex, reliquis Apostolis Archiepiscopi, qui sũt Episcopi maiores, Prophetis Episcopi minores, Euãgelistis Diaconi, Pastoribus Parrochi, Doctoribus Presbyteri succedant vicaria ordinatione.

Agè verò expendamus an hoc loquendi genus implicet contradictionem (vt vulgò dicitur.) Aliquid idẽ esse & manere per successionem, aut vicariam ordinationem. Atque id certè deprehendent vel ij, qui vix dũ procul ipsam artem differendi salutarunt. Quid enim aliud successio significat, quàm eum non esse amplius, cui succeditur? Ecquis porrò sensus est vicariæ ordinationis, nisi aliquem ordinatum esse in locum & vicem alterius? Quare, qui dicit Petrum in Pontifice Romano successorẽ esse & manere: & Apostolos in Episcopis

*Pag. lib.
Turriani
272.*

successoribus, is profectò dicit aliquid simul
 abesse & adesse. Nam si succeditur Apostolis,
 absunt igitur Apostoli: si Apostoli hinc sunt &
 manent, non igitur Apostolis succeditur. In-
 eptum igitur hoc est, & secum pugnans loquen-
 di genus (nisi hyperbolicè intelligatur) Apo-
 stolos esse & manere in Ecclesia, quæ versatur
 in terris. Addo, neque hoc ferendum esse, si-
 quis dicat Pastores & Doctores eos, qui pri-
 mi fuerunt ab Apostolis instituti, esse in Pa-
 storibus & Doctores qui nunc sunt: sed i-
 ta dicendum potius ipsum Ministerium esse,
 hoc est, eum ordinem, quem Apostoli institue-
 runt. Neque iuvat Turrianum ineptè de Re-
 latis sentientem Sophisticus ille laqueus quem
 toties reponit: si est Ministerium, est igitur qui
 ministrat. Nam intelligo non huius vel illius,
 sed publicum Ecclesiæ Ministerium, quæ de re
 plura suo loco dicemus. Ex quo intelligi po-
 test, siquidem vera esset Turriani sententia,
 eam ita enunciandam esse. Apostolatam in
 Ecclesia esse & manere exercendum ab ho-
 minibus vicaria ordinatione in ipso Aposto-
 latu succedentibus. Dicit fortasse Turrianus
 se id omnino velle, atque intelligere: sed si ita
 est, rursus sequitur falsum esse quod affirmat,
 Episcopos siue maiores siue minores, Aposto-
 lis succedere. Ita enim dicendum esset sequen-
 tes Apostolos prioribus Apostolis succede-
 re, ut Pastores Pastoribus, siue Episcopi Epi-
 scopis, vel Presbyteri Presbyteris succedere
 dicun-

dicuntur nomine non mutato. Atqui nemo unquam ex Pontificiis eò impudentiæ prorupit, ac ne Turrianus quidem (quanquam impudentissimus) vt diceret Apostolos Apostolis succedere: sed Apostolorum dicunt Episcopos esse successores: quod ferendum est; quatenus veri Episcopi siue Presbyteri Evangelicam doctrinam ab Apostolis annuntiatam ita, vt decet, annunciant; (quod certè ad Pontificios Episcopos non pertinet) nec tamen propterea Apostolis in Apostolico munere succedunt.

Totam igitur quæstionem absoluamus hac ratione conclusionis: Si Apostoli non possunt esse, & manere in Ecclesia, quin sit & maneat Apostolatus: & qui Episcopatû exercent non exercent Apostolatam (differt enim Apostolatus propriè sumptus, ab Episcopatu, vt patet ex his verbis Apostoli differentis de ordinariis Ecclesiæ Pastoribus, Siquis Episcopatum desiderat, inquit, 1. Timoth. 3.) Certè cum Episcopi Apostolatam non exercent: sequitur Apostolatam per Episcoporum successionem in Ecclesia esse & manere non posse. Quomobrem cum Turrianus nobis proponat eosdem simul abesse & manere, duodecim Apostolos in Episcopis innumerabilibus, æquales in maioribus & minoribus: optemus isti viro mentis sanitatem: qui, vt alios falleret, ipse sibi vanis ac propè febrilibus somniis illud passus est.

Restant ea, quæ de Petro Turrianus affirmat ex tribus Scripturæ locis deprauatis, vt infra copiosius dicendum erit. Ea sunt huiusmodi, Super Petrum perpetuò ædificandam Ecclesiam: Petro singulariter datas esse claves regni cælorum: Denique Petrum singulariter iussum esse Pascere oues Christi. Hic non disputo de vera locorum expositione. Nam id à nobis fiet suo loco, & hinc ostendenda sunt potiùs quàm imprimenda vulnera (vt illud Tertullianicum vsurpemus) sed tantum quæro, quænam vis & quis sensus esse possit verborum Turriani: ista, inquam, loquendi genera nunc discussio: vt ita pateat, ea quæ Turrianus dicit, stare non posse, quippe non cum verbo Dei tantum, sed secum ipsa etiam pugnantia. Ait igitur in Petro Ecclesiam esse perpetuò ædificandam, quod ego contendo falsum esse, non modò quia impium, & à verbo Dei alienum est, adeoque Christum spoliat sua gloria, & Ecclesiæ salutem labefactat (quæ quidem omnia nondum vrgeo) sed etiam quod per se stare non possit, & sit ab ipsa etiam humana ratione alienum: atque ita omnes videant Turrianum, gigantum more, cum Deo & cum Natura ipsa bellum gerere voluisse. Nec propterea hoc disputandi modo admitto, quæ dicit Turrianus (quemadmodum ille sibi falso persuadet) sed varios eius errores excutio & patefacio: quia vt veritas ha-

habet τὰ σωαληθῆ: ita mendacium habet τὰ ὀμυ-
ψιδῆ: quæ omnia in accuratam disputationem
venire debent. Quamobrem ita Turrianus ex-
istimet, cum, qui falsa refellit, falsa non pro-
bare, & qui varios errores redarguit, nulli ex
illis erroribus assentiri.

At, ut id quod nobis propositum est, expe-
diamus. Si super Petrum ædificatur Ecclesia:
Petrus est igitur Ecclesiæ fundamentum. Et
rursus, si fundamentum est, per se igitur ma-
neat necesse est: alioqui fundamentum non
est fundamentum: differt enim ædificatio à
fundamento, quia hoc ubi semel iactum est
suo loco, ipsum per se manet: illa autem con-
tinuatur vsque dum ad fastigium peruentum
sit, ac tum cessat ædificatio, hoc est, actio æ-
dificandi; cum ipsum ædificium perfectum
est.

Quare continuatio in fundamento non est,
sed in ædificatione ipsa, alioqui sequeretur to-
tum ædificium esse fundamentum: & hæc
est natura corporis continui, in quo partes
omnes continuantur & cohærent, non au-
tem vna pars, nempe hæc vel illa: quæ si
continueretur, certè pars illa totum esset:
quo nihil vnquam dici vel cogitari potest ine-
ptius.

Ex quo fit, ut, si Petrus est fundamen-
tum, Petrus igitur per se maneat: quod si
verò Petrus per se non maneat, non sit
d.iiiij.

igitur Petrus fundamentum. Nam ut aliæ partes ædificij manent in fundamento quo nituntur, ita fundamentum per se manet, aut constituendum erit fundamenti fundamentū. Quæ obrem quum Turrianus toties inculcat, Ecclesiam perpetuò ædificandam super Petrum, se ipse non audit, neque potest percipere hinc non sequi Pontificium principatum. Aliud est enim Ecclesiam perpetuò ædificari, aliud perpetuò fundari, quod postremum, si verū esset, Petrus igitur solus esset tota Ecclesia, quia totum ædificium nihil aliud esset quàm fundamentū, quod vel ipsa cogitatio respuit. Iam quod addit Turrianus Petrum esse & manere in successoribus vicaria ordinatione cōstitutis, negat planè Petrum esse fundamentum, quod quidem esse non potest, nisi per se maneat, ut diximus. Quod si maneat Petrus per vicariam ordinationem, ergo non iam ipse Petrus, sed vicaria ordinatio erit Ecclesiæ fundamentum. Erit enim fundamentum Petri, quia per eam manet Petrus. At ipsa successionis & vicariæ ordinationis vocabula manifestè pugnant cū natura fundamenti, quod in perpetuo fluxu & mutatione esse non potest, sine qua tamen non est successio nec vicaria ordinatio. Ecce igitur quàm præclare de Ecclesia meritis sit Turrianus, quam facit patris alicuius ædificij simillimā, cuius fundamentum decimo quoque anno, aut minore etiam temporis spatio sit renouandum, nempe quoties mortuo Pontifice Romano Cardinales

istius

istius fundamenti fabricatores alium Pontificem substituerunt paulò post etiam (quemadmodum illi & volunt & sperant) interituum: atque de solo eiusmodi fundamento cogitant, de reliqua ædificatione parùm solliciti. Atque hæc de Turriani verbis sineptis, pugnâtibus, *novis* *novis*, quibus tamen conatus est præbere se mirificum quendam, non Ecclesiæ Dei, sed Põtificiæ Tyrannidis, hoc est, Babylonicæ turris architectum.

Sequitur aliud loquendi genus, quo dicit Petro singulariter datas esse claves, & Petrum singulariter iussum esse pascere oves Christi. In quibus nunc tantùm expendo vocabulum (singulariter) ut videamus quàm ex eo aptè ratiocinetur. Id alicui *singulariter* tribui dicitur, quod illi ipsi vni & eidem numero ac proinde soli tribuitur: id verò vniuersaliter attribui dicitur, quod omnibus eiusdem generis aut speciei cõuenit. Nam singularia opponi vniuersalibus non potuit Turrianus ignorare, qui in campo illo Philosophico toties exultat. At quum ego verba Christi apud Matthæum & Ioannẽ considero, video quidem Petrum nominatim cõpellari: sed simul facilè intelligo aliud esse nominatim compellare, aliud eidem aliquid singulariter tribuere. Quæ dum Turrianus confundit, næ ille mihi nõ minus videtur indoctus, tum Grâmaticus, tum Dialecticus, quàm paulò antè visus est imperitus architectus. Porrò, quod lögè grauius est, ita loquitur magnus iste

disputator, vt si illi credas, iam nō sit ei amplius credendum. Nam si verum est Petro singulariter datas esse clauēs, aut Petrum singulariter iussum esse pascere oues Christi; sequitur falsum esse quod affirmat Turrianus, Romanis Pontificibus datas esse clauēs, & eos iuberi pascere oues Christi: quandoquidem Petrus non est idem numero cum Pontificibus. Christus autem singulariter dedit Petro (inquit Turrianus) nō igitur etiam dedit Petri successoribus, quia tūc dedisset Petro communiter cum successoribus. At singulariter dedit Petro, ita affirmante atque adeo centies repetente Turriano: quare centies quoque ex eodem Turriano cōcludam, nihil hīc esse, quod ad Petri successores pertineat. Nec enim eum iuuat toties decātata successio & vicaria ordinatio, quæ locum non habet in iis quæ sunt eadem numero, quæ quidem nullam successionem vel vicariam ordinationem agnoscunt. Posita enim successione idem numero tollatur necesse est. Quod autem singulariter tribuitur, id soli & eidem numero tribuitur, quia nec vniuersaliter aut pluraliter tribuitur. Ex quo efficitur, si Petro & Petri successoribus datæ sunt clauēs regni cœlorum, Petro singulariter non esse datas: etsi Petrus & Petri successores iussi sunt pascere oues Christi, Petrum singulariter non esse iussum. Hoc enim loquendi genus Petrus & Petri successores collectionem significat, quæ pugnat cum eo, quod dicitur singulare. Sed quia quæ per spi-

cua sunt longa esse nō debēt (inquit ille) iā hæc quæstio ad exitū perducta sit. Atque ex iis, quæ antè à nobis excussa & explicata sunt, tertiū Syllogismū Turrianicum hoc modo dissoluamus.

Maior propositio fallax est, primūm *παρὰ τὴν ὁμανομένην* in vocabulo *finis*: ita enim proponitur, vt si de causa finali ageret, cū tamen agat de perfectione, quæ est rei perficiendæ finis, & vltimus terminus, vt dictum est. Deinde verbum esse insidiis non caret. Nam quauis semper sint quæ ad finem referantur, tamen non necesse est illa ipsa esse atque eadem permanere *ὡς τῶν γίνεσθαι*, quod vult Turrianus, quocunq; modo vocabulum finis accipiat.

Minor propositio ita intelligenda est: Sanctorum consummationem nouissimo die futuram, illum finem esse: hoc est eā perfectionē, ad quā initia & progressus Ecclesiæ tendunt. Sed Turrianus consummationem Sanctorū includit in hac vita, atque ita iuxta sensum eius minor illa propositio est plane *ἐπιπέδον ὄψεσθαι*.

Itaq; nullā vim habet ipsa cōplexio, quæ multos etiam alios errores admittit. Primus error, quòd plura cōcludat, quā præmissæ cōtineāt. Secundus error, quòd nō rectè assignet ea, quæ ad perfectionē Ecclesiæ referūtur. Nec enim proponit initia & progressus ædificationis Ecclesiæ quæ sunt *ὡς τῶν γίνεσθαι*. Tertius error, quòd locū Pauli ad Ephesos deprauans existimet illū ordinem, cuius meminit Paulus, debere esse in Ecclesia perpetuum. Quartus error, quòd

à Petro ad Pontifices Romanos, & ab Apostolis ad Episcopos digrediens somniet Petrum in Pontifice Romano, & Apostolos in Episcopis perpetuò esse & manere: nempe, quos simili somnio illis successores assignavit. Quintus error: quòd illa ipsa loquendi genera à Turriano usurpata contradictionem implicent, dum simul ponunt & tollunt successionem atque vicariam ordinationem, quemadmodù suis quæque locis à nobis notata sunt.

Quæ cum ita sint dissolutis tribus Syllogismis, ac proinde eversa Turriani sententia, quæ tota in illis Syllogismis cõtinetur: nos vicissim tres Syllogismos veros & certos, atque omni Turriana exceptione maiores, tribus illis superioribus opponamus.

1. Nullum accidens Ecclesiæ quod ad exteriorem formam & ordinem ad aliquod tempus necessarium pertinet, debet perpetuò permanere.

Hæc dispositio Ecclesiæ, ut Ecclesia Christiana initio haberet Apostolos ipsius Christianæ Ecclesiæ fundatores, fuit accidens Ecclesiæ, ad exteriorem formam & ordinem ad aliquod tempus necessarium pertinens.

Quare, eiusmodi dispositio Ecclesiæ non debet perpetuò manere.

2. Nullum corpus quod nunc solis mentis oculis cernitur ac fide creditur, & habet caput in cœlis, potest habere caput visibile in terris.

Ecclesia Catholica est corpus quod nunc so-

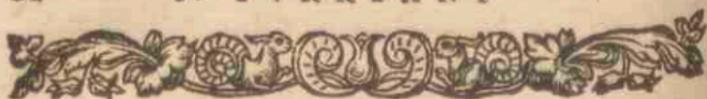
lis mentis oculis cernitur ac fide creditur, & habet caput in cœlis.

Quare, Ecclesia Catholica non potest habere caput visibile in terris.

3. Nihil quod ad initia Ecclesiæ Christianæ propriè spectavit debet manere in Ecclesia Christiana vsque ad ipsius consummationem, nec per se, nec per successionem aut vicariam ordinationem Apostoli, Prophetæ, & Euangelistæ, de quibus Paulus locutus est, ad initia Ecclesiæ Christianæ propriè spectarunt. Quare Apostoli, Prophetæ & Euangelistæ, de quibus Paulus locutus est, non debent manere in Ecclesia vsque ad ipsius consummationem, nec per se, nec per successionem aut vicariam ordinationem.

Hi tres Syllogismi sunt verissimi, & nituntur certissimis Theologiæ principiis: quorū contrarium vel ἀντιφασις cum tribus superioribus Syllogismis contineatur, quibus Turriani sententia expressa est: sequitur tres illos superiores Syllogismos falsos esse & ἀθεολόγους.

Sed ut ea, quæ ὡς ἐν τύπῳ diximus, facilius ab omnibus intelligi possint. Iam singulas Turriani tum responsiones tum obiectiones, ipsius Turriani verbis (quoad eius fieri potuit) expressas, diligenter expendamus.

LOCVS PRIMVS MATTH. 18.

D I C Ecclesiæ, si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus, &c. Vbi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.

Sophisma Turriani.

Pagina 10. libri Turriani. *Ecclesia est cœtus & congregatio fidelium, qui in nomine Domini congregati sunt: illi verò demum in nomine Domini congregantur qui ab Episcopo suo congregantur, atque ita ut Ecclesia, que una Catholica est, & Preposito eius, nempe Pontifici Romano adhereant. Quod cum de Protestantium Ecclesiis dici non possit, efficitur, eas non esse veras Ecclesias & ordinationes, que in illis fiunt, non esse Ecclesiasticas.*

Solutio superioris Sophismatis.

Fundamētum disputationis. Ecclesiæ definitio à Turri. proposita. **H**OC Argumentum Turriani ductum ab Ecclesiæ Definitione primo loco recensui, ut ita verū huiusce disputationis fundamētū substerni possit. Definit autem Ecclesiā, fidelium cœtū & congregationē factā ab Episcopo sub vno visibili capite, nempe Pōtifice Romano: ex quo infert nostras Ecclesias, cum eodem modo non sint congregatæ, non esse veras Ecclesias. Respondeo, vocabulorum *congregatio* esse remouēdā, priusquā illa rectè definiri possint. Itaque

Itaque nomen Ecclesiæ (quatenus quidē huic
 disputationi cōuenit) à sacris scriptoribus variè
 solet vsurpari. Primùm enim significat congrega-
 tionem electorum Dei, vt 1. Timoth. 3. Ec-
 clesia est Domus Dei, columna & stabilimen-
 tum veritatis. Ephes. 5. Ecclesiã non habentem
 maculam aut rugam. Et paulò pòst, Mystrium
 hoc magnū est, de Christo & de Ecclesia. Et 1.
 cap. Ecclesia est corpus Christi, cōplementum
 eius qui omnia implet in omnibus: & si qui sunt
 loci consimiles. Deinde Ecclesiæ nomē tribui-
 tur singulis & particularibus Ecclesiis, in qui-
 bus ordo Ecclesiasticus ex Dei verbo institutus
 est: cuiusmodi fuit Ecclesia Corinthiorum, E-
 phesiorum, Thessalonicēsiū, &c. quibus sin-
 gulis tribuit nomen Ecclesiæ Paulus. Atque
 ita, poscente loquendi vsu, nomen Ecclesiæ in-
 definitè vsurpatum, significat vnamquaque
 ex Ecclesiis particularibus: vt 1. Corinth. 10.
 Estote sine scandalo Iudæis & Græcis, & Ec-
 clesiæ Dei. Hæc de nomine Ecclesiæ. Rursus
 dicitio *fidelis*, ὁμωνύμους dicitur. Nunc enim
 conuenit solis electis: vt 1. Tim. 4. Nunc iis
 omnibus, qui Religionem Christianam pro-
 fitentur, vt 1. Corinth. 7. &c. Postremò Con-
 gregationis vocabulum habet etiam ὁμωνύμους, gregatio-
 nis. quandoquidem modò ipsos congregatos, mo-
 dò actionem congregantis significat. *Definitio*
 Ita igitur discussis Homonymiis, quæro
 ex te, Turriane, quam Ecclesiam hoc in loco
 definias: electorūmne? At loqueris de Ec-
 citur.

Homonymia voca-

buli Fide-

lis.

Homonymia voca-

buli Con-

gregatio-

nis.

Definitio

à Turria-

no propo-

sita discu-

itur.

Ecclesiast.

clesia ab Episcopis, Apostolorum successoribus, & ab ipsis Apostolis congregata. Constat autem Apostolos nō solos electos cōgregasse, sed simul etiam multos hypocritas, qui ad electionem Dei non pertinebant. Nam Apostolica prædicatio similis fuit sagenæ iactæ in mare, & quæ ex omni genere congregauit, vt constat ex Christi verbis. Matth. 13. Ergo non definit Ecclesiam electorum, alioqui definitio erit latior definito, quod vetant eæ regulæ, in quarum cognitione & vsu videri cupis imprimis versatus, qui tertio quoque verbo Protestantes in arenam disputationis prouocas. Quid ergo? aliquâ mne particularem Ecclesiam definitis? id verò negas, cū indefinite loquaris. Restat igitur vt eā definitionē proponere volueris, quæ vnique ex particularibus Ecclesiis conueniat. Hoc igitur primū requiro in tua definitione, quod non addideris, te de visibili Ecclesia loqui, vt omnis Homonymia tolleretur. Tu verò (vt ex serie huius disputationis patebit) data opera ita loquutus es, vt quoties ea quæ sunt Electorum Ecclesiæ propria, cum Ecclesia visibili confunderes, facilius posses sub velo *ὁμοωνυμίας* latere.

Fidelium.

Ais præterea hanc congregationem esse *fidelium*, quæ dictio non minas etiam fuit explicanda. Iam enim supra confecimus in definitione Ecclesiæ visibilis, fideles intelligi, non solos electos, sed eos omnes qui veram religionem profitentur. At vera religio postulat pu-
ritate

ritatem doctrinæ, synceram Sacramentorum
 administrationem, rectam inuocationem no-
 minis Dei, & cætera eiusmodi quæ sunt ad ve-
 ram religionem constituendam necessaria. Ex
 quo efficitur, iis omnibus deficientibus, non
 posse dici Ecclesiam: quia eiusmodi congrega-
 tio non erit fidelium cōgregatio, id est, eorum *Ecclesia*
 qui profitentur veram religionem, vt diximus. *non fuit*
 Ita facilè concludimus falsum esse quod initio *ante Pro-*
 dixisti, Ecclesiã fuisse ante Propheticam & A- *pheticam*
 postolicam doctrinam, id est, antè verbum Dei *doctrinã.*
 ab hominibus receptum. Nam si Ecclesia est *pag. 2.*
 congregatio fidelium, & fideles dici nõ possunt
 absque fide, neque fides potest absque verbo
 Dei consistere, consequitur verbum Dei esse
 prius Ecclesia. Quòd si ad leges rectè dispu-
 tandi respexisses, vidisses Ecclesiam referri ad
 verbum Dei, tanquam τὸ μετρητὸν πρὸς τὸ μέτρον:
 hoc autem esse prius illo.

Sequitur porro in tua definitione, fideles es- *Congrega-*
 se in Christi nomine congregandos, ex hoc *tio.*
 Matthæi loco cap. 18. Si duo ex vobis consen-
 serint, &c. Et I. Cor. 5. vobis & meo Spiritu cō- *Exponitur*
 gregatis. Verùm Christus illic loquitur de ipsa *locus Mat-*
 cum animorum, tum corporum cōiunctione, *thæi 18.*
 ac præsertim de cœtu Ecclesiastico, cuius fru-
 ctum promittit fore præstantissimum. Sed cum
 Ecclesiastici cœtus non semper ac iugiter ha-
 beantur (non enim id patitur humanæ infirmi-
 tatis ratio) quæro num propterea Ecclesia, id
 est, fidelium congregatio esse desinat? minimè

sanè: video igitur te perperâ fidelium congregationem, id est, cœtum, & actum ipsum congregationis restringere, *non cum* *veris* cōfundentem: atque ita longè resilire à suscepta Ecclesiæ definitione. Illic enim Christus proponit, non Quid faciat Ecclesiam: sed, Quid ipsa Ecclesia faciat, quando in ipsius nomine congregatur ad offerendas preces, & ad exercendam Ecclesiæ disciplinam. Quare tua hæc fallacia in congregationis vocabulo latitans, fuit nobis digito monstranda, ne cuiquam imponat,

Quos Episcopus congregaverit.

Pag. 10.
Error Turriani in Ecclesiæ definitione.

Postremò dicis eos demum congregari in nomine Christi, quos Episcopus congregaverit: atque ita, vt Ecclesiæ, quæ vna Catholica est, & Præposito eius adhæreant: horumque esse & dici Ecclesiam. Atqui, Turriane, est *in* in definiendo longè maxima, petere veram definitionem ex rebus externis, vt ab instrumentali causa, nempe ab Episcopis Ecclesiam congregantibus, non autem ab ipsa rei definitæ substantia. Interim tam securè illud pronuntias, quàm si expressum aliquem Scripturæ locum totidem verbis recitares: hoc tamen præpostere dicitur, eos congregari in Christi nomine, qui ab Episcopo congregantur, cum ita potius dicendum sit, eos demum ritè & legitimè ab Episcopis, id est, ab Ecclesiæ Ministris congregari, qui in nomine Christi congregantur: vt quod minus dignum est, à digniore: & instrumentum ab artifice pēdeat.

Sed

Sed iam audiamus locum Matthæi quem citasti cap. 18. Quæcunque ligaueritis in terra, erunt ligata in cælo, &c. Quibus dedit Christus potestatem eiciendi ex Ecclesia, inquis, eisdem dedit quoque potestatem congregandi Ecclesiam, ut ratio consequentiæ postulat. Respondet primùm hoc ineptum esse, initia Ecclesiæ quærere in doctrina Excommunicationis, quæ tum demum locum habet, cum Ecclesia iam cõstat suis omnibus partibus. Verùm de his Christi verbis, & de tota hac quæstione fortassis aliter. Nunc tantùm hoc dico, te perperam omittere eam *ἀντίθετον* quæ est in contextu, nempe ligandi & soluendi, & aliam inuhere *ἑξω λόγον*. Ita igitur argumentum ex Christi verbis necesse est. Ad quorum officium pertinet excommunicare, ad eos etiam spectat munus reconciliandi, & recipiendi excommunicatos post resipiscentiam. Quorsum autem hoc ad hanc nostram disputationem? Ipsum certè meridiem obscuras tuis tenebris. Nemo enim negat Ecclesiam Christianam fuisse primùm ab Apostolo congregandam: quanuis id non sequatur ex tuo argumento, sed ex his verbis, Ite, prædicate. Matth. 28. Cùm autem dicas Ecclesiam esse quoque ab Episcopis congregandam, quæro ecquõnam pacto Episcopus congreget Ecclesiam? Si munus Episcopi hoc loquendi genere comprehendis, non satis propriè loqueris: quãdo quidem Episcopi munus est, non tam congregare Ecclesiam, quàm eam congregatam

*Argumentatio Tur-
riani ex
Matt. lo-
co discuti-
tur.
Pag. II.*

alere, fouere, confirmare, & ea omnia præstare
 quæ recenset Apostolus in Epistolis ad Ti-
 motheum, & ad Titum. Verùm maluisti ita
 loqui, nempe vt insidias strueres in illo *congre-*
gandi vocabulo: quas vt detegamus, nobis ex-
 plica quid tibi velis, cum ais Ecclesiam congre-
 gari ab Episcopo. An id fieri cum primùm illic
 constituitur Ecclesia, vbi non erat? verùm id
 pugnat cum locis à te citatis: nam Christus lo-
 quitur de ordinariis Ecclesiæ cœtibus, vt ante
 dictum est: & de Pauli verbis. 1. Cor. 5. nullus
 est, ne ipsis quidem sophistis, dubitandi locus:
 alloquitur enim Corinth. inter quos ordo Ec-
 clesiæ iam pridem fuerat institutus. Quinetiam
 tantùm abest vt Episcopi dicantur propriè Ec-
 clesias congregare, vt eos potius dicat Paulus
 in ipsis Ecclesiis constitutos. Act. 20. Attendi-
 te, inquit, gregem, in quo vos Spiritus sanctus
 constituit Episcopos ad pascendam Ecclesiam
 Dei (non autem, ad congregandam) Neque sa-
 nè leuis est error in Theologia, non distingue-
 re inter Apostolos & Ordinarios Ecclesiæ Pa-
 stores, vt patet Ephes. 4. Quòd si hoc congre-
 gandi vocabulo, quanquam impropriè, ea ta-
 men omnia intelligis, quæ ad munus Episcopi
 pertinet, ergo deueniendũ est ad purã Euãge-
 lij prædicationẽ & administrationẽ Sacramen-
 torũ (vt suprã dicebamus) quæ omnia officio E-
 piscopi continentur. Ita igitur aduersus Tur-
 rianũ ex ipsius fundamẽto concludamus. Apo-
 stoli & eorũ successores Ecclesiã congregarunt &

Definitio
Turriani,
Turrianũ
ipsum re-
fellit.

& congregant in Christi nomine, & hoc est illis *ἀρχιεπιστοῦν*. At Pontifex Romanus, & quotquot ex eius radice surgūt Episcopi, non modò non congregāt Ecclesiam in Christi nomine, sed eā potius dissipant, & à Christo abstrahūt, vt eam sibi suisque cōmentis addicant. Ergo Pontifex Romanus, & eius Episcopi non sunt Apostolorum successores: & Ecclesia ab iis congregata, non est vera Ecclesia, sed potius in eos quadrat quod ait Christus Matth. 12. Qui non congregat mecum, spargit.

Ex his quoque sequitur sophistam Turrianum non leuiter errasse, cū in initio libri sui dixit Ecclesiam non prius fuisse, quā Aaron Pontifex factus esset, atque adeò nō fuisse prius appellatam Ecclesiam, ex cap. 8. Leuitici. Nec enim debuit hærere in Græco vocabulo, sed venire ad *ἀρχιεπιστοῦν* Hebraicum: ibi enim inuenisset vocabula *קהל* & *קהן* (quæ Græci per nomē *ἐκκλησία* interpretati sunt) longè antea fuisse vsurpata: vt Exod. 12. 16. 17, & c. Quæ quidem vocabula ponuntur etiam in eo loco Leuitici quæ citauit: adeò vt cū, vellent Turrianus è portu soluere, in ipso portu nauem fregisse videatur. Sic enim pugnat & cum ipso Hebraico cōtextu, & cum doctissimis quibusque, qui cū atates Ecclesiæ describunt, solent ab Adamo incipere, vt fecit Augustinus quæst. super Iudic. 49. ne dicā etiam perperam ipsam Ecclesiæ substantiam, cum eius exteriori forma, fuisse hoc pacto à Turriano confusam.

An Ecclesia dicta sit ante Aaronem summum pontificem. Pag. 2.

Turrianus soluens è portu nauem fregit.

*Limitatio
Turriani.*

*Quid in-
telligendū
nomine
Ecclesiæ.
Catholi-
cæ.*

*An Eccl.
Cathol. sit
visibilis.
Pag. 49.*

Supereſt in tua definitione limitatio, ſine qua negas ullam Eccleſiam eſſe poſſe: atque ita congregantur, inquis, ut Eccleſiæ. quæ vna Catholica eſt, & Præpoſito eius adhæreant. Hic mentionem facis vnius *Eccleſiæ Catholicæ*, & Præpoſiti eius. Nos autem vnius *Eccleſiæ catholicæ* nomine intelligimus inuiſibilem electorum Eccleſiam, cuius caput eſt Chriſtus, & freti ſumus certiffimis Scripturæ testimoniis. Coloff. 1. Ephes. 4. & 5. &c. Et ſi quidem propriè loqui volumus, tunc demum abſoluta & perfecta erit Eccleſia catholica, cùm Chriſtus veniet viuos & mortuos iudicaturus. Tu verò contra Scripturam intelligis vnum aliquod corpus viſibile, ex omnibus Eccleſiis viſibilibus compoſitum, cuius caput ſit Petrus in ſucceſſore ſuo, id eſt, Pontifice Romano. Atque ita, Turriane, non iam nobiſcum, ſed cum ipſa rerum natura diſputas. Nam omnium particularium & viſibilium Eccleſiarum viſibilem cōgregationem eſſe vnquam, vel fuiſſe, vel in hac vita eſſe poſſe, ne ſando quidem, auditum eſt. Deſinis Eccleſiam fidelium congregationem: itaque ſi ſtas tuæ definitioni, non poterit eſſe Eccleſia viſibilis, quin congregatio quoque ſit viſibilis: nec Eccleſia Catholica viſibilis Eccleſia, quin eius cōgregatio ſit etiã viſibilis. Dices omnes particulares Eccleſias eſſe viſibiles, atque inde ſequi viſibilẽ quoque eſſe illam vnã Eccleſiam Catholicam, quæ ex omnibus conflatur. Ego verò libenter hoc à te percontarive-

si velim, egregie disputator, ex qua tandem vel
 Philosophiæ vel Dialectices penu deprom-
 pseris, τὰ καὶ ὅλα aliis, quàm mentis oculis vide-
 ri posse? licet enim particulares omnes Ecclesiæ
 sint visibiles, quoties tamen à nobis reducun-
 tur ad vnam Ecclesiam, propter eandem fidem,
 eadem Sacramenta, & cætera eiusmodi: illud
 καὶ ὅλα non iam oculis, sed sola mentis cogita-
 tione percipitur. Atque ut id magis intelligas,
 cedo, Cur omnes Ecclesias vnâ esse dicis? non-
 ne quia omnes, siquidem sunt veræ Ecclesiæ,
 eiusdem fidei atque Religionis arctissimo vin-
 culo continentur? Ergo omnium Ecclesiarum
 vnitas non magis videri potest, quàm fides atque
 religio. Et realis totius Ecclesiæ catholicæ cõ-
 gregatio visibilis, in nouissimum diem differē-
 da est. Itaque cum Ecclesiæ omnes dicuntur
 vna Ecclesia, non id fit, quòd vnus quidam cœ-
 tus re ipsa ex ipsis omnibus Ecclesiis compona-
 tur (quòd ne Turrianus quidem vnquam vidit,
 nisi per somnium) sed vna dicitur, propter
 vnitatem doctrinæ & religionis. Quò fit, ut
 dum concludit Catholicam Ecclesiam esse
 visibilem, quia omnes Ecclesiæ sunt vna ea-
 demque Ecclesia, fallat *κατὰ τὸ μὴ αἰτιολογῆσαι* Turri-
 τιον. Quò magis miror sophistam omnia pro-
 pmodum suæ causæ præsidia, in hoc vno so-
 phismate, tanquam in arce munitissima, col-
 locasse: nempe, cum Ecclesia Catholica sit vi-
 sibilis, eam necessariò caput visibile habere,
 ut caput suo corpori respondeat. Hoc autē ar-
 c. iiii.

pag. 301. *ripit* tanquam clauam Herculeam ad debellanda Ecclesiarum Protestantium, & Confessionistarum (sic enim loquitur) monstra πολυκέφαλα. Hinc istæ verborum ampullæ, Protestantium Doctores omnes fuisse à Turriano fractos, re-

Epist. n^o sup. 6° pag. 279. uictos, & ad ἀφανίαν cōpulsos. Bona verba, Turriane, ac vide ne in te quadret, quod ait David de eo qui efflat in suos aduersarios, tanquam eos solo flatu prostraturus. At enim, vt videas nondum nos ad ἀφανίαν redactos esse, ita hoc tuum argumentum in tuū caput retorquemus: si Pontifex Romanus, cū sit visibilis, non potest esse caput inuisibilis Ecclesiæ, vt caput corpori respondeat: Ecclesia autem Catholica est inuisibilis, quia Catholica: (vt antè demonstratum est.) Sequitur Pontificem Romanum non posse esse caput Ecclesiæ Catholicæ.

Conclusio. Ex his igitur omnibus efficitur, definitionē Ecclesiæ à Turriano propositam, esse (vt Philosophorū verbis vtat) φαινομένην μὲν, ἔσαν δὲ μή, id est planè σοφιστικὴν. Quare substituamus verā Ecclesiæ visibilis definitionē, & eam conficiamus, non ex sola instrumentali causa (quod fecit Turrianus, dum totus hæsit in Ministris Ecclesiam congregantibus) sed proferamus ea quæ sunt οὐσιώδη Ecclesiæ, nempe doctrinam & Sacramenta, quæ vt anima corpori, ita Ecclesiæ vitam infundunt, & eam conseruant: vt ita τὸ ὄν ἢ ἔναι Ecclesiæ verè exprimat. Ecclesia Christi visibilis est cœtus hominum Euangelium Christi profitentium, in quo per Ministros ad hoc

Vera definitio Ecclesiæ visibilis.

hoc vocatos, Euāgelij doctrina purè traditur, & Sacramenta ex Dei verbo administrantur. Hæc definitio simplex est, & apertè nititur verbo Dei, quemadmodum ex serie totius disputationis manifestum erit.

Iam opponamus falsæ Turriani conclusioni verā & *δοκουμενικὴν* cōclusionem. Cū in Ecclesia nostra ex verbo Dei reformata, & Euāgelij doctrina purè tradatur, & Sacramenta per Ministros ad id vocatos syncerè administrantur: sequitur ex superiori definitione, nostram Ecclesiam esse Christi Ecclesiam: & ex ratione consequentis, Pastores nostros esse veros ac legitimos Ecclesiæ Ministros. Αντίφρασις

RESPONSIO ET OBIECTIONES TURRIANI AD SUPERIOREM A. Sadeclis Disputationem.

RAM definitionem proponere volui, que unicuique ex particularibus Ecclesiis conveniat. Cur igitur reprehendis, si te homonymia nō impeditit quominus intelligeres cuius Ecclesiæ definitionem proponere voluerim? I. pag. 22

REFUTATIO.

Qum F. Turrianus libros suos superiores inscripisset de Ecclesia: Et in illis de-

finitionē Ecclesię proposuisset: spē aliquā affer-
 re videbatur, fore, vt qui aduersus Lipsiēsem A-
 cademiā scriberet, tractationem suam institue-
 ret ex legibus rectē & accuratē differendi, quæ
 docent res eas, de quibus tractatur, esse impri-
 mis definiēdas, vt intelligatur id de quo dispu-
 tatur. Sed cū Ecclesię vocabulū dicatur mul-
 tis modis, & definitio ab eo proposita non vi-
 deretur librorum inscriptio ni respondere: Po-
 stulaui, vt discussis homonymiis nobis explica-
 ret, ecquam ille Ecclesiam definierat. Quæ qui-
 dem postulatio quanuis iustissima, isti tamen
 Turriano (cui quæ iusta sunt placere non solēt)
 ad eō displicuit, vt hinc facere voluerit suæ de-
 fensionis initium. Verum enim uerō, Turriane;
 me quod æquum fuit postulasse, vel hinc appa-
 ret: quod ne admonitus quidem, Ecclesiam de
 qua tractas, definieris. Nā cū & in libris tuis
 superioribus, & in hac tua tuique Pontificis de-
 fensione, de Ecclesia Catholica tractationem
 susceperis: & vnā Ecclesiā Catholicā præ-
 dicas, vnā vrgeas: constat tamen ex his tuis
 verbis te Ecclesiam Catholicā minimē defi-
 nire. Si enim (vt agnoscis) eam definitionē Ec-
 clesię proponere voluisti, quæ vnicuiq; ex par-
 ticularibus Ecclesiis conueniat, certē tua isthęc
 definitio non est definitio Ecclesię Catholię:
 alioqui sequeretur vnāquamque ex Ecclesiis
 quidem verum est quod doctissimi tradiderūt,
 cui definitio conuenit, eidem definitum conue-
 nire.

nire. Nec verò inter nos hoc controuersum est: an vnaquæque ex particularibus Ecclesiis sit visibilis: sed, an Ecclesia Catholica visibilis dici possit: quod posterius cum affirmes, ea tibi fuit proponenda definitio, quæ non vniuscuiusque ex particularibus Ecclesiis, sed esset Ecclesiæ Catholicæ propria: ne de Vniuersali tractans, & particulare definiens, faciliè tuam proderes in rebus tractandis imperitam negligentiam: atque efficeres, vt hic tuus liber non causæ tuæ defensio, sed erroris accusatio esse videretur. Ecce igitur, Francisce, & quid ab initio facere debueris, & quid non feceris: quemadmodum te iam sentire existimo. Atque istud quidem peccandi genus (quando quidem idem repetis me Græcis summopere delectari) Græci vocant *αὐτὸ ὄνομα ἀμειψόμενοι*. Huius autem disputationis faustum nobis, tibi verò infauitissimum esse initium hinc cuius perspicuum esse potest: quod vt Ecclesiam Catholicam nobis demonstrares, voluisti ab his Christiani verbis initium facere in quibus duorum aut trium mentionem facit, Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, illic sum in medio eorum, inquit Christus. I nūc Turriane, & aude negare vsquam esse Ecclesiam, nisi vbi apparet exterior illa Catholicæ Ecclesiæ facies, quam nobis in tuo libro depinxisti.

TURRIANVS.

In te necessario desideratur quod à me inaniter II.
 Irequiris, nam cum velis tollere homonymiam, pag. 4.

quare Ecclesiam, que in cœlis est pretermisisti? quã Ioannes vidit descendentem e cœlo Apoc. 21. ad quam accessimus per communionẽ sanctorum, quã in Symbolo confitemur, sicut Paulus in Epist. ad Hebr. Accesseritis, inquit, ad Sion montem, &c. Et Coloss. 1. qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine. Sortem sanctorum vocat beatitudinem sanctorum, & Baptismum lumen.

Pag. 5.

Pretermisisti etiam varias rationes Dispositionis Ecclesiæ in lege Nature, in lege Mosis, & in Evangelio.

Pag. 6.

Pretermisisti quoque Ecclesiam, que à Prophetâ magna Ecclesia vocatur, que nunc secundum Apostolicam traditionem Catholica dicitur Psal. 34. Confitebor tibi in Ecclesia magna: de qua Cyprianus in lib. de unitat. Ecclesiæ: ex illo loco Ioannis: Erit vnus grex & vnus Pastor.

Pag. 9.

Porrò pretermisisti Ecclesiam perfectiorum ex Methodio: de qua 2. Cor. 11. despendi vos uni viro, virginem castã exhibere Christo: verum huiusmodi Ecclesia facile potuit à te preteriri.

Pag. 9.

Dicitur quoque Ecclesia clericorum, & Ecclesia Laicorũ ex doctrina Clementis lib. 8. cap. 1.

Pag. 10.

Dicitur quoque Ecclesia malignantium Psal. 1.

S A D E E L.

Dixi me agere de Ecclesiæ vocabulo quatenus quidem huic Disputationi cõuenit (hæc enim mea sunt verba) neque volui vagari extra orbem Disputationis, quod dignum reprehensione nõ fuit. Nam quæ dicis à me præter-

termissa, aut nō prætermiſſa ſunt, aut certè præ-
 termitti debuerunt. Atque id, vt magis pateat,
 tuas obiectiones ſigillatim excutiam. Eccleſiã
 quæ in cœlis eſt, non prætermiſi, cùm dixi Ec-
 cleſiam ſignificare congregationem Electorū
 Dei, in quorum numero niſi felices ac beatos,
 illos ſpiritus recenſes, qui in cœlis verſantur,
 dignus eſt certè, quem vrbs Roma & ipſa Pon-
 tificis aula iam pridē aluerit pro terrena ipſius
 felicitate toto animi impetu decertātem. Quia
 verò identidem mihi obiicis me non intelligen-
 di quid dicam: atque bellis huiusmodi loquē-
 di formulis repetendis in immenſum tuus ille
 liber excreuit: amabo te, videamus, num ipſe
 quid diceres intellexeris, quum citasti locum
 ad Hebræos. Vt enim diceres Eccleſiã piorum
 in terris verſantium ſeparari ab electis qui iam
 fruuntur cœleſti vita: proferſ Apoſtolum affir-
 mantem pios Hebræos ad Hieruſalem cœle-
 ſtem acceſſiſſe. Ex quo manifeſtum eſt Electos
 tum in hac, tum in futura vita conſtitutos, ad
 vnam Hieruſalem cœleſtem pertinere, quam
 idcirco Paulus, ad Galatas, matrem omnium
 noſtrum appellauit. Eò etiam ſpectat locus ad
 Coloff. quē non noſtræ, ſed tuæ ſententiæ ob-
 ieciſti: Vbi tamen malè exponis vocabulum lū-
 cis de Baptiſmo, cum opponatur potiùs iis quę
 poſtea de tenebris dicuntur. Varias autē diſpo-
 ſitiones Eccleſiæ in lege Naturæ, in lege Moſis,
 & in Euāgelio nō adieci: tū quod id non perti-
 neret ad explicationē vocabuli (aliud eſt enim

Gal. 4.

de re ipsa tractare: aliud rei nomen exponere) tum quia quæcunque tandem fuerit Ecclesiæ dispositio, semper ibi nomen Ecclesiæ exponendum fuit vno ex iis modis, quos protuli. Itaque quantum video, mira est tua, Turriane, incitia: qui nō intellexeris, vt me redargueres, demonstrandum fuisse, Ecclesiam ante Legem, sub Lege, & sub Euangelio nō significasse vel congregationem Electorum Dei: vel particularem aliquam Ecclesiam, vel indefinitè vnamquamque ex particularibus Ecclesiis: quæ sunt variæ acceptiones nominis Ecclesiæ à me propositæ. Quòd addis de Ecclesia magna ex Psalmo 35. in alienū sensum detortum est, nēpe tuo more: quem affirmare possum nullum Scripturæ locum in hoc libro citasse, quin eum deprauâris: quemadmodum ipsa progressio docebit, Cōfitebor tibi in Ecclesia magna, inquit Psaltes, hoc est, in frequentissimo Ecclesiæ cœtu. Vt statim subiicit: In populo valido siue multo laudabo te. Et quia tuâ linguæ Hebraicę imperitiam agnoscis, adeo que tibi propemodum laudi ducis pag. libri tui 54. debebas eos consulere qui hebraicè sciunt, vt hunc tibi locū exponerent potiùs, quàm inquirere de meo nomine, cuius ^{ἐπιμνησθῆναι} quispiam excogitauit vt te deluderet, atque ita videres nomen Ecclesiæ significare actum ipsum congregationis: nempe celeberrimum piorum cœtum, in quo Psaltes profitetur se Dei gloriam, & immensa eius beneficia pleno ore prædicaturum. Atque id, mi homo,

homo, nihil ad hanc quaestionem pertinet: in qua non agimus de Ecclesia, quatenus est actu hæc vel illa congregatio Ecclesiastica, quæ statim dimissa concione esse desinit: sed de ea Ecclesia quæ manet, neque restringitur ad actum ipsum congregationis, ne tot nobis facias Ecclesias, quot erunt actu Ecclesiasticæ congregationes. Dices fortasse locum illum extendi allegoricè ad Ecclesiam Christianam: neque sum nescius Veteres librum Psalmorum vulgò ad nouissima Euangelij tempora accommodare: sed ex illis allegoriis firmum aliquod argumentum deduci posse, id verò pernego: qua de re nos Augustinus admonitos voluit: cuius sententiam Lyranus Scholasticus amplexus est, & ipse Thomas symbolicam dixit non esse argumentativam. Quis, inquit Augustinus, non impudentissimè nitatur aliquid in allegoria positum pro se interpretari: nisi habeat & manifesta testimonia, quorum lumine illustrentur obscura? quinetiam licet Augustinus hunc locum allegoricè exponat, cum tamen refert ad Ecclesiam Electorum: in graui populo laudabo te, quem, inquit, ventus tentationis non aufert. In his Deus laudatur: nã in palea blasphematur semper, Hæc ille.

Addis, hanc Ecclesiam magnam (nempe ex falsa tua illa interpretatione) secundum Apostolicam traditionem, Catholicam dici. De traditionibus egimus in nostra Disputatione De Verbo Dei scripto. Catholicæ verò Ecclesiæ

*Lyr. in 1.
cap. ad.
Hebr. In
proëm.
Boë. que.
2.
Epist. 48.*

In Ps. 34.

significationem in Summa huiusce Disputationis excussimus. Itaque affirmo nobiliss. quosque Veteres & ipsa imprimis Symbola Religionis Christianæ, nomine Ecclesiæ Catholice significare cōgregationem Electorum Dei, quam vocant sanctam, & in qua viget Sanctorum communio. Si quorum igitur Veterū auctoritate duceris, eos imprimis sequi debes, qui nomine Catholice Ecclesiæ, congregationem electorum significarunt. Hanc autem Ecclesiæ significationem cū adscripserim: malè me & imperitè redarguis: cū te potius ipsa rei veritas conuictum teneat, qui nomē Ecclesiæ Catholice restringis ad eos qui in terris versantur, contra ipsam veritatem: contra veterum doctorum testimonia: denique contra ipsorum Pontificiorum fidem: qui, mirum si te diuinius ferre possint, Deiparam virginem, Apostolos, Martyres & reliquos Sanctos in cœlis agentes, ab Ecclesia Catholica excludentem. Nec te iuvat Cypriani extra propositū citatus: ibi enim Ecclesiam Catholicam ne nominat quidē. Tu verò iam oblitus es, te nondum de re ipsa, sed tantū de vocabuli significatione disputare, vnam autem Ecclesiam agnoscimus nō plures, propter fidei & Religionis vnitatem: non propter illum vnum Pontificem Romanum, de quo semper loqueris, & de quo nunquam Cyprianus cogitauit: cui si credas, actum est de Romani Pōtificis principatu: vt infra nobis suis dicendum erit, quum hæc verba Christi exponere.

ponemus: Pasce oues meas: (loco Scripturę, ordine 3.) vbi etiã docebimus hæc verba apud Ioã-
nē: Erit vnus grex & vnus pastor, de solo Chri-
sto vnus gregis vno pastore, esse intelligenda.

De Ecclesia perfectiorum & imperfectiorū à
me (vt ais) prætermiſſa me simul & accusas & ab-
soluis: in quo posteriore vt te adiuuem, hoc v-
num addam, mihi non fuisse propositum eas om-
nes nominis Ecclesię significationes recen-
sere, quę apud varios authores reperiri possūt,
sed tantum quę extāt in sacris literis. Cæterum,
cū Methodius loquatur de Ecclesiis particu-
laribus, in quibus alij sūt aliis prouectiores: nō
video quamobrem hanc significationem à me
prætermiſſam dicas, qui facio de Ecclesiis parti-
cularibus mentionem. Locū autem ad Corin-
thios perperam ad perfectiores restringis: quā-
doquidem Paulus totam Corinthiorum Eccle-
siam compellās: Præparauī, inquit, vos: quos v-
ni viro vt virginem puram sistam, nempe Chri-
sto: & virginitatem opponit corruptis mētibus
& desciscensibus à puritate Euangelij, vt sequi-
tur in contextu: vers. 3, & 4. Atque id nō ad so-
los perfectiores pertinet: sed ad pios & fideles
omnes quoscunque tandem progressus in fidei
doctrina fecerint. Nam si non sunt ex eorū nu-
mero, qui puritatem doctrinę retinent, & dicū-
tur sponsa Christi, certè non sunt de Ecclesia
Dei: falsum est igitur, & tuum est cōmētū, solos
perfectiores vocari virginem sponsam Christi:
cū illud nomen ad totam piorum Ecclesiam

Theodor.
in 2. Cor.
c. 11.

Basil.
in 1. c. Es.

Amb. in
2. Cor. c.
11.

Chryf.
ibid.

Apoc. 14.

pertineat: vt docent Theodoretus & Basilius, quos testes aduersus te produxisti. Ambrosius autem *virginis* vocabulum refert ad doctrinam puritatem, vt & hæc verba Ioannis in Apocalypsi; Virgines enim sunt, & Chryfostomus hunc locum exponens, Omnis, inquit, Ecclesia virgo est.

Ais Ecclesiam dici quoque tum Clericorum, tum Laicorum, ex tuo Clemente: vbi tuo more nugaris, & tempus teris inutilibus ac superfluis testimoniis Veterum proferendis: nempe vt ita libri tui farraginem quouis tandem modo componeres. Paucis respondeo: primum Clericos & Laicos contineri in particularibus Ecclesiis, quarum ego memini, licet eiusmodi nomina non probem: deinde me non pluris facere tui Clementis & reliquorum eiusmodi Monachorum somnia, quam tua deliria: ne posthac (tibi enim parco) tanto opere defudes & elaborares in eiusmodi nugis, vel Græcè vel Latine recitandis.

Postremò profers Ecclesiam malignantium, quam fateor me prætermisisse de Ecclesia Dei differentem. Tu verò de tua tuorumque Monachorum Ecclesia differens, Ecclesiam malignantium prætermittere noluisti, nec etiã debuisti.

TVRRIANVS.

III.
Pag. 10.

IN homonymia vocabuli, fidelis explicanda consisti, quod frequenter significat eum qui inuoluntate Dei leges seruat. Luc 12. Quis putas fidelis seruus & prudens, &c.

CADELL.

SADEEL.

Quoniam dico fidelis nomine modò Electos significari, modò generaliter eos omnes qui Christianam Religionem profitentur: non prætermisi eam significationem, quæ est apud Lucam; quippe cum ad Electos pertineat. Atque ita perspicuum est, te non cogitasse quid scriberes, modò multa scriberes.

TVRRIANVS.

Perperam existimas locum Pauli. I. Tim. 3. Ecclesia est domus Dei, columna & fundamentum III
Pag. 16 veritatis esse intelligendum de Ecclesia Electorum quæ inuisibilis est. Nam de Ecclesia visibili dictum esse probo his rationibus. I. Vt scias, inquit, quomodo oporteat te in Ecclesia conuersari. Ecclesia igitur in qua conuersandum ei erat cum hac scientia necessario visibilis erat.

SADEEL.

In hoc sumis probandum, locos eos quos citavi de Electorum Ecclesia, esse perperam citatos: nec ad Electorum Ecclesiam pertinere. Ac primò agis de his Pauli verbis: Ecclesia est domus Dei, columna & firmamentum veritatis, quæ dicis non de Electorum Ecclesia, sed de visibili Ecclesia accipienda esse. Quid sit Electorum Ecclesia, & quomodo sit inuisibilis: explicatum est in Summa huiusce Disputationis, quo fit ve hîc nō repetā. Tu verò, Frâcisce, si rudimenta Theologiæ teneres, facile scires eam Ecclesiam quæ est domus Dei, esse Ecclesiam Electorum, in quibus solis Deus habitat
f.ij.

per spiritum suum (vt docet Scriptura) non autem in reprobis & hypocritis. Est enim Deus & Pater eorum in quibus habitat, inquit Prophetas, & post Prophetam Apostolus: Et alibi Christus, inquit, vt filius domui suæ præest: cuius domus sumus nos: si fiduciam & spem illam de qua gloriamur, ad finem vsque firmam tenuerimus. Porro nec rectè nec Theologicè opponis visibilem Ecclesiam Electorum Ecclesiæ: quandoquidem visibilis Ecclesia constat etiam, & imprimis ex Electis tanquam dignissimis: & propter quos (vt antè diximus) Ecclesia vocatur: addo etiam propter eos Ecclesiæ tributui, vt sit domus Dei columna & firmamentum veritatis. Nam, obsecro te, tribuisne hoc tam præclarum Ecclesiæ elogium reprobis & hypocritis? at repugnat, esse hypocritam, & esse columnam & firmamentum veritatis: nisi fortè existimas inconstantiam, & constantiam mendacium & veritatem eadem esse. Quod si non tribuis hypocritis & reprobis: restat vt solis Electis tribuendū sit. Quemadmodū etiā Veteres intellexerunt. Nam Chrysostomus locum exponit de ipsa veritate, quæ sit columna & firmamentum. Idem Hieronymus. Augustinus autem: Ipsa est, inquit, prædestinata columna & firmamentum veritatis: adeoque Thomas ipse, quanquam maximus dignitatis Pontificiæ patronus, verba hæc Apostoli refert ad ea quæ dicuntur Ro. 8. Quos prædestinauit, eos vocauit: quos vocauit, eos etiam iustificauit, &c. Et Ioan.

Leuit. 26.

Jerem. 31.

2. Cor. 6.

Heb. 3.

12

In locum

Apost.

Hieron.

ibid.

Augu. in

psal. 103.

In prior.

ad Tim.

c. 3.

Ioan. 17, vt & ipsi in nobis sint vnū, quę omnia de electis dicuntur. At enim audiamus tuā objectionē: Loquitur, inquis, de Ecclesia in qua verandum erat Timotheo. Ergo de Ecclesia visibili. Quid? tu ne præstantissimum hoc elogium Ecclesię, ad eas Ecclesias restringes in quibus Timotheus versatus est? At illę iam pridem interierunt. Ignorasne ea, quę in genere de Ecclesia Dei dicuntur, ad hęc vel ad illam Ecclesiam posse accommodari? Nōne porro animaduertis Pauli sententiam esse generalem? Sic igitur habet o: quia particulares Ecclesię habent Electos, hinc fieri, vt elogia totius Electorum Ecclesię de singulis particularibus Ecclesiis dicantur: non quia sunt visibiles (vt tu existimas) sed quia illę visibiles Ecclesię Electos habēt, propter quos etiam Ecclesię dicuntur. Sic dicuntur *Heb. 12.* Hebręi illi, ad quos scripsit Apostolus, accessisse ad Hierusalem cęlestem, & myriadas Angelorum, conuentum & concionem, siue Ecclesiā primogenitorum, qui conscripti sunt in cęlis: hoc est, ad Ecclesiam Electorum. Sic dicuntur *Eph. 2.* Ephesij conciuēs sanctorum, & domestici Dei. Sic Corinthij sanctificati: sic Philippenses, Colossenses, Thessalonicenses dicuntur sancti: denique sic illi, ad quos scribebat Petrus, dicuntur electi, vt antę diximus. Quę quidem omnia visibilibus Ecclesiis tribuuntur: & nihilominus sunt Electorū propria. Vt enim de vite dici potest eā proferre vinū ad vitā hominis tuendā accommodatū, neq; id tamē ad aridos ac demortuos

In Epist.
ad Gal.
cap. 2.

palmites, sed ad solos frugiferos erit referendū:
ita quod hīc dicitur de Ecclesia & multa alia cō-
similia, ita dicuntur de Ecclesiis visibilibus, vt ad
solos Electos, nō autem ad reprobos & hypo-
critas, pertineāt. Rectē enim Hieronymus: Ni-
hil interest, inquit, de corpore quid dicatur an
membris: cum & corpus diuidatur in membra,
& membra sint corporis. Quamobrē duo tibi
fuerunt consideranda, Turriane, quæ te ab hoc
inepto concludendi genere reuocarēt. Vnum,
hypocritas & reprobos propriè nō esse partes
conficiētes: sed, vt ita dicam, deficiētes, vel po-
tius esse partes *ὁραυόμεναι*: quādo Ecclesiæ visibi-
les dicuntur cōstare ex Electis & reprobis. Ali-
terum, ne in ipsis quidē veris partibus totū suū
verè constituentibus stare posse tuam ratiocini-
ationē. Ea est enim natura Totius, vt de toto
etiam dicatur, quod tamē vni eius parti tātum
cōuenit: vt quum dicimus hominem intellige-
re & sapere: quod ad solum animū non autē ad
corpus referri debet. Perperā igitur ita conclu-
dis: Si de visibilib⁹ Ecclesiis dici potest eas esse,
domum Dei columnam & firmamentum veri-
tatis: ergo hoc elogium nō Electorū propriū,
quādoquidem Ecclesiæ visibiles cōstant ex E-
lectis & reprobis: quod etiam minus est quā
si ita diceres, si de homine dici potest eum esse
disciplinæ capacem: ergo hoc attributū non est
animi propriū: quādoquidē homo cōstat ex a-
nimo & corpore. Ergo tu nō causā pro causa su-
mis, & partiū propria *καθ' ἅ* in Toto ipso cōfun-
dis

dis: vt tuos errores ex præceptis *ἡσίου πατρός* redarguā. At nos ita cōcludamus. Si (esse domū Dei columnā & firmamentū veritatis) ab Ecclesia separari non potest: Ergo Romana Ecclesia non verè dicitur Ecclesia: quia nec domus Dei est: nec est colūna & firmamentū veritatis. Et hæc est vera nota, ex qua discernēde sunt Ecclesie visibiles, nō autē ex Pōtificū & Episcoporū catena, lōgāq; illa successionē nobis toties obiecta à Turriano, quæ profectò videtur similis precatoriis, globulis quibus vtuntur Pōtificijs longo quidē, at tenui filo pendentibus.

TURRIANVS.

Primus gradus est viuere in Ecclesia visibili secundū mādata Domini, quod est fieri in area tritici & nō paleas, &c. Quomodo priore & antecedente gradu qui in Ecclesia visibili ponitur relicto, de posteriore & sequēte qui in Ecclesia inuisibili collocatur, Apostolus poterat cū ratione meminisse.

V.

Pag. 13.

Pag. 14.

Pag. 15.

Ecclesia visibilis dicitur colūna & fūdamētū veritatis propter fidē quam corde & ore visibili profitetur & predicat: quæ fides ita firmat Ecclesia creditiū, vt porta inferi nūquā aduersus eā preualeat, Non ob aliam causam meminit hīc Apostolus de Ecclesia colūna & fūdamētū veritatis, nisi vt Timotheum admoneret de adificatione Ecclesia super Petram facta, vt si quando opus esset, & de aliquo dogmate certum habere vellent, adiret Petram itam, exemplo ipsius Pauli.

S A D E E L.

Posteriorem gradum collocas in eterna vita. Priorem autem ita nobis describis. Primus gradus est, inquis, vivere in Ecclesia visibili secundum mandata Domini, quod est fieri in area triticum, & non paleas. Atque ita, mi Francisce, tuæ iam sententiæ renuncias. Nam esse triticum & non paleas, Electorum est proprium. Itaque ex te ipso concludo locum Pauli etiam de Ecclesiis visibilibus intellectum, ad Electos pertinere; quod etiamnum magis confirmas cum subiicis: Ecclesiam dici columnam veritatis propter fidem, quæ ita firmat Ecclesiam credentium, ut inferiorum portæ aduersus eam non præualeant: quod satis vides ad solos Electos esse referendum. Iam quod addis de Timotheo admonito, ut ad Petrum recurreret: hoc verò est iocari, addo etiam somniare, fingere, comminisci, nugari denique, non autem Thologicè differere.

TVRRIANVS.

VI.
Pag. 16.

Galat. 2. qui videbatur columna esse. At si co-
xisset qui videbatur, nam eos nemo præter Deum
cui voluerit reuelare videt, concludere ergo, Antonii
sicut isti Apostoli in Ecclesia visibili columna esse
videbantur, sic Ecclesiam quam dicit Apostolus esse
columnam veritatis, intelligendâ esse visibilem Ecclesiam.
Cõtulit itaque Paulus cum Iacobo Petro & Ioanne
qui

qui videbantur columnæ esse : sed cum Petro quidem secundum locum & dignitatem gradus in quo à Domino positus fuerat : quod non obscure significauit, quæ eum locauit Medium, & Cephas vocauit : contulit, inquam, ut ab eo firmaretur, qui erat à Petra vocatus Cephas. Nec est intelligendum fuisse in Iacobo aut in Ioanne, aut in utroque auctoritatem approbandi Pauli prædicationem, sed in Petro tantum : qui hoc fecit adhibitis duobus ex primariis Apostolis in consilium : quem morem ab Apostolis traditum seruat Pontifex Romanus, ut in maioribus causis in collegio Cardinalium decernat : quod si aliis aliter videatur, contradicatur Pontifici, tamen cum omni, & quidem libenti reuerentia : sicut Paulus Petro, & quidem libenti contradixit, vide Tertull. lib. 4. contra Marcio.

SADEEL.

Quid audio, Turriane, hæccine est tua illa linguæ Græcæ cognitio, quam tantopere ostentas ? Participium *δονούτης* in illo Pauli loco tu ne ad sensum corporis externum retulisti ? Et quia me toties ad meam Academiam reuocas, ego vicissim te ad tuam Academiam reuocarem : sed audio te ex Academico factum Peripateticum, qui relicta sede tua Hispanica, Romanis iam pridem deambulationibus delectaris. Verum tamen mea Academia, quam toties appellas, iubet te adire Romanum illud collegium Neophytorum, cuius infra meministi, quum nobis tui Pontificis laudes mirifice præ-

dicares: ut ibi discas significationem Participij *dingörntis*. Videri igitur apud Paulum non refertur ad oculos corporis, sed ad opinionem & existimationem. Videbantur, hoc est, habebantur, alioqui sequeretur aut ibi tum fuisse inane aliquod spectrum: aut re ipsa Apostolos fuisse columnas, siquidem columnæ videbantur. Atque id, Turriane, tuis templis relinquimus: in quibus non viam Apostolorum doctrinam, sed solas Apostolorum statuas habetis: atque ita scilicet visibiles Apostolos retinetis. Quid porro tibi vis, quum Petri dignitatem ex eo colligis, quod Paulus eum medium locauerit, nempe inter Iacobum & Ioannem? Sic enim Paulus: Iacobus inquit, & Cephas, & Ioannes. Undenam obsecro vos Iesuitastri, qui perpetuò errantes ad ultimas usque terras excurritis, nobis nouam hæc Dialecticam attulistis? An ex illis Indiæ populis, quos mihi toties obiecisti: & apud quos vestra miracula edere soletis, quibus vos in Europa nati, nondum tamen Europam dignati estis: nisi fortè pro miraculis habeantur vestra illa ratiocinandi monstra, quibus vos Pontificium primatū asserere soletis. Cuiusmodi fuit hoc concludendi genus Turrianicū: Petrus numeratur inter Iacobū & Ioannem, & vocatur Cephas: ergo Petrus est princeps & caput Ecclesiæ Catholicæ. Scilicet Iacobus & Ioannes (quos tu cum Cardinalibus comparas) erant legati nō iam à latere, sed à lateribus, cum haberent

rent Petrū in loco medio collocatum. Tu ve-
 rō Sophista, sic habeto: falsa esse illa omnia quę
 addis de tuo, contra Pauli, tum verba, tum sen-
 tētiā, qui nominatim in illa epistola, & in po-
 ster. ad Corinth. cap. 12. profitetur se non esse
 vel Petro, vel vllis Apostolis inferiorem: tan-
 tū abest vt firmandus fuerit à Petro, vt tu so-
 mnias, & ab eo petierit prædicationis suę con-
 firmationem. Vt de Augustino taceam, qui di-
 xit alicubi omnes Apostolos fuisse columnas. In Psal.
140.
In Epist.
ad Gal. 2.
 Cui assentiēs Hieronymus, Instruimur, inquit,
 tam Apostolos omnes, quā credentes, quā
 ipsam quoque Ecclesiam, columnam in Scri-
 pturis appellari: & nihil interesse de corpore
 quid dicatur an membris: cū & corpus diui-
 datur in membra, & mēbra sint corporis. Hęc
 Hieronymus. Tertullianum autem falsò citas,
 qui in illo loco nullam Petri mentionem no-
 minatim facit, sed generaliter loquitur de Apo-
 stolis.

T V R R I A N V S.

C Ant. 5. Ecclesiā describens firmitatem spon- VII.
Pag. 18.
& seq.
 si: crura eius inquit, columnę marmorea, quę
 fundatę sunt super bases aureas. Et quia sunt duo in
 carne vnę: intelligere debem⁹ crura Ecclesię esse colu-
 mnas fundatas super bases aureas, quę significat firmi-
 tatē in Ecclesiā nō virtutis propria, sed cōmunicatę:
 sed, quare Scriptura nō ossa, sed crura vsurpauit? pri-
 mū propter rectū & firmū, vnde fides orthodoxa dici

solet: Deinde quia oportet ad fidē orthodoxam venire eum, qui velit fieri membrum sponse Christi, quæ quidem est visibilis, ut constat cap. 4. canticorum, sicut vitæ coccinea labia tua, & eloquium tuum dulce, quare si Ecclesia sponsa Christi os habet & loquitur, & quod ore loquitur omnes ubique audierunt, & audiunt, id est Euangelium prædicatum in vniuersa creatura quæ sub cælo est: non est igitur inuisibilis. Quomodo enim Ecclesiam audiēt nisi loquentē? quomodo loquitur & prædicat si non videtur prædicare? Nūquid sic auditur sicut scriptum est de iis, qui Paulum comitabantur audientes quædam vocem, neminem autem videntes? aut ut populus Deum loquentem, qui erat in caligine non videbat? Exod. 19. Imò non aliter Christum nunc loquentem audimus nisi in sponsa Ecclesia. Crura igitur mystica sibi amputarunt Protestantes, & tanquam noui Samsones columnas Ecclesiæ suæ, quæ pars erat Catholicæ, euerterunt. Omnia dilatamus & ad omnia occurrimus, ut calumnias Antony effugiamus.

S A D E E L.

IAm nos adoritur argumento allegorico quod depromit ex Cantico Solomonis in hunc modū. Ecclesia sponsa Christi habet mystica crura tanquam columnas marmoreas super bases aureas, quibus columnis firmitas Ecclesiæ significatur: hæc verò sponsa est visibilis quia habet labia & loquitur. Ergo firmitas illa ad Ecclesiam visibilem pertinet: ac proinde verba illa Pauli superiora: Ecclesia est columna & firma-

firmamentum veritatis: exponenda sunt de visibili Ecclesia. Quis non miretur acumen hoc tuum, Turriane, quo te ipsum pūgis, & quidem vltro laborans, vbi nihil opus est. Firmitatem Ecclesie agnoscimus eamque Christo acceptam referimus: licet id male colligas ex verbis Solomonis. Constat quidem sponsum & sponsam esse duos in carne vna, sed propterea crura sponsi esse crura sponsæ, ne fando quidem auditum est, adeo vt frigeat hac in parte tua allegoria. Porro Electos in Ecclesiis particularibus esse visibiles, nunquam negauimus. Itaque nihil attingebat proponere Ecclesiam loqui: vt inde probares Ecclesiam esse visibilem: quæ quidem ratio nihil potuit quam risum excitare. Neque quid tu inde efficias, videmus. Ecquis enim vnquam præter te, dubitauit Ecclesiam dici sponsum Christi propter solos Electos? Audi Paulum ita de hac re differentem: Membra, inquit, *Ephes. 5.* sumus corporis eius ex carne eius & ex ossibus eius, propterea derelinquet homo patrem ac matrem, & adhærebit vxori suæ: & erunt duo in carne vna. Mysterium hoc magnū est: ego autem dico in Christo & in Ecclesia. Hæc Paulus. Ex quibus elucescit, quàm arcta sit spiritualis illa coniunctio, quæ inter Christum sponsum & Ecclesiam sponsam intercedit: ita vt verè dicere possimus vitam, iustitiam, sanctitatem, merita denique omnia sponsi in sponsam Ecclesiam esse collata. Hoc autem ad reprobos trāsferre, quis vnquam possit sine ingenti blasphemia?

Christū anne esse arctissimè cum hypocritis cō-
iunctum? Hypocritasve esse omnium meritō
Christi participes? Absit hoc vel à te, Turria-
ne, qui nihil tale cogitans, affirmas tamen hanc
sponsam esse solos Electos. Sic enim ratiocina-
ris: Crura sponsi, hoc est, te interprete, firmita-
tem sponsi esse sponsæ firmitatem, non virtute
propria, sed virtute communicata. Sic igitur
differentem Turrianum faciamus. Nulli repro-
bi & hypocritæ habent firmitatem à Christo
communicatam: Ecclesia Christi sponsa, de qua
loquitur Solomo, habet firmitatem à Christo
communicatam. Quare, Ecclesia Christi spon-
sa, de qua loquitur Solomo, non est intelligen-
da de reprobis & hypocritis: ac proinde de so-
lis Electis intelligenda est. Atque id charissimè
patet ex eodem Cantico, cum multis aliis locis,
tum ex sequentibus. Tota, inquit, pulchra es a-
mica mea, & macula non est in te. Item, hortus
conclusus, soror mea sponsa. Item: Ego sum
Dilecti mei: & Dilectus meus mihi est pro-
prius. Item: Vna est columba mea, perfecta
mea: quæ est illa quæ prodit quasi aurora, pul-
chra v̄ Luna, electa vt Sol, & multa alia in ean-
dem sententiā. Ex quibus manifestū est Eccle-
siā à Solomone descriptā, esse Electorū Eccle-
siā, quæ admodū etiā Veteres cōsuerūt. Sic enim
Origenes, interprete Hieronymo, hoc Canticū
explanans: Hæc omnia, inquit, noli foris quære-
re: noli extra eos qui prædicatione Euāgelij sal-
uati sunt, Christū sponsum intellige, Ecclesiam
spon-

Cantic. 4.
6.

In Cantic.
hom. 1.

spōsam sine macula & ruga, de qua scriptū est,
 ut exhiberet sibi gloriosā, &c. Ipse autē Hiero- *Proem. in*
 nymus: hūc spōsum, inquit, ad quē spōsa festi- *Cāt. hom.*
 nat, Paulus cū eū Pontificē maximū dicit, ita de *1.*
 eo scribit quasi qui nō in caelis sit, sed pertrāsie-
 rit omnes caelos, & illuc, quoq; cū hāc sua per-
 fecta spōsa fectetur, imō illuc, adhērēs ei & cō-
 iuncta, cōscenderit: est enim facta cum eo vnus
 Spiritus. Irē: aduerte Ecclesiā cētū omniū San-
 ctōrū. Hāc ergo quasi omniū vna persona lo- *Compa*
 quitur, &c. Et Epiphani⁹. Colūba mea, perfecta *hai. hax.*
 mea: hoc est, ipsa sancta spōsa Catholica Ecclē- *35.*
 sia, colūba quidē propter mansuetudinē: inno-
 centiā ac vitæ puritatē: perfecta verò quia per-
 fectā ex Deo accepit gratiā ac sciētiam ab ipso
 Salvatore per Spiritū sanctū. Quin Bernardus *Super*
 Saluatore per Spiritū sanctū. Quin Bernardus *Cant*
 alioqui magnus Romanæ sedis laudator, ita ali- *hom. 68.*
 quādo locū hūc Solomonis explanabat. Quē est
 spōsa, inquit, & quis est spōsus? Hic Deus noster
 est: & illa, si audeo dicere, nos sumus, cum reli-
 qua quidem multitudine captiuorum, quos ipse
 nouit. Ipsa est enim Ecclesia Electōrū: de qui-
 bus Paulus: Omnia, inquit, propter Electos.
 Quid est sponsa, nisi congregatio iustorum? Et
 alibi: Inuenerunt me vigilēs. Non dubium est,
 inquit, quin voce omnium Electōrum ista di-
 cantur, & ipsi Ecclesia sunt, & pleraque confi-
 milia. Quia verò, Turriane, tu sponsam Christi
 Pontificiis Episcopis addictam esse iubēs: au-
 di tuum Bernardū ita illos nobis describentē: *Super*
 quem dabis, inquit, de numero præpositorum, *Cant.*
 qui non plus inuigilet subditorum vacuandis *Serm. 77.*

marfupis quàm vitiis extirpandis ? Propterea
 relinquamus istos non inventores sponsæ, sed
 venditores: hæc ille. Quid verò tibi faciemus,
 mi Francisce, tam infeliciter in hac columnarū
 allegoria versanti? Vis crura cum columnis cō-
 parata significare firmitatē, itēque incessum,
 eò quòd ad Ecclesiam veniendum sit, quæ qui-
 dem miro quodam modo à te dicta sunt, cui
 firmiter stare & incedere idem vidētur. & rur-
 sus existimas Ecclesiam habere crura non quib-
 us ipsa ingrediatur, sed quibus alij ad ipsam
 Ecclesiam veniant. Præterea, quæro ex te, cur
 tantopere labores, vt efficias sponsam Christi
 esse visibilem. Nam si tibi non videtur absur-
 dum, vt Christus inuisibilis sit sponsus visibi-
 lis Ecclesiæ: cur tantopere vrges tuam ana-
 logiam Physicam, qua dicis corporis visibilis
 caput visibile esse debere. Quòd si fortè obij-
 cias tuum Pontificem esse sponsum visibilem
 visibilis Ecclesiæ Catholicæ, te reum blasphe-
 miæ peragam. Nam etiamsi concederemus Pō-
 tificem esse legitimum & verum Pastorem Ec-
 clesiæ Romanæ (quod absit vt dicamus) nusquā
 tamen Scriptura tribuit nomen sponsi Eccle-
 siæ vlli alteri, quàm Christo. Ministros autem
 vocat sponsi amicos. Postremò vide quantum
 profeceris hac similitudine columnarū & cru-
 rum: Paulus in hoc loco de quo disputas, colu-
 mnam veritatis dixit numero singulari. Tu
 addidisti ex loco Cantici duas columnas & cru-
 ra totidem. Deniq; ex Epistola ad Galatas no-
 bis

bis tres columnas obiecisti: Iacobum, Petrum
 & Ioannem qui videbantur esse columnæ: ita
 fit vt si pergas in illa crurum & columnarum
 similitudine, & illa crura tuæ Ecclesiæ accom-
 modes, iam mirū nō fit, si Pontificiorū Ecclesia
 claudicet, cui tu modò vnū, modò duo, nūc etiā
 tria crura attribuas. Verū enim uerò ne planè à
 nobis repudiatus discedas, demus hoc tibi: ver-
 ba Solomonis quū ait, columnas illas esse super
 bases aureas absque vllō mystico sensu, Ecclesię
 Pontificiæ conuenire: quę nō super verba Dei,
 sed super humanam potentiam & super am-
 plissimas diuitias variis artibus hinc inde com-
 paratas & corrasas, tanquam super bases aure-
 as, fundata est: atque hoc quidem modo vos
 Pontificij diligentissimè omnia vestra dilata-
 tis. Cur autem dicas Protestantes sibi crura
 mystica amputasse non video, quorum doctri-
 na ita Dei beneficio procedit, vt vos de tanto
 profectu tantæque celeritate conqueri soleatis.
 Denique quum eos cum Samsonè comparas,
 non ita vt decet rem exponis. Nec enim Sam-
 son tēpli Dei, sed templi idolorum columnas
 euerit: quod Protestantes fecerunt, & quotidie
 faciunt, non suis viribus, sed summa veri illius
 Samsonis virtute, in cuius morte sita est nostra
 de omnibus hostibus victoria.

T V R R I A N V S.

Q *Vare una est sponsa Christi, & non dua, VIII.*
mixta ex Electis & reprobis ex Augustino pag. 24.

lib. 3. de doctr. Christiana, cap. 32. in hac verba, fuscum & speciosum, ut tabernacula Cedar. Cantic. 1. Vtrumque se esse dixit propter unitatem temporalem bonorum & malorum. Et paulo antè: Hypocritæ sunt dicendi esse in corpore Christi: quauis in eis videantur esse Ecclesia: tanquam vnum sit vtrorūque corpus propter temporalem commixtionem & communionem Sacramentorum. Hæc Augustinus. Itaque cum Scriptura Ecclesiam Electorum & reproborum tanquam vnum corpus sit, sponsam Christi faciat: & sponsa Christi mori non possit: consequens necessarium est, ut Ecclesia visibilis interrupti, id est mori non possit. Et Electorum Ecclesia non potest consistere nisi in communiōne visibili Sacramentorum permaneant.

S A D E E L.

V Nam esse sponsam Christi verissimum est: eam autem esse mixtam ex Electis & Reprobis, falsissimum: ut paulo antè diximus. Locum autè Augustini ita nobis obiciis, ut non fronte solum, sed oculis etiam carere videaris. Quauis, inquit, hypocritæ propter temporale commixtionem, & communionem Sacramentorum videantur esse in Ecclesia Christi, tanquam vnum sit vtrorūque corpus: tamen non sunt dicendi esse in corpore Christi. Is est sensus verborum Augustini: quæ tu ita intelligis, ut si affirmaret Electorum & reproborum esse vnum corpus: quod tamè apertissimè negat, & quia locum Augustini malè citasti, & peius intellexisti: nos verba

verba Augustini apponamus. Reprehēdēs igitur Ticonium, qui bipartitū corpus Christi dixerat: Non ita, inquit, debuit appellari: nō enim reuerā Domini corpus est, quod cum illo non erit in æternum: sed dicendum fuit de corpore Domini vero atque permixto: aut vero atque simulato: vel quid aliud. Quia non solū in æternum, verum etiam nunc hypocritæ nō cū illo esse dicēdi sunt: quānis in eius esse videatur Ecclesia. Quę regula lectorē vigilantē requirit: quando Scriptura cū ad alios iā loquatur, tāquam ad eos ipsos ad quos loquebatur, videtur loqui, vel de ipsis, cū de aliis iam loquatur, tāquam vnum sit vtrumque corpus propter temporalem cōmixtionē & cōmunionē Sacramentorum. Hęc Augustinus. Turrianus autē vtrūque scripsit: sed dum vtrūque dixit Augustinus, manifestē duo corpora cōstituit, quorum vnum est Christi, nēpe verum corpus, alterum vnum est Antichristi, nēpe simulatum corpus: cui, mi Turriane, si tuum Pontificē tāquā caput imponere volueris, tū habebis nos hac in parte cōstitentes. Hęc autē Ticonij regulā si intelligeres: non dubitares ad solos Electos pertinere: quod videtur dici de tota Ecclesia permixta. Quod si ne nūc quidē Augustinū intelligis: aperiat ipse tibi suam sententiam alio in loco his verbis: Malos, inquit, nequaquam pertinere ad sanctam Ecclesiam Dei, quamuis intus esse videantur, ex hoc apertissimē apparet, quia illi sunt auari, raptores &c. Illa autem

Lib. 3. de
doct.

Christ.
cap. 32.

De Bapt.
contra

Donat.
lib. 6. cap.

3.

IVO AD REPET. TVR. SOPHIS.
 columba vnica, pudica, & casta, sponsa sine
 macula & ruga, hortus conclusus, fons signa-
 tus, & cætera quæ de illa similiter dicta sunt:
 quod non intelligitur nisi in bonis & sanctis,
 & iustis, &c. Nec verò opus est alias exposicio-
 nes loci Solomonis proferre, eorum præsertim
 qui fuscam Ecclesiam speciosam existimant di-
 ci propter eius pœnitentiam, vt Origenes: aut
 propter afflictiones, & speciem externam con-
 temptam abiectamque, vt Bernardus interpre-
 tatus est. Hoc enim satis est quod Augustinus
 quem pro te citasti, contra te pronunciauit: ac
 propterea nullius sit momenti consequens il-
 lud quod ad finem attexuisti.

Rom. in
 eant.
 Super
 Cant.
 Germ. 25.

TVRRIANVS.

IX.
 pag. 18.

Gratulor tibi Antoni, & gratias ago Deo, quod
 locum Euangely Matth. 16. de Ecclesia su-
 per hanc Petram edificata, non putasti ad Ecclesia
 Electorum pertinere: alioqui adiunxisses eum alijs
 quatuor locis quos citasti.

pag. 355.

Gratulatus sum tibi quod hunc locum Matthæi
 de Ecclesia Electorum inuisibili accipiendum esse
 non putauisses, sed fefellisti opinionem meam, reuer-
 sanda est gratulatio.

SADDEEL.

Hic & ingenium tuum, & vim tuæ disputa-
 tionis, paucis verbis tanquam in tabula
 nobis depingere voluisti. Ais, negas: gratularis
 non

non gratularis: Videndo non vides: & loquendo non cogitas quid loquaris: & quod vna manu scripsisti, altera deles: sic nimirum Iesuitæ, ^{apud eulixos} disputant. Quia verò oportet Theologum in differendo semper esse suum, sibi que perpetuò constare: hinc facile iudicamus iurè ne an iniuria, tu in Theologorum numero censes.

T V R R I A N V S.

Locum ad Ephes. Ecclesiam non habentē maculam neque rugam, falsa interpretatione depravasti, quasi non ad Ecclesiam visibilem pertineat, sed ad Ecclesiam Electorum. Nam si cum Augustino existimas id futurum in coelesti gloria, non pertinet iam hic locus ad Ecclesiam Electorum, quæ in terris est. Si in terra impleri id existimas: necesse est maculam & rugam accipere pro his peccatis quæ Ioannes peccata ad mortem vocat, atque ita locus hic ad Ecclesiam visibilem pertinebit, hinc spectat. I. Cor. 5. ver. 11. I. Tim. 5. vers. 24. Clemens libro 2. cap. 43. & cetera quæ ad doctrinam Excommunicationis pertinent. Ergo Apostolus satis clarè ostendit, fuisse prius Ecclesiam maculatam & rugis exaratum: hoc est Electis & Reprobis promiscuè constantem, fatemur Ecclesiam iustorum verè & propriè esse Christi sponsi Ecclesiam: & corpus & hanc ab eo diligi: iniustos verò nō sic esse Ecclesiam Christi, sed membra eius mortua & ei odiosa.

S A D E E L.

Perperam & ineptè concludis: si futurum est in cœlesti gloria, vt Ecclesia sit sine macula aut ruga, idcirco locū Apostoli ad electorum in terris agentium Ecclesiā non pertineret quasi verò non pertineat ad Electos ita hīc Christum amplecti vera fide, vt semper conrēdāt ad summum illud sanctitatis & gloriæ fastigium, ad quod tandē solutis corporis vinculis, adeóque in ipsa mortuorū resurrectione peruenient. Eò spectat hoc loquēdi genus, vt eam sibi sisteret, inquit, gloriosam: quod ad futuram ac beatissimam illam vitam nobis in cœlis repositam referēdum est: quemadmodum & verba Pauli demonstrant, & ipsi veteres probationes intelligunt. Nec satis video quamobrem Augustinum hīc reieceris, atq; sis oblitus huius distinctionis, quam adhibent Scholastici in hac quæstione: nempe Ecclesiā esse hīc immaculatā per gratiam, & in futuro seculo per gloriam. Quod Recētiore doctissimi ita facilius explicant: in hac vita inchoatam esse sanctitatem Ecclesiæ: in futura, esse planè perficiendam. At tu mauis Ecclesiā esse in terris gloriosam sine macula & ruga. Atque vt id efficias, maculam & rugā exponis de peccatis ad mortem, pro quibus rogare non debemus: sed sunt excommunicatione punienda. Tum excurris in locos aliquot, vbi traditur Excommunicationis doctrina: nempe (vt illud à Tertulliano mutuemus) nihil ad Andromachen. Nec te iuuat inanis ille

*August.**ep. 50. &**57.**Orig. in**Cant.**hom. I.**Cypri. ad**Pom. &**lib. I. Epi.**6.**Hierony.**in cap. 5.**ad Eph.**Thom. in**c. 5. ad**Eph.*

tuis

tus labor in scrutanda vocabulorum Græcorum Etymologia: nemo enim præter te ignorat in corpore etiam formoso, posse esse maculam aut rugam, quæ longè distat à turpitudine ac deformitate. Paulus autem persequens eam sponsæ similitudinem quam proposuerat, dicit huius sponsæ, nempe Ecclesiæ, pulchritudinem & gloriam tantam futuram esse, ut ne macula quidem aut ruga, aut aliquid eiusmodi appareat, quod postremum expendere nolueris. Quamobrem multis modis peccas in hac tua interpretatione: primùm, quòd maculam & rugam tanquam peccata gravissima opponas leuioribus peccatis. Paulus enim maculam opponit perfectæ sanctitati & gloriæ. Deinde, quòd nõ advertas ad ea quæ subiicit Paulus: sed, inquit, ut esset sancta & inculpata *ἀκέραιος*, in cuius Græci vocabuli Etymologia, videbis num aliquid scrutari possis. Præterea, tua interpretatio falsum continet, nempe non esse rogandum pro iis, qui eiusmodi habent maculam aut rugam, hoc est, peccata Excommunicatione plectenda. Nam Excommunicatio est gladius non hostis perimentis, sed medici sanantis, ut Veteres dixerunt. Et ille incestus Corinthius quem obiicit, fuit recõciliatus Ecclesiæ, 2. Corinth. 2. Tibi verò si credamus sola peccata in Spiritum sanctum erunt coercenda Excommunicatione: atque omnino locum ex Epistola Ioannis de peccato ad mortem corrupisti, de quo nos aliàs, ne tuo more extra propositum digrediamur.

Denique, non vides tuum commentum sponte sua ruere, quum dicis Ecclesiã non habere maculam aut rugam, quia eiciuntur sceleratissimi ex Ecclesia per excommunicationem. Sic enim contendo: si vsque ad finem mundi vsus excommunicationis debet vigere in Ecclesia (quemadmodum contendis quando ex hoc Matthæi loco, vbi Excommunicatio sancita est, colligis Ecclesiæ visibilis statum perpetuũ) inde sequi semper futuram esse in Ecclesia maculam aut rugam, vtpotè quam Excommunicatio detergat. Atqui Paulus loquitur de illa Ecclesia quæ non habet maculam aut rugam: Ergo loquitur de ea Ecclesia quæ nõ habet opus remedio Excommunicationis. Ex quo efficitur Paulum ibi agere de illo statu ad quẽ Ecclesia tandẽ in futuro seculo peruertura est. Quid quod pag. libri tui 29. exponis Ecclesiã maculatã & rugis exarata, de Ecclesia cõmuni ex iustis & peccatoribus, ex electis & reprobis promiscuè constãt? Quòd si ita est: quãdo quidẽ omnes Ecclesię particulares ac proinde visibiles, constant ex Electis & reprobis: cõsequitur locũ Pauli non esse de visibilibus Ecclesiis intelligendũ, sed de invisibili Electorum Ecclesia. Est autem ^{de 9. d. 27. 28.} quod subiicis, improbos esse membra Christi mortua & ei odiosa. Ecquod est enim caput, cui sua mēbra odiosa sint? ac ne longè abeamus audi Paulum in hoc ipso loco ita ratiocinantẽ. Nullus, inquit, vnquam suam carnem odio habuit. Quare cùm tu ita distinguis. Ecclesiam iusto-

iustorū esse propriè & verè Ecclesiā & corpus Christi: inde sequitur, vel te assentiēte, me propriè & verè de Ecclesia locutum esse: Contrā, te impropriè & falsò meę sentētię cōtradicare.

TURRIANVS.

Quam Apostolus loquatur hīc de ea Ecclesia qua per Baptismū mundata est, & per Baptismum regenerat, hæc autem Ecclesia visibilis est, ergo locus Pauli non pertinet ad Ecclesiam Electorū, quam solus Deus videt: quibus positis sequitur hæc Ecclesiam visibilem interrumpi non posse, alioqui interrumpi posset regeneratio, qua fit per Baptismum. Contrā Zacharia 13. Erit fons patens domui David. Si obiciās Baptismum hereticorū qui extra Ecclesiam sunt verū tamen Baptismum esse, respondeo: eum qui baptizatur, semper in fide Ecclesia Catholica baptizari: siue Baptismus à Catholico, siue ab heretico, qui est extra Ecclesiā, ministrretur: atque ita Ecclesia Catholica visibilis est, qua eum generat per Baptismum, tanquam mater & Christi sponsa.

SADEEL.

Ecce, addis aliquod etiam argumentum præter superiorem Etymologią vocabulorum macule & rugę: hoc autem est eiusmodi. Paulus loquitur de Ecclesia quæ per Baptismū mundata est, & per Baptismum regenerat: ergo loquitur de Ecclesia visibili. Respōdeo: electos esse visibiles in Ecclesiis particularibus, ut sæpe dictum est: sed nō propterea sequi, ea quæ subicit Paulus de perfecta Ecclesiæ gloria & san-

Ephes. 5.

citate, esse de Ecclesiis visibilibus intelligenda
 in quibus ita baptizantur electi, ut tandem sui
 Baptismi fructū plenissimè in futura vita per-
 cipiāt: sic enim Paulus: Ut sisteret eam sibi glo-
 riosam, &c. Ecce finis: cuius Baptismus est ini-
 tiū. Tu verò postulas necessariò, ut ibi sit finis,
 ubi est initium. Denique quod tuo more, h. e.
 extra propositum, colligis: Ecclesiam visibilem
 non posse interrumpi, quia Baptismus interrū-
 pi nō potest, ex loco Zachariæ: non satis rectè
 cōcluditur, quia Baptismus potest seruari & re-
 tineri, licet aliquādo non adsint ea omnia, quæ
 ad constituendum ordinem exteriorē Ecclesię
 requiruntur. Porrò aliud est interrūpi, aliud pla-
 nè tolli. Nā in Israelitica Ecclesia, Circūcisio
 (cui successit Baptismus) annos circiter quadra-
 ginta interrupta est, sed nō propterea sublata.
 Locus autem Zachariæ nō est restringendus ad
 exteriorē Baptismi formam, sed intelligendus
 de tota Euangelij prædicatione, & imprimis de
 iis omnibus, quę pertinent ad gratuitam pecca-
 torum nostrorum remissionem: ut perspici po-
 test ex simili loco apud Ioelem cap. 3. quemad-
 modū etiā agnouit Hieronymus. Atq. hūc fon-
 tē, iuxta Prophetiam Zachariæ, Apostoli nobis
 aperuerūt, quę tui Pōtifices suis Indulgētiis, Sa-
 tisfactionibus, Purgatorio & consimilibus cō-
 mentis, obstruere iā pridē tentarunt, atq. id etiā
 hodie omnib⁹ viribus moliuntur. Quod postre-
 mō dicis de Baptismo hæreticorū: pugnat cum
 iis quę in superioribus libris scripseras: quū tu
 dupli-

duplici mēdacio affirmares, & nos esse hæreticos, & nullū apud nos esse Baptismū. Nūc fortasse à tuis castigatus (videbaris enim Stephani Romani Episcopi scētētia relicta, ad partes Cypriani trāsire) agnoscis Baptismū etiā ab hæreticis ministrari. Atq; ita planè euertis tuū illud superius argumentū de Successione, quā vis niti exteriorē Baptismi forma. Verū, inquis, Ecclesia Catholica generat eū qui baptizatur. Quòd si ita est: & Ecclesia Catholica non potest esse extra particulares suas Ecclesias, in quibus per Baptismū generat: sequitur aut Ecclesiā Catholicā nō generare in Ecclesiis hæreticorū, aut si generat, hæreticorū Ecclesias esse quoq. partes Ecclesiæ Catholicę, quā tu describis. Nos autē, Deo gratia, nec hæretici sumus, & Baptismum habemus, non ex Pontificiis additamentis, sed ex pura Christi institutione ministratum.

T V R R I A N V S.

*C*itas etiā ex eodē cap. *Mysterium hoc magnū est de Christo & Ecclesia, quod ad electorum Ecclesiā pertinere affirmas, sed loquitur de eadem Ecclesia, de qua supra.* XII. Pag. 36.

S A D E E L.

M Olli brachio locū hunc Pauli tractasti, ne te offenderet. Verum enim verò cū sublime hoc mysteriū nostræ cū Christo cōiunctionis admiraretur Paulus, satis declarat, tantā esse illā cōiunctionē, ut neq. cogitatione percipi, neq. vllis verbis satis dignis exprimi queat. Ex quo efficitur cōiunctionē illam cū solis Electis

Lib. 2.
Epist. 8.

In cap. 5.
ad Ephes.
In Epist.
ad Ephes.
homi. 20.

Sent. lib.
4. dist. 26.

intercedere: quādoquidē reprobi nō possūt dici vna caro cū Christo absq. blasphemia, quam tamē te nō puduit in hoc libro sapi^repetere: Longē meliūs Cyprianus. Cum, inquit, Apostolus dicit: Sacramentum istud magnum est: Christi pariter atque Ecclesiæ vnitatem, indiuiduis nexibus coherentem, sancta sua voce testatur: Et Hieronymus colligit ex hoc loco Christum, Ecclesiam de suo latere fabricatum esse: Et Chrysostomus: Christus, inquit, ad sp̄sam venit, & factus est in Spiritum vnum, qui adhæret Domino vnus est Spiritus. Sed cur nō te reuinctis manibus pertraho ad tuum magistrum Lōbardum, vt te pœnis, quibus dignus es, castiget? sic enim ille: Matrimonium, inquit, expressam & plenam tenet figuram cōiunctionis Christi & Ecclesiæ, figurat enim illā vniōnem Christi & Ecclesiæ quæ est in charitate. Hæc Lombardus, quæ tu videris possint nec ad aliam, quā ad Electorum Ecclesiā pertinere.

TVRRIANVS.

XIIII.
Pag. 36

CItas denique Eph. I. Ecclesia est corpus Christi, complementum eius qui omnia implet in omnib. *Mi ilē interpretaris* *ωληρουμένου* qui implet: est enim verbum Patiendi, & Scriptura tribuit capiti quod est membrorum & corporis: idque fiet in patria cœlesti. Potui non excurrere huc: sed lectori adiunare volui.

Pag. 36.
37.

Nō possum satis mirari te ita oscitātē hallucinari vt quā Apostolus dixerit super omnem Ecclesiā, in super Eccl. siā Electorū interpretaris. Annō Hierusalem

Salem cœlestis est Ecclesia? Item: unde probas Ecclesiam visibilem, qua est instar sargena bonos & malos pisces colligentis, non esse sponsam Christi? probatu Ecclesiam Electorum esse omnem Ecclesiam, ô cacam & impiam temeritatem! Sic Augustinus: Scriptura, inquit, de vero Christi corpore & de si-
mulato: sive de permixta Ecclesia loquitur tanquã unum sit utrorumque corpus, &c. una sponsa & nō duplex, de Doct. Chr. lib. 3. cap. 32. Deinde dicis me non definire Ecclesiam Electorum: alioqui, inquis, Definitio erit latior Definito: at debuisti sic dicere, alioqui Definitio non erit equalis Definito.

SADEEL.

Non est mea interpretatio, sed doctissimo-
rum huius ætatis interpretum, quorum scriptis legēdis longè proficeres meliùs, quàm squalidis illis & obtritis Monachorum rhapsodiis ex Bibliotheca Vaticana depromptis, quibus tuum librum infarcire maluisti. Lego igitur apud Apostolum, Christum implere omnia in omnibus: non impleri: & ita actiuè legit Syrus interpres noui Testamenti. Nec nouum est verbum illud sub Media voce esse actiuè exponendū: sic enim aliquis dixit *πληρωσθευ* pro *πληρωθητε*: & *πληρωσαμην* & *πληρηθημεν*. Quòd si vera genuinãq; est illa interpretatio, quæ est *ἀναλογως* non tantū fidei, sed etiam contextui: nihil video causæ quamobrem doctissimorum hominum interpretationem hanc, quam ego secutus sum, tam fastidiosè reicias. Primùm enim, nihil cōtinet

Xenoph. ἑλλην. lib. 6. Plutarc. in Alcibiad.

quod nō sit Scripturæ cōsentaneū. Deinde ita cōgruit cum serie & verbis ipsius contextus, vt aliū sensū nisi vim cōtextui, facias, sequi nō possis. Ecclesia, inquit, est corp⁹ Christi τὸ πληρωθῆναι ὅν πᾶσι πληρουμένον: cōplemētū eius qui implet omnia in omnibus: quod si exponas passiuè: nescio satisne cōueniēter dicas, Christū impleri omnia: cui⁹ locutionis postulo mihi similitē dari in Scriptura: Nā quod citas ex capite tertio, tibi planè aduersatur: Vt impleamini, inquit, in omnē plenitudinē Dei. Vbi plenitudo Dei dicitur, nō qua Deus impletur, sed qua implet: adeò vt simili ratione in hoc loco dicēdū sit, qui implet, nō qui impletur. Deinde si dicitur Christ⁹ impleri in persona Ecclesie (vt dicitur, & ita exponunt vulgò qui passiuè legūt) sequitur Ecclesiam esse sui ipsi⁹ cōplemētū, quod absit, hoc enim accipit à Christo. Atque omnino, si passiuè interpretaris, quæro quisnam impleat: quidquid enim impletur, ab aliquo impletur. Hic mihi Christū respondeas necesse est, vnde efficio sēper huc redeundū esse denique, Christum implere omnia in omnibus. Miror autē cur tibi displiceat hæc interpretatio, quæ sensum Apostoli nobis clarissimè proponit. Est enim incūdistissima hæc correctionis species, quā Ecclesia dicitur Christum implere, qui tamen complet omnia in omnibus, ne quid propterea de Christi gloria detrahatur. Quinetiam cū ita & Ambrosius legat, & Augustinus, nempe *implet actiuè*, necesse est vt non meum errorem

In Epist.
ad Eph.
cap. 1.
De ciuit.
Dei
lib. 22.
cap. 28.

rem, sed tuam ipse negligentiam redarguas. Quare (vt tua verba tibi regeram, Turriane) poteras non huc excurrere: nec enim lector tua opera hoc in loco op^o habuit. Sed pergam^o ad tuam admirationem. Nō possum, inquis, satis mirari te ita oscitantem hallucinari: vt cū Apostolus dixerit super omnem Ecclesiam, tu super electorum inuisibilem Ecclesiam interpreteris. Desine verō mirari, mi homo: nec enim in hoc loco potui hallucinari, qui Apostoliverba sequutus sū. Sic enim Paulus de Christo: Ipsum, inquit, constituit caput *πάντα τῆ ἐκκλησίας*, hoc est, super *Eph. I.* omnia ipsi Ecclesiam: nēpe, vt intelligamus Christum ita esse Ecclesie caput, vt ipse supra omnia longē emineat. Tuam potius mirare crassam illam vel negligentiam, vel imperitiam, qui Græca hæc verba tam malè interpretatus sis: cū tamen Greculus haberi velis, qui misellas paginas Græcis rhapsodiis recitandis, identidem oneras. Nec enim potuisti ignorare ita cōstanter legi in omnibus codicibus: sed veterem interpretem Latinum maluisti sequi paucis mutatis (sic enim ille: supra omnem Ecclesiam) atque ita non ex Pauli, sed ex illius interpretis verbis in me argumentari. Quid dico argumentari, imò verō tragicè & Turrianicè exclamare: ô cæcā, inquis, & impiā temeritatē! Bona verba, quæso, ac potius nobis explica ecquosnam oculos habueris, qui tria illa Græca vocabula non videris: & cuius hoc pietatis, cui^o prudentiæ fuerit veterē interpretem ipsi *ἀντὶ γράφῃ* anteferre

2. Cor. II.
De doct.
Chr. lib..
3. cap. 32

Coloss. 2.

Quinetiam, si Paulus ^{verbum} scripssisset, nō ^{parum} meliùs tamen & rectiùs diceretur: super totam Ecclesiam. Denique nusquam negavi quin hæc vel illa visibilis Ecclesia dicatur sponsa Christi suo modo: nempe propter electos, qui sunt in illa Ecclesia: quemadmodum dicebat Paulus de Corinthiorum Ecclesia, & huc spectat regula illa Ticonij, quam Augustinus proposuit De permixta Ecclesia: & quam mihi paulò antè obiecisti, locum Augustini non intelligens. Multa enim videntur dici de tota Ecclesia permixta, quæ tamen ad solos Electos pertinent. Quum autè dicimus indefinitè, Ecclesiam esse sponsam Christi: tum affirmo, nomine Ecclesie significari vniuersam Electorū Ecclesiam: qua de re iã antè à nobis multa dicta sūt. Quod attinet ad locum Augustini: iam patefeci tuam hac in re inscitiam, qui structuram verborum Augustini non intellexeris, sed & hoc addam, mihi, si velim, licere optimo iure exclamare: cæcam & impiam Turriani temeritatè, qui Christo vero Ecclesie capiti corpus non verum, sed simulatum affinxerit, temerè turgēs carnis sue sensu (vt hæc Pauli verba in eum meritò accomodemus) neque obtinens caput ex quo totum corpus per commissuras & compages suppeditatatum & compactū augetur Dei augmento. Id quod maluisti me dicere Definitionè non esse æqualem definito, & ineptū est & ridiculū. Nā inæquale dicitur quod est aut maius aut minus: rectè verò dixi, si electorum Ecclesiam defini-

nas, tuã Definitionē esse latiorē definitio, plu-
res enim continet quàm Electos. Nam tua de-
finitio complectitur etiam reprobos admix-
tos: ac proinde latior esset definitio, nempe
Ecclesia Electorum, siquidem eam definires.

TURRIANVS.

Obiicit Antonius me dixisse Ecclesiam fuisse XIII. ante Prophetica & Apostolica doctrina: Pag. 40. & ita exponit, ante receptum ab hominibus verbū Dei. Sed ego dixi ante Prophetiam: non autem ante verbum Dei, quod latius patet quàm Prophetia.

Dicit etiam Antonius mensuram esse priorem mensurato: miror si Academiam tuam inscitia tua non pudeat. Tradit tuus Aristoteles, Relata esse natura simul, Licet, inquit, non in omnibus videtur esse verum simul esse natura, ut in scibili & scientia. Erras etiam cum dicis verbum Dei esse mensuram Ecclesie, nam verbum Dei significat locutionem Dei, que est emanatio Dei ad creaturam, & habitudo media inter emanantem & ut ita dicam, emanatum. Quare si verbum Dei est mensura Ecclesie tanquam mensurati: necesse est ut sit simul natura cum mensurante & mēsurato, quorum est habitudo intermedia.

SADEEL.

Nomine Prophetice doctrine Theologi intelligunt totam doctrinam & omnem exhibitionem verbi Dei sub veteri Testamēto. Perspicuus est locus in Epist. ad Heb. Multif. Hebr. 1. h. j.

riam, inquit, multisque modis Deus olim locutus patribus per Prophetas, &c. Ne me igitur sed teipsum accusa, qui non satis rectè locutus sis.

Sed ecce, me ad Philosophiam reuocas, ad eoque ad ipsas Categorias: qui dixerim ^{μικρο} esse prius quàm ^{μετενόν}: quādo quidem, inquis, Relata sunt natura simul, ex Aristotele. Deinde quasi pedem referens, licet (inquit Aristoteles) nō in omnibus videtur esse verum, vt sint simul naturā: vt in scibili & scientia. Ita igitur manifestum facis, Turriane, longè aliud esse, Aristotelem citare vel legere, quàm Aristotelē intelligere: quem si intelligeres facile videres his postremis verbis, quę ex Aristotele subiecisti, illud ipsum affirmari quod dixi & quod tu me reprehēdēs negas. Quare Academia mea me iussit nō subsistere in Categoriis, sed consulere Philosophum in libris de prima Philosophia de Relatorū natura differentem. Vbi cum assignasset tria Relatorū genera, nēpe per numerum: per potentiā: & vt mensurabile ad mensurā: subiicit hoc postremū à duobus aliis differre, quòd illa sint ad aliquid eo ipso quòd sint, quòd de hoc postremo dici nō potest: est enim ^{τὸ ἄδιον ἢ τὸ ὄν}. Quorū verborū hīc est sensus, Relata tertij generis ratione quidem esse simul, sed non naturā. Nam id cuius est die multa, sunt scibilia, quorū tamen nōdū est ulla scientia. Atq; vt ad Categorias reuertamur (quan-

Lib. 5.
prim. Phi
los.

(quandoquidem ita iubes) si illas aliquando didiciffes, nunquam tibi ista dubitatio incidisset.

Sic enim Philosoph⁹ *δοκῆ τὰ πρὸς ἡμᾶς τῆ φύσει εἶται περὶ τῶν καὶ ἐπι μὲν τῶν πλεόντων ἀληθῆς ἐστὶ. ἐκ' ἐνίων δὲ ἕκ ἀληθῆς πρὸς π.*

videtur, inquit, ea quæ ad aliquid dicuntur esse simul naturâ: atque id quidem in permultis verum est, in nonnullis autem, falsum. Et paulò post profert exemplum scibilis & scientiæ, vt doceat vnum esse naturâ prius altero, τὸ γὰρ ἐπιστητὸν, inquit, πρὸ πρὸν ἂν δόξῃς τῆς ἐπιστήμης εἶναι. Vi-

deri possit, inquit, scibile prius scientia, quæ verba cirasti quidem, sed non intellexisti. Est enim loquendi genus Aristotelicum, quo affir-

mat, non autem obiiciendo negat, vt tu malè opinatus es. Atq; id satis patet ex sequentibus, vbi probat etiam nō existente scientia, esse tale

scibile. Tu verò risu dignus es, qui nihil cogitans aduersus Aristotelem disputas, & ais scibile non esse prius naturâ quàm sci-

entiam: quia scientia est cum scibili, si non a- etu at potentia, inquis. Atenim, mi homo, nulla dicuntur esse simul potentia in Philoso-

phia, consule Aristotelem in cap. *περὶ τῶ ἁμᾶ*. *Ἐν τοῖς μετὰ τὰς Καθηγ.* & in 4. lib. primæ Philoso-

phia. Quod cum non intelligas miror te in arenam hanc philosophicam descendisse. Sed de hac re hætenus.

Audiamus autē quid præterea obiicias: Nē- pe verbum Dei nō esse mensurâ Ecclesiæ, quia verbum Dei est emanatio Dei ad creaturam,

inquis, Scilicet non intelligis quid sit verbum
h. ij.

Dei. Quum enim dicimus verbum Dei non mensuram Ecclesiæ: per verbum Dei non significamus emanationem illam de qua loqueris, non intelligens profectò quid dicas. Sed significamus doctrinam illam, quam Spiritus sanctus hominibus exhibuit. Nam illa emanatio quam profers, est tēporanea, ita vt eā intelligis. Verbum autē Dei manet in æternum, inquit, ipsum Dei verbum, h. e. Scriptura sacra.

*Esā. 40.
1. Pet. 1.
1. Ioan. 2.
&c.*

TVRRIANVS.

XV.

Dicis doceri in hoc loco Evangelij Mat. 18. nō quid faciat Ecclesiam, sed qui ipsa Ecclesia faciat. Proba quod dicis, ne, vt Parmenianus apud Augustinum, dicere & non probare videaris: neque restrinxi congregationem ad actum ipsum congregationis, quum Ecclesiam desiniri: quia vsus sum etiam vocabulo cœtus.

SADDEI.

Nihil erat causę quamobrem me cum Parmeniano comparares. Nā proposui partem sensum vtriusque loci, ex quo emergit eorū quę dixi confirmatio. Ille igitur censendus est dicere & probare, qui locorum Scripturę lucē clarissimā in medium proponit, ex quibus solis petēda est quæstionum Theologicarū probatio. Sic igitur Christus: Dic Ecclesię, si Ecclesię siā non audierit, &c. Quibus verbis dixi significari non essentiam Ecclesię, sed actionem Ecclesię iam constitutę. Sic apud Paulum: Vobis, inquit, & meo spiritu congregatis, eiusmodi hominem tradere Satanz, &c. Hęc verba sunt de

Matt. 18.

1. Cor. 5.

de ipsa Ecclesiæ actione intelligēda. Nec enim hic vides quidnam cōstituat Ecclesiam, sed potius quidnā Ecclesia visibilis iam constituta & constans suis partibus faciat: nimirū cum exercet Ecclesiasticā disciplinam. Itaque rectè obieci te restringere fidelium cōgregationem, id est, cœtum, ad actū ipsum cōgregationis. Nec te iuvat quod cœtum dicas: quia ille cœtus Ecclesiæ, de quo loquuntur loci à te citati, ad actū ipsum cōgregationis refertur: qui quidem actus tandiu durat, quandiu cœtus Ecclesiasticus habetur: imò tu ipse ita exponis his verbis, pag. libri tui 41. Ego, inquis, hoc verbo cōgregationis sic vsus sū, vt cōsuetudo familiaris quotidiani sermonis vtitur: vt quū dicimus, ille non fuit in cōgregatione. Itaque te ipsum debebas, non me reprehendere, qui non potui aliter iudicare de tua sententia, quàm ex locis iis quos profers ad sententiæ tuæ confirmationem: quicū intelligendi sint de ea cōgregatione Ecclesiæ in qua exercetur ipsius Ecclesiæ disciplina, perperam inde colligis tuā illam essentialē Ecclesiæ definitionem: qua dicis Ecclesiam esse cōgregationem & cœtum fidelium, quos Episcopus cōgregauit, &c. Ex quibus omnibus colligo, te ipsum esse Parmeniano similē (quod tamen mihi sine causa obiecisti) qui tua tuorumque Episcoporum & Monachorum somnia, clarissimis Scripturæ testimoniis anteponis. Nam (vt Augustini verbis vtar) quum Ticonius proferret diuini Testamēti tonitrua, hoc est, aper-

Cont. Ep.
Parm. lib.
1. c. 2.

tos Scripturæ locos: Parmenianus opponerat narrationes confacerdotum suorū (inquit Augustinus) quod idem facit Turrianus aduersus Sadeelem disputans.

TVRRIANVS.

XVI.
Pag. 44.

Definitio Ecclesiam ex ipsa rei substantia, id est, ex Dispositione Ecclesie noui Testamēti, quæ dispositio est forma eius & substantia. Est quidē substantia Ecclesie vnus Spiritus fidei colentium Deū. 2. Cor. 4. habentes eundem spiritum fidei, alia tamen fuit dispositio Ecclesie in lege Nature, alia in lege vetere, alia in lege noui Testamenti. Ecclesiam enim noui Testamenti ita disposuit Christus, ut daret ei sicut Apost. ait, quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios autem Euangelistas, alios autem Pastores, & Doctores ad con summationem Sanctorum, &c. Itaque necesse est esse nunc in Ecclesia alios qui Apostolos vicaria ordinatione succedant, alios qui Prophetis, alios qui Euangelistis, alios qui Pastoribus & qui Doctores, quia semper edificatur corpus Christi. Omnes quidem Episcopi sunt successores Apostolorum: sed maiores Episcopi maioresque Prophetæ prius succedunt, tum minores. Hæc Dispositio ad Essentiã Ecclesie pertinet: quæ quidem Ecclesia eadem numero à principio permanet: & hæc dispositio facit, ut sit non quidē Ecclesia, quæ iam antè erat, sed Ecclesia noui Testamenti siue Ecclesia renouata. Hæc igitur dispositio extrema est Ecclesie simpliciter, non enim constituit Ecclesiam simpliciter tanquam Differentia

*lia unde sumitur forma: sed constituit Ecclesiam
 Apostolicam, sicut dispositio ligni in Ianua, forma
 est liminis, ut ait tuus Aristoteles lib. 8. de prima
 Philosophia. Que quidem Dispositio externa est li-
 gno, quod prius erat: sed non limini. Imò est substā-
 tia eius, limen enim est, inquit Philosophus, lignum
 situm. Idcirco in Episcopo, qui non est res exter-
 na Ecclesia, sed intima, continetur Differentia ul-
 tima, que est forma & substantia Ecclesia noua, si-
 cut dixit Cyprianus Ecclesiam definiens: Ecclesia
 est plebs fidelium Episcopo suo Catholico scilicet ad-
 herens, id est, talem habens dispositionem, cuius di-
 spositionis caput est Episcopus qui eam in se potesta-
 te continet.*

Pag. 43.

Pag. 44.

SADEEL.

DE forma essentiali, & de forma externa
 fusè à nobis tractatum est in summa hu-
 iusce disputationis: nunc tantum paucis tuos
 errores perstringam. Mirum est eò te incitiæ
 prolapsum, nec saltem ab vno ex tuis sodalibus
 quibuscum hac de re communicasti sustentatū
 fuisse, ut formam essentialem Ecclesiæ in exte-
 riore dispositione ac forma collocares, quo ne-
 tu quidem ipse aliquid absurdius cogitare po-
 tuisti. Ac vide in quot te laqueos induas. Vis
 Ecclesiam veteris & noui Testamenti esse v-
 nam numero, & tamen habere diuersas ac dif-
 ferentes formas essentielles: quod in Philo-
 sophia non iam erratum, sed scelus aliquod
 & flagitium putandum est. Deinde, si definis

*Cont. her.
in princ.*

*Rom. 4.
Eph. 2.*

Ecclesiam Catholicā, cuius Christus caput est, & quę vna est, nō duplex aut triplex: certē Ecclesia veteris Testamēti nō debet aliena esse à tua definitione: nā pertinet ad Catholicā Ecclesiā, quā idcirco Epiphani⁹ principiū omniū appellat. Sic Abrahamus dicitur omnium credentium pater, adeoque omnium nostrum, inquit Paulus, & alibi: Christus, inquit, est pater nostra, qui vtraque fecit vnū & intergerini patrietis septum soluit. Ne mihi plerique alij loci cōsimiles recēsendi sint. Præterea nō animaduertis Ecclesiā, tū Israeliticā, tū Christianā, habuisse varias formas exteriores, vt in Sūma disputationis dictum est. Nec porrō rectē censēs eā dispositionem cuius meminit Paulus Eph. 4. esse, aut esse debere in Ecclesia perpetuam: cum ea fuerit Ecclesię Christianę primordiis accommodata, vt patet vel ex nomine Apostolorum, quos non dicitis vos habere, sed eorum Successores tantum, vt ais, quum nobis obtrudis tuos Episcopos maiores & minores. At si Apostoli erant forma essentialis Ecclesię, eos ipsos manere oportuit, Ecclesia Christiana manente. At non manserunt, non igitur erunt forma essentialis Ecclesię. Tu verò successores nobis proponis, atque ita pergis confirmare (de quo tamen non iam amplius dubitamus, præsertim postquā legimus tuā hęc defēsiōnē) tibi cū Philosophia, quā ostētas nihil esse cōmune. Quā nā enim vnquā fuit vel erit forma essentialis alicui⁹ rei, quę nō per se, sed per aliud maneat in re

re ipsa. Ecquis æquo animo patiatur mōstra tuā illa Indica, quæ tum in Theologia, tū in Philo-
sophia noua, quotidie nobis profers? vt de tua
India dicamus, quod olim de Aphrica dictum
accepimus. Quinetiam si te ipsum in consi-
lium adhiberes, nunquam id diceres. Nam
cū nobis de Apostolis loqueris, vnum exi-
miū constituis, nempe Petrum, quem vis, fuisse
Apostolorum principem, vt professus es in ipsa
libri tui inscriptione. Reliquos verò Apostolos
æquales hactenus fecisti, quid postea facturus
sis, nescio, tu ipse videris. Iam Successores debēt
iis respondere quibus succedunt, cur tu maio-
res & minores Episcopos facis Apostolorum
successores, quum Apostolos maiores & mino-
res ne ipse quidem constituas, vno Petro exce-
pto, cuius successione vni Romano Pontifi-
ci assignas? Vides igitur ex longa illa tua ratio-
natione consequi, in ipsa Ecclesia Christiana
fuisse varias formas exteriores: nisi fortasse ma-
ius & minus, idem tibi planè esse videantur: aut
Episcopos illos maiores, & minores negas ad
Ecclesiam Christianam pertinere. Atque vt
formam illam de qua tandiu, & tam ineptè dis-
putas, nō iam nos, sed ipsi tui Doctores tibi de-
pingāt, vide quid Lombardus, quid Gratianus,
& plerique alij scripserint de vestris Archiepi-
scopis, Primatibus & Metropolitanis, & vnde
originem duxerint. Nempe, ab exemplo Gen-
tilium: vt notauimus in loco Scripturæ, ordine 12. 21.
Agè porrò, vnde tandem hausisti bellum hoc.

*Senten-
lib. 4. dist.
24.
Can. De-
cretis dist.
21.*

loquendi genus? formam de qua loqueris esse
 exterioram & intimam Ecclesiæ, quod sine cõ-
 traditione dici non potest: adeoque redolet
 Mercuriũ illum Passonis cuius Philosophi me-
 minerunt. Atenim citas ex Aristotele limen es-
 se lignum sic situm: atque ita non distinguis in-
 ter formam exterioram, quæ est Accidens, &
 subiectum ipsum Accidentis. Nam forma limi-
 nis accidit ligno: & qui limen definit, non defi-
 nit subiectum nempe lignum, sed definit tan-
 tum Accidens in subiecto. Quid verò Ecclesiæ
 Christianæ commune est cum hoc tuo limine?
 quo quidẽ rei, de qua inter nos agitur, verita-
 tem ab ipsa si posses libenter excluderes. Dicis
 te Ecclesiam Apostolicam definire. Cedò, de-
 finisne tantum Apostolicam, an etiam Eccle-
 siam simul? si vtrũque simul, quorsum igitur ex-
 emplum tui liminis? Qui enim dicit lignum sic
 situm, definit formam & dispositionem ligni,
 sed non lignum: ac proinde ex hoc exemplo nõ
 defines Ecclesiam, sed tantum hanc Ecclesiæ
 dispositionem & formam exterioram: adeò vt
 qui mihi initio obieceris nomẽ *finitoris* ex fa-
 miliari tuo Plauto fabularum scriptore, satis i-
 ple declares te pessimũ esse finitorem, qui Ec-
 clesiam tam malè defines. Cæterum cum limi-
 nis forma non sit astricta huic vel illi subiecto
 (potest enim esse non minus in lapide &c. quàm
 in ligno) quæro ex te, bone Philosophæ, qui de-
 finitionem tuæ Ecclesiæ ab Aristotelis primæ
 Philosophia arcessere voluisti, num Apostoli-
 ca

ea illa dispositio de qua loqueris, possit esse in
 alio subiecto quàm in Ecclesia. Ex quo fit vt
 tuum istud limen, & hæc ianua Aristotelica à te
 producta extra huiusce disputationis cardines
 vertatur: nec iam te exaudiat ipsa Philosophia
 à te pessimè accersita. Ac ne lectoribus mole-
 stus sim iis repetendis quæ in Summa disputa-
 tionis explicata sunt, hoc vnum addam: Si ve-
 rum est quod dicis in Episcopo contineri inti-
 mam formam Ecclesie, relinquatur: esse in Epi-
 scopo conuiescendum, vt perfectam Ecclesiam
 cum sua forma Essentiali habeamus. Ac proin-
 de tuum Pontificem Romanum minimè perti-
 nere ad formam essentialem Ecclesie: nisi for-
 tæ cum aliis omnibus Episcopis Ecclesiam ex
 tua definitione congregantibus, æquo iure
 esse censeatur. Venio ad locum Cypriani quem *Ad Pupianum*
 nec bene citas & malè intelligis, dum eum tuis *num. l. 4.*
 additamentis more tuo obscuras. Sic enim *Ep. 9.*
 Cyprianus grauisima obiurgatione Schisma-
 ticum Pupianum castigans: Etsi, inquit, contu-
 max ac superba obaudire nolentium multitu-
 do discedat: Ecclesia tamen à Christo non re-
 cedit: & illi sunt Ecclesia, plebs sacerdoti adu-
 nata & pastori suo grex adhærens: hæc ille. Tu
 verò de tuo addidisti, Episcopo scilicet Catho-
 lico: fortè vt exponeres Cyprianum: vel potius vt
 ambiguo luderet atq; imponeres rudiorib⁹ qui
 nomine Catholici Episcopi Papam intelligunt.
 Plana est autè Cypriani sententia: Eos demum

censendos esse de Ecclesia, qui spretis reiectisq;
 schismaticis, vero suo Pastori adhærent, atque
 ita vt à Christo non recedant. Quid verò id
 tuum Pontificem adiuuat, quem sequi nō pos-
 sumus, quin à Christo recedamus? falleris autē
 dum existimas hanc esse definitionem essentia-
 lem Ecclesię à Cypriano propositam. Nam lo-
 quitur de Ecclesia iā existente & præclarè con-
 stituta: cuius hoc est attributum, adhære-
 ris ac piis suis Pastoribus intra verbi Dei fines
 manentibus. Quare docet Cyprianus non pro-
 priè quid sit Ecclesia, sed qualis sit Ecclesia, ita
 vt decet constituta, & loquitur de sua Ecclesia,
 nempe Carthaginensi, quæ Pupiani & aliorum
 schismaticorum partes non sequebatur, sed ve-
 ro suo Pastori, hoc est, ipsi Cypriano, iuxta Dei
 verbum adhærebat.

TVRRIANVS.

XVII.
 Pag. 45.
 & seq.

Dicit Antonius ita potius dicendum esse, eos de-
 mum ritè & legitime ab Episcopis, id est ab
 Ecclesię ministris congregari, qui in nomine Christi
 congregantur, sed ego à notissimo ad nō notū desce-
 di, ille ab equaliter obscuro in obscurum. Mendacium
 est quod ais me omittere eam antihesiā que est in
 contextu, nempe Ligandi & Soluendi: sic enim di-
 xi: Qui essent quibus hanc potestatem excommuni-
 candi daret, statim docuit subiungens: Amen dico
 vobis, quacūque ligaueritis, &c. Si enim non de-
 disset potestatem conuocandi & congregandi Ec-
 clesię,

SADEEL.

Dicis te à notissimo incipere maluisse, nēpe ab Episcopo: cuius nomē equidem fateor esse notissimum: sed te tuosque Episcopos nescire, aut nolle scire, quę vis sit huic voci & nomini subiecta, ipsa experientia satis demonstrat. Verum ex his tuis verbis colligo, te veram definiendi rationem nescire. Licet enim causę *diōti* sint longē difficiliore effectis: inde tamen vera definitio petenda est. Itaque congregare in nomine Christi, id est, iuxta eius verbū, est causa, cur veri Pastores Ecclesię rectē congregare Ecclesiam dicantur. Id autem quod dicis falsum est, nedum possit esse causa *diōti*. Nec enim sequitur: Episcopus congregat, ergo in nomine Christi congregat, vt patet Act. 20. ver. 30. patet etiam ex tuis Episcopis iam pridem nō homines, sed hominum bona & facultates cōgregantibus & adseripientibus. Dixi porrō te omittere illam antithesin, quę est in contextu nempe quum Ecclesiam definis, alioqui si inde arguerareres, tu tantum differeres de hominibus tum excommunicandis, tum ad pacē Ecclesię admittendis, huc enim spectat Antithesis quę est in contextu. Sed tu qui nec communicationis, nec Excommunicationis veram doctrinam, vsūque legitimum vnquam nosti, longē

aliter ratiocinaris hoc modo: Si Episcopus ei-
 cit ex Ecclesia, ergo Ecclesiam cōgregat. Quod
 dico non esse confectarium: multi enim ex Ec-
 clesia eiiciunt qui Ecclesiam illam non congre-
 garunt: Imò hoc fuit Apostolorum proprium
 Ecclesiam congregare, quas Episcopi siue Pa-
 stores Ecclesiastici postea fouerent suo munere
 ita vt decet exercendo: vt in nostra solutione
 diximus. Verùm dicis te verbum *congregandi*
 non referre ad primam constitutionem Eccle-
 siæ, sed te ita vsurpare vt apud Paulum: vobis
 inquit, congregatis. Ergo refers ad actus ipsos
 singulares congregationis, ex quibus non fuit
 definiēda Ecclesia, quam oportet iam existere
 antequam illos actus producat. Vt patet vel ex
 hoc Matthæi loco quē citasti: Dic Ecclesiæ, in-
 quit, quibus verbis significat Ecclesiam esse cō-
 stitutam. Et tū scilicet egregius finitor (Mega-
 riorum illorum similis, qui videbantur dicere
 tum demùm esse oculatum hominem quū vi-
 deret: quos Aristoteles reprehēdit libro 9. pri-
 mæ Philosophiæ) definis Ecclesiam esse cō-
 stitutam ex forma
 intima & essentiali Ecclesiæ, vt ais, nempe ex a-
 ctibus singularibus, qui tibi videntur formam
 essentialem Ecclesiæ constituere. Quod perin-
 de est ac si diceres hominem esse definiendum
 ex eo quod nunc mouetur, nunc cogitat, nunc
 disputat & ratiocinatur: quod quàm ineptū sit,
 non audeo sanè dicere te videre, qui tam multa
 alia manifestissima non videas.

TURRIANVS.

DEdisti, licet inuitus, esse Episcoporum congregare Ecclesias in Christi nomine: at Protestantes non habent Episcopos, ergo non habent Ecclesiam: sic enim scripsisti: Apostoli & eorum successores Ecclesiam congregarunt, & congregant in Christi nomine, &c. XVIII. Pag. 49.

SADEEL.

Somnia tua narras non meam sententiam. Ego enim ex teipso in teipsum, sum argumentatus, non vt tibi aliquid darem ac concederem: sed vt tibi auferrem potius ac detraherem falsam illam personam Pontificiæ successionis, cuius inani fucos rudiorum oculos perstringere soletis. Repete quæ scripsi in locis Scripturæ ordine, 9. 10. 11. & 12. Vt intelligas me non agere de tuis, sed de veris Episcopis. Pag. 49.

TURRIANVS.

Queso, Antoni, quis te constituit iudicem Pontificis Romani & omnium Episcoporum Ecclesie Catholice. Nolite, inquit, iudicare & non iudicamini. Iudicare, arguere, increpare solis Episcopis conueniunt. Quod si Lutherum & Ministros Protestantium iudicamus, secundum Scripturam facimus. I. Corinth. 14. Si conueniat vniuersa Ecclesia in vnum, & omnes prophetent: interet autem quis infidelis vel idiota: conuincitur XIX. Pag. 50.

P. 12. II.
art. 7.

pag. 89.

ab omnibus: diiudicatur ab omnibus. Quod autem eos maledictis insectamur, hoc item secundum Scripturam facimus, & Apostolorum exemplo: ut cum Paulus dixit in Elymam, Plene omni dolo: & Stephanus vocat Indeos homicidas & proditores &c. Prosequi enim benedictionibus eos, qui nos insectantur, non eos qui Religionem, preceptum est. Iusta conuitia sunt, que pro defensione fidei iaciuntur.

S A D E E L.

2. Thess.
2.

In milite
glorioso. si-
ue in Pyr-
gopolymi-
ce, qua est
Turriani
comœdia.
1. Cor. 14.

NON nostrâ, sed Dei summi iudicis, sententiam ex ipsius verbo petitam pronuntiamus: sic enim *ὁ ἀντιχριστος* de quo Paulus loquitur, est interficiendus spiritu oris Christi. Dum autem vis Episcopos (ac præsertim tuum Pontificem) iudicare posse, & non iudicari, nõ iam disputas, sed adularis, ut faciebat ille apud tuum Plautum, quem *offa* monebat, ut eius verbis utatur. Miror autem tuam impudentiam, cum in re ipsa, tum in eo argumento quod profers, corrumpeo locum Pauli, ut assentationi tuæ fidem facias, & nos scilicet cum infidelibus & idiotis compares: Conuincitur, inquis, ab omnibus hoc est, interprete Turriano, à solis Episcopis, qui ius habent iudicandi: hæc enim sunt tua verba: iudicare, arguere, increpare, solis Episcopis conueniant. At Paulus loquitur de efficacia verbi Dei, non peregrina & ignota lingua receptati (ut apud vos fieri solet, qui linguis peregrinis & exoticis videntes, sæpe etiam submurmurantes

rantes sacra vestra redditis, scilicet *μυσικώτερον*
 quod Paganorum esse proprium dicit Ambro- *In I. Cor.*
 sius) sed ita propositi, vt etiam ab idiotis intel- *14.*
 ligi possit. Quo fit vt verè afficiantur audito
 perceptoque Dei verbo: Nimirum (inquit Hie- *Ibid. in I.*
 ronymus) doctrina eorum conscientias pulsante. *Cor. 14.*
 Hoc verò, Turriane, quid ad propositum
 tuum, & ad illa vestrorum Episcoporum tribu-
 nalia, vnde Christi doctrinam, & Christum
 ipsum quotidie condemnant, eius iudicium
 grauisimum ipsi aliquando subituri? Quam-
 obrem (vt ad locum Apostoli quem obiicis al-
 ludam) nihil mirum est, si tu infidelis & idiota
 (quātumuis licet *σοφισεύων*) in Christi veram Ec-
 clesiam non ingrediens, sed impetum faciens,
 conuinceris ab omnibus, & diiudicaris ab om-
 nibus: vt in te quadret quod mihi falsò obiici-
 sti, insipientiam tuam omnibus esse patefactam.
 Quod tamen subiicis, libenter agnosco: nem-
 pe, vos Monachos, qui nullas alias nisi denta-
 tas chartas exaratis, maledicendi & conuitian-
 di licētiam, vobis iam pridem vestro iure ven-
 dicare. At dum vestræ maledicentiæ exemplum
 Apostolorum prætextis: hoc verò nō iam vo-
 bis est maledicere, sed Apostolis ipsis, quorum
 facta egregia & à Spiritu Dei profecta, nihil
 habent commune cum Monachorum, non tā-
 tum conuitiis, sed furoribus etiam (quoties id
 licet) summāque in sanctos ac pios homines
 crudelitate.

TYRRIANVS.

XX.

Pag. 54.

43.

Dicis Pontificem Romanum Ecclesiam dissi-
pare, Dic tu, bone Antoni: vestrum Euange-
lium peruenit ne ad omnes? At Ecclesia Catholica
per cunctum orbem propagata est, atque etiam gra-
tulamur gentibus, & populis Indorum quod perue-
nerit ad eos Euangelium, sicut in uniuerso mundo
est. Credisne Antoni, vos habere apud Indos qui
cogregent Ecclesiam Lutheri ad audiendum Eua-
gelium eius. Nauiga illis cum merce ista dogmati-
ca tui Euangelij: & experieris an frigeat ibi tuum
Euangelium, an caleat.

SADDEE L.

TAndem me ad Indos ablegas: credo quod
hic tibi aliquantulum sim molestus. Et ne-
scio quos spiritus Indi (quorum nomine Ame-
ricanos, & remotissimos quosque populos in-
telligere soletis) vobis Iesuitis aliquot ab hinc
annis attulerunt, qui de vestris ad remotissimas
illas gentes profectioibus, libros etiam eda-
strum studium erga Romanum Pontificem,
quem cum prauideatis, urgente Euangelij veri-
tate, propediem ex hoc terrarum orbe expul-
sum iri, maturè de hospicio cogitatis, ac nouum
illi mundum conquiritis, in quo, vestra opera,
vestrisque artibus, dominetur. Verumenimue-
rò quia oportet mendacem esse memorem, non
possum satis mirari quid tibi in mentem vene-
rit

rit, ut me ad Indos amandares, qui in superioribus tuis scriptis, & in tua ad Illustrissimum Principem Landgrauium Epistola, me ad Bonifacium reuoces, quem honoris causa Germaniæ Apostolum appellas. At hic Germaniæ Apostolus nullos esse credidit populos, qui Polū Antarcticum viderent. Quinetiam quum Vergilius quidam, tum in Mathematicis aliquantū exercitatus de Antipodibus verba fecisset, id quod Bonifacius Papæ renuntiasset, audi quemadmodum Papa Stephanus aduersus eum fulminarit (commemorante Auentino in Boiorum Anët. lib. 3. de Annal. Boiorum. *Annalib.*) *Vergilium*, inquit, *Philosophum* (si sacerdos sit nescio) à templo Dei & ab Ecclesia depellito, sacerdotio in concilio abdicato, si illam peruersam doctrinam fuerit confessus. Hæc Romanus Pontifex, nimirum vix ac ne vix quidē Turrianum toleraturus, qui me ad longinquissimos illos populos iubet proficisci. Atenim siquid hoc ad causam de qua agimus, pertineret: proferre possemus pios aliquot viros, qui in America illa remotissima, puram Euangelij doctrinam & professi sunt, & suo etiam sanguine obfigurant. Miror autem quī inter vos conuenire possit: cum tu neges vllos esse apud Indos qui nostram Religionem profiteantur: & sodales tui scriptis editis conquerantur ex suis plebrosque cum merce illa sua Pontificia, nempe cum imaginibus, reliquiis & consimilibus nugis ad Indos aduentates, fuisse à nostris cæsos & in mare coniectos, ut patet ex tuorum

132 AD REPET. TVR. SOPHIS.
 sodalium Epistolis: in quibus inter infinita pro-
 pè mēdacia, hoc vnum verum esse reperi, quod
 narrāt sibi fuisse à nostris obiectum, proprium
 Iesuitarum πᾶς paucis hisce verbis explicanti-
 bus. O veteratores Iesuita, per vos stat quominus
 conspirent uniuersi mortales atque consentiant, sub-
 latisque discordiis ac tumultibus, tranquilla omnes
 pace atque otio perfruamur: vestro scelere non modò
 Germania & Gallia, verum etiam Brasilia, atque
 ad eò toto terrarum orbe praua doctrina diffundi-
 tur. Hæc illi. Quam obrem, mi Francisce, inepta
 hæc fuit tua postulatio, dum me ad Indos na-
 uigare voluisti, cùm eiusmodi profectiōne so-
 dales tui sibi maximæ laudi ducere soleant, quæ
 ego illis præreptam nolim. Tuam verò, qui tã-
 diu Romæ in otio versaris apud Cardinalem
 illum tuum, ignauiam purgare potius debuisti,
 cùm solitis & vñtatis Romæ deliciis frui malis,
 quàm dare operam nouis apud Indos miracu-
 lis fabricandis.

TVRRIANVS.

XXI.
 Pag. 54.
 & sequ.

Dicis Sophistam Turrianum non leuiter erra-
 se, cum dixit Ecclesiam nō fuisse appellatam
 priusquam Aaron Pontifex factus esset, nec enim
 debuit herere in Græco vocabulo, sed venire ad au-
 tographum Hebraicum, &c. Ego. Antoni, ut tu di-
 cis, non veni ad autographum Hebraicum: quia nec
 Hebraicè scio, neque mihi hoc loco Hebraicè scri-
 opus erat: non est observatio mea, sed Cyrilli Hiero-
 soly.

Solymitani, cuius antiquitatem neglexisti: & quod longè grauius est, auctoritatem sanctorum Apostolorum repudiasti. Existimabam Ministros Protestantium non ignorare, quàm diuina esset Septuaginta Interpretum ex Hebraico translatio. Pag. 57. Contemnere Septuaginta & Hebraicum preferre, nihil aliud est, quàm assentari Iudæis. Quidam author valde eruditus notauit Apostolos & Euangelistas quinquages Esaiæ testimonia, non ex autographo Hebraico, sed ex interpretatione Septuaginta produxisse.

SADEEL.

TVam Hebraicarum literarum ignorantiam, quam præ te fers, satis video: atque etiam, quando ita vis, facilè patior, modò ne mihi tua isthæc inscitia fraudi sit. Hæc enim est, vt grauissima, ita iniustissima simul, & impudentissima accusatio, me, quia te ad *αὐτόγραφον* Hebraicum reuocaui, propterea antiquitatem neglexisse, & Apostolorum auctoritatem repudiasse. Num enim obsecrò, qui tua sophismata redarguit, is vel antiquitatem negligit, vel quod longè grauius est (vt rectè dicis) auctoritatem Apostolorum repudiat? Certè cùm te hîc literas Hebraicas flagellantem viderem, reuocaui in memoriam quæ aliquando popularis tuus Simenius Hispanus Cardinalis scripsit, vt Latinæ, hoc est, Romanæ Ecclesiæ gratificaretur: inter Hebraicam veritatem, inquit, & Simen. in
Præfat. in
Bibl. Cæ
plur. Septuaginta Interpretum editionem, nos Latinam

translationem velut inter Synagogam, & orientalem Ecclesiam posuimus, tanquam duos hinc & inde latrones, medium autem Iesum, hoc est, Romanam siue Latinam Ecclesiam collocantes. Hæc Simonius, quibus bonus ille Cardinalis Iesum Christum in Ecclesia Romana crucifigebat. Tu verò paulò æquior interpretationi 70. multa commemoras ad Græcam illam interpretationem confirmandam, quasi ea res inter nos agatur, aut quasi ego 70. Interpretes reprehenderim, cum te vnum reprehendi, qui argumentatus sis, non ex eo quod scripserunt septuaginta interpretes, sed ex eo quod non scripserunt nepe quia non toties vsurparunt vocabulum *κλησίας* quoties voluisti. Ergo totum hoc tuum est *πάρρησιον*, vt permulta alia in scriptis tuis *πλείονα πάρρησιον τῶν ἔργων*, tibi enim satis est citare, quicquid tandem cites. Verumtamen à te prouocatus hoc vnum dicam: Apostolos ita fuisse vlos interpretatione Græca, quæ vulgò ad septuaginta illos interpretes referri solet, vt se ad ipsa verba non astrinxerint, qua de re & de 70. interpretatione vide Hieronymum: cui si crederes, ad *αὐτογράφοι* Hebraicum quoties opus esset, venires. Nec in ea re longè distat ab Hieronymo Augustinus, alioqui septuaginta interpretibus imprimis addictus. Verùm quid opus est pluribus? Tu ipse nobis eo nomine Pontificem mirificè commendas, quòd Romæ Collegium Neophytorum instituerit, vbi Hebraice

De opt. gē.

Interpr.

In cap. 3.

Malach.

Epist. ad

August.

c.

De doct.

Chr. lib. 2.

cap. 10.

cæ linguæ cognitio traditur, vt Neophyti poſtea bene eruditi (agnoſcis credo tua verba pag. libri tui 183.) Chriſtum Iudæis ex lege & ex Prophetis demonſtrent. Iam igitur accuſa tuum Pōtificem quòd antiquitatem negligat, quòd Apoſtolorum authoritatē repudiet, deſenique quòd interpretationem Septuagintā planē reiiciat.

Atque hæc quidem de tua ignorantia nobis dicta ſint. Porrò cū ipſe fatearis in variis Eccleſiæ formis deſcribendis Eccleſiam fuiſſe in lege Naturæ (vt loqueris) certè apertè retractas ſuperiorem illum tuum errorem cū diceres Eccleſiam ab Aarone Pontifice initium habuiſſe:

TURRIANVS.

Dicis me Eccleſiæ ſubſtantiam cum eius exte- XXII.
riore forma confundere, ſed tu potius tecum Pag. 521.
pugnas cū loqueris de diuerſis ætatibus Eccleſiæ:
nam varia ætates ſunt totidem forme que ad il-
lam vnā Eccleſiam ab Adamo cœptam acces-
ſerunt: quare neceſſe eſt totidem ſpecies conſti-
ſtituant. Ita ſit vt illa forma exterior, que tibi ap- Pag. 522.
paret, intima ei ſit, & ſubſtantia eius. Eccleſia qua
ab Adam cœpit, ſubſtantia quidem & numero v-
na eſt vſque ad conſummationem ſæculi perpe-
tuò continuanda, cuius forma eſt, vt antea dixi,
fides Deum colentium, ſed huius vnus Eccleſiæ

S A D E E L.

DE forma tum essentiali, tum exteriori, satis superque à nobis antè disputatum est. Tu verò bonus scilicet formarum inuestigator, ex variis ætatibus, varias essentielles formas constituis, quæ, inquis, totidem species constituunt. Ita, si tibi credimus, puer non erit eiusdem speciei cuius est adolescens: & rursus senex à viro specie discrepabit: & quia vir est homo, adolescentes & senes non erunt homines. Nunquàmne, miser, distingues varias species dispositionis alicuius rei, ab eiusdem rei vna, & essentiali forma? Disce igitur Turriane, eius rei quæ vna est numero, non posse esse plures formas essentielles: adè vt Turrianus ipse, & quum fuit adolescens, & quum est senex, semper habeat vnâ formam essentialem, nisi quis fallas, neget illum esse hominem. Ac, ne te ipse fallas, cum dico, vt tuo Pontifici inseruias, te in varias formas conuertere: non loquor de vera & essentiali forma, sed de fallacibus illis formis, quas assentatores induunt propter offam, vt dixit Plautus in tua Comœdia Pyrgopolynice, aut si mauis Pyrgopolymorpho Milite glorioso.

TURRIANVS.

XXIII.
 Pag. 60.
 61. 62.

D Amus, Antoni, Ecclesiam quam definimus καὶ ἄλλου esse, vt est καὶ ἄλλο extra mentem non esse.

esse, ac proinde non esse sic visibilem, sed videris ignorare τὸ κατ'ᾧλου re ipsa non separari à singularibus, quod tuus Aristoteles lib. 1. de Anima significauit, cum dixit uniuersale aut nihil esse, aut posterius esse: si igitur non separatur à singularibus, aggregatio omnium singularium erit quoddam totum sensibile, constans ex singularibus omnibus, quae sunt eius partes sensibiles: ut exempli causa, homo, quod est κατ'ᾧλω, re ipsa non separatur à singularibus hominibus, quorum omnium uniuersus numerus ubicunque sint totum quoddam est, quod vocari solet Integrale, constans ex omnibus singularibus hominibus, tāquam partibus suis. Concedesne istos singulares homines ubicunque sint, visibiles esse, & totum illud ex istis singularibus integratum, non esse visibile? At dicis, nemo unquam vidit talem cœtum omnium hominum totius mundi: an ideo non erit visibilis? pari ratione, nec ipsi singulares homines sunt visibiles, quia nemo omnes singulares vidit. At tu das omnes singulares homines esse visibiles, qui sunt illud totum, sine partium illud omne ex ipsis constans: magis enim conuenit in Quantitate Discreta τὸ πᾶν quàm τὸ ᾧλω: quò te vertes, Antoni? sic enim de Ecclesia etiam dicimus τὸ κατ'ᾧλω, re ipsa non seungi à singularibus Ecclesiis, quas confiteris visibiles esse. Quatum omnium uniuersa multitudo totum quoddam est constans ex singularibus Ecclesiis tanquam partibus suis, quod totum simile est uniuersali, ut Aristot. tradit, lib. 5. primæ Philosophiæ. Itaque quae erant singularia uniuersalis in mente, sunt in re partes

totius. Percontor ergo te, natura humana quatenus communis est ut species, potestne videri extra mentem? minimè respondebis. At eadem in atomo cernitur, sentitur, tractatur: ad eundem modum dicendum est Ecclesiam communem, quatenus communis est, solum oculis mentis videri: quatenus vero proprietatibus *ἰδιωματικῆς*, quas individuantes vocant, afficitur, iam sub aspectum cadit, neque re ipsa à singularibus Ecclesiis separari potest, quarum uniuersa multitudo, quæ *ἰδιωματικὴ* quedam est, Catholica Ecclesia nominatur. Quum *τὸ αἰγιονόητον* consideratur cum propriis differentiis nationis, loci, tēporis, &c. Tunc est Ecclesia, non communis, quæ in mente solum est, quatenus communis est, sed est hæc.

S A D E E L.

TAndem aliquādo post multos errores, ad hūc portum appulisti, ut agnoscos *τὸ νοητὸν* non esse extra mentem, ac propterea non esse visibile: sed hūc mirificam nobis distinctionem proponis, nempe *νοητὸν* ut est *νοητὸν*, esse inuisibile, sed ut est re ipsa, esse visibile, quia re ipsa non separatur à singularibus. Nam Aristoteles dixit (inquis) *Ἡ ἰδιωματικὴ οὐκ ἐστὶν ἀποσπαστὴ ἀπὸ τῆς οὐνοῦ* aut posterius esse. Mirum sanè distinguendi genus: si intelligeres quid sit Aristoteli, posterius esse, aut Aristotelem non citares, aut aliam distinctionem proferres. Nam illud est posterius Aristoteli, quod neque videri, neque tāgi nec vllis corporis sensibus percipi potest. Quam-

Quamobrem vniuersale, aut nihil est, aut eius-
 modi est. Sic enim Thomas, meliùs Aristote- Thom. de
 lem intelligens, *Vniuersale, inquit, aut nihil est, vniuersa.*
ant posterius, quoniam talis vniuersalitas in re ni-
hil est. Tu verò ita distinguis, *vniuersale, ut est*
vniuersale, non videri, sed tamen videri re ipsa:
 quod perinde est, ac si dicas: *Vniuersale esse duo-*
bus modis. vno, ut Vniuersale, hoc est, ut loqui-
 tur Philosophus, *ut posterius: Altero, re ipsa.*
 Nonne hic vides & sentis te à tuo vel à meo
 potius (vt dicere soles) Aristotele iugulari, qui
 vno tantum modo Vniuersale esse affirmat: &
 alterum tuum illum modum ait, nihil esse. *Aut*
nihil est, inquit, aut est posterius. Est autem poste-
 rius cum est vt vniuersale, nempe secunda Sub-
 stantia: superest igitur vt alio modo nihil sit. At
 tu quidem ita nobis Aristotelem exponis: V-
 niuersale nihil est: hoc est, vniuersale reuera
 est: quia reuera nō separatur à singularib. Audi,
 mi homo, si Vniuersale re ipsa non separatur à
 singularibus, ergo non est Vniuersale: quia V-
 niuersale esse nō potest, nisi per abstractionē à
 singularibus. Rectē enim Boëtius dixit *Vniuers-*
ale dum intelligitur, singulare dum sentitur, alio-
 qui singulare esset vniuersale, quod quàm
 aptè & eruditè dicatur, amabo te, disce ab
 iis sodalibus tuis, qui sunt te doctiores in
 Philosophia. Quia verò in Summa nostræ
 disputationis hac de re copiosius tractau-
 mus, nunc paucis tuos errores commemo-
 rabo. Quo me igitur vertam, Turriane,

*In milite
glorioso,
sive In
Pyrgopo-
lynice
Turriani
Comæ-
dia.*

(sic enim de me valdè sollicitus scilicet exclamas) dum tibi videris (vt ad tuum Plautum reuertamur) legiones diffilare spiritu, quò me veritam, inquam, aut vnde initium faciam vt receseam tuos errores, quorum numerus memorià quàm dicis Vniuersale re ipsa non separari à singularibus, & ambiguè ludis & improprie loqueris: cum ita dicendum sit potiùs, Singularia re ipsa quidem esse quia sunt primæ Substantiæ, ac Vniuersale non alibi esse quàm in mente, quæ ipsum contemplatur. Alioqui si re ipsa non separatur Vniuersale à singularibus, certè vicissim singularia re ipsa non separantur ab Vniuersali: ita vt eadem ratione singularia sint invisibilia in Vniuersali, qua Vniuersale erit visibile in singularibus, adeoque nullum erit Vniuersale, quod non sit totum discretum: atque ita non admodum opus erit Categoria Substantiæ, quia Genera & Species ad Quantitatem referentur, si tibi credimus. Alius error tuus, cum dicis omnium singularium aggregationem esse quoddam totum sensibile constans ex singularibus omnibus, quæ sunt eius partes sensibiles. Nam vt sit Animal, non necesse est esse aggregationem sensibilem eorum omnium, quæ in animalis continentur: idem dico de homine ^{corpore}. Licet enim indiuidua sint sensibilia propter materiam, tamen Vniuersale non est sensibile, quia est materiæ expers. Tertius error tuus: eò quòd in tuo exemplo confundis speciem cum toto

toto integrali, quod factum non oportuit: quia
 Vniuersale totum est, nempe ὅλος ὅλον quòd æ-
 què participatur totum ab illis de quibus præ-
 dicatur in Quid. At Toti integrali nullo mo-
 do id conuenit, nec enim pes vel manus dicitur
 corpus, cùm tamen de omnibus singularibus
 hominibus homo dicatur. Quòd si velis confi-
 cere totum integratū ex omnibus hominibus,
 quod sit re ipsa totum & visibile, necesse est om-
 nes homines, non per somnium, vt facis, sed
 re ipsa simul & vnà congregari, alioqui Totum
 integrale non erit: quod quidem non in diuul-
 sis ac separatis, sed in coniunctis partibus con-
 sistit. Quinetiam licet omnes homines congre-
 gares, non tamen efficeres vnum hominem ex
 illis omnibus hominibus, vt ita cognoscas quā
 infeliciter in hoc argumento verferis. Nam om-
 nes Ecclesiæ congregatæ, efficerent quidem
 vnam Ecclesiam, sed omnes homines congre-
 gati non efficerēt vnum hominem. Itaque nugæ
 sunt, meræ inquam nugæ quæ dicis omnia,
 & quæ nobis in memoriam reuocant monstrū
 illud Cabalisticum & Rabbinicum de magno
 quodam homine, qui omnes homines compre-
 hendit: itémque de magna quadam aui ex om-
 nibus auibus composita, quæ expansis alis e-
 clipsum efficiat. Ad ista deliria quàm propè ac-
 cedas ex eo patet quòd affirmas omnium ho-
 minum cœtum, quem nemo vnquam hactenus
 vidit, esse nihilominus visibilem & esse κατὰ τὸ ὅλον.
 Quartus error dum dicis τὸ πᾶν magis cōuenire

in Quantitate discreta, quàm τὸ ὅλον: quod in ratione differendi quàm falsum sit, vel ipsis adulescentibus notum est. Siquidem Omne dicitur de Genere & Specie: & Totum de Toto siue sit Continua, siue Discreta Quantitatis. Nam hæc Enuntiatio: Omnis homo viuit, aliud significat, quàm hæc: Totus homo viuit. Itémque si dicas omnem gregem (quod perinde est ac si dicas omnes greges, inquit Philosophi) aliud dixeris, quàm si Totum gregem diceres. Nam illic est *ἡ ἀόλου*, híc est Totum.

Quintus error, quod velis multitudinẽ omnium Ecclesiarum Particularium, esse totum vnum quoddam Discreta Quantitatis visibile, licet re ipsa non vnà congregentur: quod est dicere esse Totum & nõ Totum: quia non sufficit rerum multitudo, vt sit aliquod earum Totum, sed oportet res illas simul reuera & visibiliter esse coniunctas, vt Totum Integratum visibile constituent. Exempli gratia: magna est quidem militum multitudo in Germania, Gallia, Hispania, &c. Sed vt ex illis militibus componatur vnus exercitus, necesse est, non tantã esse militum multitudinem, verum etiam multitudinem militum in vnum exercitum conuenire. Ecquis enim dux adeo demens fuerit, vt iactet se magnum habere exercitum, eo quod magna sit vbique militum multitudo? Diceres enim eos in vnum exercitum esse congregandos: possis tamen opera mentis Totum aliquod tibi adhibere, quod reuera non erit, ac propterea erit inuã.

inuisibile: vt quū animus omnes Ecclesias par-
 ticulares in vnā Ecclesiam colligit, quam suis
 tantū oculis intuetur. Sextus error quando
 perperam citas Aristotelem in lib. 5. primæ Phi-
 los. Nec enim ille dicit *Totum esse simile Vniuer-*
sali, vt ais: sed potius, *vniversale esse vt quoddam*
Totum: hac videlicet ratione, quia inferiora cō-
 tinet. Latius igitur patet Totū, quā Vniuer-
 sale: ita vt, licet verè dicamus: *Omne vniversale*
esse simile Toti, non tamen vicissim dicendum sit,
omne Totum esse simile Vniuersali: adeoque lon-
 gè minus ita tibi argumentandum fuerit: si ali-
 quo modo Vniuersale simile est Toti: ergo est
 aliquod totū simile vniversali, quod oculis cor-
 poris videri possit: imò verò, si est simile vni-
 versali, in hoc certè non erit, quod sit visibile,
 quandoquidē vniversale, visibile nō est. Septi-
 mus error est, cū ais singularia Vniuersalis,
 quod est in mēte, fieri in re partes totius. Nā vt
 fiant, in re partes Totius, oportet Totū re ipsa
 constirui: alio qui si cūm dicis in re, nihil aliud
 dicis, quā quod mēte tibi & animo depingis,
 ipsis certe vocabulis abuteris. Iam vt re ipsa ex
 omnibus Ecclesiis vnā colligas Ecclesiam visi-
 lē, oportet re ipsa omnes Ecclesias in vnā Eccle-
 siā, ceu in totū vnū aggregari. Quis autē nō vi-
 det eiusmodi aggregationē, nō re ipsa, sed ani-
 mi tātū cogitatione fieri? Octauus error, quod
 sentias Ecclesiā Catholicā (tu cōmunem dicis)
 quatenus Catholica est, nō videri, sed quatenus
 proprietatibus *ὁρασιμῶς*, inquis, (malim *ὁρασιμῶς*)

quas Indiuiduantes vocant, afficitur, videtur
 quemadmodum natura humana vt species non
 cernitur, sed in atomo cernitur & scitur. Hæc
 tua, inquam, ita secum configunt, vt mutuis se
 vulneribus confodiant. Nam cum natura hu-
 mana videtur, non tunc est aliquid ^{καθ' ὅλου}, sed
 indiuiduum, vt agnoscis. Tu verò hoc scilicet
 exemplo fretus, dicis non tantum singulas Ec-
 clesias esse visibiles, sed etiam vnã Ecclesiam
 Catholicã, quod perinde est, ac si diceres, na-
 turam humanam non tantum esse visibilẽ, quia
 eius indiuidua sunt visibilia, sed etiam quia
^{καθ' ὅλου} naturæ humanæ videri potest. Deinde
 natura humana non definitur ex indiuiduis: at
 Totum Integratum, cuiusmodi vis esse Eccle-
 siam Catholicã, nõ potest definiri absque suis
 partibus. Denique in hoc simili tu vis prius esse
 Catholicã, deinde particulares Ecclesias, qui-
 bus Catholica Ecclesia indiuiduatur (vt tuum
 verbum vsurpem) Atqui si Ecclesia Catholica
 est congregatio particularium: certè particula-
 res Ecclesiæ sunt prius. Nunquã me obsecro,
 intelliges & animaduertes, te nõ loqui simpli-
 citer de Ecclesia, sed de Catholica Ecclesia?
 quam tu modò cū Genere, modò cum Specie
 comparas, modò etiã cum Toto, & illa omnia
 tibi vnũ idẽmquẽ sunt. Dic porrò nobis, bo-
 ne vir, quænam sint istæ proprietates indiui-
 duantes Ecclesiam Catholicã, quas tu nobis
 commemoras? Quum dicis Ecclesiam cerni tan-
 tum mête, quatenus est communis, sed esse ex-
 tra

tra mentem quatenus est hæc, nempe cum propriis differentiis nationis, loci & consimilibus: Nonne dicis, nihil tale cogitans Ecclesiã, quatenus est Catholica, cerni tantum mente, ac propterea inuisibilem, sed quatenus est particularis, esse visibilem? alioqui nonne *τὸ δὲ τι καὶ τὸ κατὰ τόπον* pugnant inter se? potestne esse aliquid vniuersale & simul vestitum propriis differentiis nationis, loci & temporis? ô monstrum in ultimas terras, adeoque in extremam Indiam deportandum, vt illic barbaras gentes doceat tam rectè ratiocinari! Ecquis vnquam audiuit aliquid habere proprietates indiuiduas, quin sit indiuiduū? quis porrò, vel cogitare quidem possit, idem esse Catholicum & indiuiduum, nisi Catholici vocabulum planè euertat? Serua igitur tibi Indicam istam Philosophiam, Turriane, qua tu vis indiuidua vestita suis proprietatibus *ἰερατικῆς*, esse Catholica visibilia. Nam, vt de nostris taceam, non existimo vllum esse vel ex tuis sodalibus, qui eiusmodi Philosophiam recipiat, qua tamen tantopere gloriaris, vt vano eius splendore & fuce sophistico, speres te posse nobis illudere, non minus quàm familiaris ille tuus apud Plautum, volebat splendore clypei oculorum præstinguere aciem in acie hostibus. Postremò (iam enim tædet tam prolixi catalogi) vide quorsum euadat tua disputatio, Vis Catholicam Ecclesiam re ipsa non posse separari à singulis Ecclesiis: ita igitur statuito ex ipsa tua ratiocinatione: Caput Catho-

*In milite
glorioso,
sive in
Pyrgopolynice
Turriani
Comædia*

De unit.
Ecclesia.
lib. 1.
Ep. 3.

Epist. 57.
Ioan. 11.

licum visibile, Ecclesiæ Catholicæ visibile, non posse reipsa separari à singulis Ecclesiis, ac proinde nullum aliud esse caput visibile Ecclesiæ Catholicæ, quàm singulos singularum Ecclesiarum Pastores, & (vt loquutus est Cyprianus) vnum esse Episcopatum, cuius à singulis in solidum pars tenetur: ex quo factum est, vt idem Cyprianus non Episcopum vnum, sed multos Episcopos dixerit in Ecclesia Catholica præesse, idque scribens ad Episcopum Romanum: atque ita euauit tuus Põtifex Romanus, de quo profectò malè meritus es, qui hanc de eius primatu quæstionem instauraris, & quãtùm in te fuit exacerbaueris, in illius caput tandem redituram. Sed quia sæpe repectis me odio Pontificis Romani loqui, ac propterea tibi suspectus videor, saltem expende Verterum sententiam, quoties de vnitare disserunt, quam in vno eodẽmque Spiritus & fidei vinculo constituentes, satis docent eam esse inuisibilem, tantùm abest, vt eam ab vno homine visibili pendere velint. Sic enim Augustinus exponens hæc Ioannis verba: *vt filios Dei qui erant dispersi congregaret in vnum*: Non in vnum dictum est, inquit, aliquem corporalem locum, cùm de tali vocatione Gætium Propheta prædixerit: & adorabũt eum vnusquisque de suo loco omnes insulæ Gentium. Sed congregare in vnum dictum est, in vnum Spiritum, & in vnũ corpus, cuius vnum caput est Christus. Talis congregatio ædificatio est Templi Dei: talem congregationem non generatio carna-

lis, sed regeneratio spiritualis facit, habitat itaque in singulis Deus tanquam in templis suis, & in omnibus simul in vnum congregatis, tanquam in templo suo. Hæc Augustinus. Quia verò toties obtruditis Ecclesiam Catholicam Romanam, ac Romanam Ecclesiam vultis esse Ecclesiarum omnium reginam: audi quem admodum idem Augustinus Romanam Ecclesiam cum aliis Ecclesiis æquo iure censeat: nullamque aliam velit esse Ecclesiarum reginam, præter omnium Electorum Ecclesiam. Nam exponens Psal. 44. *Delectauerunt te filia Regum.* Ecce, inquit, Roma, ecce Carthago, ecce aliæ & aliæ ciuitates filiæ regum sunt, & delectauerunt regem suum in honore ipsius: & ex omnibus fit vna quædã regina. Et paulò pòst: *Astitit regina à dextris tuis, & quæ à sinistris, inquit, non regina: stabit enim quædam & à sinistris, cui dicitur: vade in ignem æternũ. A dextris autem stabit, cui dicitur: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab initio mundi.* Hæc Augustinus. Cùm autem, mi Francisce, nolis Ecclesiam illam tuã Romanam, de Electorum Ecclesia intelligi: veritus, ne propterea fiat inuisibilis, cuius tu conspectu & fulgore nimis delectaris, superest igitur, vt sit illa, quam Augustinus dixit à sinistris esse sessuram: nisi tu sententiam reuoces.

TURRIANVS.

A Is Ecclesiarũ vnitatẽ nõ magis videri posse, XXIII. *quã si dẽ, quã religionẽ: Dicam igitur Ecclesiã* Pag. 63.
k. ij.

quam describit Lucas non fuisse visibilem, quia multitudinis credentium erat cor vnum, tu vero omisisti Sacramentum Baptismi: quare inducamus hanc rationem contra Antonium: Baptismus qui vnus est, & qui facit nouas creaturas, ex quibus congregatur Ecclesia Catholica, & qui est sigillum fidei, quæ vna est, est Sacramentum visibile, cum reliqua dispositione Ecclesiarum noui Testamenti: igitur etiam ex hac parte fidei propter Sacramentum fidei visibile, quod est Baptismus, vnitas Ecclesiarum visibilis est. In vnitae doctrine Euangelicæ continetur vnitas fidei, & Sacramentorum, & vnitatis dispositionis à Christo constitutæ, &c.

S A D E E L.

Ecclesia quæ describit Lucas erat visibilis. Non enim erat eo modo Catholica, quæ nobis Ecclesiam Catholicam descripsisti: neque negamus, quin Ecclesia Catholica futura sit visibilis, reuera aliquando congreganda: vt tunc reuera Ecclesia Hierosolymitana fuit corpus vnum visibile. Huius tamen Ecclesie, quæ visibilis, consensus videbatur, non proprie quidem, sed per effecta: quod Lucas significauit, cum dixit omnium cor vnum fuisse. Nam si consensus est voluntatum coniunctio, & voluntas in animo versatur, certè qui dicit se consensus aliter videre quàm per effecta, ille se a nimos videre posse gloriatur, quod num homini tribuendum sit, nescio an in quæstionem reue-

reuoces, & num existimes reuera Ecclesie Hierosolymitanæ & omnium fidelium, qui tū illic erant, vnum cor tantū fuisse naturale & visibile. Baptismum non omisi, vt ais, quando quidem memini vnitatis doctrinæ & religionis, nisi fortè censes Baptismum ad religionem nō pertinere. Sed iam operæpretium est audire rationem, quam inducis contra Antoniū. Baptismus est visibilis: est autem Sacramentum fidei, quæ vna est: vnitas igitur Ecclesiarum visibilis est. Jam audi quid Antonius dicat aduersus hanc à te inductam rationem. Ait igitur primū te nō distinguere inter Baptismum, vt dicitur vnus Baptismus in Ecclesia, & Baptismum, vt est actio, nimirum, cum Baptismus in Ecclesia administratur, hoc enim modo Baptismus quidē est visibilis, sed non est vnus Baptismus, verū sunt innumerabiles. Cū autē vnus Baptismus dicitur, non debemus hærere in singulis actionibus Baptizandi, neque subsistere in iis, quæ tū nostris oculis obiciuntur, sed vim vnus in Ecclesia Baptismi, solius mentis oculis contemplari. His oculis videmus, quod ait Petrus, Baptismus nos seruare, non depositionem sordium carnis, sed conscientie bonæ interrogationem apud Deum. Iisdem etiam mentis oculis cernimus, quod Paulus docet de vnitatem Ecclesie, de qua nunc nobis sermo est: *Studentes, inquit, seruare vnitatem Spiritus per vinculum pacis. Vnum est corpus & vnus spiritus, sicut & vocati estis in vnam spem vocationis vestræ: vnus*

1. Pet. 3.

Ephes. 4.

August.
epist. 57.
Cyprian.
de unit.
Ecc.
Aug. de
unit.
Ecc. &c.

Sentē. lib.
4. dist. 1.

Dominus, vna fides, vnū Baptisma, vnus Deus
& Pater omnium, qui est super omnia, & in om-
nibus vobis. Hęc Paulus. Et ita Veteres de v-
na Ecclesia, & de vnitate Ecclesię loquuti sūt:
Paulum autem, & cū Paulo pios Veteres sequi
mauult Antonius, quàm Turrianicis somniis
adhærere. Præterea dicit Antonius tuam abest vt
etiam rationem esse ἀσυνλόγητον, tantum abest vt
demonstret. Perperam enim ita concluditur. Si
Sacramentū vnitatis fidei est visibile: ergo ipsa
fidei vnitas est visibilis. Atque aded affirmat
Antonius, te in crassa rerum Theologicarum
ignoratione versari, qui nescire videaris, quid
sit Sacramentum. Est enim rei sacrę & inuisi-
bilis visibile signum: vel, vt tradit pater Scho-
lasticorum Lombardus, inuisibilis gratię visi-
bilis forma. Ex quo fit vt in toto tuo libro
quantumuis licet longo & crasso, vix vllum re-
periat argumentum vel crassius vel ineptius.
Sic igitur Antonius inductam à te rationem
in te ipsum reducit, & in tuum caput regerit. Si
Baptismus est Sacramentum fidei: fides igitur
est inuisibilis: item, si Baptismus est Sacramen-
tum vnitatis Ecclesiarum propter vnā fidem,
igitur (vt multa ex tuis verbis repetam) etiam ex
hac parte fidei propter Sacramentū fidei visibi-
le, quod est Baptismus, vnitas Ecclesiarum est
inuisibilis. Ratio est necessaria: quia Sacramen-
tū visibile refertur ad id, quod inuisibile est, a-
lioquin nō est Sacramētum. Atque hæc de inuisi-
bili vnitate Ecclesię, & de visibili & crassa igno-
rātia Turriani, qui si rectē intelligeret, quę po-

ANTON. SADEEL. RESPON. 151
Istemò dicit de vnitare doctriņę Euāgelicę, nō
tandiu aduersus doctriņā Euāgelicā disputaret.

TURRIANVS.

AN ideò nō erit visibilis Ecclesia Catholica ex
omnib⁹ Ecclesiis cōgregata, quia nō sunt vno
in loco omnes cōgregatae? an nō satis est, vt qui in lo-
co quopiā sunt, ibi Ecclesiā videāt? Respōde, Antoni,
vt vno exēplo imperitiā tuā redarguā & cōvincā:
Cūm exiit edictū à Casare Augusto, vt describere-
tur vniuersus orbis, Luca 2. quid hic significat vni-
uersus orbis? nōne multitudinē omniū ciuitatū? nō-
ne visibilis erat orbis vniuersus, qui descriptus est?
erātne propterea vniuersus orbis habitatus vno in
loco? cur ergo nō idem cogitas de vniuersa Ecclesia,
quod Lucas dicit de vniuerso orbe? vt igitur illa de-
scriptio vna fuit (nō enim dixit descriptiones) & vi-
sibilis fuit, in tabulis enim facta est, & ex particula-
ribus descriptionib. tāquā partib. cōstabat: sic in sin-
gul. ciuitatibus Catholicis factae sunt descriptiones
visibiles baptizatorū ex quibus cōstat vna Ecclesia
Catholica. Dices Antoni, singulares illas descriptio-
nes cōgregari potuisse in eisdē tabulis, ita vt facile
cōcedas, si vna descriptionē vniuersi orbis ex omni-
bus in eisdē tabulis fuisse congregatā: sed quid si in
singulis ciuitatibus descriptiones illae remanebāt, an
minus verū esset quod Lucas dixit? Qui ineūt inter
se sociatē, nisi conueniant in eodem loco, non di-
centur esse vnius visibilis congregationis?

Pag. 66.

SADEEL.

Ecce aut, vniuersum orbē in me excitat Tur-
rianus, vt me de sentētia depellat: sed bene
k. iiii.

habet quòd argumentum Turriani est tantum
συναγραφικὸν & πλασματικόν. Vniuersus orbis, in-
 quit, edicto Cæsaris Augusti descriptus est:
 orbis est visibilis: fuit vna descriptio visibilis ex
 particularibus descriptionibus tãquam parti-
 bus constans: ergo idem dicendum est de Eccle-
 sia Catholica. Mirum sanè ratiocinãdi genus.
 Atenim, Turriane, repræsenta mihi hanc vnam
 descriptionem compositam ex singulis omni-
 bus descriptionibus, ac tum non cõmutabimus
 vnum verbum, quin ea descriptio sit vna & vi-
 sibilis. Tu verò ita nobis occurris, nimirũ no-
 stram responsionem præsenties. Quid si in sin-
 gulis ciuitatibus descriptiones remanebant? in-
 quis. Ego contrà, quid si non remanebant? ob-
 secrò quid causæ habes quamobrem dubitare
 possis singulas illas descriptiones simul fuisse,
 collectas? Cur enim id Cæsar iusserat, nisi vt om-
 nium, tum ciuitatum, tum familiarum nu-
 merus & summa, atque ad eò res tota ad
 ipsum Cæsarem referretur? Reduc in memo-
 riam, quid Ioab fecerit cùm ad numerandum
 totius Israelis populum missus est, & quid ad
 Dauidem retulerit, ac tũ cessabit tua illa du-
 bitatio. Sed cur tanta circuitione vsus es, cùm
 res possit vno verbo expediri, etiã sine Tabulis
 Cæsareis iam pridem sanè oblitteratis ac deletis?
 Propone tibi tabulas geographicas particula-
 res, vnã Europæ, alteram Asiæ, tertiã Aphricę,
 & (quia tu extremis Indis delectaris) quartam
 etiam, si placet, Americę, vel Indiæ. Dicẽsne
 qua-

1. Chron.
 cap. 21.

quatuor illas tabulas visibiles, esse vnam totius orbis tabulā visibilem? Non opinor. Ex altera parte propone tibi vnam tabulam geographi-
cam totius orbis, quatuor illas tabulas com-
prehendentem: hęc, nōne vides hanc demum
tabulam esse vnam generalem & visibilem? Er-
go, mi homo, quē exitū habeat argumētū illud
tuū *σκιαγραφικόν* vides: aut si videre nolis, equi &
cādidi lectores faciliē vidēt. Sed quia tibi valdē
placuit hęc argumētatio, quā tibi videris sub-
tiliter petere ex similitudine descriptionis, nos
vicissim tibi hoc tuum simile ita reponamus.

Quemadmodū in vna eadēque tabula geo-
graphica, nobis repræsentamus singulas partes
vniuersi terrarum orbis sub vno aspectu pro-
positas, alioqui dispersas ac dissitas: ita omnes
Ecclesias particulares in mente, tanquam in ta-
bula nobis depingimus, & in vnam Ecclesiam
Catholicam colligimus, non reuera, sed ipsius
mētis operatione, quam aggregationem si quis
visibilem dixerit, is perinde faciet, ac si tabulam
mundi geographicam contenderet esse, non
picturam orbis terrarum, sed orbem ipsum vi-
sibilem: quod qui existimet neminem esse puto,
si vnum Turrianum exceperis.

Nihilo accommodatius est alterum simile,
quod ducis ab iis qui societatem incūt. Semper
enim ludis homonymiis, quibus non immeritō
aliquis dixit mundum esse plenum: vt faciliē est
videre vel in tuis scriptis, quæ sunt homony-
miis & fallaciis referta. Societas igitur, vt est vel

154 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
 contractus vel fœdus, longè distat à sociorum
 congregatione, quam ego nego posse rectè di-
 ci visibilē, nisi socij sint, reuera cōgregati. Quo-
 modo autē absentes societatem ineant, nisi se
 quodāmodo præsentem sistant, tu videris: nos e-
 nim hîc de ineunda societate non agimus. Sed
 fortasse voluisti alludere ad vestrâ illâ societa-
 tē, quâ vos societate Iesu, falso & cum blasphem-
 ia dicitis, nos autē societate aduersus Iesum,
 rectè ac verè dicimus, quippe quæ Iesu Christi
 regnū & lucē Euangelicam suis tenebris obscu-
 rare conatur, sed frustra. Nā, vt ille dixit, fortis-
 sima est veritas, quæ magis ac magis emergens
 citiùs, quàm putatis, totam illam vestrâ societa-
 tē è medio tollet, ac reddet planè inuisibilem.

TVRRIANVS.

XXVI. **T**V dicis congregationē totius Ecclesie Catholi-
 cae esse congregationē electorū, quæ so, sunt ne-
 lecti vno eodēque in loco cōgregati? ergo sicut electi,
 etsi nō sunt cōgregati vno in loco, tamen eorū Eccle-
 sia vna cōgregatio inuisibilis dicitur: sic Ecclesia v-
 na catholica, etsi Ecclesia ex quibus constat non sunt
 vno in loco congregata, dicitur tamen, & est vna ex
 omnibus cōgregatio visibilis. Distinguendū est Totū
 continuū à Toto discreta Quantitatis: nam illud ne-
 cesse est, vt partes suas omnes habeat in eodē loco: at
 non sic Totū discreta Quantitatis. Ecclesia augetur
 per appositionē Ecclesia ad Ecclesiam, Act. 2. appositae
 sunt anime circa tria millia, &c. quod autē augetur
 per appositionem partis ad partem, Totum quoddā
 fit ex quibus partibus factum est.

Pag. 67.

Pag. 69.

SADEEL.

Argumētari ab Ecclesia inuisibili ad vi-
 sibilem Ecclesiam, hoc modo. Sicut Ec-
 clesia Electorum est inuisibilis, licet electi non
 sint in eodem loco cōgregati: ita Ecclesia Ca-
 tholica constans ex omnibus Ecclesiis particu-
 laribus, licet ipsæ particulares non sint in eodē
 loco congregatæ, est visibilis. Iam exponē no-
 bis, Turriane, ecquodnam sit hoc ratiocinandi
 genus, & à quo tandem medio vis manet ad
 conclusionem. Nam ego te deprehendo quæ-
 rentem simile in rebus contrariis & repugnan-
 tibus. Ex eo enim quòd Ecclesia electorum est
 inuisibilis, vis probare Catholicā Ecclesiā esse
 visibīlē. Hoc primū ferendū nō est, quòd sepa-
 ras electorū Ecclesiam, ab Ecclesia Catholica,
 quæ propriè electorum est, vt suprā diximus &
 probauimus, cū ex Scriptura, tū ex vetustissimis
 symbolis, atque etiā ex Veterū scriptis. Deinde
 infulsè hæc dicuntur: etsi electi nō sunt congre-
 gati vno in loco: quia hæc est vna ratio inter a-
 lias, cur dicatur Ecclesia electorū esse inuisibi-
 lis, quia (vt suo loco dictū est) alij electi sunt in
 terris, alij in cælo, vt taceā de electis nascituris.
 Ergo adhibēda fuit particula causalis, hoc mo-
 do: Quia nō sunt cōgregati vno in loco. Nunc
 palpa crassitiem tui argumenti: huc enim eua-
 dit præclara hæc tua ratiocinatio. Quemad-
 modum electorum Ecclesia est inuisibilis, quia
 electi non sunt congregati in vno loco: ita Ec-
 clesia Catholica est visibilis, licet Ecclesiæ par-
 ticulares, ex quibus constat, non sint in vno

156 AD REPET. TVR. SOPHIS.
loco congregatæ. Profectò, qui ita concludunt
laborant *ἀπὸ τῆς διαβολῆς*. Addis denique distin-
guendum esse Totum cōtinuum à toto discre-
tæ Quātītatis, & hoc posterius Ecclesię tribuis.
Hoc si ita est, mi homo, consequitur *ἐξ ἀνάγκης*
tuū Pontificē nō posse esse caput Ecclesię Ca-
tholicæ: quia caput dicitur in toto continuo, nō
autem in toto discretæ Quantitatis. Rursus, si
inde pedem refers, & maus Ecclesiam Catho-
licam esse totum Continuum, ex verbis tuis te
iudico, serue nequam, qui dixeris necesse esse,
vt totum continuum habeat partes in eodem
loco. Ex quo efficitur Ecclesiam Catholicā nō
posse esse totum Continuum visibile, quin ha-
beat suas omnes partes in vno loco. Nunc igitur,
mi Francisce, (vt bella illa tua verba repeta-
mus & tibi accommodemus) quò te vertes. Si
Ecclesia Catholica est Totum, aut est cōtinuū
aut discretum, ex tua ratiocinatione. Si conti-
nuū, necesse est igitur vt habeat partes in vno
loco: vt ais. At non habet. Si discretum, Papa igitur
non est caput Ecclesię Catholicæ, quia
caput non est in Toto discreto, refertur enim
caput ad corpus: & corpus est totum Conti-
nuum. Expedies hunc nodum quum licebit.
Nam quod subiicis ex 2. Actorum tuam sentē-
tiam euertit, nedum stabiliat: quia illud Totum
reuera congregatum fuit, quod vbi factum e-
rit de Ecclesia Catholica, tum fatebimur eam
esse visibilem.

TVRRIANVS.

Sed expediamus nos conclusionem nostræ argu- XXVII.
 mentationis planius: Omnes Ecclesiæ sunt visi- Pag. 67.
 biles: omnes Ecclesiæ sunt una Ecclesiæ Catholicæ:
 Vna igitur Ecclesiæ Catholica est visibilis.

SADEEL.

TAndem aliquando Syllogismum formasti,
 quem ego vnicum *δεξιόν* in toto hoc li-
 bro tuo reperio. Nimirum quum pro vno Ro-
 mano Pōtifice, disputares, quem vis esse vnum
 caput visibile Ecclesiæ Catholicæ, vnus hic &
 singularis Syllogismus à te formatus, tuam hęc
 disputationem decebat. Itaque tanquam post
 multos alios conatus, nunc summopere enitēs,
nos expediamus, inquis, *planius conclusionem no-*
stræ argumentationis. Nos quoque vicissim pre-
 hendamus parumper istum palmarem Syllogis-
 mū, vt videamus, quàm sis bonus Syllogismo-
 rum architectus. Quàm bene concludatur ex
 singularibus collectis ad vniuersale: quia per-
 spicere non potes in tuo Syllogismo, saltem in
 hoc perspice, quem esse tuo similitum dubita-
 re non potes. *Omnes homines sunt visibiles &*
mortales. Omnes homines sunt vnus homo καὶ
ὄλις. Quare vnus homo καὶ ὄλις, est visibilis
& mortalis. En tibi tua conclusio, cuius nos re-
 censeamus aliquot errores ex permultis. Pri-
 mum, peccas in Maiori propositione, quia prin-
 cipium petis. Queritur an Ecclesiæ Catholica sit
 visibilis. Vt id probes, sumis *omnes Ecclesiæ*

esse visibiles: At qui vniuersaliter loquitur nihil excipit, ac proinde in Maiore propositione dicens omnes Ecclesias, Catholicam etiam dicit. In Minori propositione bis idem repetitur. Nam si omnes Ecclesie sunt vna Ecclesia Catholica, & vicissim qui Catholicam dicit, omnes Ecclesias dicit, certe perinde est ac si dicas, omnes Ecclesias esse omnes Ecclesias. Item fallacia est in figura dictionis in verbo substantiuo: quia alio modo dicuntur Ecclesie esse visibiles, quam dicatur esse vna Catholica. Nam in hoc posteriore enunciato verbum, *Esse*, significat componere & constituere: vt si dicas omnes Ecclesias constituere vnam Catholicam: alioqui, sensus esset, vnamquamque Ecclesiam esse Catholicam: quod tu non vis: Præterea si affirmas vnam ac totam Ecclesiam Catholicam constitui, & componi ex visibilibus Ecclesiis, falsum affirmas: excludis enim Ecclesias que fuerunt, ac propterea iam non sunt visibiles: itemque excludis Ecclesias futuras, quæ nondum sunt, quæ tamen omnes ad Catholicam Ecclesiam pertinent. Denique, peccatum est in forma: quia iste Syllogismus concludit vniuersaliter in tertia figura: nisi fortè ex India noua illa & quarta mundi parte, quartam figuram sodales tui ad te miserint.

Nota Turrianum conuertisse Darapti in Daraptam.

Tibi verò imposuit vocabulum, *Vna*: sed debebas cogitare ex Ecclesia Catholica, & vniuersali, non posse confici Syllogismum parti-

ticularem, vbi *Catholica* sit subiectum. *Quantum* Thom. o-
pusc. 57.
&c. do autem non impediatur vnitas, quin propo-
sio sit vniuersalis, disce ex iis, qui hoc argu-
mentum tractarunt, nec enim hoc est, vel no-
stri muneris, vel instituti. Atque omnino fi-
tuum argumentum euoluas, erit huiusmo-
di.

Omnes Ecclesie sunt visibiles.

Omnes Ecclesie sunt omnes Ecclesie.

Quare, vna Ecclesia Catholica est visibilis,
id est, *Omnes Ecclesie sunt visibiles.*

Quamobrem ita tuum falsum, ineptum & *ἀουλό-
λογον* Syllogismum corrigamus.

Omnes Ecclesie particulares sunt visibiles.

*Omnes Ecclesie particulares pertinent ad vnam
Catholicam Ecclesiam.*

*Quare, aliquid quod pertinet ad vnam Ca-
atholicam Ecclesiam est visibile.*

Sic valeret argumentatio: sed tu planè expedi-
uisti (vt loqueris) & nobis apertissimè demon-
strasti, te esse ex eorum numero, qui Philoso-
phati sunt, sed paucis.

TURRIANVS.

XXVIII.
Pag. 69.

Ecclesia Catholica visibilis est *instar arboris*
ex omnibus suis ramis constantis, & *instar*
magni luminis, quod ex multis luminibus effici-
tur, & *instar* magni fluminis ex multis rivis facti:
ex Cypriano.

S A D E E L.

Variæ illæ similitudines tuam sententiam non adiuuant. Nā in similitudinibus semper videndū est quò spectent, ne rapiantur extra suos fines. Atque ut à Cypriano incipiamus variis illis similitudinib⁹ voluit significare vnitatē Ecclesiæ, ut ipsa libri inscriptio à vobis inscribatur: De vnitate Ecclesiæ: vulgò antè ibi copiosè differit Cyprianus de omnibus Prælatorū, quia vnitatis vinculo cōiūgēdis: sed vos, quibus odiosa est Prælatorū simplicitas, maluistis inscribere tractatum De vnitate Ecclesiæ: quod quidem per me facilè vobis licet. Cyprianus igitur vnitatē Ecclesiæ adumbrat variis similitudinibus, ex quibus si velis efficere Catholicam Ecclesiā eff. visibilem, quia illæ similitudines, quibus odiosa Ecclesiam esse terrenam, eò quòd illæ similitudines petiæ sunt à rebus terrenis. Verùm præstat audire Cyprianum suam nobis sententiam exponentem. Episcopatus, inquit, vnus est, cuius à singulis in solidum pars tenetur. Ecclesia quoque vna est, quæ in multitudinem latius incremento fecunditatis extenditur, quo modo Solis multi radij: sed lumen vnum: rami arboris multi: sed robur vnum: tenaci radice fundatum: & quum de fonte vno riuus plurimus defluat, numerositas licet diffusa videatur exundantis copia largitate, vnitas tamen seruatur in origine. Et

Cyp. de
vnit. Eccl.
sue de
Simplicit.
Prælatorum.

Et postea. Apostolus item Paulus hanc eadem nobis insinuans vnitatem obsecrat & hortatur dicens, *Obsecro vos fratres per nomen Domini nostri Iesu Christi, ut id ipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: & iterum, satagentes seruare vnitatem Spiritus in coniunctione pacis, &c.*

Quare licet eæ res sint visibiles, quarum similitudinem Cyprianus vsurpauit: tamen id de quo agit Cyprianus non subiicitur oculis, nimirum Ecclesiæ vnitatis, quæ seruatur (vt Paulus à Cypriano citatus docet) spiritus vnitatis. Quinetiam ipsa similitudo arboris, qua Cyprianus vsus est, tollit omnem dubitationem. Licet enim varij rami videantur, tamen robur vnum tenaci radice fundatum nostris oculis non patet. Quòd si radix nõ videtur, nec robur etiam arboris radice fundatum, cur vis igitur originem vnitatis Ecclesiæ esse visibilem? Quid porrò radix, quæ non videtur pertinet ad tuum Pontificem visibilem, adeoque magnificè relucentem, vt solus propemodum videatur, & præ illo, rami ab eo confurgentes obscuro sint? Hęc autem (nequis fortè hallucinetur) Ecclesia Catholica visibilis: sunt tua, non Cypriani verba. Miror autẽ quomodo Cyprianum nobis obicias, qui in illo ipso tractatu de illa ipsa differens Ecclesia, planis expressisque verbis nomine Ecclesiæ solos electos intelligit, nõ autem hypocritas & reprobos. Adulterari, inquit, nõ potest sponsa Christi: incorrupta est & pudica, vnam domum nouit, vnius cubilis sanctitatem

Ibidem.

casto pudore custodit. Hęc nos Deo seruat, hęc filios quos generauit, assignat. Hęc olim plura quàm aurea scribebat Cyprianus, quibus nos longo post tempore Romani Pontificis Ecclesiam, à vera Christi Ecclesia discernere possemus. Hunc iam locum antè citauimus, sed quia repetitionibus delectaris, hęc etiam repetere non sum grauatus.

TVRRIANVS.

XXXIX. *Ecclesia Catholica comparatur cum Luna & cum Sole in Cantico Canticorum, Ecclesia autem Catholica inuisibilis electorum, quam tu cum Luthero & Caluino heresiarchis, & Satane primogenitis introducis, quatenus inuisibilis est, non potest esse instar aurora, neque Luna, neque Solis.*

S A D E E L.

Cantic. 6. **Q**uod protulisti de Solis, Luna, & aurora similitudine ex Cantico Canticorum, ad sanctitatem Ecclesie describendam pertinet, Ecclesie, inquam, electorum. Pulchra ut Luna, inquit, electa ut Sol, quæ quidem Ecclesie pulchritudo, ne tu erres, non sita est in rebus externis (quemadmodum vides Romanam Ecclesiam purpura conspicuam, auro lucentem, gemmis emicantem, qualem iam pridem beatus Ioannes descripsit mulierem illam ebriam sanguine Sanctorum) sed in interiore animi puritate. Sic enim Augustinus vsurpans verba Psalmi 44. Sit, inquit, vna fides vniuersa, quæ vbiq; dilata-

Apocal. 17.

Epiſt. 86. ad Casul.

dilatatur, Ecclesie, tanquam intus in membris, etiam si ipsa fidei unitas quibusdam diuersis obseruationibus celebratur, quibus nullo modo, quod in fide verum est, impeditur: omnis enim pulchritudo filie regis intrinsecus, &c. Ergo vides locum Cantici alienum esse a tua sententia. Primum quia loquitur de vera Ecclesia quae est Ecclesia electorum: deinde, quia intelligendus est de pulchritudine Ecclesiae, quae non est ex rebus externis metienda. Piget autem saepius repetere nos, quam Ecclesiam electorum inuisibilem dicimus, de vniuersa Ecclesia loqui, non de singulis electis, aut de ipsis particularibus Ecclesiis, in quibus electi sunt, & propter quos dicuntur Ecclesiae: quorum electorum opera lucent coram hominibus. Sed affirmo locum Cantici non esse restringendum ad electos in terris versantes: tunc enim vere pulchri sunt, & Solis etiam lucem sua luce obscurant, quum in splendidissimum illud regnum coeli peruenerunt. Atque ut sentias quam te parum prouerbiū illud vetus vsurpē) recidat bipennis in tua crura, hoc vnum addam ex eodem Augustino *Epist. 80. ad Hesychium.* Ecclesia, inquit, est Sol, & Luna, & stellae: cui dictum est, Speciosa sicut Luna, electa sicut Sol, &c. Quando enim Sol obscurabitur, & Luna non dabit lumē suū, & stellae cadent de caelo, Ecclesia non apparebit impiis tunc persecutoribus ultra modum sapientibus, &c. Sic Augustinus de Ecclesia, ne in ipsis quidem particularibus Ecclesiis semper

164 AD REPET. TUR. SOPHIS,
 visibili & conspicua differebat. Porro tua con-
 uictia, verè, inquam, tua : tibi que ac tuis Mona-
 chis, ipsique etiam vestro Pontifici propria fa-
 cilè negligimus, quippe quæ iam pridem causæ
 nostræ bonitas obtriuert.

TURRIANVS.

XXX.
 pag. 71.

Dicis doctrinam purã, & Sacramenta ex ver-
 bo Dei administrata, esse ^{verè} in Ecclesia : at
 Ecclesia esse potest in qua hæc non sint per ignoran-
 tiam, vt in Ecclesia Corinthiorũ & Galatarum. I-
 taq; nec hîc quid dicas intelligis, posse enim esse sub-
 lato ignorantia impedimento puram doctrinam &
 administrationem Sacramentorum ex verbo Dei
 est quidem substantiale Ecclesia tãquam proprium
 eius. Propriũ enim nõ est in Substantia alicuius, sed
 consequitur substantiam, vt tuus Aristoteles tra-
 dit. Quare vbiunque est Evangelij doctrina pura,
 ibi & Ecclesiam esse necesse est, non tamen vbiuncun-
 que Ecclesia est, ibi continuo doctrina pura & legi-
 timus vsus Sacramentorum est.

SADDEE L.

Qum definirẽ Ecclesiã visibilẽ suis om-
 nibus partibus constantem: dixi doctrinæ
 puritatẽ & verum Sacramentorũ vsus esse ^{verè} in
 Ecclesiã, hoc est, ad essentiam eius Ecclesiã,
 quam definebam, pertinere. Nam si Ecclesia
 est congregatio fideiũ, & fides ex auditu, audi-
 tus autem per verbum Dei (inquit Paulus) quis
 non facilè concedat verbum Dei esse essentiale
 Eccle-

Rom. 10.

Ecclesiæ visibilis? Rursus cùm ex illo ipso Dei verbo cõstet Sacramēta esse adhibenda ad ob-
 signandam doctrinę veritatem (Docete omnes *Matth. 28.*
 gentes, inquit, baptizantes eos, &c. Item, hoc facite in mei commemorationem, &c.) quis nõ
 etiam agnoscat Sacramenta à Christo instituta
 ad essentiam Ecclesiæ visibilis pertinere? Præ-
 clarè igitur Paulus vt probet Ephesios esse ve-
 ram Ecclesiam, dicit eos esse superstructos su-
 per fundamentum Apostolorum & Prophetarum. *Ephes. 2.*
 Et Chrysostomus propterea affirmavit
 Ecclesiam esse Hierusalem cuius fundamenta
 posita sunt super montes Scripturarum. Et Au-
 gustinus: Ciuitas Dei, inquit, credit Scripturis
 sanctis, vnde fides ipsa concepta est, ex qua Iu-
 stus viuit. Denique (ne omnes mihi commemo-
 randi sint) Euangelium in Scripturis Apostoli
 nobis tradiderunt, inquit Irenæus, columnam
 & firmamētum fidei nostræ futurum. Nam (in-
 quit Hieronymus) Ecclesia non in parietibus
 consistit, sed in dogmatum veritate. Tu verò,
 Turriane, sic occurris: Ecclesiam esse posse vbi
 per ignorātiā vtrunque desit: ac profers Co-
 rinthiorum & Galatarum Ecclesias: itaque fi-
 denter affirmas, me, quid dicam non intellige-
 re. Videamus igitur quàm bene intelligas quæ
 ipse dicis, puritatem doctrinę non fuisse in Co-
 rinthiorum, & Galatarum Ecclesiis: vnde tan-
 dem probas? nimirum, inquit, in hac lex vetus
 retinebatur: in illa ignorabatur mysterium re-
 surrectionis: & tamen vtrāmq; Ecclesiā Apo-
 I. iij.

Stolus Ecclesiæ nomine dignatus est. Atqui (vt
taceam me de ea Ecclesia loqui, quæ suis om-
nibus cõstet partibus) vt efficeret doctrinæ pu-
ritatem planè in illis Ecclesiis defuisse, non sa-
tis fuit probare aut quosdam, aut multos per-
ignorantiã in vno aut altero doctrinæ capite er-
rasse, quemadmodum facis. Quod si Corinthij
& Galatæ planè reiecissent doctrinæ puritatem
& legitimum Sacramentorum vsum: certè nun-
quam Paulus illis Ecclesiæ nomẽ tribuisset. At

I. Corinth.
I.

verò Corinthios ornat multis elogiis præstan-
tissimis, quippe quos dicat esse in omnibus om-
ni cognitione ditatos. Erant nihilominus qui-
dam ex Corinthiis de resurrectione mortuorũ

I. Corinth.
15.

dubitantes. Sic enim ille: Quomodo dicunt qui-
dã inter vos, non esse resurrectionem mortuorũ
rum? Quanquam autem magna Galatarũ pars
ad Pseudapostolos transierat, qui legales cere-
monias coniungebant cum Euangelio, tamen

Gal. 4.

negò id omnibus accidisse, & quibus id acci-
derat, eos nego in eo errore fuisse obstinatos.

Gal. 5.

Itaque Paulus aduersus illos differens; Dicite
mihi, qui sub lege vultis esse, inquit, significans
nõ omnes esse huiusmodi. Et paulò post: In li-
bertate, qua Christus nos liberavit, perstate: &

Gal. 6.

ne è contrario implicamini seruitutis iugo,
quod certe Apostatis nõ diceret. Itẽ: Si præoc-
cupatus fuerit homo in aliqua offensa, vos spi-
rituales instaurate eiusmodi hominem. Atque
omnino certũ est etiã, tum donis Spiritus sancti
Galatas fuisse præditos, ex his Pauli verbis: Qui
sub

subministrat vobis Spiritum, & efficit virtutes
 in vobis, &c. Quamobrem ita statuendum est:
 aliud esse definire Ecclesiam ita vt decet consti-
 tutam, &, quærere quandiu nomen Ecclesiae
 manere possit: quando quidem essentialia quo-
 dammodo vitata, non sunt propterea penitus
 sublata. Sed iam audiamus quemadmodum ipse
 nos corrigas. Posse, inquis, esse sublato impe-
 dimento ignorantiae puram doctrinam, & ad-
 ministrationem Sacramentorum ex verbo Dei:
 est substantiale Ecclesiae. Mira narras, mi homo,
 qui substantiale Ecclesiae tribuis Iudæis, Tur-
 cis, & reliquis infidelibus, qui possunt sublato
 impedimento ignorantiae puram doctrinam
 amplecti & recipere verum usum Sacramen-
 torum ex verbo Dei. At enim si vsquam ali-
 bi, certè hanc in re elucescit differentia in-
 ter potentiam & actum, quam non intelligis:
 nec adhuc hac in parte sublatum est impedi-
 mentum ignorantiae tuae, ad quæ etiam id pertinet
 quod subiicis de proprio substantiale: Proprium;
 inquis, non est in substantia, sed cõsequitur sub-
 stantiam, vt tuus Aristoteles tradit. Itaque ubicun-
 que est doctrina Euangelij pura, ibi Ecclesiam
 esse necesse est, non contra. Imò, Turriane, si
 audires Aristotelem non tuum (nam te conde-
 mnat licet à te accersitus) non ita perperam
 cõcluderes, nã Proprium substantiale est recipro-
 cū, quanquam non bene dicitur proprium substā-
 tiale, vt loqueris, qui tamē statim postea negas,
 Proprium esse in substantia, ac propterea negas
 l.iiij.)

esse substantiale, hoc est, more tuo tibi contradicis. Præterea si doctrinæ puritas est eiusmodi proprium Ecclesiæ, ut eius substantiam consequatur (ut ipse dicis nesciens quid dicas) certe posita Ecclesia, necessario ponitur Ecclesiæ consequens: adeo ut dicendum sit, ex tua etiam ratiocinatione, Vbi cūque est Ecclesia, ibi necessario esse doctrinæ puritatem: quod tamen negas. Admittis autem, vbi cūq; est puritas doctrinæ, ibi esse Ecclesiam: atque ita puritatem doctrinæ constituis, non consequens Ecclesiæ, sed antecedens: atque omnino tu in te disputas, ais & negas, texit & retexit, denique tu tibi es hostis acerrimus, tuo te gladio identidem confodiens. Te igitur neglecto ita dicamus. Si Ecclesia est firmamentum veritatis, ut tradit Paulus: si in veritatis dogmate consistit, ut agnuit Hieronymus: si Ecclesia illa deferenda est quæ fidem respuit, nec Apostolicæ prædicationis fundamenta retinet, ut monuit Ambrosius: si fundamentum Ecclesiæ fides est, (ut ait idem Ambrosius) Consecrarium est: vbi cūque sit vera Ecclesia, ibi veram fidem esse, quæ non desinit esse vera fides propter quosdam nauos efficacitate verbi Dei tandem abstergendos. Nec enim Apostoli etiã post acceptũ Spiritũ sanctum die Pêrecostes, statim intellexerunt Gētiũ vocacionem: nec propterea negadum est veram fidem illam Ecclesia fuisse. Rectè enim alicubi dixit Augustinus Ecclesiã quæ in terris proficit, in cælo tãdẽ fore perfectã. Ac de tua in primũ Scri-

1. *Timoth.*

3. *In Psal.*

133. *In Lucam.*

lib. 6. c. 9.

Ibid.

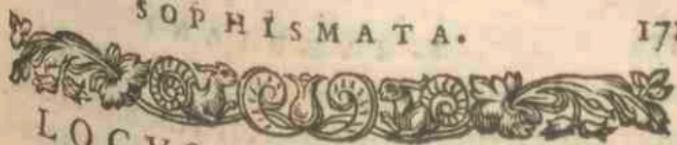
Scripturæ locum Defensione, de que tuis obiectionibus hæctenus.

Eorum autem quæ in hunc primum locum disputata sunt, hæc sit *ἀνακεφαλαιώσις* breuissima. Duo probare voluit Turrianus: Vnum, Ecclesiam Catholicam esse visibile vnum corpus. Alterum, visibile hoc corpus indigere capite vno visibili, nempe Pontifice Romano. Nos vtrumq; falsum esse probauimus. Primum enim Ecclesiam, Catholicam esse omnem electorum Ecclesiam demonstrauius nobis adhuc inuisibilem. Deinde docuimus non esse consecrarium: vt Ecclesia visibilis habeat caput visibile: quandoquidem Ecclesia nullum aliud habere potest caput, quàm Christum: qui licet nunc inuisibilis, semper tamen Ecclesiæ suæ præsens adest. Et quia Turrianus obiecit rerum naturalium exemplum, & multa, idque infeliciter, ex Philosophia deprompsit, tum de Vniuersali, tum de Toto: Primum diximus Ecclesiã nõ esse totum naturale, sed *ὑπερφυσικόν* & Theologicum. Deinde (ne rudioribus imponeret) ex illa ipsa Philosophia, quam in hæc Disputationem vocauit, eius sententiam refutauimus.

Ex quibus omnibus intelligi potest Turrianum de Catholica Ecclesia differentem & à verbo Dei, & à Veteribus Doctoribus discrepare: neque id mirum, quippe cùm ab ipsis etiã Scholasticis, hoc est, à suis patribus & autoribus differiat, qui licet in multis aliis errarint, tamen Ecclesiam Catholicam ex solis electis

*In expo-
sit. Symb.*

constitutā esse crediderunt. Sic enim Thomas
Habet, inquit, Ecclesia Catholica tres partes,
vna est in terra, altera in cœlo, tertia in Purga-
torio. Et hæc Ecclesia incepit à tempore Abel,
& durabit vsque ad finem seculi. Item, Sicut in
corpore naturali operatio vnius membri cedit
in bonum totius corporis, ita in corpore spiri-
tuali, scilicet Ecclesia, &c. Inter alia credenda
quæ tradiderūt Apostoli, est, quod communio
bonorum sit in Ecclesia, & hoc est, quod dici-
tur in Symbolo, Sanctorum communio. In-
ter alia verò membra Ecclesiæ, principale mē-
brum est Christus, quia est caput. Eph. i. Ipsum
dedit caput super omnem Ecclesiā, quæ est cor-
pus ipsius. Bonum ergo Christi communicatur
omnibus Christianis, sicut virtus capitis om-
nibus membris. Hæc ille. Itaque Iesuite verè di-
cuntur nouam sectam introduxisse, qui res aliis
Pontificiis incognitas, & nouam planè Theo-
logiam in medium proponant: adeo que miris
habet oculos Turrianus, qui corpus spirituale
(vt loquitur Thomas) visibile constituat.

LOCVS II. MATTH. 16.

Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, &c.

Sophisma Turriani.

Super Petrum sic à petra translato dictum, propter firmitatem fidei eius, & propter authoritatem firmandi in ipsa illa fide fratres, Luc. 22. Christus promittit se Ecclesiam suam perpetuò ædificaturum: nam is est sensus verbi, ædificabo, futuri temporis, secundum idioma Scripturæ sanctæ. Itaque singule Ecclesiæ, tanquam partes, debent adharere uniuersæ Ecclesiæ, ac proinde cum habere Pontificem, qui est Ecclesiæ uniuersæ Pontifex: is autem est Romanus Pontifex Petri successor.

Pag. 12.

et 13. et

4. et c.

Solutio superioris Sophismatis.

Matthæi locum in alienum sensum detorquet Turrianus. Nam Ecclesia ædificata est super eam petram quam Simon Petrus confessus est, id est super filium Dei uiuentis, non autem super ipsum Petrum, ut ex sequentibus rationibus patebit. Prima ratio: quia Matthæus interpres locupletissimus sententiæ Christi, non sine ratione Petram à Petro distinxit, nomine & persona mutatis: non enim dixit super te Petrum, sed super hanc Petram quod ad præcedentem confessionem necessario

Primo
mēbrū hu
ius dispu
tationis de
primatu
Romani
Pōtificis.
Vera ex
positio
loci.
Ratio. I.
ex circū
stātia loci.

*Ratio. 2.
ex aliis lo-
cis Scri-
pturae.*

referendum est, nisi planè ipsa verbà, & ipsam orationis structuram euertere volumus: quod Turrianus videtur nolle facere, qui tam accuratè verbum futuri temporis, *edificabo*, expendit. Secūda ratio, quia expressus est locus apud Paulum, quo & nostra confirmatur, & Turriani refellitur interpretatio 1. Cor. 3. Fundamentum, inquit, aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Iesus Christus. Hæc Paulus. Ille verò magnus disputator, & qui in Lipsicas disputationes contra ius falsæ virgam Censoriam arripuit, videtur non satis animaduertisse vim propositionis vniuersaliter negantis. Quare vt ipsi potius Censoria notatio inuratur, ita dicamus: Turrianus de aliquo affirmat, quod de omnibus negat Paulus: ergo Turrianus Paulo cōtradicit. At Paulus afflante Spiritu Christi loquutus est. Turrianus igitur loquitur afflante spiritu Antichristi. Tertia

*Ratio. 3.
ex analogia fidei.*

ratio, quia hæc propositio, Ecclesiã ædificatam esse super Petrũ non est ἀνάλογος fidei. Nō enim potest Ecclesia ædificari nisi per fidẽ, quã vel in Petrum, vel in vllam creaturam recumbere, sine blasphemia dici non potest. Iam expendamus rationem a Turriano propositam. Nomen Petri, inquit, fuit inditum Petro propter fidei eius firmitatem, pro qua Dominus rogauit ne deficeret. cap. 22. apud Lucam. Verũ si tempora distingueret, non sic argumentaretur. Christus enim precatus est pro fide Petri, sub ipsum mortis tempus, & longè post hanc nominis

*Arg. Tur.
refellitur.*

minis impositionem, de qua disputamus: at
 causa suo effectu posterior esse non potest: di-
 xit autem Christus, Tu es Petrus, non, tu eris
 Petrus: quò fit vt præsens causa quærenda sit,
 non longè pòst futura, nimirum ipsa fidei cõ-
 fessio, quã Petrus ediderat collegarum omniũ
 nomine, quæ est firmissimum illud fundamen-
 tum Ecclesiæ, quod conuelli nunquam potest.
 Atque vt videat Turrianus quàm parum nos
 hæc ratio moueat, ex illa precatione Christi
 dicimus argui, fidem Petri fuisse infirmam,
 quam cum Christus propemodum corruitu- *De præca-
tione Chri-*
 ram videret, pro ea rogauit, ne deficeret: *sti pro Pe-
tro. Luc.*
 at si fuisset instar Petræ solidissimæ (quemad-
 modũ Turrianus existimat in sua etymologia) ^{22.}
 certè non erat timendũ ne deficeret. Quam ob-
 brem eam precationem Christi pro Petro quæ
 extat apud Lucam, Turrianus non in suæ, sed
 in nostræ sententiæ subsidium vocauit. Huc
 accedit quòd Petrus vocatus est Satanas ab i-
 pso Christo, paulò pòst hunc sermonem habi-
 tum de ædificanda Ecclesia super petram: ex
 quo sequitur Petrum non fuisse illam petram,
 quia oportet eam esse firmissimã, inconcussam
 & immutabilem: qua ratione nomen Petræ à
 Christo vsurpatum est. Cæterùm si Petrus est
 fundamentum Ecclesiæ propter firmitatem suã
 fidei, ergo, ratione causæ propter quam, ipsa
 firmitas fidei Petri, erit potius Ecclesiæ funda-
 mentum. At hoc falsum est, quia fidelis quis-
 que ex sua fide, non ex alieno viuit. Habacuc

2. neque Christiani ideo credunt, quia Petrus
 constanter credidit: sed quia Spiritus Dei in
 illis operatur ut credant, veraque fide ample-
 ctantur Christum Filium Dei viventis: atque
 ita super petram ædificentur. Sed cur non potius
 istum disputatorem refellimus ab ipsa recte di-
 sputandi scientia? Nam fidei constantiam &
 firmitatem quæcunque tandem in Petro fue-
 rit, dicemus qualitatem in Petro fuisse. Quis
 quis ergo dixerit fideles super fidem Petri, id
 est, substantiã super *πίτρωμα* & accidens funda-
 ri, ille certè frequentissimo Philosophorum
 teatro explodetur. Addit aliam rationem
 Turrianus, nempe Petrum dictum fuisse pe-
 tram propter authoritatem firmandi fratres in
 fide, ex eo quòd scribitur eodem cap. 22. apud
 Lucam: Et tu aliquando conuersus confirma
 fratres tuos. Sed non quærendum est
 nominis Petri extra circumstantiam huius lo-
 ci Matthæi, de quo disputamus: atque ut iam
 monuimus, ipsa temporum ratio prorsus ob-
 stat, ne locus Lucæ cum hoc Matthæi loco
 iungatur. Postremò nolo pluribus ostende-
 re, quàm ineptum fuerit dicere Petrum ea ra-
 tione dictum fuisse petram, quia debuit fratres
 suos confirmare: quandoquidem ita potius
 dicendum fuit, Petrum debuisse confirmare
 suos fratres, quia petra fuit. Est ergo fallacia
παρὰ τὸ μὴ αἶνον. Agè verò, quia Turrianus vide-
 ri etiam voluit iurisperitus, illum etiam refella-
 mus ipsorum Iurisperitorum authoritate.

Si enim Ecclesia ædificata est super firmitatem
 fidei Petri, consequitur Pontifices Romanos
 frustra iactare Petri successionem, quia constat
 ex Iurisconsultorum responsis, dona persona-
 lia (cuiusmodi fuit firmitas fidei Petri) ad alios
 iure successionis non transire: quamvis Papa
 Symmachus, parum iuris vel diuini, vel civilis
 peritus, dixerit Petrum perennem meritorum
 dotem, cum hæreditate innocentia transmissis-
 se ad posteros: hæc enim sunt eius verba: Can-
 non nos, distinct. 40. Verumenimvero vt ac-
 curatius ista tua discutiatur interpretatio, que
 Turriane, quidnã intersit inter has duas pro-
 positiones: Christus ædificauit suam Ecclesiam
 super Petrum: & Petrus ædificauit Ecclesiam
 super Christum. Alteram impudenter affir-
 mas, alteram cum pudore negare non potes.
 Recurris scilicet ad Petri ministerium cuius ra-
 tione dicatur Ecclesiæ fundamentum, quod &
 alij Pontificij vulgò faciunt. Ergo vel ministe-
 rium Petri idem est quod Petrus ipse, aut Pe-
 tri fides (quod est falsissimum:) aut ipse tibi nõ
 constas (quod est verissimum.) Iam si Petrus
 est fundamentum propter suum ministerium,
 idem quoque de cæteris Apostolis dicendum
 erit: nullum enim aliud Petri ministerium,
 quàm Apostolatam Scriptura commemorat.
 Atque vt de Apostolorum ministerio aga-
 mus, si verum est quod ait Gratianus in suis
 Decretis (aliquando enim verum dicit) ex ipsa
 Scriptura sensum veritatis esse capiendum,

*An Petr^o
 eas dotes
 spirituales
 quib. pob-
 lebat ad
 posteros
 transmi-
 serit.*

*An Eccle-
 sia ædifica-
 ta sit su-
 per Pe-
 trum.*

*Pag. 62.
 87. De
 funda-
 to ministe-
 riali.*

Can. Relatū, Distin. 37. Audiamus igitur Paulum ita de hac ipsa re, id est, de ædificatione Ecclesiæ, & de ministerio Apostolico differētē, Ephes. 2. Superstructi, inquit, super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, cuius imus angularis lapis est ipse Iesus Christus. Hic dubium non est, quin nomine fundamenti doctrinam Apostolorum & Prophetarum intelligat, nisi quis planè velit Pauli contextum pervertere. Atqui dixit Apostolos, numero multitudinis, non autem aliquem inter Apostolos præponium, qui cæteris in hoc fundamento præponatur: deinde illis omnibus Christum substravit tanquam angularem lapidem, quo vno doctrina Prophetica & Apostolica nititur. Quis ergo non miretur Turrianum in Ecclesiæ ædificatione consideranda, fuisse ipso Paulo perspicaciorem? écquos enim oculos habuit Paulus (siquidem vera est Turriani sententia) qui Petrum super quem ædificata est Ecclesiæ, non perspexerit? tantum lapidē atque inter reliquos adeò prominentem non animaduernerit? denique Ecclesiæ Catholicæ fundamentum, quod Turrianus toties inculcat esse visibile, non videri? imò ne Petrum quidē nominauerit? videntur tamen mihi per te licebit, disputator acutissime, Paulum qui per Spiritum Dei professus est se peritum esse architectum, tibi tuisque Iesuitis, atque adeò omnibus Põtificiis, vanisque eorum disputationibus anteferre. Is enim Ecclesiam sanctissima doctrina ædificauit: vos autem

autem humanis commentis Ecclesiam, quoad eius fieri potuit, quasi adhibita machina labefactastis. Proferamus etiam quod ait Ioannes Apoc. 21. ubi ædificatam Ecclesiam describens proposita urbis similitudine: murus, inquit, urbis habebat fundamenta duodecim, in quibus erant duodecim nomina Apostolorum Agni. 2. Cor. 11. Gal. 2. Rom. 15. 1. Cor. 3. Hic etiam nihil κατ' ἐξοχήν de Petro dictum est, sed omnes Apostoli æquo iure censeantur. Quid verò dices Paulo, cum sanctè gloriatur, se nihil inferiorem fuisse summis Apostolis, ac ne Petro quidē? Quid, quòd testatur se plerisque in locis ita prædicasse Euangelium, ut super aliud fundamentum non ædificaret? De fundamento ministeriali (quemadmodum dicere soletis) Apostolum loqui manifestum est. Quis fit ergo ut obliuiscatur se super Petri ministeriale fundamentum ædificasse? Rursus idem ait Corinthios esse Dei ædificationem (atque ita exponit quod ait Christus se Ecclesiam ædificaturum) & nihilominus affirmat se fundamentum illius Ecclesiæ iecisse. Ex quibus omnibus efficitur, Petrum non posse dici fundamentum ministeriale Ecclesiæ vniuersæ. Sed cur diutius de hac re disputo? expendatur ipsum Ministerij vocabulum, & facile patebit τὸ ψῆδος Turrianicæ propositionis. Nec enim natura patitur, ut idem sit minister ædificationis & fundamentum, ne opus cum opifice confundatur. At Petrus fuit vnus ex architectis Ecclesiæ Catholicæ, nō potest igitur esse ipsius fundam. j.

damentum, ea ratione quæ fuit architectus, id
 est, minister: vnde consecrarium est, ipsum
 non posse dici ministeriale fundamentum Ec-
 clesiæ vniuersæ: quia fundamentum & funda-
 tor, opus & artifex, non possunt de vno co-
 demque dici. Nisi fortè isti transsubstantiato-
 res, noua quadam & inaudita *μεταμορφώσις*, ar-
 chitectum domus, in ipsius ædificij fundamen-
 tum conuertāt. Quamobrem ipsa Christi ver-
 ba diligentius erant consideranda Turriano:
 non enim dixit, per Petrum ædificabo, sed, su-
 per hanc Petram ædificabo, inquit, Ecclesiam
 meam: vt ita firmissimum Ecclesiæ fundamen-
 tum, id est, veram fidem & doctrinæ purita-
 tem apertè denotaret. Itaque cùm Ioannes
 in Apocalypsi dixit, nomina duodecim Apo-
 stolorum inscripta fuisse duodecim Ecclesiæ
 fundamentis, nomine fundamenti intellexit
 doctrinam à duodecim Apostolis annuntia-
 tam,

*Discutitur
 verbū æ-
 dificabo.*

Sed iam porrò audiamus quàm scèliciter in
 hoc Matthæi loco Turrianus versetur: ædifica-
 bo, inquit, id est, perpetuò ædificabo, secū-
 dum idioma Scripturæ. Primū hoc erat apertius
 declarandum, nec enim perpetuò ædificanda
 est Ecclesia, cuius absolutissimum fastigium a-
 liquando expectamus. Sed si hoc refert ad Ec-
 clesiam peregrinantem in terris (vti necesse est)
 sequetur profectò; Ecclesiam non ædificari su-
 per Petrum, tanquam ministeriale fundamen-
 tum: quia cùm Petrus non potuerit esse perpetuò

tuò in terris, eius quoque ministerium nõ po-
 tuit esse perpetuum. At Christus dixit, ædifica-
 bo, id est, exponente Turriano, semper ædifi-
 cabo Ecclesiam super hanc Petram: quò fit vt
 hæc petra, Petrus esse non possit. Respondit,
 Petrum nõ per se quidem esse perpetuò in ter-
 ris, sed in successore suo, videlicet Romano
 Pontifice. Atenim, Turriane, hoc non est ar-
 gumentari ex hoc Matthæi loco, vbi de succes-
 sore Petri ne verbum quidem. Sic enim Chri-
 stus Petrum nominatim compellans: Ego ti-
 bi dico, tu es Petrus, & super hanc petram ædi-
 ficabo Ecclesiam meam. Tu verò, quasi debi-
 tum exigas, soles identidem flagitare, vt locum
 aliquem Scripturæ proferamus, quo nostra-
 rum Ecclesiarum successio confirmetur: & no-
 strum quemlibet iure manu confertum vocas:
 (hanc enim veterem litigatorum formulam, tu
 disputator *επιανξος* vsurpasti) ego vicissim postu-
 lo, vt locum aliquem proferas de ista Petri suc-
 cessione, quam tui Pontifices sibi vendicant.
 Cùm enim gerant pro hærede (si titulum spe-
 ctet) cedò tabulas: quo quidem postulato nul-
 lum aliud æquius esse possit. Ecquid enim po-
 tius in vniuersa fidei doctrina planis, expressis
 & dilucidis verbis explicandum fuit, quàm hoc
 dogma de Petri successore, cui si Pontificiis
 credas, necessariò adherere debeant particu-
 lares omnes Ecclesiæ, alioquin Ecclesiæ nomi-
 ne indignæ? Hic verò vide quã sis iniquus rerũ
 aestimator, Hęc enim verba quæ sequuntur apud

Turrianus
loquens de
Petri suc-
cessore, va-
gatur ex-
tra locum
Matthæi.

Matthæum, Tibi dabo claves regni cœlorum, &c. quia non ad Petrum restringimus, sed affirmamus hoc ipsi fuisse cum cæteris Apostolis commune, soletis exclamare, summam fieri Petro iniuriam, dum quod vni Petro dictum est, ad alios quoque Apostolos extenditur: ac tum vrgetis hæc verba, Tibi dico: item, Tu es Petrus: item, Super hanc Petram, vt nos ad vnum Petrum restringatis: at interim non veremini hæc ipsa verba ad omnes Romanos Episcopos extendere. Obsecro: num Fabianum, Cornelium, & veteres illos Romanos Episcopos (pudet enim huius seculi non iam Episcopos, sed Pontifices recensere) cum Ioanne, Matthæo, Iacobo, & reliquis Apostolis, tantum comparare, sed etiam longè anteferre? Cuius enim pudoris est, id negare Apostolis, iisque præsentibus, quod Episcopis longè post futuris tribuere non dubitas? Cæterum ipsa rei veritas coget, vt Apostolis omnibus claves regni cœlorum datas esse fatearis, atque ita loquar cum hunc Matthæi, non minus ad reliquos Apostolos, quam ad Petrum pertinere. Vt enim omittam omnes Apostolos à Christo interrogatos, ore vnius Petri respondisse (quod veteres agnouerunt) neque proferam ea quæ sequuntur apud Matthæum, quando Christus interdixit Discipulis, vt nemini dicerent ipsum esse Iesum Christum: hoc tamen satis superque esse debet, quod in Christi verbis nihil sit quò cæteri Apostoli excludantur. Imò potius quod

*Non soli
Petro claves regni
cœlorum
date sūt.*

quod Petro dictum fuerat numero singulari. Quicquid ligaueris in terra, &c. id postea repetitur numero multitudinis cap. 18. Quæcunque, inquit, ligaueritis in terra, erunt ligata in cælo. Deinde (quod rectè Lutherus obseruauit) Christus, tibi dabo, dixit per futurum tempus. Videamus igitur quando dederit, nempe Io. 20. Sicut misit me pater, inquit, ita & ego mitto vos: accipite Spiritum sanctum: si quorū remiseritis peccata, remittuntur eis: quibus uerbis exponitur figurata locutio ligandi & soluendi. Ecce igitur ubi dantur clauis cælorum, non vni Petro, sed omnibus Apostolis simul. Ex quo etiam factum est, ut Petrus non aliis Apostolis imperarit, sed æquè cum aliis Ecclesiam administrarit, ut constat ex Actis Apostolicis. Ita, Turriane, hoc vno ariete corruit illa tua turris Babylonica, quæ summam rerum diuinarum & humanarum perturbationem inuenit. Quod ut sentias, ita paucis comprehendo: Apud Matthæum Christus ait: Tibi dabo, non autem Tibi do: at apud Ioannem Christus omnines simul Apostolos compellat, omnibus afflat Spiritum sanctum, & omnibus simul Apostolis dat potestatem soluendi & ligandi, id est, remittendi, aut retinendi peccata: nihilque hic Petro nominatim, sed vna omnibus & æqua potestas tribuitur. Quamobrem Turriane, tuo more peccas *παρά τὸ ἐπὶ μόνον*, cum hoc connexum proponis: Christus dixit Petro, Dabo tibi clauis regni cælorum. Ergo soli Petro dedit. Nā

Petrus æquè cū aliis Ecclesiæ administrans.

Elench. Turria.

profero ¹⁷⁵²³¹ ex apertissimo Ioannis loco. Atque ut ad fundamētum ministeriale redeamus, cū in hoc loco Ioannis, Christus non vnum Petrum, sed alios etiam Apostolos ministerio Apostolico plenè consecrārit, omnesque fuerint Spiritu sancto afflati, atque eodem modo & ritu, iisdē deniq. verbis sanctissimo illi ministerio consecrati, efficitur, nihil esse causæ quā obrem Petrū potius quā alios Apostolos dicamus fuisse ministeriale totius Ecclesię fundamentum. Quoniam autē, ut veritas est simplex

*Turrian.
refutatur
ex ipso cō
textu*

& perpetuò sibi cōstans, ita mendacia sese mutuò collidūt: videamus aliam quoque repugnātiā Turrianię disputationis. Quid enim si rogem de quānam Ecclesia Christus loquatur? nempe respondebit de ea quam portæ inferorum non superabunt, quemadmodum hic affirmat Christus. At verò nō posse separari ab inferorum portis, est electorum proprium (Ecclesiās enim visibiles posse deficere tristissimis exemplis nimis est manifestū.) Tu verò, Turriane, fateris electos nobis esse inuisibiles, & electorum Ecclesiam esse inuisibilem. Rursus ceteris affirmas Petrum & eius successorem esse & caput & fundamentum visibile Ecclesię visibilis. Quare ex tuis præmissis colligo nec Petrū, nec eius successorem, quicumque tandem sit, vel esse, vel fuisse, vel esse posse, fundamentum eius Ecclesię de qua Christus apud Matthæum loquutus est. Cæterum ad tædium vsque Bonifacium inculcas Germaniæ (ut loqueris) Aposto- lum,

*pag. 231.
etc.*

lum, eò quòd Germanicas Ecclesias super fundamentum Petri ædificauerit, easque Romanis Pontificibus addixerit: nunc autem Protestantium Ecclesias fidenter & temerè pronuntias nullas esse, postquam à Pontifice Rom. desciuerunt. Si ita est, consequitur, Christum non fuisse locutū de Ecclesia super Rom. Pontificem ædificanda, cum loquatur de Ecclesia; quæ nunquam possit à suo fundamento diuelli.

Ex iis quæ antè disputata sunt, efficitur Petri ministerium idem planè fuisse cum aliorum Apostolorum ministerio, & falsissimum esse quòd Turrianus post alios Rom. Pontificis *Conclusio de fundamento ministeriali* proposuit de Catholica Ecclesia super vnum Petrum & eius successorem ædificanda. Nunc ipsum etiam successoris vocabulum discutiendum est.

Primum igitur hoc in quæstionem voco, potuerintne Apostoli in munere Apostolatus habere successores. Potuisse affirmat Turrianus (quidni autè, cum hac vna basi Rom. sedes vel potius regnum Pontificium fulciatur?) remque ita nobis explicat, vt Petro quidem Romanus Pontifex, cæteris autem Apostolis Episcopi, septuaginta verò discipulis, Presbyteri successerint. Hic tibi parco, Turriane, nec dum te meo iure cogo, vt ex hisce tuis verbis concludas, non modò te tuosque gregales Iesui, sed alios etiam Monachos longè vobis natu maiores, omni carere

*Iesuitas
nonos se-
ctarios &
nudiuster-
tius exor-
tos nō de-
cet de suc-
cessione
disputare.
Elench.
Turriani.*

*In Aposto-
latus mi-
nere, suc-
cessum nō
fuit Apo-
stolis.*

successione, cum neminem vestrum reperiam in hoc ipso Cathalogo successione, quem ipse recensuisti: nondum, inquam, te verbis quibus dignus es refuto, quem nulla successione fre- tum, non tamen puduit Pastorum nostrorum successione exagitare, qua de re fortassis a- liās. Nunc redeo ad id quod affirmas de Apo- stolorum successoribus, ubi te peccantē depre- hēdo *παρα τὸ ἀπλῶς, τὸ κατὰ τὴ λέγόμενον.* Nā ordina- rij Ecclesiæ Pastores, qui purē docēt Euange- lium, & fideles ipsi qui doctrinam Apostoli- cam retinent, dici quidem possunt Apostolo- rum successores: sed *κατὰ τὴ*: nos autem de Apo- stolatus natura disputamus, quem alio loco ha- bendum esse, quā ordinariū Ecclesiæ mini- sterium, docet Paulus ad Ephes. 4. & 1. Cor. 12. Itaque ipsis Apostolis in Apostolatus mune- re successum non fuisse ita colligamus. Con- stat ex Scriptura duo potissimum in Aposto- latus spectanda esse: vnum, Apostolos non vl- li genti, vrbi, prouinciæ, vel regno fuisse alli- gatos, nec eorum munus aliis quā vniuersi terrarum orbis finibus circumscriptum: sic Matth. 28. Profecti, docete omnes gentes, &c. Alterum, Apostolos non ordinario modo, neque per hominum ministerium, sed *ἀμει- ωτως* ab ipso Domino electos fuisse. Galat. 1. Non ab hominibus, inquit, neque per ho- minem, &c. Si in his duobus non fuit succes- sum Apostolis, dico nullos esse Apostolorum successores in Apostolatus ministerio. Atque vt de

vt de priori agamus: Apostoli quorum fuit omnes gentes docere, ordinarios Ecclesiæ Ministros, id est, Episcopos vel Presbyteros constituerunt, & constituendos curârunt, idque *κατ' ἐκκλησίαν*, inquit Lucas Act. 14. Et *κατὰ πόλιν*, inquit Paulus. Tit. 1. Non igitur vt Episcopi & Presbyteri omnes gentes docerent, sed eum tantum gregem cui præficiabantur, adeo vt Episcopatus longo interuallo differat ab Apostolatu. Quamobrem cum hodie nulli sint ad quos spectet hoc mandatum: Profecti, docete omnes gentes: sequitur Apostolatus ministerium non fuisse ad nos vsque successione propagatum. At enim Turrianus profert Rom. Pontificem, qui Petro: & Episcopos, qui cæteris Apostolis successerint. Quantum ad Episcopos attinet, concessimus ex verbo Dei, eorum vnum quenque esse non omnium Ecclesiarum & gentium, sed certæ alicuius Ecclesiæ Pastorem: & nemo sapienter, nisi planè sit *ἁγιολόγος*, Apostolatum cum Episcopatu confuderit. Romanus autem Pontifex quo tandem iure sibi Apostolatum vendicat? Quia, inquis, est Romanæ sedis Episcopus. At ea ratione vni tantum Ecclesiæ præfectus est, alioqui non est Episcopus. Hæc autem repugnant, vni tantum Ecclesiæ, & omnibus simul Ecclesiis præfectum esse. Ex quibus efficitur, Romanum Pontificem falsò sibi Apostolatum vendicare, eò quòd sit Rom. Episcopus. Quid si dicat, quia Petri successor est? At ne Petri quidem successione alia ratione sibi tri-

ANTIQ. T.

1711

An Rom.
 Pōtis. A-
 postolatū
 gerat.

buit, quàm propter Ecclesiam Romanam. Nulla igitur ratione Pontifex Romanus Apostolatus officium sibi arrogat. Iam de posteriori agendum est, nepe de modo electionis. Dico igitur *ἀπὸ τοῦ θεοῦ* eligi, & vocari à Deo ad prædicandum Evangelium, esse *ἐκ τῶν ἀποστόλων* ministerio Apostolatus. Hoc enim argumento firmissimo probat Paulus se esse Apostolum. cap. 1. ad Galat. Pontifex autem ab hominibus eligitur (at quibus modis? qua via? quibus artibus?) neque quidem ad Evangelium omnibus gentibus prædicandum. Non est igitur Apostolus, & proinde non successor Petri in Apostolatu. Sic enim Christus: Profecti, docete omnes gentes. Romanus autem Pontifex, sedet in sublimi folio, nullamque docet gentem, nedum omnes. Quibus igitur rationibus nobis persuadebis, Turriane, aut, ut loqui soles, convinces, illum esse Petri successorem. Iam attende mecum quorsum evadat præclara illa tua successionis descriptio. Non ignoras, successorem, quatenus successor est, non plus habere iuris quàm successor cuius locum successit. Hoc enim discere potuisti ab Iuriconsultis, quibus citandis video te valde delectari. Atqui si tibi credimus, Romanus Pontifex Petro, & Episcopi Apostolis successerunt. Hoc si ita est, non potest igitur Romanus Pontifex plus habere iuris in Episcopos, quàm Petrus habuerit in Apostolos: nam eò te adigit ipsius connexi necessitas. Quare dicendum est ex hoc tuo argumento, in creandis Episcopis

Turrianus, refellitur ab ea successione quam describit.

autho-

authoritatem Rom. Pontificis non esse requirendam: Episcopos à Rom. Pontifice non vocandos, non instituendos, non confirmandos esse: quia Petrus neque vocavit, nec instituit, neque confirmavit Apostolos in munere Apostolatus.

Miror autem cur Pontificij tãtopere de Petri successore cõtendãt. Quasi verò si Petro successum fuerit, necesse sit Episcopũ Romanũ esse Petri successorẽ, qua in parte sēper tua, Turriane, & cõmilironũ tuorũ argumẽtatio claudicavit. Etenim si titulus facit possessorem bonæ fidei (vt ad familiares tuos Iuriscõsultos redeã) exhibe igitur tabulas illius successionis. Petrus, inquis, Romæ docuit. Primũ postulo vt istud etiã probes tabulis exhibitis. Profers scripta veterũ, qui Petrũ Romę docuisse, & illic martyrio coronatũ fuisse tradiderũt. Ego verò, Turriane, posco iuris diuini tabulas, quæ si te deficiũt, & ad humanas tabulas recurris: fatere igitur primatum Rom. esse humani & positiui iuris, nõ autem Diuini. Quid? rē mne tãti momẽti, vt sine qua (si Turrianum audimus) non possit Ecclesia subsistere, nõ cõfirmari, & lucere expressis, planis, & certissimis Scripturæ testimoniis? At tantũ abest vt vllus extet de hac re locus in Scriptura, vt ne vestigium quidem vllum appareat, imò potius multæ sint & grauissimæ coniecturæ in aliam partem. Sed, vt illud præteream, ecquod erit istud concludendi genus? Petrus Romæ fuit, Romæ docuit, Romæ pro

Etiã si Petrus haberet successore, id ad Rom. Pontificẽ nihil pertinereat.

Ap Petrus Romæ docuerit.

Christi nomine mortem adiit: ergo fuit Rom.
 Episcopus: & quotquot ab eo tempore extite-
 runt Romani Episcopi, dicendi sunt Petri suc-
 cessores in Apostolatu, atque adeò (vt Pontifi-
 cij volunt) in Apostolatus Primatu. Discuti-
 mus vim huius conclusionis. Si Petrus fuit Epi-
 scopus Romanus, quatenus Apostolus, ergo
 cæteri Apostoli fuerunt quoque Romani Epi-
 scopi: si non quatenus Apostolus, ergo Põtifex
 non illi succedit in Apostolatu: si quatenus, &
 Apostolus fuit, & Romæ docuit, atque etiã Ro-
 mæ passus est: Paulus ergo fuit Romanus Epi-
 scopus, & potiori iure quã Petrus, quia expres-
 so Dei mandato Romæ docuit, quod de Petro
 non legimus, ne dicam Paulum fuisse ^{κατ' ἐξουσίαν}
 Apostolum Gætium nominatũ. Hoc verò nõ-
 dum vrgeo, rectene Petrus dicatur vnus vrbis
 Episcopus, qui ad docendas omnes gætes mis-
 sus est, tantũ huius conclusionis Pontificia-
 vim expendo. Nec etiam obiicio quod veteres
 dixerunt, Paulum cum Petro fundasse Ecclesiã
 Romanam: illa inquam omnia præmitto, vt
 dicam ex illis Pontificiorum præmissis sequi
 Episcopum Hierosolymitanũ fuisse Petri suc-
 cessorem: quia Petrus Hierosolymæ docuit. Idẽ
 dico de Antiochia, Idem de omnibus locis in
 quibus Petrum docuisse, non humanis (quem-
 admodum Turrianus) sed Diuinis scriptis, atq;
 documẽtis asserimus: neque video quamobrem
 eæ ciuitates, quæ sunt priores tempore, debẽat
 esse iure & autoritate posteriores: atque hoc
 Tur-

Turrianus, qui voluit videri iuriconsultus, debuit obseruare.

Quoniã autem veteres doctores citauit, tanquam suæ sententiæ suffragatores, nos vicissim aliquot etiam veteres hunc Matthæi locum exponentes, audiamus.

*Expositio
loci Mat-
thæi ex
sententiâ
veter. Do-
ctorum.
Chrysoft.*

Sic igitur Chrysoftomus in Matthæum homil. 55. Super hanc petram, id est, inquit, super fidem confessionis *ἐπὶ τῇ πίστει τῆς ὁμολογίας*. Idem in Psal. 32. Statuit pedes nostros super petram, id est, super fidem; fides enim in Christum iure dicitur petra quæ frangi non potest. Idcirco cū Petrus eam exposuisset, & dixisset, tu es Christus filius Dei viui, ipse subiūxit, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meã.

Augustinus autem contra Iud. Pagan. & Arriã. Quum Dominus Christus, inquit, discipulos interrogaret, quem dicerent esse Filium hominis, responderunt: alij Eliam, alij Ieremiam, aut vnum ex Prophetis. Et ille: vt quid suspicamini montes, &c. Psal. 67. hunc cognouit Petrus dicens, Tu es Christus filius Dei: agnouit mōtē, & ascendit in montem, testimonium dixit veritati, & dilectus est à veritate: supra petrã fundatus est Petrus, vt mortem susciperet illum amando, quem ter negauerat timendo. Idem, de verbis Domini sermone decimo tertio, Petrus in Apostolorum ordine primus, in Christi amore promptissimus, sæpe vnus respondit pro omnibus. Et Domino interrogante & dicente, Vos autem quem me esse dicitis? respōdit Pe-

August.

trus, tu es Christus Filius Dei viui: vnus pro multis dedit respōsum, vnitas in multis. Tunc Dominus ait, Et ego dico tibi: tu es Petrus, Simō quippe antè vocabatur: hoc autē nomen ei vt Petrus appellaretur à Domino impositū est, & hoc vt ea figura significaret Ecclesiā, quia enim Christus Petra, Petrus populus Christianus. Petra enim principale nomē est, ideò Petrus à Petra, nō Petra à Petro, quomodo non à Christiano Christus, sed à Christo Christianus vocatur. Tu es ergo, inquit, Petrus, & super hanc Petram quam confessus es, super hanc Petram quā cognouisti, dicens: Tu es Christus Filius Dei viui, ædificabo Ecclesiam meā: super me ædificabo Ecclesiam meam, super me ædificabo te, non me super te. Nam volētes homines ædificare super homines dicebant, Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego verò Cepha (ipse est Petrus) & alij qui volebant ædificari super Petrum, sed super Petram dicebant, Ego autem sum Christi, &c. Idem in Ioannē Tract. 124. Super hanc, inquit, Petram quam confessus es ædificabo Ecclesiam meam. Petra enim erat Christus, super quod fundamentum, ipse edificatus est Petrus: fundamentum quippe aliud nemo potest ponere, præter quod positū est, quod est Christus Iesus. Ecclesia ergo quæ fundatur in Christo, clauēs regni cœlorum ab eo accipit. Hæc ille. Sed videre videor Turrianum arripientem id quod Augustinus dixit Petrum fuisse Apostolorum primum: nec etiam dubito, quin

quin mox obiiciat, suo more, me citasse decur-
 tatam Augustini sententiā, qui in eodem loco
 dicit Petrum Ecclesiæ figuram portasse, & A-
 postolatus principatum tenuisse. At ego contra *Quomodo*
 ex his verbis expono sententiā Veterū, qui ma- *intelligen-*
 gnificè de Petro loquuti sunt. Nam quoties di- *dum est*
 cunt eū fuisse primum Apostolorum, *καρποφαιόν,* *quod veta-*
 eiusmodi, loquūtur de primatu ordinis, nō au- *res dixe-*
 tem de primatu potestatis. Sic enim Augusti- *runt de*
 nus, Petrus in Apostolorum ordine primus. *Petri pri-*
 Cum autem Turrianus, & eius commilitones *matu.*
 primatum Petri colligant ex his verbis Christi,
 Super hanc Petram, &c. Augustinus autē per-
 neget illa verba ad Petrum pertinere, ac nihilo-
 minus eum vocet Apostolorum primū, neces-
 sariò ex Augustino concludendum est, prima-
 tum Petri non niti hoc Matthæi loco: & ex
 consequenti, Petrum non fuisse primum, eò
 quòd fundamentum fuerit Ecclesiæ, sed (vt
 Augustini verba repetam) quòd fuerit pri-
 mus ordine inter Apostolos: hæc inquam, fuit
 veterum sententiā, qui de primatu, vel princi-
 patu Petri loquuti sunt. Addam postremò *Cyprian.*
 Cyprian. libro De vnitāte Ecclesiæ, vel de
 simpl. prælat. ita loquentem: hoc erant vtique,
 & cæteri Apostoli quod fuit Petrus, pari
 consortio præditi, & honoris & potestatis,
 sed exordium ab vnitāte proficiscitur, vt vna *Pag. 63.*
 Christi Ecclesia, & cathedra vna monstre-
 tur. Hæc ille. Turrianus autem post Iacobum

Pameliū ex codice Cardinalis Hofij, addit hæc
 verba *Primatus Petro datur* ac præponit par-
 ticulam, &, quod tamen non fecit Pamelius: ac
 nos alia omnia edita exemplaria quæ constan-
 ter retinent eam lectionem quam citauimus,
 malumus sequi: ne mihi Gratianus sit profere-
 dus, qui locum hunc Cypriani citans, eodē no-
 biscum modo videtur legisse: nec habet illa ver-
 ba quæ Pamelius & Turrianus addiderunt, vt
 videre licet, Canon. loquitur 24. quæst. 1. Ac
 valde miror istos Pontificios saltem decretis
 Pontificiis non stare. Certè facile est iudicare
 illa verba primum in margine adscripta, in cõ-
 textū deinde obrepisse in vno aut altero codi-
 ce manuscripto. Sic enim ait Pamelius scriptū
 fuisse in codice illius Cardinalis *hic Petro pri-
 matus datur*. Quinetiam quum illa interserun-
 tur verbis Cypriani, nemo nõ videt contextum
 non iam suo more fluere, sed interrumpi. Ve-
 rumenimuerò ne de variis lectionibus decerte-
 mus, mihi satis est quod ex Cypriano constat
 primatum Petri, non esse primatum potestatis.
 Sic enim ille, Cæteri Apostoli erant, inquit, pa-
 ri consortio præditi, honoris & potestatis: vn-
 de sequitur, primatum illum Petri fuisse tantum
 ordinis, ad vnitatem Ecclesiæ demonstrandam:
 idque ex veterum illorum sententia. Atque vt
 Cyprianus ipse obstruat os Pontificiis hunc
 Matthæi locum ad suum Pontificem restrin-
 gentibus: attendantur ea quæ statim subiicit: E-
 piscopatus, inquit, vnus est, cuius à singulis in
 solidum

solidum pars tenetur. Et libro 5. epist. 6. Christus, inquit, Episcopi honorem, & Ecclesiæ suæ rationem disponens, dicit Petro, Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiā meā. Hæc Cyprianus. Quòd si qui ex veteribus probatioris fidei dixerint Ecclesiā in Petro fundatam fuisse, illud intelligendum est, non de Petri persona, sed de doctrina ab ipso Petro annuntiata, quæ nobis vnum Christum proponit. Tu verò profers etiam Rom. aliquot Episcopos, sibi in alias Ecclesias principatū arrogantes, vt Clementem, Anacletum, &c. quorum pleraque scripta etiam si tibi assentirer non esse *ψευδὲς κειρογραφία*, nec afferrem varias sententias de huius Clementis scriptis quæ extant apud Gratianum distin. 16. neque refutarem ipsum Clementem sua scripta inter scripturas Canonicas recensentem in canonibus Apostolorum, ad finem tamen affirmare possem, illorum omnium testimonium in sua causa non esse admittendum. Rectè enim Tertullianus, Nemo, inquit, sibi professor, & testis est, aduersus Marc. lib. 5. Deinde ipsa etiam vestrorū scripta non satis inter se cohærent, quandoquidem constat ex Grægorio, Petrum non antè fuisse cæteris præpositum, quàm post lapsum resipuisset. Can. considerandum. distin. 50. Atque ita manifestis verbis huic Matthæi loco renūciat, qui longè Petri lapsum antecessit. Porrò veteres de sedibus Apostolorum numero multitudinis loquuti sunt, non autem de sola Petri sede, quem-

Pag. 10.
64. 78. &
passim.

Pontificij
in hac
questione
sibi non
constant.

admodum citat Gratianus ex Augustino. Can. palàm est. distin. II. Præterea ipsis Synodorum decretis interdictum est, nequis princeps Sacerdotum, vel summus Sacerdos, vel vniuersalis, aut aliquid eiusmodi appelletur, sed tantum primæ sedis Episcopus. Can. primæ sed. & seq. dist. 99. vbi nominatim vetat Can. ne ipse Ro. Pontifex vniuersalis appelletur. Quinetiam Rom. Pontifices procurarunt vt Imperatoriis edictis, cæteris Ecclesiis præferrentur, vt constat ex veteri historia, & ex Gratiano distin. 96. & 97. &c. Adeò vt iam dubitari non possit, quin Primatus Romanus sit humani iuris: quod argumentum alij fusè & doctissimè persecuti sunt. Itaque nihil attinet plura nunc de hac re dicere.

Pag. 52.

Sed cum Tertullianum ais, vocasse Romanum Episcopum summum Pontificem, & Episcopum Episcoporum, fallis *καρὰ τὸ ἡμεῶν τὸ λέγειν*. Illud enim obiicit Tertullianus per ludibrium, vt ambitionem Episcopi Romani perstringat.

Pag. 79.

De sexto
Can. Ni-
cen. Syno-
dō

Quod autem sextum Canonem Nicenæ Synodi eludere voluisti ex particula *ἰσχυρῶς*, qua diuis causam efficientem significari, id vero minus etiam est quàm Sophisticum: licet ante te Pamelius idem tentauerit: disce verò à Grammaticis quid *ἰσχυρῶς* differat à *διότι*. Cæterum quis non facillè perspiciat similitudinem & exemplum, non autem causam efficientem proponi? habeat, (inquit Canon, etiam ipso Pamelio citante) Episcopus Alexandrinus, Lybiæ, & Pentapolis potestatem, quoniam & Romano Episcopo

Episcopo hæc est consuetudo. Hic *ἐπειδὴ* non causam efficientem significat, sed rationē similitudinis, nēpe vt simili iure utatur Episcopus Alexandrinus, itémq; Antiochenus quo Romana vti cōsuevit. Imò, Turriane, audi Pōtificia tua decreta & illis fidem abroga si velis: sic enim Gratianus citat illud statutum Nicenum in Can. mos antiquus. dist. 65. Alexandrinus, inquit, Episcopus horum omnium habeat potestatem, quoniam quidē & Romano Episcopo parilis est mos: similiter etiam & apud Antiochiam, & cæteras prouincias honor suus feruetur vnicuique Ecclesiæ. Hæc ille. Vbi dictio parilis in tantas angustias redigit glossatorem, vt nomine Romani, Constantinopolitanum intelligat, quo nihil est futilius. Quia verò toties inculcas illud *ἐπειδὴ*, agnosce ex sequentibus locis eam particulā significare occasionē, similitudinē, exemplū, & cætera eiusmodi: vt Luca 1. visum est Luca conscribere historiam Evangelicam, quoniam multi aggressi sunt eadē narrationem cōponere. Item Act. 13. Paulus conuertit se ad Gentes, quoniam Iudæi reiiciebant Evangelium. Item 1. Cor. 15. quoniam per hominem mors, per hominem quoque resurrectio mortuorum, & similia pleraque in quibus vsurpatur dictio *ἐπειδὴ*. At tu, egregie causarum scrutator, non animaduertis quàm ineptè causam efficientem in hoc canone scrutaris. Quænam enim vnquam efficiens causa effectum tam alienum genuerit? Ita potius conclu-

dendum fuit ex tua sententia : quandoquidem Episcopus Romanus habebat principatum in omnes Ecclesias, Alexandrinum & Antiochenum Episcopum ipsi quoque subiiciendum esse, quum tamen ille canon Nicenus, tres illos Episcopos suis finibus distinctos esse iubeat: quò fit vt mentionem faciat priuilegiorum seruandorum Ecclesiis, in aliis prouinciis, tantum abest vt dicat omnes Ecclesias esse vni Episcopo Romano addicendas. Quinetiam cum ais, hanc esse Episcopo Romano consuetudinem, satis indicat eum etiam primatum quem tum in sua prouincia Rom. Episcopus habebat, nisi sola consuetudine (quam dictionem ridicule exponis potestatem spiritualem) & propterea esse humani iuris : nam si verbo Dei fundatus esset, certè id non erat prætermittendum, præsertim in decisione Synodali. Atque ne erres, vetus illud Synodi decretum ad solam ^{totamque} spectabat : nec enim pij illi Patres tyrannidem in Ecclesiam inuehere, sed tantum schismaticis obuiam ire voluerunt.

Pag. 76.

Pag. 80.
De decreto
Synodi
Africanae.

Pag. 94.

Pag. 82.

Pag. 95.

De iure
appellatio
num.

Frustra etiam conaris declinare vetus Africanæ Synodi decretum, ne, qui illic Ecclesiastico iudicio damnati essent, mare traicerent : & vt duos parietes eadem fidelia dealbares, tam hoc, quam Carthaginense decretum ad solas appellationes restrinxisti, idque, modò necesse non sit eas ad Pontificem Romanum deferri. Qua limitatione vetus illud statutum eludis. Profers autè ex Aurelio Iurifconsulto, olim nõ licuit.

licuisse à præfectis Prætorio prouocare ad Imperatorem, cuius tamen summæ potestati nihil derogabatur. Verùm, vt omittam quàm parum hoc exemplū ad rem faciat, te ex Aurelio tuo refello, qui testatur id quidē licuisse, sed postea (vt eius verbis vtar) publicè sententia principali lecta, appellandi facultatem fuisse interdictam. Atqui Turriane, hac in causa cōtrarium prorsus euenit: nam quum initio locum nō haberent eiusmodi appellationes, postea sententia Pontificali promulgata sancitum est, vt ex omnibus Ecclesiis ad Ecclesiam Romanam appellaretur. Sic enim Gelasius Papa, citante Gratiano. can. cuncta. 9. quæstione tertia. Sacrosancta, inquit, Romana Ecclesia, fas de omnibus habet iudicandi, neque cuiquam de eius licet iudicare iudicio, siquidem ad illam de qualibet mundi parte, appellandum est: ab illa autem nemo est appellare permissus. Hæc bonus ille seruis seruorum Dei. Vnde efficitur Pontifices non modò non sententia publicè promulgata, facultatem ad se promouendi interdixisse, verumetiam eò semper quantum in ipsis fuit, omnia reuocasse, attraxisse, rapuisse, adeò vt suo throno non solum præfectos prætorio (quorum meminit Turrianus) sed, quod longè est indignius, ipsos etiam summos imperatores subiecerint. Non igitur interdicta fuit prouocatio ad Ecclesiam Romanam ab ipsa Romana Ecclesia, aut ab eius Episcopo ita iubente, sed à plurimis Episcopis Africanis

statuentibus, & id quidē inuito Episcopo Romano. Atque in primis notanda est ratio qua vetus illud decretū nitebatur, ita loquente Cypriano lib. 1. ep. 3. Singulis, inquit, Pastoribus portio gregis est adscripta, quam regat unusquisque & gubernet, rationē sui actus Domino redditurus. Itaq; oportet eos quibus præsumus, non circumcurfare, nec Episcoporum concordiam coherentē sua subdola & fallaci temeritate collidere, &c. Atque, ut vno verbo trāsfigam: si veteres multū tribuerūt Ecclesiæ Romanæ, non tantum propter Imperij sedem illic constitutam, sed etiam propter spirituales dotes, quibus tū excelebat, affirmit illa omnia ad vos nihil hodie pertinere. Nihil meliūs soluis quod obiicitur de Petri cathedra ex vrbe Antiochia Romam translata: atque hic est nodus, Turriane, quē hæctenus tui Pōtificij soluere nequiverunt: nec tu, quanquam tuo iudicio acutissimus disputator, aliud profers, quàm veterem illam cramben toties & ad nauseā vsque repetitā de Marcello Episcopo Romano (quicumque tandem is fuerit) qui scripsit ad Antiochēses, cathedrā Petri, volente Deo, Antiochia Romā translata fuisse. Nos verò Rom. istum Episcopum, & in sua causa, & citra verbum Dei loquētem, & ius alienum, parte nō audita, & absque præcedēte iudicio, authoritate propria, sibi tribuētem, audire non debemus: imò commentum illud vel de collocata, vel de translata Petri cathedra, apertē repugnat ministerio Apostolico, cuius

pag. 88.

De translatione cathedre Antiochena.

pag. 91.

cuius hoc proprium est, vt antè dixi, non huic vel illi ciuitati alligari, sed diffundi per vniuersum terrarum orbem: ita præcipiente Domino, Profecti, docete omnes gentes: quibus verbis Christus ipse Petri, ad cœque omnium Apostolorum cathedram, non Antiochiæ, neque Romæ, sed in omnium gentium oculis, atque auribus collocauit. Hanc nec Antiocheni sibi vendicare, neque Romani ad se rapere vnquam iure potuerunt. Quamobrem Romanæ sedis Primatum, ipsorum Rom. Pontificum testimonio probare velle, nugari potius est, quàm verè disputare. Atque vt id verbo affirmatur, ita etiam verbo negandum est. Sunt enim eiusmodi comenta sola negatione iugulanda. Sed tamen ex his vestris nugis, Turriane, ego aliquid serium colligo. Cùm ius Diuinum sit immutabile, vestrarum autem sedium ordo sit mutabilis, eum iuris Diuini non esse. Nam prima sedes fuit primò Antiochiæ, deinde Romæ, vt vos quidem contenditis, secunda verò sedes aliquando Alexandriæ, deinde postea Constantinopoli collocata: atq; idem dici potest de quibusdam aliis, vt patet ex can. renouantes, distin. 22. Datur. inquit, intelligi quòd Alexãdrina Ecclesia de secunda facta sit tertia, & Antiochena de tertia sit quarta, nisi fortè quis duas contèdat esse secundas: hæc ille. Egregiã profecto decisionẽ, & dignã quæ in Pontificia decreta referretur! Atenim quid misera illa Antiochena commisit, quare ex primo loco deturbata, nũc in tertium,

Can. Sa-
cro sancta
Dist. 22.

nunc in quartum tam indignè reiecta fuerit? Quis non videt varios illos vestrarum sedium gradus, non aliis quàm ambitionis humanæ columnis fuisse suffultos? Restat igitur, vt Romanus principatus non sit Diuini iuris, sed positiui, aut nullius potius, cum in tanta iniuria nullum ius, vel quæri debeat, vel possit vnquam inueniri. Sit iam igitur huius loci finis, & concludamus hæc verba Christi fuisse perperam de torta ad Primatum Romanum confirmandum. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.

*Summa
Solutionis
huius
Arg.
à Turria-
no propo-
siti.*

Atque vt summam faciam eorum quæ à nobis disputata sunt, probauimus hæc verba non ad Petrum, sed ad filium Dei viuentis esse referenda, quem Petrus confessus est, & super quem vnà cum reliquis Apostolis Ecclesiam ædificauit purissima Euangelix prædicatione. Hoc, inquam, probauimus ex ipsius loci circumstantiis, ex ipso loquendi genere, ex aliis Scripturæ locis de eadem re differentibus, ex ipsa fidei analogia: denique ex veterum doctorum sententia, qui cum Scriptura locuti sunt. Deinde *ἀνα-
στροφικῶς* effecimus, Turriani expositionem & sententiam, primùm esse verbo Dei contrariam, deinde sibi ipsi: ac refutauimus vulgatam illam sententiam de ministeriali fundamento Petri, eiùsque successione, explicata tum Ministerij, tum etiam Successionis natura. Atque ostendimus eam fuisse naturam Apostolatus (qui fuit munus in Ecclesia extraordina-
rium

rium & temporale) vt in eum ordinarij Ecclesie Ministri succedere non possint, & si possint, non Romanum Episcopum potius quàm Antiochenum, Hierosolymitanum, & permultos alios, potuisse vnquam de Petri successione gloriari.

Itaque superiori Sophismati veram hanc *ἀντιφασίαν* *ἠθροῦ* oppono. Christus apud Matthæum promissit se ædificaturum Ecclesiam super eam petram, quam Petrus, non humana vlla ratione, sed spiritu Dei reuelante, confessus est, nempe Christum esse filium Dei viuētis. At qui nostrā Ecclesiam eam ipsam fidei confessionem amplectitur, & constanter retinet, verum Christum ab idolo Christi discernens, atque doctrinam Apostolicam ita suscipit vt velit ab ea vna pēdere, reiectis hominum commentis. Nostra igitur Ecclesia vera est Ecclesia, ab ipso Christo per verum Euangelij Ministeriū ædificata. Et, ex ratione consequentis, cū Ecclesia Romana non iam super petram, quam confessus est Petrus, sed super humana commenta, cuiusmodi est Pōtificis primatus, fundata sit, nō est vera Christi Ecclesia ab ipso Christo ædificata.

DEFENSIO ET OBIECTIO
NES TURRIANI.

TURRIANVS.

I.
Pag. 74.

P Alsum sumis, dum dicit Christum
Petrum à Petra distinxisse, nomine
& persona mutatis: at considerandum
est, inquit Varro, à quare, & in qua
re vocabulum est impositum: Itaque Simon Pe-
trus dictus est à Petra, que petram naturalem si-
gnificat: Dominus etiam nomine translato eum
vocaui Petram propter firmitatem fidei, quam
confessus est. Chrysostomus vocat Petrum *πίτρου*
πίτρου, & Eusebius Alexandrinus fidem Petri vo-
cat *πίτρου* *πίτρου*.

Pag. 75.

Super hanc Petram, hanc, necesse est referre ad
proximum, nō ad remotius, id est, non ad Christum.
Christus non dixit super me, quid enim incoha-
rentius dici potuit, quàm, Tu es Petrus, & super
me Petram edificabo Ecclesiam meam.

RESPONSIO SADEELIS.

SAD E E L.

IN hoc secundo Scripturæ loco verbis aded
redundauit Turrianus, vt mirum videri
non debeat, si (vt aliquando dixit Ambrosius)
annis

annis exūdans, multum luti ac cœni secum in-
 uerit. Nos autem eò breuiiores erimus quòd
 superior nostra disputatio iam multa profliga-
 rit, quæ nunc nobis identidem reponuntur: at-
 que hoc primùm omnium dispiciendum est, fa-
 tisne Turrianus in sequenti disputatione cum
 Turriano consentiat. Nam in iis quæ antè di-
 sputata sunt, vehemēter contēdebat Catholi-
 cam Ecclesiam esse corpus visibile, cuius Pon-
 tifex Romanus caput visibile esse debeat: &
 idcirco multa nobis de varia natura Totius
 commemorabat, ab intimis Philosophiæ pe-
 netralibus (vt ipsi quidem videbatur) hausta ac
 deprompta. Atque ita statuebat, Ecclesiam
 Catholicam, vt sit visibils, esse Totum Quan-
 titatis discretæ, non autem continuæ: eò quòd
 Totius cōtinui visibilis partes, in vno loco es-
 se oporteat. Quæ quidem omnia si vera sunt,
 certè frustra sequentem disputationem insti-
 tuit ex loco Matthæi, quando quidem funda-
 mentum & ædificatio ad Totum continuum
 pertinent, non ad discretum: ac proinde ex i-
 psius Turriani ratiocinatione, non poterit ad
 Catholicam Ecclesiam visibilem referri. Por-
 rò cū analogia, qua tantopere suprà dele-
 ctatus est, non patiat, vt inuisibilis ædificij
 visibile fundamētum in terris cōstituatur, reli-
 quū est, vt hic Matthæi loc^o, & hæc verba Chri-
 sti ad Petrum, de quibus disputaturi sumus, nō
 possint ad Romanos Pontifices pertinere. Hęc
 præfati, iam in pauca conferamus magnam

istam verborum farraginem, quam Turrianus ex Hispano propè factus Asiaticus in hunc locum congeffit: vt ita lectores cùm illius, tùm nostram sententiam faciliùs intelligant.

Turriano propositum est probare Põtificem Romanum esse fundamentum Ecclesiæ Catholicæ: id vt efficiat, Petrum assumit tanquam ^{petror} suæ ratiocinationis. Connexum est huiusmodi. *Si Petrus est fundamentum Ecclesiæ Catholicæ, Ergo Pontifex Rom. est etiam Ecclesiæ Catholicæ fundamentum.* Quod quidem Connexum vt verũ sit, oportet in eo, ex Syllogismorũ hypotheticorum natura, à generali quodã theoremate vim manare ad complexionem. Itaque velit nolit Turrianus, hunc aut alium consimilem Syllogismum nobis proponat necesse est.

Quicquid dicitur de Petro, id ad Pontificem Romanum pertinet:

Esse fundamentum Ecclesiæ Catholicæ dicitur de Petro:

Quare, esse fundamentum Ecclesiæ Catholicæ ad Pontificem Rom. pertinet.

Hæc est summa huius secundæ disputationis Turrianiæ. Iste verò Syllogismus apoplexia laborat: nam in eo neque pes, neque manus officium facit: Maior enim propositio res non tantùm dissimiles, sed etiam contrarias simul coniungit. Minor autẽ propositio pugnat cum expressis Scripturæ locis, cum analogia fidei, cù doctissimorum quorũque Veterũ interpretatione. Itaque quàm nihil valeat complexio,

fatis

fatis cuique potest esse manifestum. Quâquam autem singula suis locis excutientur, tamen nō erit inutile superiores Syllogismi errorēs statione in initio indicare, vt singulæ nostræ responsiones possint esse tum breuiores, tum faciliores. Iam igitur expendo Maiorem propositionem. Quæ dicuntur de Petro aut ipsam personam Petri respiciunt, aut ad eius munus & ministerium referuntur. Ea quæ sunt peculiaria ipsi personæ Petri si quis vel ad Rom. Pontificē, vel ad vllum alium transferre velit, ille ne audiendus quidem fuerit. Petrus autem, vt fuit in amore promptissimus (vt inquit Augustinus) ita fuit in primo conflictu infirmissimus, quem admodum ex eius negatione & lapsu nimis patuit. Quare diligenter spectandum est quonam ea quæ de Petro dicuntur referenda sint: quandoquidem fuit aliquid in lapsu Petri peculiare, quod, vt pharmaco, ita proprio quodam & conuenienti remedio, & accommodata instauratione indiguit. Quæ verò ad Petri ministerium pertinent, extra ipsius ministerij fines extendi non debent. Ex quo fit, vt siquid de Petro dicitur, tanquam Apostolo, id de reliquis Apostolis dictum quoque intelligi debeat. Quia verò summus ordo reliquos inferiores continet (inquiunt veteres) non contrà, hinc fit, vt multa quæ de Apostolis dicta sunt, possint etiam non vni aut alteri, sed omnibus ministris Ecclesiasticis (quos Petrus propterea *συμμετρούριους* appellauit) conuenire, suo tamen modo, & pro

206 ANTON. SADEEL. RESPON.
ratione vocationis. Hactenus igitur nihil vide-
mus, quod possit Rom. Pontificem adiuuare,
quem quidem esse Petri personam dicere ne-
mo audeat: esse autem Apostolum, probare ne-
mo potest. Quare confugit Turrianus ad suc-
cessionem, aut vicariam ordinationem: cuius
vult eam esse vim, vt ad Pontificem Rom. trās-
ferat ea, quæ Petri propria sunt. Verumenim-
verò eum adhibet testem, cui alio teste opus
est. Nec enim minùs repudiamus commentiti-
am illam successionem, & vicariam ordina-
tionem, quàm superius illud *ἀληθινὰ* falsum, quo
affirmabat ea, quæ de Petro dicuntur, ad Rom.
Pontificem pertinere. Negamus enim Ponti-
ficem vel esse, vel esse posse Petri successorem
Romanum, inquam, Pontificem in locum Pe-
tri consecrari posse pernegamus. Quomodo i-
gitur id probat Turrianus? Nimirum ad hunc
locum redit, & profert hæc verba Christi, *Super
hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Ita fit
vt, circulatorum more, in hac tota disputatio-
ne, in eum errorem, quem vocant petitionem
principij, tanquam in eūdem orbem perpetuò
reueluatur. Nam (vt Minorem etiã propositio-
nem excutiamus) ita exponit locum Matthæi,
vt si illi credas, is sit futurus sc̄sus verborū Chri-
sti: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam,*
inquit Christus, hoc est, inquit Turrianus, su-
per te Petrum, & super tuos successores in po-
sterū eligendos. *Ædificabo Ecclesiam meam,* in-
quit Christus: hoc est, inquit Turrianus, faciã vt
Eccle-

Ecclesia Catholica à tuo tuorumque successorum nutu pendeat. *Tibi dico*, inquit Christus, hoc est, inquit Turrianus, tibi & tuis successoribus Pontificibus, videlicet iis quos Cardinales Romanæ Ecclesiæ addicti, in tuum locum cōsecrare voluerint. Hoc si est exponere, ac non potius rebus sacris illudere, æqui lectores facile iudicabunt. Nos autē non ex humanis somniis, nō ex aulicis assentationib. nō ex Turriani-
cis fabulis, sed ex firmissimo, ac certissimo Dei verbo loci hui⁹ interpretationē depromam⁹.

Veram hanc esse regulam ab Augustino positā, & cum ipso Dei verbo cōsentaneā, neminē puto esse qui neget: nullā vnquā esse proferendam interpretationē, quæ cū apertis Scripturæ locis repugnet. Cū igitur ex manifestis Scripturæ locis constet solū Christū esse Ecclesiæ fundamentum, efficitur, *ἐξ ἀνάγκης* istā Turrianicam interpretationem, quæ cōstituit Petrū & Romanos Pōtifices esse Ecclesiæ fundamentum, nullo modo esse recipiendā. Sic igitur Paulus. *Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Iesus.* Et alio in loco: *Non amplius estis hostes & inquieti, sed concives Sanctorū, ac domo-
stus Dei, superstructi super fundamentum Apostolorū & Prophetarū, cuius im⁹ angularis lapis est ipse Iesus Christus.* Item: *In quo totū edifi-
cium congruenter coagmentatum crescit, ut sit tēplū sanctū Domino, in quo & vos unā edificamini, &c.* Et
Petr⁹ (nimirū lōgè distās à Turrianicis delirijs)

De doct.

Chr. l. 2.

c. 9. & l.

3. c. 26. &

Epist. 49.

& c.

1. Cor. 3.

Ephes. 2.

Ibidem

1. Pet. 2.

1. Pet. 2.

Ad quem accedentes, inquit, qui est lapis vivus, ab hominibus quidem reprobatus, apud Deum verè electus ac pretiosus, ipsi quoque veluti vini lapides edificamini, &c. Quapropter etiam continetur

Esa. 28.

in Scriptura: Ecce pono in Sion lapidē in imo angulo, electum pretiosum, cui qui credit, nō pudefit.

Matt. 21.

Et Christus ipse: Quis lapidem reprobarunt edificantes, is factus est caput anguli. Quam quidē

Act. 4.

sententiam citavit etiam Petrus in Actis Apostolicis: & si qui sunt loci consimiles. Cæterum detracta similitudinis & Metaphoræ veste, res etiamnum fiet dilucidior. Dicuntur homines super Christum ædificari, quum verè & ex animo percepta Evangelij doctrina, Christum servatorem vera fide amplectuntur, ei adherēt, eo nituntur, in illo denique firmi manēt: quæ

1. Cor. 3.

admodum videmus præclare stare ædificium, quod subnixum est valido & constanti fundamento: ad eò vt verè super Christum ædificari, nihil aliud sit, quàm verè in Christum credere: quemadmodum perspicuum esse potest ex locis suprâ citatis. Sic enim Paulus dicit Corinthios esse ædificationem Dei, apud quos iecerat verum hoc fundamētum, quod vnicum esse affirmavit, nempe Christum: & alibi dicit Ephesios fuisse super lapidem illum angularem superstructos, eò quòd Christus veniēs pacem evangelizaverit. Et rectè mihi videntur Veteres eò referre similitudinem illam de domo super petram ædificata, quam Christus apud Matthæum & Lucā proposuit: Quisquis audit,

Eph. 2.

Chrys. op. imp. in

Matt. c. 7

Augu. in

Joã. tract.

124.

Matt. 7.

Luc. 13.

inquit,

inquit, ex me sermones istos & eos præstat: as-
 similabo eum viro prudenti, qui ædificauit do-
 mum suam super petram: descendit autem plu-
 uia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, &
 nõ occidit: fundata enim fuerat super petram.
 Petram hîc, inquit Chrysostomus, Christus *In Matt.*
 vocauit doctrinæ suæ firmitatem & certitudi- *hom. 25.*
 nem. Ex quibus omnibus manifestum est, tum
 nos ædificari, quum credimus: ad eò vt Christi
 doctrina, & Christus ipse, sit fidei nostræ fun-
 damentum. Quare, qui dicit nos super Petrum
 ædificari, ille dicit, nos in Petrum credere, nos
 Petrum amplecti & agnoscere Redemptorem,
 Mediatorem, Seruatorẽ: quod absit ab omni-
 bus Christianis, alioqui non iã Christianis, sed
 Petrianis futuris. Vt enim ædificatio fundamẽ-
 to, ita piorũ fides Christo niti debet: & vt ædifi-
 catio à fundamento, ita piorũ fides à Christo
 diuelli non potest. Hanc fuisse piorum maiorũ
 sententiam significaueramus Turriano, aliquot
 adscriptis eorum testimoniis: sed quia ille sibi
 videtur egregiè responsione defunctus, post-
 quam efflauit ampullas suas Thraconicas, idcir-
 co nos alia etiam addemus ex Veteribus: si qua
 tandem ratione fieri possit, vt aliquando
 à Pontificum & Monachorum testimoniis, &
 à Synodicis epistolis, quibus maximopere dele-
 ctatur, ad res præclaras, & cum Dei verbo con-
 sentaneas animum traducat.

ORIGENES: Petra est, inquit, quicũque est
 discipulus Christi: & super talem petram con-

In Matt.
tract. 11.
Mar. 3.

stituitur omnis Ecclesiastica doctrina. Quòd si super vnum illum Petrum tantùm existimas totam ædificari Ecclesiam, quid diciturus es de Ioanne filio tonitruui, & Apostolorum vnoquoque? Num audebimus dicere quod aduersus Petrum vnum, non præualitura sunt portæ inferorum? An soli Petro dantur à Christo clauēs regni cælorum?

In comm.
imperf.
In Matt.
7. cap.

CHRYSOSTOMVS: Christus est vir ille sapiens, qui ædificauit domum suam, id est, Ecclesiam super petram: id est, super fortitudinem fidei. Nam & fortitudo fidei, petra dicitur, propter quã Simon Petrus dictus est, ad quem dicit Deus, Tu es Petrus, & c.

In testimo
nis dele-
ctis ex
vet. test.

GREGORIUS Nyssenus: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Intelligit autem confessionem Petri: dixerat enim antè, Tu es Christus filius Dei viui.

De pœni.
hom. ad
pop. 29.

BASILIVS: Petrus licet petra esset, non tamen petra erat, vt Christus. Nam Christus verè est immobilis petra, Petrus verò propter petram.

In Mar-
tyn. li. 4.

TERTULLIANVS: Sed & cur Petrù? Si ob vigorem fidei multæ materiæ, solidæque nomè de suo accommodarent. An quia & petra & lapis Christus: siquidem & legimus positum eum in lapidem offendiculi, & in petram scandali.

Contra
hæres. lib.
3. hæres. 74.
De Trin.
lib. 2.

EPIPHANIUS: Portæ inferni verè sunt o-mnes hæreses, sed contra petram non præualebunt, hoc est, contra veritatem.

HILARIUS: Hæc est vna scælix fidei petra, quam

quam Petrus ore suo confessus est.

Idem: Super hanc petram confessionis Petri, *De Trin. lib. 6.*
est ædificatio Ecclesiæ.

AVGVSTINVS: Vniuersa Ecclesia non ca- *Tract. in Ioã. 124.*
dit, quia fundata est super petram, vnde & Pe-

trus nomen accepit: non enim à Petro petra, sed Petrus à petra, sicut non Christus à Christiano, sed Christianus à Christo vocatur: ideò quippe ait Dominus, Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, quia dixerat Petrus, Tu es Christus filius Dei viui. Super hanc ergo, inquit, petram quam confessus es, ædificabo Ecclesiam meam: Petra enim erat Christus, super quod fundamentum etiam ipse ædificatus est Petrus.

Petro totius Ecclesiæ figuram gerenti ait *Epist. 165.*
Dominus; Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non vincant eam.

AMBROSIVS: Rectè igitur quia Petra *Serm. 84*
Christus, Simon nuncupatus est Petrus, vt qui cum Domino fidei societatem habebat, cum Domino haberet, & nominis dominici vnitate: vt sicut à Christo Christianus dicitur, ita & à petra Christo, Petrus Apostolus vocatur. Idem: Dabo tibi clauces, &c. Quod Petro *In psal. 38.*
dicitur, Apostolis dicitur.

HIERONYMVS: Super hanc petram Dominus *Comm. in Mat. cap. 7. lib. 1.*
fudauit Ecclesiã: ab hac petra Apostolus Petrus fortit⁹ est nomẽ. Et paulò post fudamẽtũ quod Apostolus architectus⁹ posuit, vnus est Dominus

noſter Ieſus Chriſtus: ſuper hoc fundamentum
ædificatur Eccleſia Chriſti, &c.

Quæ cum ita ſint, nemini dubium eſſe po-
teſt, quin noſtra interpretatio de Chriſto Ec-
cleſiæ fundamēto, ſit vera & orthodoxa, quip-
pe quæ Scripturæ locis expreſſis nitatur, & ha-
beat pios quoſque Veteres aſſentientes.

Sed iam Turriani Deſenſionem audiamus.
Faluſum ſumis, inquit, dum ais Chriſtum, Pe-
trum à Petra diſtinxiſſe. Imò verò, Turriani,
tu falſò reſumis. Matthæum enim dixi, non
Chriſtum, Petrum à Petra diſtinxiſſe: ac ego
tibi imprimis locupletiſſimum hunc interpre-
tem ſententiæ Chriſti proponere volui. Sed
tu ſcilicet reſ alias agebas, qui pro Matthæo
Chriſtum legeris: adeoque, licet in meis ver-
bis quæ tu deſcripſiſti in tua deſenſione, no-
men Matthæi manſerit, nihilominus tamen
nunc mihi obiicis, me Chriſtum dixiſſe, non
Matthæum. Ergo, Franciſce, mea fideliter in
hoc loco deſcripſiſti, & negligenter legiſti. Cū
igitur Chriſtus Syriacè, hoc eſt, vernaculo ſer-
mone tum vteretur, in quo illa diſtinctio lo-
cum habere non poterat, dico, Matthæum
Græcè ſcribentem, appoſuiſſe diſtinctionem,
ac diſcimē inter illa vocabula, vt planior eſſet
ſenſus verborum Chriſti. Poterat enim ita ver-
ba Chriſti recitare: *Tu es petra, & ſuper hanc pe-
tram ædificabo Eccleſiam meam.* At ſic maluit
Tu es Petrus, inquit, vt ita ſignificaret, Petrum
nō eſſe veram illam petram, qua fideles omnes
nit

niti debent, sed tamen ab illa petra denomina-
 ri. Petra autem erat Christus. Tu verò nobis,
 scilicet obiicis Varronē, vt videamus in qua re
 & à qua re nomen sit impositū. At enim quia in
 Theologia versamur, nō subsistem⁹ in Varro-
 ne, sed audiemus veteres Theologos nobis ex-
 plicātes, quamobrē Christus nomina quibus-
 dam mutauerit. Primū, vt ita suam authorita-
 tem melius testaretur (inquit Iustinus Martyr)
 Deinde vt magis animos excitaret ad confide-
 randa Dei beneficia (inquit Chrysostronus.)
 Atque, ne Varronem planē neglexisse videa-
 mur, si velimus considerare, cui, & à qua re
 Christus nomen imposuit, facilē intellige-
 mus, Christum respexisse, non ad personam
 Petri, sed ad dignitatem ministerij Apostolici,
 & ad naturam Euangelicę prædicationis, quam
 Petro cum aliis Apostolis commiserat: & cuius
 Petrus confessionem præstantissimam edide-
 rat, his verbis: *Tu es Christus filius Dei viuentis.*
 Sic Christus vocauit Iacobum & Ioannem *Boa-
 nerges*, hoc est, filios tonitru: nimirum propter
 virtutem Euangelicę prædicationis, qua vni-
 uersus terrarum orbis personuit. Deinde cum
 hic agatur de firmitate spirituali, non est hæ-
 rendum in crasso, terrehóque lapide: sed ad
 spiritualem lapidem deueniendum, qui omnis
 firmitatis causa est: is autem est Christus. Cæ-
 terum cum agnoscas Petrum fuisse dictum pe-
 tram, ob firmitatem fidei, quam confessus est,

*Iustin.
 Martyr
 in Try-
 phon.
 In Ioan.
 hom. 18.*

Marc. 3.

ipse nobis das manus, nihil tale cogitans. Hinc enim sequitur Petrum à petra Christo dictum fuisse, & petram Christum esse Ecclesie fundamentum. Hic enim tibi repræsentato telum illud Philosophicum, quod infra totis viribus in me torquebis, quum disputabis de particula *ἐπέκεινθαι* pag. libri tui 240. nēpe, Propter quod unumquodque est, & illud magis est. Ex his igitur tuis armis, & ex hoc tuo argumento, ita te ipsum vrgeo: Si Petrus dictus est Petra ob firmitatem fidei, quam confessus est (vt ipse dicis) Ergo fides, quam Petrus confessus est, est magis Petra, quam Petrus. Ex quo efficitur, fidem quam Petrus confessus est, nempe Christum filium Dei viventis, esse firmissimam illam petram, super quam fundata est Ecclesia. Nam vt Ecclesia est præstantissimum ædificium, ita Ecclesie fundamentum debet esse firmissimum. At Petrus non est fundamentum firmissimum, quia aliunde petit firmitatem suam, quæcunque tandem sit. Itaque ex iis quæ ipse dicis, Turriane, colligo Christum esse Ecclesie fundamentum. Nec obstant ea, quæ citas ex Chrysostomo & Eusebio, quandoquidem illa encomia fidei Petri, vel teipso assentiente, ad firmitatem fidei, quam confessus est, referenda sunt: quod etiam indicat vocabulum *περὶ τῆς πίστεως*, quo vsus est Eusebius. Verum, inquis, necesse est particulam, *Hanc*, referre ad proximū, non ad remotius.

tius. Quid? tibi ne videtur Christus, quæ Petrus confessus est, esse remotior? Imò verò, propter secundam personam usurpatam à Christo (Tu es Petrus) cui particula demonstratiua tertiæ personæ non conuenit, tibi necesse est dicere confessionem editam à Petro esse proximam, non autem remotam, ut existimas.

Itaque Augustinus, qui tibi non cessit in *Tract. iis*
Grammaticæ scientia, *Super hanc petram*, in *Ioan. 12. 4:*
quit, *quam confessus es*. Tua verò risu digna est impudentia (vel fletu potiùs) qui in hoc Matthæi loco existimes personam Christi esse remotam, & tamen non dubitas ipsa Christi verba trahere ad tuum vsque Pontificem, quem hodie Romæ vides. Dic quæso, Franciscè, Tuus iste Pontifex tibi ne videtur propior, quàm Christus in Matthæi verbis? Crede mihi, Turriane, si esse Hispanus, ego hîc integras paginas implem exclamationibus: sed abstinbo, ne videar lepidum illum tuum morem affectare. Verùm, heus tu, quando quidem vreges particulam, *Hanc*, nos eam vicissim vregamus.

Nam nisi planè Philosophiæ renunties, & tam rerum, quàm verborum naturam euertas, fatendum est particulam, *Hanc*, nullo modo vel successioni, vel vicariæ ordinationi conuenire: nam *rodèls* significat indiuiduum vnum numero, quod nihil cum successione commune habere potest. Itaque quoties nobis obtru-

des tuos Pontifices Rom. tanquam fundamentum Ecclesiæ, ex his Christi verbis: ego contra vrgebo particulam, *Hæc*, demonstratiuam, quæ tu mihi ipse demonstrasti: atque nihil tuas exceptiones veritus, affirmabo Christum dixisse super hanc Petram, ita vt necesse sit in hac ipsa Petra subsistere, non autem vagari per Romanos Pontifices: ea enim est vis particulæ demonstratiuæ in hoc loco, quemadmodum etiam Veteres agnouerunt.

Sed iam audiamus quidnam subiicias: Quid inquis, incohærentius dici potuit quàm: *Tu es Petrus, & super me Petram edificabo Ecclesiam meam?* Itane tandem, Turriane? Ergo miseret me Augustini, qui quum non posset ad acumen ingenij tui, & ad cohærentiam illam tuam peruenire, existimauit hæc ita dici conuenientissimè: *Tu es, inquit, Petrus, & super hanc petram, quam confessus es, edificabo Ecclesiam meam: super me edificabo Ecclesiam meam: super me edificabo te, non me super te.* Hæc Augustinus: quibus, si tibi mendaci credimus, nihil ineptius, aut, vt loqueris, incohærentius dici potuit, at si veritati credimus, nihil melius, nihil veriùs, nihil accommodatiùs dici potuit. Ac de tua quidem ista defensione hæctenus.

TVRRIANVS.

II.
Pag. 76.

O *Bycis. I. Cor. 3. fundamentum nemo aliud potest ponere, præter id quod positum est, videlicet Iesu*

su Christus: nempe fundamentum, quod habeat virtutem & firmitatem propriam: Sed quæ sunt Christi propria, sunt Petro cum Christo participatione communia, inquit Leo Magnus serm. 3. in anniuers. die assumptionis sue.

Qui dicit fundamentū, dicit & firmamentum: at Ecclesia est firmamentum & columna veritatis, inquit Paulus, quomodo igitur, quod Christi est proprium, Ecclesie tribuitur? æquale enim est esse firmamentum veritatis, & fundamentum Ecclesie. pag. 77.

Ecclesia est firmamentum veritatis, quia eum habet caput, pro quo orauit Dominus, ne deficeret fides eius, pro Petro orauit immediatè, pro Ecclesia vero mediante Petro. pag. 78.

SADEEL.

Locum Pauli esse omni exceptione maiorē, licet videas, videre tamen id non vis nec pateris, vt alij videant: ac proinde offundis nubeculam tuæ distinctioni de fundamento virtutis propriæ, & virtutis communicatæ. Velis, antecesserāt hæc verba Christi ad Petrum, quæ Paulus ignorare non potuit. Quis fit igitur, vt hanc sententiam ad eum vniversè pronuntiet, vt ista vestra distinctio in mentem illi non veniat? presertim cum, si vobis credimus, tota religio Christiana ab hac vna distinctione pendeat. Atqui Paulus neque hîc, neque alibi, nec

In 1. ad
Cor. hō. 8.

vllus alius Apostolus vnquam, aliquid scripsit
de vestra illa distinctione. Quare mirum vide-
ri nō debet, si illam reiicimus, freti hac regula
Theologica: Omnes distinctiones in Theolo-
gia, esse locis expressis Scripturę confirmandas:
alioqui nemo non videt, nihil vnquā certi, nec
veri constitui posse, si liceat distinctiones ex ar-
bitrio comminisci. Quinetiam quum ipsos Ve-
teres cōsidero in loco illo Pauli versantes, nul-
lum apud eos de hac distinctione verbum re-
perio. Sic enim Chrysostomus: Fundamētum
inquit Paulus, aliud nemo potest ponere, pre-
ter id quod positum est. Super hoc ergo & dif-
cemus, & pro fundamento habeamus: & nul-
lum sit medium inter nos & Christum. Quod
si medium aliquod intercederet, id quamprimum
aboleamus. Etenim palmes per conti-
nuationem vitis, naturam trahit, & edificium
conglutinatione consistit. Non igitur simpli-
citer Christum teneamus, sed ei cōglutinemur,
& c. Ipsum caput, nos corpus: nunquid potest
esse vlla media, inter caput & corpus, distantia?
& c. Hęc Chrysostomus. In quibus tantum a-
best, vt videam tuam distinctionem, Turriane,
quę sit inter Christum, & Ecclesiā intermedia,
vt planē neget Chrysostomus aliquid inter-
medium esse oportere. Vnum Christum pro-
fert, vnum vrget, reliqua omnia intermedia,
ac propterea tuam istam distinctionem, refe-
cat, tollit, reiicit: quod nos etiam facimus, quā-
tum

tumuis licet id tibi, tuoque Pontifici doleat. Nec audimus Leonem Pontificem (quem citas tuo more) non Petri, sed suam profectò causam agentem, die anniuersario suæ assumptionis, siue ordinationis: quo die voluit bonus ille Papa suam dignitatem, quoad eius fieri potuit, asserere. Fateor post hunc Leonem multos alios longè peiores extitisse. Sed malitiàne an ignorantia tum errarit, nescio: errasse autem certò scio, cū huic Pauli loco clarissimo apertissimè repugnarit. Adde etiam ipsam veritatem, ipsamque rerum naturam ab ista distinctione abhorrere. Quis enim hæc ferat? Quæ Christi propria sunt, fuisse cum Petro participatione facta communia. Potestne Christus communicare cum Petro, ea quæ sunt ipsius Christi propria? Naturam humanam pro salute nostra assumpsisse, iudicio Dei pro nobis satisfecisse, legem pro nobis impleuisse, mortem pro peccatis nostris passum esse, tertia die à mortuis resurrexisse, & ad dextram Dei ascendisse: illa, inquam, omnia sunt Christi propria: eane igitur facta sunt cum Petro participatione cõmunia? Absit à nobis tam horrenda blasphemia.

Atque, vt ad rem præsentem veniamus, sic bonus ille Papa suas suorúmque aures, die illo anniuersario demulcebat: Ego tibi dico, inquit Christus, id est (audiamus mirificam interpretationem) Cùm ego sim inuiolabilis petra,

ego lapis angularis, qui facio vtraque vnum, ego fundamentum, præter quod nemo potest aliud ponere: tamen tu quoque petra es, quia mea virtute solidaris, vt quæ mihi sunt potestate propria, sint tibi mecum participatione communia. Hæc bonus interpretum verborum Christi, tum huius loci Pauli, de quo disputamus. Sed ego quæro vel ex te, Turriane, vel ex tuo illo Papa, qui tam fidenter Petrum, & ipsum in societatem gloriæ Christi vocat, & eorum quæ soli Christo conueniunt: quæro, inquam, quæ fieri possit, vt hoc communicetur cû Petro, quod agnoscit Leo esse Christi proprium, nempe nullum aliud fundamentum poni posse. Nam manifesta contradictio implicatur, hoc esse Christi proprium, vt sit solum Ecclesiæ fundamentum, præter quod nullum aliud poni possit, & idipsum esse participatione Petro cum Christo commune. Vbinam didicerat bellus ille Papa tam præclarè ex suo sensu contradictionis pleno, aduersus purum ac perpetuum sibi constans Dei verbum ratiocinari? Si Christi illi sunt propria, Ergo cum Petro non comunicantur: sic cû Petro comunicatur, ergo non sunt Christi propria: nec enim possunt propria ^{aut ipse} communicari. Præterea, si Petrus est fundamentum Ecclesiæ, aut est fundamentum tantquam doctrina Ecclesiæ tradita, aut tantquam Minister doctrinæ traditæ, non tantquam doctrina, Ergo tantquam Minister doctrinæ. At qui Minister doctrinæ, respectu Christi est instru-

instrumentum causæ efficientis. Christus enim est verus architectus fidei & salutis nostræ, per Spiritum sanctum. Petrus autem fuit vnum ex instrumentis à Christo adhibitis ad edificandam fidem Ecclesiæ. Iam nobis responde, Turriane, ecquis præter tuum Leonem, & præter eos quibus ista Leonina placet: ecquis (inquam) vel dixerit, vel vnquam dicere potuerit, ea quæ sunt efficientis propria, cum instructione communia? Quod si non vides neque sentis: apagesis cum tuo Leone, & cum vnguis illis leoninis & ouili pelle: nec enim tuus Leo potest aliquid aduersus fortissimum & invictissimum eum Leonem de quo sic Ioannes scripsit in Apocalypsi: Vicit, inquit, Leo ex tribu Iuda, stirps Davidis. Apo. 5.

Verum affers rationem, quæ nunc nobis expendenda est. Qui dicit fundamentum, inquit, dicit firmamentum. At Ecclesia dicitur firmamentum veritatis, nec tamen propterea tollitur, quod dixit Paulus de vnico fundamento. Hæc est tua ratiocinatio. Verum aliter tibi fuit argumentandum, vt aliquid saltem concludere videreris. Qui dicit firmamentum, dicit fundamentum: Paulus dicit Ecclesiam esse firmamentum, dicit igitur esse fundamentum. Nam ita vt iacet argumentatio tua, neque caput habet, neque caudam. Qui dicit, inquit, fundamentum, dicit firmamentum. Paulus autem dicit firmamentum: Ergo Paulus dicit funda-

mentum. Huius Syllogismi modum, & figuram nobis, si placet, expedies: non enim hactenus ratiocinari didicimus in secunda figura ex omnibus affirmatis: nec, ex Genere ad Speciem affirmatè. Nos igitur ita tuū sophisma refellimus.

Latiùs patere firmamentum, quàm fundamentum: Quicquid enim est fundamentum, est firmamentum: sed non vicissim, quicquid est firmamentum, est fundamentum. Et *ἰδὲ παλινοῦ ἀ-* aliud est, quàm *ἑμελίως*: paries est firmamentum tecti, sed non propterea est fundamentum. Ecce igitur quomodo, Turriane, tu de fundamento, sine fundamento disputas, non intelligens quid sit fundamentum, nec quid sit firmamentum. Sed longè etiam grauius peccas, quia non distinguis inter vtrumque Apostoli locū. Nā in Epistola ad Corinthios loquitur de fundamento Ecclesiæ: in priore ad Timoth. differit de firmamento veritatis. Tu verò qui sine delictu omnia misces, perturbas & cōfundis, firmamentum pro fundamento, & veritatem pro Ecclesia accepisti. Atque omnino vide quis sit exitus tui Sophismatis: Si veritas est fundamentum Ecclesiæ, & Ecclesia est fundamentum veritatis, sequitur Ecclesiam esse sui fundamenti fundamentum: & si, vt dicis, æquale est, esse firmamentum veritatis, & esse fundamentum Ecclesiæ, Ecclesia autem, ex Paulo, est firmamentum veritatis: Ergo Ecclesia est

est Ecclesiæ, hoc est, sui ipsius fundamentum. Quare ita distinguendi sunt duo illi loci, ut dicamus Christum esse fundamentum Ecclesiæ, quia Ecclesia tota Christo nititur, & sine Christo Ecclesia non est.

At Ecclesia, est firmamentum veritatis, nempe quia Christo subnixam veritatem amplectitur, eamque constanter retinet, tueretur, confirmat, atque dat operam, ut interim homines locum suum habeat. Hoc autem non dicitur ipsius veritatis respectu, quæ non hominum subsidio, sed suis viribus sustentat: sed hominum respectu, qui dicuntur veritatem confirmare, quando veritatem agnoscunt, & retinent: & eò magis veritatem confirmant, quò magis ab ipsa veritate confirmantur.

Quò fit ut non dubitet dicere Hieronymus, *In. 1. ad d.* solam veritatem sustinere ædificium Ecclesiæ. *Tim. 3.* Et Chrysostomus, veritatem esse columnam, & firmamentum Ecclesiæ. *Ibid.*

Ex quibus verbis refellitur etiam id quod subiicitur, Ecclesiam esse firmamentum veritatis propter Petrum, cum ex verbo Dei, & cum bonis illis Patribus dicendum sit potius, Ecclesiam esse firmamentum veritatis, quia veritatem constanter retinet ab ipsa veritate sustentata. Quid igitur tibi faciemus, Turriane, qui pro vno fundamento, tria nobis fundamenta proponis? Nos vnum

fundamentum Ecclesiæ agnoscimus, nempe Christum Ecclesiæ vnicum caput, vnicum sp̄sum, vnicum fundamentum. Tu secundum adidisti, nempe Petrū, adhibita Leonina distinctione, de virtute participata. Ecce rursus tertium fundamentum affers, nempe Ecclesiam ipsam. Atque ita denuò reuolueris in tuos circulos, quibus tu apprimè delectaris, vt iam antè vidimus. Nam ex tua ratiocinatione, veritas est fundamentum Petri: Petrus est fundamentum Ecclesiæ: Ecclesia est fundamentum veritatis: quod probandi genus longissimè distat à probatione *διὰ κύκλου*, cuius Philosophi meminerunt, & cuius tu nunquam nosti, neque ceteri loquuntur. Postremò intolerabile est quod de Christo precatum fuisse immediate pro Petro, & pro Ecclesia mediante Petro: nec te pudet tuæ blasphemix, qui nobis Petrum constituis nouum Mediatorem. Lege apud Ioannem egregiam illam ac diuinam precationem Christi pro Apostolis, & pro vniuersa Ecclesia, vt tuum errorem agnoscas & detesteris.

Ioan. 17.

.17.

.17.

TVRRIANVS.

III. Pag. 72.

Ad dis tertiam rationem (qua verius dicere-
tur tertia deliratio) quia hac proposito, Ec-
clesiam esse edificatam super Petrum, non est in
fidei: Nescis quid sit Ecclesiam esse edificatam
super Petrum: nam si vna fides esse debet in Ec-
clesia Catholica, à quo magis de ea certos nos fieri oportet

tebat, quàm ab eo qui fuit exordium unitatis Ecclesie, & os atque caput omnium Apostolorum, qui fuit Petrus, qui nunc in successore vivit, ut ait magnus Leo?

SADEEL.

MEam rationem vocas delirationem: nēpe ut nos pascas ista tua argutiola: atque utinam in vocabulis tantum, nō in rebus etiam ipsis luderes. Ego in hoc ipso Scripturæ loco supra in Refutatione tuæ defensionis Sect. 1. docui, si quis dicat Ecclesiam esse super Petrum ædificatam, eum violare regulam fidei, & *εἰσποδῆ ἰσομοιότητα* (ut loquitur Paulus) quia, sublato similitudinis velo, ædificatur Ecclesia quando aliud esse possit, quàm ipsius fidei obiectum: non est obiectum fidei, non est igitur ædificij fundamentum. Item: quicquid statuitur aduersus expressum Scripturæ locum, illud est *εἰσποδῆ* ex ipsius Augustini regula: Paulus autem affirmat vnicum esse Ecclesiæ fundamentum: nēpe Christum. Neque huic tuo vulneri medicinam faciunt tuæ distinctiones, quæ non sunt ex humano arbitrio, vel ex Monachorum somniis fingendæ, sed ex puro Dei verbo constituent. Atque hæc de mea ratione, & de tua deliratione. Cæterum addis me nescire quid sit, Ecclesiam esse super Petrum ædificatam. Certè

illud nescio Turriane, & (vt quidam ex Veteribus locutus est) statuo eam esse doctam ignorantiam, quum ea quæ nescienda sunt, nesciuntur. Verum enim uerò meæ ignorantie misertus, iam te eximium doctorem præbes, vt me tandem doceas, quid sit, Ecclesiam ædificari super Petrum: atque ita rem nobis explicas, vt idè Ecclesia ædificetur super Petrum, quia certa redditur de vna fide à Petro, qui fuit exordium vnitatis Ecclesiæ, & os omnium Apostolorum. Nos de exordio vnitatis, & de ore omnium Apostolorum agemus suo loco. Nunc tuam definitionem tantum excutio, & ex illa ita ratiocinor: Si Petrus est fundamentum Ecclesiæ, quia certam facit Ecclesiam de vera fide: Ergo, Omnes Apostoli sunt Ecclesiæ fundamentum: quia omnes Apostoli Ecclesiam de vera fide certam fecerunt: atque adè omnes Ecclesiæ Ministri id præstare debent: sic enim Ioannes: Vita inquit, patefacta est, & vidimus & testamur: quod, inquam, vidimus & audiuius, id annunciamus vobis, &c. Item: Vos autem estis horum testes, inquit Christus. Item: Perstiti in hunc vsque diem, (inquit Paulus apud Lucam) testificans ista tum paruis, tum magnis. Et paulò antè: Idcirco apparui tibi, vt designarem te ministrum ac testem, tum eorum quæ vidisti, tum eorum in quibus apparebo tibi. Et ipse Petrus, Cuius, inquit, testes nos omnes sumus. Item Petrus: Hunc, inquit, Deus excitauit tertio die, fecitque vt conspicuus fieret: non toti populo

1. Ioan. 1.

Luc. 24.

Act. 26.

Act. 10.

Act. 1.

Act. 10.

pulo, sed testibus, quos ipse prius designauerat, nimirum nobis qui comedimus ac bibimus vna cum eo, posteaquam resurrexit à mortuis: præcepit autem nobis, vt prædicaremus populo, ac testificaremur cum esse, qui definitus sit à Deo iudex viuorum ac mortuorum, &c. Hæc Petrus ipse, aduersus quem tandiu disputat Turrianus, vt suo Pontifici gratificetur: in quo (si Leoni credimus) semper viuit, regnat & de-liciat Petrus. Imò verò Petrus in Christo viuit, qui vera est omnium piorum vita, nihil-que habet commune cum vestro illo aulico splendore, & plusquam regio principatu, cui vos impudentissimè nomen Petri, & successionem prætexitis.

TURRIANVS.

Actorum 15. in nobis inquit Petrus, Deus ele- IIII.
git per os meum audire Gentes verbum E- Pag. 80.
uangelij, &c. Non dixit per os nostrum, cur ergo sibi
tribuit, quod alioqui commune erat aliorum Apo-
stolorum? nonne loquitur vt is qui præest? quòd si
Petrus erat os omnium Apostolorum, erat igitur
eorum caput: Quis enim vidit vnquam os sine
capite, aut caput sine ore? Itaque, dicit, vos sci-
tis quoniam ab antiquis diebus, &c. vnde illud
sciebant omnes? nempe ex hoc loco Matth. Tu
es Petrus, &c. quomodo tu ad hæc respondere
poteris bone Sadeel? Authoritatem Petri citat Pag. 81.
Iacobus, qua confirmatus audet dicere constanter,

S A D E E L.

Gal. 2.

Act. 15.
ver. 14.

Dicit Petrus sese à Deo electum, vt per os ipsius, Gentes audirent verbum Euangelij, non quòd solus docuerit Gentes (cùm potius id muneris imprimis Paulo cõmissum fuerit, vt ait ipsemet Paulus in Epist. ad Galatas, qui propterea Doctor Gentium ^{ca? i? x? v?} vocatus est) sed quia Petrus primus annũciauit Euangelium Gentibus, vt perspicuum est ex historia de Cornelio Act. 10. Hunc esse sensum verborum Petri, & res ipsa satis docet, & consequentur apud Lucam manifestè comprobant. Sic enim Iacobus (quem falsò dicis Petri sententia confirmatum, ausum esse dicere cõstanter : Propter quod ego iudico: cùm potius tunc videri posset Iacobus, idque ex Veterum quorundam sententia, illi actioni præfuisse, atque ita supra Petrum eminuisse, quem etiam priori nomine Simeonem appellauit: nititur autem Iacobus, non Petri, vt ais, sed Scripturæ autoritate, cuius ipse locos citat) Simeon, inquit, exposuit, quomodo primùm, ^{sp̄tor,} Deus respexerit Gentes, vt sumeret ex ipsis populum nomini suo, &c. Quid hoc autem, Turritane, ad illum Petri commentitium Principatum? Quanto verò minùs res hæc ad tuum Pontificem pertinet? Ecquod enim est istud argumentum? Petrus primus annũciauit E-

Euangelium cuidam ex Gentibus, Ergo est omnium Apostolorum princeps? Item: Ergo est Ecclesiæ Catholicæ fundamentum. Item Ergo Pontifex Rom. debet habere in omnes Ecclesiæ principatum. Hæ sunt consequentiæ Turrianicæ. Atenim, Francisce, prudensne an imprudens id facias nescio. Tu certè hoc argumentum securim inflixisti tuo Pontifici, cuius causam prodis. Nam si elucet primatus Petri (vt tu vis) in eo quòd Cornelium cum suis, per os ipsius audierunt primùm Euangelicam doctrinam: hac quidem in re, Petro succedi nõ potuit. Necessè est enim id tãtùm semel factum esse: quia cuiusque rei vnum est initium: in Successione autem, illud, *primùm*, locũ habere non potest, alioqui iã nõ erit successio. Deinde argumentaris ab ore ad caput, aded vt cõcludas Petrum fuisse caput, quia Deus elegit, vt per os ipsius, Gentes audirent verbum Euangelij: & ita mirificè ratiocinaris, non esse os sine capite. Quæ quidem omnia, si vera sunt, Francisce, videro tuum Pontificem manifestè causa cecidisse. Etenim si Petrus primus docuit Gêtes, Papam verò nec primus, nec secundus, nec vltimus vltimam gentem docet: nullum hîc successionis, nullum similitudinis vestigium agnosco. Nec te iuvat quod profers postea (de quo nos pluribus suo loco) nempe Papam aliorum oculis videre, aliorum ore docere & concionari, aliorum pedibus peragrarè vniuersum terrarum orbem: illa, inquam, omnia, vestram causam

non subleuant. Nam Petrus nominatim dicit in hoc loco, quem citasti, *Deum elegisse ut Gentes audirent Euangelium per os ipsius*: non dicit, per os Monachorum & reliquorum cuiusmodi, quos scilicet nobis proponis tanquam fistulam, per quam vox illa suauissima tui Pontificis ad aures omnium Gentium perueniat. Item: Petrus non alienis, sed suis ipse pedibus ad Cornelium profectus est: suis, inquam, non alienis oculis Cornelium vidit: non alieno, sed ore suo Cornelium affatus est, Cornelium docuit, & instituit vera Euangelij cognitione. Quis fieri igitur potest, ut Pontifex Rom. Petri successor habeatur. Nunquamne te pudebit eius, quod toties solitus es dicere, Petrum esse, viuere, manere in successore suo Pontifice Romano? Obsecro te, mi homo, quid potest facere Petrus in Pontifice, quandoquidem ipse Pontifex per se nihil facit, sed omnia (ut quidem nobis explicas) facit & operatur per alios? Ipsi Monachi, & alij in quibus videt, audit, loquitur, & ambulat Pontifex Rom. suntne eius quoque successores, in quibus ille viuere atque operatur?

Et quia video te laborare, quomodo tibi respondeam (sic enim exclamas: *Quomodo tu ad hæc respondere poteris, bone Sadee?*) libero te ista cura: Nobis enim amplissimum respondendi argumentum, ipsa tua argumenta suppeditant. Quæris, quis vnquam viderit

os sine capite: Respōdeo, si verum est quod ais; Pontificem Romanum esse vestræ illius Ecclesiæ caput, nos in eo videre, si non os sine capite, certè, caput sine ore: quando quidem neque docet, nec aliquid eorum præstat, quæ pertinent ad munus Evangelicæ prædicationis. Equidem, Turriane, quoties tuorum Syllogismorum rationem in eo, & toties soleo mirari tuam in argumentando ἀγχινοίαν, & mirificum illud tuum rerum nouarum studium; qui novos planè Syllogismos, ex noua quadam arte depromptos, nobis identidem obicias. Nullum est os, inquis, sine capite; Petrus fuit os Apostolorum, Petrus igitur fuit caput. Sic ex duplici Metaphora, eaque varia ac dissimili, rem vnam eandemque sine Metaphora colligis. Iuxta illud ἡ διαλέξιον ταῖς μεταφοαῖς. Itaque si quando princeps aliquis adhibebit interpretem, tum ille interpretis, cum sit os principis, erit quoque ipsius principis caput. Ista, Turriane, noua sunt, ne ignores, & planè noua, atque hæctenus inaudita argumenta, ac propterea non vsu quotidiano, vt tu facis, terenda censeo: sed si quando grauissima pericula imminebunt, & Annibal erit ad portas, tum tu, Turriane, ex rupe illa Tarpeia iaculaberis istos Syllogismos, & proculdubio hostes rei nouitate perculsi in fugam vertentur.

TVRRIANVS.

V.
Pag. 82.

FActa seditione ab iis, qui ex Iudea Antiochiā
descenderāt, ascendit Paulus cū Barnaba Hiero-
solyman ad os Apostolorum, qui erat Petrus: ut
cū eo conferret Euāgely prädicationē, & autoritatē
prädicationi suæ apud omnes ex ore Petri adiūgeret,
ne fortè in vanū curreret, aut cucurrisset: vide Ter-
tull. lib. 4. contra Marcionem: Dices Tertullianū,
non Petri nominatim, sed antecessorum facere men-
tionem, responsum habe: non opus fuisse, quia Ter-
tullian⁹ nō vidit in Spiritu tuos Protestātes, ut hoc
caueret: Sciebat ille autoritatem antecessorum in
ore vnus Petri resedisse.

S A D E E L.

Confundis Scripturæ locos, videlicet Gal.
2. cum Act. 15. (quod à quibusdam etiam
Veteribus factum video) In priore loco Paulus
ipse commemorat causam suæ profectio-
nis. *Ex reuelatione*, inquit. In posteriore loco lon-
gè alia ratio redditur, nempe quòd orta esset
seditio ac disceptatio non exigua, quum illi qui
ex Iudæa descenderant, vrgerent ceremonias
Mosis. Itaque in loco Epist. ad Gal. fit mentio
Titi, qui vnà cū Paulo Hierosolymā profectus
est: de quo Act. 15. nihil tale dicitur. Accedūt e-
tiā aliæ grauissimæ cōiecturæ ex cap. Act. 11. ver.
30. & cap. 12. ver. 15. & cap. 18. ver. 22. adde 2. Cor.
8. ver. 23. ex quib. & plerisq. aliis cōsimilib. perspi-
cuū est. Paulū sæpius Hierosolymā profectum,
& pro-

& protectionem illam cuius meminit Gal. 2. nõ
 cam esse, quæ describitur à Luca Act. 15. Itaque
 quum dicis, Facta seditione ab iis, qui ex Iudæa
 Antiochiam descenderant, Paulum cum Bar-
 naba ascendisse Hierosolymam ad Petrum os
 Apostolorum, quum, inquam, hæc dicis, falsa-
 rius es, & verba Lucæ manifestè corrumpis: sic
 enim Lucas Act. 15. ver. 2. Orta, inquit, seditio-
 nabæ aduersus illos, statuerunt, vt ascenderent
 Paulus & Barnabas, & quidam alij ex illis ad A-
 postolos, ac Presbyteros Hierosolymam, &c.
 vbi nulla fit mentio Petri nominatim. Atque
 siquid haberet loci, quod toties inculcas de ore
 omnium Apostolorum, certè, Iacobus censen-
 dus esset tunc potius fuisse os Apostolorum, qui
 videtur audita aliorum sententia, rem defini-
 uisse: adeò vt in eius planè sententiam, decretum
 illud Apostolicum perscriptum sit.

Porrò perperam exponis hæc verba Pauli
 Gal. 2. Ne quo modo frustra currerem, aut cu-
 currissem. Primum enim non hîc agitur de Pe-
 tro speciatim: sic enim Paulus, Exposui, inquit,
 eis Euangelium, quod prædico inter Gentes:
 sed priuatim cum eis qui sunt in pretio, ne quo
 modo frustra currerem aut cucurrissem: Eis, in-
 quit, non soli Petro. Deinde hæc postrema ver-
 ba perperam interpretaris, quasi Paulus à Pe-
 tro accipere debuerit prædicationis suæ con-
 firmationem, quod planè ineptum est, atque e-
 tiam ridiculum: cuius enim prudentiæ, aut cõ-

In 2. cap.
ad Gal.

1 Cor. 9.

sciētiæ fuerit, Paulum totos annos quatuordecim Euangelium prædicasse, deinde post quatuordecim annos à Petro confirmationem, & auctoritatem prædicandi petere? Audi enim qui dicit Chrysoſtomus in hūc locum. Quid autem Paulus? inquit, quanto præstitit, illud protinus initio fecisse, quàm post tot annos? Cur autem currebas, si non persuasum habebas, te non in vanum currere? Ecquis est tam excors, ut tot annos prædicet? Ignarus an rectè prædicet? si quidē ipse est, qui dicit: Sic curro, ut non in incertum, sic pugilē ago, non ut aërem verberans. Postea subiicit: non ipsi opus fuit discere, an in vanum cucurrisset, sed ut iis, qui ipsum accusabant, planè persuaderetur, &c. Si quos igitur haberes oculos, Franciscæ, facile videres, Paulū in hac ipsa epistola hoc imprimis vrgere, se nihil ab aliis Apostolis accepisse, & se reliquis Apostolis non fuisse inferiorem. Quorsum igitur, inquires, hæc verba Pauli? Ne quo modo frustra currerē, aut cucurrissem. Nimirum ut ex Chrysoſtomo audiuimus, hoc colloquio, & hac communicatione, Paulus tollere voluit impedimentum, quod Pseuda-postoli obiiciebant, sparsis falsis rumoribus, quasi Paulus aliter doceret, quàm reliqui Apostoli. Quare Paulus cauere voluit, ne si hæc calumnia in animis hominum hæreret, labor ipsius esset irritus. Ab hac sententiā non fuit etiam alienus Hieronymus, qui sic illa verba exposuit: Non quò Paulus timuerit, inquit, ne per

per decem & septem annos falsum in Genti- In 2. cap.
ep. ad Gal.
bus Evangelium prædicasset, sed ut ostende-
ret præcessoribus suis, non se in vanum currere,
aut cucurrisset, sicut putauerant ignorâtes. Hæc
ille. Cæterum Tertullianum obiiciens, tu si-
mul nobis responsionem porrigis: Nec enim
ibi Tertullianus Petrum nominat, tantum a-
best ut eum principem constituat: sed in ge-
nere dicit Paulum venisse ad Apostolos. Verum
tu hîc aliquid novi excogitasti, quum ais Ter-
tullianum non vidisse in spiritu meos Protestâ
tes. Quid si dicam eum vidisse in spiritu tuos
Põrifices, vósque omnes Monachos Pontificum
assentatores, ac propterea in genere fuisse de
Apostolis loquutum, nihilque de Petro speci-
atim dixisse, ne fortè id, ad erroris vestri confir-
mationem acciperetis?

TURRIANVS.

Paulus dixit se venisse Hierosolymã: ut vide- VI.
Pag. 82.
& sequ.
ret Petrum, nempe ut deferret honorẽ Petro.
Nam satis significat aliquid in Petro fuisse in signe.
Huc spectat verbum ἐπισημασμεν, quod significat visere
aliquid excellẽs & in signe, ex Theophylacto, cuius
locum describam Græcè, quia Antonius Græcis de-
lectatur. Hoc exemplũ secuti Patriarchæ, olim cum
eligerentur, scribebant ad Episcopum Romanum,
simulque ab eo approbationem petebant, extant ad-
huc eiusmodi epistolæ, quas Synodicas vocabant.

S A D E E L.

Verbū *ἰσοψησας*, in hoc loco significat inuile-
 re, cognoscēdi gratia, vt patet ex circūstā-
 tia loci, Quia verò Theophylactus, quē obiicis,
 solet sua decerpere ex Chrysofomō: ipsum igitur
 Chrysofomū audiamus? Quid, inquit, hoc
 animo possit esse modestius. Post tanta talia-
 que benefacta, cū non egeret Petro, nec il-
 lius voce, sed honore esset par illi, nihil enim
 hīc dicam amplius: tamen ascendit velut ad
 maiorem, ac senio-rem, & c. Vides, Turri-
 ne, quomodo Chrysofomus existimari Petri
 fuisse Paulo maiorem, non honore (hoc enim
 negat) sed ætate, & quod prior fuerit tempore
 Apostolus, quā Paulus: quod Paulus ipse a-
 gnoscit, tum in hoc loco his verbis: *Ad eos qui*
ante me fuerant Apostoli: tum alibi, quum ait se
 esse minimū Apostolorum. Tibi igitur, Frācis-
 ce, per me licebit multa dicere de Pauli mode-
 stia, de quē eius erga reliquos Apostolos obser-
 uantia, qui alibi præcipit, vt honore exhibēdo
 alij aliis præeamus, modò nequid detrahās de
 dignitate Apostolatus ipsius, cuius autoritatē
 tanto studio in illa epistola asseruit. Nam inte-
 rim dū occuparis in Theophylacto Græcè re-
 citando, ego Pauli cū sententiam, tum verba
 diligenter expendens, & (vt verbum vsurpem
 quod mihi obiicis) *ἰσοψησας*, animaduerto te pla-
 nē non tam aduersus nos, quā aduersus Apo-
 stolum ipsum disputare. Sic enim ille: Notum
 vobis facio, fratres, Euangelium prædicatum a
 me,

In 2. cap.
 epist. ad
 Gal.

1. Cor. 15.

Rom. 12.

Gal. 1.
 ver. 11.

me, non esse secundum hominem. Neque enim ego ab homine id accepi, neque edoctus sum, sed patefaciente mihi Iesu Christo. Et paulò post. Quando placuit Deo, qui separauit me ab utero matris meæ, & vocauit per gratiam suam, reterege filium suum in me, vt Euangelizarem ipsum inter Gentes: non statim contuli cū carne & sanguine: neque redij Hierosolymam ad eos, qui ante me fuerant Apostoli: sed abij in Arabiã, &c. Quibus verbis Paulus apertè proficitur, sibi non fuisse Hierosolymam proficiscendum ad Apostolos, vt cōfirmationis, vel autoritatis aliquid ab illis acciperet, quod tamen tu affirmas, Turriane: atque ita tua illa assertio, quæ pugnat cum affirmatione Pauli, est veritatis negatio. Synodicas autem illas epistolas, quas attexis, nihil moror, & siquidem res postulare, magna ex parte illas esse commēticias, vanas ac futes, dicerem & probarem: sed siquid roboris in illis constituis (ego enim illas floccifacio) age igitur cum Græcis, vt, si possis, illos tuo Pontifici subiicias, epistolarum Synodicarum autoritate: nos enim iam pridem illis nugis non ducimur.

TURRIANVS.

Augustinus contra epistolam fundamenti cap. VII.
 5. Nisi, inquit, Ecclesiæ Catholicæ commoueret autoritas: at quomodo commouere debet? nunquid consulendæ sunt omnes mundi Ecclesiæ, ex
 Pag. 87.

quibus una Ecclesia Catholica, tanquã totũ quid-
 dã cõstat? prouidit igitur Dominus, ut esset unũ os,
 & caput Ecclesie Catholice, ex quo sine periculo
 erroris, audiri posset, quid credendum, faciendumne
 sit, nec est hoc fidem recumbere in creaturam, ut te-
 cum durè, & parũ Latine loquar.

S A D E E L.

Quasi verò Ecclesia Catholica sit Ponti-
 fex Romanus. Augustinum quidem tuum
 commouebat consensio populorum, atque ge-
 nium autoritas. (vt eius verbis vtar) miraculis
 inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate
 firmata: tum, inquam, commouebat quidem
 priorum Pastorum, inde vsque ab Apostolo-
 rum temporibus propagata successio. Quid au-
 tem illa omnia ad tuum Pontificem, Turriano,
 & ad vos Monachos Pontificis satellites, qui
 totius Ecclesie autoritatem in vno homine col-
 locatis? vos populorum, & Ecclesiarum consen-
 sionem dissoluistis, de vna Romana Ecclesia
 augenda solliciti: vos doctrinæ puritatem mira-
 culis inchoatam, spe nutritam, charitate auctã,
 vetustate firmatam vestris commentis, & Tra-
 ditionibus, vestra ambitione & auaritia, vestris
 denique artibus, quantum in vobis fuit, corru-
 pistis, labefactastis, euertistis. Nec adhuc vos
 pudet, ornamenta Ecclesie Catholice commu-
 morare, qui Ecclesiam Catholicam suis orna-
 mentis spoliastis, vt vnum Romanum Pontifi-
 cem ornaretis. Porrò negas tuam fidẽ in crea-
 turam recumbere, quando Pontificem pro tuo
 fun-

fundamento agnoscis, qua de re nos suprà egimus. Tibi verò satis fuit de re Grāmatica mecum agere, quasi de eo inter nos disceptetur, ac tibi magno, scilicet, Latinitatis auctori, displicet quod dixerim Recumbere in creaturam. Atenim, Francisce, ille meliùs Latinè loquebatur, quàm tu, qui sic aliquando locutus est: Par-tes in proclinas omne recumbit onus. Et alius: Inque humeros cervix collapsa recumbit. Debet igitur nostra fides in Christum recumbere, hoc est, Christo inniti: sed tu maus fidem tuam in tuo Pontifice, ceu in molli herba recumbere, hoc est, iacere.

TURRIANVS.

Sic ais, dixit Christus apud Matthæum, Tu es Petrus VIII. Pag. 89.
 Str^o: nō tu eris Petrus. Nō legisti in Euāgelio Ioānis, tu vocaberis Cephas: & Mar. 3. Imponit Simoni nomē Petrus: perinde est igitur, ut si diceret, tu vocaberis, & vocaberis Petrus. Hāc precatōne Christi, Rogani, quid igitur vetat tibi gaudi pro te, ne deficiat fides, dicis factam sub ipsum tempus mortis. At dixit Rogani, quid igitur vetat ad illud tempus referre, quo promisit edificaturum se Ecclesiam, super hanc Petram?

Reputemus Christum sic precatum esse tunc. En Pag. 91.
 Pater cœlestis, promitto edificaturum me Ecclesiam tuam & meam super fidē Petri, quam ei reuelasti, tāquā super Petra. At firma fides instar Petre, virtute propria Petri esse non potest: idcirco rogo, Pater, ut firmes eam virtute tua & mea, quā erit toti

S A D E E L.

IN superioribus tuis libris, duplicem afferere-
 bas rationem, cur Simonem Christus Petru
 nominauerit: Videlicet tum propter firmitate
 eius fidei, ex Matth. cap. 16. his verbis: *Tu es Pe-*
trus, &c. tum propter autoritatem firmandi
 fratres, Luc. 22. *Rogau pro te, ne deficiat fides tuus*
& tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.
 Hic ego tibi obieceram duos illos, nempe Mar-
 thæi, & Lucæ locos perperam à te confundi
 quasi ad vnum idemque tempus essent referen-
 di. Tu verò, bone vir, quid respondes? Afferes et
 i. cap. Ioannis, & ex 3. Marci, Petrum statim ab
 initio ita fuisse à Christo nominatum, atque ita
 tecum potiùs, quam mecum pugnas. Nam ipse
 refers impositione nomen Petri ad hanc con-
 fessionem: nempe, vt ipsa Petri confessio sit
 ratio impositi nominis. Quæ quidem sententia
 plerisque ex veteribus placuit. Sic enim Hiero-
 nymus, Simoni, inquit, qui credebat in Christu,
 Petri largitus est nomē. Nec sum tamē nescius,
 quosdam ex Veteribus malle Petrum statim il-
 lud nomen à Christo habuisse: sed ita, vt ratio
 illius nominis imprimis ex hac confessione pe-
 tenda sit. Sic enim Christus, *Beatus es Simon*
Bar-Iona, &c. Tu es Petrus, &c. Meminit qui-
 dem vtriusque nominis, sed ad solum nomen
 Petri allusit, quum locutus est de ædificanda Ec-
 clesia.

*In Matt.
 cap. 16.*

clesia. Cùm autem Christo omnia sint præsen-
 tia, longè ante illam confessionem à Petro edi-
 tam, nomen illud Petro imposuit. At nos po-
 tissimùm quærimus rationem illius nominis,
 eamque, post veteres doctissimos, constitui-
 mus in præstantissima hac confessione, de qua
 sic Christus: Caro & sanguis non reuelavit ti-
 bi, sed Pater meus, qui est in cœlis. Atque ut vi-
 deas, quàm animo perturbato, hoc est, more
 tuo, in hoc loco verferis: si statim ab eo tem-
 pore, quo Petrus in cœtum, & in familiã Chri-
 sti receptus est, illud nomẽ habuit impositum,
 ut vis: certè falsum est, quod affirmas, cum fuis-
 se dictum Petrum, propterea quòd dixit Chri-
 stus Lucæ 22. Rogavi pro te, ne deficiat fides
 tua, &c. Nam hæc Christi verba, non possunt
 referri ad tempus illud, quo primùm Petrus à
 Christo vocatus est: quinetiam refert hanc pre-
 cationem Christi ad illud tempus, quo dictum
 est Petro: Tu es Petrus, & super hanc Petram,
 &c. Atque hæc de tua obiectione. Nam bella
 hæc tua interpretatio, Tu es Petrus: hoc est, tu
 vocaris: & semper vocaberis Petrus, solo risu
 reiicienda est. Eccui enim dubium esse poterat,
 postquã semel ita vocatus est, eum ita deinceps
 vocandum esse? Quare quum apud Ioannẽ ita
 dixit Christus, tu vocaberis Petrus, certè ma-
 nifestum est ita dixisse, Tu deinceps ita voca-
 beris. Quòd autem me reprehēdis, qui dixerim
 precationẽ illam, cuius meminit Lucas cap 22,
 factam fuisse sub tempus mortis Christi, hoc

Luc. 22.

Aduers.
Pelag.
lib. 2.

fatis arguit te locum illum satis attētē non legisse. Sic enim Christus paulō antequām caperetur, Petrū compellans: Simon Simon, inquit, ecce Satanas appetiit vos, quos ventilaret sicut triticū. Sed ego rogavi pro te, ne deficiat fides tua, & tu aliquando cōuersus confirma fratres tuos. Hic, Turriane, nōne vides, tum Christū rogasse pro Petro, quum Satanas Petrum, & alios Apostolos appeteret, vt eos vētilaret sicut triticum? quod ad tempus mortis & passionis Christi referendum esse, ipsa loci circumstantia apertissimē demonstrat. Rectē igitur Hieronymus de hac precatōne Christi verba faciēs: Optimum, inquit, reuera tempus, instante cruce de dignitate contendere: Simon, inquit, sicut ecce Satanas expetuit vos, vt cribraret sicut triticum. Ego autē rogavi pro te, ne deficeret fides tua, &c. Sed etiamnum voluisti Euangelistā agere, ac nobis adscribere ipsam Christi precatōnem, cuius tamē effectus differretur in illud tempus, quum ei dictum est postea, Pasce oues meas. Atqui opus erat præsenti remedio. Instabat enim pugna longē acerrima, & in qua etiā lapsus est Petrus: sed ita lapsus, vt non plane eius fides deficeret, vt potē quæ virtutē & efficaciam precatōnis Christi iam tum senserit. Quare, Turriane, illam non Christi precatōnem, sed tuum somnium, tibi magno somnatori, remittimus.

Turri-

TURRIANVS.

SI Ecclesia fundata est super confessionem Petri, IX.
 Ergo super ipsum Petrum: nam confessio fidei à Pag. 91.
 Petro nomine omnium collegarum edita, & Petrus & 92.
 edens illam confessionē, re & subiecto vnum sunt,
 ratione tantum differunt. Nā confessio est energia,
 & omnis energia est actus, & omnis actus est substā
 tia alicuius actus: itaque non potest esse sine substan
 tia. Deinde quum non sit ante operationem confi
 tentis, neque post maneat, sequitur eū τὸ γινώσκαι μὴ
 τὸ εἶναι, ut inflammatio secum infert inflam
 mantem, & inflammatum. Itaque Petri confessio
 nihil aliud est, quàm Petrus confessionem edens.

SADEEL.

Hic tua vel incitia dolenda est, vel malitia
 non ferenda: Manifesta est fallacia παρὰ τὴν ἰσχυρίαν. Nomine cōfessionis Petri, ego in
 telligo rem ipsam, quam Petrus confitetur: παρὰ τὴν ἰσχυρίαν
 & sic loquuntur cū Veteres, tūm Recētiōres.
 Tu verò, præclare disputator, intelligis actum
 ipsum confessionis Petri confitentis. Et rursus
 in Philosophiam excurrere conaris, hoc est, vt
 ille dicebat, *Icariis pennis te credere ponto*. Et
 quia citans Aristotelem mihi aliquando obie
 cisti, me τὰ περὶ ἄρπυιαι δῶκεν, Pag. 194. agè, nos Franciscum
 Turrianum philosophantē, hoc est, Icariis pen
 nis volantem, persequamur. Confessio, inquis,
 fidei à Petro edita, & Petrus edens illam con
 fessionem, re & subiecto vnum sunt, ratione
 q. ij.

tantum differunt. Dicendum igitur fuerat, Tur-
 xiane, Confitemur tunc, & Petrus, fuerunt idem
 numero. Sic enim Aristoteles, & veri philoso-
 phi, hoc est, eruditi loquuntur. Vide Aristotele
 lib. I. Top. cap. 6. τίτιν δὲ, inquit, ὅταν ἀπὸ τῶν συμ-
 βεβηκότων, οἷον τὸ κροθῆλλον, ἢ τὸ μουσικόν Σακράτη· Πάντα
 γὰρ ταῦτα τὸ ἐν δεξιᾷ μὲν βάλεται σημαίνειν. Tu verò tuo
 more, quæ tua est ἀπελευθερία, idē re effedicis, quod
 numero idē dicendū fuit. Deinde nō distinguis,
 inter ea quæ numero eadē, (re eadē vocas) & ea
 quæ Subiecto eadē dicuntur. Denique tu cōfun-
 dis Categoriarū genera, & imprimis Substantiā
 cum Actione: quanuis enim actus sit Substantiæ
 actus, tamen actus non est res eadem quæ Sub-
 stantia, alioqui esset Substantia: & semper dif-
 crimen adhibendum est inter actum, & agen-
 tem. Hoc enim solius Dei propriū est, vt Deus
 intelligens, & intellectio Dei sint idem: sed ve-
 reor ne fortè surdo canam. Verumenimverò
 nōne poteris tuum errorem sentire, vel ex eo
 quod dicere soles (vt infrà dicēdum erit) Eccle-
 siam semper edificari super Petrum: atqui si Pe-
 trus, & Petri confessio, hoc est, actus Petri con-
 fitentis, idem sunt, Petrus autem non semper
 edat illam confessionem, (ille enim actus fuit
 temporarius) sequeretur Petrum iam pridem
 esse desisse, quia iam pridem desit illā confes-
 sionem edere, ac proinde Ecclesiam non iam
 ædificari super Petrum confitentem. Quinetiā
 dicis hanc actionem, de qua loqueris, nec fuisse
 ante motum, siue operationem confitentis, ne-
 que

que post mortem manere: atque ita, per te, non iam amplius manet Petrus. Nec est quod dicas, Petrus manere in successore, quia actio Petri confitentis, non potest esse actio successoris: nam actio Petri, inquis, habet tantum esse in fieri, quandoquidem fieri tantumdem duravit, quantum ipsius Petri confitentis actio: hoc est, tandiu dum hæc verba pronunciauit: Tu es Christus filius Dei viuentis. O præclarum ac perpetuum Ecclesiæ fundamentum, si Turriano credimus! Absit autem, ut actus momentaneus sit firmissimum illud, & incoccissum fundamentum Ecclesiæ, quo subnixa portas ipsas inferorum superat. Summus Orator ludebat aliquando in eos, qui suæ sententiæ, & suorum dogmatum fundamentum tanquam in aqua ponebāt: quid obsecro dicitur de nostro Turriano, qui non in aqua, sed in aëre, fundamentum Ecclesiæ constituit, nempe in momentanea illa actione Petri, hæc verba pronuntiat: Tu es Christus filius Dei viui? Sic enim ille, Sequitur, inquit, *ὅτι τὸ ζῆναι λέγουσιν τὸ εἶναι ἔχειν*. At iam pridē desit *τὸ ζῆναι* illius confessionis: quare non amplius est: ac proinde ex Philosophia Turriani, non amplius est Petrus, quia ille actus confessionis, & Petrus, idē sunt, inquit Franciscus Turrianus infelix Grammaticus, infelicio Dialecticus, infelicissimus Theologus.

TURRIANVS.

Qum fidei confessio nomine collegarū omniū X.
in se esse non possit, in quo alio pones, quam pag. 92.
q. iij.

in Petri successore? Ostende aliquem in terris qui nomine omnium Apostolorum, confessionem fidei edat. Nullum reperies, si successorem Petri tollas, qui est os omnium Episcoporum, qui Apostolorum successores sunt.

S A D E E L.

Garris Turriane, non disputas. Ostēde, in-
 quis, aliquem in terris qui nomine omni-
 um Apostolorum confessionem fidei edat. Sed
 tu, ostende nobis Christum in terris versantē,
 & Apostolos suos interrogantē, vt narrat Mat-
 thæus cap. 16. ac tum ego tibi ostendam, qui e-
 dat confessionem omnium Apostolorum no-
 mine. Quid? tūne adeò demens es, vt existimes
 aliquem esse oportere, qui semper nomine A-
 postolorum confessionem edat? Iam quia Pon-
 tificem cum Petro, & Episcopos cum Aposto-
 lis comparas, sequeretur ex hoc mirifico tuo ar-
 gumento, quemadmodum reliquis Apostolis
 tacentibus, solus Petrus locutus est: ita Episco-
 pis, & vobis omnibus tacentibus, solum Ponti-
 ficem loqui: quod tamē contrā fit. Nam vester
 Pontifex (quē vocas os omnium Episcoporū)
 semper tacet, ipsique Episcopi tacent, vósque
 propè soli Monachi loquimini, aut clamatis po-
 tius, nō vt Christi cōfessionē edatis, sed vt veræ
 cōfessionī à Petro editæ, & ipsi doctrinæ Euāge-
 licæ, quātūm in vobis est, obstrepat. Et tu, sci
 qui Apostolorum nomine confessionem edat,
 præ-

præter Romanum Pontificem. Ah, Turriane, (dicam enim quod sentio) vereor profectò, ne si fortè hodie Christus vos aulicos Pontificios interrogaret his verbis: Vos autem quem me esse creditis? Vereor, inquam, ne vix vnus reperiri posset, qui vel suo, vel aliorum nomine ex animo respoderet, *Tu es Christ' fili' Dei uiuētis.*

TURRIANVS.

XI.

Pag. 92.

Citat quosdã ex Veteribus exponentibus locũ Matthæi, & inter eos Theophanẽ Ceramæũ Episcopum Siculum, his verbis: *Tu es Petrus &c. spiritualis ædificationis primus aditus: super hanc enim confessionem tuam, fundamentum Ecclesiæ stabit, tali nanque Petra collocata, reliqua dogmata firme, ac tutò ædificabuntur.*

SADEEL.

Licet non magis Episcopi Siculi, quàm Hispani Monachi, autoritate ducar: vnum tamen dicam ad tuam illam obiectionẽ petiram ex Theophane Ceramæo: me nempe mirari, quod non intelligas hæc verba tui Episcopi Siculi, quẽ citasti: super hanc confessionẽ, inquit, (non autem super tuã, vt addis de tuo, sic enim Græcè ipse recitas, *ἐπὶ ὁμολογίᾳ τῆς ταύτης*) fundamẽtum Ecclesiæ stabit: tali namque rupe posita, reliqua etiam dogmata tutò ædificabuntur. *καὶ τὰ λοιπὰ δόγματα*, inquit. Ex quibus vides (nisi fortè es ex eorũ numero, qui oculos habet, & non videt: ac propterea nõ plenè locũ illũ de Græco conuertisti) vides, inquã, Ceramæũ nomine confessionis intelligere, non actionẽ Petri confi-

248 AD REPET. TURR. SOPHIS.
tentis, sed illud ipsū quod Petrus confessus est.
Itaque affirmat posito illo & cōstituto prima-
rio dogmate de Christo filio Dei viuentis, fore
vt reliqua dogmata tutò ædificentur. Ecce igitur
tuus Episcopus Cerameus à te vocatus, in te
pronuntiauit.

XII.

Pag. 95.

TURRIANVS.

Petrus vocatus est Satanas, sed illa imprudētia,
& inscitia Petri nō læsit Christi promissionem.
Nam ignorantia eorum quæ credenda sunt firmè,
non tollit firmam fidem, alioqui omnes idiotæ Eccle-
siæ, & ignari articulorum fidei, quos vocamus, fidem
firmam amiserunt.

Ibi.

Pugnancia loqueris, cūm affirmas Confessionem
editam à Petro, esse fundamentum Ecclesiæ, & ne-
gas firmitatē fidei Petri esse Ecclesiæ fundamentum.

SADDEE L.

Fidem Petri non fuisse ab eius inscitia & im-
prudētia læsam dicis, tum quum fuit à
Christo Satanas appellatus. Si ita est, dic sodes,
quamobrem Petrus à Christo fuerit tam acri
reprehensione refutatus. Pudet me tuæ impu-
dentia, Turriane, qui vt Petrum excuses, Chri-
stum non dubitas accusare. Num leue est, Sa-
tanam appellari? At Petrus appellatus est Sata-
nas, idque à Christo: ac propterea non sine ra-
tione. Vbi igitur firma illa, & perpetuò incon-
cussa Petri fides, quam tu vis esse Ecclesiæ fun-
damentum? Nihil attinebat, dices, ad fidem Pe-
tri. Obscero, cuinam loquebatur Christus? Pe-
tro, videlicet: tu verò paulò antè dicebas, con-
fess-

fessionem Petri, & ipsum Petrum idem esse.
 Quomodo igitur nunc vis Petrum ipsum fuisse
 Satanam, & Petri fidem fuisse integram & per-
 fectam? Atenim, inquis, in scitia non tollit firmam
 fidem. Nescis igitur quid sit fides, mi homo, qui
 fidem à cognitione & scientia separas: nam qui
 nescit quod scire debet, non potest habere ple-
 nam fidem. Petrus autem scire debuit, Christo
 esse pro nobis moriendum: at tunc nesciebat, i-
 gitor audito mortis nomine exhorruit. Siquis
 igitur hodie nesciret Christo fuisse pro pecca-
 tis nostris moriendum, is-ne, Turriane, tibi
 firmam fidem habere videretur? Agnosce tan-
 dem quod verum est, nempe fidem Petri, qua
 Petrus credidit, non eam fuisse, super quam
 Ecclesia ædificata est: sed fidem Petri, hoc est,
 illum ipsum in quem Petrus credidit, & quem
 confessus est, nempe Christum filium Dei viuē-
 tis, esse perpetuum ac firmissimum Ecclesiæ fun-
 damentum. Non enim debuisti ignorare distin-
 ctionem illam quam Pater tuus Lombardus
 posuit his verbis: Fides, inquit, accipitur tribus
 modis: scilicet pro eo quo creditur, id est vir-
 tus: & pro eo quod creditur, & non est virtus:
 & pro eo in quod creditur. Quæ quum rectè in-
 telliges, tum facilè videbis, me non pugnantia
 loqui, quemadmodum obiicis, qui tibi videris
 satis dicere modò cōtradicas, nimirū ex eorum
 numero, de quo ille aliquando dixit,

*πολλοὶς ἀν-
 ἰστῶσι τὸν κύριον ὡς θεόν· ὁ δὲ ἀντιλέγει ἐν
 ἑαυτῷ· τίς ἐστὶν ὁμοιωθεὶς τῷ θεῷ;*

XIII.
Pag. 96.

Petra est charisma fidei, Petro promissum, & datum ad edificandum & firmandum Ecclesiam super eum. Etsi enim fides non nititur in autoritate humana, sed in autoritate veritatis à Deo reuelata: tamen, quæ esset veritas à Deo reuelata: tunc certum nos esse voluit, cum confessio nostræ fidei cum confessione fidei Petri, & successoris Petri consentiret.

Pag. 97.

Fundantur fideles super fidem Petri, quæ in cathedra Petri non discedunt.

Pag. 98.

Charisma fundandi, & firmandi fideles datum est Petro, cuius fides certos reddit fideles de sua fide, si collata cum fide, quam docet cathedra Petri, consentiens reperitur: Petrum enim posuit Christus, esset regula fidei orthodoxa, de qua dixit Apostolus ad Philipp. & in eadem permaneamus regula.

Pag. 99.

Si Scripturam, solam fidei regulam Christus in Ecclesia reliquisset, quid aliud quam gladium Delphicum haberemus? quem inquit Arist. in Polit. fabri erarii faciunt ob inopiam.

S A D E E L.

Tandem nobis definisti quid intelligas nomine Petræ, super quam dicis edificatam esse Ecclesiam: & , quæ tu ineptè ac temerè effutis, ita fidenter pronuntias, ut si toridem oracula funderes. Si postulem, ut proferas Scripturæ locum, ex quo tuam illam definitionem deprompseris: dices te id non solitum facere. Si rogem

rogem, vt saltem vnum ex Veteribus producas, qui sic Petram definierit: repulsam patiar. Quid ergo? saltem, Turriane, profer vnum ex Scholasticis illis, qui apud vos probatiores habentur, qui tecū in hac definitione sentiat. Quòd si non possis: obsecro te, cuius arrogantia fuit, te nouum hominem, hanc planè nouam, tuisque tum autoribus, tum sociis incognitam definitionem, ausum esse proponere, & quasi ramum Sibyllinum abs te vno ex inferis allatum, manu gestares, ita tuam istam definitionem identidem inculcare?

Sed iam excutiamus nouum istud acumen ingenij tui. Petra inquis, est charisma fidei Petro promissum & datum. Quid? ignorasne charisma esse donum personale, atque ita personale, vt Petri charisma, esse nõ possit Pauli charisma? Sic enim Paulus: Vnusquisque, inquit, proprium habet charisma à Deo: alius quidem sic, alius verò sic. Quòd si ita est, sequitur charisma Petro datum, non potuisse transire ad vllum successorem: atque ita, sepositis nostris armis, sola machina tuę definitionis, adeoq; primo ipsius definitionis vocabulo, Tarpeia corruerunt. Quinetiam, quum dicis charisma promissum & datum, quero, an quando Christus hæc verba pronuntiauit: *Tu es Petrus, & super hanc Petram, &c.* promiserit hoc charisma Petro, an verò etiam dederit. Suprà

I. Cor. 7.

negasti tunc fuisse datum, quia vis effectū pre-
 cationis Christi, fuisse dilatum, vsque ad illud
 tempus, quum Petro dictum est: Pasce oues
 meas. Vnde igitur dictus est Petrus, an à Petra?
 at nondum illam tūm habebat, si tibi credimus.
 Video enim te moueri Petri lapsu, qui satis de-
 clarauit Petram illam, & firmissimū illud cha-
 risma fidei in Petro non fuisse. Verumenimue-
 rò Christus dixit, *Tu es Petrus*, non, *Tu eris Pe-
 trus*. Quare necesse est, iam tūm Petram illā ex-
 titisse, propter quam dictus est Petrus. Nōdum
 autem erat in Petro illud charisma, de quo lo-
 queris: Petra igitur illa, non fuit charisma, vt tu
 definiendo dixisti. Addis in tua definitione: *Ad
 edificandum, & firmandum Ecclesiam super eam*.
 Quid ais, mi homo? At Christus dixit, *Super hanc
 Petram*, non autem *super te Petrum*. Petra autem
 est charisma, inquis: Ergo Ecclesia, ex tua defi-
 nitione, erit fundata non super Petrum, sed su-
 per charisma Petri. Verūm audio quid dicas:
 nempe Petrum, & charisma Petri idem esse (sic
 enim suprā de Petri confessione philosopha-
 bare) atque hoc scilicet vis ad tuos Pontifices
 pertinere. Itaque ex tuis verbis rem hactenus
 inauditam & incognitam colligo, videlicet non
 tantūm charisma Petri, sed ipsam etiam Petrum
 transire ad heredes: cuius nouæ transubstan-
 tiationis rationem nobis, Turriane, si placet, &
 quum per grauissimas tuas occupationes lice-
 bit, explicabis. Porrò quasi tui oblitus, *Et si, ite-
 quis, fides non nititur autoritate humana, sed au-*
 tori.

veritate veritatis à Deo reuelate. Utinam verò, Francisce, teipsum hoc loco audires, & ea quæ dicis intelligeres. Nã si fides nostra nititur sola Dei veritate nobis reuelata, nõne sola Dei veritas est **fidei nostræ fundamentum?** Contrà, si nostra fides nõ **potest niti auctoritate humana** (vt fateris ipse) certè nec Petrus, nec charisma Petri, nec auctoritas Petri poterit esse Ecclesiæ fundamentum: quantò igitur minus Romani Pontificis auctoritas? Ecquod est enim fundamentum, quo ædificium non nitatur? nisi fortè loquaris de fundamento picto, & non vero fundamento: quemadmodum vulgò apud nos dicunt, Turrianum esse Philosophum, & Theologum pictum, nõ autem verum: ac propterea illis nominibus appellari *ὄρε ἀνύπεως*. Cæterum addis in expositione tuæ definitionis, Deum voluisse tunc certos nos esse, quæ esset veritas ab ipso reuelata, cum fidei nostræ confessio, cum confessione fidei Petri, & successoris Petri, cõsentiret: Atque ita tibi planè contradicis. Etenim si certi esse non possumus de veritate fidei, nõ nos de ea certos faciat Pontifex Rom. quis nõ videt fidem nostrã niti auctoritate humana, quod tamen paulò antè negauisti? Quare huius præclari tui axiomatis peto confirmationem. Dicis Deum voluisse: nos autem de Dei voluntate, non ex tuis somniis, sed ex ipsius Dei verbo iudicamus. Si ita diceres, eam demum esse veram fidem, quam Petrus, & quam reliqui Apostoli professi sunt, nobisque profitendam

tradiderunt, verum diceres: at que ita quid opus
 erit tuo Pōtifice? nōne ex scriptis Apostolicis
 satis cognoscere possumus, quæ fuerit Petri, &
 aliorum Apostolorum fides? Quia verò tui Pō-
 tifices suis Monachis stipati, nobis obtrudunt
 aliam Petri fidem, quàm eam, quæ traditur in
 ipsius Petri, & in aliorum Apostolorum scrip-
 tis, dic mihi, Turriane, vtri credemus? Petrone
 suam fidem explicanti, & tradenti in Scriptura,
 an Pontifici nouam Petri fidem cōminiscenti?
 Scilicet illud credidit Petrus, quod Petrum cre-
 didisse volet Pontifex Romanus. Cur non de-
 trahis vana ista integumenta, vt apertè nobis
 dicas, quod sentis: nempe eam demum veram
 esse fidem, quam Romanus Pontifex nobis ex
 suo solio dictabit? Huc enim redis denique, &
 eò vestri omnes conatus referuntur. Quamobrè
 si solus hic est vsus charismatis Petri, vt nos cer-
 tos faciat, quænam fuerit Petri fides, quid opus
 est hodie illo charismate, cum id satis ex scrip-
 tis Apostolicis cognoscere possimus? Sed cur
 nō expendimus, quàm aptè de Petri charisma-
 te loquaris? Nam nos esse certos de fide vel Pe-
 tri, vel nostra, hoc non est in Petro (mi Franci-
 sce) sed in nobis: ac proinde nō est charisma Pe-
 tri, sed est nostrum charisma, nempe eorum o-
 mnium, in quorum animis Deus hęc cognitio-
 nem ac fidem ingenerat. Ex quibus vides, te de
 charismate loquentem, nunquam quid sit cha-
 risma intellexisse: ita enim de Petri charismate
 loqueris, vt iam nō sit Petri charisma, sed alio-
 rum.

rum. Quomodo enim nos certos de fide red-
dit Pontifex? num agens in cordibus nostris, &
certitudinem illam fidei nobis ingenerans? At
hoc est opus solius Spiritus sancti, vt mox dice-
mus. Quid sibi vult etiam quod ais, nos tùm
demonum esse certos de veritate Dei, quando
confessio nostræ fidei, cum confessione Petri,
& eius successoris consentiet? Vis igitur no-
stram fidei confessionem existere ante illam
collationem, siue comparisonem fidei cum fi-
de Petri. Vnde, obsecro, petetur nostra prior
illa fidei confessio? nonne ex scriptis Petri, & a-
liorum Apostolorum? Itaque vel ex tua defi-
nitione patet, charisma Petri, de quo loqueris,
& pertinere, nõ ad formandã, sed ad confirmandã
& examinandam Ecclesiæ fidem. Atqui quum
Christus diceret, se ædificaturum Ecclesiam
super hanc Petram, loquebatur de formanda
fide Ecclesiæ, & verbum *ædificandi* hoc signifi-
cat. Quare nos ita ex Turriani definitione, in
Turrianum ipsum concludamus: Petram illam,
super quam Christus dixit se ædificaturum
Ecclesiam, non esse Petrum, nec Petri charis-
ma, quemadmodũ Turrianus somniauit, quip-
pe verò Spiritus Dei charismate & dono hac
in parte destitutus. Ac ne ampliùs vageris
in fidei nostræ certitudine (vt ita dicam) quæ-
renda in cathedra tui Pontificis, audi quem-
admodum fidei nostræ *πληροφορία* non aliun-
de, quàm ab efficacitate Spiritus sancti
haberi possit. Sic enim Paulus. Qui nos

2. Cor. I. inquit, cōfirmat vobiscum in Christum, & qui
 vnxit nos, De^s est: qui etiā ob signavit nos, de-
 ditq. arrhabonē Spiritus in cordib^{us} nostris. Itē:
 Eph. I. In quo etiam credentes ob signati estis Spiritu
 I. Ioan. 2. promissionis sancto, qui est arrhabo hēredita-
 tis nostræ. Item: Vos (inquit Ioannes) vnctiōnē
 I. Theff. I. gelium nostrum, inquit Paulus, constitit apud
 vos non locutione duntaxat, sed etiam virtute,
 tum in Spiritu sancto, tum in certa persuasione
 multa, *ὡς ἀληθοφωρίαι*, inquit.

Nunc progrediamur vlteriùs, & hęc tua ver-
 ba expendamus. Petrum, inquis, posuit Chri-
 stus, vt esset regula fidei orthodoxa, de qua di-
 xit Apostolus ad Philipp. Et in eadem perma-
 neamus regula. Hic, Turriane, volo contrectes
 palpabilem inscitiam tuæ ratiocinationis, si-
 quidem hęc ratiocinatio dicenda est. Nā quo-
 modo fides Petri, aut Petrus credens (vt loqui
 soles) potest esse regula nostræ fidei, nisi pro-
 pter illam doctrinam, cui credidit Petrus, &
 quam ipse credendam nobis tradidit? Etenim si
 est regula nobis proposita, ergo à nobis videri
 & cognosci potest: alioqui non potest esse re-
 gula: Nos autem possumus id quidem cognos-
 scere, & videre quod Petrus credidit, quoties
 videlicet in scripta Apostolorum intuemur: si-
 dem verò ipsius Petri, qua credidit in Christum
 filium Dei viuentis, videre non possumus: ne-
 que si hodie in terris nobiscum versaretur, vi-
 dere possemus. Est enim folius Dei fidem ho-
 minum,

minum, & eorum intimas cogitationes intro-
 spicere. Quare si fides qua Petrus credidit, vi-
 deri & cognosci non potest, non igitur potest
 esse fidei nostræ regula. Atque omnino velis
 nolis, doctrinam intelligas necesse est, quum
 loqueris de regula nobis proposita. Quinetiam
 quum dicis oportere, vt confessio nostræ fidei,
 cum confessione fidei Petri consentiat, quid
 intelligis nomine confessionis Petri? nonne id
 quod confessus est, & quod credidit Petrus? o-
 mnino ita necesse est. Tandem igitur aliquan-
 do cognosce, confessionem Petri significare,
 non actionem Petri confitentis, sed id quod
 Petrus confessus est, nempe Christum filium
 Dei viuentis, super quem, vt diximus, fundata
 est Ecclesia: atque id teipso dicente & scriben-
 te, licet contrarium dicere, & scribere coneris.
 O admirandam vim veritatis, quæ aduersarios,
 suis ipsorum laqueis implicat, suis gladiis iugu-
 lat, & illos eò tandem adigit, vt quum maximè
 mentiri volunt, tum maximè det testimonium
 veritatis! Quid enim aliud, Turriane, quum ci-
 tas locum ad Philippenses (quem tamen non
 rectè intelligis) quàm, relicta tua ac prodita, in
 nostram dilcedis sententiam? In eadem, inquit
 Paulus, permaneamus regula. Nolo multis re-
 futare, quod regulam de Petro intelligis. Hoc
 enim merum est somnium, sed mihi satis est,
 quod regula apud Apostolum doctrinam si-
 gnificet: sic enim paulò antè. Quotquot, in-
 quit, perfecti sumus, hoc sentiamus: quod etiam

Philipp. 3.
 versu. 15.

In Epist.
ad Phil.
hom. 12.

In Ep. ad
Philip.
cap. 3.
ibid.

Apoc. 1.

In Gen.
hom. 3.

Ad voluf.
Epist. 5.

agnouit Chrysoſtomus ita locum Pauli expo-
nens: Vides, inquit, quod regulam vult eſſe mā-
data: Regula, nec addi ſibi quidquam, nec demi-
ſtinet: alioquin hoc ipſum, quod regula eſt, a-
mittit. In eadē regula permaneamus, hoc eſt,
eadem fide, eodē præſcripto. Hæc ille. Et Hie-
ronymus locum intelligit de perfectione noui
Teſtamenti. Ambroſius autem de veritate E-
uangelij: Atque omnino fides Petri qua crede-
bat, non potuit eſſe regula noſtræ fidei, nō in-
quam, *πίστις*, ſed *τὸ πῶς*, nempe id quod credit.
Sed quid multis opus eſt tu ipſe pagina libri tui
99. tuam illam regulam, & Cathedrā Petri re-
fers ad interpretationem, & intelligentiā Pō-
pturæ, ergo ad doctrinā. Sed vos Monachi Pō-
tificis aſſetatores, relicta illa regula, de qua Pe-
trus locutus eſt, regulam Leſbiam proponere
ſoletis, quam ad nutum veſtri Pōtificis ſecutiſ-
dum eius potentiam, & pluſquā regum prin-
cipatum defendiſtis, hoc eſt, eius errores veſtris
etiam erroribus cumulatiſtis. Poſtremò quā Scri-
pturam vocas Delphicum gladium ob inopiam
fabricatū, niſi adſint veſtræ illæ locupletiffimæ,
ſcilicet, Traditiones, & niſi tui Pontificis acce-
dat interpretatio: blaſphemiā vomis, quam (ni-
ſi reſipiſcas) vlcifcetur ille, quem vidit Ioannes
emittentem ex ore gladium vtrinque acutum.
Rectè enim Scripturam theſaurum appellauit
Chryſoſtomus, cui tu tamen inopiā obiciſ, eò
quòd tui Pontificis opibus aduerſatur: ſed illa
vera eſt fidei noſtræ regula, qua vt aliquā do-
diſt

xit Augustinus, prava corriguntur, & parva nutriuntur ingenia: cui doctrinæ est inimicus, vel qui errando nescit eam esse saluberrimam, vel qui odit ægrotando medicinam. Hæc Augustinus, nobis verè Turrianicū ingeniū describens.

TURRIANVS.

Dicis, Antoni, eos qui vera fide amplectuntur Christum filium Dei viventis, ita super Petram edificari: sed falsa est hæc interpretatio, & à te inuenta. XIII. Pag. 96.

Qui dicit, inquis, fideles super fidem Petri fundari, is dicit, substantiã super accidens fundari: vix tenere risum potui, cum ad hunc locum veni. Quæ- Pag. 97.
tione risum potui, cum ad hunc locum veni. Quæ-
tore abs te, Antoni, confessio fidei in Petro, nonne fuit
accidens? At dicis fideles fundari super confes-
sionem fidei, quam edidit Petrus.

SADEEL.

Veram esse hanc interpretationẽ, nec à me inuentam, ex superioribus satis manifestum esse arbitror: ne superfluis repetitionibus lectorib. molesti simus: hinc tantum adscribã quæ Paulus dixit de firmitate fidei Colossensiu, quã non in Petro, sed in Christo collocabat, his verbis: Gaudens ac cernens soliditatem vestræ in Christum fidei: Sicut igitur accepistis Christum Iesum Dominum, ita in eo incedite, radicati & superstructi in eo, ac confirmati fide, sicut edocti estis, &c. Sed iam venio ad risum tuum Sardonium, dũ ais te vix tenere risum potuisse, Col. 2.

260 AD REPET. TYRR. SOPHIS.
quum legeres, quod scripsi de substantia super
qualitatem non fundanda. Quia verò, (inque-
bat aliquando Augustinus) sæpe ridētes phre-
netici, nō aliis risum, sed fletum potiùs, & mi-
sericordiam mouent, quippe quòd postquam
de potestate exierunt, vim morbi sui non sen-
tiant: videamus, Turriane, an ille tuus risus, quē
vix tenuisti, ad illorū phreneticorū risum pro-
ximè accedere videatur. Sic igitur, non iā ridē-
do, sed seriò me interrogas, annò existimē cō-
fessionem fidei in Petro fuisse accidens. Cū
autem affirmem Ecclesiam ædificatā super cō-
fessionem Petri, inde vis ex meis verbis efficer-
re, substantiam fundari super accidens. Scilicet,
Turriane, præ risu nō potuisti mea legere, qui-
bus ego ita apertè explico sententiam meam, vt
nihil loci reliquerim tuæ fallaciæ *παρά τὴν ὁμολο-
μίαν*, in quam identidem recidis. Sic enim scri-
psi in principio solutionis: Ecclesia ædificata
est super eam Petram, quam Simon Petrus cō-
fessus est, id est, super filium Dei viuentis, non
autem super ipsum Petrum, &c. Ex quibus pa-
tet, te esse cornutum, & ridiculum Sophistam,
qui, vt homonymiā falleres, confundisti confes-
sionem Petri, vt fuit actio Petri confitentis,
cum confessione Petri, hoc est, cū eo quod Pe-
trus confessus est: quæ confessio, est Christus
filius Dei viuentis. Nam *ὁμολογία*, & *τὸ ὁμολογῆμα-
νον*, siue *ὁμολογητόν* longe differunt, quæ tu vel ig-
norantia, vel dolo confundisti: dicitur enim vna
fides, hoc est, vna eadēque doctrina, quæ in
Ecclesia

Ecclesia Dei creditur. Et Apostolus ad Hebræos, Teneamus, inquit, confessionem, hoc est, doctrinam quam profitemur, & multa alia consimilia, quæ non meministi, scilicet tum nimis in ridendo occupatus. Heb. 4.

TURRIANVS.

Obiicit ita potius dicendum fuisse, Petrum debuisse confirmare suos fratres, quia Petra fuit: XV.
Pag. 100.
at Gen. 17. Appellaberis Abraham, quia patrem multarum gentium constitui te: sic quia Simon Iona erat futurus firmamentum Ecclesiæ, idcirco appellatus est Simon Petrus, quasi Petrus Petrus.

SADEEL.

TV planè evertis ipsam structuram verborum Christi. Nam si, quia Simon futurus erat firmamentum Ecclesiæ, ut dicis, idcirco appellatus est Petrus, certè non sic Christus diceret, Tu es Petrus, & super hanc Petram. Sed ita potius: Super hanc Petram ædificabo Ecclesiã meam, idcirco tu vocaris Petrus: Aliud autem est, esse, aliud vocari. Siquis enim roget, cur multæ gentes natæ sint ex Abrahamo, num respondebis id factum, quia vocatus est Abraham? minimè, credo: sed potius si rogem, cur vocatus sit Abraham, tum rectè dices, id eò factum, quòd esset futurus pater multarum gentium. Cæterum Simonem fuisse dictum Petrum, quia
r. iij.

futurus erat Ecclesiæ firmamentū, sepe quidem dicis, sed nūquam probas, nec vnquā probabis, quantumuis licet vrgeas Petrum petram, vt loqueris, pro vna, scilicet, petra, duas significās: ipse penè dum has petras verfas, in petram omnis sensus expertem verfus.

TVRRIANVS.

XVI.

Pag. 101.
102.

Firmitas fidei Petri non transit iure successionis, sed iure vicariæ ordinationis, & consecrationis: quia qui ordinatur Episcopus in sede Petri, Charisma fidei Petri accipit.

Pag. 102.

Si ordinatio Lutheri Presbyteri donum personale fuit, non potuit transire ad alios, vt inquis: si autem fuit donum priuatae personae, ad communem vtilitatem datum, cur idem nō dicemus de Petro, & de Petri successore?

Christus promisit edificaturum se Ecclesiam super Petrum, non tantū dum viueret Petrus, sed etiam post mortem eius: Ergo Charisma firmitatis fidei Petri transit ad successores.

SADEEL.

Hic tuo more narras tua somnia, & quod grauius est, non dubitas ea reiicere, quae reliqui Pontificij adhuc tenuerunt, & omnibus tenendum tradiderunt. Negas enim charisma Petri transire ad Pontifices iure successionis, sed, inquis, iure vicariæ ordinationis. O subtile disputatorem! Nimirum tollis genus, vt ponas speciē. Quid est enim vicaria ordinatio? nōne quū aliquis in vicē & locū alterius ordinatur? &

hæc

hæc nōane est species successionis? Certè subla-
 ta successione, tollitur vicaria ordinatio, quæ ef-
 fend potest, nisi quis succedat & sufficiatur in
 locum alterius. Cæterùm iam sæpius dictum
 est, firmitatem fidei Petri, & charisma Petri, &
 cætera huiusmodi esse personalia, adeò vt tran-
 sire ad alios non possint: virtus enim Petri, non
 potest esse virtus Pontificis, quemadmodum
 (est enim contrariorum eadem doctrina) vitia
 vnius Pontificis non possunt esse vitia alterius
 Pōtificis, licet cōcurrant & consentiant sæpi-
 simè in iisdē vitis. Porro, quid tibi vis dum to-
 ties nobis inculcas vicariam illam ordinatio-
 nem? Vnde tandem illam ordinationem petis?
 Vbi est verbum Dei? Vbinam ordinatio ista vi-
 caria instituta est? Quibus verbis? Quo præscri-
 pto? Recurres fortasse ad tuam cantilenam: Tu
 es Petrus, & super hæc Petram, &c. Sed ego ni-
 hil hîc audio de ordinatione. Etenim nec Pe-
 trus, nec Petra ordinationem significat. Præter-
 rea si omnia tuæ causæ præsidia in vna illa vi-
 caria ordinatione collocas: dic mihi, quo iure
 Cardinales Pontificem ordinant Petri succes-
 sores? Profer si potes aliquod Dei verbum: At
 ego vel inde colligo Pontificem non esse Petri
 successorem, quia Petrus ab hominibus ordina-
 tus non est, tuus autem Pōrifex ab hominibus,
 (& quibus hominibus?) ordinatur (siquidē ver-
 bum ordinandi locum habere potest in tanta
 rerum perturbatione) & quidem sine verbo
 Dei ordinatur.

De ordinatione Lutheri quid obiicias non intelligis, nec enim dicimus vel Lutheri, vel vilius cuiusquam Ministri ordinationem transire ad successores. Nam vocatio Lutheri, fuit Lutheri propria: quod idem de omnibus Ecclesiarum Pastoribus dicendum est: suam enim quisque ordinationem habet, quatenus est ordinatus Pastor Ecclesiarum. Nec verum est, quod ais, donum ad communem utilitatem datum, transire ad successores. Nam donum scientiarum, & intelligentiarum est quidem datum ad communem utilitatem his & illis Pastoribus, sed non propterea donum illud personale transit ad successores. Sed quia tu longè aliter existimas de tui Pontificis ordinatione, quæro abs te, vnde nam ista Pontificis ordinatio nata sit, & quo modo ad vos pervenerit, atque etiam in vestra maneat Ecclesia. Num ordinatio vicaria Pontificis transit etiam ad successores? At non potest: aut enim ordinatio eam significat, qua unusquisque Pontifex ordinatur (quæ Leo Papa Assumptionem vocat in suis sermonibus) & tunc eiusmodi ordinatio non transit ad successores: nec enim ordinatio Leonis est ordinatio Gregorij, vel Sixti, vel Anacleti. Aut significat ius ordinandi: quod quidem si dicis ad successorem transire, sequetur vel Cardinales esse Successores Pontificis, vel eos sine iure ordinandi, Pontificem ordinare, quod posterius est verissimum. Quare si quod ius ordinandi transiret ad successores (ut vultis) sequeretur solos Pontifices habere ius ordinandi

di alios Pontifices, quod tamē contrā fit à vo-
 bis. Quinetiam miror quī possint ista conue-
 nire, quum dicitis Petrum ordinasse Clementē
 successorem, & tamen apud vos non Pontifex
 à Pontifice, sed à Cardinalibus ordinatur. Ex
 quo fit, vt Clemēs Petro non successerit in iu-
 re ordinandi: aut si successit, reliqui deinceps
 Clementi non successerint. Ius enim ordinan-
 di est penes solos Cardinales, & eo iure (vel hac
 iniuria potius) iam pridem vtuntur. Sed est &
 aliud valde exitiosum, tum vicariæ ordinationi,
 tum ipsi etiam charismati, cuius tamen respec-
 tū dicit Petrum Petrū appellatum. Nam
 quoties apud vos Pontifex è viuis sublatus est,
 dic, amabò, in illo vestro interregno, quū nul-
 lus adhuc successor ordinatus est, vbinam gen-
 tium manet & residet charisma Pontificale?
 Quum enim esse non possit, ex tua doctrina,
 nisi in Petro, & in eius successore: reuolātne ad
 Petrum in cœlum, quādoquidem non habet in
 terris, vbi conquiescat? At Petrus non iam po-
 test esse fundamentū illud visibile, quod quæri-
 tis: & nisi sit in terris istud charisma, nusquam
 erit: nec porrò potest esse in terris quādiu Pe-
 tri successor in terris non est. Quid igitur fiet
 de isto charismate? Vbinā erit? vbi delitescet
 tantisper dum nouus Pontifex ordinatur? num
 obsecro in Pasquillo & Marforio, duabus im-
 moris Ecclesiæ vestræ columnis? Fatere igitur,
 Turriane, charisma istud vestri Pontificis, toto
 illo temporis spatio esse inter mortuum, donec,

Cardinalibus post numeratam pecuniam tandem conspirantibus, reuiuiscat. Quid verò de Antipapis dicemus? quàm, obsecrò, tum misera est conditio charismatis Pontificalis, quippe quod modò in duas, modò in tres partes scèdè laceratum distrahitur? quàm autem inferior est Ecclesiæ vestræ conditio, quàm pro vno tria habeat fundamenta, eaque inter se contraria & conflictantia, adeò vt vestrum istud ædificium valdè conquassatum esse oporteat.

Postremò quum ais Christum promississe, se ædificaturum Ecclesiã super Petrum, non tantum dum viueret Petrus, sed etiam post mortem, tuo more nugaris, & principium petis. Sed vel inde colligere debuisti, Ecclesiam non potuisse fundari super Petrum, quandoquidem Petrus erat mortalis, immortale autem esse oportet Ecclesiæ fundamentum.

TVRRIANVS.

XVII. **D**plex est Petra: una per virtutem propriam
Pag. 108. solida, altera per participationem soliditatis prioris Petre, ex Leone Pontifice. Leonis verba sunt: Ecclesiæ meæ cœlo inserenda sublimitas, in cuius fidei firmitate consurget.

Pag. 109. Petrus ædificat Ecclesiam super Christum fundamentum virtutis propria, Christus verò ædificabit Ecclesiam super Petrum, alterum scilicet fundamentum virtutis, non propria, sed communicata. Super firmitatem ergo fidei, quam Petrus de Christo confessus est, & confitetur in suo successore, pro qua Dominus ne deficeret rogauit, permanet ædificatio

S A D E E L.

Istam distinctionem iam antè euertimus supra sect. 2. vnum addam, dictū istud Leonis intelligēdum esse de Christo filio Dei viuētis, in quem Petrus credidit, & quem confessus est: adeò vt Papa ille melius sit locut⁹, quàm fortasse cogitarit. Nam introducēs Christū loquentem, & compellantem Petrum: Ecclesiæ meæ cælo inferēda sublimitas, inquit, in huius fidei firmitate cōsurgit: hanc cōfessionē fidei portæ inferi non tenebunt, & super hanc fortitudinem æternum extruā templum. Hæc Leo: quæ proculdubio intelligēda sunt de fide Petri, hoc est de eo in quem credidit Petrus: alioqui esset ingens blasphemia *ἀντιφατικῶς* opposita his Pauli verbis clarissimis, In quo, nempe Christo, inquit, totum ædificium congruenter coagmentatum crescit, vt sit templū sanctum Domino. Præterea nihil tale cogitans Turrianus, suū Leonē aduersus seipsum produxit: adeò vt ipsius sententia ab isto Leone euersa, ac discerpta esse videatur. Num enim oblitus est se negare Pontificem esse vel caput, vel fundamentū Ecclesiæ electorum? Sic tamen Leo: Ecclesiæ meæ cælo inferēda sublimitas: Loquitur ergo de Ecclesia in cælum inferenda, ac proinde de Ecclesia Electorū. Quid porrò tibi vis, Turriane, his potestremis verbis? Super firmitatē fidei, inquis, quā Petrus de Christo confessus est, & cōstitetur in suo successore, pro qua Dominus ne deficeret

Eph. 2.

rogavit, permanet ædificatio Ecclesiæ à Christo in Petro instituta. Nónne verò sic vna litura deles ea omnia, quæ hæcten* de Petri charitate disputasti? Fateris enim Ecclesiam esse ædificatam super firmitatem fidei, quam Petrus confessus est de Christo: nempe esse Christum filium Dei viuētis, quem propterea, velis nolis, cogeris admittere, esse fundamentum illud Ecclesiæ, de quo ipse Christus apud Matthæum locutus est.

TVRRIANVS.

XVIII.
Pag. 110.
111.

Ergo, inquis, Ministerium Petri, idem est quod Petrus: at Ministerium & Ministrans Relata sunt. Ergo Ministerium non est sine Ministrante. Quare Petrus cum Ministerio suo, siue Petrus ministrans est fundamentum Ecclesiæ. Academiam tuam appello, vt te ad discendas Aristotelis Categorias releget. Sic ex arte tua licebit argumentari. Si Ioannes est Dominus, ratione habitudinis ad seruum, serui similiter vt habitudo ad seruum sit idem quod Ioannes.

Negas fidem Petri idem esse quod Petrus habens fidem: Quis, nisi tu, ignorat, albedinem cum pariete, idem esse atque parietem album.

SADBEEL.

Hiccine est fructus diuturni tui silētij, Turriane, vt post tuas trium annorum meditationes, nobis tam egregiè Relatorum naturam describeres? Nec te pudet Academiam meam appellare, vt me ad Aristotelis Categorias releget? Vtinam eas verò aliquando didicisses, vt ita me-

ta melius disputares! Ministerium, inquis, Petri,
 & Petrus ministrans Relata sunt: atque ita pro-
 dis, te nescire quid sit Relatio. Nec enim ea que
 sunt secundi generis Relatorum confundenda
 sunt cū Relatis Tertij generis: qua de re in pri-
 mo Scripturæ loco sect. 14. fusiùs à nobis tra-
 ctatum est. Etenim qui dicit Ministerium Pe-
 tri, esse Petri ministrantis Ministerium, ita vt
 ministerium ad ministrantem referat, ille ἀδελ-
 φῆ, vt verbo Aristotelico vtar. Quamobrem ita
 dicendum est, ex verè Philosophiæ præceptis, nõ
 ex inscitia Turrianiæ somniis: Ministerium
 referri ad ministrabile (vt ita dicam) seu ad id
 quod ministrari potest aut debet, in Tertio ge-
 nere Relatorũ, vt sit τῷ ἄλλου πρὸς ἄλλο (inquit Phi-
 losophus) ministratẽm verò referri ad id quod
 ministratur in Secundo genere Relatorum, vt τὸ
 θερμαινόν πρὸς τὸ θερμαινόμενον: alioqui, necessariò tibi
 constituendi sunt tres termini Relationis: nõ pe-
 Ministerium, Ministrans, & id quod Ministra-
 tur, cum in Relatione duos tantũ esse termi-
 nos oporteat. Sic Scientia non refertur ad sciẽ-
 tẽ, sed ad ἐπιστητὸν & quanquam verũ est, Scientiã
 esse scientis scientiam: non tamẽ Sciẽtia ad sciẽ-
 tẽ refertur, vt dixi, sed ad scibile: adeò vt sciẽtis
 sciẽtia vnũ terminũ constituat, nõ duos in hac
 Relatione. Quod quia nõ intelligis, idcirco me-
 tris naturã Relatorũ, ex vulgato loquẽdi more,
 vt que quotidiano sermone cõiungũtur, ea pu-
 tes vinculo Relationis esse cõiũcta. Nec minus
 ridiculum est quod dicis de habitudine domini

270 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
ad seruū, quasi Ministerium sit habitudo, quod
tamen dicis Relatum esse, ac propterea ipsam
Relationem, & *ἑστίν* siue habitudinem (vt lo-
queris) cum ipsis Relatis, hoc est cum ipsius
Relationis terminis confundis. Sed de his ha-
ctenus, ne extra metas instituti nostri vagari
videamur. Venio ad tuam hanc propositionem:
Petrus, inquis, cum ministerio, siue Petrus mi-
nistrans, est fundamentum Ecclesiæ. Omitto
quæ iam dixi de tuo errore circa naturam Rela-
torum: Hoc nunc vrgeo, perperam dici Petrum
Ministratorem esse fundamentū Ecclesiæ: quum
Petrus non sit amplius ministrans. Quare sic
nos hoc tuum argumentum in te retorquemus.
Si Petrus non potest esse fundamentum Eccle-
siæ, nisi ministrans, & cum ministerio, vt lo-
queris: Ergo Petrus non est amplius fundamē-
tum Ecclesiæ, quia Petrus non est amplius mi-
nistrans, nec cum ministerio. Neque mihi tuos
Pontifices obiicias, quos dicis esse Petri succes-
sores: quia Pontifex ministrans, non est Petrus
ministrans, & vicissim Petrus ministrans, alius
est à Pontifice ministrante: non tantum quia
Petrus Christo ministravit, tui verò Ponti-
fices suis cupiditatibus inserviunt, & mini-
strāt: sed etiam quia Petrus ministrans, fuit v-
nus numero.

Eiusdem est *ἡ τὴν ἀλβανότητα*, quod addis, fidem
Petri idem esse, quod Petrus habens fidem,
quemadmodum albedo cum pariete, idem est,
quod paries albus. Et quia rogasti Academiam
meam,

meam, vt me ad Categorias relegaret (cuius ite-
 neris te mihi socium adiūgi valdè è re tua fue-
 rit) ego vicissim te relego primùm ad illas ipsas
 Categorias, vt videas Substantiam esse à Qua-
 litate distinguendam, deinde te relego ad τὰ πρὸ
 τῶν κατὰ φύσιν: vt ibi discas, Accidentia non esse
 cum subiectis, sed in subiectis. Præterea non le-
 uiter peccas, dum substernis Accidens Substan-
 tia, quod contrà factum oportuit. Sic enim e-
 nuntias: Albedo cum pariete idem est, quod pa-
 rietis albus. Illa igitur quæ dicis falsa sunt, & ἀπαι-
 ῶσα omnia. Falsum est enim fidem Petri esse
 Petrum, & albedinem esse parietem, alioqui (vt
 iam tibi antea obiecimur) Substantia non differt
 à Qualitate. Sed vos scilicet, quibus parietes de-
 à albi (de quibus loquitur Scriptura) tanto pe-
 re placet, hæcere soletis in iis, quæ exterius ap-
 parent, vera rerum substantia neglecta. Quine-
 tiam non animaduertis, te tuo more sententiam
 tuam funditus euertere, quum ita disputas. Nā
 quemadmodum albedo huius parietis, non po-
 test esse albedo alterius, quia est in individuo: i-
 ta fides quæ in Petro est (non, cum Petro, vt
 planè imperitè loqueris) nō potest esse alterius
 fides: ac propterea fides Petri nō transit ad suc-
 cessorem. Atque hæc de tuis hPhilosophicis ob-
 iectionibus, quibus manifestè declaras, te, cum
 ita de fundamento Ecclesiæ disputas, ignorare
 prima tum Theologiæ, tum ipsius Philosophiæ
 fundamenta.

TVRRIANVS.

XIX.
Pag 112.

Dicis nullum aliud ministerium in Apostolis fuisse, præter ministerium Apostolatus. Demus hoc, sed quomodo probas non fuisse in ministerio Apostolatus principatum siue primatum Apostolici ministerij in uno tantum? Dicit enim hæc fundamentum Dei firmum stat, habens hoc signum: Item, tu es Petrus, &c. Item, Rogavi pro te, &c. Item, pasce oves meas, &c.

2. Tim. 2.

Matth. 16.

Luc. 22.

SADEEL.

Qvandoquidem fateris nullum aliud in Apostolis ministerium fuisse, præter ministerium Apostolatus: cōfecta res est. Nec te iuvat hæc tua interrogatio: Quomodo probas, inquis, non fuisse principatum in ministerio Apostolatus? Imò verò, Turriane, quomodo tu probas fuisse? aut quomodo id probari vnquam possit? Sic enim ego te vicissim interrogo: iste principatus Petri in Apostolatu (quem tu fingis) estne de ministerio Petri, necne? Si non est de ministerio, cur ergo paulò ante dicebas, Petrum cum ministerio suo, siue Petrum ministrantem esse fundamentum Ecclesiæ? Si est de Ministerio: Ergo nullus est alius principatus Petri, quàm reliquorum Apostolorum: quia fateris (quod etiam negare non potes) Petri ministerium non fuisse aliud, quàm ministerium Apostolatus. Constat autem reliquos Apostolos habuisse illud ministerium Apostolatus, alioqui non fuissent Apostoli. Porro locus quæ

citas

citas ex Paulo ad rem non pertinet : denique in locis quos profers ex Matthæo, Luca, & Iohanne, nihil aliud quàm principium petis.

TURRIANVS.

Ephes. 2. Superstructi super fundamentum Apostolorum & Prophetarum &c. Ais esse doctrinam Apostolorum & Prophetarum: at ego dico esse doctrinam Christi, ab Apostolis predicatam. Non enim intelligit doctrinam Apostolorum, quæ est *νόμος*, sed doctrinam Christi, quæ est *διδάχαις*. XX.
Pag. 114.

SADEEL.

Mirum acumen ingenii tui, Turriane! At quum dico doctrinam Apostolorum, intelligo doctrinam quam Apostoli tradiderunt atque docuerunt: & hæc doctrina, est doctrina Christi, quia Christum ipsum comprehendit, & nobis exhibet. Itaque hæc non pugnant, esse doctrinam Christi, & esse doctrinam Apostolorum. Sic enim locutus est Lucas: Erant, inquit, perdurantes in doctrina Apostolorum: sed tu confundis *διδάχαις* cum *νόμῳ* quia neutram habes. Atque ita disparuit tua fallacia *παρὰ τὴν ἀποστολικήν*. Act. 2.

TURRIANVS.

Lapidem angularem, ἀκρογωνιαίον, imum, pessimè interpretatus es: Cur môstra loqueris, & quod est capitis, hoc pedibus tribuisti? Ecclesia habet fundamentum sursum. Apoc. 21. & Christus non est fundamentum substratum alijs fundamentis, sed cui alia substernuntur. Cur non aspexisti in locum Pauli ad Ephes. 4. ut crescamus, inquit, in illo per omnia, XXI.
Pag. 116.
& 117.

qui est caput, Christus. Si totum corpus compactum & connexum est ex capite Christo, & totum corpus non est sine capite, est igitur in toto corpore caput sub illo capite Christo.

Petrus non est caput anguli in edificio Ecclesia, sed caput Super quod, tanquam super Petram, virtute illius lapidis angularis surgit edificium, & fabrica Ecclesia que Sub eo est.

S A D E E L.

NON mea est interpretatio, sed doctissimo rum interpretum, à quorum authoritate tua me isthæc monstra, quæ loqueris, non duellent. Vocabuli Græci vim, miror te ignorare, qui toties Græcissas, addo etiam, qui toties, saltem verbo tenus, philosopharis. Nam potuisti sexcenties videre apud Arist. ^{ἀξρον} dicitur Subiectū quàm Attributum: nimirum ^{ἀξρον} est extremum, quodcūque illud sit, siue summum, siue infimum, quod etiam patet ex Marco, (vt ad nostros reuertamur) his verbis: ^{ἀπ' ἀξρον γὰρ} ^{ἔως ἀξρον ἔπαυ.} Itaque spectanda est locorum circumstantia. Cū autem hîc vsurpetur similitudo ædificij, & Christus dicatur lapis ^{ἀξρον} in quo ædificium crescit (inquit Apostolus ver. 21) certè verbum crescendi postulat, vt hîc ^{ἀξρον} significet imum: ædificium enim non dicitur crescere deorsum versus. Singularum autem similitudinum rationes obseruandæ sunt in Theologia, ad eò vt licet verba maximè repugnare videantur, tamè res vna eadèmq̃ intelligenda sit. Nam Christus dicitur caput, & fundamentum, varia similitudine: quatenus caput,

Mar. 13.

summus est; quatenus fundamentum, imus est:
& tamen ita summus est & imus, ut sit vita, vir-
tus & firmitas Ecclesiæ. Iuxta hanc similitudi-
nem fundamēti, quod imum est, dicuntur fide-
les superstrui & superædificari in Christo.

Nec verum est quod ais, fundamentum Eccle-
siæ ita describi ab Ioanne in Apocalypsi, ut sit
sursum: imò contrà, ita describit fundamēta, ut
sint ima non summa, sicut existimas. Itaque præ-
clare Chrysostomus hunc Apostoli locum ita
aliquando explanabat. Paulus, inquit, Christū
nunc quidem supernè totū corpus continentē,
& conferuantem, nunc verò infernè, & structu-
ram sustinentem, & radicem existentem indu-
cit. Hæc ille: quē si legisses, non ita quasi men-
te incitatus exclamasses, me monstra loqui.

Ego enim non alia monstra loquor, quàm quæ
aliquando Chrysostomus locutus est. Sed vi-
deamus monstrane potius loquaris, qui funda-
mentum supra tectum collocas. Ecce enim bel-
la tua & secū consentiens ratiocinatio. Petrus,
inquis, est caput, super quod, tãquam super pe-
tram, virtute lapidis angularis, surgit ædificium
Ecclesiæ, quæ sub eo est. Certè si Petrus, ut di-
cis, est secundaria illa Petra, quæ in ædificio
Ecclesiæ est sub Christo, & fundamentum Ec-
clesiæ est sursum, ut vis: sequitur ipsam Eccle-
siam esse etiam sub Petro. Quid igitur hæc-
tenus fecisti, mi homo, qui centies hæc mihi ver-
ba Christi obiecisti: & super hanc Petram æ-
dificabo Ecclesiam meam. Et Petram illam,

*Eph. 2.
Coloss. 2.*

*In Epist.
ad Eph.
Hom. 6.*

dixisti esse Petrū: ita ex teipso efficitur, Petrū esse sub Ecclesia, si Ecclesia est super Petrum. Petrus igitur non est intermedius inter Christum & Ecclesiam, quādoquidē est sub Christo, & sub Ecclesia: nisi fortē existimas esse duplex fundamentum, vnum super ædificium, alterum sub ipso ædificio: itēque vnius corporis duplex esse caput, vnū super reliqua membra, alterū sub ipsis pedibus. Hæc sunt monstra scilicet, quæ loquitur Turrianus, & quæ refellit Antonius. Porro nōne ipse millies dixisti, Ecclesiam ædificari super Christum, tanquam super fundamentum virtutis propriæ? atque ita nōne Ecclesiæ Christum substernis, vt ab eo Ecclesia fulciatur? Sed tibi *SVPER* & *SVB*, quæ tum video, idem sunt. Seruate vobis istam rationem ædificandi, Turriane, vos enim Ecclesiam à summo ad imum ædificatis, hoc est, Ecclesiam, quantum in vobis est, demolimini atque diruitis.

TVRRIANVS.

XXII. *Omnes Apostoli fundamenta sunt Ecclesiæ, quatenus omnes in predicatione verbi, Christum posuerunt fundamentum. Quid autem prohibet, quin vnum ex istis fundamentis fuerit Petrus, super quam Christus Ecclesiam suam edificauerit? ut ait Basilus in Esa. cap. 2. Ecclesia, inquit, Dei, viuentis, cuius fundamenta sunt in montibus sanctis, edificata est super fundamentum Apostolorum & Prophetarum: vnus ex his montibus fuit Petrus, quem Petram appellauit propter firmitatem maxime*

nam fidei, propter infractum robur animi, ad non cedendum inflictis plagis tentationum: super quam Petram promisit aedificare Ecclesiam suam.

SADEEL.

Agnoscis omnes Apostolos esse fundamenta Ecclesiæ, quatenus Christum posuerunt fundamentum. Quid? nonne Petrus Christum etiam posuit fundamentum? cur igitur alio modo dicetur fundamentum, quam alij Apostoli? Verum, inquis, quid prohibet quin unum ex istis fundamentis fuerit Petra, super quam Christus Ecclesiã suam ædificauerit? Mira argumentandi ratio! Si vera est tua sententia, hic non tibi dicendum est, *Quid prohibet?* sed docendum, ita omnino necesse esse, ita Christum verbis expressis declarasse, ita Apostolos omnes agnouisse: atque hoc loco euoluenda sunt omnia tuæ causæ præsidia. Verum enim uero, si tibi omnia concederemus, nihil aliud sequeretur ex tua argumentatione (nempe ex tuo illo loquendi genere; *Quid prohibet?*) quam fieri posse, ut Petrus sit illa Petra, de qua Christus locutus est. Si fieri potest ut sit, ergo fieri potest ut non sit (hæc est natura τὸ δὲ ἢ ἢ) atque ita scilicet ad exitum perducta est præclara tua demonstratio, ex rebus necessariis collecta, qua tu antè gloriatus es. Sed redeo ad illud tuum, *Quid prohibet?* Nèpe hoc prohibet, quod natura non patitur, idẽ uni soli, & pluribus simul tribui. Si Petrus esset fundamentum, esset igitur ratione ministerij, ut supra agnouisti. Et rursus, non a-

liud fuit ministeriū Petri, quàm aliorum Apo-
 stolorum, vt etiam fassus es. Ex quo efficitur, Si
 Petrus esset fundamentum, hoc ipsum habere
 cum aliis Apostolis commune. Ceterum mira-
 ri satis non possam tuum istud loquendi ge-
 nus, quo ædificij ministros, cum ipsius ædificij
 fundamēto confundis, vt tibi obicci in mea so-
 lutione. Ecce enim, Christus ædificat Ecclesiā,
 nēpe adhibitis ministris huiusce ædificationis.
 Eiusmodi imprimis fuerunt Apostoli. Quis
 ergo non videt ita dicendum esse? Christus æ-
 dificat Ecclesiam per Apostolos & Ministros
 suos: non autem, super Apostolos & Ministros
 suos. Sed tu nobis scilicet obicci Basilium af-
 firmantem, Ecclesiam esse ædificatam super
 fundamentum Apostolorum & Prophetarum:
 quid autem hoc ad Petram illam Petri, quam
 tu illi peculiariter tribuis? Nimirum, inquis,
 quia subiicit Basilius, vnum ex illis montibus
 fuisse Petrum: quasi verò id excludat alios. Sed
 quia locum Basilij non satis bene conuertisti,
 & nos (vt identidem repetis) Græcis delecta-
 mur, reponamus tibi verba Græca Basilij, quæ
 nobis recitasti: ἐν τῶν ὀρέων ἦν καὶ Πέτρος. Vnus ex
 his montibus fuit etiam Petrus. Et paulò post
 ἐφ' ἧς καὶ πέτρος, super quam etiam Petram pro-
 misit Dominus se ædificaturum Ecclesiam
 suam. Hæc ille: vbi vides particulam καὶ, à te
 bis prætermittam (quod ea te fortè non dele-
 ctaret) manifestè declarare mentem Basilij, qui
 non Petrum constituit peculiare aliquod fun-
 damen-

ANTON. SADEEL. RESPONS. 279
damentum, sed eum simul cum aliis funda-
mentis coniunxit, nempe cum aliis Apostolis.

TURRIANVS.

XXIII.
Pag. 120.
121. 122.
O bseruemus locos, qui magis in promptu sunt, in quibus aliquid dictū sit *ἵεροχὴν* de Petro. Marc. 16. Dicit discipulis eius, & Petro (non ignoro quid hic canillari possis, si canillationē qua-lemcunque venaris.) 1. Cor. 15. visus est Cepha, & post hoc undecim. (nempe tanquam principi & capiti Apostolorum.) Galat. 1. veni Hierosolymam, ut viderem Petrum, *ἵεροχὴν*, de quo verbo supra. Act. 15. In nobis elegit Deus per os meū audire Gentes Evangelium. Luc. 22. Aliquando conuersus confir- ma fratres tuos. Luc. 22. Reges gentium dominan- tur eorum, vos autem non sic, sed qui maior est in vobis, fiat sicut minor. Si nemo in Apostolis futurus erat maior, neque habiturus *ἵεροχὴν*, non debuit Do- minus sic dicere, sed potius prohibere, ne quis esset, aut haberetur maior & primus. In eandem senten- tiam scribit Marcus. cap. 10.

Vos Pontifici tyrannidem obiicitis: At ille fuit *ἵεροχὴν* pag. 121.
tyrannus, qui fidei vestrae dominatus est, Lutherū
dico tyrannum & homicidam.

SADEEL.

Dixi in hoc Mat. loco nihil dici *ἵεροχὴν* de Pe-
tro: tu vero in alios locos excurris. De loco
f. iij.

Marci, si pręuidisti me aliquid posse dicere, cur
 igitur non occurrebas? Sed maluisti nihil vena-
 ri, quàm frustra laborare. Quis enim non videt
 Petro post lapsum opus fuisse peculiari reme-
 dio, eiusque fidem fuisse magis magisque cõfir-
 mandam? Quinetiam Hieronymus existimauit,
 his verbis significatũ fuisse, Petrũ suo lapsu in-
 dignũ se reddidisse Apostolatu. Sic enim Chri-
 stus, dicite discipulis meis, & Petro. Obiicis ver-
 ba Pauli, Christum fuisse visum Gephæ, ranquã
 principi Apostolorum, inquis. Ridiculum ca-
 put: siccine argumentaris *à τὸ δεικνύμενον*? At Chri-
 stus sese prius patefecit mulieribus, quàm Apo-
 stolis: num propterea mulieres sunt principes
 Apostolorum? De locis Gal. 1. & Act. 15. iam su-
 pra egimus. Luc. 22. hæc verba, Tu aliquando
 conuersus confirma fratres tuos, hoc tantũ ha-
 bent peculiare pro Petro, quòd fœdissimè lap-
 sus fuerit, ac propterea aliquando conuertend-
 d^o. Pomittit igitur Christus, fore vt ex illo lap-
 su resurgat, ac non tantũ confirmetur ipse,
 sed alios etiam sit confirmaturus, nempe Euan-
 gelij prædicatione. Iam si negas, hoc reliquis e-
 tiam Apostolis conuenire, vt fratres suos con-
 firment: aut si negas Petrum ipsum fuisse à Pau-
 lo sustentatum, & confirmatum, quũ in simula-
 tionem prolabi videretur, negas meridie luce-
 re. Quod loquẽdi genus tibi quidem displicet,
 vt vidi in tua defensione, sed tamen verum est.
 Luc. 22. ca: Reges Gentium dominantur eis, vos autem
 non

Hieron. in

16. cap.

Marci.

1. Cor. 15.

Gal. 2.

Luc. 22.

non ita, sed qui maior est in vobis, fiat sicut minor. Ergo, inquis, erat quidam futurus maior, nempe Petrus. Ecquis ferat istum Scripturæ corruptorem? Audi, Turriane, Matthæum, tuum illum paralogismum ita dissoluentem: *Matt. 10.*
 Quicumque voluerit inter vos magnus fieri, sit vester minister, inquit Christus, & quicumque voluerit inter vos primus esse, sit vester seruus. Et Marcus (quem etiam profers) hoc interdictum Christi recitat totidem propè verbis cum *Mar. 10.*
 Matthæo. Ergo apud Lucam esse maiorem: est, velle esse maiorem: idque Matthæo & Marco ita verba Christi exponentibus. Porro, quid hoc ad Petrum? nobis enim initio promiseras, te producturum ea quæ *ἡγάρ ἐξοχῆν* de Petro dicitur: scilicet hîc ne Petrus quidem nominatur. At hoc, Turriane, dictum est *ἡγάρ ἐξοχῆν* aduersus vestrum Pontificem, qui dominatur vt Reges Gætium, & Romanum Episcopatum in Imperium Romanum conuertit. Sed illucescet aliquando ille dies, atque adeò iam illuxit, quum Christus solus Rex Ecclesiæ, solum caput, & solum Ecclesiæ fundamentum, efficacitate sui verbi pessundabit, & euertet quicquid extolitur aduersus cognitionem Dei: vt qui voluit esse omnium maximus, fiat minimus omnium, quemadmodum Christus ipse pronuntiauit. Lutherus autem nõ dominatus est fidei nostræ, sicut conuertiãdo & calûniãdo, h. e. more Turriano, dicit: sed hoc vnũ cõtēdit, vt tui Põtificis, qui cõtra ius fãsq; tyrannidem in conscientias

282 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
vsurpauit, iugum à nostris ceruicibus depelle-
ret. Atque hoc sanctissimum Lutheri studium
non fuisse vanum, vos ipsi cum dolore ac fre-
mitu quotidie videtis, atque in posterum ma-
gis magisque, quantumuis excæcati, visuri
estis.

TVRRIANVS.

XXIII.

pag. 124.

CHristus super Petrum Ecclesiam edificauit,
quod nihil aliud est, quam fecisse vt exordium
vnitatis esset Petrus caput eius, & ipse cathedram
teneret, in qua nemo sederet, qui non esset heres fi-
dei eius nunquam deficientis in cathedra, & succes-
sore: nec aliter poterat fieri, quod Dominus dixit in
Euangelio. Erit vnum ouile, & vnus Pastor.

SADDEEL.

CVM antè dixeris, Ecclesiam esse ædifica-
tam super Petrum ministrantem, si ædi-
ficare super Petrum, nihil aliud fuit, quam fa-
cere vt Petrus esset exordium vnitatis, quem-
admodum nobis definis, sequitur ædificationē
super Petrum, nihil ad tuum Pontificē perti-
nere: quia in exordio non est successio, nisi ve-
lis Ecclesiæ ædificationem perpetuò subsistere
in exordio, & nullos esse huiusce ædificationis
progressus. Atque ita tua successio euanescit.
Quod si loquaris de eo vinculo, quo vnitas Ec-
clesiæ colligatur & connectitur, absit vt funda-
men-

mentū huiusce vnitatis, alibi quàm in Christo collocemus, qui propterea dicitur tūm caput Ecclesiæ, tūm fundamentum, & lapis angularis. Ac miror cur nolis exordiū vnitatis in Christo potiùs, quàm in Petro, constituere: quandoquidem vel te assentiente, Petrus ipse à Christo pendet, & in eo habet suum exordium: at enim quod oritur ab alio, exordium propriè dici non debet, sed id vnde cætera oriuntur. Ex quo fit vt non Petrus, sed Christus sit vnitatis exordium: quod quidem, nisi tua somnia verbo Dei anteferes, facilè disceres ex iis locis, qui loquuntur de piorum vnitatem. Sic enim Christus: *Ioan. 17.* Vt omnes, inquit, vnum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, vt et ipsi in nobis vnum sint. Item: Ego in eis, & tu in me, vt sint perfecti in vnum. Et Paulus: Omnes vos, inquit, vnus estis *Gal. 3.* in Christo Iesu. Et alibi: Vt ex duobus illis *Eph. 2.* conderet in semetipso vnum nouum hominem. Cui etiam consentaneus est locus, quem pro nobis aduersus tuam sententiam produxisti. Erit, inquit Christus, vnum ouile, & vnus *Ioan. 10.* Pastor. Nam vnus ille Pastor non est Petrus, vt existimas, sed Christus verus ille, & bonus Pastor, quemadmodum Christus ipse exponit toto illo capite. Cui assentiuntur testimonia Prophetica, de vno illo Pastore vero Messia, & Redemptore Ecclesiæ, qui ex Iudæis & Gentibus *Ez. ech. 34.* vnū ouile constituit. Sic Chrysostomus locum *Isa. 40.* illum Ioannis de vno Christo exposuit. *Ec. In Ioan. hom. 59.*

In Ioan.
tract. 46.

De Pastro-
rib.

Augustinus autem verba illa Christi nobis explicans. Si omnes præpositi sunt Pastores, inquit, quomodo vnus Pastor, nisi quia sunt isti omnes vnus membra Pastoris, cuius sunt oues propriae? Et alibi: Etiam quum adhuc ipse Petrus erat, & quum adhuc ipsi Apostoli erant in hac carne, & in hac vita, tunc ait ille vnus, in quo omnes vnum: habeo alias oues, quæ non sunt de hoc ouili: oportet me, & eas adducere, vt sit vnus grex, & vnus Pastor. Sint ergo omnes Pastores in vno, & dicant vocem Pastoris vnam, quam audiant oues, & sequantur Pastorem suum, & non illum, aut illum, sed vnum: & omnes in illo vnam vocem dicant, diuersas voces non habeant. Sic Augustinus olim exordium Vnitatis, non in Petro, quemadmodum Turrianus, sed in Christo quærebat, vnus ouilis vno Pastore.

TURRIANVS.

XXV.
pag. 124.

VT lex humana regnum temporale super Regem edificat, ita Lex Evangelica Regnum spirituale, quod est Ecclesia, super Petrum, & eius successorem edificauit.

pag. 133.

Quod si optimum regni genus est, in quo regnum, vt tuus Arist. ait, administrationis domesticæ ordinem amulatur, consequens necessario est, vt Ecclesia id genus regni sit, cui vnus praesit. Quare quum promissit Dominus se edificaturum super Petram, Petrum compellās, simul promissit edificare super successorem Petri, primi patris familiās in domo sua.

vt rem tui Pōtificis augeas? Petrūmne primum patrem familiās in domo Dei? Quo igitur ordine Christum numeras? Quāquam quid tibi vis, dum primi patris familiās mētionem facis? Itāne apud vos familię constitutę sunt, vt habeant multos patres familiās? At Ecclesia est domus Dei, vna non plures: ac propterea vnum patrem familiās habet. Item, est vnum regnum, non multa: ac proinde vnum regem agnoscit. Abiigitur inepte, qui nunc te prodis æquę ignarum, œconomum, ac antè imperitum architectum, & quod grauius est, pessimum Theologū. Iam quod Aristotelem aduocas, ridiculè facis, qui de humana terrenaque politia differens, de rebus cœlestibus nō cogitabat: nisi fortè velis tibi proponam hęc eiusdem Aristotelis verba, *α*
πολιτ. γ. μὲν οὖν τῶν νόμων κελεύειν ἄρχειν, ὁ καὶ κελεύειν ἄρχειν τὸν θεόν, καὶ τοὺς νόμους. Regnet igitur lex Evangelica in Ecclesia, vt in illa regnet Deus. Tui verò Pōtificis regnum contra legem Evangelicam cōstitutum, funditus ac radicitus extirpetur.

TVRRIANVS.

XXVI. *F*undamentum Ecclesie Ministeriale, fundamentum ministrans est, qui est Petrus: Doctrina autem Apostolorum non est fundamentum ministeriale: quia non ministrat, sed ministratur.
 1. Cor. 3. Dei edificatio estis: Ibi exposuit Paulus, quod Christus dixit edificatum se Ecclesiam super vnum, qui esset origo, & exordium unitatis Ecclesie.

SADEEL.

IAm de fundamēto Ministeriali paulò latiùs differis, quàm antea, nec meliùs tamen. Ita enim definis, vt Petrus sit fundamentum ministrans: quod quum scriberes, miror te risum tenere potuisse, cui tam facilè nostra risum mouerunt. Cùm enim agamus de ædificandæ Ecclesiæ fundamento, & hanc similitudinē Christus vsurparit, seruanda certè fuit ædificij analogia. Ecquis autē ita vnquam, vel locutus est, vel loquentem alium audiit, præter Turrianum nouum in omnibus artibus hominem, vt diceret in ædificio esse fundamentum ministrans? Quid audio? Multos quidem fundamenti iaciēdi artifices, vel, si mauis, ministros esse posse, perspicuum est: sed ipsum fundamentum esse ministrans, ne fando quidem auditum est. Verùm, obsecro, noue architecte, istud tuum fundamentum ministrans quid ministrat? ipsum scilicet fundamentum. Cur igitur non potiùs dicis Petrum fuisse, non fundamentum, sed fundamenti iaciendi ministrum? Atenim ædificium non ædificatur super ministros ædificij, sed potiùs per ipsos ædificij ministros. Quare Ecclesia nō potest ædificari super fundamentum ministrans, sed super fundamentum ministratum. Cæterùm ecquid erit causæ quamobrem reliqui Apostoli non sint etiam censendi ministri fundamenti Ecclesiæ, non autem Petrus solus? Te verò manifestè refellit Paulus, qui se Corinthiorum I. Cor. 3.

Rom. 15.

Ecclesiæ fundamentum iecisse profiteretur, & a-
 libi affirmat se super alienum fundamentum non
 ædificasse. Quod addis doctrinam Apostolo-
 rum non esse fundamentum ministeriale, pug-
 nat cum eo, quod suprâ dixisti doctrinam Apo-
 stolorum esse *διδασκῆναι* nam ipsa *διδασκῆναι* ad mini-
 sterium pertinet. Quod si nomine doctrinæ in-
 telligas non *διδασκῆναι*, sed *διδασκῆναι* (vt Act. 2. vers.
 42.) tunc Apostolorum doctrina est verum Ec-
 clesiæ fundamētum, nempe Christus filius Dei
 viventis: quod fundamentum dicit Paulus se
 posuisse, quemadmodum & reliqui Apostoli
 fecerunt. Sed nos rursus reuocas ad naturā Re-
 latorum, in qua te mirificè versatū iam sepe de-
 prehendimus. Si Ecclesia, inquis, fundata est su-
 per doctrinam à Petro annuntiatam, ergo fun-
 data est super ipsum Petrum. Quamobrem, ob-
 secro? quando quidem, inquis, doctrina à Petro
 annuntiata, & Petrus doctrinam annuntians i-
 dem re sunt, ratione tantum differunt. Vtinam
 verò tu aliquid rationis habeas, ne tam absurdè
 ratiocineris. Itane confundis doctrinā, hoc est,
 actionem Petri docentis, quæ est *διδασκῆναι*, cum
 doctrinā, hoc est, cum re ipsa quæ docetur, quæ
 est *διδασκῆναι*? Vtrum te hoc loco peritiorem ostē-
 disti, linguæne Græcæ, an Latinæ? Ergo iam au-
 di & senti, bellam hanc tuam fallaciam homo-
 nymia in caput tuum reiectam. Si Ecclesia est
 ædificata super Petrum docentem, ergo non
 potest esse ædificata super tuos Pontifices: quia
 actio Petri, non est actio tuorum Pontificum
 (liqua

(siqua potest esse actio eorum, qui nihil agunt) & Petrus docens, non est idē quod Pontifex nō docens, imō etiā si doceret, tamen persona Petri docētis, non esset persona Pontificis docētis, ipsa natura reclamante, ac te iam pridem ex Philosophorum theatro explodente. Quis porro, vel tantulum in Philosophia versatus, audit tuis istis monstris nō ingemiscat? Tēne Philosophi nomē affectare, qui Actionem in subiecto individuo re ipsa cum ipso subiecto & cum ipsa prima Substantia confundis? Sed hęc hactenus, ne tuas nugas aliquanti facere videamur, dum in iis refellendis sumus longiores. Denique hęc verba Pauli (*Dei edificatio estis*) quū exponis de Petro, super cuius fundamentum Paulus ædificauerit (qui super alienum fundamentum non ædificauit, & qui solum Christum posuit pro fundamento, vt ille ipse testatur) hoc iam nō est somniare, sed delirare, aut eò etiam aliquid deterius. Rom. 15.

TURRIANVS.

Sequitur in libro tuo omniū nugarū & malitia- XXVII.
Srū enerriculo, Natura, inquis, nō patitur vt idē Pag. 129.
sit minister edificationis & fundamentum. At non
intelligis quod loqueris: nam minister edificationis
& fundamentum ministeriale edificationis idē sunt,
sicut tunica & vestimētū, quæ idem sunt subiecto &
ratione, vt tradit tuus Aristot. lib. 3. Phys. Nam
esse Petrū fundamētū edificationis Ecclesie, est esse
Ministrū Christi, super cuius ministerium edificat
Christus Ecclesiā suā. Itaq; Petrus ædificauit super
 t.j.

Christum, & Christus super Petrum: sed tu omnia confundis, omnia turbas & misces dum non intelligis quæ loqueris, neque de quibus affirmas.

S A D E E L.

Librum meum, quãdo ita vis, patior esse nõ omnium quidem, sed tuarum saltem nugarum & malitiarum euerriculum: cuius vocabuli vim magis perspectã habere debuisti, qui aliquando Iurisperitos in hãc causã vocas. Nam iudicium de dolo malo, Cicero malitiarum omnium euerriculum appellauit. Tu verò nihil tale cogitans, meum librum cum iudicio de dolo malo comparasti, quo euerrantur & eiiciantur tuorum sophismatum malitiæ. Quòd si dolus tuus est adedò malus, & ipsa tua malitia adedò tenax, vt ex te euerrì non possit, spero tamen *ούυ γε* futurum, vt fallaciæ tuæ ex eorum animis, qui libros tuos legerunt, eiiciantur: nisi sint ex eorũ numero, quibus magis placet mendacium quàm veritas: de quibus Augustinus: *Conf. lib. 72. cap. 25* Multi amant suam sententiam, inquit, non tantumquam veram, sed tantquam suam. Pergis autem somniare de fundamento illo tuo ministrante, de quo paulò antè locuti sumus. Nec tegit tuos errores tunica illa, & vestimētum ex Aristotele citatum, quæ duo dicis esse idem (quod falsum est, nec tu verba Aristotelis rectè intellexisti) licet enim sint quædam vocabula, quorum ea est natura vt rem vnã eandemque significēt, vt indumentum & vestimentum, & consimilia: tamen hoc nihil habet commune cum Petro mini-

ministeriali fundamento: hîc enim nullum est vocabulum, quod non suam ac distinctam habeat significationem. Iam accipe quomodo à te ipso discrepes: suprâ dixisti doctrinâ à Petro annunciatam, & personâ Petri doctrinam annuntiantis re idem esse, ratione tâtum differre. Nunc dicis ministeriale fundamentum & ministerium ædificationis esse idem subiecto & ratione, vt tunica & vestimentû: quod quàm conuenienter dictû sit, ipse apud te cum otio considerabis. Non sunt autem affingendæ nouæ ac prorsus alienæ significationes vocabulis. Non enim rectè dicitur, Christû ædificare super ministerium, sed per ministerium: atque id conuenit tam Petro, quàm reliquis Apostolis, vt antè à nobis dictum est. Quamobrè dum ais me offendere, turbare & miscere, me profectò depingis tuis coloribus, qui *didaxi* cum *didaxi*, qualitatem cum substantia, actionem cum agente, actionem agentis cum opere, ministerium vt est actio ministrantis cum ministerio, vt est officium, mices & confundis. Deniq; qui mices & confundis Petrû agètem cum Pontificibus inertibus & otiosis: Petrum docentè cû Pōtificibus mutis: Petrû ædificantè cû Pontificibus diruētibus: Petrû ministratè cum Pontificibus regnātibus, magnâque ministrorū ac satellitū multitudine stipatis, adeoq; reges ipsos ad pedis osculū adigentibus. Sic tu, Turriane, tuiq; Pontifices iam pridè omnia cōfunditis, omnia turbatis ac miscetis.

TVRRIANVS.

XXVIII.

Pag. 130.

131.

Obiicis Petri ministerium nō potuisse esse perpetuum : at gratulor tibi quod non ignoras successores, & eum cui succedunt vnum dici : nam vnum dicuntur, quorum ratio quæ substantiam explicat eadem est, inquit Aristoteles lib. 5. prima Philosophia. Pontifices autem nec ut homines, nec ut Pontifices à Petro, nec inter se differunt : vna enim & eadem ratio charismatis Pontificalis est. Esse enim maiorem aut minorem sanctitate, non facit quin vnum sint, ut triangulus maior & minor, si sunt vnius speciei, vnum dicuntur.

SADEEL.

Rursus ad tuam confusionem, tuumque illud chaos reuolueris, qui Ministerium officium cum Ministerio, vt est actio ministrantis, confundis. Obiici & rursus obiicio (neque tu meâ obiectionē dissoluisti, nec dissolues, quia fortissima est veritas) Petri ministeriū non potuisse esse perpetuum, quocumque tandem modo ministerium intelligas, siue de ministrantis actione (vt facis) siue de officio, hoc est, de Apostolatu. Nec enim perpetuō ministrat Petrus, atque ita, cessante Petri actione, cessauit quoque ministerium Petri ministrantis. Deinde ipsū Apostolatū non esse perpetuum antè probauimus. Quid tu hīc autem? Scilicet mihi gratularis quod non ignorem successores, & eum cui succedunt vnum dici. Ex quo fit vt Pontifices nec à Petro, nec inter se differant. Absit verò à me inepta & imperita illa scientia

tia de qua mihi perperam gratularis. Nam
 vnde tandem colligis me illud non ignorare
 quod ponis, hoc est, me socium esse ac partici-
 pem ignorantie tuæ? nempe ex his meis verbis:
 Respondit Turrianus Petrum non per se qui-
 dem esse perpetuò in terris, sed in successore
 suo, videlicet Romano Pontifice. Agnosco
 equidem mea verba, sed tuam interpretationem
 longè à me reuicio, nec vllus vnquam id quod
 mihi imponis ex meis illis verbis colliget. At-
 que vt mittamus stolidam illam tuam gratula-
 tionem (quam tibi reuocandam censeo, vt alibi
 fecisti pag. libri tui 155.) Quorsù ista tua regula
 ab Iurisconsultis potius quàm à Theologis pe-
 tita, Successores & eum cui succedunt, vnum di-
 citur. Nam vt ministerium ministrantis Petri, sit
 ministerium Pontificis, necesse est illos non v-
 num dici, sed vnum esse numero, quod fieri nõ
 potest, ac propterea nihil te iuuat ista tua regu-
 la de successoribus. Præterea tu principium pe-
 tis, qui perinde loqueris de Petri successoribus,
 ac si ego concederem tuos Pontifices esse Petri
 successores. Tu verò egregiè, scilicet, probas
 Petrum & Pontificem vnum esse, quia Ponti-
 fices sunt homines, vt Petrus fuit, & habet cha-
 risma Pontificale, vt Petrus habuit. Garris, mi-
 homo, non disputas, qui toties Pontificale cha-
 risma nobis reperis, non Petro tantùm & reli-
 quis Apostolis, sed omnibus Veteribus, adeo-
 que tuis Patribus Scholasticis incognitù. Cha-
 risma autem Petri cum sit donum planè perso-
 r. iij.

nale non magis potest esse charissima Pontificis, quam Petrus ipse potest esse hic vel ille Pōtifex Romanus. Nec verò (vt id scias) rectè dicitur, Petrū esse vel in suo successore, vel suum ipsius successorem. Hoc enim loquēdi genus (nisi metaphoricè & κατὰ χρισίαν vsurpetur) contradictionem implicat. Nam successio infert necessariò absentiam eius cui succeditur. Nec porrò tua triangula moror (sic enim me à Theologia ad Mathematicos reuocas) quandoquidem licet inanis & in pariete depictum triangulum, vocetur triangulum, longè tamen differt ab aureo triangulo, cuius vsus potest esse maximus. Quātò igitur magis differunt tui Pontifices à Petro, cum illi nomen tantū ministerij Apostolici, & eius titulum adumbratum depictūque habeant, non autem veram eius definitionem? Quamobrem miror eò te inscitix, vel æstu disputationis, vel ipsa ingenij tui leuitate raptū, vt Petrum, & Pontifices compares cum triangulis, qui dicuntur vnum, eò quod sunt vnius speciei. Sic enim Apostolatū constituis speciem, cuius Petrus & Pontifices sint individua. I nunc, Turriane noue specierum, & triangulorum fabricator, & posthac aude nobis repone istud tuum *singulariter*, quod de Petro toties inculcas. Atque vt vno verbo transigam, nego tuos Pontifices esse cum Petro vnum numero (sic autē Christus, Tu es Petrus, inquit, vnum numero significans): nego esse vnum ratione: nego Pōtices esse vel Petri successores, vel

vel Apostolos: nego deniq; esse veros Episcopos Christi ministros. Quid ergo? Certè (quoniam ita vis) sint per me licet inania, & inutilia triangula in parietibus depicta.

TURRIANVS.

Dicis in extrema pag. libelli tui, Petrũ nullum XXIX.
Pag. 131.
132.
huisse in reliquos Apostolos habuisse, & si habuisset ad successorem transmittere non potuisse: Itaquẽ differis in vtraque partem & dicis idem esse & non esse: At nos nõ quarimus probabilia sed necessaria.

SADEEL.

Scilicet necessaria quæris: hoc est, ea quæ tibi videntur ad tuendam tui Pontificis auctoritatem necessaria, quæcunque tandem illa sint, ea quæris, ea comminisceris, nequẽ in ea re tibi quidquam nefas esse ducis. Malè autem existimas me in vtramque partem disputare, dum tui mediij falsi partes, omnes falsas esse conuincō & demonstro, qua de re nos alio in loco loquuti sumus. Atque hanc disputandi rationem si ignoras, consule super hac re tuam Academiam, siquam habes.

TURRIANVS.

AIs nullum verbum esse in loco Matthæi de XXX.
successore Petri: Respondemus nihil referre Pag. 132.
133.
vtrũ verbum successoris ibi sit, an aliud verbum in quo vis successoris insit: num enim Christus seculo tantũ Petri consultũ esse voluit? Ex his efficitur Cũ dixit Christus Tu es Petrus & super hanc Petram, &c. in illa Petra successores Petri comprehendisse
t.iiiij.

S A D E E L

Christus noluit seculo Petri tantum esse
 consultum, ac propterea noluit Ecclesi-
 am ædificare super Petri personam, vt tu vigi-
 lans somnias, sed voluit Ecclesiæ fundamentum
 manere perpetuum: manere, inquam, per se,
 non per successores, quemadmodum differui-
 mus in Summa huiusce disputationis. Quia ve-
 rò in his Christi verbis hæres, *Ædificabo Eccle-
 siam meam: nunquamne intelliges eum qui æ-
 dificat, non semper iacere fundamenta? Petri
 & reliquorum Apostolorum temporibus iacta
 sunt Ecclesiæ fundamenta, inde surgit ædificium,
 & crescit atque augetur, vt inquit Paulus. Ipsum
 autem fundamentum semel positum non dicitur
 crescere. Expendamus igitur verbum ædifi-
 candi, atque ita dicamus in eo duo conside-
 rari, nempe artificem & opus ipsum. Artifex est
 Christus: sic enim ille, *ædificabo*, inquit: nec lo-
 cum relinquit successoribus, de se enim dixit per
 futurum tempus, *ædificabo* (hoc enim soles in-
 culcare) Opus autem, est ædificium ipsum, in quo
 non consideratur successio, sed incrementum,
 vt patet ex illo Pauli loco, quem attuli: alioqui
 fundamentum Ecclesiæ esset in perpetuo flu-
 xu, quod absit. Itaque vides verbum istud Chri-
 sti, *Ædificabo*, non esse ad ipsa fundamenta re-
 stringendum, sed pertinere etiam ad ipsum pro-
 gressum ædificationis. Ac propterea ad tuam il-
 lam Pontificum & fundamenti successionem non
 posse pertinere. Mirum est autem quod addis,
 Pon*

Pontifices fuisse nomine Petræ comprehesos. Quod si ita est, Petra igitur est nomē collectivum. At tu sapissimè repetis Petro dictum fuisse singulariter, Super hanc Petram, &c. Si singulariter, ergo non collectivè. Quid porrò sibi vult particula demonstratiua, *hanc*? Tibi ne videtur posse convenire cum eo quod collectivè dicitur? Quidni autē, cum nihil tam absurdū sit quin id tibi placeat, modò ad tuam tuique Pontificis rem facere videatur?

T V R R I A N V S.

CEdor abulas, inquis, de Petri successore, planis, XXXI.
 expressis & dilucidis verbis. At non legisti in Pag. 135.
 2. Petri esse quadam difficultia intellectu, que indolenti & instabiles depravat, &c. Percontor à te quare illa difficultia intellectu non fuerint in epistolis Pauli & in ceteris Scripturis, planis, expressis & dilucidis verbis explicata. Aut quenam est alia ratio intelligēdi que in Scripturis de dogmatibus obscure scripta sunt, quàm traditio Ecclesie à sanctis Apostolis relicta? Præterea habes verbum, licet nõ ita planum & expressum in loco Matthæi: hoc verbum est, Petra: cum enim Petra firmitudinem significet & Petrus qui erat hæc Petra, morte permanere non posset, consequens erat ut alij succederent, qui essent specie hæc eadem Petra.

S A D E E L.

Locum Petri nec bene intelligis, nec commodè applicas. Petrus dicit quædã esse in epistolis Pauli difficultia intellectu, sed nõ omnia: quinetiam remedium ipse Petrus adhibet, 2. Pet. 3. 18.

nempe ut crescamus in cognitione Christi, quod proculdubio fiet ipsis Scripturis pie & attentè perlegendis: quod vestri Canones negare non ausi sunt, saltem in eo loco quem tibi obieceram, & quem silètio præterire maluisti. Ex ipsa Scriptura (inquit vester Canō, à quo longè receditis) oportet capere sensum veritatis. Et Augustinus admonet locos difficilioresex aliis Scripturæ locis dilucidioribus esse explicandos. Tertullianus autem, *Æquum est, ait, obscura de manifestis præiudicari.* Qua de re tota ac de tuis Traditionibus, quas tu nobis hinc obtrudis, scilicet accommodatas ad exponēdos locos obscuriores Scripturæ fusè egimus in Disputatione nostra De verbo Dei scripto aduersus humanas traditiones. Vnū hinc dicā: te perperam, hoc est, tuo more ita cōcludere. Si quædam sunt difficultia in epistolis Pauli, idcirco locū Matthæi, de quo disputamus, esse difficilem: adeo ut si tibi credamus, nobis ad Traditiones Apostolicas, id est, ad Anacletum, Leonem, & reliquos Rom. Pōtifices recurrendum sit, ut ex impuris eorum fontibus purā huius loci intelligentiam hauriamus. Ecquod enim est istud dissēdi genus? Quædā sunt obscura in Pauli scriptis, ergo hic locus Matthæi est obscurus. Audi saltē Augustinū ita distinguētem, ut licet multa sint (inquit) in Scriptura multiplicibus mysteriorū umbraculis opaca, tamen ad ea quæ necessaria sunt salutis, nō tanta perueniatur difficultate. Item: In iis quæ apertè in Scriptura posita sunt

*Can. Relat.
tū. dist. 37.*

*De Resur.
tarn.*

*Ad Volu
sā. Ep. 3.*

*De doct.
Chr. 1. 2.
c. 9.*

sunt, inueniuntur illa omnia quę continēt fidē
 morēsque viuēdi. Hęc ille: Tu verò, Turriane,
 nihil aliud nobis occinis in tuis libris quàm
 Romani Pontificis principatum esse adeò ne-
 cessarium Ecclesię, vt sine eo Ecclesia esse non
 possit. Hoc igitur præcipuū fidē nostrę caput
 (si Turrianum audimus) nō extare dilucidis at-
 que expressis Scripturę testimoniis: ipsū me i-
 ta latere in solo vocabulo Petrę, quod Chri-
 stus apud Matthæum vsurpauit, vt nullus Apo-
 stolus rē tanti momenti inde nobis vnquam in
 suis scriptis eruerit, & in clarissima cognitionis
 luce ante omnium oculos constituerit? Sic igitur
 accipe, Turriane, siquę sunt difficulta apud
 Paulum, ea non pertinere ad hanc quęstio-
 nem, quam ipse Paulus verbis hisce apertissimis
 definiuit. Nemo, inquit, potest ponere aliud fū-
 damentum præter id quod positum est, quod
 est Iesus Christus: ne mihi sint alij loci comme-
 morādi, facillimi, clarissimi, expressissimi, quos
 nihilominus corrumpere falsis interpretatio-
 nibus conamini: eò videlicet iniquiores illis
 hæreticis, de quibus loquitur Petrus, quòd il-
 li locos obscuriores detorquebant suo ipso-
 rum exitio: vos autem locos Pauli quantum-
 uis licet planos atque perspicuos in alienum
 sensū detorquetis. Venio ad verbū Petrę, quo
 gloriaris & affirmas esse expressum illud verbū
 Dei, quod abs te flagito: quia Petra, inquis, si-
 gnificat firmitudinem. Imò verò vel ea ra-
 tione colligo Petram nihil ad tuum Pōtificem

1. Cor. 3.

11000

11000

pertinere, quandoquidem nec in illo nec in eius
 causâ aliquid firmi reperio, nisi fortè hanc Pe-
 træ firmitatem illi tribuis, eò, quòd in sublimi
 folio sedens & defixus manet, tanquam Mar-
 pesia cautes, interim dū alij ad eius genua pro-
 uoluuntur. Putas fortasse me ridere, Turriane,
 sed ego ita loquor fretus etiam tuis verbis, dum
 ais tuos Pontifices esse eandem Petram specie:
 quod loquendi genus vides quid significet: mi-
 hi sanè permirum visum est, atque, sat scio, no-
 uum admodum videbitur omnibus Philoso-
 phiæ candidatis, quibus nunquam persuadebis,
 quum dicitur *Hec Petra*, Petrâ posse esse spe-
 ciem, cum sit *τὸ δὲ εἶναι*. Sed tu scilicet ita maluisse
 tuos Põtifices ad Petræ, quàm ad hominis spe-
 ciem, referre. Nos verò Petræ firmitatem in i-
 pso Christo constituimus, què propterea Scri-
 ptura sæpe nomine Petræ significat, & quem
 suam à Pontificibus firmitatem mutuari, absit
 vt dicamus. Atque hæc de Petræ firmitate, & de
 infirmissimo Turriani argumento.

TVRRIANVS.

XXXII.
Pag. 136.

AD Hebraeos 7. quod morte prohiberentur per-
 manere, &c. cur non idem dices in nouo Te-
 stamento? Respondebis fortasse quod sequitur in con-
 textu, Christum quòd manet in æternum, perpetuum
 habere Sacerdotium: At si Christus satis est, quomo-
 do putatis habere vos sacerdotes à Luthero ordina-
 tos?

Si que-

*Si quæram, Antoni, ubinam de Sacerdotibus & Pag. 137.
eorum successione in Scriptura nona scriptum sit: res-
pondebis. I. Cor. 12. Deus dedit primùm Apostolos
&c. Et ad Ephes. 4. Alios dedit Apostolos, quosdã
autem Prophetas, &c. At hîc non dixit, posuit Do-
ctores & successores eorum.*

SADEEL.

RECÈ præuidisti meam responsionem,
quam non tollis tua obiectione. Nec e-
nim dicimus nos egere alio Pontifice quàm
Christo, & vos, quòd id affirmetis, vestrisque
legibus fanciatis, reiicimus, & ad vnici illius
Pontificis simul ac Regis æterni iudicium re-
mittim⁹, qui proculdubio vestris erroribus, ve-
strisque Pontificibus euerfis, æternum suũ Pon-
tificatum afferet. Pastores autem nostros non
eo loco habemus, quo vos vestros sacrificulos
habetis. Nam apud nos Christus in suo verbo
auditur, ac fide percipitur, cùm eum vos, quoad
eius fieri potest, sacrificare, certè in suis mem-
bris mactare soleatis. Cæterùm obiicis quod
Paulus ad Ephesios. 4. dixerit Pastores & Do-
ctores, nõ autè successores eorum. Nimirũ non
hos vel illos Pastores & Doctores, nominatim
significauit. Itaque quũ dixit Pastores & Do-
ctores, eos significauit qui fuerunt, & qui sunt,
& qui futuri sunt, ita postulante loci circũstã-
tia. Nam Pastorum priorũ successores, sunt Pa-
stores, nomine non mutato. At vos (ita cogẽte
rei veritate) vestros illos successores, vel Apo-

302 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
stolos, vel Prophetas, vel Euāgelistas nunquam
appellare ausi estis. Qua de re plura iam alibi à
nobis dicta sunt. Quid autem hoc pertinet ad
Matthæi locum, & ad nomen Petræ de quo dis-
putamus? Petrum enim Christus nominatim
compellat, adeò vt si locus hîc ad successores
esset porrigendus, proculdubiò dicturus fuerit,
super te & super tuos successores, quod non fe-
cit, licet id vestris argutiis probare conemini,
& quidem frustra.

TVRRIANVS.

XXXIII. *P*orta inferi non præualebunt aduersus eam, in-
Pag. 137. *quit: quibus satis declarat successores Petri in
hac Petra contineri, quia nulli Imperatores Roma-
ni, nulli Tyranni, nulli heretici cathedram Petri in
successore Petri delere potuerunt.*

SADDEEL.

*I*Mò verò hinc colligimus Ecclesiam Roma-
nam non esse illam Ecclesiam de qua Chri-
stus loquutus est, cùm aduersus eam iam pridem
innumerabiles errores (qui etiam nomine por-
tarum inferi significantur) præualuerint. Miror
autem quî fieri potuerit, vt in hoc argumento
tu Romanorum Imperatorû memineris, quo-
rum sedem Pontifices Romæ euerterunt, vt suâ
illam Petri cathedram Romæ collocarent.

TVR-

T V R R I A N V S.

Non negamus communicatam fuisse potestatem XXXIII
 clavium regni celorum cum ceteris Aposto- Pag. 141.
 lis, sed dicimus illis fuisse comunicatam per Petrum,
 ut dicit Leo Papa.

Quod singulariter dictum est Petro, tibi dabo Pag. 142.
 claves, &c. id ipsum singulariter unicuique successo-
 ri Petri dictum est: Petrus enim & eius successores
 unum sunt.

Dicis Apostolos omnes interrogatos ore unius Pag. 143.
 Petri, respondisse: ergo quod factus est Petrus os om-
 nium Apostolorum, argumentum est fuisse caput
 & principem Apostolorum, in quo tanquam in ca-
 pite illarum sententia continebatur.

S A D E E L.

Nos verò nec tibi nec tuo Leoni Papæ cre-
 dimus, sed credimus Ioanni qui narrat Ioan. 20.
 Christum ipsum per se, non per Petrum flauisse
 in Apostolos, & dixisse, Accipite Spiritum san-
 ctum, si quorum remiseritis peccata, remittuntur
 eis, &c. Cæterum, si singulariter Petro dictum
 est, certè nõ dictum est communiter cum aliis.
 Hæc enim pugnat, ut alibi copiosius nobis di-
 ctum est, ne mihi sint vrgenda hæc Christi ver-
 ba, Tibi dico: Item: Tu es Petrus: quæ ad tuam
 communem singularitatem, & singularẽ
 illam communem referri nullo modo possunt. Nũ-
 quã. n. facies ut vnũ indiuiduũ multa indiuidua
 cõprehendat. Quòd postremò argumẽtaris ab
 ore ad caput, dignus es cui posthac os obturetur,
 nisi velis melius ratiocinari. Apostoli dicuntur

ore Petri respōdiffe, quia ratam habuerunt eius
responſionem & confeſſionem: quod ni ita eſ-
ſet, eos profectò Chriſtus denuò interrogaffet.
Eos autem quorū ſermonem ratum habemus,
eſſe capita noſtra, nemo præter te vnquam di-
xerit. Nec verum eſt quod addis, reliquorum
Apoſtolorum ſententiam in Petro, tanquam in
capite fuiſſe comprehenſam & contentam. Quū
enim hīc ageretur de fide, vniuſcuiusque, fides
in ipſius animo cōtinebatur. Iuſtus enim, in-
quit ille, ex ſua fide viuet: necdum reperta erat
veſtra illa fides implicita rudiorum, quam vultis
in capite veſtri Pontificis contineri, & que ho-
minum animos ignorantia, & dubitationis la-
queis reuera implicauit. Sed heus tu, Franciſce,
mihi hoc loco nō parua ſubit dubitatio, quam
ego à te, ſi poſſis, ſublatam velim. Affirmas Pe-
trum fuiſſe os omnium Apoſtolorum, & reli-
quos Apoſtolos ore Petri fuiſſe locutos, Chri-
ſtòque interroganti reſpondiſſe. Rurſus ais eā
ob cauſam Petrum fuiſſe Apoſtolorum princi-
pem, tuòſque Pontifices eſſe Petri ſucceſſores.
Quī ſit igitur vt Epifcopi illi maiores & mino-
res ex tua diſtinctione, non loquantur ore Pō-
tificis perpetuò tacentis, (præſertim quoties a-
gitur de Chriſto confitendo) ſed ille contra ſo-
leat aliorū ore loqui? vt ipſemet infrà dicis pag.
lib. tui 180. qua in re nullū vel ſucceſſionis, vel
ſimilitudinis veſtigium reperio. Tu ſi perſpica-
cior es, nobis illud ſi placet commonſtrabis.

Hab. 2.

T'VRR.

TURRIANVS.

Cur dissimulasti quod Matthæi cap. 17. ad XXXV. præstantiam Petri supra reliquos Apostolos Pag. 144. plane pertinet. Qui didrachma accipiebant, accesserunt ad Petrum potius quàm ad alios, nempe quem videbant ab aliis Apostolis iã honorari, ut is Christus Petrum de tributo soluendo admoneret: tum Christus Petrum rogauit quid ei videretur: Porro Petrum sibi annumerauit, inquit, Ne autem scandalizemus eos: Denique Christus iubet Petro, ut pro Christo ipso & pro se soluat: Da, inquit, eis pro me, & te. Itaque Petrus soluit tanquam caput aliorum Apostolorum. Erat fortasse tributum eiusmodi, ut qui pauper esset didrachma pro se solueret, & alterum tantum pro familia eius, sed de hoc coniecta ut voles.

SADEEL.

Quia planis expressisque locis videt se definitum Turrianus, ad allegoricas expositiones recurrit: quæ quantum valere debeant in tractationibus Theologicis iã alicubi à nobis expositum est. Quod si velim sequi Hieronimum, locum hunc allegoricè tractatè, dicam, pro Petro persolutum fuisse tanquam pro peccatore, cum Christus peccatum non fecerit: verùm locus hîc (ut ipsius Hieronymi verbis Ibid. utar) simpliciter intellectus ædificat auditorem. Et si autem nobis permittit Turrianus coniectare ut volemus, malumus tamen à curiosis ac vanis coniecturis abstinere, quàm committere

vt sententia nostra non argumentis, sed conie-
 cturis niti videatur, quemadmodum fecit Tur-
 rianus. Quamobrem allegorica interpretatio-
 ne valere iussa, respondeo nihil hinc esse quo vel
 Petri vel Romani Pōtificis cōmētitius ille prin-
 cipatus fulciatur. Cū enim Christus sæpe Ca-
 pernaū ventitaret, atque in ipsa etiā Petri do-
 mo vt plurimum versaretur, nihil mirum si Ca-
 pernaitæ qui didrachma accipiebāt Petrum cō-
 ueniunt & admonent de didrachmis persolue-
 dis. Itaque nouum videri non debet si Chri-
 stus iubet non tātūm pro se, sed etiam pro Pe-
 tro solui, tum quòd eum nominatim conuene-
 rant, tum quòd in illa vrbe domiciliū habebat:
 nihilque causæ video quamobrem Turrianus
 velit Romanum Pontificem principem decla-
 rari Publicanorum Capernaitarum suffragiis.
 Sed etiamnum ridiculum est, ex eo Petri digni-
 tatem colligere, vel quòd ab eo didrachma exi-
 gatur, vel quòd ipse cum Christo didrachma
 soluerit: quod subiectionis fuit, non domina-
 tionis indicium. Atque id facile cognosci po-
 test ex ipsius Christi verbis. Iam si cum Christo
 didrachma soluere ad eximiam autoritatē per-
 tinebat (vt vult Turrianus) nā istam autorita-
 tem cum multis iisque infimis hominibus cō-
 municatam fuisse necesse est, qui didrachma nō
 soluebant. Verumenimuerò, Turriane, non te-
 tuosque Pontifices pudet velle Pontificalem
 dignitatē ex eo asserere, quòd Petrus didrach-
 ma

ma soluerit, cùm tamen omnem operã tui Põ-
tificates dederint, vt non solùm essent à vectigali-
bus pendendis immunes, sed etiã vndique tri-
buta tum à viuís, tum multo magis à mortuis
corraderent, nedum velint aliis tributa per-
soluere. Atque hæc de didrachmali (vt ita dicã)
Romani Pontificis autoritate, quã Turrianus
hac argumentatione sua tantidem æstimare vi-
sus est.

TURRIANVS.

A Is nihil esse in verbis Christi quo ceteri A-XXXVI.
postoli excludantur. Argumentaris ex Ne- Pag. 145.
gantibus. Nihil est inquis, quo ceteri Apostoli ex-
cludantur: Ergo super ceteros Apostolos edificata
est Ecclesia, vt iam que vna est, duodecim capita
habeat, & vna domus, duodecim Patres familias,
& vnum Regnum duodecim Monarchas spiritua-
lis potestatis, & duodecim clauigeros regni coelestis,
qui nullum inter se primum clauigerum agnoscant.

SADEEL.

A Is me ex negantibus argumentari, quod
falsum est, sed ipse nego quod tu malè af-
firmas, atq; etiã meæ negationis rationẽ affe-
ro, cùm tu nullã afferas tuę affirmationis. Ac pro-
fectò videris, vt multa alia, ita & hoc in Philoso-
phia ignorare, esse negãtes aliquas demonstratio-
nes. Itaq; negauit atq; etiã pernego, aliquid esse
in his Christi verbis apud Matthæum, quo reli-
qui Apostoli excludantur. Tu id probare nun-
quam potuisti, nec vnquam poteris. Porrò
addidi, conflare ex aliis Scripturæ locis, id

quod Petro dictum fuit ad reliquos etiam pertinere. Tu verò tuo more nugaris, dū exclamas magnam à nobis fieri iniuriam Ecclesiæ Dei, quæ vna est eius domus, quum in ea duodecim Patresfamiliâs constituimus. Absit autè à nobis vt plures vno Patrefamiliâs in domo Dei agnoscamus teipsū argue & cōdemna potius, qui in vno corpore duo capita, in vna domo duos Patresfamiliâs, in vno regno duos Monarchas esse, non tantum ipse somnies, sed nos omnes iubeas etiam tecum somniare.

TVRRIANVS.

XXXVII

Pag. 146.

Pag. 147.

148.

Erras dum dicis quod dictum fuerat Petro numero singulari: *Quicquid ligaueris &c. postea repeti numero multitudinis: vide Leonem Papam. Constat etiam ex Luc. 24. multos discipulos esse interfuisse cum Christus dixit: Quorum remisericis peccata &c. Itaque sequeretur 72. discipulos aequales fuisse Apostolis. Itaque data sunt claus Petri singulariter & ceteris Apostolis cōmuniter, sed per Petrum. Vide Dionysium in Eccl. Hierarch.*

S A D E E L.

In Ioan.

tra. 224.

Idem de

doct. Chr.

lib. c. 18.

Malo Christum audire, quàm tuum Leonem pro suo illo principatu decertantē. Sic enim Christus, *Quæcunque ligaueritis in terra &c. Rectè igitur Augustinus: quando Petro dictum est (inquit) Tibi dabo claus regni cœlorum &c. vniuersam significabat Ecclesiâ &c.*

&c. Dum autem hoc discrimen statuis, quod in cap. 16. singulariter Petro datæ sint clauces, & in cap. 18. datæ sint cõmuniter, tu semper tuo, hoc est, Sophistarum more, principiũ petis. Quin etiã cum agnoscas reliquos Apostolos (omnes enim Christus interrogauit) ore Petri respondisse, cur non etiam id quod Petro dictum est, cõmuniter quoque aliis dictũ existimas, quẽ admodum fuit communis omnium responsio, communisque omnium confessio, vnus Petri ore, nomine omnium edita? Quantum attinet ad locum Ioannis, vbi dicis hæc verba Christi, Quorumcũque remiseritis peccata, remissa sũt &c. ad septuaginta discipulos esse quoque referenda, quippe qui tum intererant, vt dicis constare ex Luca cap. 24. Primũ dico te perperã id colligere ex Luca, qui vnam & alteram tantũ apparitionẽ Christi post eius resurrectionẽ commemorat. Ioannes autem Christum sapiẽs apparuisse testatur. Quamobrẽ illi duo loci non sunt confundendi, quemadmodum facis: sed circumstantiã loci apud Ioannẽ ex illo ipso Ioannis loco petendã sunt. Nomine autẽ Discipulorũ Apostolos intelligi patet ex Matth. cap. 28. Vndecim, inquit, Discipuli profecti sũt in Galilãã, &c. Sed quid opus est multis? Quis enim tibi assentiatur quod concludis, si inter fuerunt 70. discipuli, propterea sequi, eos cum Apostolis fuisse exæquatos? Quasi verò non satis distincti essent Apostoli, præclara illa & eximia sui muneris dignitate, quæ potissimum

340 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
elucescit ex his verbis: Sicut misit me pater, ita
& ego mitto vos (nequid dicā de eo quod sta-
tim sequitur apud Ioannem: Thomas, inquit,
vnus ex duodecim non erat cum eis, quando
venerat Iesus.) Fac igitur tū plures alios quā
Apostolos interfuisse, nego propterea sequi
septuaginta discipulos fuisse Apostolis æqua-
les. Quinetiam nō dubium est quin hodie per-
cipiamus fructum huius præstantissimæ pro-
missionis, quæ non restricta fuit ad Apostolos:
sed ad Ecclesiam Dei vsque ad consummatio-
nem seculi, pertinebit. Num igitur propterea
Pastores nostros dicemus Apostolis æquales
esse? Minimè gentium. At longè aliud de Petro
Apostolo, & de reliquis Apostolis dicendum
est, quorum vnum idēque fuisse Ministerium
antè confessus es (scilicet quum id non posses
negare) pag. lib. tui 112. Ad eò vt hoc theorema
verum sit: Quicquid vni Ministro dicitur, quod
ad eius Ministerium atque officium pertinet,
id quoque ad alios eiusdē Ministerij socios at-
que participes pertinere. Iam quod addis per
Petrum datas fuisse aliis claves, non tantum est
falsissimum, sed est etiam eiusmodi, vt ne illud
quidem nobis vnquam explicare queas. Quo-
modo enim Christus dedit reliquis Apostolis
claves, & potestatem remittendi peccata per
Petrum? Si tanquam per principem aliorum,
ergo necesse fuit Petrum hanc potestatem ac-
cepisse, quam ille postea reliquis concesserit. At

At Christus ipse dedit illā potestātē Apostolis, Petrus autē nō dedit: Christus omnibus Apostolis simul afflauit Spiritum sanctum: non autem afflauit reliquis per Petrum. Denique illam potestatem omnes simul Apostoli exercuerunt, siquidem scriptis Apostolicis fidem habemus. Ac ne planē Romanos Episcopos, Turriane, obliuisci videamur, nunquā mne te mouerunt hæc Hieronymi Presbyteri Romani verba? Vbicunque fuerit Episcopus, inquit, *Ad Eudagriū.* siue Romę siue Eugubij, siue Constantinopoli, siue Rhegij, siue Alexandria, eiusdem meriti, eiusdem est & sacerdotij. Hæc ille Romanus Presbyter, quem non minus audire debes, quā vel Leonem vel Dionysium, addo etiam Clementem illum tuum, cuius constitutionibus tātopere delectaris.

TURRIANVS.

Non dixi soli Petro datas fuisse claves, sed soli Petro tanquam primo: Dedit claves Petro tanquam Petre, non ita aliis dedit. xxxviii.
Pag. 151.
153.

Si dictum est Petro, tibi dabo claves Regni cælorum, quia vniuersa Ecclesię personam gerebat, siue totam Ecclesiām significabat, totam autem Ecclesiām significabat propter primatum Apostolatus, ut pater Augustinus affirmat: In Ioan. igitur propter primatum Apostolatus, dictum Tract. est ei, Tibi dabo claves, &c. Hoc connexo ita 124.

342 ANTON. SADEEL. RESPONS.
*irretitus teneris, ut te inde explicare nequeas. Nam
si concesseris superius, ratio connexi cogit inferius cō-
cedere.*

SADEEL.

AT Christus non dixit: Tibi soli tanquam
primo, dabo claves regni cœlorum: sed
tantum, *Tibi dabo*. Quare quum Christus dedit
claves regni cœlorum omnibus Apostolis si-
mul, tunc Petro etiam dedit. Quin etiam quum
Petro promisit, reliquis etiã promisit: quia Pe-
trus aliorum nomine Christo respōdit, ac pro-
fessus est se credere in Christum filium Dei vi-
uentis, ut sæpius à nobis dictum est, quando
tuum istud singulariter iã toties iugulauimus.
Ac vide quàm infirma sit tua isthæc ratiocina-
tio: Si tum absentes fuissent reliqui Apostoli, &
Christus solum Petrum interrogasset, & soli
Petro promississet se daturum regni cœlorum
claves, non propterea sequeretur idem planè
ius eadèmq; potestatem non fuisse postea re-
liquis Apostolis datam. Quamobrèm? inquis:
quia tantum sequeretur, Christum prius pro-
misisse Petro quàm aliis: quod tamen ex æquo
omnibus postea datum est. Quis igitur non fa-
cilè deprehendat vitium huiusce conclusionis?
Si Christus promisit claves Petro priusquam
aliis, Ergo Christus dedit claves Petro tanquã
primo. Nam istud primùm, vel, priùs, ad tēpus,
non ad ordinem & dignitatem personarum re-
ferretur.

ferendum esset. Amplius dico: Si dixisset Christus Petro priusquam aliis: *Tibi do claves*: non propterea inde effici Petrum esse primum in clauium potestate exercenda, sed tantum fuisse primum in accipienda: & tunc illud, *primum*, fuisset ad tempus referendum: quod quidem verum esse non tantum verborum significatio, verum etiam ipsa rei de qua agitur natura postulat. Loquimur enim de potestate spirituali remittendi peccata: quæ ut propriè ad Christum pertinet, ita exercetur per Euangelij prædicationem. At spiritualis hæc potestas, quia spiritualis, diuisionem recipere non potuit, sed singularis in solidum data est. Quare nec Petrus magis potuit remissionem peccatorum annuntiare & applicare per Ministerium Euangelicum, quam Paulus: nec vicissim id magis potuit Paulus quam Petrus. Quamobrem tua illa: *Dedit Petro soli, tanquam Petræ: Dedit Petro singulariter: prima sunt commenta & somnia, quæ pugnant tum cum verbo Dei, tum cum ipsa rei natura de qua disputamus. Sed accedamus ad istum tum laqueum, quo dicis nos esse ad eò irretitos, ut nos inde explicare nequeamus. Obiicis Augustinum, qui (ut plerique alij veteres) Petrum Apostolorum primum appellauit. Nam agens de peccatorum remissione: Hoc, inquit, agit Ecclesia spe beata, in hac vita ærumnosa: cuius Ecclesiæ Petrus Apostolus, propter Apostolatatus sui primatum, gerebat, figurata ge-*

344 AD REPET. TURR. SOPHIS.
neralitate, personam. Quod enim ad ipsum
proprie pertinet, natura vnus homo erat, gra-
tia vnus Christianus, abundantiore gratia vnus
idemque primus Apostolus: sed quando ei di-
ctum est: Tibi dabo claues regni cœlorum, &c.
vniuersam significabat Ecclesiam quæ in hoc
seculo diuersis tentationibus velut imbribus,
fluminibus, tempestatibusque quatitur & non
cedit: quoniam fundata est super Petram, vnde
& Petrus nomen accepit, &c. Hæc Augusti-
nus. Iam huic & plerisque similibus argumen-
tis satisfecimus in solutionibus Sophismatum
Turriani: & nominatim hunc Augustini lo-
cum ex eodem Augustino exposuimus, qui al-
lio in loco satis apertè nobis explicat quomo-
do dixerit Petrum fuisse primum. Petrus in-
quit, in Apostolorum ordine primus, in Chri-
sti amore promptissimus, sæpe vnus respondit
pro omnibus, &c. Ex quo apparet Augustinum
de primatu ordinis, non de primatu potestatis
loquutum fuisse. Dic enim obsecro Turriane,
ausis ne inficiari controuersæ illi toties inter
Apostolos agitata, Quis eorū maximus, id est,
cæteris superior esset, nullum fuisse locum reli-
ctum, si talem aliquam in suos collegas au-
toritatem ac potestatem Christus Petro attri-
buisset? Petrum autem ordine primum Vete-
res esse crediderunt, vel quòd esset ætate ma-
ior, vel quòd cùm Andrea fratre Christum sta-
tim initio sequutus sit, vel quòd in eo eluce-
rēt

*De verb.
Domini
ser. 13.*

rent magna imprimis pietatis & amoris erga Christum indicia. Et certè vix aliter fieri potest quin aliquis ordo personarū in omni cœtu locū habeat, quantūvis alioqui sint officio ac dignitate pares. Sed quia Scriptura id nominatim de Petro non testatur, & ex isto vocabulo occasionem arripuerunt Pontifices (licet perperam) sui primatus asserendi: fateor nos ita loqui non solere de Petro, vt eum primum numeremus: & ausim affirmare nec id etiam facturos fuisse illos Veteres, si de iis cogitassent, quæ postea contigerunt. Sed omnino, Turriane, nego Petri primatum illum ordinis, de quo loquitur Augustinus (ne nunc nobis de illo vocabulo disputandum sit) ad Regnum Pontificium pertinere, alioqui tot erunt Reges, quot erunt primi ordine: quòd quàm absurdum sit nō ignoras. Vbi est igitur nodus ille Gordianus, vel potius Turrianicus, quem nunquam nos dissoluere poterimus? Nimirum, inquis, in hoc Cōnexo, in quo si concesseris superius, cogeris inferius concedere.

Connexum est huiusmodi: si dictum est Petro: Tibi dabo claves regni cœlorum, quia vniuersæ Ecclesiæ personam gerebat, gerebat autem personam Ecclesiæ propter primatum Apostolatus: ergo propter primatū Apostolatus dictum est ei: Tibi dabo claves, &c. Hiccine est tuus ille labyrinthus inextricabilis? Atqui ego hinc sortitè video, nō Syllogismū ἀποδεικτικόν, quādo à

primo ad vltimum concludis: quod ratiocinandi
 genus, vitiosum, (inquit ille) & captiosum, iam
 à pueris ipsis exploditur. Et profectò si vel sum-
 mis labris *αἰτιον παιδείας* vnquam attigisses, Soriten
 in hac disputatione non adhiberes. Respi-
 ce enim *ἄκρον* tuæ argumentationis (siquidem
 hæc argumentatio dicenda est) in illo ipso Au-
 gustini loco quem citavi: sic enim paulò post
 differens de his Petri verbis: Domine si tu es,
 iube me venire ad te super aquas: in Petro, in-
 quit, in quo figurabatur Ecclesia, vtrúmque ge-
 nus significandum fuit, nempe firmi & infirmi,
 quia sine vtroque non est Ecclesia: hæc ille. Ex
 quibus ego formabo Soriten tuo simillimum,
 hoc modo: Si firmos & infirmos significauit
 Petrus, quia totam Ecclesiã significabat, & to-
 tam Ecclesiam significabat propter primatum
 Apostolatus: ergo propter primatum Aposto-
 latus firmos & infirmos significabat: quod ni-
 si vides quàm ineptum sit, persequar etiam ar-
 gumentum hoc modo. Quandoquidem in Ec-
 clesia sunt primi & vltimi: si Petrus vniuersam
 Ecclesiam significauit, certè non tantùm pri-
 mos, sed etiã vltimos significauit. At Petrus,
 quia erat primus Apostolus, Ecclesiam vniuer-
 sam significauit: Quare Petrus significauit etiã
 vltimos in Ecclesia, quia erat primus: quò nihil
 magis ridiculum dici vnquam possit. Itaque mi-
 tui Soritæ *μη ἀλλ' ὡς ἀλλ' ὡς*. Nã quando dicit Au-
 gustinus, Petro gerenti personam Ecclesiæ, &

De verb.

Dō. Serm.

13.

Ecclesiam ipsam significanti, datas fuisse claves regni cœlorum, apertè declarat ipsi Ecclesiæ datas fuisse claves. Nā quod dicitur de signo propter rem significatam, id propriè rei significatæ conuenit. Atque ita facilè disrupta sunt illa retia tui paralogismi, quo dicebas nos ita irretitos teneri, vt nos ex eo nunquā explicare possemus. Sed iam videamus, an tu potius has plagas contra teipsum texueris, & sis ad eò his Augustini verbis irretitus, vt te inde explicare nequeas. Sic enim Augustinus: Petrus, inquit, Ecclesiæ gerebat figurata generalitate, personam. Inde, Turriane, vicissim ego meū connexū cōficio, postquam tuum dissolui, atque ita ratio cinor. Si Christus dixit Petro: Tibi dabo claves regni cœlorum, eò quod Petrus Ecclesiæ gerebat, figurata generalitate, personam, inquit Augustinus: ergo Christus hoc dixit, non Petro singulariter, sed Ecclesiæ generaliter: quādoquidem in Petro erat figurata generalitas: atque ita tuum illud *singulariter* toties à te inculcatum, vel ipso iudice Augustino, damnatū est, & iussum procul ab hac disputatione exulare: nisi fortasse generalitatem cum singularitate confundis. Sed cur, non ego superius illud tuum connexum propiùs etiam considero, vt te errantem, vagantem, fugitantem coniciam in tuas plagas, & in eas tendiculas, quas nobis obiecisti? Etenim si dictum est Petro, *Tibi dabo claves*, &c. Propter primatum Apostolatus, hoc est, quia erat primus Apostolus (vt dicis)

tus Aristoteles, calidissimus est qui ceteris est causa caloris, similiter fit in genere potestatis spiritualis.

SADEEL.

TV hanc homonymiam fingis, & principium petis in hac tua distinctione, quam nec ipse quidem nobis explicare potes, quippe qui modo te in hanc, modo in illam partem conuertas, nec satis habeas constitutum ubi pedem figas. Hoc enim in disquisitione positum est: Petrusne habuerit eum primatum quem tu comminisceris. Tu quidem ais, nos autem negamus. Ut autem probes tuam sententiam, proponis Petro datas fuisse claves regni caelorum: Ego vero respondeo, regni caelorum claves reliquis etiam Apostolis fuisse datas. Hic tu constituis duplex esse dare claves (ut inquis) vnum scilicet, ut qui accipit claves primatum habeat: & hoc modo dicis Petro fuisse datas. Quod, mihi homo, perinde est, ut si ita dicas, Petrus primatum habuit, quia primatum habuit Petrus. Mirificum certe concludendi genus, & verè Turpanicum. Idem dico de tuo illo igne quem perperam & *ἡ ἰσχυρὸς λόγος* ex Aristotele accendis: negamus enim ignem illum potestatis spiritualis magis in Petro quam in aliis Apostolis fuisse. Atque ita in te quadrat quod mihi tam saepe, ut Augustinus Parmeniano, obiicis: Dicis & non probas.

TURRIANVS.

XL.
Pag. 152.

Peccas ipse *παρά τὸ ἐπιόμειπον.* Nam existimas ut Petro, eidem dedit singulariter potestatem remittendi & retinendi peccata: similiter sequi, ut cum dedit cæteris Apostolis communiter potestatem remittendi & retinendi peccata, tunc dederit & Petro communiter cum illis eandem potestatem.

S A D E E L.

DUm meum illud peccatum *παρά τὸ ἐπιόμειπον* (quod comminisceris) vis explicare, tuam prodis culpam, non meam. Nihil enim dixi eorum quæ fingis me dixisse, imò ne cogitavi quidem. Nam non existimo aliquid singulariter datum fuisse Petro (quod mihi imponis) neque dixi cæteris Apostolis datam fuisse communiter potestatem remittendi peccata: sed dixi, omnibus: & affirmo consecrarium esse, si Christus dedit communiter omnibus Apostolis potestatem remittendi peccata, ut patet ex Ioan. 20. Ioanne, eam Petro communiter cum aliis dedisse.

TURRIANVS.

XLI.
Pag. 153.

Observas post Lutherum Christum dixisse, Dabo, dedisse autem Ioannis. 20. cap. Atqui non ibi dicit, Do, presentis temporis: sed, quorum remiseritis, &c. quod est etiam futuri temporis. Dicit porro, omnes Apostolos plene fuisse consecratos ministerio Apostolico. Sed plenitudo Apostolici ministerij

nisterij est in primatu Apostolat^o, qui primatus datus est Petro. Quomodo igitur plenè consecrari reliqui Apostolico ministerio potuerunt? Item dicis eodem modo & ritu fuisse consecratos, quod falsum est, quia soli Petro dictum est, Tu es Petrus, &c. Item: Dabo tibi claves, &c. quæ verba non sunt apud Joannem.

SADEEL.

Mira narras, Turriane, Christū apud Joannem non dixisse, Do: certè, sed dixit, Accipite. Sic enim Christus, Accipite, inquit, Spiritum sanctum, si quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Quare nisi neges eum dare qui dicit, accipe, fatere huius tuæ obiectionis vel imprudentiam, vel impudentiam, vel utrāmque potius. Porrò reprehendis quod dixim Christum apud Joannem Apostolos plenè consecrasse Apostolico ministerio: quandoquidem, inquis, plenitudo Apostolici ministerij est in primatu Apostolatus, qui primatus Petro datus est. Nimirum eandem cantilenam canis, qui perinde loqueris de commentitio illo primatu Petri, ac si de eo satis inter nos constaret. Hic autem peto abs te an fuerint Iacobus, Ioannes, Andreas, & reliqui Apostoli plenè consecrati ministerio Apostolatus, necne. Et num solus Petrus fuerit plenè consecratus? Si Christus nō plenè consecrauit omnes Apostolos ministerio Apostolatus, quid igitur sibi volunt hæc verba Christi? Sicut misit me pater, ita & ego

Ioan. 20.

mitto vos, & afflauit & dixit eis, Accipite Spiritum sanctum, &c. Quid desideras, Turriane, in his verbis, quò minus Apostoli plenè fuerint suo ministerio consecrati? Tu verò somnians dicis, plenitudinem ministerij esse tantum in Petro: quia apud Ioānem hæc verba non sunt: Tu es Petrus, & Tibi dabo clauas, &c. Ex quo sequeretur reliquorum Apostolorum, ministerium non fuisse plenum, & aliquid in eo requiri, hoc est, vno verbo, fuisse imperfectum. O blasphemiam non ferendam! Num igitur imperfectè missi sunt quos ita Christus misit, ut ipse à Patre missus est? Atenim si, quid sit ministerium Apostolicum, intelligeres, non existimares Petrum fuisse planè consecratū suo ministerio ex his verbis, *Tu es Petrus, &c.* Item: *Tibi dabo clauas, &c.* quæ omnia spectant ad futurum tempus: sed potiùs ex his verbis: *Mitto vos, inquit Christus, Item: Accipite, Spiritum sanctum.* Nam si Petrus plenè fuerat consecratus, cur denuo à Christo apud Ioannem vnà cum aliis suo ministerio consecratus est? Quid, quod antè confessus es, Petrum non habuisse aliud Ministerium quàm Ministerium Apostolatus? Agnosce igitur eiusmodi Ministerij eandem quoque consecrationem, & vocationem esse oportere.

TURRIANVS.

XLII.
Pag. 156.

Dicis locum Matthæi intelligendum de Electorum Ecclesia: ego verò affirmo agi de Ecclesia

*eclesia visibili, his rationibus: Porta inferi, inquit, nō
 praualebunt aduersus eam: ergo Ecclesia oppugna-
 tur, & visibiliter oppugnat, ergo est visibilis. Nec
 obstat quod quedam particulares Ecclesia deficiūt,
 quia tota Ecclesia, quæ una est, non deficit: ut partes
 terra singula corrumpi possunt, tota verò terra cor-
 rumpi non potest.*

*Illi super quos descendit Spiritus sanctus Act.
 2. erāt Ecclesia Electorum, & illa Ecclesia erat vi-
 sibilis, quia ignis qui sedat supra singulos eorum, vi-
 sibilem fecit: Ecclesia igitur Catholica quæ nuno
 est, & quæ illis successit visibilis est. Petrus in epist.
 2. ait, ut per bona opera certam vestram vocationem
 & electionem faciatis: Ergo Ecclesia Electorum est
 visibilis.*

SADEEL.

DE Ecclesia tum visibili, tum inuisibili su-
 præ egimus in primo Scripturæ loco, & in
 summa huiusce disputationis: quare quæ illic di-
 cta sunt mihi non videntur esse repetenda. Bre-
 uiter tantum tua isthæc argumenta excutiam.
 Ecclesia, inquis, de qua loquitur Christus apud
 Matthæum, est visibilis. Primum dic nobis, Tur-
 riane, nonne Christus locutus est de illa etiam
 Ecclesia, quæ fuit Apostolorum temporibus?
 non negabis. At illa non est visibilis, quippe
 iam pridem ex hominum oculis sublata. Rursus
 quæro, tum quum Christus hæc diceret: su-
 præ hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam,

& portæ inferi non præualebunt aduersus eam
 nonne etiam de illa Ecclesia loquebatur, quæ
 futura est vsque ad consummationem seculi?
 Certè. At enim illa quoque visibilis nõ est. Iam
 si & quæ fuit, & quæ est, & quæ futura est Eccle-
 sia, vno Ecclesiæ Catholicæ nomine compre-
 henditur, desine tandem dicere Catholicam
 Ecclesiam esse visibilem: cuius licet partes suis
 temporibus, & sint, & fuerint, & futuræ sint vi-
 sibilis, ipsa tamen Catholica Ecclesia ante no-
 uissimum diem visibilis esse non potest: qua de
 re suo loco plura à nobis dicta sunt. Verume-
 nimuerò profers hanc tuæ sententiæ rationem:
 visibiliter, inquis, oppugnatur Ecclesia, ergo
 est visibilis. Sic enim Christus: Portæ inferi non
 præualebunt aduersus eam. Itane concludis?
 At ego portas inferi non existimo esse visibiles:
 nec puto Ecclesiam visibiliter tantum oppu-
 gnari: sed potius inuisibilem oppugnationem
 esse credo longè vehementissimam, atque e-
 tiam periculofissimam. Audi enim Paulum ita
 de Ecclesiæ oppugnatione loquentem, Non
 est, inquit, nobis lucta aduersus sanguinem &
 carnem: sed aduersus imperia, aduersus potesta-
 tes, aduersus mundi dominos tenebrarum se-
 culi huius, aduersus spirituales malitias in cœle-
 stibus. Et Petrus: Aduersarius vester Diabolus
 tanquam Leo rugiens obambulat, inquit, quæ-
 rens quem deuoret: & plerique loci consimi-
 les. Quamobrem, Turriane, si valet hoc tuum
 argumentum; Ecclesia est visibilis, quia visibi-
 liter

Eph. 6.

1. Petr. 5.

liter oppugnatur, valebit hoc quoque: Ecclesia est inuisibilis, quia inuisibiliter oppugnatur. Sed nostrum erit etiamnum fortius argumentum hoc modo. Soli Electi non superantur, imò superant inferorum portas, idque non visibiliter, sed inuisibiliter, fides enim est victoria nostra, inquit Ioannes, quæ quidem fides est *1. Ioan. 5.* inuisibilis. Quare Ecclesia de qua Christus loquebatur est Electorum Ecclesia. Porrò dictum est supra quatenus Ecclesia electorum dicitur inuisibilis. Tu verò falleris qui dicis partes eius Ecclesiæ, de qua Christus locutus est, posse superari: sic enim Christus, Porte, inquit, inferorum non præualebunt aduersus eam: de tota Ecclesia loquitur, ac propterea de omnibus eius partibus, vt alibi dicit Christus, nullam ex ouibus suis esse perituram. *Ioan. 10.* Inepta est igitur tua similitudo de terræ partibus quæ corrumpuntur ex Philosophia petita: ex qua etiam tibi profero longè conueniētiorem de cœlo, quod nec totum corrumpitur, nec partes eius corrumpi possunt, quemadmodum Philosophi censuerunt. Ecclesiam super quam descendit Spiritus sanctus, & visibilem & electorum Ecclesiam fuisse dicis: atque inde colligis Ecclesiam Catholicam esse visibilem. Nolo hîc afferre quod plerique doctissimi sentiunt, super solos Apostolos Spiritum sanctum die illo Pentecostes descendisse. Hoc tantum dico, me nunquam negasse Electos esse visibiles in hac vel illa Ecclesia, cuiusmodi fuit Ecclesia Hierosoly-

356 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
mitana, & reliquæ eiusmodi. Quamobrem per-
peram admodum colligis, Ecclesiam Catholi-
cam esse visibilem, eò quòd illi super quos de-
scendit Spiritus sanctus erant visibiles: quemad-
modum ferendus non esset, si quis ita conclu-
deret: Illi super quos descendit Spiritus sanctus
erant in vno loco, atque adeò in vno cubiculo
continebantur: ergo Ecclesia Catholica, quæ
illi Ecclesiæ successit, est in vno loco, & in vno
cubiculo continetur. Non enim rectè ducitur
argumentum ab accidentibus individuorum
ad τὸ κατ' ὅλον. Verùm, Turriane, vt aliud ex alio
incidit, non satis feliciter huiusce rei fecisti mē-
tionem. Nos enim hîc de Petro disputamus,
quem tu Apostolorum principem constituis:
ego verò Apostolorum socium, & Petro reli-
quos Apostolos æquales fuisse affirmo. Iam si
Petrus erat princeps, vbinam, obsecro, magis
elucere debuit iste principatus, quàm in præ-
claro hoc miraculo, quando Spiritus sanctus
super Apostolos descendit? Atqui (ita comme-
morante Luca) sedit super vnumquenque eo-
rum, & omnes repleti sunt Spiritu sancto, nec
aliquid dicitur de Petro κατ' ἕαχον, nec etiam
dicuntur reliqui Apostoli accepisse Spiritum
sanctum aut per Petrum, aut in Petro, que-
madmodum soles nobis dicere in tuis distin-
ctionibus.

Denique dum subiicis ex Petro per bona o-
pera vocationem, & electionem certam esse
facien-

faciendam: ac proinde electorum Ecclesiam esse visibilem, nec Petrum intelligis, nec te ipsum audis, qui in superiori disputatione multa dixisti de inuisibili electorum Ecclesia. Nos autem, (vt sæpius diximus) electos in terris versantes esse visibiles non negamus, licet reuera, ipsa electio nostris oculis nõ sit exposita: quod vel ille Petri locus satis significat, dum iubet nos dare operam vt possimus coram hominibus nostram electionem testari. Nec propterea sequitur Catholicam Ecclesiam, quam dicimus esse electorum Ecclesiam, esse visibilem: non enim Catholica electorum Ecclesia in terris versatur, sed eius tantum pars. At nos de tota disputamus, quæ non est Catholica nisi tota sit. Sed de hac re hæctenus, ne superfluis repetitionibus lectores onerare videamur.

T V R R I A N V S.

Hic promissioni apud Matth. similis est promissio facta Abrahae, semen tuum possidebit portas, inimicorum tuorum. Paulus vero ait eos esse Israëlitas, non qui filij sunt carnis, sed qui filij sunt promissionis: Ergo Ecclesia electorum quæ constat ex istis nunquam vincendis, est visibilis.

Apostolus Paulus in 2. ad Corinth. ait se in carne ambulare, qui autem in carne ambulant sunt visibiles.

Huc spectat de Sacerdotio non superando Deuter. 33. (de Levi) Percute dorsa inimicorum eius, & qui oderunt eum non consurgant: quod quam verum fuerit in summo sacerdote noui Testamenti qui est imago Christi, ipsa Germania testis esse potest. Sed de his parcius dicendum est, ne victis, & sonatu suo frustratis insultare videamur.

S A D E E L.

FAc tandem, Turriane, vt ab aliis dissidens, tecum saltem ipse consentire videaris. Tu cap. 2. libri tui, pag. II. & sequentibus omnem mouisti lapidem, vt in me impetum faceres qui dixeram, in plerisque Scripturæ locis nomen Ecclesiæ esse de electorum Ecclesia intelligendū, & contendebas illos ipsos Scripturæ locos esse de visibili Ecclesia intelligendos, atque ita visibilem Ecclesiam opponebas electorum Ecclesiæ. Hic verò electorum Ecclesiam affirmas esse visibilem. Itaque tua scripta, tua argumenta, vel tuæ nugæ potiùs, more Andabatarum, secum pugnant atque conflictantur. Quid autem tibi vis dum citas factam Abrahamo promissionem de superandis hostibus? Nimirum, inquis, eam promissionem ad electos pertinere, ex hac Pauli sententia, Non filij carnis, sed filij promissionis censeantur in semine. Rectè id quidē, sed nōne animaduertis Paulum in tota illa disputatione hoc imprimis agere: non esse de semine Abrahami iudicandū ex reb' externis, & ex iis

ex iis quæ humanis oculis patent? Sic enim profert diuinum illud responsum. Feci ut remanserint mihi septem millia virorum, qui non flexerunt genu imaginì Baal. Atqui illa septem millia non erant visibilia Eliæ Prophetæ, qui se relictum solum esse conquerebatur. Et quauis homines illi essent visibiles, quatenus homines, non tamen erant in Ecclesia visibili & conspicua, alioqui Prophetæ ex ipso loco à te producto, non esse consecrati, si singuli electi sunt visibiles quatenus homines, electorum Ecclesiam esse propterea visibilem. Itaque sentis iacere tuam illam objectionem. Sed (ut aliquid de illa etiã promissione dicam quæ Abrahamo facta est) quero quomodo intelligas quæ ibi dicuntur de portis inimicorum possidendis, & quomodo inde efficias electos Israelitas fuisse visibiles. Nam si de hac victoria iudicas ex oculorum sensu, dic mihi obsecro, ubi nam conspicua sit ista Iudæorum victoria, qui & ante Christum natum, identidem victi, fracti, superati & in exilium abducti sunt: & post Christum exhibitum, per vniuersum terrarum orbem dissipati vagantur: non inimicorum portas possidentes, sed intra portas inimicorum conclusi, inimicis ipsis seruietes. Dices te de electis Israelitis loqui: ac proinde ego concludam electos Israelitas non esse ex oculorum sensu metiendos. Quinetiam ad eò inuisibilis est electorum Ecclesia, ut cum maximè superari

- videntur tum maximè virtute ac robore fidei, victores et cadant. Quamobrem ex promissione facta Abrahamo, noli colligere electos esse visibiles (quanuis sint naturâ visibiles, quatenus homines, non quatenus electi) sed concludere potius vim illius promissionis (quam rectè Paulus in vno Christo constituit) esse inuisibilem, & de ea iudicandum contrâ quàm videant oculi, & quàm humana ratio possit cogitare.
- Gal. 3.* Paulum dicere se in carne ambulare, ac propterea Paulū esse visibilem. Verùm Paulus nō testabatur suam electionē, quatenus in carne ambulabat, sed potius (vt ille ipse dicit in eadem epistola) quatenus per fidem ambulabat & non per speciē, siue, per aspectum. Fides enim, vt a libi dicitur, est demonstratio eorum quæ non videntur. Quinetiam in eo loco à te citato eos reprehendit, qui æstimabant ipsum perinde vt si secundum carnem incederet, & qui ex sensu oculorum de ipso iudicabāt (vt facit Turrianus.)
- 2. Cor. 5.* Quæ ob oculos sunt, aspicitis, inquit, Et paulò antè, In carne incedētes secū dū carnē bellū nō gerimus: arma enim militiæ nostræ, nō carnalia sunt, sed diuinitus valida ad subuersionē munitiōnū, &c. Hæc, Turriane, hæc, inquā, sunt electionis Pauli testimonia, nō autē quòd aliquando in terris versatus sit, & in carne ambulauit.
- Deut. 33.* Denique profers quod Leuitico sacerdotio promissum erat his verbis apud Mosem: Benedic Domino fortitudini eius, & opera manuum illius suscipe. Percute dorfa inimicorum eius & qui

oderūt eum, ne cōſurgāt. Et, ſcitè ſcilicet, hanc promiſſionē ad tuum Pōtificē extendis. Quasi verò Chriſtus ſolus eternus Sacerdos & Pōtifex cōfeſſionis noſtrę (vt loquitur Apoſtolus) nō iſt ad quē legales ceremoniæ, & ipſum Leuiticū ſacerdotiū ſpectarit, atq; etiā in quo deſierint, vt docet idē Apoſtolus: qua de re pluribus egimus in libro noſtro ſuperiore, in loco Scripturę ordine 8. Sed poteras facilè ab hac tua ſentētia reuocari, ſiquidem attendiſſes ad ea quę apud Moſem paulò antè præcedūt. Hi, inquit, cuſtodierunt eloquiū tuum & pactū tuum ſeruauerunt: docuerunt iudicia tua & legem tuam, &c. Quum autē Pōtificates non cuſtodierint eloquiū Dei, nec pactū eius ſeruauerint, nec docuerint iudicia & legē Dei, ſed ſua placita, edicta, decreta iam pridē flammis crudeliſſimis & piorū hominū ſanguine ſanciuerint, nihil habent cauſę quamobrē ad ſe rapiant præſtantiſſimam illam promiſſionē. Nec tu etiā Turriane, aliquid habuiſti cur inepta illa tua reticentiā Germaniam perſtringere debueris, quā ſi vel percuffam, vel victam eſſe exiſtimas, longè profectò falleris, & tuus ipſe Pōtifex lōgè fallitur, quē ſuę artes ſuę que conatus haſtenus fruſtrati ſunt, atque etiā in poſterū fruſtrabūtur. Mirare nobiſcū & adora ſummum illud & imperueſtigabile Dei iudiciū, ſummam atque inuictiſſimā eius potētiam, quę in Germania eluxit, & ſæpe alias, & tum maxime quum Enāgelicam doctrinam amplexa eſt, eamque retinuit inuitis hoſtibus omnibus, adeo que tuiſ Hispaniſ, quantumuis licet

Heb. 3²Deut. 33¹

quasi parta victoria exultantibus. Lege historiam illius temporis, ut statim obmutescas, ac vera sit, non ficta tua illa reticentia. Cæterum de hisce rebus sermonein à Germanis ad Belgas, Gallos, Anglos, Scotos atque alios innumera- biles transferre debuisti, & nobis commemo- rare quemadmodum, aliquot ab hinc annis, in illis omnibus regionibus dorsum tui Pontificis percussum sit, atque etiã quotidie percutiatur, nimirum instante, urgente, pœnãque repeten- te Dei iudicio: Tu verò non incautè illa om- nia reticere maluisti. Atque hæc de tua reti- centia. Iam redeo ad tuas obiectiones.

TVRRIANVS.

XLIII.

Pag. 158.

Dicis proprium esse electorum non posse supe- rari à portis inferiorum. sed hoc commune est Ecclesie permixte, ut August. vocat lib. 3. de Doct. Christ. Semper enim usque ad consummationem sæ- culi erit Ecclesia tanquam area in qua necesse est esse paleas & triticum, quousque veniat is qui per- mundabit aream & congregabit triticum in horreum: paleas autem comburet igni inextinguibili.

SADEEL

Qvàm loc⁹ Augustini à te fuerit corruptus; exposuimus in superiore loco Scripturæ, sectione. 8. Nec vlllo modo stare potest quodais promissionem hanc Christi (Portæ inferi non præualebunt aduersus eam) non ad solos ele- ctos, sed ad permixtam Ecclesiam, hoc est, ad electos simul & reprobos pertinere: quod quidem sine contradictione dici non potest. Nec enim

enim sunt reprobi, si aduersus eos portæ inferi non præualent: & miror te hîc oblitum esse tui Leonis (cuius tamen toties soles facere mentionem) qui quum hæc verba Christi tractaret de Ecclesia super Petram ædificanda, aduersus quam portæ inferi non præualebunt: Ecclesiæ, inquit, cœlo inferenda sublimitas, & c. tantum abest ut de reprobis promissionem Christi intelligeret. Sed minus etiam quam nugaris, dum addis, futuras paleas cum tritico, donec comburantur igni inextinguibili. Atenim, mi homo, comburi igni inextinguibili, est, superari ab inferi portis: nec etiã video cur tu portas inferi ad vitam præsentem restringas, quæ sunt potiùs ad futurum seculum ac mortem æternam referendæ. Ex quo fit ut aduersus paleas, hoc est, reprobos portæ inferi præualeant, tum in hac vita, tum potissimum in futura, ac propterea hæc promissio Christi ad reprobos non pertineat, quemadmodum existimas.

Die anniuers. aff. ser. 3.

TVRRIANVS.

A Is nos non habere successores Apostolorũ. At Matt. 28. dixit Apostolis: Ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi: quomodo erit cũ Apostolis si Apostoli nullo modo sunt? Ergo sunt in successoribus.

XLV.
Pag. 163.

Non intelligo quomodo Apostolorum successores facias cum ordinarijs Pastoribus etiam Laicos quos vocas fideles ipsos, qui Apostolicã doctrinã retinẽt. Non minus fuit necessaria cathedra Petri in Euã- Pag. 163.

gelio, quàm cathedra Moſis in Lege: Deuter. 17.
 &c. Vide de 70. Senioribus Num. cap. II.

Pag. 165. Si nunc non ſunt in Eccleſia ſucceſſores Apoſtolorum : quia Deus Apoſtolos ſine miniſterio hominis poſuit in Eccleſia: igitur nullos Paſtores habetis, cū Apoſolorum ſucceſſores negetis,

S A D E E L.

Dixi Apoſtoliſ in Apoſtolat^o munere ſucceſſum non fuiſſe: nō autem ita generaliter locutus ſum, vt planè negarē vllō Apoſtolorum ſucceſſores in re aliqua. Imò ipſe tibi potiùs quàm mihi contradicis, dum mihi paulò poſt obiicis, me non ſolùm ordinarios Paſtores, ſed etiam laicos facere Apoſtolorū ſucceſſores: vbi etiam te falſarium deprehendo, qui omiſeris quod adſcripſeram in meo libro: *κατά τὴν* hæc enim ſunt mea verba, quibus intelligo fideles ipſos dici poſſe quodammodo Apoſtolorum ſucceſſores, quatenus Apoſtolorum doctrinam retinent, & Apoſtolicis veſtigiis inſiſtunt. Atque vt ad Matthæi locum veniā, eum malè ad Apoſtolos reſtringis, quemadmodum fuſè explicavi in ſuperiore meo libro, in loco Scripturæ ordine 10. neque hîc repetam quæ illic à me dicta ſunt. Quare quum Chriſtus promiſerit ſe perpetuò ad futurum, non ſolis Eccleſiæ Paſtoribus, ſed toti ſuæ Eccleſiæ: ſequitur

tur tuam illam obiectiunculam instar nubecu-
 le disparuisse. Iam addis de Petri Cathedra
 non minus necessaria (inquis) quam olim fuerit
 Cathedra Moſis. Vt te refellam, non exponam
 multis verbis quid fit sedere in Cathedra Moſis,
 nempe docere legem Dei, inquit Augustinus: *In Ioan.*
 nec quæram ex te cur non Aaronis, sed Moſis *Tra. 49.*
 Cathedra dicatur: hoc tantum velim resciscere,
 quid nam intelligas nomine cathedræ Petri.
 Nam si de doctrina Evangelica & Apostolica
 loqueris, non video cur eâ Petro potius quam
 aliis Apostolis tribuas, nisi semper tuo more
 principium petens. Si verò Romanâ illam ca-
 thedrâ intelligis, quam vos cathedram Petri
 vulgò appellatis, & cuius nomine festos etiam
 dies agitis: quæro quisnam vobis illam cathedrâ
 fabricarit, non cum labore docentibus, sed cū
 otio ac voluptate sedentibus accommodatam.
 Quorsum igitur de Moſis Cathedra ac de se-
 ptuaginta senioribus Israelis verba facis? Nam
 vt omittam priscis illis temporibus sæpenume-
 rō interruptum fuisse exteriorem ordinem à
 Deo per Moſem institutum (qua de re nos alibi
 plura diximus) certè longè alia est conditio
 Ecclesiæ post Christum exhibitum, quam antea
 fuerat. Nam Ecclesia certis tunc locorum fini-
 bus circumscrip̄ta, nunc, sublatis locorum &
 gentium differentiis, longè latèque per vni-
 uersum terrarum orbē diffusa est: ac proindenō
 potest alligari ad sedem illam & cathedrâ quam

266 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
vos Romæ defixâ esse vultis. Denique Pastores
nostros nō negamus posse dici Apostolorū suc-
cessores, non in ipsius Apostolatus Ministerio:
sed quatenus illi legitime ex verbo Dei vocati
sunt ad ordinarium munus Ecclesiastici Mini-
sterij, & illud rectè atque ita vt decet exercent.

TVRRIANVS.

XLVI.
Pag. 167.

Dicis nullos esse Apostolorum successores, qui
nulli sunt ad quos pertineat quod Apostolis
præceptum est, *Ite, docete omnes gentes.* Mirum est
esse te tam obtusum, vt non intelligas aliud opus po-
stulasse illud tempus cum nondum erant Ecclesiæ
constitutæ, aliud cum iam erant. Missi sunt Apo-
stoli ad edificandas Ecclesiæ quæ non erant: adifi-
catis autem Pastores præficiant, vt Titum Paulus
Cretensæ Ecclesiæ præfecit. Negas autem Tui Mi-
nisterium fuisse Ministerium Apostolatus. Menti-
tus est igitur Apostolus cum Epaphroditum Philip-
pensium Apostolum vocavit, fuit enim eorum Epi-
scopus: mihi tamen probabilius videtur non fuisse
Episcopum Philippensium.

Pag. 170.

Audi Dionysium in Epistola ad Demophilum
Monachum: Tibi præscribant Diaconi, & Diaconis
præscribant Sacerdotes, & Sacerdotibus Epi-
scopi, Episcopis Apostoli & Apostolorum successores.
Pag. 172. Si hodie videres aliquem Episcopum ire ad præ-
dicandum infidelibus, & cum opus esset fieri ab eo
miracula secundum voluntatem Dei, quid diceres,
concederesne esse successorem Apostolorum?

SADEEL.

ATenim Franciscè, non sum adeò obtusus, ut variam temporum rationem non facile animaduertam: sed demiror te imprimis acutum hominem non eò potuisse penetrare, ut ex illa ipsa temporum varietate ac differētia quam mihi obiicis, colligeres officium Apostolatus, primis illis temporibus necessarium, non semper locum in Ecclesia habere debuissè: quemadmodum copiosius exposuimus in superiori loco Scripturæ. Egregiè verò probas Titum habuisse ministerium Apostolatus, eò quòd Paulus Epaphroditum vocauit Apostolum: quem fuisse Philippensium Episcopū modò ais, modò negas. Atenim aliud est de Tito loqui, aliud de Epaphrodito. Verùm, inquis, Epaphroditus fuit Episcopus, & tamen nominatur Apostolus. Si fuit Episcopus, cur igitur id negas, Turriano, pag. 167. tui libri? Ego verò non proferam quam variè hac de re senserint veteres: nec vrgebo quod doctissimis video placere, & merito, ibi nomine Apostoli legatum significari ex his quæ sequuntur in illa ipsa epistola, *Accepi, inquit, omnia, & abundo, expletus sum acceptis ab Epaphrodito quæ à vobis missa fuerūt, &c.* Tantùm dicam, Apostoli nomen latè quidem posse vsurpari: sed me nomine Apostolorum, in hac disputatione, primos illos tantùm intelligere, qui fuerunt Apostolorum ministerio cōsecrati. Dixi autem eos fuisse (ut alia omittam) duabus imprimis notis ab aliis distinctos, tum

Philip. 4.

368 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
quòd missi fuerint ad omnes Gêtes, tum quòd
fuerint à Christo immediatè electi, & vocati.
Hanc meam sententiam quomodo adorianis
iam videndum est. Primùm iubes me audire
Dionysiu: quasi verò vel te, vel tuum Dionysiu
audire debeam. Verum enim verò hanc à te in-
eamus gratiam, & tuum Dionysium parumper
audiamus, atque eatenus audiamus, quoad ipse
tuam sententiam refellet. Tu, inquit Dionysius
(Demophilum autem Monachum alloquitur)
præscribere cupiditati & iræ (quod quidem non
facis, Turriane monache, nec ipse tuum Dio-
nygium audis, qui scriptis Thraconicis ac viru-
lenti in nos emittendis cupiditati & iræ indul-
ges) tibi Diaconi, Diaconis Sacerdotes, Sacer-
dotibus Episcopi, Episcopis Apostoli & Apo-
stolorum successores. Hæc tuus Dionysius. Ex
quibus scilicet vis probare, Episcopos esse A-
postolorum successores. Verùm, Franciscè,
cum iubeat iste Dionysius vt Apostolorum suc-
cessores præscribant Episcopis: hinc colligo
Episcopos non vocari Apostolorum successo-
res. Nam qui præscribunt, alij sunt ab iis quibus
præscribunt. Respondes nomine successorum
intelligi Archiepiscopos: atq; ita ex hac tua in-
terpretatione soli Archiepiscopi essent Apo-
stolorum successores. Verùm addis, Episcopos
quoq; esse successores, sed Archiepiscopos esse
Apostolis similiores & propinquiores: hæc qui-
dem dicis, mi homo, sed quia voluisti me audi-
re, non te, sed Dionysium, repudiata tua addi-
tione,

tionem, concludo, ex Dionysij verbis, Episcopos non esse Apostolorum successores. Sed est & aliud quod te magis vrat in Dionysij verbis & in isto catalogo quem recenset. Nam ego Dionysium audiens nihil audio de tuo Pontifice, quandoquidem in Apostolis & Apostolorum successoribus conquiescit, idque agens de iis quorum erat aliis præscribere. Quare cum (vel ex tua interpretatione) ita nominat Archiepiscopos ut illis superiorem gradum non adscribat, nec faciat unius Pontificis mentionem qui præscribat Archiepiscopis, efficio ex Dionysio, nihil loci tuo Pontifici relictum esse. Et hac in re libenter nos Dionysium audimus.

Sed iam quæris à nobis quid simus dicturi si Episcopum videamus ad infideles proficiscentem ut illis prædicet Euangelium. Egregiam verò interrogationem & Turriano dignissimam! Certè si de tuis Episcopis intelligis (ut facis) perinde interrogas ut si ita quæretes, Quid si cœlum ruat? At tu instas: quid diceres, inquis: Imò verò Turriane quid ipse diceres, qui ita scripsisti pag. libri tui 241: Non licet, inquis, Episcopo ubique legatione fungi, ut Paulo licebat, nisi tantum in diœcesi sibi assignata. Credo tua hæc verba agnoscis, quæ mirificè & Turrianicè congruunt cum hac tua sententia. Sed mihi videor odorari quid velis: nempe tuos sodales commendare, qui ad Indos, vestra sodalitates miraculis instructi, profecti sunt: illic scilicet, futuri Episcopi Antartici,

y.ij.

qui in hoc terrarum orbe Episcopi esse non potuerunt. Ut autem de re ipsa respondeam, de ordine tecum agimus quo sibi voluit Dominus Ecclesiam ad nouissimum vsque diem aggregare, & affirmamus Apostolatam cum Apostolis, desuisse: minimè tamen Deo terminos illos ipsius misericordiae extra ordinem exercendae intuentes, quod & vos ipsi experimini. Sed aut vos alios fieri sanè necesse fuerit, aut quod tu mihi proponis, tunc demùm eueniet, quàm ex ipsis Dæmonibus instauratores sui ædificij sibi seliget Dominus.

TVRRIANVS.

XLVII.

Pag. 173.

Dicis Apostolos à uicis ab ipso Domino electos fuisse: verùm qui ministerio hominum ordinantur, an minus à Spiritu sancto ordinantur? Act. 20. Posuit vos Spiritus sanctus regere Ecclesiã, &c. Item, Aaron fuit consecratus per ministerium Moysis. Denique in electione Matthiae aliquid Ministerij intermedij fuit, Act. 1.

SADDEI.

Hæc scripsisti ipse pag. libri tui 177. Quia Apostoli primi erant Euāgelium omnibus Gentibus annuntiaturi, & per verbum eorum primum Gentes ubique credituræ, illorū fuit proprium eligi uicis, tametsi in Matthiae Apostoli electione aliquid ministerij hominū, ut antea dixi, adhibitum est. Hæc sunt tua uerba, quibus soluis ipse tuam obiectionem de electione

lectione Matthiæ: ne mihi proferenda sit loci
 circumstantia, & hæc imprimis verba, Tu, Do- *Act. i.*
 mine, qui corda omnium nosti, ostende vtrum
 elegeris ex his duobus: vt magis magisque re-
 fellaris. Nam quod obiecisti, eos rectè ordina-
 ri qui adhibito hominum ministerio ordina-
 tur, planè ineptum est & extra rem. Nos enim
 non quærimus, quid sit rectè & legitimè ordi-
 nari, sed quæ sit vocatio & ordinatio Ministe-
 rij Apostolici: nec de Aarone, sed de Apostolis
 loquimur. Quare illa omnia tua sunt *ἐξ ἑω λόγος.*

TURRIANVS.

Dicis Pontificem, sibi Apostolatam vendicare, *XLVIII.*
 quia est Romanae sedis Episcopus: sed sumis *pag. 175.*
 falsum. Non enim successor Petri est propter Eccle-
 siam Romanam vt tu fatuè dicis, sed potius quia
 Pontifex Romanus est successor Petri principis A-
 postolorum, idcirco in principe & matrice omnium
 Ecclesiarum sedet, quæ est Ecclesia Romana: nec re-
 pugnat vni Ecclesie Romane & omnibus simul
 Ecclesiis presertim esse. Vide Synodum Chalcedon.
 Can. 17. cum interpretatione Nicolai Papæ, & eius
 epistola ad Michaelem Imperatorem: vbi exponit
 Primatem diæceseos, hoc est, diæceseon, quemadmo-
 dum scriptum est, Fons ascēdebat de terra, irrigans *Can. 2.*
 vniuersam faciem terræ, id est, multi fontes terram
 vniuersam irrigantes. Hactenus Nicolaus Papa.

SADEEL.

Remitto te ad Ecclesiam Romanam, vt illa
 te ad palinodiam adigat, qui de magnifica
 y. iij.

ipsius autoritate detrahere non dubitas vt, tuo Pontifici blandiaris. Papa, inquis, non est successor Petri, quia Roman⁹ Episcopus, sed quia est Petri successor, idcirco sedet in Romana Ecclesia. Hic ego rursus quæro, cur Pontifex sit successor Petri, Respondes, quia eligitur & ordinatur vt sit successor: Sed, à quibus eligitur? Nempe à Cardinalibus Ecclesiæ Romanæ, à qua etiam suos habent titulos. Non iam quæro quo iure, sed hoc tantum colligo: si Pontifex à nullis aliis potest quàm ab Ecclesiæ Romanæ Cardinalibus ordinari, Pontificem ab Ecclesia Romana, non Romanam Ecclesiam à Pontifice pendere. Quæ si non admittis, saltem conueniat tibi cum testimonio Innocentij Pontificis quod mihi obiecisti, tui oblitus pagi. libri tui 224. Quis nescit (inquit Innocentius, citante Turriano ex Decreto Gratiani) id quod in Principe Apostolorum Petro Romanæ Ecclesiæ traditum est, ac nunc vsque custoditur, ab omnibus debere seruari? neque introduci aliquid, quod autoritatem debeat generalem aliunde accipere, vel exēplum, &c. & paulò post, Oportet eos hoc sequi quod Ecclesia Romana custodit, à qua principium eos accepisse nō dubium est, &c. Hæc ille Pontifex, non sibi, sed Ecclesiæ Romanæ autoritatem tribuens. Quid dicam de tuo Anacleto, qui præcisè primatum in vrbe Roma includit? vide Cano. Sacrosancta dist. 22. & aude in tuum Papā insurgere. Sexcēta suat eiusmodi, quæ commemorare piget, ne videat

dear Ecclesiæ Romanæ causam suscepisse. Sed omnino tu Põtificiis autoribus manifestè contradicis: adeò vt mox expectem⁹ futurũ, vt, quẽadmodũ Christus dicebat, regnũ cõtra se diuisum defoletur. Atq. vt à Põtificiis discedamus, aduersarios etiã habes omnes veteres qui ita de Apostolicis sedib. loquuti sũt, vt nõ eas alligarent ad ipsarũ Episcopos: alioqui manifestũ est, cõstare non posse quãnã sedes Apostolicæ dici debeant. At Veteres sic definiũt sedes Apostolicas, nempe in quibus ipsi Apostoli docuerunt, & in quibus Episcopos constituerunt, adeò vt nõ sit penes Pontificẽ nouas cõstituere sedes Apostolicas. Sic enim Augustinus de Ecclesiis Apostolicis locut⁹ est, & Irenæus de ipsa Romana Ecclesia, quẽadmodũ ipse alibi nobis obiecisti, nunc à te ipso dissentiens. Sic etiã Tertullianus quem sæpe testẽ aduersus nos citasti: Hoc modo, inquit, Ecclesiæ Apostolicæ census suos deferunt, sicut Smyrnæorũ Ecclesia habes Polycarpum ab Ioanne collocatũ refert: sicut Romanorũ Clementẽ à Petro ordinatum edit: proinde vbique & cæteræ exhibent quos ab Apostolis in Episcopatũ constitutos Apostolici seminis traduces habeant. Et paulò pòst Percurrere Ecclesias Apostolicas apud quas ipsæ adhuc cathedræ Apostolorum suis locis præsentur (nota, Turriane, suis locis, inquit) apud quas ipsæ authenticæ literæ eorum recitantur, sonantes vocem & repræsentantes faciem vniuscuiusque. Habes Corinthum, habes

Epist. lib.

162. &

170. Ad-
uer. heret.

l. 3. c. 3.

De præ-

script. ad-
uer. heret.

374 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
Philippos, habes Theſſalonicenſes, habes E-
pheſum: habes Romam, vnde nobis autoritas
præſtò eſt: fœlix Eccleſia cui totam doctrinam
Apoſtoli cum ſanguine profuderunt, &c. Sic
aliquando Tertullianus Eccleſiam Romanã &
alias Apoſtolicas commendabat, quum diceret
eas Apoſtolica voce perſonare, hoc eſt, Apoſto-
licam doctrinam ex Apoſtolorum ſcriptis hau-
ſtam & depromptam conſeruare actueri. Ita-
que earum autoritatem opponebat hæreticis
illis qui veros Scripturæ libros negabant, falſos
ſupponebant, & doctrinam Apoſtolicæ doctri-
næ planè contrariam obtrudebant. Sed longè
aliud de Eccleſia Romana diceret Tertullianus,
ſi hodie in viuſ ageret, viderètque doctrinam
illam quam dicit Apoſtolos Romæ olim cum
ſanguine profuſiſſe, Romæ nunc accenſis in
Euangelicam doctrinam flammis, penitus exa-
ruſſe. Cæterùm falſum eſt quod dicis non re-
pugnare, Vni Eccleſiæ Romanæ & omnibus ſi-
mul Eccleſiis præfectum eſſe. Quæro enim, ha-
beátne Roma ſuum peculiarem Episcopum,
nécne? Si non habet, ex tua definitione Eccle-
ſiæ, non eſt Eccleſia, quando quidem Eccleſiæ
formam intimam (vt loqueris) in Episcopo col-
locaſti. Si particularem habet Episcopum, & iſ
ſit Romanus ille Pontifex, ſequetur, Põtificem
eſſe Episcopum vniuerſalem & particularem
ſimul: quæ niſi repugnât, tu nobis ſi placet de-
finies quænam ſint ea quæ repugnare dicuntur.
Porro Synodus Chalcedonenſis à te producta
planè

planè tuam euertit sententiam. Siquis, inquit, Episcopus vel Clericus habet querelam aduersus eiusdem prouinciæ Metropolitanum, petat Primatem diœceseos, aut sedem regiæ vrbs Constantinopolitanæ. Hîc vides Turriane, tui Pontificis auctoritatem tunc temporis non emuisse supra reliquos Primates. Nec moror lepidâ illam ac ridiculam Nicolai Papæ interpretationem, qui singularem numerum in plurali conuertit, nempe vt sic pluralem singulari addiceret. Quàm verò acutè locum Genesios exponat, nihil attinet dicere, vbi vocabulum *fontis* intelligit de fontibus omnibus, non quendam fontem Catholicum introductionem facit, sed vaporis. Itaque iam Nicolaum Papam Synodi Chalcedonenfis corruptorem, & quod grauius est, Scripturæ malum & ineptum interpretem, valere iubeamus.

TURRIANVS.

Quod Apostoli fuerunt electi à quibus referentur est ad Primitias Spiritus, quas Apostoli receperunt, ad Rom. 8. Nos Primitias Spiritus habentes, &c. Primitias vocat copiosiora charismata spiritualia. In illis Primitiis Pontifex Romanus non est successor Petri, nec Episcopi sunt Apostolorum successores, sed in potestate ligandi & soluendi, vt diximus.

SADEEL.

Primitiis, de quibus loquitur Paulus, malè restringis ad solos Apostolos, & quod pe-

XLIX.

Pag. 176

et 177.

ius est, ad extraordinariam eorum vocationem refers. Perspicuū est enim Paulum loqui de piis omnibus in terris versantibus, & ad quietis æternæ portum aspirantibus, Idque patet tum ex antecedentibus, tum ex subsequentibus. Accipistis, inquit, Spiritum adoptionis per quem clamamus Abba, Pater. Item, Qui Spiritus testatur vnà cum spiritu nostro nos esse filios Dei. Item, & ipsi qui primitias Spiritus habemus apud nosmetipsos suspiramus adoptionem expectantes, redemptionem corporis nostri. Nam spe seruati sumus. Item, Spiritus interpellat pro nobis suspiriis inenarrabilibus, qui verò scrutatur corda nouit quis sit sensus Spiritus, quia secundum Deum interpellat pro sanctis, &c. Quæ omnia si quis de solis Apostolis exponat, ille planè ab Apostoli Pauli sententia recedet. Quamobrem rectè Ambrosius hunc locum explicans, Post creaturam mundanam, inquit, adiecit etiam nos hoc expectare & ingemiscere ad Deum, vt hinc liberemur cuncti destinati ad vitam, quia Christianis mundus hic pelagus est. Et paulò post: Tunc erit liberatio corporis nostri, hoc est, omnium Christianorum. Hæc ille. Tu verò longè aliter, qui de vocatione Apostolorum facta *ἀπελευθέρωσιν* locum intelligis. At enim, nisi contextum Apostolicum discerpis (quod tibi identidem vsuuenit) vides istas primitias Spiritus esse cum æternâ electione coniunctas, vt manifestum est ex vers. 29. illius capituli:

*In Epist.
ad Rom.
c. 8.*

L.

Pag. 180.

TVRRIANVS.

O Biicis Romanum Pontificem sedere in sublimi solio, nullamque docere gentem, neam omnes. Hoc falsum est, scaturiens ex contentione & liuore tuo atque odio Pontificis. An tibi videtur is requiescere qui de omnibus Ecclesiis sollicitus est? Nonne est quoddam genus docendi omnes gentes, prouidere ut omnes Ecclesie Catholicas Episcopos habeant? Nonne pascebat Petrus quum absens scribebat ad Episcopos Ponti, Galatie &c. Pascite gregem Dei? Ego vero profero tabulas non diuini iuris que hic locum non habent, sed registra & volumina literarum Pontificalium. Item, Testis est Senatus, quem vocant Consistorium Cardinalium, quos fecit sibi oculos, aures, manus & pedes, ut tuus Aristoteles de Regibus dicit, lib. 3. de Rep. Quomodo potest cessare, imò respirare qui tam multa, tot oculis videt? tot auribus audit? tot manibus agit? tot pedibus perambulat? Aut si nec his testibus credis, sit tibi testis locupletissimus, breuitas ipsius vite, quam fere degunt tot curis & negotiis ac sollicitudinibus vniuersae Ecclesie confecti.

Pag. 181.

Regula iuris civilis & canonici est, qui facit per alium, per seipsum facere videri.

S A D E E L.

E Pistolae Petri nihil habent commune cum Registris & epistolis Pontificalibus: & ut verbis tuis utar, tabulae diuini iuris in illis locum non habent: neque hic locum habere potest regula iuris à te producta, vbi agitur de officio

ficio personali (vt dicunt.) Reliqua verò omnia quæ dicis, Turriane, scaturiunt ex illa tua Gna thonica assentatione, qua tu Pontificis gratiam aucuparis, vt tibi, ni fallor, ad Episcopatum Romani Pontificis labores, curas innumerabiles, assiduas vigilias, intentum ac nunquam remissum studium commemoras, ex quibus omnes Gentes docere videatur. Ac testem citas Senatium Cardinalium, scilicet clarissima Apostolatus ipsius indicia, longèque alia quàm quæ Paulus Corinthiis proferebat. At quia nos hinc 1. Cor. 9. agimus de ministerio Apostolico, quod quidè 2. Cor. 12. Euangelij prædicatione imprimis continetur, nihil eorum audio quæ tu nobis valdè ἐπιτροπικῶς amplificas. Nam itane sperasti nos posse pascere tuis commentis & Apuleianis fabulis de tuo Pontifice, quem tot oculi vident, & de quo tot aures audiunt? Satis iam satis, Francisce, spectati sunt & cogniti tui Pontificis labores: satis, inquam, omnes sciunt atque etiam persentiunt, non de Euangelio prædicando, sed delendo potius, in tuo illo Cardinalium Senatu consilia agitari. Tui Pontificis isti oculi quos tu nobis narras eò collimant, ad id patèt illæ aures, hoc illæ manus agunt, eò pedes illi toto impetu feruntur, vt, nempe, exortam lucem Euangelij suis artibus, si fieri possit, extinguant. Nos autem pium laborem Euangelicæ prædicationis quærimus, & ea quæ (vt de Apostolatu taceam) Episcopum Rom. decerent. Nam quid attinet

380 ANTON. SADEEL. RESPONS.
istos oculos, pedes, aures, manus proferre, quibus Pontifex suum munus exerceat? Itane per se stertens, alienis oculis vigilat? iacens ipse, alienis pedibus incedit? surdus, audit alienis auribus? otiosus, alienis manibus operatur? Verum enim vero istos tuos Cardinales nihilo magis vel videmus operantes, vel Evangelium audimus annuntiantes. Num igitur hæc etiam ab Episcopis mutuantur? Ac ne ipsi quidem Episcopi pedes habent quum ad ipsorum diceces proficiscendum est (nisi fortè animi vel lucri gratia) nec os habent, quum proponenda est Evangelica prædicatio. Quid ergo? nimirum ad vos Monachos omnium infimos (vt nobis paulò antè ex Dionysio recitasti) res reddiit, qui estis & Pontificis, & Cardinalium, & Episcoporum, & Parochorum oculi, os & pedes: addo etiam nares, dum vos, instar canis venatici, omnia piorum vestigia odoramini (in Italia præsertim & Hispania) vt eos in vestra Inquisitionis retia coniiciatis: sed vnum deest, quod vobis dolet: non enim estis eorum manus. Etenim vos huc & illuc cursitatis, & clamatis quidem satis superque, sed Cardinales & Episcopi accipiunt suis ipsorum manibus opimorum Sacerdotiorum vectigalia. Quis igitur non obstupescat, Turriane, quandoquidem reliquis tacentibus, vos Monachi, hoc est, omnium infimi, & pedes magni illius vestri Catholici corporis, vos, inquam, propè soli

soli loquimini, adeò vt Romanus Pontifex, quem dicis esse summum & vnum Ecclesię Catholicę visibile caput, non iam ore, sed pedibus loqui videatur? Cùm autem in humano corpore singula membra in suis quęque locis acquiescant: in vestro illo corpore, pedes crura esse volunt: crura, brachiorum locum affectant: brachia, in caput euadere contendunt.

Sed tu maximum tãdem argumētum proponis, nempe vitę breuitatem, quę in tuis Pontif. perspicitur. Atqui, si fides habenda est vestris historiis, in promptu est alia ratio istius breuitatis: de qua tamen tu videris, vel potiùs ipsi Pontifices viderint, quorum præcipuè res agitur. Vt vt est, miseret me tuorum Pontificum, Franciscę, qui tot curis ac negotiis sudantes & anhelantes, hoc est, otio, delitiis & omni voluptatum genere confecti, dies Petri (quemadmodum vulgò dicitis) videre non possunt.

Atq; hæc de Põtificis ore, oculis, & pedibus: hoc est, Cardinalibus (interprete Turriano) qui sibi faciunt Pontificem caput, dum eum eligunt & ordinant, & quos ipse sibi vicissim Pontifex facit oculos, aures, manus & pedes, vt nobis Turrianus exposuit.

TVRRIANVS.

LI.
Pag. 182.
& 183.

QUum Apostolus ad Timoth. iubet ut Episcopus sit *didaxnis*, non iubet ut omnino pradicet: nam illud significat teneri studio & cupiditate docendi, quod conuenire Romano Pontifici testatur Collegia ab eo amplissimè dotata, ut Collegium Neophytorum, in quo Neophyti literas Hebraicas & Latinas discunt, ut postea bene eruditi Christum Iudaicis ex Lege & Prophetis demōstrent: alij Arabicam linguam discunt, ut apti sint ad docendum doctrinam Euangely Turcas.

SADEEL.

ITáne tandem nobis vocabulum illud Græcum interpretaris? Debebas proferre saltem vnum testimonium quo tua illa interpretatio niteretur. At quum præcipit Apostolus, ut Episcopus sit *didaxnis*, nõ cum intelligit qui teneatur discendi studio, sed qui polleat docendi facultate. Nam velle docere non idem est ac docere posse. Quare, Francisce, quum ais Pontificem aliquot Collegia instituisse, ut ita se *didaxnis* præbeat, tu te ipsum ridiculum præbes. Ac censeo ut ad eas Collegium illud quod Neophytorum vocas, & illic discas propriam significationem vocabuli *didaxnis*: quod si recusas, certè neutra vocabuli significatione es *didaxnis*: nec eâ quæ propria est, nec illa etiam quam finxisti: quippe qui nec docere possis, nec velis discere.

TVRR-

TURRIANVS.

Dicis si Pontifex non habeat plus iuris in Epi- LII.
 scopos, quam Petrus in Apostolos, inde sequi Pag. 184.
 Episcopos à Romano Pontifice nec vocandos, nec
 confirmandos. Fateor Petrum nec vocasse, nec con-
 firmasse Apostolos in munere Apostolico: sed hoc
 pertinet ad illas primitias Spiritus, de quibus antea.
 Nos autem loquimur de potestate clauium, quam
 dedit Christus Apostolis per Petrum, sicut Ana-
 cletus & Leo primus, Pontifices Romani dixerunt.

SADEEL.

Semper principium petis, Frãcisee, cum tuo
 Anacleto & Leone: nec id mirum, qui om-
 nibus veris præfidiis sis destitutus: imò si istæ
 primitiæ de quibus loqueris, reddiderūt Petri
 conditionē præstantiorem (vt æquū est) quí fit
 igitur, vt hac in parte cedat Pontif. Romanis?
 Nam Pontifices ordinant & confirmant Epi-
 scopos, Petrus autem nec ordinauit nec con-
 firmavit Apostolos. Digrederis ad potestatem
 clauium, de qua híc sermo nobis non est, sed de
 vocatione & ordinatione ministerij Apostoli-
 ci. Num igitur oblitus es huius tuæ cantilenæ
 toties inculcatæ, Petrum ministrantem, & Mi-
 nisterium Petri idem esse? Item: Petrum & Pon-
 tificem re idem esse, ratione tantùm differre? Si
 ergo Petrus ministrans nec elegit, nec confir-
 mauit Apostolos, cur Pontifex tuus Episcopos
 eligit, ordinat & cõfirmat? Quid quod parùm
 consentanea dicis? Suprà enim nobis voluisti
 z.j.

384 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
persuadere Paulum fuisse ad Petrum profectum, ut ab eo confirmaretur: nunc verò negas Apostolos fuisse à Petro confirmatos in munere Apostolatus.

TVRRIANVS.

LIII.
Pag. 185.
186. 187.

QVasi verò, inquis, si Petro successum fuerit, necesse sit Episcopum Romanum esse Petri successorem. Quorsum istud? Tu velut in utramque partem disputans, negas tamen Episcopum Romanum esse Petri successorem, quia hic frenum mordes. Addis, Quia Romæ docuit. At hoc est commentum tuum: non enim dicimus esse successorem Petri, quia Petrus Romæ docuit, sed quia ut in cathedra Petri, & capite Ecclesiarum succedat, ordinatur & consecratur, ut patet ex orationibus, quæ tum adhibentur.

Poscis tabulas divini iuris: En tibi, Tu es Petrus super hanc petram, &c. Dabo tibi claves, &c. Pasce oves meas. Quia verò hæ tabule obscure tibi videntur, alias tabulas exhibui, nempe traditiones Apostolicas, id est, *ῥημιμα ἀγραφα*, sic enim Basilium, & alij Patres vocant ista sine scripto tradita.

S A D E E L.

EGo verò nec in utrâque partē disputo nec frænū mordeo qui Turrianum cfrēnatum & per humana somnia ac vanas hominum Traditiones excurrentem, tanquam in gyrum

rum Scripturæ compello. Nec mirum sanè si cum Scriptura non conueniat qui secum ipse constare non potest, neque cum reliquis Pontificiis cōsentire. Quid enim tibi vis, Turriane, hac tua exceptione: Pontificem non dici successorem Petri, quia Petrus Romæ docuit? atque hoc meum esse commentum obiicis. Lege ergo quæ nobis vulgò ipsi obtruditis ex Veterum scriptis in laudem Romanæ Ecclesiæ de prompta: expende vbinam locorum & gentium Veteres sedem Petri collocarint: attende quæ dicit Tertullianus, vt Romanam Ecclesiam commendet: nempe Apostolos, Paulum videlicet & Petrum totam ibi doctrinam cum sanguine profudisse, ac fatere, nisi illa fama obtinisset, Petrum olim Romæ docuisse, tantam futuram non fuisse tui Pontificis auctoritatem. Quinetiam explica nobis, cur tantopere Marcellus Pontifex laborarit, vt cathedram Petri Antiochia Romam traheret. Quid opus erat festo illo die, quem vos eam ob causam celebratis? Nonne vos etiam Pontificij hoc habetis constitutum, & tu ipse (qui mihi obiicis me frænum mordere) nonne hoc dogma mordicus retines, non alium quàm Episcopum Romanum, Pontificem maximum esse posse? Porro (dicendum est enim sæpius) ecquænam est ista ratio? Pontificem esse Petri successorem, quia sic ordinatur & consecratur? à quibus obsecro? quo iure? quo præcepto? vnde ius illud Cardinalium prodiit? antequàm

De præse.

verò essent Cardinales, quomodo vester ille
 Pontifex consecratur? Si non legitimè, cau-
 sa decidisti? Si legitimè, cur illa ratio mutata
 est? Atque omnino, isti quos hodie vos tam au-
 gusto nomine Pontifices Maximos appellatis,
 nonne olim Episcopi Romani vocabantur?
 nonne ab Ecclesiæ Romanæ Clero, accedenti-
 bus ipsius plebis suffragiis ordinabantur? Quod
 si ita est, dic nobis, quid iuris habuerit Eccle-
 sia Romana, ut suum Episcopum vniuersæ Ec-
 clesiæ præficeret? Illi sanè licuerit suum sibi E-
 piscopum eligere: eum verò constituere totius
 Ecclesiæ Christianæ Episcopum, quo tandem
 iure potuit? vnde tanta in omnes Ecclesias au-
 toritas? audebísne proferre Petri successionem?
 At tu ipse negas, ius illud successionis esse in Ec-
 clesia Romana, atque tu ipse tibi istud frænum
 iniecisti, quod videbis qua ratione excutias.
 Nam quod attinet ad illas orationes quas di-
 cis tum adhiberi, quum tuus Pontifex conse-
 cratur, nisi firmiora habeas argumenta, parùm
 illæ nos infusurratæ precatiunculæ commoue-
 bunt. Verùm, quia toties iactas electionem &
 ordinationem tui Pontificis, & profers illas
 preces Cardinalitias, ego tibi vicissim
 profero non huius ætatis vitia, quibus ad eius-
 modi ordinationem peruenitur, sed veterum
 Episcoporum Romanorum ambitionem, qua
 sibi ad Episcopatum obtinendum aditum com-
 parabant: ita ut se odiosos & ridiculos ipsis et-
 iam Ethnicis præberent. Audi enim quid de
 hac

hac re olim scripserit Ammianus Marcellinus (quem autorē tibi obiicio, vt te magis pudeat) Damasus, inquit, & Vrficinus supra humanum modum ad rapiendam Episcopalem sedem arduentes, scissis studiis asperrimē cōflictabantur adūsque mortis vulnerūque discrimina adiumentis vtriusque progressis. Cōstatque in basilica Sicinini, vbi ritus Christiani est cōuenticulum, vno die centum triginta septē repleta cadauera peremptorum: efferatāque diu plebem ægrē postea delinitam. Hæc illæ. Cæterum, vt discedam à tuis illis orationibus consecratoriis, dum reponis eos Scripturę locos, de quibus nunc instituta est disputatio, vt probes Pontificis successionem, principium petis. At verò ita succurris: quādo quidem, inquis, hæc tabulę tibi vidētur obscure, alias tabulas exhibui, nempe tabulas Traditionum, hoc est, *νόμιμα ἀρχαία*. Rectē sanē Turriane, vocas illas tabulas *ἀρχαία*, in quibus nihil scriptum est: videlicet tabulas, nō tabulas, quas vobis relinquimus veteris Scripturę tabulis contenti.

*Amm.
Marcel.
lib. 27.*

TURRIANVS.

Nos Petrum Romæ docuisse ex tabulis diuini LIII.
inris ita demonstramus ad Rom. 1. cap. Deside- Pag. 190.
 ro venire ad vos ad confirmandos vos: quia inquit *& sequēt.*
 Theodoretus, Petrus primus Doctrinam Euange-
 ly illis tradiderat. Vide Clementem discipulum
 Petri de const. Apost. 1. 6. Et Hieronymus testatur
 2. iij.

388 AD REPET. TVRR. SO PHIS.
venisse Petrum Romam anno secundo Claudij, alij
anno quarto.

Pag. 194. *Alius locus Act. 18. Paulus inuenit Iudaë quor-
dam nomine Aquilã, qui nuper venerat ab Italia
eò quòd præcepisset Claudi⁹ discedere omnes Iudaos
à Roma: fuisse autem Aquilã & Priscillã uxorem
Christianos constat. I. Cor. 16. Age verò, Antoni, cū
non dum Paulus tum fuisset Romæ, quis alius Apo-
stolus Romæ tum docuit præter Petrum, cum de nul-
lo alio fama sit præter Petrum. Si dicas hæc non esse
Pag. 196. certissima Scriptura testimonia: obijcio tibi regulã
iur^{is}: Non expressa non nocere: Item alteram, Eum
qui tacet non fateri, sed tamen verum esse cum non
negare. Ita te ad sanandum redarguimus, sic enim
tuus Aristoteles τὸν δὲ ἰσὺς καὶ ἰατρῆς.*

S A D E E L.

Ridiculus es, Francisce, qui dum polliceris
nobis exhibiturum tabulas diuini iuris, tu
Theodoretum, Clementem & Hieronymum
commemoras, eosque non satis inter se constã-
tes. Imò si, vt ex historia colligitur, Concilium
Hierosolymitanum habitum fuit circiter an-
num decimum Claudij, cui Petrus interfuit,
quò fieri potest, vt anno secundo Claudij Romã
fuerit profectus? Nam ita Hieronymus de hac
profectione loquitur, vt ab eo tempore exi-
stimet Petrum Romæ fuisse ad mortis vsque
tempus. Item constat ex secundo capite ad Ga-
latas, circa id tempus Petrum fuisse Antiochiã
à Paulo reprehensum. Veteres autem memoriã
pro-

prodiderunt Petrum non fuisse Romæ, nisi re-
 lecta planè Antiochia: adeò vt hæ tabulæ quas
 proponis vix possint cum veteris historiæ au-
 toribus conuenire. Verùm ne nihil ex Scriptu-
 ra proferre videaris, tu locos aliquot citas ex
 quibus præclare, scilicet, & ἀποδείξεις argumē-
 taris. Tua argumenta proponam, ac nihil præ-
 terea: ipsa enim satis pro nobis respondent.
 Desidero venire ad vos ad confirmandos vos,
 inquit Paulus: Ergo Petrus Romæ docuit, in-
 quit Turrianus. Item, Paulus inuenit Aquilam
 Iudæum, quem & Priscillam vxorem Christia-
 nos fuisse constat: Ergo Petrus Romæ docuit.
 Item: De nullo alio fama est primum Romæ
 docuisse, quàm de Petro: Ergo Petrus Romæ
 docuit, nempe, ipsa fama, hoc est, tabulis diui-
 ni Iuris, inquit Turrianus. Verùm addis regu-
 lam non iam diuini, sed humani iuris: Non ex-
 pressa non nocere: & ex Paulo Iurisconsulto:
 Eum qui tacet, non fateri, sed tamen verum es-
 se, eum non negare. Ex quibus ita struo tuum
 argumētum: Scriptura tacet ac proinde non fa-
 tetur, nec etiã negat, Petrum Romæ docuisse:
 Ergo Petrus Romæ docuit: idque ex tabulis di-
 uini Iuris, inquit Turrianus, qui se tabulas diuini
 Iuris producturum nobis promiserat. Atenim
 ego tuis Iurisconsultis oppono dictum hoc
 Chrysofomi: Siquid dicitur absque Scriptu- *In Ps. 95.*
 ra, inquit, claudicat auditorum cogita-
 tio. Ex quo efficitur tuam illam tuorumque
 Pontificiorum de Petro cogitationem valde

claudicare, nec satis sanam esse : τέρως δὲ ἐλά-
χος λαοῖς.

TVRRIANVS.

L.V.
Pag. 198.

NOstrum concludendi genus, hoc est: Christus
promisit singulariter & primùm Petro adifi-
caturum se Ecclesiam super eum & daturum ei cla-
ues Regni cœlorum, & hoc quod ei promisit præsti-
tit, ergo fuit singulariter primus Episcopus, id est,
habuit primatum inter omnes Apostolos, & quot-
quot in Petri cathedra ordinantur successores Petri
in eodem primatu sunt, non quia Roma ordinatur,
& Romani Episcopi sunt, sed quia in locū Petri or-
dinantur ut ei succedāt in potestate quam Christus
singulariter & primùm eis dedit.

Pag. 199.

Petrus fuit episcopus Romanus, id est, omnium
Christianorum Imperij Romani, non quatenus A-
postolus, sed quatenus singulariter Petro dictum
est, Tu es Petrus, &c. In hac potestate succedit E-
piscopus Romanus.

S A D E E L.

PRincipium sine fine petis: nec vnquam al-
liud nobis proponis quàm id quod est in
quæstione positum: fortè quia putas tuam sen-
tentiam sæpius repetitam fore meliorem, quod
longè secus est: fit enim nescio quomodo, vt i-
psis repetitionibus crescat magisque pateat tue
ratiocinationis imperitia. De tua fallacia in vo-
cabulis, Primò, &, singulariter, sæpius à nobis
dictum est. Nunc tantum expendo egregiam
istam conclusionem. Christus singulariter pro-
misit Petro, & quod promisit, præstitit. Ergo
Roma-

Romani Pontifices habent in omnes Ecclesias principatum. Imò verò, Turriane, ita concludendum esset potiùs: Christus singulariter promisit, & quod promisit, præstitit: Ergo singulariter præstitit. Et vi consequentis nihil præstitit tuis Pontificibus: quia nihil illis promisit, quippe qui singulariter Petro promisit, nec singulariter Petro præstitit, si tuis quoque Pontificibus idem præstetur. Cæterùm nobis affers nouam Episcopi Romani definitionem, de qua nos tandiu celatos minimè oportuit. Pontifex igitur est Episcopus Romanus, hoc est, non Ecclesiæ Romanæ, vt ignari Pontificij hætenus existimarunt, sed omnium Christianorum Imperij Romani. Nonne te tui pudet, Turriane, qui ita tui Pōtificis causam agis? Quid? cùm Imperium Romanum nunquam complexum sit omnes gentes ac nationes, illi Christiani qui non sunt vel fuerunt sub Imperio Romano, nonne ad Ecclesiam Catholicã referendi sunt? At nullum ius in eos habet tuus ille Pontifex Imperij Romani: ac propterea non est caput Ecclesiæ Catholicæ. Quid porrò fiet tuis Indistã procul ab Imperio Romano disitis? Atque vt tuos Pontifices obliuiscar, quomodo stare potest quod dicis Petrum fuisse Episcopũ Romanum, hoc est, omnium Christianorũ Imperij Romani, non quatenus fuit Apostolus sed quatenus illi dictũ est, *Tu es Petrus*, &c. Quid? nonne etiam reliqui Apostoli fuerũt omnium Christianorũ Episcopi? nonne omnibus dictum

392 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
est, Ite ad omnes Gentes? Num sine Ministerio
Christianos Imperij Romani docuerunt? Au-
diat tui sodales tuam hanc inauditam hæcenus
interpretationem. Tu es Petrus, inquit Chri-
stus, hoc est, tu es Episcopus Romanus, inquit
nouus interpret Turrianus.

TVRRIANVS.

LVI.
Pag. 199.
200.

Dicis te non legisse Petrum docuisse Romæ ex-
presso Dei mandato, sed cum iussit Dominus
Petro transferre sedem Romam (vt scripsit Mar-
cellus Pontifex) simul iussit ire Romam, ad predi-
candum Gentibus: sed quia tabulae sunt humanae,
& tu alienus es ab omni humana ratione, in omni-
bus queris diuinas tabulas. Itaque eas tibi profero,
Act. 15. Deus, inquit Petrus, in nobis elegit per os
meum audire Gentes verbum Euangelij, & crede-
re: Ergo præcepit predicare eis, nempe Gentibus:
Roma autem erat caput Gentium, Quare nemine
Apostolorum magis decebat primum predicare, quam
eum qui caput erat Ecclesie. Si conueniebat vt opus
tam arduum audendi predicare Euangelium Roma
aliquis Apostolus aggrederetur, & is non fuit Pe-
trus, dic tu, quis alius ex Apostolis fuit? si nemi-
nem habes, ad aphoniam igitur compulsus es.

SADDEEL.

Iam suscipis probandum, Petrum docuisse Ro-
mæ expresso Dei mandato, quod facere ita
instituis. Quum iussit Dominus Petrum (non
Petro, ne tecum dure, & parum Latine loquar)
transferre sedem Romam, vt scripsit Marcellus
Pontifex, simul iussit ire Romam. Atqui, Tur-
rianus;

riane, de expresso Dei mandato loquor, non de
 tui Marcelli somniis. Sed audio quid obiicias:
 Tu, inquis, alienus ab omni humana ratione in
 omnibus quæris diuinas tabulas. Itane tandem
 tibi à ratione videntur alieni qui diuinas tabu-
 las quærent? Tu potius, Turriane, ab omni di-
 uina ratione alienus es qui in omnibus quæris
 humanas tabulas, vt pote diuinis tabulis desti-
 tutus. De loco Actorum 15. supra egimus. Sed
 operæpretium est tuam ratiocinationem excu-
 tere. Deus præcepit Petro vt Gentibus prædi-
 caret: Roma erat caput Gentium: Ergo, inquis,
 præcepit Deus vt Petrus, Ecclesiæ caput, Ro-
 mæ doceret. Magnificam verò argumentatio-
 nem, vel ex allusione vel ex nouo & inaudito
 Relatorum genere depromptam. Sic enim cō-
 cludis, vt si Petrus & Roma mutuò inter se re-
 feratur: nēpe quia nomē capitis & Romæ tribuis
 & Petro. Verū si Deus significauit Petro, Gētes
 non esse ab Euāgelij prædicatione excludēdas,
 non propterea voluit vt Petrus solus ad omnes
 terrarum orbis Gētes proficisceretur, omniā-
 que loca peragraret, vt tādē suam sedē Romæ,
 quæ fuit Gentium caput, collocaret: ita vt duo
 capita concurrerent. Atqui omnibus simul di-
 ctū fuerat, Ite, docete omnes Gētes, prædicate
 Euāgeliū omni creaturæ. Adeone porrò oblit⁹
 erat Petrus huiusce præcepti diuini (quod tu *Matth.*
 proponis) vt dextram societatis Paulo ac Bar- *28.*
 nabæ dederit, vt hic inter Gētes, ille verò inter *Marc. 16.*
 circumcisos Apostolatu fungeretur? Atque vt *Gal. 2.*

Act. 23.

nominatim de Roma agamus: nonne Paulus expresso Dei mandato Romam profectus est, illic Euangelium annuntiaturus? Astans ei Dominus (inquit Lucas) dixit ei, Confide Paule, ut enim testificatus es de me in Hierusalem, sic te oportet etiã Romã testificari. Hæ sunt diuinæ tabulæ, Turriane, quibus ego fretus facilè tuas illas humanas tabulas, & tui Marcelli suam causam agentis, commenta despicio. Nec me mouet quod ais, non conuenire ut alius prius quàm Petrus Romã docuerit: quis enim primus Antiochiæ docuit, vbi vos Põtificij vultis primam sedẽ Petri fuisse? fuitne Petrus? Minimè, si Lucæ credimus, qui id tribuit illis qui fuerant dispersi ex oppressione orta ob Stephanum. Et illud fuit conueniens & congruum, quia ita Deo soli sapienti visum est, licet aliter Turriano videatur. Desine igitur mirari si Petrus non primus Romã docuerit; quandoquidem nec primus Antiochiæ docuit. Atque ita vides, Turriane, me nondum ad *ἀφ᾽ ὀνόματι*, ut loqueris, vel (ut Plato loqui solet & meliùs) ad *ἀφ᾽ ὀνόματι* esse compulsum.

Act. II.

Act. II. *Act. II.*

TURRIANVS.

L VII. Pag. 200.

Non obiicio, inquis, rectène Petrus dicatur vniuersus urbis Episcopus qui ad docendos omnes gentes missus est, nec etiam quod veteres dixerunt Paulum cum Petro fundasse Ecclesiam Romanam: illa, inquam, omnia prætermitto. Rectè & cordatè prætermittis, utinã sic ceteras nugas prætermittisses.

SA

SADEEL.

AT qui, Turriane, ego quæ ita prætermittēbam, vt dicerem, ipse, silentio prætermittēre non debebas: nam illa planè euertunt tuam sententiā. Sed tu rectè & cordatè responsionem prætermisisti, ne tuas nugas magis magisque malè respondēdo proderes. Vide igitur Tertullianum de Præscrip. aduersus hæret. Irenæum aduers. hæres. lib. 3. cap. 3. A gloriosissimis, inquit, duobus Apostolis, Petro & Paulo Romæ fundata Ecclesia, &c. Et Epiphanium hæres. 27. Romæ, inquit, fuerunt primi Petrus & Paulus Apostoli iidem ac Episcopi. Hęc ille.

TURRIANVS.

Obiicis Chrysostomum dicentem, Super hanc LVIII. Petram, id est, super fidem cōfessionis, deprauasti locum, Super fidem, inquit, & confessionem. At rogo te, potēstne esse confessio, nisi alicuius hominis consentientis?

Quod citas ex Chrysostomo in Psal. 39. negamus Pag. 202. Chrysostomi esse, non enim hæc Græcè extant: aut si contēderis esse Chrysostomi, obiicio quod idē Chrysostomus scripsit in hunc locum Matth. ubi vocat Petrum Pastorem & caput Ecclesiæ. Atque ita ex regula Modestini Iuriscōsulti, Qui aduersus fidem testationis suæ vacillant audiendi non sunt.

SADEEL.

Obiicis me deprauasse locum Chrysostomi: sed ego ἀντιρρητος Græcū secutus sum,

& ipsa verba Græca recitavi: quare tu omnimodo ineptus es. Cæterum de confessione confitentis, & de noua Relatorum doctrina, quam nobis inuexisti, satis à nobis antè disputatū est. Valde autem infirmū est quòd Chrysostrum repudias, eò quod contextus Græcus ad te non peruenerit. Nā quod obiicis quæ idem Chrysostrum scripsit in hunc Matthæi locum: ego ita lego apud Chrysostrum: Ut, inquit, homo piscator quauis petra firmiter reddatur uerso terrarum orbe reluctante. Hæc illa. Nec in illo loco ullum est uerbum de Petro Ecclesie fundamento, licet dicatur præpositus non uni Genti, ut Ieremias, sed toti orbi: hoc enim fuit de natura Apostolatus. Quare Chrysostrum non contradicit iis quæ in Psalmo 39. scripsit, & quæ tibi obieceram. Serua igitur tibi regulam tui Modestini, qui toties aduersus fidem tue testationis vacillas, & cuius scripta plena sunt contradictionibus.

TVRRIANVS.

LIX.

Aug. 205.

O Biicis Augustinum de uerbis Domini serm. 21. Item contra Iud. pag. hoc posterius ad rem nō facit. In altero loco dicit Augustinum pernegare illa uerba ad Petrū pertinere, quod merū mendacium est: nam lib. 1. Retract. c. 21. harum duarum sententiarum, inquit, probabilior que sit, eligat lector.

SADEEL.

Contra

Iud. Pag.

et Arr. c.

12.

D Icis locum Augustini contra Iud. pag. & Arrian. ad rem non facere, atque ita prodis

dis te locum illum non vidisse. Nam ibi Augustinus vult probare Christum esse lapidem illū abscissum de monte sine manibus, de quo Daniel prophetauit: atque ob eam rem locum hūc *Daniel. 2.* Matthæi coniungit, Tu es Christus filius Dei viventis, tum addit: Super Petram, inquit, fundatus est Petrus. Quibus verbis significat Petram cuius ibi meminit Christus, esse lapidem illum de quo Daniel loquutus est, nempe Christum ipsum benedictum, quo lapide fundatur quidē & nititur Ecclesia, sed comminuitur ac frangitur omnis potentia omnisque principatus adversus Christum ipsum consurgens, cuiusmodi est Pontificis principatus. Iam quod dixi Augustinum de verbis Domini Serm. 13. & Tract. 124. in Ioannem, pernegare, hæc verba, Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, ad Petrum pertinere, tu mendacium esse dicis. At illud impingis non mihi, sed Augustino, vel tibi potiùs qui non vis Augustinum intelligere. Sic enim ille, homines, inquit, volentes ædificare super homines dicebant, Ego quidem sum Pauli, Ego Apollo, Ego verò Cephæ (ipse est Petrus.) Et alij qui nolebant ædificari super Petrum, sed super Petram, dicebāt, Ego autē sum Christi, &c. Ecce quomodo opponit Petram Petro, ac propterea ibi pernegat Petrum esse Petram. Et in alio loco: Petra erat Christus, inquit, super quod fundamentum ipse ædificatus est Petrus: fundamentum quippe nemo potest aliud ponere, præter quod positum est,

398 AD REPET. TURR. SOPHIS.
 quod est Christus Iesus, &c. Hic rursus perne-
 gat Augustinus Petrum esse Petram, cum Chri-
 stus solus sit Petra, & fundamentum Ecclesie.
 Verum tu obiicis vnum Augustini locum ex
 Retractionib. quasi verò propterea non ve-
 rum dixerim, Augustinum in aliis locis perne-
 gare Petrum esse Petram, eò quòd in Retract.
 commemorat se aliquando Petram de Petro
 intellexisse. Imò verò licet relinquat lectori li-
 berum iudicium, nemo non videt etiam in illo
 loco superiorem sententiam magis placere Au-
 gustino, cum eam subiecta ratione confirmet,
 & posteriorem sententiam recitet retractando
 potius quàm confirmando. Atque omnino ve-
 rum est, Augustinum in illis locis, quos attul-
 i, Augustini sententiam de Christo Petra, & Ec-
 clesie fundamento, cum non tantum probabi-
 lior videatur, sed etiam vera sit, & cum Scriptu-
 ris consentanea, eligo & amplector.

TURRIANVS.

LX.

Pag. 206.
 & seq.

A Is duplicem esse primatum, Ordinis & Pote-
 statis. Quis unquam audiuit Principatum
 alicuius, sine iis quorum sit princeps? &c. Cur Petrus
 primus potius quàm alii, si omnes erant aequales? v-
 nusquisque igitur erat primus in ordine aequè atque
 Petrus. Item, cur dicit August. vnitas in multis, nisi
 quia erat ceu colligatio Apostolorum, veluti corpus
 in vno capite? Denique primus in ordine militari
 decem,

decem, quis est? nonne Decurio? & in ordine Decurionum, nonne Centurio? & ita deinceps. Suntne isti primatus ordinis, primatus potestatis, quisque in suo ordine, annon? Quanto minus separandus est primatus potestatis à primatu Ordinis, in eo quod Christus instituit? &c.

SADEEL.

VAlde hîc laboras, Franciscæ, vt primatum Ordinis cum primatu Potestatis confundas, neque tamen proficis hilum (vt ille dicebat) atque etiam pugnas cum ipsa natura. Nemo enim illam distinctionem præter te ignorat: nec existimo vllum esse, vno te excepto, qui velit vbiunque sit ordo, ibi quoque esse principatum. Sed tu ita exclamans obiicis: quis vtrum audiuit Principatû alicuius sine iis quorum sit princeps? Quorsum istud? nos de primatu, idque de ordinis primatu loquimur. Tum addis, ergo vnusquisque erat primus in ordine. Ridiculum: Nam concessio primatu ordinis (quemadmodum Augustinus & plerique veteres concesserunt) vnusquisque non erat primus in ordine. Stulta est autem hæc ratiocinatio, omnes futuros ordine primos, nisi Petrus sit princeps. At enim dixit Augustinus fuisse vnitatem in multis: fateor, nempe quæ in Petro pro omnibus respondente elucebat. Sed certè Petrus non erat ipsa in multis vnitatis, sed dicitur vnitatis propterea quòd erat illius vnitatis indicium, vnus pro multis respondens. Sed ecce

*De verb.
Dom. Ser.
13.*

re ceu caput: hinc factum est ut Anacletus dicat. *A Domino, inquit, concessum est Petro & ipsi inter se id ipsum voluerunt, ut reliquis omnibus praeesset Apostolis, & Cephas, id est, caput & principium tertiam rideas quod Cepham interpretatur κεφαλὴν, lege defensionem meam contra Magdeburgenses, ut intelligas eum sic scientissimè interpretatum fuisse, & postea ride si libeat.*

SADEEL.

IAm nobis vis exponere verba Augustini, quæ te summo opere excruciant, atque ita rem aggraveris. In canone Apostolorum, inquis, 34. vocatur Metropolitanus primus. Sit ita sanè: facti me non repudiare tuos illos Canones (de quibus tibi quædam dixi in solutione tui sophismatis) quid hoc ad Augustinum qui loquitur de eo qui est ordine primus? Verum enim vero, Turriane dormiebasne cum hunc canonem produceres? Vis enim probare Pontificis principatum in omnibus Ecclesiis. At ille Canon à te productus non unum principem constituit, non unius Pontificis meminit, sed iubet cuiusque nationis Episcopos unum primum agnoscere, nempe Metropolitanum. Sic enim extat scriptus ille Canon. Cuiusque nationis Episcopos scire oportet quis sit inter eos primus, & ipsum censere tanquam caput, neque magnam quid gerere sine ipsius iudicio. Unumquæque verò ea duntaxat agere, quæ ad ipsius parœciam pertinent,

& ad loca sub illa: sed neque primus ille quid-
 quam faciat sine omnium consilio. Hæc Ca-
 non ille trigessimus quartus. Ex quo quidem e-
 go colligo nihil loci tuo Pontifici relictum:
 quandoquidem Canon ille in Metropolitanis
 subsistit, quare tibi potiùs laborandum fuit in
 hoc Canone, quàm in Augustino explicando.
 Sed est etiamnum aliquid quod ex istis Cano-
 nibus tibi obiicio, Turriane, nempe cur vo-
 centur Canones Apostolorum: non autem,
 Petri: cur vocentur (inquam) nam sat scio, non
 esse Apostolorum Canones. Nam si Petrus
 habuit primatum illum potestatis, quem exi-
 stimas, vbinã potiùs eminere debuit, quàm in
 Canonibus decernendis? Quare sequeretur
 ex illa inscriptione, omnes Apostolos fuisse
 socios in primatu potestatis, cum omnes Apo-
 stoli Canones ediderint atque promulgarint:
 quibus Canonibus quia tu credis, hunc non
 nobis, sed tibi scrupulũ eximes quum oppor-
 tunum videbitur. Anacletum verò tuum ad te
 remitto vacuum, cum responsionem non me-
 reatur. Quòd autẽ defendis interpretationem
 Cephæ de capite, quasi dicatur ἀπὸ τῆς κεφαλῆς,
 tu scilicet tuã inscitiã cum Anacleti inscitia cõ-
 iunxisti: ac mihi videris eorum similis qui lutum
 purgare dicuntur. Hoc mihi tantũ permi-
 rũ visum est, Turriane, quod maiores vestri Pe-
 tram in caput cõuerterunt, vos autẽ postea ca-
 put illud vestrum in Petram ac statuã conuer-
 tistis. Ceterũ me remittis ad defensionẽ tuam
 contra

contra Magdeburgenses, vt postea rideam si libeat: ego verò risi, Turriane (nequid dissimulem) præsertim quum te vidi defendere quoque Epistolam Clemētis ad Iacobum fratrem Domini iam pridem mortuum quum ea data fuit: saltē enim debuisti exponere quibusnam tabellariis Clemēs ille tuus vsus fuerit. Sed de his hæctenus.

TURRIANVS.

Obiicis locum Cypriani, Erant inquit, ceteri LXII.
Apostoli pari consortio præditi & honoris & Pag. 211.
potestatis: quod intelligendum est antequam Petro
datus esset primatus, non postea. Petrus autem ceteris
prepositus est, vt constat ex epist. Anacleti, ex
qua Cyprianus hoc mutuatus est, vide epist. Cypriani
ad Antonianum. Cum post primum, inquit, secundus
esse non possit, quisquis post vnum, qui solus
esse debeat, factus est, non iam ille secundus, sed
nullus est.

SADEEL.

Locum Cypriani libenter declinares, sed
infixum hæret telum quocunque te vertas.
Verba Cypriani, inquis, intelligenda sunt antequam
datus esset primatus Petro. Audi igitur Cyprianum
te falsum interpretem conuincentem. Quamuis, inquit,
Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem
potestatem tribuat & dicat, Sicut me misit pater, & ego mitto vos:
& accipite Spiritum sanctum, &c. Tamen vt vnitatem
manifestaret vnā Cathedrā constituit, & vnitatis
eiusdē originem ab vno incipientem

404 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
sua autoritate disposuit. Hac erant utique &
ceteri Apostoli quod fuit Petrus, pari confor-
tio præditi & honoris & potestatis: sed exordiū
ab unitate proficiscitur, ut vna Christi Ecclesia
& cathedra vna monstraretur. Hæc Cyprianus
tuam interpretationem redarguens, his potissi-
mum verbis: Christus post resurrectionem
suam, inquit: At longè antea dictum fuerat Pe-
tro, Super hanc Petram, &c. Porro nemo est a-
dè rudis qui tuam istam interpretationem
planè insulsam, & à Cypriani verbis alienam ef-
se non facilè animaduertat. Ac, ne fortè tibi
imponas, Cyprianus nomine vnus Cathedra
non intelligit tuam illam Romanam cathe-
dram, sed hoc sibi vult, Omnes Ecclesie præfe-
ctos sedere in vna cathedra, nempe eiusdem
doctrinæ & arctissimæ coniunctionis vinculo
colligatos. In epistola ad Antonianum, quam
mihi obiicis, nihil dicit Cyprianus quod te iu-
uet. Cùm enim ex vetere instituto (eoque huma-
no) vnus Ecclesie vnus esse Episcopus oportet,
Cyprianus ait perperam facere Nouatianum
Schismaticum, quòd Episcopatum Romanum
ambiret, cùm post primum Episcopum
esse non posset secundus Episcopus in vna sci-
licet eademque Ecclesia: quod idem Cartha-
gine & aliis in Ecclesiis locum habebat. Miror
autè tibi oculos non dolere quoties eos in Cy-
priani scripta coniicis. Is enim nunquam de
Romano Episcopo aliter loquitur quàm de col-
lega suo, quem etiam, sicubi opus est, & sanctè
admo-

Lib. 4.

Ep. 2.

admonet, & grauiter reprehendit. Ac, ne longè
 abeam, audi quemadmodum in hac ipsa Epi- *Ibid.*
 stola loquatur Cyprianus, Accepi, te cum Cor-
 nelio (is erat Episcopus Romanus) Coepiscopo
 nostro vnum tenere cōsensum: Item, Ac si mi-
 nus sufficiens Episcoporum in Africa numerus
 videbatur, etiam Romam super hac re scripsi-
 mus ad Cornelium collegam nostrum, qui & *Ibid.*
 ipse cum plurimis Coepiscopis habito concilio
 in eandem nobiscum sententiam pari grauitate
 & salubri moderatione consensit: Item, Ve-
 nio ad personā Cornelij collegæ nostri: & mul-
 ta alia in eam sententiam. Ex quibus colligere
 promptum est, Romanum Episcopum priscis
 illis temporibus non summum Pontificem qui
 aliis omnibus Episcopis imperaret, sed aliorum
 Episcoporum socium ac collegam habitum fuisse.
 Atque hæc de Cypriano, quem & perperam
 exposuit, & nobis obiecit Turrianus.

TURRIANVS.

LXIII.

Pag. 213.

C. 214.

O Būcis alium locum Cypriani, Episcopatus v-
 nus est, cuius a singulis in solidū pars tenetur.
 Nomine Episcopatus intelligit Ecclesiam, quia v-
 nuquisque Episcopus de Ecclesia particulari sibi
 ascripta redditurus est rationem in solidum, & so-
 lus reddet rationem Domino qui commisit, ut patet
 ex iis, quæ sequuntur apud Cyprianum, *Quauis,*
inquit, Apostolis omnibus post resurrectionē suā pa-
rem potestatem tribuat, tamen ut vnitatem mani-
festaret, vnitatis ipsius originem ab uno incipiente

sua auctoritate disposuit. Porro Episcopatus & Episcopus relata sunt.

Pag. 214. Si Dominus disposuit, ut à Petro origo unitati Ecclesie inciperet, sequitur ut, Petrus mortuo, à successore eius nunc incipiat origo unitatis Ecclesie.

Pag. 216. Dissimulasti quod sequitur apud Cyprianum. Inde, inquit, per temporum & successionum vices, Episcoporum ordinatio & Ecclesie ratio decurrit, ut Ecclesia super Episcopos constituatur, & omnis Ecclesie actus per eosdem prepositos gubernetur.

S A D E E L.

*In Ioan.
hom. 28.*

RÈtè aliquando dixit Chrysostomus, nihil esse mēdacio infirmius. Licet enim multa vndique præsidia accersat, semper tamen nutat, donec tandem sua sponte planè corrumpat. Itaque dum Cyprianum Turrianus corrumpere conatur, suum ipse errorem magis magisque redarguit. Verba Cypriani sunt perspicua, quibus affirmat in Ecclesia Christiana vnum esse Episcopatum, cuius à singulis in solidum pars tenetur. Quid autem, Turrianus? Ipsam vocabulorum significationem tollit, & supponit nouam, de qua nemo hæcenus cogitauit. Vocabulū Episcopatus, inquit, ibi significat Ecclesiam. Nimirum, Turriane, quia ita vis, sed nisi tu fretus Bibliotheca Vaticana nouum aliquod Lexicon nobis conficias, nunquam persuadebis Episcopatum & Ecclesiam esse vocabula synonyma. Verum fatis

satis video quid tibi imposuerit: Cùm vos Pö-
 tificij Ecclesiã in solis Episcopis, saltem in Cle-
 ro (quem vocatis) constituere vulgò soleatis, eò
 factum est, vt in hunc errorem facilè sis prolap-
 sus. Verumenimuerò ne te multis detineam, i-
 pse te Cyprianus suis verbis refellit, non rerum
 tantùm, sed etiam vocabulorum corruptorem.
 Loquens igitur Cyprianus de vnitate Ecclesię,
 & eam Nouatiani Schismatici furoribus oppo-
 nens: Quam vnitatem, inquit, firmiter tenere
 & vindicare debemus: maximè Episcopi, qui in
 Ecclesia præsidemus, vt Episcopatum quoque
 ipsum vnum atque indiuisum probemus. Ne-
 mo fraternitatem mendacio fallat, nemo fidei
 veritatem perfida præuaricatione corrumpat.
 Episcopatus vnus est, cuius à singulis in solidũ
 parsteneretur. Ecclesia quoque vna est quæ in
 multitudinem latiùs incremento fœcunditatis
 extenditur. Hęc illæ: ex quibus satis vides Epi-
 scopatum manifestissimè ab Ecclesia distingui.
 Ait enim Cyprianus non Episcopatum solũ
 esse vnum, sed vnam quoque esse Ecclesiam.
 Nomen autem Episcopatus propriè vsurpari à
 Cypriano, satis patet ex his verbis: Maximè E-
 piscopi, qui in Ecclesia præsidem⁹, inquit. Quòd
 si nos non audis, saltem te ipsum audias, Tur-
 riane, ita te ipsum refellentem: Episcopatus &
 Episcopus relata sunt, inquis, (quàm bene nũc
 non disputo) hoc si verum est, cur Episcopatum
 ad Episcopos non refers? Quod si nondũ mē-

*De univ.
 Ecc. sine
 de Simp
 Prelati-*

Lib. 4. Ep. 2. tem Cypriani satis perspectam habes, audi quæ-
 tadmodum illam ipsam sententiam idem repe-
 2. tat in Epistola ad Antonianum, hisce verbis:
 Cùm sit, inquit, à Christo vna Ecclesia per to-
 tum mundum in multa membra diuisa: item,
 Episcopatus vnus Episcoporum multorù con-
 cordi numerositate diffusus, &c. Ecce tibi, Tur-
 riane, quid sit Cypriano vnus Episcopatus, nẽ-
 pe collectio omnium Episcoporum eiusdem
 Ministerij societate coniuictorum, ne posthac
 vocabulorum significationem peruertas.

Addis, si origo vnitatis à Petro incepit, se-
 qui, vt Petro mortuo ab eius successore inci-
 piat. Hic mihi libet vsurpare quod aliquando
 dixit Augustinus, Miror si sanguinem habet,
 qui ita argumentando non erubescit. Quid e-
 nim insulsius dici potest? si incipit vntas à Pe-
 tro, debet igitur ab eius successore incipere: Imò
 verò, Turriane, si semel à Petro incepit, nõ de-
 bet ampliùs incipere. Ac demitor te, qui toties
 disputando principium petis (vt sæpe antè vidi-
 mus, & infra videbimus) te nondum intellige-
 re quid sit principium & exordium: visne, obse-
 cro, vnitatem Ecclesiæ perpetuò incipere? At i-
 pse dicis à Petro incepisse. Potestne eadem res
 & incipere & incepisse? Sed præstat te refellere
 illis Cypriani verbis, quæ tu dicis à nobis fuisse
 dissimulata: Inde, inquit, per temporum & suc-
 cessionum vices Episcoporum ordinatio, &
Lib. 5. Ep. 6. Ecclesiæ ratio decurrit, &c. Vides Turriane,
 Inde, hoc est, à prima illa Christi dispositione,
 per

per temporum & successio-
 rum vices Ecclesiæ
 rationem decurrere: ac propterea,
 non hære-
 re in ipsa origine, quemadmodum
 existimas: ni-
 bi decurrere, & in carceribus
 subsistere, idem
 sunt. Quare si rectis oculis
 Cypriani sententi-
 am aspiceres, & aliorum Veterum,
 qui de vna Petri
 cathedra, & de vnitatis
 origine loquuti sunt,
 facile intelligeres eos nihil
 aliud voluisse, quàm
 Dominum in Petro significasse
 futurâ Eccle-
 siæ Christianæ vnitatem, vt
 quemadmodum omnes
 Apostoli ore vnus Petri
 Christum confessi sunt,
 ita vniuersa Ecclesia
 quasi vno ore fidem
 vnam eandemque profiteatur:
 nequis existimaret propter
 Apostolorum numerum Ec-
 clesiam fuisse in multa
 capita, & in multas ac
 varias partes distrahendam.
 Hæc, inquam, fuit
 Veterum sententia de vni-
 tate Ecclesiæ in vno
 Petro figurata, quæ nihil
 habet cum vestra illa
 Pontificia ambitione
 commune. Sed cur non
 ego fusiùs à me vitium
 illud dissimulationis
 amoueo, cuius me accusas?
 licet facile videas me
 esse pessimum dissimula-
 torem. Agè ergo, nequid
 dissimulare videamur,
 vrgeamus hæc verba
 quæ à nobis prætermis-
 sa fuisse conqueris. Ec-
 clesiæ ratio decurrit, vt
 Ecclesia super Episcopos
 constituatur, inquit Cypri-
 anus. Ex quibus efficio
 falsum esse quod affirmas:
 vnum Petrum & vnum
 Romanum Pontificem in
 Petro, vel Petrum in
 Pontifice esse Ecclesiæ
 fundamentum. Nam Cypri-
 anus Ecclesiam

410 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
esse constitutam, non super vnum Episcopum,
sed super Episcopos dixit. Quod etiam perspi-
cuū est ex his verbis quæ præcedunt apud Cy-
prianum, & quæ tibi obieceram in solutione tui
Sophismatis: Dominus, inquit, Episcopi honorē
& Ecclesiæ suæ rationē disponens, dicit Petro,
Tu es Petrus, & super istam Petrā, & c. Ecce, nō
dixit Cyprianus, Christum illis verbis honorē
Petri disposuisse, sed honorē Episcopi, quo no-
mine indefinitē posito, Cyprianus Episcopos,
id est, Ecclesiæ Pastores intellexit: adde quod
ille ipse affirmat, omnem Ecclesiæ actum per
præpositos gubernādum, Vbi nihil reperio de
tuo illo Catholico præposito, nempe Pontifice
Romano. Atque hæc de Cypriani loco, & eius
verbis à me non dissimulatis.

TVRRIANVS.

LXIII.

Pag. 218.

Dicis Clementem scripta sua inter *Canonicas*
Scripturas recensuisse, quod falsum est, si quis
non oscitanter legat. Epistola, inquit, Clementis duæ
& constitutiones vobis per me Clementem scriptæ:
sciebat enim se nec Apostolū nec Euangelistam esse.

SADDEE.

IMò nisi oscitanter ipse Clementem tuum
legeres nobis assentireris. Sic enim Clemens
recensens libros Scripturæ: Novi testamenti,
inquit, Euangelia quatuor: Pauli Epistolæ 14:
Petri Epistolæ 2: Ioannis 3: Iacobi vna: Iudæ
vna: Clementis Epistolæ duæ, & Institutiones
vobis Episcopis per me Clementem in octo
libris

libris nuncupatae, quas in omnibus publicare non decet ob arcana quae sunt in ipsis: Et notorum Apostolorum Acta. Hæc tuus ille Clemens cuius causam suscepisti.

T V R R I A N V S.

O Biicis canonem, Considerandum. Sed non idē LXV.
est promittere adificaturum se Ecclesiam, & Pag. 220.
iam edificare.

Vide quæ Irenæus & Tertullianus de Ecclesia Pag. 222.
Romana scripserunt & Augustinus, Tenet, inquit, & seq.
ab ipsa sede Petri, usque ad presentem Episcopatum
successio Sacerdotum.

Quid porrò respondebis Innocētio Papæ, Quod, Pap. 224.
inquit, in principe Apostolorū Petro, Romana Ec-
clesiæ traditum est, & nunc usque custoditur, ab o-
mnibus debet servari.

S A D E E L.

G Ratiani tui verba hæc sunt, Quod, inquit, C. Relatiō
Beatus Petrus post negationem Pastor à dist. 50. in
Domino sit institutus, probatur autoritate Gre- Epigra-
gorij. Hæc ille: tum addit Gregorij verba: Con- phe.
siderandum est, inquit, cur omnipotens Deus
eum quem vniuersæ Ecclesiæ præferre dispo-
suerat, ancillæ vocem pertimescere, & seipsum
negare permisit, &c. Dicis aliud esse promittere
se adificaturum, aliud iam adificare: Ergo, velis
nolis, ipsa te rei veritas in nostram sententiam
pertrahit, nullum principatum datum fuisse Pe-
tro ex his verbis, Tu es Petrus, &c. Tibi enim
deueniendum est ad cap. 20. Ioannis, vbi vide-
bis omnibus simul dari quod Petro omnium

personam gerenti, ac proinde omnibus in Pe-
 tro promissū fuerat. Tu verò qui Gratianū fla-
 gellas, eris æquior fortassis Ambrosio, qui ver-
 ba illa Christi sic aliquando exponebat, Tibi
 dabo claves regni cœlorū. Quod Petro dicitur,
 inquit, Apostolis dicitur. Quantū ad Irenæū,
 Tertullianum & Augustinum attinet, ego tibi
 illorum locos iam antè obieci, quū diceres Ro-
 manum Pontificem non esse Petri successorem,
 quatenus est Romanus Episcopus; vt ita sedes
 Romana à Pontifice, non autem Pontifex à se-
 de Romana penderet. Ego verò, quanquam
 nec Ecclesiæ Romanæ, nec tui Pontificis cau-
 sam suscepi, volui tamen te ipsum refellere ex
 iis quæ nobis identidem opponis. Cæterū
 quandiū Ecclesia Romana doctrinæ Euangeli-
 cæ puritatem retinuit: & vt Irenæi verbis vtar,
 in illa Ecclesia conseruata est ea quæ est ab A-
 postolis traditio, atque etiam Episcopi Roma-
 ni officium suum exercendo, sese ministros Ec-
 clesiæ præbuerunt, non autem Reges, (vt nunc
 faciunt) nihil mirum, si apud Veteres magno tū
 illi in pretio fuerint, accedente etiam vrbis di-
 gnitate. Tu verò similiter facis, vt si, quia Vete-
 res Romam, quandiū stetit, & caput mundi
 vocata est, scriptis suis celebrarunt, idem me
 hodie iubeas facere de Romæ toties collapsæ
 ruderibus.

T V R R I A N V S.

Obiicis Canonem primæ sedis. Sed is intelligē- LXVI.
 dus est de Primatibus Africa, vt Leo Papa pag. 227.
 scripsit. Quòd autem addis ne Romanus Pontifex & seq.
 vniuersalis appelletur, non est ex Canone, sed ex
 Gratiani rubrica in caput proximè sequens, vbi in-
 terdicitur ne quis Patriarcha vniuersalis appellare-
 tur, quasi solus esset: & ita intelligēdus est locus Gre-
 gorij conquerentis de Ioanne Constantinopolitano.

S A D E E L.

S vt dicis, Canon ille Synodi Africanæ, de
 solis Africanis intelligēdus est, sequitur A-
 fricanos tunc temporis nullam primam sedem
 agnouisse extra Africam, vt ne nunc quidem.
 Quid verò in te admisit Gratianus, cuius verba
 & sententiam tam fastidiosè repudias? Atenim
 probat manifestis tum Pelagij, tum Gregorij Can. Nul-
lus.
 verbis nefas esse quenquam vniuersalem Epi- Can. Ecce.
 scopum nominari. Tu ipse vide Gregorij Epi- Dist. 99.
 stolas, ac tum desine de ea re dubitare. Stultum Lib. 6. Ep.
 est autem quod ais Gregorium negare se esse 2.
 vniuersalem, hoc est, solum; eccui enim vnquā Lib. 4. Ep.
 illa dubitatio incidisset? Imò verò aliam ratio- 32. 38. 39.
 nem addit Gregorius his verbis: Quid tu Chri- Lib. 4.
 sto vniuersalis Ecclesiæ capiti in extremi iudi- Ep. 38.
 cij dicturus es examine, qui cuncta eius mem-
 bra tibi met conaris vniuersalis appellatione
 supponere?

TYRRIANVS.

LXVII.
Pag. 230.
& 231.

Citas Gratianum, ex quo dicis constare Pontifices Romanos fuisse ceteris Ecclesiis prepositos edictis Imperatoriis, sed nihil tale apud Gratianum reperies.

SADEEL.

Can. Constantinus
Dist. 96.
&c.

Dicis nihil tale extare apud Gratianum. Audi igitur quid ille recitet de privilegio concessio Romano Pontifici ab Imperatore Constantino: Sancimus, inquit, ut principatum teneat tam super quatuor sedes Alexandrinam, Antiochenam, Hierosolymitanam & Constantinopolitanam, quàm etiam super omnes in vniuerso orbe terrarum Ecclesias Dei. Nolim tamen te mihi succensere, quasi non satis videam è quam officina illa prodierint. Sed omnino vides tuos Pontifices verbo Dei & iure diuino destitutos, quantum in ipsis fuit sese edictis Imperatoriis, & quidem non veris tantum, sed etiam commentitiis sustentasse.

TYRRIANVS.

LXVIII.
Pag. 231.

Obiicis Tertullianum vocasse Romanum Episcopum, Episcopum Episcoporum per ludibrium. Sed cur dicit edictum peremptorium? annon habebat potestatem is qui huiusmodi edictum proponit? Eraras autem dum dicis esse fallaciam *παρὰ τὸ χυμῶν τῆς λέξεως*. Nam is error committitur quando non idem eodem modo exponitur, &c. ut ait tuus Philo-
sophus.

Planus est Tertulliani locus. Inuehitur enim in Romanum Episcopum, & per ludibriū eum vocat Episcopū Episcoporū, quemadmodū etiam statutū illud Ecclesiasticum, quod Tertullianus reprehēdit, vocat edictū perēptoriū, alludēs ad edicta Regia, quod miror te non videre. Nec enim, sat scio, ausis dicere Pontifices Rō. eiusmodi edicta proponere, licet enim sup̄ Canones & Decreta velint haberi etiam supra Imperatoria Edicta, humiliori tamē vocabulo vti solent. Verūm audi Tertullianum ita tuum Pontificem, vt tibi quidem videtur, mirificē commendantem, Audio, inquit, edictum esse propositum, & quidem peremptorium. Pontifex scilicet, Maximus, Episcopus Episcoporum dicit, Ego & mœchiæ & fornicationis delicta, pœnitentia sanctis dimitto. O edictum cui adscribi nō poterit bonum factum! Hæc Tertullianus Episcopi Romani laudes celebrans, vt existimat Turrianus. Ego verò hinc de causa Tertulliani non disputavi, sed te tantū reprehendi, qui non intellectum Tertullianum nobis imperitè admodum obieceras. Sed ecce carpis illud loquendi genus quo usus sum, qui dixerim te peccasse *παρά τὸ σχῆμα τῆς λέξεως*, & Dialecticū, scilicet, agens, nobis explicas quomodo fallacia illa admitti dicatur, nempe quando non idem eodem modo exponitur. At enim si ita est vt vis, & quod per ludibrium & ironicē dictum est, tu tanquam seridē dictum

accipis, & inde argumentaris: quid habes quod in meo loquendi genere reprehendas? Ergo (vt id obiter dicam, nec enim valdè pertinet ad hoc nostrum institutum, sed tu omnia congestisti, vt ita libri tui opus surgeret) perperam heres in exemplis quæ extant in Elenchis Sophisticis: nec cogitas, ex simili ratione, & analogiâ, loquendi illa genera vterius esse porrigenda. Nec me latet à quibusdam ironicâ orationem referri ad ἀμφιβολίαν, ab aliis ad προσωδίαν, sed eos sequi malui, qui fallaciam πῦρι τὸ σκῆμα τῆς λέξεως ad totam sententiam extendunt, quod & fecit Aristoteles, de vitiis Rhetoricorum argumentorum differens. Si tamen malis te errasse πῦρι τῆς ἀμφιβολίαν aut προσωδίαν, licet tibi per me tuum errorem quouis nomine appellare.

Rhetor. li.
2. cap. 45.

TVRRIANVS.

LXIX. **D**icis in Synodo Nicena ἐπειδὴ non significare causam efficientem. Sed tu ipse apud Lucam exponis per, Quoniam, quod non significat similitudinem vel exemplum. Porro audi quid dicat Photinus Constantinopolitanus in locum illum Lucæ quæ citasti: Lucas, inquit, declarat causam cur post alios scripserit: Hæc ille. Magistri igitur fuerunt causa efficiens doctrina eius, & ipse ab illis doctus, fuit causa efficiens suæ scriptionis. Causa verò finalis fuit, vt cognoscas, inquit, eorum veritatem de quibus eruditus es. In loco Act. 13. quem citas, est causa sine qua non: dices fortasse esse occasionem, sed

*sed quod sit per occasionem quod sine occasione non fieret, causam habet eam occasionem. Audi Clementem Alexandr. Multa, inquit, concurrunt ad unum effectum, propter quæ perficitur opus: sed non sunt omnia causa, &c. Ergo *ἡ αἰτία* non differt à *δύοτι*.*

SADEEL.

Turrianus Pamelium sequutus ex Canone sexto Nicenæ Synodi, Romani Pontificis principatum confirmare voluit, nimirum a quam ex pumice hauriens. Cùm igitur plana sit illius canonis sententia qua iubetur Romanus Episcopus sese intra suos fines continere, non minus quàm alij primates, rationem excogitavit Turrianus Pamelij siue præceptor, siue discipulus, qua sibi probè visus est totum illum Canonem ad suæ causæ commodum torquere. Itaque vnam voculam Græcam arripuit, *ἡ αἰτία*, quæ esset molis Pontificiæ fundamentum. Nos autem ineptum hoc concludendi genus futauimus in solutione Sophismatis Turriani *ἡ αἰτία* in illo loco à *δύοτι* distinguentes. Iam audiamus quibusnam argumentis suam sententiam defendat. Exponis, inquit, *ἡ αἰτία*, quoniam, apud Lucam. Citavi locum ex vetere interprete, qui ita voculam illam interpretatus est, & rectè. Atenim, inquis, quoniam, non significat similitudinē sed causam. Quasi verò similitudo & exēplum nō possit præbere causam alius rei faciendæ. Quis enim præter te nescit

418 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
quàm latè pateat causæ vocabulum? Neque sa-
tis rectè intelligis testem illum tuum Cōstan-
tinopolitanum quem produxisti, qui non sub-
sistit in illa vocula *ἑπειδὴ* sed totam Lucæ præ-
fatiunculam exponit. Tu verò parùm Theo-
logicè dicis Magistros Lucæ fuisse causam ef-
ficientem doctrinæ eius. Nam in Theologia
non idem statuendum est quod in aliis plerif-
que artibus, vbi homines ipsi sunt rerum effi-
cientes: siquidem quum de cœlesti doctrina a-
gimus, Spiritum sanctum agnoscimus efficien-
tem doctrinæ ac fidei; homines autem quorum
operam adhibet, organa & instrumenta Spiri-
tus sancti appellare solemus. Nec enim sine
causa hanc Prophetæ sententiam *Erunt om-
nes docti à Deo*) Christus iis accommodat qui
doctrinam Evangelicam vera fide amplectun-
tur. Nec verius est, quod addis: Lucam fuisse
causam efficientem suæ scriptiois: quæ Spiri-
tum sanctum autorem habuit: quandoquidem
Scriptura sacra dicitur *θεόπνευτος*. Quamobrem
omnino infeliciter versatus es in loco illo Lucæ
nobis explicâdo: nec vnquã efficies vt illic *ἑπειδὴ*
significet *διότι*, sed occasionem potiùs: quæ licet
significetur causæ nomine latius sumpto, non
tamen confundenda est cum ea causâ quæ si-
gnificatur per *διότι*. Sic enim Lucas: visum est,
inquit, & mihi: vt significet sibi inde scriben-
di occasionem oblatam esse. Atque hæc de
loco Lucæ. Dicis Act. 13. *ἑπειδὴ* significa-
re causam sine qua non. Quod si ita est, non
igitur

Es. 54.
Joan. 6.

2. Tim. 3.

Luc. 1.

igitur significat *διότι*, quod nisi intelligis, plane es rerum Philosophicarum imperitus: adeo ut sine causa Philosophus haberi velis, qui tam malè de causis & causarum natura disputas. Clemens autem Alexandrinus, cuius etiam testimonio vteris, teipsum redarguit. Docet enim, licet multa speciem causæ habeant (ut occasio & cætera eiusmodi) non tamen propterea illis causæ nomen esse tribuendum. Ergo *Ἐπειδὴ* differt à *διότι*, atque imprimis in illo sexto Canone de quo disputamus.

T V R R I A N V S.

In illo Canone Niceno *Ἐπειδὴ* significat causam LXX. Pag. 238.
 Exemplarem (ita exponente Anacleto Papa) que & seq.
 ad efficientiã causæ efficientis pertinet. Itaque Aristoteles causam formalem vocat *ἔδος* & *παράδειγμα*, hoc est formam & exemplar, ut Domus in animo artificis est forma eius, est efficiens causa domus materialis. Recte igitur dixisti τὸ *Ἐπειδὴ* significare similitudinem, hoc est, similem formam, & exemplum. Nam forma & exemplum potestatis, quam habet Pontifex in Successores Apostolorum, causa efficiens fuit, ut Episcopus Alexandrinus similem potestatem haberet in Episcopos Aegypti, &c. Proba Antoni, quod non habere eam consuetudinem Episcopum Rom. (ut hoc demus) non prohibuisset quin illa potestas Episcopo Alexandrino concessa esset. Si non potes, esto ad ἀφῳρία, compulsus, ut stipes.

S A D E E L.

ANacletum tuum nihil moror, qui suis rebus inuigilans in rebus sacris somniabat:

ac noli putare me credere eum esse Anacleto,
 cuius Veteres mentionem faciunt, (vt id obiter
 dictum fit) Venio ad Aristotelem cuius mētem
 si tam bene intelligeres, vt Anacleti sensum te-
 nes, longè aliud profectò scriberes. Ais igitur in
 Canone Niceno significari causam exempla-
 rem, quæ, inquis, ad efficientiam causæ efficien-
 tis pertinet. Cedo mihi rationem. Nimirum,
 inquis, Aristoteles vocat causam formalem *εἶδος*
 & *παράδειγμα*, hoc est, formam & exemplar: quæ
 admodum domus in animo artificis, est forma
 ipsius domus. Hic video te nescire quid sit vel
εἶδος vel *παράδειγμα*. Nam, si propriè loquimur,
παράδειγμα, siue exemplar, est extra mentem: *εἶδος*
 autem seu forma ex illo exemplari collecta, in
 animo est. Exemplar autem illud quod exter-
 num est, non potest esse principium vel causa:
 sed forma illa quæ est in mēte artificis, est prin-
 cipium motus, si voluntas ad sit. Et quia me sti-
 pitem vocas, propone statuam aliquam (vos e-
 nim eiusmodi statuis & stipitibus in templis ve-
 stris abundatis) ad cuius exemplar velis ipse sta-
 tuam formare: dic mihi sodes, illa statua eritne
 in animo tuo? Respondere fortè quis possit, id
 quod scriptum est: similes fiant illis qui faciunt
 ea, & qui confidunt illis: vt ita videas cuiam
 meliùs nomen stipitis conueniat: sed credo te
 non ita responsurum. Agè ergo, si statua illa
 quam tibi proponis, non est in mente tua, sed
 tantùm illius *εἶδος*, quod tibi cogitatione depin-
 gis

gis: cur ergo dicis exemplar esse in animo artificis? Vis in illo Canone potestatem Romani Pontificis fuisse causam efficientem potestatis Episcopi Alexandrini, eò quòd Patres sibi proposuerint potestatem Romani Pontificis tanquam exemplar: hoc si verum esset, certè Principatus ille Pontificius semper fuisset res externa, quia fuisset exemplar, cuius ^{eadem} Patres illi habuissent, atque ita efficeretur, potestatem Romani Pontificis non fuisse vel causam efficientem, vel in causa efficiente eius, quod decretum est de Alexandrino, & Antiocheno Episcopis. Sed iam faxo sentias, quàm te ipse vulneres, dum contrectas hunc causarum gladium, cuius usum non satis nosti. Si, ut loqueris, exemplum potestatis quam habet Pötifex in successores Apostolorum, efficiens fuit ut Episcopus Alexandrinus similem potestatem haberet in Episcopos Aegypti, &c. sequitur Romanum Pontificem nihil habere iuris in illos ipsos Episcopos Aegypti, &c. vis enim eam esse Pontificis potestatem, ut ille superiorem agnoscat neminem. At, ex te, similem habet in suos potestatem Episcopus Alexandrinus: non igitur agnoscit Romanum Pontificem superiorem: aut non erit similis potestas. Agè porrò, Franciscè, noue causarum fabricator: quæro ex te an Patres Nicenæ Synodi fuerint periti artifices necne? Si non fuerunt, non igitur potuerunt efficere quod volebant

(vt existimas) ac propterea nihil adiuuerunt tuū Pontificē. Si periti fuerunt, quod video te male, certè opus eorum exemplari proposito simillimum fuisse oportuit, adeò vt exemplar tantum fuerit prius tempore. Quid, quod plerique artifices tanto ingenio, tantaque pollent industria, vt possint aliquando exemplar sibi propositum superare? Hinc ergo ita ratiocinor: Patres Nicenæ Synodi in definienda constituendaque Alexandrini Episcopi, itēque Antiocheni potestate sibi proposuerunt exemplar potestatis Romani Episcopi, quod affirmas. Et illi Patres fuerunt periti artifices: (quod negare non audes.) Quare illos verè ac plenè suum illud exemplar expressisse necesse est. Ex quo efficitur vt si Romanus Episcopus habuerit potestatem in omnes Ecclesias: Alexandrinus quoque & Antiochenus potestatem in omnes habeant. Aut si Alexandrinus & Antiochenus potestatem habent suis finibus distinctam, Romanus igitur Episcopus potestatem suis finibus distinctam habeat. Caterùm dum postulas vt probem si illa consuetudo Romani Pontificis non fuisset, nihilominus patres Nicenos idem facturos fuisset: vnde nam tandem sumpisti istud disputandi genus? Num existimas, si nunquam Roma extitisset, propterea futurum, vt nunquam Nicena Synodus haberetur, aut nulla mentio fieret vel de Alexandrino, vel de Antiocheno Episcopo? Quid? Nonne Antiochia (cui vos primùm Petri Cathedram tribuitis, quam postea vester Marcellus

cellus ad se rapuit) inter reliquas Ecclesias maxime tum floruit, quum nōdum vester Romanus Episcopus caput super alias Ecclesias extulisset? Abi igitur cum tua illa postulatione, qua vis adigere, vt probem, non aliquid esse, vel fuisse, sed aliquid futurum non fuisse. Præstaret igitur te esse ἀφρονον, quàm ita non dicam loqui, sed veritati ineptis adeò & insulsis obiectionibus obstrepere.

T V R R I A N V S.

SI Episcopus Alexandrinus primatum habet, LXXI.
 Quia hoc est consuetum Episcopo Romano: Er- Pag. 240.
 go, esse primum, magis conuenit Episcopo Rom. Nā
 propter quod unumquodque est, & illud magis. At
 non potest magis esse primus, nisi sit primus omnium.

Dicis Canone Niceno tres illos Episcopos suis finibus inberi distinctos esse, quod falsum est: nam si Episcopo Rom. Synodus insit esse distinctum suis finibus, cur figuram sermonis mutauit? Seruentur, inquit, in Aegypto, Lybia, & Pentapoli antiqua consuetudines. Episcopo vero Rom. nihil tali figura inbet, sed profitetur se consuetudinem eius sequi. Pag. 241.

Sanxit Synodus vt Episcopus Alexandrinus similiter Antiochenus haberet potestatem in provinciis sibi iam olim subiectas ad exemplum Episcopi Romani, qui habet in omnes. Ibid.

Dicis fieri mentionem Priuilegiorum: sed πρῶτον- Ibid.
 ἑὸν nō solam legationem significat, sed etiam Dice-
 cesin: quemadmodum διδασκαλείον significat scholā

424 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
ubi docetur. Sanxit igitur Synodus ut quisque Episcopus in Diocesi sua legatione pro Christo fugere tur. Tu ipse dicis hoc decretum ad solam *synodum* spectasse.

S A D E E L.

Axioma illud (ut id obiter dicamus) propter quod vnumquodque est, & illud magis: habet locum in causis agentibus synonymis omnino primis & summis. Exempli gratia: hic ignis calefaciens hoc ferrum, & à nullo accipiens calorem est calidior hoc ferro. Sed quid hoc ad flagrantem Pontificis ambitionem attrinet? nisi fortè probare velis eum esse ambitiosissimum, cuius rei primatum libenter illi concedimus. Attenim, inquis, Episcopus Romanus magis est primus, quia Alexandrinus est primus propter Episcopum Rom. Imò primus est in sua Diocesi, quemadmodum Episcopus Romanus primum est in sua: ut voluit Nicena Synodus. Cæterum, quid tibi vis dum ais eum esse magis prius: quænam obsecro sunt hæc verborum portenta? Qui enim magis est primus altero primo, certè constituit alterum illum, non ià primum, sed secundum. Nemini verò dubium est quin possint esse multi primi, nempe suorum quisque inferiorum respectu primus est.

Sed iam audiamus quemadmodum me reprehendas eò quòd dixerim tres illos Episcopos iuberi suis finibus distinctos esse: quo-

quoniã, inquis, mutata est sermonis figura, quã
 agitur de Romano Pontifice. Verũ non pro-
 pterea falsum est quod dixi. Nam si Alexandri-
 nus debet manere intra suos fines, iãmque An-
 tiochenus: quia hoc quoque erat consuetum E-
 piscopo Rom. nõne satis datur intelligi Ro-
 manũ Episcopũ rum suis se finibus cõtinuiss?
 Non iubetur, inquis, Romanus Episcopus id fa-
 cere: Quid tum? nimirum id iam faciebat, an id-
 circo minus verum est, illũ suos fines distinctos
 habuisse? Vis vno verbo transigam, Turriane?
 nihil opus fuit vt Synodi iuberent Episcopos
 Romanos vti potestate. Nam huic rei etiã non
 iussi nec admoniti diligentissimẽ incumbebãt:
 quare inutile fuisset (vt ille dicebat) bene eur-
 renti subdere calcar equo. Sed iam præclaram
 tuam interpretationẽ audiamus. Sanxit, inquis,
 Synodus, vt Antiochenus & Alexandrinus ha-
 berẽt potestãtẽ in Prouincias sibi iam olim su-
 biectas ad exẽplũ Episcopi Romani, qui habet
 in omnes. Hęcine est tua illa vel formalis, vel
 exemplaris causa, de qua nobis tam multa an-
 teã narrabas? Ecquodnam est istud exemplar
 Antiocheno & Alexandrino propositũ, vt po-
 testãtẽ in suos habeant ad exemplum eius qui
 habet in omnes? Nonne vides (videres autẽ nisi
 Pontificem tuũ tanquã trabem in oculis habe-
 res) nõne, inquã, vides eum qui omnibus im-
 perat non posse esse exemplar potestatis eius
 cuius Imperium certis finibus circumscribi-
 tur? Sic igitur dicendum erat, habeant illi

Episcopi potestatem in omnes, ad exemplum
 Episcopi Romani: aut si non habent potesta-
 tem in omnes, certè ita fuit tibi dicendum: ha-
 beant illi Episcopi potestatem in prouincias si-
 bi subiectas, ad exemplum Episcopi Romani,
 qui in prouincias sibi subiectas habet po-
 testatem. Quinetiam ipsa copula te quan-
 tumuis, licet reluctantem eò pertrahit: quan-
 doquidem, inquit Synodus, & Romano
 Episcopo id consuetum est. Ex quo intelligitur
 id ipsum de Romano Episcopo intelligendum
 esse, quod de Alexandrino & Antiocheno di-
 citur. Quid, si contendam ex his Synodi verbis
 intelligendam esse potestatem Romani Episco-
 pi ex potestate illa quæ tribuitur Alexandrino
 & Antiocheno? Quænam est enim ista consue-
 tudo Romani Episcopi? nõne similis ei rei de
 qua agitur? Quare ita omnino vrgente veritate
 dicendum est, eam fuisse consuetudinem Epi-
 scopi Romani, vt in certas Ecclesias potestatem
 haberet. Porrò de vocabulo *ἐπίσκοπος* mira no-
 bis & hæctenus inaudita commemoras, & no-
 stram ignorantiam qui id nesciamus, exagitas.
 Agè ergo, mi Græcule, parati sumus discere,
 modò bonũ & peritũ doctore nacti sim⁹. Pro-
 fers ex cõmentitia quadã Grãmatica, *ἐπίσκοπος* si-
 gnificare Diœcesin, cuius rei exẽplũ nullũ pro-
 fers nec proferes, licet Bibliothecã Vaticanam
 totam euoluas. Illud enim vocabulum hono-
 rem, dignitatem, & peculiare aliquod præmium
 signi-

significat. Tu verò ridicul^{us} es, qui putes eò quod
 definit in *ἄοι*, significare locū in quo Episcopus
 legatione sua fūgitur, quemadmodū *διδασκαλῆος*
 significat locū in quo docetur: (debebas adde-
 re & *γυμνασῆος*, quod fortasse melius cōuenisset
 tuis Episcopis quàm *διδασκαλῆος*) sed vocabulorū
 significaciones nō ex terminatione vocis, sed ex
 vlu & probatorū autorum lectione colligendæ
 sunt. Ecquis porrò sensus erit, vnicuiq. Ecclesię
 seruetur suus honor (inquit Synodus) hoc est, v-
 nicipi. Ecclesię seruetur sua Diœcesis (exponit
 Turrianus.) Et quia ipsa Ecclesia est Diœcesis
 (ex recepto Veterū loquēdi vsu) is erit sensus, vt
 vnicuiq; Ecclesię sua Ecclesia seruetur: ita no-
 bis vocabulū Gręcū Latinè exponēte Turriano.
 Quia verò mihi vis negotiū facere ex vocabulo
 Priuilegij, vide Pameliū magnū Ecclesię Ro-
 manę patronū in Cyprianum de Vni. Ecclesię,
 illud ipsum vocabulū vsurpantē, & longè aliter
 intelligentem quàm intelligas. Scilicet sic inter
 vos Pōtificios cōuenit. Deniq; quod exultas eò
 quòd dixerim vetus illud statutū Nicenum *ἐν τα-
 ξίαι* spectasse, quasi approbē illas in Ecclesia fi-
 nium regundorū leges: longè falleris, mi Fran-
 cisce. Nam ego *ἐν ταξίαι* pro disciplina vsurpauī,
 & dixi *ἐν ταξίαι*, non quā approbo, sed ad quā Pa-
 tres Nicenę Synodi spectarūt: videlicet (quē ad-
 modū addidi) vt ea ratione Schismaticis occur-
 ri posset. Verū experiētia docuit, Ecclesiasticas
 illas dignitates ignē ambitionis non extinxisse,
 sed potius magis magisque accendisse.

TVRRIANVS.

LXXII.

Pag. 247

Dicis, Si primatus Rom. nititur sola consuetudine, esse propterea humani iuris. Hic te ad tuam Academiam pronoco, ut iudices an credendum sit nullas consuetudines à sanctis Apostolis in Ecclesiis relictas esse. Nos, inquit Paulus, talem consuetudinem non habemus, nec Ecclesia Dei: vide Tertull. de corona militis, & Ἀρχαῖος, hoc est Priscum, (quod vocabulum usurpatur in illo Canone) dicitur ἐπὶ τοῦ κῆρυκος.

S A D E E L.

De viro.

vel ad lib.

2. ep. 3. &

In conc.

Carthag.

EGo vicissim te prouoco ad Tertullianum & Cyprianum qui affirmant Christum ipsum se veritatem non consuetudinem nominasse. At enim, inquis, non credendum est nullas consuetudines ab Apostolis fuisse in Ecclesiis relictas. Ego verò, Turriane, profiteor me credere, quæcunque ab Apostolis instituta & relictæ sunt sacrali necessaria, ea omnia in sacra Scriptura contineri: qua de re alibi disputauimus, vbi etiã respondimus ad decantatam illam ac tritam objectionem, quam ex Tertulliano petere soletis. Si quid habes aduersus ea quæ à nobis proposita sunt, tuum erit proferre. Sed obiicis hæc Pauli verba: nos talem consuetudinem non habemus, inquit (quod certè Paulus de istis primatibus gradibus verissimè diceret.) Verum vt omittam illam ipsam consuetudinem de qua loquitur, scriptam ibi esse: certè non illic agitur de capite fidei, sed tantum de externo aliquo ritu: & addo, illum etiam ritum in Ecclesiis propè omnibus obso-

1. Cor. 11.

obsoleuisse. Itaque ego sic ex illo loco in te cō-
cludo: Si consuetudo de qua Synodus Nicena
loquuta est, pertinet ad eiusmodi consuetudinē
de qua Paulus dicebat: Nos talem consuetudi-
nem non habemus: & illa consuetudo de qua
Paulus loquebatur obsoleuit in Ecclesia, sine
vel fidei, vel ipsius Ecclesiæ detrimento: ergo
consuetudo illa potestatis Episcopi Roma-
ni, de qua Synodus Nicena loquuta est, po-
test tolli & obsolescere sine vllō detrimēto fi-
dei & Ecclesiæ: addo etiam, cum maximo fidei
fructu, & maxima Ecclesię vtilitate. Sed hīc etiā
quū dicis ἀρχαία dici ἀπὸ τῆς ἀρχῆς:
ἀρχαία δὲ τῆς ἀρχῆς, hoc est, ab initio. Longè me-
lius Tertullianus, qui, vt non negat errorē ve-
terem esse posse, ita affirmat, id omne verum
esse quod ab initio est, & quicquid primum est,
id verum esse. Non igitur quicquid est ἀρχαίον,
est ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. Nam mendacium est quidem
vetustissimum, sed non ab initio.

Aduers.
Marc.
lib. 4.
aduers.
Prax.

T V R R I A N V S.

LXXIII.
Pag. 248.

O Biicis Can. Mos antiquus: in verbo Parilis,
sed ibi significat similitudinem formæ. Cate-
num in Gratiano à nostris multa corriguntur, & li-
mantur, nec omnia qua in eo feruntur autoritate
Ecclesiastica sancitā & confirmata sunt.

S A D E E L.

ECce autem nouam expositionem vocabuli
Parilis apud Gratianum: vt sit similitudo

430 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
 formæ: quasi verò nesciamus quã similitudinẽ
 parilis significet. Atque omnino quocũque te
 veritas, quũ de consuetudine loqueris, si cõsue-
 tudo Episcopi Romani fuit similis illi potesta-
 ti, quæ tribuitur Alexandrino & Antiocheno,
 sequitur vicissim id quod attributũ est illis Epi-
 scopis, fuisse simile consuetudini Episcopi Ro-
 mani. Et quia Synodus loquitur de potestate,
 dicendum erit Episcopi Romani cõsuetudinẽ,
 hoc est, potestatẽ fuisse similem potestati Epi-
 scopi Alexandrini & Antiocheni, ac proinde nõ
 maiorẽ. Nec enim hĩc cõparatur Ecclesiastica
 potestas cũ civili, sed cum Ecclesiastica
 vnus cum alterius finibus: ac propterea quum
 vna dicitur esse alteri similis, alteri quoque par
 esse dicitur, quia similitudo hĩc nõ tam est qua-
 litatis, quàm ipsius quãtitatis. Cõstat autẽ simi-
 litudinem in quãtitate esse æqualitatẽ. Sed nõ
 dũ postea secas, dum fidẽ Gratiano abrogas, ex
 cuius tamen fontibus tot Doctores Canonistę
 profluxerunt, quorum partes erũt suũ illum au-
 torẽ defendere siquid ea res ad ipsos pertinere
 videbitur. Nã quod ad me attinet, nõ Gratiano
 tantũ, sed & tuis omnibus Decretalibus, Põ-
 tificiis Decretis, Bullis, Diplomatum, ipsique
 adeò tuo Põtifici fidẽ abrogas tibi per me licet.

TVRRIANVS.

LXXIII.

Pag. 250.

Pag. 256.

O Bilicis Decretum Synodi Africana, ne qui
 illic damnati essent, mare traicerent. Recte i-
 ta exposui nisi sit causa Roma veniendi ad Põtificẽ.
 Quod illi Patres Carthaginenses tunc peccarũt,
 postea

SADEEL.

Iterum tuam expositionem repello ex ipso Cypriano quem tibi obieceram, & ad cuius verba nihil respondes. Singulis, inquit, pastori- bus portio gregis est adscripta quam regat: & paulò post. Iam causa eorum cognita est, iam dicta sententia. Hæc ille. Cæterum ecce quo- modo tibi cum Cypriano non cõuenit. Tu di- cis licere Romam appellare, si causa sit illuc ve- niendi. At Cyprianus ait non licere appellare: quandoquidem iam causa, inquit, cognita est, & iam dicta sententia. Quòd si tu verum diceres, ita potius concludendum erat. Quandoquidem à vobis, ô Cypriane, iam lata est sententia, licet igitur nunc post primam illam cognitionẽ ap- pellare summum Pontificem, qui tandem cau- sam illam definiat. Sed quia Cyprianus illi Sy- luum illi credere quàm tibi. Verùm, ais, sic quærit Cyprianus: Quæ causa, inquit, fuit veniẽ- di? Sanè quidem. Sed ita negat illis vllò modo id licuisse. Nam, inquit, aut in suo scelere perfe- uerant, aut si displicet & recedunt, sciunt quò- reuertantur. Nam cùm statutum sit omnibus pobis, & æquum sit pariter ac iustum, vt vnius- cuiusque causa illic audiatur, vbi est crimen ad- missum, oportet eos quibus præsumus non cir- cūcursare, &c. Ex quibus manifestū est Cypria- nū planè negare Schismaticos illos aliquid pos- se prætexere, quamobrẽ Romam venerint, & (vt

Cypriani verbis utar) illuc cum mendaciorum suorū merce nauigarint, aduersus statutū illud Africanū, cuius tu nobis nouā & prorsus absurdā expositionē protulisti, quā nos propterea reuicimus, & Romam cum reliqua mendaciorum tuorū merce remittimus. Tādē videris id quod à nobis dictū est velle agnoscere, dum subiicis hoc postea ab Episcopis Carthaginensibus fuisse correctum. Imò verò, Turriane, quandiu & Orientales & Africanæ Ecclesiæ steterūt, tuum Pontificem identidē extra suos fines erumpentē quoad eius fieri potuit, coercuerunt: tantū abest vt eius dominationi sese subiecerint. ac ne ipsæ quidē reliquæ, quæ hodie supersunt in Oriētalibus Ecclesiis, tuū Pontificē agnoscunt quæcunque tandem falsa scripta vel olim protuleritis, vel etiam hodie proferatis.

TVRRIANVS.

LXXV.

Pag. 259.

A Mabo te, in Decreto Gelasii Papæ, quod citatur, cur omittis breuiculus proxiū: Cuncta, inquit, per mundum nouit Ecclesia. Si pudet mihi dicere, dic in aurem tuis amiculis: Si dubitas vtrum verum sit quod Pontifex Gelasius ait: Cuncta per mundum nouit Ecclesia, quod sacrosancta Romana Ecclesia fas de omnibus habeat indicandi, &c. Exi ex Germania, accinge te ad iter, percurre omnes Ecclesias, & quod audies hoc teneas.

SADEEL.

Q Vasi verò, Turriane, ego tuo Papæ Gelasio credā, vel ad se caularū omniū cognitionem

tionem rapienti, vel affirmanti, id quod dicit, notum esse omni Ecclesiæ. Hoc certè dolèdum est tam crassas erroris tenebras tã latè olim diffusas fuisse. Sed tamè falsum esse quod ait tuus ille Pontifex, satis testatæ sunt Orientis Ecclesiæ, quemadmodũ paulò antè dixi, atque etiam hodie testantur. Quinetiam vera Dei Ecclesia nunquam id nouit quod ille iactat, nunquam id agnouit, nunquam id credidit: sed vnum Christum Pastorũ omniũ Principem solũque totius Ecclesiæ iudicem, vera fide perpetuò amplexa est. Nec ego in aurem (vt nugãdo garris) sed potiùs quemadmodum vides clarissima voce profiteor, me non magis credere Gelasio Papæ dicenti: Cunctam per mundum Ecclesiam nosse, quod Romana Ecclesia fas de omnibus habeat iudicandi: quàm credo Satanæ sibi omnia mundi regna tribuenti. *Matt. 4.* Porro, vt tuum breuiculus pro cœmum, quoniam ita vis, vrgeamus: te híc rursus in contradictione deprehẽdo, qui suprà Pontifici, nunc autem Romanæ Ecclesiæ autoritatẽ tribuas. Sed enim, Frãcisce, vt cœtera omittã, satis pro imperio iubes me omnes percurrere Ecclesias, & vniuersum terrarum orbem peragrarẽ, scilicet vt videam verũne sit quod Gelasius ille tuus scripsit, omnes Ecclesias esse Romani Pontificis potentia subiectas. Tu verò, satisne sanus es, aut, ita spontè oculum torques, vt duas flammulas ex lucerna videas (quemadmodum ille dicebat) qui tibi persuadeas omnia regna, omnesque

434 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
prouincias imperio tui Pontificis, cōprehendit
Quid opus est me tam longumiter ingredi, cum
nusquā mihi pedē ponere liceat, quin ibi cōpe-
riam homines Pōtificiū principatū animo, vo-
ce, & quoad eius fieri potest re ipsa detestātes &
à se propellentes? Ita se res habet, neque id ne-
ficus, vel tu, vel amiculi tui Monachi, vel Cardi-
nales, quorū vos Monachi estis seruuli, vel ipse
Pontifex: vos, inquam, omnes id iam ignorare
non potestis: neque vt id vobis significem opus
est. Atque hæc de mea illa profectio, quā à
me Turrianus flagitauit.

TVRRIANVS.

LXXVI.

pag. 261.

A Is Pōtificates Romanos omnia ad se rapuisse, &
mō Cōstātinus vrbe Roma sponte cessit Pon-
tifici, & multi Pontifices Imperatores ipsas Ecclē-
siastica disciplina coercuerunt.

SADDEE.

Quid tūc toties eiectam, & à plerisque e-
tiam Pontificiis explosam illam fabulā de
Constantini donatione in theatrum reducitur
scilicet te meliora argumenta deficiunt. Vide i-
gitur Vallam adeoque Nicolaum Cusanū Car-
dinalem de donatione Cōstātini. Quinetiam
apud te cogita, sat isne rectè, vt probes autori-
tatem Pontificis esse iuris diuini, Cōstātini
donationem in medium proferas. Porrò vt ve-
ram Ecclesiæ disciplinam ex verbo Dei, ac præ-
ceptis Apostolicis institutam amplectimur: ita
tui Pontificis tyrannidem tum spirituales in
con-

conscientias, tum (vt vulgò dicitis) temporalem
in ipsos Imperatores ac Reges, à Dei verbo, &
ab Apostolicis præceptis alienam planè reiici-
mus, quanuis ei nomen disciplinæ prætexatis.

TYRRIANVS.

Quod attinet ad trāslationem cathedre Petri, LXXVII
potuit Petrus cathedram trāsferre Romam, pag. 165.
& trāstulit eius verbi autoritate qua factus erat
caput Ecclesie, & ita hodie posset Episcopus Roma-
nus transferre quocunque vellet, & commodum vi-
deretur: igitur non sine verbo Dei loquutus est
Marcellus Papa.

Ais commentum de translata Petri cathedra pag. 174.
repugnare ministerio Apostolico, &c. quis nescit
Apostolos missos fuisse conuenienter suo nomini ad
constituendas & edificanda Ecclesias? Postquam
autem constituta erant, illi ipsi Apostoli Ecclesiis
constitutis Episcopos præficiabant, quos suos suc-
cessores reliquerunt.

SADEEL.

Ais Petrū potuisse transferre Romam
suam illam cathedram quam vos Antio-
chiæ primū collocatam esse vultis. Sed (quod
mihi sæpe & perperam obiicis, & quod tibi
semper & verè obiici potest) dicis, & nō probas.
Nos enim nec Antiochiæ, nec Romæ cathe-
dram illam commentitiam vnquam defigi po-
tuisse ex verbo Dei & ex Apostolici Ministe-
rij natura affirmamus. Nec te iuuat quod ais
Apostolos, constitutis Ecclesiis, Episcopos
cc. iij.

436 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
præfecisse quos sibi successores reliquerūt. Nō
enim propterea illi successores fuerūt Apostoli,
sed Episcopi. Quòd si omnes Episcopi à Petro
instituti sunt Petri successores, vt sequitur ex eo
quod dicitur: cur igitur vnum nobis Petri succes-
sorem obtrudis? Cæterùm, vnde tandem colli-
gis Petrum Cathedram Antiochia Romã tran-
stulisse? Num id fecit Petrus dum viueret? num
testamento cavit, vt id post mortem eius fieret?
ecquod scriptum? ecquod huiusce rei monimē-
tum? Imò ante Marcellum Papam nemini id
vnquam in mentem venerat. Cur igitur asseris
Petrum potuisse transferre cathedram, si non
transtulit? Scilicet, Turriane, (vt hæc verba Ter-
tullianus inurpemus) vos Pōtificij vanitatē vanita-
te depellitis. Cùm enim non minùs falsum sit
cathedram illam fuisse Antiochiæ collocatam,
quàm Romam translata, vos vnum somnium
alio somnio eluditis. Iam quòd affirmas Ponti-
ficem posse si libeat transferre aliò Cathedram
(quam fortè in tuam Hispaniam translata libe-
benter velis) adeò vt Romæ clauo trabali defi-
xa non sit, age cum Ecclesia Romana quæ, fat-
scio, tibi propterea multam irrogabit. Sed de
vestris somniis nimis etiam multa. Ne tamen
planè te repudiare videar, proferam quid hæc
de re senserit Alliacensis Doctor Scholasticus,
qui fuit præceptor Gersonis & Cardinalis Ca-
meracensis: Si, inquit, Roma subuerteretur, vt
Sodoma, summus Pontificatus posset Eccle-
siam Romanam dimittere. Hæc ille Cardinalis.
T V R R.

In quest.
vltim.

TURRIANVS.

AD Ephesos 4. Dedit quosdam Apostolos, LXXVIIIe
Pag. 272
 & cita ratiocinamur: Si finis est, sunt igitur
 ea qua ad finem referuntur: Est autem finis in Ec-
 clesia consummatio Sanctorum, & in cœlesti Eccle-
 sia nihil deest: Sunt igitur nunc in Ecclesia quos
 Deus propter hunc finem posuit: Cùm autem Apo-
 stoli morte prohiberentur permanere, necesse est suc-
 cessores eorum remanserint, nempe Apostolorum
 Archiepiscopi, Prophetarum Episcopi, Euangeli-
 starum Diaconi, Pastorum Parochi, Doctorum
 Presbyteri. Omnes quidem Episcopi sunt successo-
 res Apostolorum, sed maiores Episcopi, maioresque
 Prophetæ prius succedunt, tum minores.

SADEEL.

Totum hoc argumentum à nobis discuf-
 sum est in summa huius disputationis:
 pauca tantùm percurrens dicam. Ludis homo-
 nymia vocabuli finis. Nam dum ais, si finis est,
 esse quoque ea quæ ad finem referuntur: vide-
 ris loqui de finali causa ad quam media spectât.
 Sed rursus, quando consummationem sancto-
 rum finem esse constituis (quam tamẽ consum-
 mationem perperam in hac vita includis) video
 te nomine finis absolutionem & perfectionem
 intelligere. Itaq; fuit hoc apertius explicadum.
 Deinde quã ita concludis oportere esse in Ec-
 clesia eos quos Deus propter hũc finem posuit,
 cc.iii.

nempe propter consummationem sanctorum: si generaliter loqueris, & intelligis esse: hoc est, nunc esse & permanere (quemadmodum facis) perperam cōnectis tuam ratiocinationē. Multa enim ac varia suis temporibus Deus instituit ad Ecclesiæ consummationem pertinentia, quæ iam nō sunt, nec ampliùs esse oportet. Nam (vt pleráque alia prætermittam) duodecim Apostoli donis spiritualibus præter ordinem excellentes & miraculorum edendorum potestate muniti, fuere fidem primordiis Ecclesiæ necessarij: sed nec ille Apostolorum, vel ordo, vel numerus, vel dona extraordinaria in Ecclesia remanserunt. Idem dico de Prophetis: idem de Evangelistis. Quamobrem qui vellet in ædificio cōstruendo ea semper esse ac manere, quæ fundamento iaciendo peculiaria fuerunt, ille semper fundandum ædificium, nunquam autem exedificandum esse existimaret. Quinetiam, Turriane, id cogere nobiscum agnoscere quū loqueris de primitiis Apostolicis pag. libri tui 176. (licet verba Pauli ad Rom. 8. corrumpas, vti suo loco diximus) atque ita tu ipse profers ^{in 176. ad-} uersus generale hoc tuum Lemma, Si finis est, sunt igitur ea quæ ad finem referuntur: primitias enim illas Apostolicas, de quibus loquutus es, fateris ad consummationem sanctorum pertinuisse, & nihilominus negas in Ecclesia remansisse. Locum autem Apostoli malè ad tuam cōclusionem trahis: Quum enim ageret de tota cōdificatione Ecclesiæ, recenset eos omnes, quos

Domi-

Dominus adhibuit tum ad fundamenta iacien-
 da, tum etiã ad progressus ædificationis facien-
 dos. Quod manifestè patet ex alio loco eiusdè 1. Cor. 12.
 Apostoli: Alios, inquit, cõstituit Deus in Eccle-
 sia primùm Apostolos, deinde Prophetas, ter-
 tiò Doctores, deinde Potestates, deinde dona-
 tionũ, &c. In quibus omnibus dispiciendũ
 est quãnam peculiariter spectarint ad Ecclesiæ
 primordia, vt ne illa putemus in Ecclesia per-
 petuò locum habere. Et certè eò redire cogeris,
 quando facis menciónem Episcoporum maiorũ
 & minorum, quod vides non respondere Apo-
 stolis, quorum tamen dicis Episcopos esse suc-
 cessores. Præterea vel ipse locus à te citatus eò Eph. 4.
 te potuit deducere, quando quidem Pastorũ &
 Doctorum nomen remansit, quippe ordinariũ
 ac perpetuum vsque ad finẽ mũdi: & ipsi Eccle-
 siastici præfecti Pastores & Doctores appellari
 solent, nõ autẽ vel Apostoli, vel Prophetæ, vel
 Euãgelistæ. At si verum esset quod dicis, oportet
 sanè remãsisse in Ecclesia qui Apostoli, qui
 Prophetæ, qui Euãgelistæ essent & dicerentur,
 quemadmodum remanserunt qui sunt & dicũ-
 tur Pastores & Doctores. Quinetiã, si quæ pro-
 ponis admittẽda essent, oporteret ipsũ etiã nu-
 decim, aut ad summũ tredecim tantũ esset, qui
 in Apostolorũ locum & nomẽ succederet: vt e-
 nim vis vnũ Romanũ Pontificẽ vnus Petri esse
 successorem: ita duodecim vel tredecim tantũ
 essent Apostolorum successores. Sed de hoc ha-

440 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
ctenus de quo fufius antè tractatum est, ne rem
actam agerè videamur.

TVRRIANVS.

LXXIX.
Pag. 273.

Non est proprium Ministerij Apostolici diffusi
di per vniuersum orbẽ, quod enim est propriũ
alicuius aliter se habere nõ potest, salua natura cu-
ius est proprium: Nonne Paulus conuersatus est An-
tiochie annum totum? idem Romæ mansit biennio:
an Ministerium Apostolicum adulterabat, quia nõ
proficiscebatur toto illo biennio ad docendas Gentes?
Porro quum Petrus Romæ docebat, omnes Gentes
docebat.

Pag. 274.

SADDEEL.

Quid? non igitur existimas Ministeriũ A-
postolatus fuisse diffusum per vniuersum
terrarum orbem, nisi Apostoli perpetuò curre-
rent? Hoc verò, Turriane, serua tuis sodalibus
Iesuiticis, qui perpetuò currunt, adcoque ad
Garamantas & Indos: & tamen nihil sunt mi-
nus quàm Apostoli. Nos autem Ministerium
Apostolicum ideò dicimus extensum fuisse ad
omnes Gentes, eò quod Apostoli poterant sine
villo vel loci, vel Gentis discrimine doctrinã E-
uangelicam annũtiare. Sed omnino lepidum est
quod dicis, Petrum cum Romæ doceret, omnes
Gentes docuisse. Nam (vt prætermittamus Pau-
lum potiùs ea ratione omnes Gentes docuisse,
qui Romanos & absens scriptis & præsens vi-
ua voce docuit) certè, si tibi credamus, hæc ver-
ba Christi apud Matthæum ita exponenda e-
runt: *Ite, docete omnes Gentes: hoc est: Mane-*
66

ANTON. SADEEL. RESPONS. 441
te Romæ, & ibi omnes Gentes docete: inter-
prete Turriano.

TURRIANVS.

Dicis velle probare primatum Romane sedis LXXX.
testimonio Romanorum Pontificum, nuga- Pag. 275.
ri esse potius, quàm verè disputare. At ego tantum
in translatione cathedra Antiochena testimonium
Marcelli Pontificis vsus sum. Dicitu vbi alias te-
stimonio Pontificum, primatum corū probauimus,
& non aliis testibus non Pontificibus.

Obiicis canonem Renouantes, sed ille canon est
apocryphus, furtim sancitus. Item canon tertiæ Sy- Pag. 278.
nodi Constantinop. & 28. can. Synodi Chalcid.

Gratianum legimus ita vt sentētia Apostoli an- Pag. 279.
tecedat: Omnia probate, & quod bonum est tenete.

Fallere autem voluisti non distinguens sedē An- Pag. 278.
tiochenam Petri, à sede Antiochena Episcoporum,
qui successerunt Antiochia, non Petro, sed illis E-
piscopis quos illic constituit Petrus, Euodium dico,
& postea Ignatium.

S A D E E L.

ATenim, mi homo, hic est nodus Pōtificiæ
dignitatis, quē nisi expedias, vides reliquā
tuā disputationē ad Pontifices nihil pertinere.
Quia verò Romanum Episcopū esse Petri suc-
cessorem probare non potes, nisi ante proba-
ueris cathedrā fuisse Antiochia Romā trāslatā:

& istam trāssationem nullo alio quàm Marcel-
 li Pontificis testimonio probas, sequitur tua o-
 mnia argumenta huc redire denique, & hoc cō-
 nexo contineri : Pontifex Romanus est Petri
 successor, quia Pontifex Romanus Marcellus
 ita scripsit & affirmavit. Iam quod Canon. Re-
 nouātes, & alios ex quibus vestræ fallaciæ dete-
 gūtur, reiicis, tanquā Apocryphos, quæro abs-
 te, Turriane, quomodo tādē vestris decretis fi-
 dē facietis, si vestris decretis ipsi fidem abro-
 gatis? Miror autem vel Gratianum, vel tot Ca-
 nonicos, qui ex Gratiani stirpe surrexerunt, tã-
 diu istos Canones furtiuos tolerasse: donec tã-
 dē exortus est Magister Franciscus Turrianus
 furtiuorum Canonum, adeoque ipsius Gratia-
 ni censor & castigator, qui ad suum arbitrium
 ac libidinem fidem aliis canonibus tribuat, aliis
 derogat, qua de re videant Canonici. Nos au-
 tem nec Gratianum curamus, nec eius Cano-
 nes, cūm solum Dei verbum pro certissima re-
 gula veritatis habeamus. Quinetiam parūm
 abest, quin Turrianus in nostram sententiam
 inclinare videatur, dum citat hoc præceptum
 1. Thess. 5. Apostoli: Omnia probate, & quod bonum est
 tenete: sed vereor ne in hoc præcepto intelligē-
 do longè à nobis dissentiat : Nos enim id de-
 mum esse bonum statuimus, quod cōuenit cum
 verbo Dei : at ille bonum tantūm putat quod
 facit ad rem Pontificis, & ad augendam eius di-
 gnitatem: atque hoc ille bonum sibi constituit
 quod

quod teneat: longè scilicet ab Apostoli sententia discedens.

Verùm audio quid obiicias: Fallere, inquis, voluisti, non distinguens sedem Antiochenam Petri, à sede Antiochena Episcoporū qui successerunt Antiochię, non Petro, sed Episcopis à Petro illic constitutis. Imò verò, Turriane, nolo fallere, sed do potiùs operam ne tu sophismatum tuorum præstigiis alios fallas. Ego nec Antiochię nec Romę sedem Petri colloco, sed in his Christi verbis: Ite docete omnes Gentes. Tu verò qui tum Antiochię, tum Romę Petri sedem collocas perperam, vnam ab altera ita distinguis, vt Antiochenam, quã vultis priorem fuisse, Romanę, quę posterior fuit, subiiciatis. Atque vtinam memor esses eorum, quę in laudem Antiochię aliquando dicebat Chrysostomus: Quę tandem est (inquiens) ciuitatis nostrę dignitas? Contigit primùm Antiochię Discipulos appellari Christianos. Hoc autem ciuitatum quę sunt in mundo cūctarum habet nulla, nec ipsa Romuli ciuitas. Propterea contra omnem terrarum orbem oculos erigere potest. Et alibi: Nunc nobis non est consideratio, inquit, vel de decem animabus, sed de millibus infinitis & de totius orbis Capite. Et paulò post. Sicut Petrus inter Apostolos primus Christum prædicauit, sic inter ciuitates, sicut dixi, hæc prima tanquam coronam quandam admirabilem Christianorum iniit appellationem. Item: Ciuitatum sub Oriente positarum caput 3.

Ad pop.
Ant-hom.
17.

Ad pop.
Ant-hom.

444 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
& mater est ciuitas nostra. Hęc Chrysoſtomus.
At enim, inquis, Epifcopi Antiocheni non ſuc-
ceſſerunt Petro, ſed Ignatio & Euodio, quos il-
lic Petrus Epifcopos conſtituit: ac propterea
non bene diſtinguis. Hęc, Turriane, teipſum ti-
bi oppono: dixiſti pag. 271. Eccleſiis ab Apo-
ſtolis conſtitutis Epifcopos fuiſſe ab illis ipſis
Apoſtolis præfectos, quos (inquebas) ſuos ſuc-
ceſſores reliquerunt. Ex quibus tuis verbis effi-
cio, Ignatium & Euodium à Petro conſtitutos
Antiochiæ Epifcopos (vt quidem vis) fuiſſe Pe-
tri ſucceſſores: ac proinde reliquos Antioche-
nos Epifcopos, nõ minùs quàm Romanos Põ-
tificates Petro ſucceſſiſſe. Ita, velis nolis, fremens
trans, huc tamen adigaris neceſſe eſt, vt fatearis
ex iis quæ vos ipſi traditis, Antiochenos Epi-
ſcopos eſſe Petri ſucceſſores. Nam aut Euodius
& Ignatius Petro ſucceſſerunt, aut non. Si ſuc-
ceſſerunt, ſunt igitur eius ſucceſſores. Si ſuc-
ceſſiſſe Petro: tibi contradicis, qui affir-
maſti eos à Petro fuiſſe conſtitutos Epifcopos
Antiochiæ, ac propterea ipſius relictos ſucceſ-
ſores. Quare huc tibi redeundum eſt, primos
illos Epifcopos Petro ſucceſſiſſe, quibus qui
deinceps ſucceſſerunt, fuerint etiam ex tuis ra-
tionibus, ipſius Petri ſucceſſores. Huc accedit
quod Hieronymus de Ignatio ſcribit, Is fuit
(inquit) Antiochenæ Eccleſiæ tertius poſt Pe-
trum Epifcopus: quibus verbis eum manifeſtè
Petri

De Scrip.
Eccl.

Petri successorem appellat. Cæterùm ex hac tua disputatione emergit ænigma quod satisne rectè possis dissolvere tu ipse videris. Nempe: Duos Petro successisse, Antiochenum scilicet & Romanum, & tamen vnum tantùm esse Petri successorem; & quia toties nobis dixisti Petrum esse in successore, sequitur ex tua doctrina Petrum in Romano Episcopo esse primum, & in Antiocheno Episcopo secundum, ita vt vnus idemque Petrus sit primus & secundus. Atque hæc de *ἐν Ἱερουσαλήμ* Ecclesiæ Romanæ, & de cathedra Antiochena, quam Pontifex Romanus euertit, vt suam cathedram stabiliret.

Itaque discussis Turrianicis obiectionibus *Ἀνακεφαλαίωσις* eorum quæ in hoc secundo Scriptione loco disputata sunt. Quatuor proposuit Turrianus. Vnum: Petrum habuisse inter Apostolos principatum. Secundum: Principatum illum ad Petri successores transiisse. Tertium: Episcopum Romanum esse Petri successorem. Quartum: Antiochenam cathedram (in qua dicunt Pontificij primatum olim extitisse) Romam fuisse translatam. Nos autem primum illud falsum esse demonstrauimus ex ipso Dei verbo, Apostolorum omnes in potestate ac dignitate Ministerij Apostolici exæquante: simulque locum hunc Scriptionis nobis obiectum explicauimus, & ex alijs Scriptionis locis illustrauimus,

446 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
quibus conuenientes etiam Veterum sententias audiuius. Secundum euertimus ex natura charismatis personalis, quod nobis obiecit Turrianus. Tertium refellimus ex ipsius Ministerij Apostolici natura. Quartum sine ratione propositum (quippe quod solo vnus Romani Pontificis testimonio nitatur) nos subiectis aliquot rationibus refutauimus. Quamobrem illius Apostolici præcepti memores quod probate, quod bonum est tenete: cum Pontificiorum de Pontificis primatu sententia, adhibito Dei verbo, ceu lapide lydio, probata, ipsi verbo Dei planè contraria esse comperiat: nos ea reiecta contrariam sententiam expressis Scripturæ locis confirmatam amplectimur: nos eadem Apostoli præceptum, id quod bonum est teneamus: atque etiam Turrianum, vt idem nobiscum faciat, admonemus.

LOCVS

LOCVS III. IOHANNIS. 21.

Pasce oues meas, &c.

SOPHISMA TVRRIANI.

Hæc est vis articuli & pronominis, τὰ πρόβατα
 τὰ μου, ut Christus Petrum iusserit pascere pag. 51. 74.
 quasunque oues suas, id est, Ecclesiam catho- 246. 247.
 licam. Quare consequens est, ut si qua sint que ad
 Petri curam pascendi non pertinent, nec oues ille
 quidem Christi sint. Itaque duces gregis confessionis
 Augustanae, & Antuerpiensis, & Helveticæ, & si-
 milium, non pertinent ad oues Christi: quandoqui-
 dem pasci nolunt à Petro in successore eius, ac provin-
 de extra Ecclesiam sunt.

SOLVTIO SUPERIORIS

Sophismatis.

CVM post lapsum confirmandus esset Pe- *Vera expo-
sitiio loci.*
 trus, ne vel ipse, vel reliqui Apostoli de
 ipsius Ministerio & Apostolico munere dubi-
 tarent, eò factum est vt trinæ abnegationi, tri-
 na Petri confessio fuerit opposita, cum trina
 quoque muneris Apostolici confirmatione. I-
 taque verbo pascendi, Christus apud Iohannem
 in illo loco significauit, quicquid in docenda
 Ecclesia Petrus, tanquam Apostolus, præstare
 debuit. Nam tametsi omnes Ecclesiæ Ministri
 dd. j.

*Confirmatio
expositionis.
Ex circumstā
tia loci.*

*Ex alijs scri
pturæ locis.*

oues Christi pascunt. 1. Pet. 5. longè tamen excellentiori modo Apostoli dicuntur Ecclesiam pascisse. Christus igitur iubet Petrù pascere oues suas, id est, fungi Apostolico munere, licet eius se indignum fœda illa abnegatione reddidisset. Simul etiam prædicit Christus fore, ut non tantùm Petrus Ecclesiam doceat, sed etiam cœlestem doctrinam suo sanguine tandè obsignet. Ex quibus efficitur nihil à eximiu collatum fuisse in Petrum, quod cæteris quoque Apostolis non conueniret. Quod ita esse confirmant superiora Christi verba apud Iohan. cap. 20. Sicut misit me pater, ita & mitto vos: Et apud Matthæum cap. 28. Profecti, docete omnes gentes: quibus exponitur verbum pascendi hîc vsurpatum: adde Ephes. 2. Superstructi super fundamentum Apostolorum. Et Eph. 4. Dedit alios quidem Apostolos, &c. Et Act. 2. Erant perdurantes in doctrina Apostolorum. Qui omnes loci & siqui sunt conuimiles, & de pascendis ouibus Christi intelligendi sunt, & non de vno & altero, sed de omnibus Apostolis dicuntur. Ex quo fit vt Paulus suum Apostolatam asserens proferat docendi, id est pascendi munus, sibi à Domino impostum, vt Rom. 1. Per quem accepimus gratiam & Apostolatam ad obedientiam fidei inter omnes gentes. Et paulò post, Græcis & Barbaris, sapientibus & insipientibus debitor sum: itaque pròpta est mea facultas vobis quoque qui Romæ estis euangelizare. Et 1. Corinth. 9. Sigillum Apostolorum.

Apostolatus mei vos estis in Domino. Atque, ut ad verbum Pascendi redeamus, statim illic subiicit Paulus, Quis, inquit, pascit gregem, & ex lacte gregis non edit? Ex quibus perspicuum est omnes Apostolos pascisse gregem Christi, & ad eos omnes præceptum de pascendis Christi, quibus pertinere. Atque id non tantum doctissimi quique veteres tradidère, sed etiam hunc Iohannis locum ad omnes Ecclesiæ pastores accomodauerunt. *Ex veterum Doctorum sententia.*

Sic enim Augustinus in Iohannem, Tract. 123. hunc locum explicans: edditur, inquit, trina negationi, trina confessio: ne minus amor lingua seruiat quam timori. Et paulò post, Qui hoc animo pascunt oves Christi, ut suas esse velint non Christi, se conuincuntur amare, nõ Christum: contra hos ergo vigilat toties inculcata ista vox Christi: Pasce oves meas, &c. Non ergo nos, sed ipsum amemus, & in pascendis oibus eius, ea quæ sunt eius, non ea quæ sunt nostra queramus. Idem Augustinus in libro de Pastor. Multi erant Apostoli, & vni dicitur, pasce oves meas: In ipso Petro vnitatem commendauit, &c. Ipse ergo pascit vnus in his, & hi in vno, &c. Idem de verb. Dom. serm. 62. Commendabat Petro Christus agnos suos, qui pascebat & Petrum. Ergo fratres cum obedientia audite, oves vos esse Christi, quia & nos cum timore audimus, pasce oves meas: hæc Augustinus. Sic porro Cyprianus hunc *Cyprianus*

Cler. Rom.

*Expositionis
à Turriano
propositæ re-
futatio.*

Iohannis locum exponens De vnit. Ecclesiæ,
Pastores, inquit, sunt omnes, sed grex vnus o-
stenditur, qui ab Apostolis omnibus, vnanimi
cōsensione pascatur. Quod si fortè Turrianum
cleri Romani authoritas commoueat, eum au-
diat ita scribentem ad Clerum Carthaginien-
sem apud Cyprianum in epist. de secessu Cyp.
Christus, inquit, Simoni sic dixit, Daigis me?
respondit diligo: ait ei, Pisce oues meas: hoc
verbum factum ex actu ipso quò cecit cognos-
scimus, & cæteri Discipuli similiter fecerunt.
Atque hæc quidem de huius loci expositione.

Turrianus autem ad vnum Petram, eiusque
successorem Romanum Pontificem suo more
restringit hoc præceptum Christi: Pisce oues
meas. Atque vt id efficiat, profert articulum
Græcum cum pronomine, cuius ait tantam ef-
se vim, vt omnes oues Christi significet, atque
adedò quotquot vnquam futurae sunt: quas cum
Petrus pascere iubeatur, neque id iam per se
præstare possit, vtpote iam pridem è vita sub-
latus, restat vt in suo successore, nempe Pon-
tifice Romano pascat omnes oues Christi, id
est, regnum in omnes Ecclesias exerceat. Sic
Turrianus sibi videtur præclarè ratiocinari.
Ego verò agnosco argumētum Thomæ ex lib.
aduersus errores Græc. Sed ista expositio vel
Thomæ vel Turriani, atque adedò Pontificio-
rum omnium, nec ipsis cōtextus verbis, nec hu-
ius loci circumstantiæ, nec alijs Scripturæ locis
consentanea est, imò ne ipsi quidem rerum na-
uræ.

tura. Quis enim vnquam existimauerit vnum
 Petrum omnes Christi oues pascere potuisse?
 Ceterum rescire velim ex Turriano, quam ob-
 rem hæc verba, Pasce oues meas, ad Pontificem
 Romanum longè postea exoritarum, potius
 quàm ad Iohannem, Matthæum reliquosque
 Apostolos dirigantur, quos non minus fuisse
 ouium Christi pastores quàm Petrum, supra
 confecimus. Ergo perperam ita exponit Tur-
 rianus: Pasce oues meas, id est, Tu solus pasce:
 primum quidem per te ipsum, quandiu super-
 stes fueris, deinde per vnum tuum successorem
 nempe Pontificem Romanum. Quæ quidem
 expositio non contenta est ipsius contextus fi-
 nibus, (sed Iesuitarum more) longè latèque
 excurrit atque diffunditur. Itaque corruit vel
 sola *ἀποφασίς*: nihil enim hîc de primatu Petri,
 nihil priuatim de vno Petri successore, nihil de
 Romano Pontifice videmus, neque tu etiam, ni-
 si tibi fortassis idem contigerit quod illi, qui si-
 bi duplices Thebas videre videbatur. Quin po-
 tius si velim vrgere hæc verba: Amas me, faciè-
 euertam tuum illud commentum de Pontifi-
 cia successione. Amor enim Petri erga Christum
 fuit donum personale, non minus quàm eius fi-
 des, nec transire ad successorem nisi *κατὰ μέλη-
 αν* vnquam potest. Deinde nouam planè in hac
 quæstione, significationem affingis ver-
 bo pascendi, dum eo significari putas summum
 Petri in vniuersam Ecclesiam principatum, fa-
 teor quidem aliquando ad potestatem *αὐτοκρα-*

Genitū referri, nimirū cūm de Deo dicitur: vt
 Psalm. 80. fateor verbum illud aliquando e-
 tiam tribui ipsis regibus, vt Psal. 78. Inde *ἡγε-
 μένες λαῶν* apud Poëtam. Sed hoc ad ministros
 Ecclesiæ transferri debere, negat ipse Petrus
 1. Petr. 5. his verbis: Pascite, inquit, gregem, nō
 vt dominantes cleris. Neque me mouet quod
 ex hoc Petri loco obiicis vnicuiquē Pastori
 commēdari quidem suum gregem, in hoc au-
 tem elucere primatum Petri, quōd omnium
 simul Ecclesiarum curam gesserit: hoc enim
 fecit Petrus vt Apostolus, non vt primus Apo-
 stolus, quōd sit vt Paulus affirmet sibi maximā
 omnium Ecclesiarum curam incumbere: ag-
 men illud, inquit, in me quotidie confurgit,
 nēpe sollicitudo de omnibus Ecclesiis. 2. Cor.
 11. Quōd si Petrus dicto cap. 5. se presbyterorū
ἐπιπροσβύτηρον appellauit, non dominum, aut
 principem, quantō minūis ius illud sibi in Apo-
 stolos ipsos arrogasset?

*Vt articuli
 Græci in his
 verbis, τὰ
 μέγιστα μὲν
 discernitur.*

Hic autem, scilicet, promissum argumētum ex
 intima quadam arte, & lingua Græca peritū,
 nōsq; totos ad vim vnius articuli Græci reuo-
 cas. Nihil tē loci circūstantia, nihil alij Scri-
 pturæ loci consimiles mouent: ipsam denique
 rerum naturam quantumlibet reclamantem
 non audis, sed hunc vnum articulum *τὰ
 μέγιστα μὲν*, id est, inquis, oues omnes quascun-
 que atque ad eō quotquot dicuntur oues (sic e-
 nim loqueris.) Atenim cūm ita dicit Christus:
 Oues meæ vocem meā audiunt, Ioan. 10. idem
 articulus

articulus præfigitur, neque tamen verum est
 eos omnes qui dicuntur oues Christi vocem
 eius audire, eumque sequi. Nam hypocritæ
 dicuntur quidem oues, sed tamen (si proprie
 loquimur) nec audiunt Christum, nec ipsum
 sequuntur. Atque, vt ad articulum Græcum re-
 deamus, quo vno nititur tua isthæc interpreta-
 tio, tantisper dum noua Grammatices præce-
 pta nobis conficias, non credemus hanc esse
 vim articulorum apud Græcos, vt sint instar
 notæ vniuersalis, sed potius, vel vt rem i-
 psam demonstrant, vel ἐμφατικῶς augeant, vel
 discernant, vel etiam orationem tantum il-
 lustrent: adeò vt falsò ita concludatur: Præ-
 ponitur articulus: ergo hæc propositio est v-
 niuersalis, vt patet ex sequentibus exemplis
 Rom. II. Prophetas tuos occiderunt, τοὺς προ-
 φήτας σου, (non omnes tamen). Iohan. I. Sui
 cum non receperunt, οἱ ἰδίῳι, quotquot autem
 receperunt, &c. (non igitur omnes non rece-
 perunt). Rom. IO. Inuentus sum à non quæren-
 tibus me (non tamen omnibus). Rom. II. Salus
 obtigit Gētibus (at non omnibus). Naturali-
 bus ramis non pepercit. (quibusdam tamen).
 I. Tessalon. 2. Iudæi Christum occiderunt
 (non omnes quidem.) Et sexcenta eiusmodi
 in quibus articulus appositus est, neque
 tamen propterea intelligenda sunt vniuersa-
 liter. Atque vt à Grammatices finibus diuel-
 lamur, nonne te, strenuum videlicet dispu-
 tatorem ars peritè disputandi docuit, Propo-
 dd. iiij.

*Refellitur
 Tur. ex ipsa
 Dialect. li-
 gibus.*

siones indefinitas non esse passim nec temere
 cum vniuersalibus confundendas, sed ex cir-
 cunstancia & pro ratione subiecti diiudican-
 das? Quid enim si quis vni cuiquam ex seruis
 præcipiat vt suam familiam curet atque admi-
 nistret, an illud propterea reliquos seruos ab of-
 ficio reuocabit? ta igitur statuamus: hæc Chri-
 sti verba, Pascere oues meas, non vniuersalem
 ouium aggregationem, sed eorum qualitatem
 significare, qui erant adducendi ad Euangelij
 cognitionem. Est enim articulus in hoc loco
ἡξειλινο, nõ Collectiuus, quemadmodum ex-
 istimas. Bis igitur à te in hac argumentatione
 peccatum est. Primùm quidem, *ὡς εἰ τὸ σὺνμα-
 τῆς λείξεως* cum ex articulo vniuersalem propo-
 sitionem collegisti (vt modum imperandi ta-
 ceam.) Deinde etiam *ὡς εἰ τὸ ἐπιόμενον*, cum ita
 perperâ, id est Turrianicè concludis, Petrus iu-
 betur pascere oues Christi, ergo solus: nã *ἡξειλι-
 νο* de reliquis Apostolis. Vide igitur quan-
 tum tibi largiar: fac appositam esse notam vni-
 uersalem, tamen nihilo magis efficies id quod
 vis. Nec enim nouum est, rem vnã multis in-
 solidum committi. Esaias missus est ad vniuer-
 sos Iudæos, atque iisdem temporibus Oseas er-
 g. ipsos Iudæos munus propheticum obiit. A-
 postolis omnibus ita dixit Christus, Eritis mihi
 testes vsque ad vltimas terras, Act. 1. Et aliquan-
 tò post ita Paulum affatur Ananias: Eris ei te-
 stis apud omnes homines, Act. 9. & 21. Et quã-
 uis Paulus sæpe se Gentium Apostolum profi-
 teatur,

*Elench. Tur-
 ria.*

*Etiam si dare
 mus Turria
 no eam pro
 positione assi-
 mueralem,
 nihil propter
 ea efficeret.*

teatur, nemo tamen hactenus, qui modò sanus fuerit, aliquid propterea reliquis Apostolis detraxit. Quia vero in hac quæstione sæpe laudas Cyprianum, eumque grauissimum authorem appellas, in spem venio, te hæc illius verba agnitorum. Episcopatus, inquit, lib. De vnit. Eccl. vnus est, cuius à singulis in solidum pars tenetur. Ecce tibi solutio tui Sophismatis, Turriane, non iam à nobis, sed ab ipso Cypriano, producta. Si enim singuli Episcopi vnus Episcopatus partem ita tenent, vt ipsum Episcopatum in solidum teneant, quia est indiuisus: sequitur, explodendam esse tuam hanc conclusionem: Solum Petrum, Christi omnes oues pascere, quia Christus dixit, pascere oues meas.

Quamobrem cum perperam verba Christi exponas, cum ineptè de alijs Apostolis neges quod de Petro affirmatur: Denique cum falso addas in tua expositione, quod in ipso contentu non continetur, nempe de Petri successione, quam Romano Pontifici tribuis: concludimus totum tuum istud argumentum esse planè sophisticum, ac nullius momenti, adeò vt vel sola negatione refelli potuerit.

Retorqueamus igitur tuum argumentum hoc modo, Petrus iubetur pascere oues Christi, siquidem ipsum amat. Pascuntur autem oues Christi pura Euangelij prædicatione, sincerâque Sacramentorum administratione, ac cæteris alijs rebus præstandis, quæ ad Ministerium Evangelicum pertinent, quas quidem Petrus

Conclusio

Auripar

ois.

456 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
 fidelissimè executus est. At Episcopi Romani
 nihil tale iam pridem fecerunt, sed, Pastoris pe-
 do in Regium sceptrum conuerso, ipsi se pa-
 scunt, non oues Christi: imò ipsas oues, & quot-
 quot purum Euangelium profitentur, id est,
 Christum ipsum in suis membris non oderunt
 tantum, sed etiam gladijs & flammis infectan-
 tur. Ergo Romani Pontifices non sunt Petri
 successores, nec enim Christum amant, nec e-
 ius oues pascunt, quod vtrunque fecit Petrus.

DEFENSIO ET OBIECTIO-
 NES TVRRIANI.

TVRRIANVS.

I
 pag. 285.

Non nego hoc preceptum, *Pasce oues meas*, ad
 esse omnes habere equalem potestatem ligandi & solu-
 uendi. Sed contendimus Christum hac lege Petro di-
 cta, *Pasce oues meas*, constituisse eum principem a-
 liorum Pastorum omnium, & in eo tanquam in ca-
 pite & principe dixisse ceteris Pastoribus. Quòd si
 in eo dixit omnibus alijs: ergo si Petro non dixisset,
 nec alijs dictum fuisset, neque nunc diceretur. Ipse
 igitur est per quem Dominus alijs dedit hanc potestate-
 tem: Vide Ambrosium in Pastoralis. Sicut quòd
 Deus dixit per Adam, *Hoc nunc os ex ossibus meis*, &c.
 Hoc ipsum dixit per Adam, & in Adam omnibus le-
 gitimis coniugibus: sic quia Petro primò data est
 hæc lex, *Pasce oues meas*, factum est ut in eo data sit
 omnibus alijs Pastoribus.

pag. 286.

RESPON-

SADEEL.

IN huius tertij Scripturæ loci tractatione, quia pauciores attulit obiectiones Turrianus, idcirco breuior quoque nostra futura est responsio. Summa huiusce tertix disputationis à Turriano propositæ potest hoc Syllogismo comprehendi: Quem Christus iubet pascere oves suas, is habet in omnes Ecclesias principatum. Petrus Christus iubet pascere oves suas. Petrus igitur habet in omnes Ecclesias principatum. Et, vi consequentis, illum ipsum principatum habet Pontifex Romanus Petri successor. Excutio Syllogismum: ac primùm comperio Maiorem propositionem nihil continere quod verum sit, imò, ne verisimile quidè. Nam hæc locutio, *Pascere oves Christi*, nec propriè nec metaphoricè usurpata, potest illum principatum significare, vè in nostra solutione admonuimus. Sunt enim personarum & rerum circumstantiæ spectandæ, quæ nos planè ab imperio, principatu & dominatione reuocât. Et enim Christus compellat Petrum, nõ Regem, sed Ministrum: non Imperatorem, sed Apostolum: cùmque iubet non principatum exercere, sed pascere suas oves, hoc est, fideles ipsos: ac nominatim Christus oves meas, inquit, non tuas: ad eò vt qui alienas oves pascere iubetur, vel ex eo, ministerij exhibendi habeat, non exercendi principatus, argumentum. Quam-

1. Pet. 5.

obrem Petrus ipse, qui Domini mentem satis
 perspectam habuit, scitè admodum in Epistola
 priore distinxit inter Dominum ouium, quem
 Pastorum principem appellat, & ipsius Domi-
 ni, ac Pastorum omnium principis Ministros,
 quos *οπισθεν ποιει*, & se eorum *οπισθεν βοι* reponit,
 nominat eosque ita cohortatur: *Πασcite, ιησους,*
Dei gregem qui penes vos est, non ut dominantes
 &c. Ecce igitur, vel ipso Petro locupletissimo
 interprete, *Πασcere*, in Ministerio Ecclesiastico,
 non est dominari, quandoquidem illa duo ver-
 ba Petrus inter se opposuit: ne scilicet qui Pa-
 stores sunt ouium, in ipsum ouium Dominum a-
 liquid vsurpare videantur. Ex quibus elucescit
 Maioris propositionis falsitas. Sic enim potius
 ex ipsius Petri doctrina dicendum est: Quem
 Christus iubet pascere oues suas, cum non ha-
 bere in Ecclesias principatum? sed habere po-
 tius Ministerium, non suis, sed alienis ouibus
 exhibendum. Minor propositio vera quidem
 est, & nititur expressio Scripturæ loco Ioh. 21.
 sed illius loci circumstantiæ sunt expendendæ:
 vt in nostra solutione dictum est, & vt ipsi ve-
 teres agnouerunt. Nam propositum fuit Christo
 firmare, tum, ne vel de amore Christi, vel de
 sua ipsius vocatione dubitaret: tum, vt ad ob-
 eundum suum munus fortior & alacrior red-
 deretur. Eò spectat trina interrogatio & ipsum
 verbum diligendi, ne quid dicam de signi-
 ficata martyrij corona. Hæc sunt in Minori
 propo-

propositione considerata. Complexio ruit,
 euerfa, ſcilicet, Maiore propositione & longè
 minus conſtare poteſt cōſectarium illud quod
 ſubicitur Complexioni, in quo nullam ſimili-
 tudinem, nedum vllam vim conſequentis, ani-
 maduerto. Quod enim Petro nominatim di-
 ctum eſt, non eſt ad alios trahendum, niſi fortè
 per applicationem: quo ſenſu veteres hoc Chri-
 ſti præceptum ſæpe ad Miniſtros Eccleſiaſticos
 accommodauerunt, ſcilicet pro ipſorū muneris
 ratione. Romanum autem Pontificem non eſſe
 Petri ſucceſſorem, ſæpe antè à nobis & dictum
 eſt & probatum: non tantum quia Miniſterium
 illud extraordinarium Apoſtolatus iam pridè
 cum ipſis Apoſtolis ſublato eſt, ac propterea
 in Apoſtolico Miniſterio nulli poſſunt eſſe Pe-
 tri ſucceſſores: ſed etiam quia Romanus Ponti-
 fex nihil minus eſt quàm Epiſcopus. Nec ſanè
 longa hac de re inſtituenda eſt diſputatio, quan-
 doquidem vel ipſe Pontifex ſatis teſtatur ſibi
 dictū illud nō eſſe: *Pasce oues meas*, qui ad Chri-
 ſti oues nō paſcendas, ſed dilaniandas iam pridè
 incubuit. Quare ſuperiore Syllogiſmo *α γ νοίαις*,
 nos cōtrarium Syllogiſmū, eūque verum op-
 ponamus hoc modo. Nemo qui iubetur paſce-
 re oues Chriſti, habet in omnes Eccleſias prin-
 cipa:ū: (iubetur enim, ergo miniſter: & iubetur
 paſcere: ergo nō dominari, inquit Petrus: & iu-
 betur paſcere, nō ſuas, ſed oues Chriſti, ouium
 Domini:) Petrus iubetur paſcere oues Chri-
 ſti: Petrus igitur non habet in omnes Eccleſias

460 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
principatum: & simili ratione, nec principatū
habent reliqui Apostoli, quantò verò minùs
Romani Pontifices? Atque hæc de summa hu-
iusce tertix disputationis. Itaque iam nos Tur-
rianum audiamus.

Non nego, inquit, hoc præceptum Christi
ad omnes Pastores pertinere, nam omnes ha-
bent æqualem potestatem ligandi & soluēdi.
Quid igitur? nempe, inquis, contendo Christū
his verbis constituisse Petrum principem Pa-
storum omnium. Ecquānam in re, obsecro?
Nōne memoria tenes quæ in disputatione
proximè superiore toties inculcasti, dum ex
his verbis, Petri principatum assereres: *Dabo*
tibi claves regni cœlorum, quæcumq; ligaueris, &c.
Nunc verò Basilium attestatus, ais omnes Pa-
stores habere æqualem potestatem ligandi &
soluēdi. Si æqualitas est in eo, in quo ipse prin-
cipatum constituis, ubīnam erit singularis ille
Petri principatus? Nēpe, inquis, eò quòd Chri-
stus in Petro omnibus aliis id dixit. Omitto
quod iā suprā monui, id quidē per applicatio-
nem aliis posse cōuenire: nunc tātū excutio-
tuam hanc conclusionē, & affirmo perinde ef-
se, ac si ita concluderes: Solus Petrus est prin-
ceps, quia Christus in Petro iussit omnes esse
principes. Explica nobis, quæso, vim huiusce
cōclusionis. Quidnā dixit aliis Christus in Pe-
tro? nempe vt pasceret oues suas, inquis. Quid
autē est *oues Christi pascere*? principatū habere,
inquis. Dixit igitur Christus aliis vt haberent
princi-

Manuscr. Con-
suet. c. 23.

principatū. Quæro. n. ex te, Turriane, idémne
 tibi hæc esse videâtur, aliquid dici in Petro o-
 mnibus: & aliquid dici quod soli Petro conue-
 niat? Nónne animaduertis te in vna eadémque
 oratione affingere vni verbo duas significatio-
 nes, easq; cōtrarias? Vis enim verbū *pascendi*,
 respectu solius Petri, significare principatū:
 & aliorum respectu ministerium: quod iã non
 est loqui, sed minùs etiã quàm balbutire. Nec
 enim ex eo quod vni dicitur, quod ad alios ex-
 tendi vel possit vel debeat, cōsequitur illius in
 alios dominatus. Nã quū Christus affirmaret *Marc 13*
 se quod discipulis dicebat omnib. dicere, nem-
 pe vt vigilarent, nō propterea discipulis vllū
 tribuebat principatū. Propterea, non te pudet
 blasphemix, dum vocas Petrū omniū Pastorū
 principem? quod nomen, vel ipso Petro teste,
 atque id agnoscēte, Christi propriū est. Sic. n. *1. Pier. 5*
 Petrus: Quū apparuerit ille Pastorū princeps,
 inquit: nēpe Christus vindex suæ gloriæ, & eo-
 rum omniū iudex æquissimus, qui de sua Maie-
 state quidpiã detrahare conati fuerint. Verùm,
 inquis, si id Petro nō dixisset, nec aliis dictum
 fuisset. Quid ergo sibi volūt hæc verba (vt alia
 prætermittā) *Si quorū remisistis peccata, remissa* *Iohan. 20*
sum? quæ quidē Christus antea Apostolis dixe-
 rat. Quare quod addis, per Petrū datā esse po-
 testatem aliis, falsum est, & petitio principij.
 Sed iã vide quàm peritus sis artifex, qui texen-
 do nihil aliud quàm retexis. Si verū esset quod
 ais, In Petro, vel per Petrum potestatem fuisse

datam à Christo omnibus Pastoribus (quod
 absit vt agnoscamus) quid igitur opus est tuo
 Pontifice? num vt Pastoribus Ecclesiæ det ali-
 quam potestatem? At illa data est, vel te ipso as-
 sentiente. Excipies fortasse, ita datam, vt à Pon-
 tifice conferatur. Ridiculum: Quis enim hoc lo-
 quendi genus vnquam admittat? Dedit Christus
 hoc est, dabit Pontifex Romanus. Quin etiam,
 si ita esset, vt vis: sequeretur, Apostolis fuisse ne-
 cessarium, vt per Petrum ipsis e^o potestas con-
 ferretur, & ad id Petrus suum Ministerium ad-
 hiberet: quod falsum est: & ipse supra agnouit
 sti Apostolos non fuisse à Petro vel vocandos
 vel confirmandos, scilicet, à te ipso dissentiens.
 Ambrosius autè à te citatus aduersus te pronū-
 tiat: quum ait omnes Ecclesiæ præfatos cū Pe-
 tro suscepisse oues Christi regendas. Sed ecce
 argumentū analogicum petitum ex his A lamī
 verbis: *Hoc nunc os ex ossibus meis.* Quomodo
 dum Deus (inquis) hoc dixit in Adam & per
 Adam omnibus coniugibus: Ita Christus in Pe-
 tro, & per Petrum dedit omnibus Pastoribus
 potestatem. Atqui, Francisce, præstat audire Pau-
 lum ita hanc analogiam tractantem, vt excla-
 met magnum esse mysterium, non in Petro &
 reliquis Pastoribus, sed in Christo & in Eccle-
 sia. Verū fac me illud non vrgere, nec etiam
 proponere quanto interuallo ista dissideant:
 cū, ita iubente rerum natura, omne genus hu-
 manū in vno Adamo quodammodo existeret:
 hoc mihi certè satis erit, quòd ex hac ipsa tua
 analogia

In Pastor.

analogia interit tui Pontificis principatus. Vt enim, licet in Adamo & per Adamum Deus legem coniugij fanciuerit, nullū propterea principatum Adamus in reliquos cōiuges obtinuit, qui sunt eiusdem iuris coniugalis ex æquo participes: atque etiam non vnus aliquis singulariter, sed omnes ex æquo sunt hac in parte Adami successores: ita licet Christus in Petro & per Petrum potestatem ligandi & soluendi instituisse (vt tu quidem dicis, ac nos negamus) nullum propterea principatum Petrus in reliquos Pastores esset habiturus: quòd si non Petrus: multò minùs Pontifex Romanus. Imò ex tua analogia, nemo hīc potest singulariter Petro succedere: quemadmodum nullus est qui in iure coniugali singulariter Adamo successerit. Atque hæc de tua analogia in tuum tuique Pontificis caput à nobis reiecta.

TURRIANVS.

Objcis Augustinum de parabola boni Pastoris: In ipso Petro, inquit, unitatem commendauit. Sic ratiocinor: si hoc dixit Dominus uni Petro, vt unitatem comendaret: igitur sic voluit alios Apostolos pascere, vt à Petro nō dissentirent, & ab eo tanquā ab origine unitatis penderent. Reselle tu hanc rationem, si potes, quod certum est non posse.

II.
pag. 287.

SADEEL.

Imò verò, Turriane, te longè falli certo certius est, qui velis Apostolorū unitatem pendere à Petro, cū nominatim Augustinus eam ab vno Christo pendere doceat. Ipse (inquit) *De Pastor. 13*
ee .j.

De Pastor.
cap. 13.

Augustinus de Christo loquens) pascit vnus
 in his, & hi in vno. Item, Quæ sunt oues meæ
 (inquit Christus) audiunt vocem meam, & se-
 quuntur me. Hic inuenio (inquit Augustinus)
 omnes Pastores bonos in vno Pastore. Non
 enim verè Pastores boni defunt, sed in vno
 sunt: multi sunt qui diuisi sunt: hic vnus prædi-
 catur, quia vnitas commendatur. Hæc Augu-
 stinus. Quare falsum est quod ais Christū vo-
 luisse reliquos Apostolos ita pascere, vt à Pe-
 tro non dissentirent: atque ita dicendum est
 potius: Christum voluisse omnes Apostolos
 ita pascere, vt ab se vno non dissentirent, & (vt
 ad Augustinum reuertar) vt Christus vnus in
 illis pasceret. Miror igitur te tantopere exul-
 tare in hoc connexo quod dicis esse ἀλλοθεν: Si
 hoc dixit Dominus Petro, vt vnitatem com-
 menderet, inquis, ergo noluit reliquos Apo-
 stolos à Petro dissentire, sed potius ab eo pen-
 dere tanquam ab origine vnitatis. Somnia nar-
 ras, mi homo, non argumenta. Ecquod enim
 est vinculum huius conclusionis? Si vnitatem
 commendauit, igitur voluit reliquos pendere
 ab vno Petro, ac propterea esse Petro inferio-
 res. Quod enim ab alio pēdet, tanquā inferius
 eo, nō est vnū cum eo à quo pendet. Iam, si no-
 luit Christus (vt dicis) reliquos à Petro dissen-
 tire: nonne etiam Petrum vicissim ab aliis dis-
 senti nexi fides, sequeretur Petrum etiā ab reliquis
 tanquā superioribus pendere debuisse. Porro
 quum

quum hæc scriberes, credo tibi in mentē non
 venisse quod scribit Paulus in Epist. ad Gal. *Gal. 2.*
 Petrum ab se fuisse reprehensum. Nimirū tum
 Paulus non cogitabat sibi nunquam esse à Pe-
 tro dissentendum, ne Apostolorum vnitas di-
 uelleretur. Paulus, in quā, nondū ad nostri Tur-
 riani acumen peruenerat: quin etiam ipse Pe-
 trus Paulo admonenti cedens, horū verborum
 Christi oblitus erat, si Turriano credimus. At-
 que hæc de tua ratione facilè à nobis refutata.

TURRIANVS.

Probare debebas sic fuisse omnes Apostolos Pa-
 stores, vt non esset vnus Petrus omnibus præpo-
 situs: vide Tertull. de præscript. heret. & Synod. *pag. 288.*
 Florent. ante annos centum & viginti habitam. *pag. 291, &*
 Et Cypr. de vnit. Ecclesia. Erit, inquit Christus, v- *323.*
 nus grex & vnus Pastor. Esse posse vno in loco ali-
 quis existimat, aut multos Pastores, aut plures gre-
 ges? Hac ille. Sunt quidem in Ecclesia Catholica
 per totum orbem diffusa multi Pastores, & multi
 greges: sed non in vno loco & vno grege. hoc enim
 fieri non potest: sed in multis locis, & multis gre-
 gibus.

SADEEL.

TV ipse potiùs probare debebas sic mul-
 tos esse Apostolos ministerij vnitare con-
 iunctos, vt Petrus haberet in reliquos principa-
 tū. Tertullianū quidē audio hereticos refelle-
 re ex Apostolica doctrina in Apostolicis Eccle-
 siis annūtiata (vt antè à nobis dictū est) sed nihi-

Epist. 56.

Demit. ccc.

lo magis te audio dum probas tui Pontificis pri-
 matum, earum Ecclesiarum testimonio, quæ ab
 Apostolica doctrina desciverunt, nec (vt verba
 Tertulliani vsurpem) faciem Apostolorum re-
 præsentant. Quamobrem præclarè Augustinus
 Ecclesiam dixit non solum esse munitam auto-
 ritate populorum & ipsarum etiam sedium A-
 postolicarum: sed etiam apparatus, inquit,
 inuidiosissimæ rationis armatam. Ac propterea
 tibi tuum Concilium Florentinũ seruabis, quod
 quidem quò posterius fuit, eò deterius: atque
 id in vestrorum Cõciliorum ordine seruari so-
 let Locum autem Cypriani manifestè corrup-
 tis, & te probas esse ex eorum numero, quos in
 illo ipso loco Cyprianus dicebat asserere nocte
 pro die: vt dum verisimilia mētuntur, inquit,
 veritatem subtilitate frustrentur. Illic enim Cy-
 prianus Schismaticos ac præsertim Nouatianũ
 perstringens, negat in vno loco posse esse, vel
 plures greges, vel plures Pastores: ad eò vt dam-
 nandi essent Schismatici, qui Ecclesias diuide-
 bant, & in iis Ecclesiis quæ suam habebant E-
 piscopum, ex ordine tum recepto constitutum,
 ipsi Episcopatum vsurpabant: atque ita pro v-
 no grege multos greges, & pro vno vnus Ec-
 clesie Pastore (vt ferebat temporum illorum
 ratio) multos Pastores obtrudebant. Hæc est
 sententia Cypriani ad eò plana & perspicua, vt
 aspectu primo ab ipsis etiam pueris satis per-
 spici possit. Sic enim ille paulò post. Hi sunt, in-
 quit, qui se vtrò apud temerarios conuenas si-
 ne

ne diuina dispositione præficiant: qui se præpo-
 sitos sine vlla ordinationis lege constituunt:
 qui nemine Episcopatum dante, Episcopi sibi
 nomen assumunt &c. Hæc Cyprianus sui ipsius
 interpres, & alienam Turriani expositionem,
 nobis tacentibus, refellens.

TURRIANVS.

Objecis vnum Petrum non potuisse omnes oues
 Christi pascere. Respondeo ex illa regula iuris
 vniuersissima. Quod per alios facimus, per nos facere
 videmur. Vide Arist. l. b. 3. de Rep. ubi disputat de
 vniuerso principatu.

1117.

pag. 293.

SADEEL.

AT ego affirmo illam regulam non esse di-
 uini iuris regulam, nec habere locum in
 Ministerio Ecclesiastico. Cùm enim Paulus di-
 xit Episcopatum esse opus: eiusmodi opus si-
 gnificauit, quod sit ab ipso Episcopo præstan-
 dū. Et, vt de Apostolatu loquamur, Apostoli di-
 sti sunt missi, non autem mittentes alios per
 quos officio fungerentur, ipsi interea otiosi. Si
 euangelizem, inquit Paulus, non est quod glo-
 rier: necessitas enim mihi incumbit: vñ autem
 mihi, nisi euangelizem. Atque omnino Ministri
 Ecclesiastici passim in Scriptura operarij vocā-
 tur. Stude, inquit Paulus Timotheo, te ipsum
 probatum sistere Deo operarium qui non e-
 rubescat. Hæc ille. Denique Aristoteles de ci-
 uili Regum & Magistratum autoritate dis-
 ferens nihil hîc habet negotij: vbi non Aristotelem,
 sed Christum audimus sic interdicen-
 te e. iij.

1. Timoth. 3.

1. Cor. 9.

2. Tim. 2.

468 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
tem. Reges Gentium dominantur eis, vos autem non ita, inquit Christus.

TVRRIANVS.

V.
pag. 294.
ibid.

L Vca 22. *Confirma fratres tuos, hoc est totam fraternitatem quæ erat Ecclesia. Vt hoc obiter dicatur, qui tradunt Concilium esse supra Papam illi naturæ repugnant, cum hoc nihil aliud sit quam partem toti præferre.*

S A D E E L.

Rom. I.

Act. 14. 15.

18. 6. c.

Epist. 192.

T Va interpretatio principium petit. Debat quidem Ecclesiam confirmare Petrus, sed, pro se, ac nihil propterea socijs derogans. Ex quo fit vt Paulus Romanos confirmare voluerit, & ille ipse dicatur animos discipulorum & Ecclesias confirmasse. Porro dum obiter & extra rem dicis: Papam esse supra Concilium, (sic particulam toti præferens) nolo tibi obijcere hæc Augustini verba: Patermus, inquit, illos Episcopos qui Romæ iudicauerunt nõ bonos iudices fuisse: restabat adhuc plenarium vniuersæ Ecclesiæ Concilium. vbi etiam cum ipsis iudicibus causa peragitari, vt si malè iudicasse conuicti essent, eorum sententiæ soluerentur. &c. Nolo, inquam, hæc & consimilia ex veteris disciplinæ peni promerere: præstat enim te remittere ad Theologos Sorbonicos castigandum flagello Alliacensis, Gersonis, & aliorum qui istam quæstionem agitarunt. Nos verò qui partem & totum, hoc est, & tuum Papam & tua Concilia, vt quidè à vobis celebrari solent, reiicimus, parum de hac con-
trouersa

trouersia curamus, neque nostra refert, an Papa sit supra Concilium, an verò Concilium supra Papam: quandoquidem & Papa & Concilium volunt esse supra Christum, cuius tamen inimicos & hostes Deus (vt scriptum est) ponet scabellum pedum ipsius.

TURRIANVS.

Virtus, qua Petrus meruit, vt Apostolorū princeps fieret, fuit excellentissima confessio, quā confessus est omnium nomine, altera virtus fuit charitas, qua meruit, vt Christus ei diceret, Pasce oues meas: postquam tertio interrogasset, vtrum diligeret eum plus alijs Apostolis. Ob excellentiam igitur fidei & charitatis, fecit Christus Petrum principem Pastorem Apostolorum & cuncta Ecclesie sue. Atque patrem cœlestem rogauit Christus, ne hoc charisma fidei deficeret in Petro, ac proinde in successore eius per vicariam ordinationem.

VI.

pag. 295. & 296.

SADEEL.

Summam Dei misericordiam in Petro, nouissimus Petri merita video elucere: quod & ipse Petrus agnouit, quum precatur, vt in omnibus glorificetur Deus per Iesum Christum cui est gloria & imperium æternum, inquit. Quamquam autem hinc nihil aliud quam nugaris principium petens & repetens: tuam tamen ipse sententiam euertis nihil tale cogitans. Nam si (vt dicis & nos negamus) propter sua merita Petrus constitutus est aliorum princeps, certè ille principatus

1. Petr. 4.

cc. iiii.

470 AD REPET. TVRR. SOPHIS,
nihil pertinet ad Romanum Pontificem: nam
merita sunt personalia, adeò vt merita Petri
non possint esse merita Pontificis. Quare cùm
tuus Pontifex nec Christum vel suo vel alio-
rum nomine confiteatur, neque Petri fidè nec
charitatem habeat: relinquitur, ex hac tua ratio-
cinatione de meritis, Pontificem Ecclesiarum
principem esse non posse: imò nihil vnquam ef-
se promeritum, vt vel vnus Ecclesiæ Dei legi-
timus Pastor haberi debeat.

VII.
pag. 298.

TVRRIANVS.

Qum in Euangelio Pascere oues suas Domi-
n^o iussit Petro, omnes oues pascere iussit, quia
illas iussit pascere quibus maior erat: Erat
autem maior omnibus: & quibus erat maior, illis
præesse iussus est, id est omnibus. Pascere enim præ-
esse est. Iussit igitur pascere omnes, quia omnibus
præerat, & omnibus maior erat.

SADDEEL.

Iam vis probare Petrum esse iussum omnes
oues pascere, atque hîc subsistis. Verùm il-
lud alterum tibi probandum fuit, solum Pe-
trum iussum esse omnes pascere. Nos enim in
superiori disputatione fusè tractauimus de
natura Apostolatus qui nullis locorum vel
Gentium finibus erat circumscriptus: itaque
omnibus simul Apostolis dictum est à Christo,
Docete omnes Gentes. Item, Euangelium præ-
dicare omni creaturæ. Ex quibus efficitur om-
nes Apostolos simul iussum esse pascere omnes
oues

Matth. 28.

Marc. 16.

oues Christi : nempe , sine Gentium vel loco-
 rum distinctione. Quamobrem in tua illa con-
 fusa & implicata argumentatione nihil aliud
 quàm aërem verberas, quandoquidē non pro-
 bas vnum & solum Petrum iussum esse pasce-
 re omnes oues Christi. Porrò nihil concludis
 de Petro , quod non possit de reliquis etiam
 Apostolis concludi : quos antea dixisti in Pe-
 tro iussos esse pascere Christi oues. Pascere au-
 tem, præesse est, inquis : quare reliqui etiam
 Apostoli iussi sunt præesse. Iam redarguamus
 tuam ratiocinationem. Iussus est, inquis, pa-
 scere oues quibus erat maior. Ecce, princi-
 pium petis : nam quæritur inter nos, fueritne
 Petrus maior omnibus, vel potius omnium
 maximus. Deinde ita subiicis : pascere præ-
 esse est : iussus est pascere : ergo & præesse.
 Scilicet nihil aliud concluderes, quàm Pe-
 trum præesse illis ouibus quas pascit. Vo-
 lebas autem efficere, Petrum præesse omni-
 bus ouibus : quod non facis. Quod autem
 ais pascere esse præesse : sanè & ex verbo Dei
 intelligendum est. Pastores enim Ecclesiæ di-
 cuntur in Scriptura *προεσώτες, ἡγέμενοι, προϊ-
 στάδοι* in quibus vocabulis fateor verbū præ-
 esse includi : ita tamen vt spiritualis dignitas
 significetur ipsius Ecclesiastici ministerij fi-
 nibus contenta , non regius ille Pontificis
 principatus. Itaque verbum præesse non v-
 ni Episcopo Romano tribuitur , sed omni-
 bus Ecclesiæ præfectis , qui dicuntur præ-

1. Tim. 4.
 Heb. 13.
 1. Thess. 5.

Quest. 64.

Quest. ult.

esse quatenus pascunt, hoc est, docent, & ea præstant quæ ad ipsorum munus pertinent, quemadmodum paulò antè diximus sect. i. v. bi de verbo pascendi disseruimus, & tu ipse dices sequenti sectione, prædicare, esse, pascere. Rectè igitur & eleganter Augustinus: Sciat, inquit, se non esse Episcopum, qui præesse cupit non prodesse. Hac igitur interrogatione tuum in te argumentum retorqueamus. Petrus his verbis Christi, estne iussus pascere ipsos Apostolos, necne? Si iussus pascere, ergo falsum est quod dicebas, in Petro omnes esse iussos pascere, siquidem pascere & pasci differunt: Si non iussus est pascere Apostolos, ergo nec illis præesse ex hoc tuo argumento. Ac proinde nullus est Minister Ecclesiasticus, qui aliis Ministris præesse & imperare debeat.

TURRIANVS.

VIII.
pag. 298.

ACT. 15. Deus elegit in nobis audire Gentes per os meum verbum Euangelij: significauit igitur se esse os & caput omnium, & cum prædicare, pascere sit, sequitur quum ei præcepit Dominus ut pasceret oues suas, præcepisse ut pasceret eas per se & per reliquos Apostolos tanquam Pastores adiutores suos: omnes igitur oues pascere dixit. *Ἐπεὶ ἐπέταξε αὐτὸν ὁ κύριος*.

SADEEL.

PAUCIS verbis multa peccata: Vnum, quod tam ineptè ita concludas: Deus elegit per

per os Petri audire Euangelium: ergo Petrus est os & caput omnium: qua de re in loco Scripturæ proximè superiori, multa diximus. Secundum: quod ita differas: Si Petrus debuit prædicare Euangelium Gentibus: Petrus igitur id debuit præstare per se & per reliquos Apostolos. Hæc enim verba te refellunt, per os meum, inquit Petrus. Oporteret igitur Apostolos esse os Petri, cum tamen velis Petrum esse os Apostolorum. Tertium: quod dicas: Si Petrus debuit prædicare Euangelium Gentibus, Petrum igitur omnibus Christi ouibus præesse. Iudæos enim omnibus, ad Euangelij veritatem accessuros, & quibus instituendis Petrus potissimum dedit operam, ut patet ex Pauli Epistola ad Galatas, Gal. 2. & ex ipsius Petri epistolis. Aliud, & omnium gravissimum, peccatum tuum, Turriane, fuisse quum vocares Petrum ἀρχιεπισκοπος, quod nomen ipse Petrus soli Christo tribuit. Verum id mirum videri non debet in vobis Iesuitis, qui ipsum sacrosanctum nomen Iesu magna cum impudentia & blasphemia vobis in vestrae soliditatis inscriptione tribuatis.

TURRIANVS.

Quum vellet Dominus post resurrectionem suam præstare quod promiserat de ædificanda Ecclesia super Petrum, tum dixit ei: pasce oves meas in quo Ministerium verbi conti-

IX.

pag. 299.

474 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
netur, & simul iurisdictionem in eas tribuit, &
potestatem clauium, sine qua eiusmodi iurisdictione
expediri non poterat: in his enim negotiis edificatio
tionis Ecclesie versatur.

Ibid.

Pasce oves meas non esset dictum reliquis Pa-
storibus omnibus in Petro, nisi omnes Pastores in
Petro censi essent: ceteri autem non poterant, nisi
eorum caput fuisset. Ipsi igitur fuit omnibus alijs
Pastoribus praeesse: ac proinde omnibus eorum ou-
ibus. Pascere autem praeesse est: iussus est igitur Pe-
trus omnes oves pascere..

S A D E E L.

I Nanis est tuae sententiae repetitio, ac toti-
dem propè verbis: hoc tantum affers noui,
quod tuis repetendis semper aliquid absurdi
proponis, quod nō antè audieramus. Nam an-
teā, ut probares Petrum praeesse, dicebas Pe-
trum pascere: nunc ut probes Petrum pascere,
dicis eum praeesse. Porro dicis his verbis: *Pa-
sce oves meas*, Christum praestitisse quod pro-
miserat, Matth. 16. de aedificanda Ecclesia su-
per Petrum: in quo ministerium verbi concipi-
netur, inquis, & iurisdictione & potestas clauium.
Si haec vera sunt, quid igitur faciebat Christus
superiori capite apud Ioannem, quum diceret
Apostolis: Sicut misit me Pater, ita & ego mit-
to vos. Item, Accipite Spiritum sanctum: si
quorum remiseritis peccata, remittuntur &c.
Nōne vides ante haec verba, *Pasce oves
meas*, ea fuisse à Christo Apostolis mandata,
quae ad aedificandā Ecclesiam, ad ministerium
verbi

verbi & ad potestatem clauium pertinebant? Verum addis oportuisse reliquos Apostolos in Petro censos fuisse tanquam in capite: eò quòd illis dixerit Christus in Petro, *Pasce oues meas*. Suprà exposui quomodo id ad reliquos spectare potuerit ex Veterum sententia, nempe per applicationem, non autem quòd aliquid hìc Christus concedat Apostolis antea non concessum. Omnia enim his verbis continebantur. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Accipite Spiritum sanctum: quorumcunque remiseritis peccata, remissa sunt, &c. Quid porrò tibi vis verbo Censendi? Tibi videtur Christus fuisse Censor aliquis, qui Apostolos tanquam ciuitatis alicuius familias censeret? Abi inepte cum tuo illo censendi vocabulo, dignus certè qui inter *ἀπαιδευτοὶ* & *ἀθεολόγοι*, Theologorum omnium iudicio censearis.

TURRIANVS.

Is te velle rescire quare hac verba, *Pasce oues meas*, potius ad Pontificem Rom. quàm ad Apostolos dirigantur. Respondeo, *Pasce oues meas* dictum fuisse Petro immediatè: Successori verò Petri dici à Christo per vicariam ordinationem, que ministerio Episcoporum fit. Ceteris Apostolis dictum fuisse in Petro sine alio ministerio intermedio, quatenus in illo erant ut in capite: licet non tanquam successores Petri, nec in illo gradu primo & vno in quo erat Petrus radix totius ordinis Sacerdotalis.

SADEEL.

Avdio tua somnia centies repetita. Dictum est Petro immediatè: reliquis Apostolis mediatè. Successori Petri per vicariam ordinationem, inquis. Atenim ego dicebam me rescire velle, non autem simpliciter audire quæ vos Pontificij confinxistis. Non enim scientia ex vanis hominum opinionibus & commentis: sed ex causarum cognitione comparatur. Atque etiam non vos pudet vestrum Pontificem ipsis etiam Apostolis anteferre. Non erant, inquis, Apostoli tanquam successores Petri in illo gradu primo. Ex quo efficitur, si tibi credimus, Paulum, Ioannem & reliquos Apostolos fuisse tuo Pontifice inferiores. Quid nonne, etiam ex vestra doctrina, successori Petri dictum est, Pasce oves meas, in ipso Petro? Certè: mediatè igitur. Dicis autem elucere primatum Petri eò quòd non mediatè, sed immediatè illi dictum est: Pasce oves meas. Quare sequitur ex tua ipsius sententia, Petri successore non habere primatum, quia hoc illi dictum est, non immediatè, sed mediatè. Quinetiam facis mentionem vicariæ ordinationis, quam mirum vndènam cruas, quando hæc Christi verba proponis. Istæ autem ordinationis Pontificis per Cardinales in causa est, quam obrem Pontifex præferatur Apostolis? scilicet, quia Cardinales ordinant Pontificem: Christus autem ipse Apostolos ordinavit. Idcirco ius Pontificis est potius. O impudentem audaciam! Verum cur tan-
topere

topere laboras, vt efficias tuo Papæ dictum esse, Pafce oues meas: quando satis constat tuum Pontificem Romanum illa verba nunquam audiuisse, nec aliquid eorum præstitisse, quæ ad docendam Ecclesiam Romanam pertinent? Ibi enim essent oues ab eo pascendæ (non autem vniuersus terrarum orbis) siquidem Romana Ecclesia esset vera Ecclesia, & ipse esset verus Pastor Ecclesiæ Romanæ.

TVRRIANVS.

Amor Petri, inquis fuit donum personale, non
 minis quàm eius fides. itaque transire ad suc- XI.
 cessorem non potuit nisi & *μὴ μόνον*. Respondeo: quò pag. 304.
 Christus rogauit pro Petro cui iubebat confirmare pag. 305.
 suos, id est, totam Ecclesiam, ipsum rogasse pro omni pag. 306.
 successore Petri. Itaque in alijs Apostolicis sedi- 307.
 bus heretici sederunt. At Apostolica sedes Romana
 semper hereticos dānauit. Quò autē nō dixerit Do-
 minus, rogauit ne deficeret amor tuus: sequitur nō ne
 cesse esse vt amor Petri ad successorē trāseat, sicut ne
 cesse est vt trāseat fides. Posse autem fidem esse sine
 charitate qui negat, verbum Dei negat, vt patet ex
 Epistola Iacobi. Item: Charitas, inquit Apostolus,
 de corde puro & conscientia bona & fide non ficta.
 Ergo est fides ficta per regulam Contrariorum, nem-
 pe fides sine charitate. Item 1. Pet. 1. Spem viuam,
 inquit: est igitur & spes mortua. Spes autem sine fide
 esse non potest, quia in eius ratione continetur: Sub-
 stantia rerum sperandarum, inquit Apostolus,
 Hebr. 11.

SADEEL.

A Liò digrederis, nec respondes: Ego circumstantiam loci apud Iohannem premo, ex his verbis: Petre, amas me? Pasce oues meas. Tu verò me ad Lucæ cap. 22. reuocas. Rogauit pro te ne deficiat fides tua. Redeamus igitur ad Ioannem, & videamus quemadmodum hæc sint coniuncta in verbis Christi: Amas me? Pasce oues meas. Quis non videt posteriora verba planè esse cum superioribus coniungenda? Quoties enim Christus dixit, *Pasce oues meas*, toties antè dixerat: *Amas me?* Enimvero permirū est Pontificijs id in more positum, vt quum hunc Ioannis locum ad sui Pontificis causam trahunt, tum hæc verba sæpissimè inculcent: *Pasce oues meas*: hæc verò: *Amas me?* perpetuò obliuiscantur. Scilicet Pontifices nec Christum amant, nec pascunt eius oues, de se ipsis pascendis tantum solliciti. Sed omnino die mihi, Turriane, si vis ad Successorem Petri hæc verba, *Pasce oues meas*, pertinere: cur hæc etiam, *Amas me*, non pertinebunt? Item, si Successores Petri erant in Petro, quando illi dictum est: *Pasce oues meas*: quare non fuerunt in Petro, quum illi Christus diceret: *Petre amas me?* Item, vbinam erant isti Successores, quum Petrus respondit: *Etiam Domine, tu nosti quod amem te?* Certè in Petro tum non fuisse, ipsi vestrorum Pontificum mores satis superque testantur. Quamobrem ego ita concludo: Cùm oratio Christi non interrupta, nec lacerata, sed
tota

tota sibi cohærens simul accipienda sit: si Petri
 successores, nec in Petro interrogato, nec in
 Petro respondente fuerût: eos profectò in Pe-
 tro non fuisse quando ei dictum est: Pasce o-
 ves meas: ac propterea frustra vos conari ali-
 quam tantû huius orationis particulâ arripere
 vnde, si possitis, causam vestri Põtificis suble-
 uetis. Quare nos ita dicamus, hæc verba Chri-
 sti dicta sunt Petro amanti Christum: non igitur
 Pontifici, Christum non amanti, sed Chri-
 stum in suis membris gladio & flamma inse-
 ctanti. Præterea, quando quidem ita vis: iam ad
 Lucam digrediamur, ac videamus quid inde
 colligas, quamobrem tuus Pontifex amare
 Christum non debeat. Rogauit Christus, in-
 quis, pro Petro, ac propterea pro eius succes-
 sore: vnde id colligis? nec enim vlla est in illo
 loco circumstantia, quæ te iubeat de Petri suc-
 cessore cogitare. Instas periculum proponi-
 tur, & iam iam imminens tentatio: quid illud
 ad successorem? Quinetiam hæc verba: & tu
 conuersus confirma fratres tuos: necessariò ad
 personã Petri referûtur propter eius lapsum.
 Dices fortasse hoc etiam in vestros Põtifices
 quadrare, cò quòd turpissimè lapsi sint, & lon-
 gè etiam grauiùs quàm Petrus, Christum ne-
 gauerint: fateor certè ita esse, sed addo: hacten-
 us, quòd sciam, tuorum Pontificum nemini
 istud conuenire potuisse, quod sequitur apud
 Lucam: Et tu conuersus. Ostende igitur mihi
 aliquod vestigium successoris. Addis, in aliis
 ff.j.

480 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
Apostolicis sedibus hæreticos sedisse: Romæ
non item. Hic fortè expectas, Turriane, dum
tibi objiciam Romanos illos Episcopos qui
fuerunt hæretici: & tibi cõmemorem Liberium,
Arrianum, Honorium, Eunomianum, Anasta-
sium, Photianum: Marcellinum idololatram: Ioan-
nem XXI, à Theologis Parisiensibus damna-
tum, quod immortalitatẽ animæ negaret: ac ti-
bi opponam hæc Lyrani Scholastici doctoris
verba: Multi Papæ, inquit, inuenti sunt Apo-
statae Hæc, inquam, & pleraq; similia proferre
nolo, nec singulis recensendis tempus terere:
malo omnes simul comprehendere, atque af-
firmare, Pontifices Romanos, posteaquàm
Maximi Pontifices & vniuersales Episcopi,
siue Episcoporum Episcopi salutati sunt, &
imperium in alias Ecclesias præter ius falsque
vsurparunt, non tantum defecisse à fide: sed e-
tiam fuisse conatos fidem ipsam, veramque
Euangelij doctrinam, quoad eius fieri po-
tuit, suis decretis, commentis, ac traditio-
nibus extinguere. Tu verò fateris quidem,
aut certè negare non audes, tuos Pontifices
non esse charitatis Petri, & eius amoris erga
Christum successores, ne videaris negare
(non dicam meridie lucere, quando hoc tibi
displicet) media & intempesta nocte diffusas
esse tenebras. Sed hoc tibi est satis, quod non
dixerit Dominus, inquis, Rogavi ne deficeret
amor tuus: sed ne deficeret fides tua. Itane
tandem existimas, inepte, Christum non ro-
gasse

In cap. 16.
Matth.

gasse, ne amor Petri deficeret, cui salus Pe-
 tri ac reliquorum Apostolorum tantæ curæ
 fuit? Audi quemadmodum Christus pro o-
 mnibus Apostolis, ac proinde pro Petro sit
 precatus: Serua eos, inquit, per nomen tuum *Ioan. 17.*
 quos dedisti mihi, vt sint vnum, prout & nos.
 Item, sanctifica eos tua veritate. Item, vt v-
 bi sum ego & illi sint mecum, vt conspiciant
 gloriam illam quam dedisti mihi. Item, vt
 charitas qua dilexisti me sit in eis, & ego in
 eis. Quid? Turriane, nõne tibi videtur
 Christus precatus esse pro charitate & amo-
 re Petri erga Christum ipsum? Et quia im-
 primis de successore cogitas, expende hæc *Ibid.*
 verba superioris precatationis: Non pro eis
 rogo tantum, sed etiam pro iis qui per ser-
 monem eorum credituri sunt in me. Hæc v-
 num ex te quæro: Quum Christus dicit a-
 pud Lucam se pro Petro rogasse ne defice-
 ret fides eius, cuius precatationis vim prorsum
 contendis ad eius successorem quoque per-
 tinere: quæ sit vt nominatim non fecerit i-
 psius successoris mentionem? quando qui-
 dem apud Ioannem nominatim profiteretur
 Christus se non tantum pro ipsis Apostolis
 precari, sed etiam pro omnibus fidelibus
 quorquot erant per verbum eorum creditu-
 ri. Sed cur non te refello ex tuis argumentis
 ἀντιπαρῶς inter se oppositis? Dixisti pau-
 lo antè, sectione sexta, Petrum meruisse fieri
 principem Apostolorum propter fidem &
 ff. ij.

charitatem: atque ita charitatem Petri cum eius fide coniungebas. Porro in disputatione superiore plus millies inculcasti te loqui de fide Petri credentis, super quam ædificata sit Ecclesia: adeò vt affirmares Petri fidem & Petrum credentem idem esse. Ex his igitur, Francisce, non meis sed tuis armis ita tuam sententiam confodio. Si fides Petri credentis, siue Petrus credens transit ad successorem, vt ais, & fides Petri credentis siue Petrus credens habuit charitatem coniunctam, vt fieret Apostolorum princeps, quemadmodum existimas: sequitur si fides Petri ad successorem transit, transire quoque charitatem: quia, ex tuo argumento non sola fides constituit Petrum principem, sed etiam charitas. Iam expendo quæ subiicis, eum negare verbum Dei qui negat charitatem posse esse sine fide. Nos & verbum Dei amplectimur, & hanc tuam sententiam pernegamus. Quinetiam Augustinus (vt de aliis taceam) non negavit verbum Dei: & tamen affirmavit fidem sine charitate esse nolle. Pia fides, inquit, sine spe & sine charitate esse non vult. Et alibi, Ille credit in Christum, sperat & diligit, alioqui credit esse Christum, non credit in Christum. Quò fit, vt Lombardus ex eodem Augustino, & Ambrosio neget fidem sine charitate virtutem esse: sed informem tantum mentis qualitatem. Et alibi: Pia fides non est sine charitate. Obiicis Iacobum: sed nos de vera, & vt loquitur Augustinus, de pia

*Ad Conf.
ep. 85.*

*De verb.
Dom. Ser. 61.*

*Sentent. lib.
3. dist. 23.
lib. 3. dist. 25.*

Iac. 2.

pia fide loquimur, non de fide *ὁμωνύμως* & im-
 propriè dicta, de fide quæ dicitur, & non est
 fides: de fide cuius etiam diaboli sunt partici-
 pes, denique de fide mortua. Hanc fidem, Tur-
 riane, si tuis Pontificibus tribuis: fateor eam
 longissimo interuallo à charitate, adeoque ab
 ipsa vera fide distare. Addis hæc verba Pauli:
 Caritas de corde puro & fide non ficta. Ex *1. Rom. 2.*
 quibus tu, cui contraria placent, ita ex natura
 contrariorum ratiocinaris: Si fides est non fi-
 cta, ergo est fides ficta. Verùm, Francisce, qui
 dicit fidem fictam, fidem tollit, ac perinde lo-
 quitur, ac si diceret non fidem: atque ita nõ est
 contrarium propriè, sed *ἀντίφασις*: adeò vt iac-
 ceat tua illa contrariorum regula: quemadmo-
 dum homo effictus in tabula non est verus ho-
 mo, nec dicitur homo, nisi *ὁμωνύμως*. Itaque *Ibid.*
 Paulus de vera fide loquens, vocat eam *ἀνυπό-
 κριτον*. Quare ex hoc loco à te producto collig-
 o, illam fidem quæ est sine charitate, esse hy-
 pocritarum fidem: adeò vt te ipse in laqueum
 indueris. Fides enim aut est vera & *ἀνυπόκρι-
 τος* fides: aut dicitur simulata & hypocritarum
 propria. Fides autè quæ verà est, cū charitate
 coniungitur, vt patet ex hoc loco Pauli (Finis
 mandati, inquit, est charitas ex corde puro &
 fide nõ ficta:) quare fides quæ non cōiungitur
 cum charitate, non est vera piorū, sed falsa hy-
 pocritarum fides, quam ex tuo argumento tuis
 Pontificibus tribuis. Idem dico de loco Petri,
 ubi opponis mortuam spem viuæ spei: nam
 ff. iij.

mortua spes non dicitur, nisi *ὄψωνύμας*: ut homo mortuus non dicitur homo, nisi *ὄψωνύμας*. Fateris autē spem sine fide esse nō posse, quia, inquis, in eius ratione, hoc est, definitione continetur (atque ita dicendum erat potius, fidem non esse sine spe, alioqui tuum argumentum non procedit) ac propterea sequitur spem Petri ad successorem transire: quod vide an cum pudore de tuo Pontifice possis affirmare. Certè per mirum videri debet, Petri fidē ac spem transire ad successorem: solam autem charitatem (quam Apostolus vinculum perfectionis appellavit) non transire. Sed ita vobis aulicis Pontificiis videtur, quibus nihil cum charitate, & cum illa perfectione, de qua Paulus loquebatur, commune est. Vis autem, Turriane, vno verbo audire tuæ sententiæ refutationem? Fides Petri non fuit hypocritæ fides, ergo vera fides. At vera fides necessariò cum charitate coniungitur. Itaque qui charitatem non habet, fidem Petri non habet, quæ vera fuit fides: ac proinde cum charitate cōiuncta. Ex quo efficitur tuos Pontifices charitate destitutos fidem Petri non habere, ac propterea ex vestra ipsorum ratiocinatione non esse Petri successores. Atque ita in tuis scriptis, Turriane, fallacia alia, ut ille dicebat, aliam trudit.

TURRIANVS.

XII.
pag. 307.

A Missa charitate non amittitur docendi potestas. Nam Paulus non negat quin Pseudoapostoli

apostoli haberent potestatem dandi Spiritum sanctum: sic enim ille, 2. Cor. II. Si is qui venit, inquit, alium Christum predicat quem non predicauimus, aut alium Spiritum accipitis, quem non accepistis, recte pateremini. Ergo Pseudoapostoli dabant Spiritum, si qui erant qui Spiritum sanctum accipiebant.

Math. 23. Super cathedram Moſis ſederunt Pharifaei & Scribae, omnia ergo quaecunque dixerint vobis, ſeruate & facite: ſecundum opera verò eorum nolite facere. Ergo illi Spiritum Dei acceperant ad docendam veritatem legis: hi enim erant ſucceſſores eorum ſeptuaginta quos elegit Moſes, Num. cap. II. Ergo in ſucceſſore Petri chariſima fidei Petri eſſe poteſt ſine charitate & ſanctitate eius.

pag. 307. &

308.

SADEEL.

Vis probare amiſſa charitate, non amitti potestatem docendi. At nō quæritur inter nos de amittēda, ſed de acquirēda illa docendi potestate: negamus enim tuū Pōtificem eſſe vllius Eccleſiæ legitimū doctore & Paſtore, nedū omniū. Quare illa tua omnia ſunt extrare & ἐξω λόγος: niſi fortè à nobis poſtulas, vt dicamus te locū Pauli corrupiſſe. Ibi enim ait Paulus, falli Corinthios ſi exiſtimēt ſe à quocum poſſe, vel excellentius aliquod Euangelium, vel præſtantiora Spiritus dona accipere poſſe. Itaque Paulus illam conditionem apponit tanquam ἀδωάτων, vt magis inde ff. iiii.

suam sententiam confirmet. Quæro enim an
 Pseudapostoli legitimè vocati fuerint, necne?
 Si legitimè vocati, cur Pseudapostoli? Si non
 legitimè, quomodo Spiritum sanctum confe-
 rebant? Tu verò, Francisce, si existimas eos qui
 alium Christum prædicant, quàm quem Paulus
 prædicauit (vt vos Monachi facitis) conferre
 Spiritum sanctum: serua tibi tuam istam Theo-
 logiam. Idem respondeo ad locum Matthæi
 de Scribis super cathedram Mosis sedentibus
 (ne mihi de illorum Scribarum vocatione lon-
 ga sit instituenda disputatio :) nihil enim hæc res
 ad tuum Pontificem spectat. Vis enim Scribas
 fuisse legitimè vocatos, & legem Dei docuisse,
 quippe in cathedra Mosis sedentes. At tuus
 Pontifex nullam habet vocationem à Deo: nec
 est Scribarum & Phariseorum similis in eo
 quòd docerent legem Dei, sed potius est Pha-
 riseorum similis de quibus dicebat Christus:
 Cauete à fermento Phariseorum, nempe ab
 eorum doctrina & falsis commentis, quibus pu-
 rum Dei verbum corrumpebant, quod & tuus
 Pontifex, & vos Monachi iam pridem factita-
 tis. Denique si tua isthæc argumenta quæstioni
 propositæ respondent, sequitur charisma Pe-
 tri nihil aliud esse quàm officium docendi. Ex
 quo etiam fit, vt hoc charisma in Pontifice ne-
 gemus esse, quandoquidem imperandi potesta-
 tem, non docendi officium exerçet.

Matth. 16.

TURRIANVS.

O Bycis me nouam significationem assignere XIII.
 verbo pascendi: hoc tu per ignorantiam dicis, pag. 309, &
 non intelligens quid dicas. Verbum enim pascendi 310.
 non est proprium h'c, sed translatum, ut Es, 40. Si-
 cut Pastor pascet gregem suum: Non putauit Pon-
 tificatum significari hoc solo verbo, sed his verbis:
 Pasce oues meas. Vide quàm honorifice veteres Do-
 ctiores, Patriarcha & alij Episcopi tum Imperatores
 de Petro loquuti sint. Chrysostomus autem Hom. in
 undecim Apost. vocat Petrum ouem primogeni-
 tam gregis Christiboni Pastoris. Quis autem igno-
 rat ad primogenitum pertinere primatum, nisi quid
 obstat?

SADEEL.

Quum verbum, Pascere, dicitur de Deo Pa-
 store & de Christo, non dubium est quin
 summam potestatem significet, quia nulla Dei
 potest esse potestas, nisi summa. Sic usurpatur
 apud Esaiam in loco quem ipse profers per i-
 gnorantiam, non intelligens quid dicas. Nam
 quia Petrus non est Deus, idcirco perperam
 verbum Pascendi ita exponis apud Ioannem,
 ut apud Esaiam. Sed quum dicitur de Ministris
 Ecclesiasticis, affirmo illo verbo non dominan-
 di ac imperandi potestatem, sed magisterium
 docendique munus significari, ut admonui in
 prima sect. huiusce disputationis. Quod autem
 contendis non ex vno vocabulo, sed ex hoc
 complexo, Pasce oues meas: principatum esse

488 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
 intelligendum, iam suprâ refutauimus, ac do-
 cuimus, ei qui non suas oues pascere dicitur,
 sed iubetur alienas pascere, Ministerium tri-
 bui, non Principatum. Nunc accedo ad tuum
 argumentum pecuarium, quod est eiusmodi:
 Chrysostomus, inquis, vocat Petrum ouem
 primogenitam: ad primogenitos autem perti-
 net primatus (nisi quid obstet.) Quare ad Pe-
 trû primatus pertinet. Nempe, Turriane, nisi
 quid obstet. Atqui nondum audiueram ius pri-
 mogenituræ (vt vocant) habere locum in pe-
 cudibus: nec etiam satis possum dispicere quo-
 modo ouis primogenita debeat habere prima-
 tum in omnes Pastores. Verùm vt hæc omnia
 prætermittamus, quorsum hoc argumentum
 ex ouibus petitum, quandoquidem Pontifex,
 nec ouem agit, nec Pastorem, sed lupum po-
 tius? Hoc igitur tibi obstat tuoque Pontifici:
 Quòd, qui ne ouis quidem est, ouis primoge-
 nita censerî non debeat, nedum omnium ouî
 Pastor: aut si mauis, quòd oues lupos non pa-
 riant. Vide Matthæum cap. 7. in his verbis: In-
 trinsecus autem sunt lupi rapaces.

TVRRIANVS.

XIII.
 pag. 310. &
 311.

O Bycis hæc verba Pauli, Agmen illud in me
 quotidie consurgit 2. Cor. II. Legis Græcè ἐπι-
 ούσαντι, vt & Theodoret⁹, & Chrysostomus Hom.
 de quadrag. legit ἐπαύσαντι, quod verbum signifi-
 cat coitionem, non istud tuum agmen quotidie con-
 surgēs: sic enim vertis. quid ineptius exponi potest?
 sollicitudinem de omnibus Ecclesiis, quam par erat
 &

& illo pectore Apostolico dignum, continuam esse, facit Antonius bellus quotidianam. O singularem sollicitudinem, quæ quotidie & non potius singulis horis & momenti vexabat. Ad Rom. 9. Magna mihi tristitia est & continuus dolor: Itaque locum illum depravasti: & Articulus ἡ πρῆμια non est ἐπιρρησικός, sed διαπερικός.

SADEEL.

OMnes codices constanter habent ἐπιρρησικός: ego verò non meam proposui interpretationem, sed ex iis quæ extant eam seligi, quæ mihi doctissima & accommodatissima visa est. Tu verò non habens quid ad locum Pauli quem tibi obieceram, responderes, diuerticulum quæsiuisti in interpretatione vocabuli Græci, & me reprehendis quòd veterem interpretem non sim sequutus. Meum argumentum fuit huiusmodi. Si Paulus nihil fecit extra Ecclesiarum, eamque maximam: inde sequi omnes Ecclesias non minùs Paulo quàm Petro, ac proinde reliquis omnibus Apostolis esse commissas. Hic quia non habebas quid contradiceres, nec tamen velles esse planè mutus, qui toties nobis tuam illam ἀπορίαν minitaris, exclamas me locum Pauli depravasse, adeoque imminuere sanctam Apostoli de omnibus Ecclesiis sollicitudinem, qui eam facio quotidianam, quam par erat, inquis, & illo pectore Apostolico dignum, continuam esse, ac nunquam intermitteri. Verum enim verò, Turriane, dum tu huic

490 AD REPET. TURK. SOPHIS.
nostrę interpretationi insultas, tuam ipse refel-
lis sententiam, & nostram egregię comprobas.
Nam si dignum fuit Apostolico pectore conti-
nuam ac nunquam intermissam Ecclesiarum
omnium curam gerere: consequitur omnium
Ecclesiarũ curam ad munus Apostolicum per-
tinere. Ita scilicet proficiunt qui magis intentę
sunt alienis reprehendendis, quàm suis confir-
mandis. Atque hæc de argumęto nostro, in quo
tu quantumuis licet exclamans, planę tamen
fuiſti mutus, quia nihil respondiſti. Venio ad
tuam reprehensionem qua me accusas, quod
Ecclesiarum curam dicam esse in Apostolo quo-
tidianam, quę potius fuerit continua. Itane, mi
Grammaticule, quid sit quotidianum intelli-
gis, vt ne ges id esse continuum, quod sit quoti-
dianũ? tua isthęc distinctio apud Medicos for-
tę locum habeat de febribus differentes: non
autem in peruulgato loquendi usu, quo dici-
tur quotidiana cura, non quę semel in die no-
bis incidit, sed quę identidem nobis occurrit.
Audi enim quid dicat Christus. Siquis vult me
sequi, inquit, abneget semetipsum, & tollat cru-
cem suam quotidie. Et vt ad Apostolum redeam-
us: vt quid, inquit, & nos periclitamur omni-
hora? (sequamur veterem interpretem, vt hanc
à Turriano gratiam ineamus) Quotidie mo-
rior propter vestram gloriam, fratres, quam ha-
beo in Christo Iesu. Hęc ille: ne mihi etiam
proferendum sit quod iubemur petere Panem
nostrum quotidianum: quo intelliguntur ea
omnia

Luc. 27.

1 Cor. 13.

Luc. 16.

omnia quæ ad tuendam hanc vitam singulis ho-
 re momentis sunt necessaria. Iam vides, Turri-
 æ, quàm ridicula fuerit tua isthæc reprehensio.
 Nam quod ais articulum Græcum esse *δις περὶ-
 εὐ*, ex ipsius contextus structura, patet quàm
 falsum sit. Proponamus enim tibi veterem in-
 terpretationem, quæ tibi placet: Præter illa quæ
 extrinsecus sunt (inquit Apostolus) instantia 2. Cor. 12.
 mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesia-
 rum. Hæc, quis, præter te, non facilè animaduer-
 tat sollicitudinem omnium Ecclesiarum esse il-
 lam instantiam quotidianam de qua loquitur?
 Nonne loquitur de iis quæ non corpus, sed a-
 nimum ipsum vehementer afficiunt? Sic enim
 ille præter illa quæ extrinsecus sunt. Quare in-
 tima hæc cura de omnibus Ecclesiis nomina-
 tim distinguitur à malis & periculis externis.
 Præstat igitur audire Ambrosium rectè hunc lo-
 cum exponentem, quàm Turrianum falsò ve-
 ram interpretationem reprehendentem. Solici- In 2. Corin.
 tudo hæc, inquit Ambrosius, quam dicit quoti- cap. 11.
 dianam, de rationis vsu descendit, vt omnibus
 diebus commissum sibi populum instruat. Hæc
 ille. Age nunc, Francisce, & quantumlibet in-
 ges cum Thoma Scholastico Doctore, qui ita
 locum hûc explicauit. Quasi dicat, inquit Tho- In 2. Co.
 mas, præter omnia quæ exteriùs patior & pas- cap. 11. lect.
 sus sum, angit me grauiùs interior afflictio, sci- 6;
 licet, sollicitudo subditorum. Hactenus Tho-
 mas, qui articulum illum tuum, non *δις περὶ εὐ*

492 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
sed ἐξήγηται esse intellexit. Atque hæc de no-
stra interpretatione, quam maiè reprehendisti.

TVRRIANVS.

XV.
pag. 312.

O Bycis quod Petrus se Presbyterorum sup-
πρεσβυτερον appellauit. Certè non enim Pe-
trus erat vniuersus Episcopus, alioqui non fuissent
alij Episcopi. Vide Cypr. lib. 4. ep. 2. de Cornelio.
Quum post primum, inquit, secundus esse non pos-
sit, quisquis post vnum, qui solus esse debeat, factus
est etiam, non secundus est ille, sed nullus est. Hac
ille. Ergo Pontifex omnibus præest, & est maximus
solus, & primus præest.

SADDEEL.

Negas Petrum fuisse vniuersalem Episco-
pum & tamen addis Pontificem omni-
bus præesse: esse maximum, solum & primum
præesse. Quid, obsecro, aliud est esse Episcopum
vniuersalem? Nimirum, inquis, si esset vniuer-
salis, nulli alij essent Episcopi: quod quidem
vanum ac ridiculum effugium iam antè à no-
bis refutatum est. Sed & hoc addam: tantum
abesse vt vniuersale tollat particulare, vt po-
tius non possit esse vniuersale, nisi sint particu-
laria. Quare quum ita concludis, si esset Epi-
scopus vniuersalis, nulli alij essent Episcopi par-
ticulares: perinde facis ac si ita ratiocineris: Si
animal est, non igitur homo est, neque brutum,
adeoque nihil quod animali subiicitur: quod
quàm ineptum sit, nimis est perspicuum. Lo-
cus Cypriani intelligitur de vnoquoque v-
niuscuiusque

T V R R I A N V S .

Dicis perperam concludi ex Articulo propo- XVI.
sitionem vniuersalem. Dixi cum circumstan- pag. 314.
tia pronominis *me* significare hoc loco omnes oues
vniuersaliter. Audi rationem. Cùm Dominus vni
Petro singulariter dixit: *Pasce oues meas*: quod re-
liquis Apostolis non singulariter, sed communiter di-
xit in ipso, consequens est vt omnes oues vni Petro
commiserit. Imò hoc amplius addam: Apostolos ipsos
non sine Petri iudicio & voluntate profectos, sicut
Dominus praeceperat, ad predicandum Euange-
lium. Sic enim 2. Cor. 10. Non in immensum glo-
riabimur, inquit, sed secundum mensuram regulae
qua mensus est nobis Deus mensuram pertingen-
tem super vos. Vide Theophylactum in hunc locum:
Deus, inquit, orbem terrarum nobis Apostolis dis-
perituit, & assignauit tanquam agricolis, quibus vi-
neam distribueret.

S A D E E L .

AVdi, inquis, rationem: sed quam obse-
cro, cùm tu nullam rationem, sed solam
principij petitionem afferas? Quare cogor etiã
repetere, hoc connexum nullam habere vim,
adeoque connexum non esse, quum ita nuga-
ris: Petro singulariter dictum est: *Pasce oues*
meas: Ergo soli Petro omnes oues commissæ
sunt: hoc, inquam, insulsum est, nec vllum po-

494 AD REPET. TURR. SOPHIS.
test esse medium, quo ista duo extrema con-
iungantur. Quinetiam antè reddidi rationem,
quamobrem falsa sit hæc tua conclusio, quan-
doquidem (ne nunc omnia commemorem)
omnibus Apostolis simul dictum est, Ite, doce-
te omnes Gentes: Prædicate Euangelium omni
creature, &c. Hoc ampliùs addam, inquis, Apo-
stolos non profectos sine Petri iudicio. Rectè
præfatus es te ampliùs addere: hoc enim de tuo
addidisti quod falsissimum est: nihil enim tale
extat in scriptis Apostolicis. Imò potiùs Pau-
lus affirmat contrarium in epistola ad Galatas,
cui tu, Monache, ἀντιπατικῶς contradicis. Quis
porrò non te exhibilet tam scèdè ac miserè lo-
cum Pauli corrumpentem ex Epistola 2. ad Co-
rinthios, Secundum mensuram regulæ qua mè-
sus est nobis Deus, inquit: hoc est, qua mensus
est nobis Petrus, interprete Turriano. Nec te
etiam puduit Theophylactum citare, qui ne
Petrum quidem nominat, sed ait post Chryso-
stomum Deum omnibus Apostolis orbem ter-
rarum distribuisse: ex quo efficitur omnes si-
mul Apostolos esse Pastores ouium Christi, nõ
autem vnum Petrum, quemadmodum somnias
alios tecum somniare. Longè meliùs Hierony-
mus: Nihil, inquit, supra mensuram humanam
facimus: sed in Apostolatus gratia quantum no-
bis Dominus donare dignatus est, per quam
vobis, Corinthij, prædicamus.

Gali.

*In 2. ad Cor.
cap. 10.*

TURR.

TYRRIANVS.

Aliud est dicere τὰ ἀπόβαρα, aliud τὰ ἀπόβατα. xviii.
 τὰ μὲν: illic enim significatur Vniuersale non pag. 315.
 vniuersaliter: hic significatur vniuersale vniuersa. pag. 316.
 liter. Vide Arist. lib. I. περὶ ἐπιμυθείας. Basilus in
 reg. breuior. interr. 4. cum Apostolus dixit per
 transgressionem legis Deum inhonoras ἀδιοείσως
 inquit δὴλονότι δὴ πᾶσης ἀδικήσεως. Ibidem:
 Stimulus mortis, peccatum, ἀδιοείσως, inquit, δὴ-
 λονότι, πᾶσα ἀμαρτία, indiscretè omne peccatum.
 Sic Basilus.

Ego sic argumentatus sum, Petrus iubetur pri- pag. 317.
 mō pascere: ergo primō solus pascit: reliqui enim A-
 postoli non primō iubentur pascere: sed in Petro com-
 munitè iubentur pascere, Petrus autem singulari-
 ter. Tuus Paralogismus est ἀπὸ τῆς ὁμοωνυμίας: sic
 enim dicis, omnibus Apostolis iussus est, Pascere:
 non igitur solus Petrus iussus est pascere: imō solus
 iussus est, singulariter.

SADEEL.

Rursus Aristotelem appellas: τὰ ἀπόβαρα,
 inquis, vniuersale significat. Vbinam tan-
 dem aliquid simile apud Aristotelem vidisti, nu-
 gator? vt constituas vniuersale, dicendum est
 τὰ ἀπόβαρα τὰ ἀπόβατα. Sed quia hac non successit,
 alia via aggredieris, & citas Basilium dicentem
 in plerisque locis Scripturæ, indefinitam propo-
 sitionem ἰσοδυναμεῖν & æquivalere Vniuersali,
 vt, dum dicit omne peccatum esse stimulus
 mortis (&c) propterea tollit discrimen mortis-

lium & venialium peccatorum, quo vestrum
 Purgatoriū nititur, vt hoc obiter dictum sit:)
 quasi verò id negemus, aut non ipsi admonue-
 rimus in nostra solutione, propositiones inde-
 finitas non esse p̄sim nec temerè (hæc sunt
 verba nostra) cum vniuersalibus confunden-
 das, sed ex circumstantia, & pro ratione subie-
 cti, dijudicandas. Itaque cum ea sit natura re-
 rum earum, de quibus agunt loci à Basilio ci-
 tati, vt etiam si nota vniuersalis apposita non
 fuerit, sint tamen loci illi vniuersaliter intelli-
 gendi: rectè & peritè Basilius indefinitum ibi
 pro vniuersali positum esse censuit: sed id lo-
 cum h̄c non habet. Prætereà vt sæpe monui,
 non tantum erras quòd indefinitum accipias
 pro vniuersali: sed quòd affirmes ita omnes o-
 ues Christi Petro esse commissas, vt soli Petro
 commissæ sint. H̄c nihil habes quod afferas
 nisi veterem illam tuã cramben: singulariter
 Petro, & in Petro communiter omnibus di-
 ctum est, Pasce oues meas: ergo solus Petrus
 pascit. Atque ita, Turriane, tu singulariter &
 communiter: hoc est, contradictoriè conclu-
 dis: qua de re locuti sumus fusiùs in Sūma hu-
 ius disputationis. Sedenim paucis excutiamus
 quod subiicis. Petrus, inquis, iubetur primus
 pascere. vnde id colligis? antea omnes iussi sūt
 pascere, nempe cap. 20. Sicut misit me pater, i-
 ta & ego mitto vos, &c. Quòd si omnes h̄c
 rursus iubentur pascere in Petro (vt vis) cur iu-
 betur primò Petrus? Ita igitur concludendum
 est,

est, Si omnes iubentur in Petro, ergo Petrus cum omnibus iubetur pascere: si vnà cum Petro, cur igitur primò Petrus? Atenim, si iubetur primò pascere: ergo primò solus pascit, inquis. Hic explica quid intelligas his verbis: Primò pascere: si refers ad tempus, vt Petrus primus annuntiarit Euangelium: quid hoc attingit ad tuum Pontificem? Si non ad tempus, sed ad dignitatem & principatū refers, petis principium: sic enim præclarè differis: Christus dedit principatum Petro his verbis, *Pasce oues meas: quia Christus Petro his verbis principatum dedit.* Cæterum vnde tãdem colligis Petrum iussum esse primò pascere? quia singulariter iussum est, inquis. Ecce alium Paralogismum ex verbo (singulariter.) Si singulariter Petrum dicis esse iussum, hoc est, nominatim: tibi assentimur: sed nominatim aliquem commpellare, & eidem principatum tribuere, duo sunt, eaque inter se valde diuersa: Si, singulariter, ita exponis, vt aliquid singulare & eximiū significet, neque cum aliis Apostolis communicatum, id verò pernegamus. Pugnatur enim cum his verbis: *Ite, docete omnes Gentes, &c.* Pugnatur etiam cum eo quod ipse dicis in Petro communiter Apostolos esse iussum. Non igitur committo Paralogismum *κατὰ τὴν ὁμωνυμίαν*, vt ais (volebas dicere *κατὰ τὸ ἐπὶ ὁμοῦ*) sed ex verbis Christi, & ex eorum vera significatione sum argumentatus: tu verò addis istud, *singulariter*, de tuo: nec cum verbis Christi, nec

498 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
cum tuis ipse consentiens. Sed de hac re iam
alibi multa diximus.

TVRRIANVS.

XVIII.
pag. 319.

Dicis in solidum idem commissum esse omni-
bus Apostolis: ut & multi Propheta ad eos-
dem Iudeos missi sunt: sed, accipiebantne Prophe-
ta prefecturam & potestatem in populos? quemad-
modum Apostoli acceperunt prefecturam, quando-
quidem pascere, non tantum significat Docere, sed
etiam praeesse.

ibid.

pag. 320.

Obijcis, Eritis, inquit, mihi testes, &c. sed fieri te-
stes, non est praeesse. Praeesse, est quoddam domina-
ri: quare si commissum est omnibus Apostolis in so-
lidum Praeesse omnibus quibus sequitur commissum
esse eis, esse earum dominos in solidum. At Vlpia-
nus & alij Jurisconsulti statuunt duos eiusdem rei
in solidum dominos esse non posse: erat enim Eccle-
sia subiecta Apostolis, sicut mulieres subiectae sunt
viris suis.

S A D E E L.

Prophetas habuisse prefecturam cur neges,
non video: quandoquidem in rebus Eccle-
siasticis munera sunt prefecturae: Prophetas au-
tem habuisse munus, idque prestantissimum in
Ecclesia, tibi dubium non esse existimo. Quin-
etiam quum Dominus Ieremiam ad munus Pro-
pheticum vocaret: Constitui te, inquit, super gentes
& super regna, ut euellas & extirpes, & edifies &
plantas &c. ubi verbum Hebraicum, Praeficere si-
gnificat.

Ier. 1.

gnificat. Atque ut ad Apostolos reuertamur, constat munus Apostolicum fuisse praefecturam spirituales non in vno tantum Petro, sed in omnibus Apostolis: adeo ut Apostolatum ipsius Iudae proditoris Scriptura praefecturam appellarit, teste Petro, qui locum hunc citauit ex Psalmo 109: & Episcopatum eius accipiat alius: vbi verbum à Psalme usurpatum praefecturam significat, quam septuaginta interpretes ὁμοκονίαν dixerunt. Verum, quid multis opus est? Tu ipse, Turriane, agnoscis Apostolos accepisse praefecturam: ex quo efficitur plures vnus eiusdemque praefecturae socios ac participes esse posse. Itaque mirum est quam tecum ipse pugnes, qui modo praefecturam Apostolis tribuas, modo illis detrahas. Ais enim ex his Christi verbis: Eritis mihi testes &c. non sequi Apostolos habuisse praefecturam, atque ita prodis te loquendi illud genus non intelligere. Non enim hic agitur de testibus in causis civilibus producendis: sed de ijs testibus qui sunt testes Christi, dum Euangelium annuntiant & Apostolico munere funguntur. Recipietis, inquit Christus, virtutem Spiritus sancti postquam superuenerit in vos, eritisque mihi testes & in Hierusalem, & in tota Iudaea Samariaeque & usque ad ultimas terras. Ecce quodnam hic testimonij genus significetur, nempe quod necessario munus Apostolicum inferat. Verum audiamus, quid praeterea obijcias. Si Apostoli in solidum praesunt omnibus ouibus, sequeretur, inquis, commissum es-

Act. 1.

Act. 1.

se ut essent earum domini in solidum: cum tamen duo eiusdem rei in solidum domini esse non possint ex Vlpiani & aliorum Iurisconsultorum responsis. Quia verò, Turriane, non hinc de humano terrenòque dominio disputamus, Vlpianum ac reliquos Iurisconsultos suis se finibus tenere iubeamus, vel te potius in sacrum hoc Theologiæ templum prophanos & exteros temerè introducentem, vnà cum tuis hisce testibus extrudamus. Quid porrò tibi visita concludens? sequeretur, inquis, plures esse ouium dominos. Imò verò non id sequeretur. Non enim dixit Christus: *Pasce oues tuas*, sed *pasce oues meas*, inquit. Itaque spiritua-
 is & Ecclesiastica præfectura non infert dominium, sed ministerium, ita docente Petro ipso, planis expressisque verbis: *Pascite*, inquit, *Dei gregem*, non ut dominantes &c. Quare turpissimum est iactare te esse ex ouibus à Petro pascendis, & saluberrima illa diuini verbi pascua à Petro proposita non modò non gustare, sed ab illis quàm longissimè resilire: quemadmodum facis. Sic igitur habeto. Cùm Apostolica præfectura fuerit non dominium sed ministerium, tum erga Deum, tum erga ipsam Ecclesiam (sic enim Paulus: Non nos ipsos prædicamus, sed Christum Iesum Dominum, nos autem, seruos vestros propter Iesum. Et alibi: Siue Paulus inquit, siue Apollos, siue Cephass omnia vestra sunt) idcirco huius spiritualis officij ac ministerij plures socios esse potuisse. Cæterum (ut obiter hanc

1. Pier. 5.

2. Cor. 4.

1. Cor. 3.

hanc operam nauem Vlpiano & Iurifconsultis) perperam ita generaliter loqueris: duos in solidum non posse eiusdē rei esse dominos, nec ita veteres Iurifconsulti intellexerunt: semper enim excipiendum est ius indiuisum, vt patet in seruitutibus itineris, viæ, & id genus, quarū multi in solidum domini esse possunt. Sed hactenus de tuis Iurifconsultis. Addis postremò Ecclesias fuisse subiectas Apostolis, sicut mulieres subiectæ sunt viris suis: nimirum longè aliter exponens ius Apostolatus, quàm illi vquam intellexerint. Nec enim Paulus se sponsum Ecclesiæ profitebatur, quum ita Corinthijs loqueretur: Præparaui vos, quos vni viro vt virinam puram sistam, nempe Christo. Et alio in loco, Christus se sponsum, & Apostolos, thalami filios vocauit. Et Ioannes: Qui habet sponsam, inquit, sponsus est: perperam igitur quod Christi proprium est Apostolis tribuis. Quorsum autem tua isthæc battalogia? nõne percipis te tuo ipso argumento refutari? Nam si Ecclesiæ subiectæ erant Apostolis, sicut mulieres viris suis, certè Petrus in aliorum Ecclesias nihil planè iuris habuisset. Quid enim, Turriane? Siccine vos qui diuina omnia humanaque iura peruertitis, id vestro Pontifici tribuitis, vt in aliorum vxores aliquid iuris habeat? Ecce igitur à te ipso & hac tua similitudine, tua ipsius euerfa sententia: adeò vt verissimè Chryso-
2. Cor. 11.
Matth. 9.
Ioan. 3.
In Psal. 129.

TVRRIANVS.

XIX.
pag. 321. 322.

Objicis hæc Cypr. verba, cuius à singulis in solidum pars tenetur: hæc de re egit Ruffus aduersus Molinaum. Ego verò quia cum Dialectico disputo subtilius hoc premam & φιλὸς ὁφείτερον. Si is qui partem Episcopatus, qui vnus est, tenet, ipsum vnun Episcopatum in solidum tenet: igitur totum non distinguitur à parte: nam quæ sunt vni & eidem simpliciter eadem, ipsa sibi vicissim sunt eadè: ex quo rursus fieret, vt Episcopatus qui vnus est totus, non haberet partes diuersas quas singuli Episcopi tenerent. Itaque Cyprianus nomine Episcopatus Ecclesiam intellexit. Quum autem ait in solidum pars tenetur: hoc est ipse solus qui tenet in solidum redditurus est rationem suæ partis.

pag. 322. &
323.

Vt multæ orationes vna sunt οὐδ' εἰσὶν: sic omnes Episcopatus cum in vnun coherent sunt vnus Episcopatus indivisus, qui ex suis partibus compositus est. Totum autem re quidem non differt à partibus suis, sicut nec syllaba à literis vt ait Arist. lib. 7. Metaphy. Differt tamen ratione, alia enim est forma Ba, & alia B. A: sic alia est forma vnus Ecclesiæ Catholicæ, & alia singulari, ex quibus tāquam ex materia, vnus Episcopatus, siue vna Ecclesiæ Catholica componitur.

S A D E E L.

SVprà in superiori disputatione sect. 63. lo- cum Cypriani exposuimus, non nostris, sed ipsius Cypriani verbis: ex quibus fuit perspicuum Cyprianū nomine Episcopatus, non Ecclesiam

clesiam intellexisse, vt tu opinionis errore fin-
 gis: sed omnium Episcoporum in omnium mi-
 nisterio arctissimam coniunctionem. Verum
 quia tibi res est, inquis, cum Dialectico, idcir-
 co rem ipsam vis tractare subtilius quam Ruf-
 us Doctor Lutetianus fecerit: ac proinde ex
 recondita quadam Dialecticæ penu hanc con-
 clusionem promis. Si qui partem Episcopatus,
 qui vnus est, tenet, ipsum vnum Episcopatum
 in solidum tenet: igitur totum non distingui-
 tur à parte, ex quo vis effici, vt si Episcopatus
 vnus est totus, non habeat partes, quas singuli
 Episcopi teneant. Hæccine est tua illa subtili-
 tas? ego verò te crassum hîc reperio, qui rebus
 crassis ac terrenis adhærescens, existimes in mi-
 nisterio Ecclesiastico idem quod in ligno, aut
 lapide esse statuendum. Quæ si diuidantur, eo-
 rum partes diuisas disiunctasque esse oporteat,
 vtinam verò subtilius rem ipsam considerares
 & melius. Nec enim res materiatae quæ possunt
 diuidi, confundendæ sunt cum ijs quarum ea
 est natura, vt diuidi non possint: est enim ali-
 quod totum *ὅλωσ ὅλον*, quod à multis in solidum
 participatur, ad cuius cognitionem video tuam
 illam subtilitatem nondum peruenisse. Exem-
 plum sit tibi anima ipsa, quæ quia est indiuisibi-
 lis, idcirco à toto corpore, & à singulis corporis
 partibus in solidum participatur. Atque vt de
 Episcopatu agamus, meministi, vt arbitror (ni-
 si fortè memoriam cum ratione amiseris) te
 mihi suprâ in hac disputatione sect. I. Basilium

504 AD REPET. TVRR. SOPHIS.
proposuisse affirmantem omnes Pastores ha-
bere æqualem potestatem ligandi & solvendi.
Ex quo efficitur ius illud ab omnibus & à sin-
gulis Pastoribus in solidum teneri. Conuerte
nunc, si libet, tuum illud φιλοσοφώτερον (quo te
planè ἀφιλόσοπον esse prodis) vel in Cyprianū,
vel in Basilium, vel potius in teipsum, qui ea
retractes, quæ antè proposueras. Quòd si di-
stingueres inter diœcesin ipsam Episcopi, &
Episcopatum, hoc est, munus Episcopi, facile
videres non repugnare, Episcopos fuisse variè
distributos pro ratione Diœceson: & tamen
singulos eiusdem muneris Ecclesiastici (quod
ad rationem eius attinet) fuisse in solidum par-
ticipes, alioquin essent tantum ex parte Epi-
scopi. Quamobrem cum tua subtilitas tam citò
in neruum eruperit, nihil video causæ cur adeò
fidenter in huius argumenti tractatione te Ruf-
fo Lutetiano doctore, hoc est, Hispanum Gal-
lo præposueris. Sed audiamus quomodo *In so-
lidum* exponas apud Cyprianum: hoc est, in-
quis, ipse solus qui tenet, scilicet suam Diœce-
sin redditurus est in solidum rationem suæ
partis. Ergo, Francisce, idem tibi est, *solus*, &
in solidum: quo nihil dici potuit non subtilius,
vt loqueris, sed futilius & ineptius. Quid sit e-
nim in solidum, vel à tuis Iuriconsultis disce-
re poteras, quos tum interpellasti, quum nihil
opus erat: nunc verò tibi poterant succurrere:
nimirum quum tradunt eiusdem rei plures pos-
se esse in solidum debitores, & fidei iustores: nã
illud

illud vocabulum nō personam spectat, sed rem ipsam, adeò vt qui ita exponit, in solidum, hoc est, solus: ille inscitiam ipsam, nō solus, sed cum multis alijs in solidum possidere videatur. Aperi-
 igitur oculos, Turriane, & lege apud Cypria-
 num, Episcopatum esse vnum & indiuisum: sic enim ille: Vt Episcopatum, inquit, vnum atque indiuisum probemus. Et alibi: Episcopatus v-
 nus Episcoporum multorum concordie nume-
 rositate diffusus. Hæc Cyprianus, suam senten-
 tiam explicans, quam tu implicare voluisti. Nā si singuli Episcopi separatim tenent partem E-
 piscopatus in solidum, vt exponis, hoc est to-
 tam & soli: falsum est igitur Episcopatum esse indiuisum, quod tamen verum esse Cyprianus affirmavit. Sed iam profers Aristotelem, vt cum Cypriano opponas: & nobis scilicet rem exponis alphabetica demonstratione. Quod quia Aristoteli licuit argumento suo ser-
 uienti, vis idem tibi licere. Sed certè tu saltem debebas proferre non *Ba*, syllabam, sed, *Pa*, quæ repetita tantopere tibi placet. Quid igitur facit tuum illud *Ba*? nimirum Philosophus ita oculis subiiciebat rerum, quæ materia constant, compositionem. At nos hîc agimus de re, quæ planè est materiæ expers. Quò sit, Turriane, vt non ineptè ad ipsum Alphabetum redieris, qui tantam imperitiam (ni- si potius sit malitia) nobis identidem ostendas. Verum enim uerò ex tua hac literarum compo-
 sitione, & ex argumento quod inde petis, colli-

De vnit. eccl.

Ad Anto-
nia. lib. 4. ep.

2.

506 AD REPET. TURR. SOPHIS.
 go, te ad extremū pœnitentia ductum, superiora tua retexere & illis omnibus renuntiare, quæ in prima disputatione proposueras de Catholica Ecclesia, quam dicebas esse visibilem, licet non sit in eodem loco, sed in multis locis ac planè disitis: hoc, inquam, nunc isto tuo argumento Alphabetico retractas. Nam si forma Ecclesiæ Catholicæ est vt forma huius syllabæ, Ba, non autem vt B & A: quatenus separantur, consequitur tum demum Catholicam Ecclesiam forma visibili constare, quando omnes eius partes simul & vnâ congregantur in vno loco: nec sunt ampliùs locorum interuallo separatæ. Atque hanc tuam retractationem tibi, Turriane, gratulamur.

TURRIANVS.

XX.
 pag. 326. &
 seq.

O Biceps Episcopus Romanos pedo in regium scripturam conuerso, seipsum pascere, non oues Christi: hoc finxisti odio Pontificis, sed non propterea sequeretur non esse Pastores, quia Dominus per Ezechielem cap. 34. vocat malos Pastores, Pastores: nec enim essent mali Pastores, nisi Pastores essent, non magis quàm Coriscus esset musicus, nisi esset Coriscus. Ergo tandiu oues sumus, quandiu illi Pastores. Vide Cyprianum pro Pontifice Romano, Puppiano respondentem. lib. 4. ep. 9.

pag. 330.

Itaque cum omnes Antonianas cauillationes redarguerim & repugnantia ac captiosis & fallacie plenas demonstrauerim: denique cum nihil aliud
 Antonio

Antonio relictum sit, nisi negare tantum veritatem: Scripturas suo sensu interpretari: superest ut secundum Tertulliani praescriptiones non sit cum eo amplius disputandum, sed vitandum ab omnibus Catholicis.

SADEEL.

TAndem probas tuum Pontificem esse Pastorem, eò quòd mali Pastores sunt nihilominus Pastores, ex 34 cap. Ezech. & ex Corintheo musico, cuius saepe meminit Aristoteles. Ego (vt istum musicum tacere iubeam, què perperam citas, confundens Relatum cum Substantia: Pastor enim non est Substantia, vt Cogitatus) ad locum Ezechielis respondeo: illic agi de Pastoribus legitimè quidem vocatis, sed non rectè suo officio fungentibus. At nos in tuo Pontifice hoc imprimis reprehendimus, quòd nullam habeat legitimam vocationem: & eò spectavit tota hæc nostra disputatio. Nã quod ad mores attinet, & ad oves non pastas, sed mactatas: ad debiles non cõfirmatas: ad errantes non reductas: ad perditas non quæritas: & reliqua quæ Ezechiel ibi commemorat, aliam disputationem desiderant: aut non desiderant potiùs. Nã de ijs quæ sunt ante oculos posita, & quæ ab omnibus videntur, audiuntur, cognoscuntur, non est disputandum. Et quia Cyprianum obiicis: scito nihil hãc tibi esse cum Cypriano commune. Tu enim Pontificem tue-

508 AD REPET. TURR. SOPHIS.
ris:at ille Cornelium non Pontificem Roma-
num, sed Episcopum: non vocatione carentem,
sed tunc legitime vocatum: non otio luxúque
diffluentem, sed Euangeliú annuntiantem (quod
tandem suo sanguine obfignauit) non immeriti-
tò defendebat.

Αναξα-
ραστis.

Quæ cum ita sint, facile cuius perspicuum
esse potest in his Christi verbis ad Petrum, *Pa-
sce oves meas*, nihil esse quo Petri in reliquos
Apostolos, & Pontificis Romani in omnes Ec-
clesias, principatus confirmari queat. Atque
hæc de hisce tribus Scripturæ locis, quorum
verum sensum aduersus Turriani corruptoris
falsas interpretationes & eius sophismata de-
fendimus hac nostra Responsione: ex qua patuit
sue naturam Ecclesiæ Catholicæ, siue perso-
nam & ministerium Petri spectemus, Eccle-
siam Catholicam non habere caput visibile in
terris, nec Romano Pontifici esse subiectam:
quippe quæ Christum vnum caput, vnum fun-
damētum, vnum Pastorem, Pastorum omnium
principem agnoscat.

Itaque cum Turrianicos errores ex verbo
Dei refutauerimus, eiusque sophismata & falla-
cias Philosophiæ nomen e mentitas ex ipsis ve-
ræ Philosophiæ præceptis redarguerimus, su-
perest vt nõ amplius aduersus veritatem dispu-
tet Turrianus, sed illam ipsam veritatem quam
infectatus est, amplectatur: alioqui summo Dei
iudicio suæ peruicaciæ & obstinationis penas
grauissimas aliquãdo daturus. Quia verò nobis
obiecit,

obicit, in hanc disputationem cum Doctore
 Freyhubio institutam temerè nos tanquam in
 alienam possessionem irruisse, & nos conari
 alienam potiùs refellere, quàm nostram asserere
 sententiam: idcirco quæ de hac qua-
 sitione iam pridem scripserimus,
 antequàm Turriani scripta
 ad nos peruenissent, de-
 scribenda, & ad finè
 subiicienda cu-
 rauimus.

* *
 *

L A V S D E O.

Errata quæ inter excudendum exciderunt, sic corrigito.
 Numerus prior paginam, posterior lineam denotat.

Page. 5. linea 25. lege tantùm abest vt. 7. 5. docenda, discenda ac
 definienda esse. 14. 6. post veteres adde vsurpatur pro, &c. 16. 14.
 Cardinales presbyteros. ibid. 30. Euāgelistas. 18. 1. formã licet ordi-
 nariam alligata, sequitur, neque hanc esse ad exteriorem formam
 quantumus, &c. 21. 5. Ecclesia caput aliquod. 23. 19. renocare.
 34. 16. Totum discrete quantitatis. 39. 19. mirum. 43. 6. duas tan-
 tum ibi. 22. operationis. 55. 29. dole, quod. 61. 9. post ordinationem
 adde punctum. 143. 24. visibilem. 167. 17. hac in re. 205. 3. supe-
 rioris. 209. 5. cecidit. 217. 20. tue distinctionis. 220. 22. Christus il-
 la. 228. 12. cõsequuntur. 229. 10. Cornelius, &c. audierit. 238. 8.
 Augustinum quidem tum 249. 23. & est virtus. 386. 3. cecidisti.
 404. 1. hoc 408. 17. incepit.

1800
The first of the year
was a very cold one
and the snow lay
on the ground for
many days. The
frost was very
severe and the
wind was very
strong. The
people were
very much
concerned
for the
crops and
the stock.
The
government
sent out
orders for
the
people to
be careful
of their
property
and to
keep their
houses
warm.
The
people
obeyed
the
orders
and
the
crops
were
saved.
The
stock
was
also
safe.
The
year
was
a
very
good
one
for
the
people.
The
government
was
very
kind
to
the
people
and
the
people
were
very
happy.
The
year
was
a
very
good
one
for
the
people.
The
government
was
very
kind
to
the
people
and
the
people
were
very
happy.

The second of the year
was a very warm one
and the snow melted
and the water ran
in the rivers. The
frost was very
light and the
wind was very
gentle. The
people were
very much
concerned
for the
crops and
the stock.
The
government
sent out
orders for
the
people to
be careful
of their
property
and to
keep their
houses
warm.
The
people
obeyed
the
orders
and
the
crops
were
saved.
The
stock
was
also
safe.
The
year
was
a
very
good
one
for
the
people.
The
government
was
very
kind
to
the
people
and
the
people
were
very
happy.
The
year
was
a
very
good
one
for
the
people.
The
government
was
very
kind
to
the
people
and
the
people
were
very
happy.

I
DE LEGITIMA VO-
CATIONE PASTORVM
ECCLESIAE REFORMATAE.

*Aduersus eos, qui in hoc tantum capite se ab Ecclesia Re-
formata dissentire profitentur. Ex libro de Di-
sciplina Ecclesiastica, auctore
A. Sadeele.*

VANDOQUIDEM sunt hodie *De iis Di-*
nonnulli, qui praecipuam partem *scipline*
Disciplinae Ecclesiasticae euerte- *aduersa-*
re conantur, reiectis iis, quibus *rius, qui*
ex officio incumbit ipsius Di- *Pastorum*
sciplinae administratio, aduersus eos nunc *nostrorum*
nobis disputandum est. Hoc quidem ipsa rei *vocatio-*
veritas ab illis obtinuit, veram atque expresso *nem im-*
Dei verbo fundatam esse eam Doctrinam, qua *probant.*
Ecclesiae nostrae amplexae sunt: sed affirmant
Ministros esse apud nos legitima vocatione *Aduersa-*
destitutos, cum non habeant perpetuam ac vi- *riorum ra-*
sibilem ab Apostolis ad haec usque tempora suc- *tio: quod*
cessionem: eamque solis Pontificiis attribuunt, *nostri Pa-*
ac propterea nobis illos in hac quidem qua- *stros non*
stione solent anteferre. *habent*
cotinuam

Haec est igitur ratio, qua nituntur ij qui Pa- *ab Apo-*
storum nostrorum vocationem in dubium re- *stolis suc-*
uocant, cui cum fuerit à nostris Doctoribus *cessionē.*
copiose responsum (hoc enim caput, vt plera-

a *Aduersa* que alia, inter nos & Pontificios controuer-
ij *probāt* sum est) non necessarium esse putauimus huc
Reforma illa omnia adducere, que tot scriptis, iisque do-
tarum Ec ctissimis fusē sunt ab aliis pertractata: sed ali-
clesiarum quid tantum dicere, quod ad hoc nostrum in-
doctrinā, titutum accommodatum esse videatur.
hoc vno

capite ex *b* Cum autem nobis in hac quæstione sit ne-
cepto, in gotium cum illis hominibus qui Doctrinæ in
quo sese nostris Ecclesiis traditæ consentiunt, hoc vno
Pōtificijs excepto quod nobis Ministros eripere conan-
adiungūt. tur: mihi venit in mentē veteris illius Apologi,
b *Frustra* dictū quo Demosthenes Alexandrū aliquādo
doctrinā refutauit: nempe perperam fœdus iniri cum
probant, q grege hac conditione, si gregis custodes fue-
Ministro- rint sublatis: Ita mihi videntur frustra Doctri-
rū voca- nam approbare, qui tollunt illius docendæ ac
tionem promulgandæ rationem, nisi fortē expectant à
improbāt. Pontificiis eius Doctrinæ prædicationem, quā
et Puræ do- illi ore, scriptis, gladio, flammis, omni denique
ctrinæ præ- cruciatuum genere insectantur.
dicatio à

Pōtificijs *d* Primū ergo negamus hoc posse nostris Pa-
non expe storibus rectē obiici, quod legitimè vocati nō
ctanda. sint: quandoquidem illi quotidie vocantur &
Refor eliguntur via ordinaria, & eo modo qui verbo
matarum Dei præscriptus est: atque ab iis cœtibus reci-
Ecclesiarū piuntur, quos manifestis signis & argumentis
Pastores constat esse veras Ecclesias: habēt enim veram
legitimè fidēi doctrinam, habent puram sacramentorū
vocati. *e* *Ratio 1.* Quia
Quia vocantur
eo modo qui verbo Dei præscriptus est. *f* *Ratio 2.* Quia eliguntur, recipiuntur &
qui verbo aporobantur à veris Dei Ecclesiis que eligendorū Pastorum ius habent.
aporobantur à *g* *Reformata Ecclesiæ sunt veræ Dei Ecclesiæ.*

administrationem, habent rectam sinceram-
 que Diuini nominis Inuocationem, obseruant
 religiosè disciplinam à Christo & Apostolis *Signa &*
 institutam: denique & charitatis officiis, & in- *nota vere*
 uicta Martyrum constantia, & totius vitæ re- *Ecclesiæ.*
 formatione testantur sese à summa Dei mise-
 ricordia, in numerum fidelium esse cooptatos,
 tanquam membra Ecclesiæ vniuersæ: testantur,
 inquam, se esse ex Christi ouibus cum, reiectis
 humanis traditionibus, vnam Christi veri pa- *Ioh. 10.*
 storis vocem audire velint. Cùm ergo tot tan-
 tisque argumentis constet Reformatas Eccle-
 sias (esse veras Dei Ecclesias quod etiã agnoscunt
 ij qui hac in parte nobiscum differunt) cùmq. Eccle-
 sia ius habeat eligendi pastores (quod nemo igno-
 rat, nisi simul ignoret quid sit Ecclesia) quid tãdẽ
 causæ erit, cur eos pastores repudiemus, quos ve-
 ræ Dei Ecclesiæ, iuxta ipsius verbum, & elegerunt,
 & approbarunt? Si enim Ecclesiæ Dei sunt, quæ
 illos elegerunt, & pro veris Pastoribus agno-
 uerunt: Si ipsi ex præscriptis Euangelicis sunt
 electi, si fideliter officio suo funguntur (quod *Obiectio.*
 ne Aduersarij quidem negauerint): iam cuius *Primos*
 facile perspicuum esse potest, nulla ratione pa- *Ecclesi-*
 stros nostros ab iis reici, qui alioquin Do- *rum Re-*
 ctrinæ se nostræ subscripsisse profitentur. *formatarum pasto-*
 Atenim, inquiunt, non habent continuam *res voca-*
 successionem, non ergo sunt legitimè instituti. *tos à Ro-*
 Nam qui hac nostra ætate primi Reformatæ Ec- *mana Ec-*
 clesiæ Doctores extiterunt, non fuerunt voca- *clesiæ non*
 ti ab Romana Ecclesia, sed potius ab ea reiecti, *fuisse.*

& nullo non anathematum, & fulminū genere percussi. Ex quo efficitur, vt quotquot postea ab iis fluxerunt, non habeant legitimam vocationem.

Responſio.

*Hac obie-
ctio non
conuenit
ijs, qui se
nobis in
Doctrina
consenti-
re profite-
tur.*

*Ministe-
rium, vt
& cete-
ra, corru-
ptum est
in Papa-
tu.*

Primū, mihi licet, si velim, istam obiectionem repellere hac exceptione, quod omnino indigna sit, quæ proponatur ab iis, qui nobiscum in Doctrina consentiunt. Hoc certè obiciant Pontificij, quibus nobiscum est non de vna re, aut altera, neque de terminis: sed pro modo de tota possessione cōtentio: quem verò Dominus ex Pontificiis tenebris, in Euāgelij lucem traduxit, eum hac obiectione vtique perquam indignum est: Cedò enim, nonne nobiscum agnoscis Ecclesiæ Romanæ corruptionem? agnosco, inquis: rursus quæro, an non illic inter cætera, adeòque in primis, Ministeriū quoque Ecclesiasticum corruptū est? Hic nolo mihi respōdeas, satis enim res ipsa loquitur, & nemo est vel ex ipsis Pontificiis, quem non cogat rei manifestissima veritas id confiteri. Cur ergo nos reuocas ad Romanam vocationem? Tu, inquam, qui puram Dei cognitionē iactas, ausus es hoc ex ore tuo (vt vetus illud Ennianum vsurpem) nobis obiicere, quod puram Ecclesiastici Ministerij reformationem non ex fece Pontificia hauriamus. Immo verò hinc collige restitutum esse inter nos legitimū vsū Ministerij, quod à Pontificiis corruptelis sit vindicatum. Fateris Ecclesiam esse apud nos summo Dei beneficio instauratam: Atqui Ministe-

ministerium non est minima pars ordinis Ecclesiastici, ne dicam esse præcipuam: Tibi igitur necessario fatendum est, Ministerium quoque instauratum esse. Immò nõ potuit Ecclesia restitui, nisi restituto Ministerio, (de forma Ecclesiæ visibilis loquor) quia non alia ratione, quàm prædicatione Euangelij, vel instaurari Ecclesia, vel instaurata potest conseruari. Quid enim? Deus ne renascentem Ecclesiam, tanquàm factum in lucem eduxerit, neque simul excita- uerit qui nutricis instar (vt cū Apostolo loquamur) uerba Diuini uerbi admouerent & Ecclesiam alerent, fouerēt, educarent pura Euangelij prædicatione? ergo in quamcunque partem te disputando conuerteris, eò tamē semper redigēris, vt, vel Deum instaurasse hoc tempore Ecclesiam, id est, meridie lucem tibi negā dum sit: vel fatendum, legitimum simul Ministerij ordinem esse restitutum. Verùm ne nodum secare potius, quam soluere videamur, iam propius inspiciamus vim istius obiectionis.

Qui præcisè ac simpliciter pronuntiant, ad legitimam vocationem Ministerij necessariam esse continuam, nec vlllo modo interruptam successionem, illi sanè arripere mihi videntur, quasi suo iure, id quod nec verū, nec probabile est, siquidem rem ipsam diligentius considerēt. Quid enim si rogemus ex quo tandem scripturæ loco hanc adeo generalem propositionem deprompserint? In illa accuratissima descriptione, quam fecit Apostolus cū de Episcopis

Ecclesia dici nõ potest restituta, nisi restituta, nisi etiam Ministerio.

1. Thes. 2.

1. Cor. 3.

1. Pet. 2.

Refutatur aduersus sententiam, continuam successione ad legitimam vocationem

Ministerij esse necessariam.

Ratio. 1.

Nullo

Scripturæ

testimonio

probari

potest.

1. Tim. 3.

Tit. 1.

liæ, & eius formam externam atque visibilem quæ defixa alicubi, immotâq. permaneat. Quin potius adoremus sumû & imperuestigabile Dei consilium, qui Ecclesiam tot, tantisque mutationibus expositam esse voluit. Lõgè sanè melius Chrysoftomus qui * Ecclesiæ, quæ in terris latè excrefcit atque propagatur, radicem non in terris, sed in cælo quærendam esse, non minus verè, quam eleganter affirmavit.

Hic profecto non disputandum, sed dolendum totoque pectore ingemiscendum est, cum tot euerfas Ecclesias in memoriam reuocamus, quæ aliquando summis ac præstantissimis Dei donis fuerât exornatæ. Si enim Ieremias vnus vrbis Hierosolymæ, cineres & rudera plurimis sanctissimisque lachrymis fuit profecutus: Quâ tõ nos magis dolere equû est, quòd nõ vnus vrbis, non vnus Prouinciæ, nõ vnus regni atque imperij, sed totius propemodû Asiæ, totius Africæ & magnæ partis Europæ Ecclesiæ ab horrèdis blasphemis, errorib⁹, idololatriis, tâquã Assyriis ac Babyloniis irrûpētibus, expugnatę, excisã, & quodãmodo in puluerẽ redactæ sint? Itaq. Ecclesia ex totius propè orbis possessione depulsa, in paruo prædiolo relicta est. Quid dico relicta? Immò verò ne illuc quidẽ ab hostib⁹ relinquitur, Sed perpetuis afflictionibus iactata, nunc dolis & artibus circumuenta, nunc crudelitate ac furore hominum lacerata, cum precibus & patientia, Redemptorem suum de cælo venturum expectat.

In verba
Esa. ho-
mil. 4.

* Ecclesiæ
in terris
propaga-
tæ radix,
non in ter-
ris, sed in
cælo est.

^b Dolendû
est potius
de Eccle-
siæ statu,
quàm de
de eo di-
sputandû.
In Thre.

Sed, ne ab instituto nostro longius recedat oratio, ex hac tanta rerum vicissitudine, ex tot, iisque tristissimis exemplis colligimus, Ecclesiam non posse ullis, vel locorum, vel temporum, vel personarum circumstantiis alligari.

1. Reg. 19.

Atque ut ab rerum presentium statu, ad preteritarum memoriam sermonem traducamus, ubi, cedò, erat visibilis externaque forma Ecclesie Israëlis, quum Elię conquerenti se solum illic relictum esse, qui Deum coleret, respondit Dominus, septem millia hominū adhuc superesse, qui non flexerant genua coram Baal? In

In Psal.

118.

Ser. 12.

quibus veritatem fuisse testatur Ambrosius. Deinde cum Christus in mundum venit, ut Mediatoris officio fungeretur, quanam erat Ecclesie facies? Eratne ex visibili Sacerdotum successione metienda? Postremò cū Christus veniet vivos & mortuos iudicaturus, quanam

Luc. 18.

externa facies Ecclesie futura est? quando quidem ille ipse prædixit se tūc vix reperturum quidem in terra: quemadmodum etiam nouissimus ille dies cum diebus Noë & Loth comparatur.

Mat. 24.

Luc. 17.

Ex quibus omnibus perspicuum est, cum visibilis & externus Ecclesie status tot mutationibus subiectus sit, eos perperam facere, qui Ecclesiam alligant continuæ ac perpetuæ Episcoporum successioni.

Ratio. 3.

ab ipsis

Pontificiis

petita.

Quinetiam illi ipsi Pontificij, quorū se partibus Aduersarij in hac quidē questione adiungunt, fatentur apud Arrianos Ecclesiam non fuisse, quos tamē habuisse visibilem Episcoporum

rum successionem dubiū non est. Quid, quod non dubitant reiicere Græcorum Ecclesias? Postquam enim Ecclesiæ Catholicæ nomen in eorum scholis sæpius intonuit, tūm illi statim subiiciunt, hanc Ecclesiā Catholicam esse Romanam ac Latinam, nempe vt, his notis appo- sitis, Græcos excludant: atque ita boni illi viri, quasi Penelopes telam retexentes, tollunt vno verbo ea omnia, quæ antè afferuerant. Quid enim inconstantius & ineptius dici potest, Ecclesiam esse Catholicam, id est, vniuersalem, ea lege ac cōditione, vt vnius ciuitatis mœnibus, seu vinculis, illigata cōcludatur? Sed alius fortasse dabitur de hac re fusiū disputandi locus: Nunc hoc demum quæro, cūm tanti sit apud illos continua Episcoporum series atque successio, quam in Græcarum Ecclesiarum reliquis ab ipsis Apostolorum temporibus hætenus perdurasse manifestū est, cur igitur Græcos adeo fastidiosè reiiciunt, nec augustum illud & magnificum Ecclesiæ Catholicæ nomen ad illos vsque extendi posse patiuntur? Si enim Episcoporū perpetua successio nota est certissima Ecclesiæ, reuocent igitur Græcos, apud quos illā esse nemini dubiū est. Sin minus, certè importuni sunt, qui illam à nobis tam præcisè soleāt flagitare, ac præsertim cūm, Dei beneficio, in nostris Ecclesiis multas ac certissimas Ecclesiæ notas (vt iam antè dixi) videri possint, nisi mallent oculos ad hanc lucem clarissimam clausos habere.

Cum igitur constet, & Ecclesiam sine visibili ac personali successione, & rursus personalem successione sine Ecclesia aliquando extitisse, affirmamus Aduersarios qui in nobis tã præcisè ac necessariò personalem illam successione requirunt, esse iniquissimos.

Obiect. 1. Qui verò à nobis dissentiunt, his potissimùm rationibus nituntur, quòd ab initio mundi semper extiterit, & vsque ad nouissimum diem semper in terris futura sit Ecclesia. Quem locum amplificanti adductis Dei promissionibus de perpetua Ecclesiæ conseruatione, cuiusmodi sunt istæ: Christum suis affuturum vsque ad consummationem seculi, eosque à Spiritu Dei semper esse dirigendos: Portas inferorum non superaturas Ecclesiam: fore vt portæ Hierosolymę semper pateant; & si quę sunt similes promissiones ad sempiternam Ecclesiæ gloriam pertinentes.

Mat. 28.

Ioan. 16.

Mat. 16

Esa. 60.

Responsio.

De ciuit.

D. l. 20.

68.

Ephe. 48.

Respondemus cum Augustino eiusmodi promissiones de perpetuo Ecclesiæ statu propriè ad Ecclesiam Electorum pertinere. Quantum verò attinet ad singulas visibilesque Ecclesias, affirmamus (post eundem Augustinum, improbos cum palea, & fideles cum tritico comparantem) semper paleam mixtam esse tritico. Quod si aliquando contigerit, vt nihil propè modum quam palea nostris oculis appareat, veram tamen Ecclesiã, non in palea, sed in granis delitescere. Non igitur negamus quin semper futura sit Ecclesia, sed eodẽ modo iisdemque

que externis ornamentis semper reluctem,
 atque omnibus cōspiciam fore Ecclesiam, eū-
 demque eius semper, vel fuisse, vel futurum esse
 statum pernegamus. Nec verò idcirco Ecclesia
 non est; quia maxima hominum pars eam non
 videt: neque spiritualibus caret ornamentis, eò
 quod sit aliquando exteriore forma destituta.
 Atque vt de promissionibus Dei agamus, quo-
 ties Dominus promisit se Abrahami, & ipsius
 seminis Deum fore, se in mediis Israëlitis ha-
 bitaturū: se fore perpetuum Israëliticæ Eccle-
 siæ custodem? Quanti porrò sunt illa quæ to-
 ties occurrunt, Sionem esse Dei sedem & re-
 quem sempiternam? nomen Dei in templo
 Hierosolymitano semper extitutum: oculos
 Dei semper illic futuros? Quid multa? Innume-
 rabiles sunt loci, in quibus Dominus testatur
 Israëlitis se illorum esse Deum, & se illis perpe-
 tuò affuturum. Ecquis tamen igitur inde con-
 cludat semper eundem Ecclesiæ Israëliticæ vi-
 sibilem statum fuisse? imò sæpè accidit, vt nulla
 inter Israëlitas extaret veræ Ecclesiæ facies:
 Quod quia paulò post fusiùs explicaturi sum⁹,
 contenti erimus vno exemplo. Nam tempore
 Regis Achaz pollutum ac clausum fuit templū
 Dei, & idola passim publicè constituta. Ipse de-
 nique Sacerdos Vrias sanctum Dei cultum in a-
 lienos planè & impios ritus commutauit. Ibi
 nulla publica Ecclesiæ facies: nulla veræ Eccle-
 siæ ornāmēta. Sed nūm propterea in Iudæa ex-
 tinctam fuisse Ecclesiā dicemus? Negat Esaias,

Ps. 132.

Ps. 68.

1. Reg. 9.

2. Chr. 28.

2. Reg. 16.

Esa. 8.

*Esa. I.**in 1. cap.
Esa.**Rom. 9.
& II.*

qui miserrimis illis temporibus à Domino excitatus Electorum fidem præclaris cohortationibus fulciebat: testatur enim se discipulos habuisse, inter quos legem Domini ob signavit. Atque ut eundem Esaiam inculcemus: Cum summa vocis cõtentione exclamaret Hierosolymam è fidele in meretricem degenerasse, num erat contumeliosus in Ecclesiam illic expresso Dei verbo constitutam? Minimè verò, sed falsam à vera Ecclesia distinguebat, cum diceret semen piorum nihilominus superesse. Hæc omnia (inquiunt) ad vetus testamentum pertinebant: quasi verò Deus non equè fuerit verax in veteri testamento, atque in nouo: aut utrobique nõ sit eadem promissionum substantia: quò postoli ad Christianam Ecclesiam accommodet. Melius igitur Basilius, qui ex illo Esaiæ loco ita concludit: Multa admittit & versicoloria semina verbi Ecclesia, ab istis subinducta, qui puritatem sacramentorum contaminant, & dogmata impietatis disseminant ad extremam animarum perniciem: de tali Ecclesia meritò dici hoc potest. Quomodo facta est meritrix ciuitas fidelis Sion? Hæc Basilius de visibili Ecclesia differebat, cuius corruptio nõ impedit quominus Deus suam Electorum Ecclesiam conseruet. Itaque ut ad promissiones Israëlitis factas redeamus. Quærit Paulus, Num Deus populum illum suum penitus reiecerit, cuius fuit adoptio, gloria, fœdera, legis constitutio, cultus

tus & promissiones: cum fieri non possit vt. ex-
ciderit sermo Dei: Respōdet Deum non abie-
cisse populū suum, quem præcognouit: & pro-
posito hoc diuino ad Eliam responso (Reliqua
feci mihi septem millia virorum, qui non flexe-
runt genu idolo Baal) Sic, inquit, & hoc tempo-
re, reseruatō secundum electionem gratuitam
facta est. Ex quibus efficitur, licet vniuersa pro-
pmodum Ecclesia aliquando planè corrupta
esse videatur, non tamen propterea Ecclesiam
deleri, quæ in Electorum semine tandiu deli-
tescit, dum admirādo Dei consilio rursus in lu-
cem prodeat, ab erroribus & corruptelis repur-
gata. Quamobrem perperam faciūt, qui gene-
rales illas Dei promissiones restringūt ad Ec-
clesiam Romanam, quasi nulla alia vnquā pos-
sit esse Ecclesia, quàm Romana: ita vt non am-
plius sint generales promissiones, sed aded spe-
ciales, vt vnus visibilis Ecclesiæ propriæ sint,
quod nemo nō videt quàm sit absurdū. Quin-
etiam vel, nobis tacentibus, illæ ipsæ promissio-
nes nobis obiectæ satis pronuntiant, Ecclesiam
Romanam non esse veram Ecclesiam. Si enim
Deus semper adest veræ Ecclesiæ, si semper eā
tuetur, & spiritu veritatis dirigit: Si nunquam
inferorum portæ superaturæ sunt: Si denique
semper patet fidelibus ad eā ingressuris: Si, in-
quam, illa omnia ad veram Ecclesiam pertinēt,
efficitur profectò Romanam non esse veram
Ecclesiam, vt pote quæ verbum Dei suis tradi-
tionibus corruerit, Spiritum veritatis reiece-

rit, & ab ingenti superstitionum caterua tanquam ab inferorum portis superata fuerit, atque exclusa veritate, humanis commentis ac mendaciis fores aperuerit.

Obiect. 11.

Luc. 22.

Respons.

Atenim, inquit, precatus est Christus ne fides Petri deficeret. Certè: nec enim lapsum eius paulopòst futurum ignorabat. Verùm quid hoc ad Ecclesiam Romanam? nisi fortè dicas hoc ipsi cum Petro conuenire quod Christum negauerit: vtinã verò Petri lachrymas ac respicientiam imitetur, vt tandè ad Dominum conuersa, hominibus nò iam à vero Dei cultu abducendis, sed potius in pura synceráque doctrina confirmandis diligenter studeat. Quod si hoc argumentum dignum esset longiori responsione, dicerem fidem Petri fuisse donum personale, ita vt nullo iure ad alios transmitti debeat: quærerem quibus tandem Scripturæ fundamentis nitatur illa Petri cathedra, quam Pontificij Romæ constituunt, eique hisce postremis temporibus nutanti, humana omnia præsidia summo conatu suffulciunt: Proferrem excellentissimam illam Christi precationem, quæ extat apud Iohannem, non tantum pro Apostolis, sed pro iis omnibus, qui per eorum sermonem erant in Christum credituri, ac rogarem, num huius precationis fructus ad alios quàm ad electos pertineat? Quòd si eò Christum spectasse existimãt, vt visibiles Ecclesiæ ab ipsis Apostolis institutæ nunquam labefactari possint, postularem vt nobis veteres Orientis Ecclesias

Ioan. 17

clesias repræsentarent: Hæc, inquam, omnia premerem, nisi satis esset perspicuum, quàm ineptè illi à fide Petri ad fidem Ecclesiæ Romanæ ratiocinentur.

Nihilo meliùs ad suæ sententiæ cõfirmationem trahunt, quod Christus Apostolis dicebat, urbem supra montem positam non posse occultari. Quamquam enim verissimum est, Apostolorum predicationem instar lucis clarissime, per vniuersum terrarum orbem refulsisse, ipsa tamen experientia docuit, quàm verum sit quod ait Christus apud Iohannem, homines potius tenebras, quàm lucem diligere, cùm repudiata Euangelij luce, ipsi se in crassissimas humanæ traditionis tenebras immerferint.

Postremò quod aiunt, ex hoc præcepto Christi, Dic Ecclesiæ, cùm semper locum habere debeat, sequi visibilè Ecclesiam suis omnibus partibus cõstantem nunquam esse defuturam, nullam rationem habet: Nam ab eo quod fieri debet, ad id quod fit, non satis rectè videtur concludere. Quid enim? nonne lex de sacrificiis offerendis lata sub veteri Testamento, semper viguit vsque ad Christum exhibitum? constat tamen sacrificia aliquoties fuisse intermissa, ac præsertim totos sextuaginta annos, cùm Iudæi apud Babylonios exularent. Ita etiam præceptum Christi de Disciplina in Ecclesia obseruanda, non in euersa corruptaque sed in stante Ecclesia locum habet. Viget certè perpetuò ipsum præceptum, sed eius obserua-

Obiect. I II.

Resp.

Ob. III.

Resp.

tio aliquando (atque utinam id rariùs contingeret) hominum vitiiis intermittitur.

Obiect.

5.

Cæterùm cum Aduersarij se Scripturæ testimoniis, atque exëplis esse destitutos sentiant, iam refugiunt ad veterum aliquot Doctorum authoritatem. Quid enim? Inquiunt, an negligetis Episcoporum successionem, quam tamen Tertullianus, Augustinus, Irenæus, & plerique alij doctores Ecclesiæ tanti fecerunt, ut ea ratione, tanquam admota fortissima machina, Hæreticorum omnia argumenta atque præsidia euerterint? Premunt igitur & urgent hæc

De præse.
her.

Tertulliani verba: *Edant, inquit, origines Ecclesiarum suarum, euoluât ordinem Episcoporum suorum.* Et paulopòst inducit Ecclesiam ita insultantem Hæreticis scripturam corrumpentibus: *Qui estis? quando & unde venistis? quid in meo agitis non mei? quo, Marcion, iure syluam meam cedidit? qua licentia, Valèrine, fontes meos transuertis? Mea est possessio, olim possideo, prior possideo, habeo origines firmas ab ipsis authoribus, quorum fuit res. Ego sum heres Apostolorum: sicut cauerunt testamento, sicut fidei commiserunt, sicut adiurauerunt, ita teneo.* Multa sunt alia eiusmodi, quæ Aduersarij nobis obiiciunt ad stabiliendam suam de successione sententiam.

Respons.
Eius resu-
tatio.

Quia verò hoc præcipuum est illorum Argumentum, operæpretium est accuratiùs illud considerare, & intentis oculis omnes eius partes intueri, ut cognoscamus quidnam ex eo consequi possit.

Ac pri-

Ac primùm si velim agere meo iure, requirã aliquem Scripturæ locum, quo veterum istorũ fulciatur autoritas: Eã enim legẽ Augustinus sibi ipsi ac nobis indixit, vt quicumque tandem sit, qui dogma aliquod proponat, non recipiatur, nisi illud hauserit ex sacrarum literarũ fontibus. Et in hanc sententiam cæteri doctores frequẽtes eunt. Nec immeritò sanè, cū scriptura sit sola nostræ fidei ac religionis regula, hoc, inquam, possem meo iure postulare. Sed rem ita ad viuum refecare nolumus, ne quis existimet, nos prius velle vincere, quàm pugnare. Nõ ergò illi veteres nunc à nobis repudiati discedent, sed expendemus, quo sensu, qua ratione, quẽ in finem illi continuam Ecclesiæ successionem hæreticis obiecerint. Rursus quid sibi voluerint nomine *successionis*. Denique, num etiã hodie liceat Pontificiis ista successionem gloriari. His omnibus discussis, huic obiectioni responsum erit.

Tertullianus, inquis, Augustinus, & alij plerique, continuam Ecclesiæ successionem hæreticis obiecerunt, fateor. Sed simul addo, fortes illos ac strenuos veritatis athletas longè fortioribus armis instructos fuisse, quibus hæreticorum falsa & impia dogmata iugularint. Si enim hoc solum successionis telum in hæreticos contorssissent, fuissent profectò obtusius, quàm vt eo magnas hostium strages edere potuissent. Quid ergò? Cū heretici errores suos atque horrendas blasphemias in medium proponerent,

Non recipienda veterũ autoritas Scripturæ testimonio destituta. Ep. 19.

Diuisio Responsonis in 3. membra.

Quoniam pacto veteres obiecerint hæreticis continuã successionem Ecclesiæ Catholice.

*Tert. con.
Marc.
Aug. con.
Eccles. fund.
etc.*

*Veteres
nō de sola
Episcopo-
rū sed e-
tiam de
pure do-
ctrinæ suc-
cessione lo-
cuti sunt.
Hæretici
utraque
successione
cavebant,
Orthodo-
xi utran-
que habe-
bant.*

Scripturæ Canonice libros alios reiicerent, alios suis additamentis corrumpere, quin etiam sua scripta pro libris Canonicis obtruderent, atque interim sibi nomē Ecclesię Apostolicę nō minus falso, quā impudēter arrogarent: Ecce, hæreticis obstiterunt boni ac vigilantēs Ecclesię Pastores, ac primū ex Dei verbo refutarunt peruersa hæreticorum dogmata, docueruntque nihil tale ab Apostolis fuisse traditum: quorum scripta doctrinamque fidelis Dei Ecclesia amplexa est, illi soli adhæret, illam sequitur, & ab eius finibus nunquam diuelli nec distrahi potest. Deinde ipsum Ecclesię nomen hac ipsa ratione ab hæreticis, tantquam ab iniustis possessoribus, abstulerunt. Longè ergo falluntur, qui existimant veteres potius agant de ipsius doctrinæ successione, cum eius fidei, quam primi Episcopi ab Apostolis acceptam atque haustam ad posteros continuā serie transfuderūt. Ex quibus manifestum est, quantum interuallum interiectum fuerit inter veteres Orthodoxos & hæreticos. Nam hæretici noua & aliena, atque adeo ipsi Apostolorū Doctrinæ & sacris literis contraria proferebant, atque ita cum fidei, tum etiam Episcoporum continua ab Apostolis successione erant destituti. Orthodoxi contrā, & fidei ab Apostolis traditæ, & piorum Episcoporum successione freti erant. Nihil igitur mirum, si eiusmodi successione hæreticis obiecerint, modò meminere-

minerimus, vim illius argumenti non in Episcoporum nomine ac ferie, sed in ipsa fide esse positam: ita ut fidei Successio sit instar animæ, quæ Episcoporum Successioni, tanquam corpori, vires ac robur infundat. Ex quo intelligitur, si continua Episcoporum series vera fidei successione, ceu anima, destituatur, eam iacere mortuam, ac nihil aliud quàm cadaver inutile superesse. Eam veterum Doctorum esse mentem facile nobis assentietur, qui eorum disputationis ordinem attentè considerarit. Nec enim statim ad Episcoporum seriem profiliunt, sed primum docent, apud hæreticos fidei Successionem non esse, atque id efficiunt certis, expressisque scripturæ testimoniis: postquam id obtinuerunt, tum in hoc Successionis Episcoporum campo longè exultant, eorumque ordinem ac seriem tanquam suæ victoriæ insignia ostentant. Denique si rem propius inspicias, facile animaduertes, istam Episcoporum Successionem non tam pertinere ad pugnam, quàm ad victoriam: nec tam esse eius qui manum hoste conferat, quàm eius qui parta de hoste victoria triumphum agat. Ne nos igitur stantes, armatos, pugnantem conferant Pontificij cum iacente, prostrato, ac iugulato Marcione, vel Valentino, & cæteris eiusmodi monstris, quæ nos toto pectore exhorrescimus. Præterea cum hæretici suas doctrinas ad Apostolos aucthores passim referrent (ut constat ex Tertuliano, Ireneo, & aliis plerisque Doctoribus)

Fidei successio instar animæ, Episcoporum Successio instar corporis.

Confirmatio ab ordine quæ veteres seruauerunt in suis disputationibus aduersus hæreticos.

De præst. her. Lib. 3. c. 2.

operæpretium fuit illis opponere Ecclesias ab Apostolis fundatas, & earum in Apostolica doctrina constantiam.

*Nō iactā
da Episco
porum suc
cessio, ubi
deest vera
fidei suc
cessio.*

Ergo, si qui hodie velint veteres in hac Successione proponenda imitari, primum doceāt apud se esse veræ & Apostolicæ fidei successio- nem: ac tūc deinde, si videbitur, longum suo- rum Episcoporum catalogum recenseant: alio- qui, si illo omisso, hoc vnum vrgeant, in illos proculdubio quadrabit, quod dici solet, triū- phum ante victoriam cecinisse.

*Expositio
sententiæ
Doctōris
qui nobis
obiiciuntur,
ab il-
lis ipsis
Doctōri-
bus peti-
ta.
Tertullia-
ni senten-
tia.
De præsc.
har.*

Hæc autē vt planius intelligi possint, fistant se in hac nostra disputatione illi veteres, qui nobis ab Aduersariis opponuntur, atque ab iis audiamus, qua ratione, & quibus (vt ita di- cam) lacertis hoc Successionis telum in hære- ticos vibrarint. Ergò sic apud Tertullianū ex- clamās Ecclesia nobis obiiciebatur, *Sū, inquit, hæres Apostolorum, sicut cauerunt testamēto, sicut fidei commiserunt, sicut adiurauerunt, ita teneo.* Quibus verbis apertissimè significat se de Suc- cessione doctrinæ gloriari. Audiamus etiā quæ idem, atque in eodē tractatu de hac re differat. *Nobis, inquit, nihil ex nostro arbitrio indulgere li- cet, sed nec eligere quod aliquis de arbitrio suo in- duxerit. Apostolos Domini habemus auctores, qui nec ipsi quicquam ex suo arbitrio quod inducerent, elegerunt: sed acceptam à Christo disciplinam si- deliter nationibus assignauerunt. Itaque etiam si Angelus de cœlis aliter euangelizaret, anathema diceretur à nobis. Idem. Ipsa hæreticorum doctrina cum*

cum Apostolica comparata, ex diuersitate & con-
 trarietate sua pronūtiabit, neque Apostoli alicuius
 authoris esse, neque Apostolici: quia sicut Apostoli
 non diuersa inter se docuissent, ita & Apostolici
 non cōtraria Apostolis edidissent, nisi illi qui ab A-
 postolis descuerunt, & aliter predicauerunt. Et
 paulò post: Si hæc ita se habent, ut veritas nobis ad-
 iudicetur, quicumque in ea regula incedimus, quam
 Ecclesia ab Apostolis, Apostoli à Christo, Christus
 à Deo tradidit, constat ratio propositi nostri, & c.
 Deinde subiicit, Vnde autē extranei & inimici
 Apostolis heretici, nisi ex diuersitate doctrine, quã
 vnusquisque de suo arbitrio aduersus Apostolos,
 aut protulit, aut recepit? Illic igitur & scripturarū,
 & expositionum adulteratio deputanda est, ubi di- Ibid.
 uersitas inuenitur doctrine. Item: Percurre Ec-
 clesias apud quas ipsa adhuc cathedra Aposto-
 lorum præsidetur, sonantes vocem & repre-
 sentantes faciem vnus cuiusque, & c. Itemque
 agens de veris Apostolis. Qui tamen, inquit,
 cum Apostolis perseuerauerit. Sic ille successo- Aduers.
 res Apostolorum interpretatur. Et alibi: Id est Marc. l. 4
 verius, quod prius: id prius, quod ab initio: id ab ini-
 tio, quod ab Apostolis. Plura recensere non est
 opus. Ex his enim satis apparet, quænam sit ea
 successio, quam veteres tot laudibus extulerūt.
 Qui verò ad personarum Successionem eorum
 sententiam astringunt, audiant Tertullianum De Præsc.
 affirmantem, non fidem ex personis, sed ex fide har.
 personas probari debere. Cypriani
 Atque, ut ad alios Doctores progrediamur, sententia.

Lib. 1. E-
phe. 6

De simpl.
Pr. elat.

Ibid.

Augustini
sententia.

Cont. Ep.
fundat. c.

4. De uti.
cred. c. 17.

Quest. ex
vstroque.

110. Ep.
165.

Conc. cõt.
Ind. pag.

& Ar.
De mori.

Ecc. Cath.

De symb.
ad Catec.

1. cap. 5.

Cyprianus plurimum eiusmodi Successionem commendavit, & hoc potissimum ariete Novatianorum errores expugnavit: sed satis declarat se de ea Ecclesia loqui, quæ à scriptis Evangelicis non recedit. *Auelle, inquit, radium solis à corpore, divisionem lucis unitas non capit: Sic & Ecclesia luce Domini perfusa per orbem totum radios suos porrigit, unum tamen lumen est, quod ubique diffunditur, nec unitas corporis separatur, &c. Adulterari non potest sponsa Christi, corrupta est & pudica: unam domum novit, unius cubilis sanctitatē casto pudore custodit: Itē: Christianus videri non potest, qui non permanet in Euāgelij & fidei veritate.* Hæc illæ, Reponāt igitur nobis Fabianos, Cornelios, & ipsam Petri cathedram, id est, Apostolicam doctrinam (sic enim Mosis cathedram Christus intellexit doctrinam & legem à Mose traditam) tum deinde, si placet, Cypriani patrocinio glorientur. Augustinus autem, qui & Manichæis & Donatistis sæpe hanc, de qua agimus, Successionem opposuit, apertè docuit se de ea Ecclesia loqui, quæ Doctrinæ puritatem ab Apostolis acceptam constanter retinet. *Hæc est, inquit, mater vera, pia, & casta, intrinsecus sui viri dignitate ornata, non forinsecus mendacio fallente turpiter colorata: & alibi: Ecclesia Catholica mater Christianorum verissima, ipsum Deum purissimè, atque castissimè colendum prædicat, nullam nobis creaturam adorandam inducens: cui servire inbeamus.* Idem: *Ecclesia Catholica expugnari non potest, hereses*

*hereses omnes de illa exierunt tanquam sarmenta
 inutilia de vite præcisa: Ipsa autem manet in radi
 ce sua, in vite sua, in charitate sua: porta inferorum
 non vincet eam. Idem: Tenent Ecclesia Aposto- De unit.
 lorum labore fundata, cum quanta cura sibi præ- Eccl. cont.
 dictum sit, Siquis vobis Euangelizauerit præter- Petil. Epi.
 quam quod accepistis, anathema sit. Ecclesiam at- cap. 15.
 tem ipso Dei verbo fundatū esse, atque ex eo- Ibi. cap. 3.
 dem verbo dignoscendā, idem Augustinus te- Ibi. ca. 10.
 stis est his verbis: In scripturis sanctis (inquit) Ec-
 clesiam requiram. Et postea Nemo mihi dicat quid
 dixit Donatus, aut Parmenianus, quia nec Catho- Ne Catho-
 licis Episcopis consentiendum: sic ubi falluntur, vt licis quidē
 contra canonicas scripturas aliquid sentiant. (Au- cōsentien-
 diant qui Catholicorum nomen toties incul- dum, ubi
 cant, vt suā commenta, ac traditiones Scriptu- scriptura
 ris contrarias hoc, non tam solido, quàm splē- reclamat
 dido nomine, ceu fuce & pigmentis illitas no- ex Augu-
 bis commendāt) Idem alibi. Ecce Scriptura com- stino.
 munes, ecce ubi nouimus Christum, ecce ubi noui- Eph. 166.
 mus Ecclesiam. Et alio loco, nolo humanis documē- De unit.
 tis, sed diuinis oraculis sanctā Ecclesiam demonstrare. Eccl. cont.
 Ex quibus omnibus perspicuū est, quàm pro- Peti. ca. 3.
 cul absit Augustinus ab Aduersariorum sentē-
 tia, qui successionem visibilem proponunt tan-
 quam certissimū fidei ac religionis fundamen-
 tum: cum ille tantum existimauerit eam esse v-
 tilem ad animos hominū præparandos alliciē-
 dōsque, vt his quasi gradibus paulatim ad ve-
 ritatis cognitionem ascendant, tātum abest, vt
 ea sit opponenda veritati. Sed præstat vt nobis*

Con. Epi.
fund. c. 4.

gustinus. Sic enim ille: *Nemo nostrum dicat se iam inuenisse veritatem: sic eam queramus quasi ab utrisque nesciatur, &c. Ut omittam hanc sapientiam, quam in Ecclesia Catholica esse non creditis, multa sunt alia que in eius gremio iniustissimè teneant, &c. Ista tot & tanta vincula rectè hominem tenent credentem in Catho-*

Ibid. c. 14.

lica Ecclesia, etiamsi propter intelligentiæ nostræ tarditatem, vel vitæ meritum, veritas nondum se apertissimè ostendat, &c. Apud vos [ô

Ibid. c. 4.

Manichei] sola personat veritatis pollicitatio, qua quidem, si tam manifesta monstratur, ut in dubium venire non possit, preponenda est omnibus illis rebus, quibus in Catholica teneor. Hæc Augustini verba planè sūt aurea, ut quæ doceant vel legitimam successiōem Episcoporum, cæteraq. externa Ecclesiæ ornāmēta nūquā esse manifestæ

De util.
cred. c. 16.

veritati opponēda: quātò igitur minùs corruptissimā Pontificiorū successiōem, & quæ nomine tenus successio dicēda est? Sed redeo ad Augustinū. Sola est, inquit, authoritas que commouet stultos, ut ad sapientiam festinent &c. Nō est desperādū ab ipso Deo authoritatē aliquā constitutā, qua, velut gradu certo, innitētes attollamur ad Deū. Hęc autē seposita ratione, quā synceram intelligere stultis est difficillimum, dupliciter nos mouet, partim miraculis, partim sequentium multitudine. Nihil horum est necessarium sapiētis: quis negat? Sed id nunc agitur, ut sapientes esse possimus, id est, adhærere veri-

veritati. Item: Si, qui inconcessa præsumit, reus est: quanto magis si & corrumpat traditionem eius, cuius sedem vsurpat? (audiat Romanus Pontifex) Item, postquã recensuit catalogum Episcoporum Romanorum, si quisquã, inquit, traditor per illa tempora subrepisset, nihil præiudicaret Ecclesiæ vt certa sit spes fidelis non in homine, sed in Domino collocata. Hæc igitur Augustinus, & quod attinet ad Episcoporum Rom. catalogum quem aliquãdo veteres recensent, cum Rom. Episcopos alio ordine Augustin⁹, quàm Irenæus (nequid de aliis dicã) recenserit, satis magno est argumento pios illos maiores non ad illam Episcoporum seriem Ecclesiam vnquam astringere voluisse. Sed iam alios Doctores audiamus.

Sic ergo Chrysostomus: cum videritis heresim *Chryso*
impiam, que est exercitus Antichristi, stantem in *mi senten*
locis sanctis Ecclesiæ, tunc qui in Iudea sunt, fugiãt *tia.*
ad montes, id est, qui sunt in Christianitate, confe- *In Matt.*
rant se ad scripturas: quia ex quo obtinuit heresis *hom. 49.*
illas Ecclesias, nulla probatio potest esse veræ Chri-
stianitatis, neque refugium Christianorum aliud,
volentium cognoscere fidei veritatem, nisi Scriptu-
re diuinæ. Hæc Chrysostomus, cui quis non mi-
retur non succurrisse præclarum illud Succes-
tionis argumentum, quo vno Pontificij vtun-
tur ad Ecclesiæ suæ confirmationem? Antea,
inquit Chrysostomus, multis modis ostēdebat *ibid.*
que esset Ecclesia Christi, nunc autem nullo modo
cognoscitur, nisi per Scripturas. Ergo dicendum

est, vel Chrysoſtomum nō tam perſpicacēs oculos habuiſſe quā Pontificios (cum ex ſucceſſione non ſtatim dignouerit Eccleſiam) vel iſtam ſucceſſionem, quam iactant, non eſſe a deo certam Eccleſiæ notam & probationem.

*Irenæi ſen-
tentia.*

Lib. 3. c. 3.

Irenæus autem poſtquam Romanorum Epiſcoporum catalogum reſcenſuit: *hac*, inquit, ordinatione & ſucceſſione, ea que eſt ab Apoſtoliſ traditio, & veritatis præconizatio, peruenit uſq; ad nos, Et eſt pleniffima hac oſtentio vnā & eandē viuificatricem fidem eſſe, que in Eccleſia ab Apoſtoliſ uſque nunc ſit conſeruata & tradita in veritate. Et poſtea Nō oportet apud alios querere veritatem, quam facile eſt ab Eccleſia ſumere, cum Apoſtoliſ,

Cap. 4.

Lib. 1. c. 3.

quasi in depoſitorium diues, pleniffimè in ea cōtulerint omnia que ſunt veritatis, ut omnis qui cūque velit ſumat ex ea potum vitæ. Idē alio loco: Hanc prædicationem cum acceperit, & hāc fidem (quemadmodum prædiximus) Eccleſia, & quidem in uniuerſum orbē diſſeminata, diligēter cuſtodit, quaſi vnā domum inhabitans, & ſimiliter credit iis, quaſi vnā animam habens, & conſonāter hac prædicat, & docet, & tradit, quaſi vnū poſſidens os. Sed nihil eſt apertius iis quæ ab eodē

Lib. 4. c.

43.

Cap. 44.

Irenæo traduntur alibi his verbis. *Eiſ*, inquit, qui in Eccleſia ſunt, præſbyteris obaudire oportet, hiſ qui ſucceſſionem habent ab Apoſtoliſ, ſicut oſtēdimus, qui cū Epiſcopatus ſucceſſione, chariſſima veritatis certum, ſecundum placitum patris acceperunt, reliquos verò qui abſiſtunt à principali ſucceſſione ſuſpectos habere. *[Nota ſucceſſionem doctrine eſſe]*

ne esse principalem successionem Ireneò, à qua discedentes hereticos comparat cum Nadab & Abihu ignem alienum afferentibus. *Leui. 10.* isti tamè successionem habebant, ut qui essent Aaronis filij. Sed non valet personalis successio, ubi receditur à veritate doctrinae.] Et paulò post Adherere oportet his qui & Apostolorum, sicut prædiximus, doctrinam custodiunt, & cum presbyteri ordine sermonem sanum & conversionem sine offensa præstant. Ad informationem & correctionem reliquorum: & alibi apud quos est ea quæ est ab Apostolis successio, & id quod est sanum irreprobabile sermonis constat. Idem, lib. 5. Oportet, inquit, confugere ad Ecclesiam, & eius sinu educari, & Dominicis scripturis enutrir: plantatus est enim Ecclesia paradysus in hoc mundo: Ab omni ergo ligno paradysi manducabis, id est, ab omni scriptura Dominica, & c. Quæ omnia idem alio loco vno verbo complexus est, cum dixit, Euangelium esse columnam & firmamentum Ecclesiæ. Li. 3. c. 11.

Adderem etiã quod ait Hieronymus, se cupere per scripturas sanctas ingredi in Ecclesiã Dei. Citarè ex eodem elegantissimũ illũ locũ, ubi Catholicam Ecclesiam ita describit: Ecclesia, inquit, Christi in toto orbe Ecclesias possidens Hieronymi sententia.
In Psa. 5.
In Mich. 1. 1. c. 1. spiritus unitate coniuncta est, & habet vrbes, leges prophetarum, Euangelij & Apostolorum: Non est egressa de sinibus suis, id est, de scripturis sanctis. Hæc, inquam, omnia, atque etiam plura congererem, siquid difficultatis res hæc habere videretur. Sed ne longiores simus, concludemus In laud. Athan.

hac elegantissima Nazianzeni sententia: pietatis, inquit, successio, propriè successio existimanda est: nam qui eandem fidei doctrinam profitetur, eiusdem quoque throni particeps est: qui autem contrariam fidem amplectitur, aduersarius, etiam in throno cēseri debet: Atque hæc quidem nomen, illa verò rem ipsam & veritatem habet successionis. Hæc ille: Ex quibus omnibus intelligitur legitimam successionem nunquam à doctrinæ finibus esse diuellendam.

Quid autem si nobis petere liceat vel ab ipsi Pontificiis nostræ sententię confirmationem? Cum enim aliquando ex illis quæsitū est quāobrem negēt Successionem fuisse apud primos Ecclesiarum nostrarum Doctores, quos tamē ordinarios Ecclesię pastores ac Doctores, fuisse constaret: tum illi responderunt viros illos omni iure successionis excidisse quòd ab Ecclesiæ Rom. doctrina defecissent. Itaque iam vel ipsis absentibus cōcludimus, nullius momenti successionē esse, nisi simul adsit doctrinæ successio. Ex quo efficitur, vt, cum Pōtificij ab Apostolorum doctrina desciverint, non possint de Apostolica successionē gloriari: nisi fortè dixeris Pontificios eo modo Apostolis successisse, quo tenebræ luci succedere dicuntur.

Tria consideranda ad intelligendam veterū de Ecclesiæ successione sententiam.

Quare, vt summam faciam eorum quæ à nobis exposita sunt, tria mihi videntur esse consideranda ad intelligendam eorum veterum sententiam, qui Ecclesiæ Catholicæ Successionem commendarunt. Primum, eos non de sola Epif-

Episcoporum, sed potius de Apostolicæ & orthodoxæ fidei successione agere. Deinde, eam Successionem attribuere ei Ecclesiæ, quæ Christi sponsa est, quæ solam ipsius vocem agnoscit, quæ Doctrinam ab Apostolis traditam, ceu pretiosissimum thesaurum in suis manibus depositum, fideliter ac sedulò custodit, quæ denique ex sacris literis dignosci facillimè potest. Postremò ipsam Episcoporum successionem & externum ordinem Ecclesiæ ita ab illis veteribus commendari, non ut ei vlllo modo ipsam Ecclesiam subiiciant, non ut Ecclesiam isti externæ speciei, & formæ, quasi quibusdam necessitatibus vinculis astringat: sed ut illius cõsideratione, vel infideles ipsi alliciatur ad doctrinam Ecclesiæ recipiendam; ut ipsa fide valentiores

facti (utendū est enim Augustini verbis) *quod* Contr. Epist. sup. c. 14.
credant intelligat: nō iā hominib. sed ipso Deo intrinsecus mentem illorum firmante atque illuminante.

Quemadmodum enim externa ædificij alicuius elegantia & splēdida facies, decoraque, & apta partium compositio mouet oculos, & nos ad ingrediendum attrahit, ut interiorem ornatum introspeciamus: Ita non dubium est animos hominum ipso Ecclesiæ ordine, externaque pulchritudine cõmoueri, ut ea quasi ianua patefacta, in Ecclesiam se recipiant, eam oculis animi collustrent, interiorem eius ornatum, cœlestes diuitias, reconditos thesauros admirantur, Denique in ea sibi sedem optent firmam atque perpetuam esse constitutam.

*Nō rectè
concludi-
tur, si Ve-
teres sibi
successio-
nē tribue-
runt, idem
igitur ho-
diē Pon-
tificiis li-
cere.*

Hæc igitur fuit veterum sententia, qua vel Pontificiorum causam subleuari, vel nostram inclinari posse non video. Ecquod est enim istud argumentum veteres successionē Ecclesiæ tanquam sibi propriam commendarunt. Licet igitur Pōtificiis idem facere. Veteres certè, tametsi nœuis non caruerunt, præcipua tamen capita fidei ac religionis ab Apostolis traditæ seruarunt, & pro doctrinæ puritate aduersus innumerabilium hæreticorū impetus sceleriter propugnarunt: necdū Irenæi, vel Tertulliani, vel Augustini temporibus exortus erat inter Episcopos, qui se Episcoporum Episcopum esse iactaret, qui se caput Ecclesiæ Catholicæ, ore blasphemus, appellaret, qui sibi non tantum Episcopos, sed etiam ipsas totius propè orbis Ecclesias subiiceret, qui extincta Euāgelij luce, humanarum traditionum tenebras offunderet, qui puritatem doctrinæ euerteret, sacramenta corrumpere, fœdissimam idololatriam inueneret, noua fidei dogmata fabricaret, ius sibi in viuorum ac mortuorum animas arrogaret: Denique (quis enim omnia recēseat?) qui disciplinam Ecclesiæ in Tyrannidem omnium longè maximā sæuissimā nque cōuerteret. Longè, longè inquā boni illi patres aberant ab hac malem hominum perfidia & ambitio demersit. Illis igitur licebat, stāte adhuc Ecclesia, piorū Episcoporum catalogum in medium proferre, Successionem fidei iactare, suas ostentare diuitias,

tias, sua ornamenta celebrare. Nunc verò cum
 nec fidei, nec vera Episcoporum successio, nec
 vera Ecclesia sit apud Pontificios, quis eos per-
 mittat quasi falsam hæreditatem alienæ gloriæ
 cernere? An possunt vnquam priora illa secula
 in memoriam reuocare, quin ipsa recordatio
 quasi morsu quodam dolorem inferat? an cum
 pudore (si quis pudor esse potest in tanta im-
 prudentia) possunt vel ipsa piorum Episcopo-
 rû nomina vsurpare? & quia Tertulliani verba
 antè a nobis exposita solent sæpius obiectare,
 agè, Tertullianum ipsum illis vicissim rege-
 mus, vt cum eo potius, quàm nobiscum sibi rem
 esse sentiant. Ergo qui tot alia confinxerunt,
 fingant Tertullianum reuixisse, & in Romana
 Ecclesia, tanquam in aliena Republica hospi-
 tem versari: Pontificum coronas, pompam, or-
 natum, delitias, voluptatésque conspicerè (si
 modò id eius oculi ferre possent) Tum purpu-
 reas Cardinalium cohortes, gregalium Epif-
 coporum turmas, nō in Cathedris Ecclesiasti-
 cis sedentes, sed per aulas regum ac principum
 volitantes intueri. Deinde ab illis sublimioribus
 ad inferiora descendere: videre innumerabiles
 monachorum familias, contrariis inter se legi-
 bus, ritibus, cultu & non minus animo, quàm
 veste dissidentes, eosque in Pontificiorû agro,
 rerum eiusmodi fertili ac feracissimo, tanquam
 noua quotidie *αυτοφύτα* & vepres nasci & longè
 latèque serpere, quod vel ipsi Iesuitè nudiuiter
 tuis exorti, & aliis monachis frustrà reclaman-

*Cur non
 liceat Pō-
 tificiis de
 successiōe
 gloriari?*

*Tertullia-
 ni verba
 à Pontifi-
 ciis ob-
 iecta in
 ipsos Pon-
 tificios re-
 geruntur.*

tibus, erumpentes ac per totam propè Europam pullulantes, & in ipsa iam India fructificantes abundè confirmant. Longū esset cætera omnia commemorare: sed quid censes animi habiturum esse Tertullianum, si hunc Ecclesiæ Romanæ statum cerneret? quàm, ceddò, miraretur? quàm obstupesceret? quanta vocis contentione Ecclesiã induceret eadem ipsa verba usurpantem, quæ nobis antea falsò ab Aduersariis obiecta sunt? *Qui estis? quando & unde venistis? quid in meo agitis, non mei? Quo iure, ô Pontificij, syluam meã cæditis, vastatis, exuritistis? qua licentia, ô Monachi, fontes meos transuertistis? Sum hæres Apostolorum: sicut cauerunt testamẽto, sicut fidei cõmiserunt, sicut adiurauerunt, ita tenco.* Magnifica verò vox, & Ecclesiæ nomine verè digna! Sed, obsecro, num auderent Pontificij eadem hæc verba usurpare? Eripiunt illis hanc orationem humanæ traditiones, Pontificum primatus, placita, ac decreta idola in templis erecta, mortuorum inuocationes, preces pro defunctis, atque omnino ἱεροπραξίαι, quib. tota propemodum constat Pontificiorum Ecclesia: quæ tamen omnia Apostoli, ne locum vnquam in Ecclesia haberent, testamento cauerunt, fidei commiserunt, adiurauerunt. Quis igitur non videt quasi Tertullianicis tormentis summū illud Successionis castellum labefactari, in quo Pontificij omnia suæ religionis præsidia collocarūt? verùm quid ego vnū Tertullianum commemoro, ac non potius excito totam

totam ipsam vetustatem? vt vna voce & exhibitis tabulis neget Pōtificios sibi hāereses successisse, profiteaturque se non istos hāereses agnoscere, non probare, non eos propriam adiuuisse, sed alienam hāereditatem inuasisse, expulisse & locupletissimis ornāmētis ab Apostolis relictis, destitutam reliquisse. Tu ne Petri hēres & successor, qui tanta dissimilitudine à Petro sciungeris? Ille non in vna aliqua vrbe sedem sibi fixit, sed vt Apostolus, multa loca peragravit, vt omnes Christi iugo subiiceret: Tu in vna vrbe, sublimique in solio residens, inde omnes gentes ac populos, tuo iugo subiicere conaris. Ille Cornelium ad pedes accidere non est passus: Tu vel ipsos reges ac principes ad pedis osculum adegisti. Ille pura Euangelij prædicatione ac diuinis institutis fundauit & extruxit Ecclesiam: Tu tuis mādatis, non Christi: non tuam, sed Christi Ecclesiam addicere voluisti, tentasti, ac propemodum perfecisti. Ecquonam igitur ore te diutius Petri hāredē & successorē esse iactabis? Sed nescio quomodo agens de Ecclesiæ & Episcoporum successione, quasi riuulum sequens, in ingens ac latissimum flumen sum delapsus, dum incidi in sermōnem errorum & corruptelarum, quibus scatet Romana Ecclesia. Quare, ne longiūs extra ripas diffluat oratio, ad id reuocāda est vnde digressi sumus, vt cōcludamus, veteres quidē meritō ac suo iure de vera Ecclesiæ Episcoporumque successione fuisse gloriatos, quan-

*Pontifex
Romanus
non est Pe-
tri Aposto-
li Successor.
Vtriusque
collatio.*

doquidem illo tunc ornamento præfulgebant, ut & multis aliis spiritualibus diuitiis abundabant: Pontificios autem non magis posse eam successionem veditare, quàm si Irus Cræsi diuitias iactaret. Nec vnquam nobis persuadebunt Romanam Ecclesiam ad Apostolicam & veterem Ecclesiam, tâquam ad suam originem

Ex veritatis radice, errorum rami nõ gignuntur.

Nuda Ecclesie & Episcoporum nomina Pontificiis dedecus afferunt, nedum gloriam.

Similitudine ab vrbe Roma petita, docetur, Romanam Ecclesiam frustra veteris Ecclesie nomina usurpare,

ac stirpem, esse referendam, nisi prius doceant, ex veritatis radice, errorum surculos & mædiorum ramos gigni & crescere potuisse.

Quorsum igitur, inquis, ipsi Episcoporum tituli, ipsumque Ecclesie nomen toties à Pontificiis repetitum? Fateor certè ipsa rerum sanctissimarum nomina apud Pontificios remansisse, quorum cum fructus proferre nõ possint, eorum foliis sese, ut quondam Adamus, obtegere conantur. Sed contendo nihil inde præsidij ipsorum causæ posse comparari. Quid enim aliud relicta illa nomina docere possint, quàm Pontificios, cum veræ Ecclesie solidam & expressam effigiem non teneant, vmbra tantum & imaginibus delectari? Ac, ne illi conquerrantur se procul à suis finibus abduci, quæramus in illa ipsa vrbe Roma similitudinem, qua facilius sententiam nostram explicemus. Illic enim tametsi augustum & magnificum Romæ nomē hæctenus remansit, & commemorantur etiam quædam vetusta nomina, ut Capitoliij, Campi Martij, & id genus, quæ ad florentē Romæ statum olim pertinebant: Immò etiam ipsum Pontificiis nomen retentum est, & à veteri ad novam

nam idololatriam traductum, quāquam etiam
ibi extant quædam illius veteris ciuitatis ruder-
ra: Quis tamen ad eò demens & iudicij expers
fuerit, vt vel ex illis nominibus, vel ex iis anti-
quæ vrbis iam ipsa vetustate exesis, sitūque
obductis vestigiis, audeat hanc Romam cum
illa omnium ciuitatum præstantissima compa-
rare? Quæ enim vtriusque alia possit esse simili-
tudo, quā si præsentis ruinæ cum olim stante
ædificio conferantur? Ergo, vt illud vsurpem,
quod in quodam elegantissimo Epigrammate
dicitur, de eo qui Romam in media Roma
quærit.

Et Romæ in Roma nil reperit media:
affirmo, vtcunque accertimis oculis omnia
peruestiges, nihil tamen propemodum Eccle-
siæ in Ecclesia Romana posse reperiri. Et certè
non possum, quin doleam vicem ipsorum san-
ctissimorum nominum, quibus video Pontifi-
cios tam turpiter abuti, dum ea in medijs suis
triumphis ostentant. Vt enim veteres Romani
Imperatores, cum de euerfis excisisque ciuita-
tibus triumpharent, solebāt illarum ciuitatum
imagines in suis triumphis circūferre: Ita dico
Pontificios, cum de expugnata, euerfāque Ec-
clesia triumphum agunt, Ecclesiæ nomen, &
Episcoporum titulos, tanquam imagines pro-
ferre, quæ sunt certè nō stantis, sed euerfæ Ec-
clesiæ, non gloriosa insignia, sed luctuosa mo-
numēta. Dico sancta hæc nomina à suis & pro-
prijs sedibus in aliena loca fuisse abrepta, non

Pontifi-
cy, Eccle-
siæ & Epi-
scoporum
nomina,
quasi ener-
se ab ipsis
Ecclesiæ
imagines
in trium-
pho circū-
ferunt.
Ecclesiæ
& Episc-
porum na-
mina à
vera ad
Romanā
Ecclesiā,
vt olim
sacra Tē-
pli vasa
Hierosuly-
mā Baby-
lonē trās-
lata sunt.

minus quàm olim sanctissima templi vasa, excisa vrbe, incensòque templo, fuerunt Hierosolymâ Babylonem trãsportata. Dico iam iam instare summa Dei vlciscentis iudicia, quibus iustissimas pœnas repetat ab iis qui sancta illa

Daniel. 5.

Pötificij

nos cum

Donati-

stis compa-

rantes re-

futantur.

Contr.

Cresc.

gram. lib.

2. cap. 3.

nomina (vt olim reges Babylonij sacra templi vasa) per vim occuparunt, profanarũt, ludibrio exposuerunt, & illis ad suum luxum, ac delicias quotidie abutuntur. Verum audiamus quid illi nobis obiiciant, aiunt enim nos esse Donatistarum similes, qui dicebãt Ecclesiam Catholicam defecisse, atque hunc locum multis Augustini & aliorum veterum testimoniis mirè amplificant. Nos autem vno verbo calumniam illam refellemus. Cũ enim Donatistę Catholicorum doctrinam se probare dicerent, & in omnibus prope doctrinæ capitibus cum orthodoxis conuenire: in hoc vno potissimum dissidebant, quòd negarẽt apud eos Ecclesiam esse posse, qui tot vitiorum sordibus essent cõtaminati: nos autem non tam Pontificiorum vitã, morẽsq; discutimus, quàm reiicimus doctrinam, vt Apostolicis scriptis contrariã: nec existimamus, stãte doctrina, licere ab Ecclesia discedere, propter morum corruptionẽ. Deinde affirmamus Ecclesiam perire nõquam posse, licet aliquando visibilem eius faciem nobis hominum improbitas eripiat. Neque nostrę sententię aduersatur Augustinus, qui, proposta Christi parabola, semper distinguit inter granum & paleam, & in solis granis Ecclesiam

Ep. 48.

pro-

propriè constituendam esse censet. Quinetiam in illa disputatione contra Donatistas, sæpe affirmat Ecclesiam Catholicam probandam esse expressis Scripturæ locis: *Verum, inquit, Donatistæ Ecclesiam teneant, non nisi diuinarum Scripturarum Canonicis libris ostendat. Hæc sunt causæ nostræ documenta, hæc fundamenta, hæc firmamenta,* hæc ille. Atque, vt nominatim de Ministrorum electione agamus, Orthodoxi profitebantur, modò Donatistæ ad veram & Apostolicam doctrinam redirent, se non improbaturos ipsum Episcopos: *vt intelligerent (inquit Augustinus) quod in eis Catholici non Christianam consecrationem, sed humanum detestarentur errorem.* Itaque qui nos toties cum Donatistis comparant, nos (si modò possint) erroris conuincant, idque præclaris illis Augustini documētis, fundamentis, firmamentis: hoc est, expressis Scripturæ testimoniis, potius quàm Christianam pastorum nostrorum consecrationem insectentur. Cur autem ab illis discesserimus, rationem pro nobis reddat Ambrosius his Verbis: *fides, inquit, Ecclesia in primis querenda mandatur: in qua si Christus habitator sit, haud dubiè legēda, &c. Sed si qua est Ecclesia quæ fidem respuat, nec Apostolicæ predicationis fundamēta possideat, nequam labem perfidiæ possit aspergere, deserēda est.* Hæc Ambrosius. Quamobrem desinant tandē nos schismaticos appellare: quandoquidem schisma dici debet cū à vera Ecclesia & ab Apostolica doctrina receditur, non autem cum

De unit.
Ecc. c. 16.

Oper. bre.
collat. c. 5.

In Luc. I.
6. c. 9.

Apoc. 18. ab erroribus ad veritatem reditur. Nec enim Ioannes hortatur ad schisma faciendum, cum fideles admonet vt. ex Babylonica corruptione discedant.

Quis sit legitimus Successionis Episcoporum usus.
Sed vt aliquando à rerum abusu ad rerum usum orationem traducamus, quærent fortasse à nobis Aduersarij, cum asseramus Pontificios ista, de qua agimus, Successione abuti, Ecquis igitur illius rectus ac legitimus usus esse debeat? Huic quæstioni vt satisfaciamus, in memoriam reuocandum est quod iam ante diximus, neminem hoc errore duci oportere, vt existimet Ecclesiæ statum eundem perpetuò manere, quem tot vicissitudinibus ac mutationibus expositum esse probauimus, & pluribus adductis rationibus posset illustrari. Multa enim in sacris literis occurrunt huius rei argumenta, sed ex infinita sylua quædam tantum decidimus, quæ ad hoc nostrum institutum pertinere videbantur. Hoc certè ita esse confirmat sancta Azariæ prophetæ ad Regem Asam hortatio, cum ait multos qui dem dies præterit se quibus Israëlita fuerant sine vero Deo, sine sacrificatore, sine doctore, sine lege: sed eos toties Deum inuenisse, quoties eum per penitentiam quæsiuerunt. Deinde nunc comparatur Ecclesia cum vite frugifera, cuius latè diffusi palmites terram ipsam tegere videantur: Nunc contrà dicitur esse similis ei vineæ, quam Apri & feræ syluestres depascētes penitus vastarunt: Aliquando dicitur Ecclesia esse instar arboris

*Externū
Ecclesia
statū mul-
tis muta-
tionibus
obnoxiiū
esse confir-
matur cer-
tis expres-
sisque scri-
pturæ lo-
cis.*

Locus 1.

2. Chr. 15.

Locus 2.

Psal. 80.

Ez. ec. 19.

Ez. ec. 36.

Esa. 6.

boris ramos longè explicantis, atque porrigentis: Aliquando verò significatur nomine arboris, quæ, aduētante hyeme, decussis foliis, omnino videtur exaruisse, cum tamen vim ac substantiam intus collectam, conclusamque retineat. Quòd & facilius intelligetur, si quis paulò fufius persequatur eam similitudinem, qua video Ambrosium fuisse delectatum, dum Ecclesiam cum Luna cōparabat. Vt enim hæc non propria, sed (vt quidam dicebat) luce lu-
cet aliena, quādo quidem à Solis radiis accensa totam inde suam lucem accipit: ita Ecclesia lu-
cet, non suo, sed Christi fulgore & summis eius dotibus ac beneficiis illustrata: & quemad-
modum non semper Luna pleno orbe lumen suum nobis ostentat, sed aliquando ita decre-
scit, vt nobis illa non amplius superesse videatur, nec tamen vnquam propterea radiis Solis destituitur, quāuis humanis sensibus fecus appareat: Ita Ecclesia non semper plenum fulgorem emittit, sed aliquando ita obscuratur, vt nostris oculis non pateat: & nihilominus certum est eam semper esse, sempérque à suo Sole, id est, à Christo illuminari.

Quod si quis repetat veterum temporum memoriam, facilè videbit semper varium Ecclesie statum, & varias eius vicissitudines fuisse.

Ac primùm cum narrat Moses, Enos tempore, homines cœpisse inuocare nomen Domini, siue ita hunc locum cum veteribus inter-
preteris: siue intelligas, vt quidam doctissimi

*Ecclesia
compara-
tio cum
Luna.
Hexae-
mer. l. 4.
c. 8.*

*Locus tex-
tus à tē-
porum in-
ductione,
Gen. 4.*

censuerunt, tunc homines cepisse vocari, Dei
 nomine, semper ex hoc loco licet colligere,
 tunc temporis cultum Domini fuisse instaura-
 tum, & Ecclesiæ faciem clarissimè enituisse: At
 postea impietas adeò grassata est, vt inundante
 terras diluuiò, Ecclesia in Noë familia, non
 minùs quàm in arca conclusa fuerit. Deinde
 summa fuit temporum caligo, donec rursus in
 Abrahamo, cuius maiores idola coluerant, &
 in eius posteris luxit Ecclesia. Postquàm autem
 in Ægyptum ventum est, Tunc Ecclesiæ scintil-
 lula Ægyptiaca seruitute, quasi cineribus, per
 multos annos obruta, tandem Mosis flabello
 excitata, in maximas flammæ eruperunt. In
 terra Chanaan (hæc enim properans percurro)
 toties Ecclesiæ status mutatus est, vt diuinus
 cultus, & idololatria, alternis sibi inuicem idè-
 tidè succedere viderentur. In regno Dauidico
 videtur Ecclesia quasi pleno orbe refulsisse: Sed
 postea, offusis idololatriæ tenebris, sæpe eius
 lumen quodammodo extinctum visum est. An
 porrò mihi multa dicenda sunt de Israëlitarum
 decem tribubus ab reliquis duabus, simulque
 à vera Dei religione diuulsis? Quid cõ memo-
 rem Iudæorum idololatriam atque adeò ip-
 sius Templi profanationem? An Hierosolymam
 à Babylonis expugnatam, Iudeosque in capti-
 uitate abductos fusiùs enarrabo? quàm cedo
 tunc fuit misera Ecclesiæ conditio? Tandem
 verò sub Zorobabele nouus quidam dies illu-
 xit Ecclesiæ, cum reuersis ex captiuitate Iudeis,
 extru-

Iere. 2.3.
Os. 2. 4.
2. Reg. 21.
2. Chr. 23.
2. Chr. 28.
Ezech. 8.
&c.

extructa vrbe, instaurato templo, cultus Dei fuit restitutus. Sed ecce, rursus ille nitor Ecclesie, statim in squalorem conuersus est, vera doctrina à variis sectis & impiis hominum commentis miserè corrupta. Hinc Pharisei irrumpebant, illinc vrgebant Sadducæi, & aliunde alij falsi Doctores irruebant. Interim Ecclesia ad summas angustias redacta, vix habebat vbi pedem poneret. Tunc Christus redemptor & instaurator Ecclesie in terras venit, Ecclesiam quasi à mortuis excitatam in vitam restituit, ei nouam quandam faciem dedit, eamque omni benedictionū genere cumulauit. Et quanquā 2. Thes. 2. ab eo tempore multæ sæpe nebulæ interueniunt, tamen aliquos semper radios emisit, donec tandē facta est illa generalis ἀποστροφή, quàm futuram prædixerat Apostolus: tunc enim externa Ecclesie luce penitus extincta, sola visibilis quidem Ecclesie vmbra, atque nomen remansit: quod non est opus nunc pluribus persequi: iam enim antea de hac re aliquid à nobis dictum est, & nolo meo, communique piorum omnium vulneri, manus sæpius afferre.

Cæterum Augustinus rem hanc totam Varius Ec- vo- clesie sta- clens exprimere, *Ipsa est Ecclesia, inquit, quæ ali- tus confir- matur sen- tentia Au- gustini & Chrysto- mi. Epi. 48. quando obscuratur, & tanquam obnubilatur multitudi- ne scandalorum, quando peccatores intendent arcum, vt sagittēt in obscura luna rectos corde, &c. Et paulò post, *Illi qui tunc firmissimi fuerunt,* & verba hereticorum insidiosa intelligere poterunt, pauci quidem in comparatione cæterorum,*

sed tamen etiam ipsi quidam pro fide fortiter exulabant, quidam toto orbe latitabant: ac sic Ecclesia, quae per omnes gentes crescit, in frumentis dominicis conseruata.

In Matt.
hom. 1.
com. post.

Quod si Augustino Chrysostomum adiunxeris, res fiet etiam planior: ut Roboam, inquit, abiciens consilia seniorum, & coetaneorum suorum sequens, occasionem praebuit dissidio: Sic & circa finem, Episcopi relinquentes consilia seniorum, Apostolorum & Prophetarum, & sequentes consilia coetaneorum suorum consulentium oportere Episcopum diuitem fieri, & inhospitalem, & timorem Dei non habere, & talia quaedam loqui, quae moueant plausum, dederunt occasionem Diabolo praecisionum faciendarum: Hæc ille.

Quando
colēda sit
ordinaria
uocatio.

Quorsum igitur tam multa? nempe ut intelligamus, cum tot tantæque occurrant Ecclesiae mutationes, ita nobis statuendum esse, ut quædiu Dominus nobis pro summa sua misericordia Ecclesiam exhibet purissima Christi luce præfulgentem, & suo ornatu ac pulchritudine, id est, puritate doctrinae, sincera Sacramentorum administratione, & recto disciplinae usu decoratam, tunc ordinariam Ecclesiae, pastorumque Successionem plurimi nobis esse faciendam: nec ferendos, si qui, spreto Ecclesiae ordine, sese temerè inferant & intrudent in Ecclesiasticas functiones, vel alienos coetus colligant, quibus diuellatur sancta Ecclesiae coniunctio: nec esse propter scandala ab Ecclesiae communione recedendum. Quod semper videmus fuisse ab Ecclesia

clesia traditum & obseruatum, quandiu aliquid *Quando*
 puritatis retinuit. Si verò tota (quantum appa- *locus fit*
 rebit) Ecclesia corrupta fuerit, atq. adeò ipsius *extraor-*
 corruptionis origo & fons in ipsis Pastori- *dinarie*
 bus extiterit, & ab illis ad totum Ecclesiæ cor- *vocatio-*
 pus dimanarit: si depresso atque abolito Dei *ni.*
 cultu, idololatria erecta: Si verus Sacramento-
 rum vsus in vanas ceremonias ac superstitiones
 commutatus: Si Ecclesiæ Disciplina in am-
 biosum principatum & Tyrannidem con-
 uersa fuerit: Tunc verã legitimamque Successio-
 nem simul etiã illic extinctam esse dicendũ est.
 Quis enim, siquidẽ propriè loqui velit, mortua
 Doctrinã, & verò Ministerio sublato, Ministe-
 rij vim, & verã successioneẽ adhuc viuere & re-
 spirare vnquã dixerit? & si qui sint, qui Pastores,
 qui Episcopi nominentur, eorum ordinẽ ac se-
 riuẽ à Domino improbari, qui pro sua summa
 & imperuestigabili sapientia, solet, quando vi-
 sum fuerit, extraordinariis modis verum ordi-
 nem Ecclesiæ restituere: Solet, inquam, exci-
 tare, idque præter solitam & vulgatam ratio-
 nem, certos homines ad id comparatos & in-
 structos, quorum animos accendit vehemen-
 tissimo pietatis zelo, & quorum os implet san-
 ctissimo suo verbo cum omni efficacia & vir-
 tute. Nec tantum eximios illos viros, tanquam
 lumen clarissimum exhibet: sed etiam aperit
 oculos hominum, vt eam lucem oblatam in-
 tueantur, & emergentes ex tenebris, eos se-
 quantur qui lucem præferunt, atque ita rursus

ordo Ecclesiæ qui interruptus fuerat, instauratur: & tunc ille à nobis colendus est, & ordinaria Pastorum vocatio diligenter obseruanda.

*Ordinem
solutum
propter ho-
minū pec-
cata inter-
rum pi, cō-
firmatur.
Argum. I.*

Si quis huius rei confirmationem requireret, multa exempla multasque rationes suppeditabit Scriptura, quæ tollent omnē dubitationem.

Primum, quanuis ordinaria Successio adeo commēdata esset in Israëlita Ecclesia, vt Ministerium Ecclesiasticum, quasi hæreditario iure, à parentibus ad liberos, ex Dei verbo de-

ferretur, aliquando tamē videmus illic propter peccata successionem fuisse interruptam. Cum enim Ophni & Phinees, Heli Sacerdotis filij,

omni vitiorum generi dediti essent, eorumque tam effusam licentiā aleret nimia patris indulgentia, eam ob causam Dominus pronūciat se

sublatum esse eā Sacerdotij Successionē, quæ diu in Heli familia permanserat. *Dixeram* (in-

quit, Dominus Heli sacerdoti) fore ut tua ac tui patris domus coram me perpetuò incederet, sed absit ut faciam, quin honore prosequar eos qui me honore prosequuntur, & qui me contemnunt, ignominia

afficientur, ecce dies venient, quibus succidam brachium tuum & brachium patris tui, & quæ sequuntur: Tum subiicit, suscitabo mihi sacerdotē fidelem, qui iuxta cor meū, & iuxta animum meū

agat. Hæc autem Dei comminatio effectum habuit, maximè Solomonis tempore, cum sacerdotium ab Heli familia sublatum fuit, cui tamen facta erat perpetuæ Successionis pro-

missio:

Præ-

1. Sam. 2.

1. Reg. 2.

Præterea cum decem tribus Israëliticæ, auctore Ieroboamo, à vero Dei cultu recedentes, quibusuis idololatriis corruptæ essent: Mittitur ad eos Elias propheta, vt illos ad veram religionem sanctissima cohortatione reuocaret. Elias, inquam, mittitur, qui tamen non erat ex Sacerdotum ordine, sed præter ordinem exci- tus à Deo, ad anuntiandum ipsius verbû Israëlitis, atque etiam ad sacrificandum in oculis totius populi, quemadmodum narrat historia.

Expendamus etiam quid contigerit Silo, vbi Dominus præsentia suæ testimonium collocauerat, nepe propter populi scelera, sublata inde arca fœderis, nihil præter vastitatem solitudinemque remansisse. Cum autem Iudæi sibi vana spe blandirentur, & nomen templi identidem iactantes, Diuinum interea cultum alienis ritibus corrumperent: increpantur à Domino per Ieremiam, his verbis: Faciã, inquit, huic domui super quam inuocatur nomen meum, & qua confiditis, & huic loco quem vobis dedi ac maioribus vestris, quemadmodum feci Silo, & vos reiiciam à facie mea. Quæ omnia tandem exitus comprobauit.

Hic igitur quærimus à Pontificiis, num possint proferre peculiarem aliquam promissionem eiusmodi Successionis, qualem habebant Iudæi, cum de Tēplo, tum etiam de Sacerdotio. Quod si ea promissione sint destituti, quo tantum iure postulât vt sancta inuiolatâq; apud eos permaneat Sacerdotij Successio, quantumlibet

Argu. 2.
1. Reg. 16.

Argum. 3.

Ierem. 7.

Pontificij
nullo iure
postulant
vt inuiol-
ata ma-
neat apud
eos Mini-
sterij suc-
cessio, vt-
cunque ex
roribus
scateant.

sint corrupti & scateant infinitis erroribus, cum Dominus Iudæos propter ipsorum peccata, & suæ præsentia testimonio, & publico suo cultu priuauerit? Si Deus deseruit vetus illud templum, quod tanto fauore, tantisque promissionibus exornarat: si reiecit veteres Sacerdotes, quos suæ præsentia testimonio toties decorauerat: si successiones ordinarias, easque expressè suo verbo fundatas, interrupit propter hominum peccata, num cedò alligabit, aut Ecclesiâ alligatam esse patietur Pontificiorum Episcoporum Successioni, qui & peculiari promissione sunt destituti, & innumeris corruptelis atque erroribus abundant? Hæc verba certè, & quæ iam antea de Pontificiorum erroribus dicta sūt, nobis extorquet ipsa rei veritas: nec ita vel detractandi, vel maledicendi studio loquimur (à quo profitemur nos esse penitus alienos) sed vt simpliciter rem, ita vt est, describamus. Neque id facimus sine gemitu, ac dolore: sed Ecclesiæ Romanæ corruptionem deploramus vnà cum permultis, etiam ex iis, qui in ipsius verba iurauerunt.

Arg. 4.

Eccl. 44.

Cæterum non omittendum est, quod Dominus per Ezechielem denūtiat Levitis ac sacerdotibus, qui non obstiterant idololatriæ populi, sed in eiusdem sceleris societatem vnà abrepti fuerāt: *Leuasi, inquit, Dominus manū meam contra illos, & luent iniquitatem suam, neque accedent ad me, vt mihi sacerdotio fungantur, vtque adeant vlla sacra mea: Ego autem eos ordi-*
nabo

nabo, qui seruent institutū domus in toto ipse ser-
 uatio, & in omnibus que debent in eā peragi. Eō
 spectat etiam illa increpatio, quæ extat apud
 Oseam aduersus Sacerdotes Israelis: *Quando* Ose. 4.
quidem, inquit, tu scientiam repulisti, reprobavi e-
tiam ego te, ne sacerdotio mihi fungaris, & quia obli-
tus es Legis Dei tui, obliuiscar & ego filiorum tuo-
rum, gloriam eorum in ignominiam commutabo:
 quod postremum eō diligentius obseruandum
 est, quod nominatim ad Successionem perti-
 neat. Hic ergo paululum subsistant aduersarij,
 & nobiscum videant Pōtificiam successionem
 ab his duobus Prophetis, ceu grauissimis testi-
 bus, esse conuictam. Si enim Sacerdotes Israeli-
 tici, qui Sacerdotium ad suos hæditario iure
 transmittabant ex Legis præscripto, ex auto-
 rantur, & illo iure successionis priuantur, quia
 aberrantem populum in viam non reducerāt,
 sed illi se adiunxerant socios in idolorum cul-
 tu: quantum maiori ratione dicemus Pontificios
 iure Successionis excidisse, qui non modo non
 populum ab errore reuocarunt, sed etiam er-
 roris authores extiterunt: qui non secuti sunt
 populū in vanis suis superstitionibus, sed quos
 populus in turpissimis illis erroribus secutus
 est: qui pro suis idolis, tanquam pro aris & fo-
 cis, pugnacissimè decertāt: qui denique erranti
 populo non tantum comites, sed etiam præfuerunt?
 Eant nunc Aduersarij, & si possint, ius Succes-
 sionis restituant Pōtificiis, quod illis Ezechiel,

Arg. 5.

Oseásque verbis apertissimis abstulerunt. Sed quid pluribus de hac re contendimus? quasi vero locupletior nobis sit quærendus auctor, quàm Christus ipse, qui cum Ecclesiam ab infinitis erroribus & corruptionibus, ad statum purissimum traduxit, vnde tandem sumpsit Apostolos? num ex numero Sacerdotum? num seruauit ordinariam Successionem in Ecclesiæ reformatione? Nõne potius videmus Apostolos fuisse præter ordinem excitatos?

Cõclusio.

Quare maneat hoc certissimis rationibus firmatum, expressisque Scripturæ testimoniis exemplisque ita obuallatum, vt rescindi nullo modo possit: Tunc Deum vti extraordinaria ratione ad Ecclesiam instaurandam, cum illa videtur omnino corruisse.

Applicatio ad Põsificios errores.

Iam quid de iis temporibus dicendum est, quibus homines relictis Dei mandatis, humanas traditiones secuti sunt? qui propemodum sine puritate doctrinæ, sine legitima Sacramentorum administratione, sine recto vsu Ecclesiasticæ Disciplinæ vixerunt: (si hoc viuere est, ab eâ vita quæ sola vitæ nomine digna est, recedere) Nonne satis est argumenti ad agnosceda irati Dei aduersus nos iudicia, cum propter peccatum nostrum permiserit lumen illud extinguui, quod nobis debebat in vita moderanda perpetuo prælucere? Quis igitur iure mirari possit, si in tanta rerum perturbatione, Deus qui in ipsa prima mundi conformatione iussit lucem in mediis tenebris, ordinem in confusione,

Deus hac etate vsus est modis extraordinariis ad Ecclesiam reformatandam,

sione, & summā in tanta deformitate pulchritudinem exoriri, qui vocat ea quæ nō sunt, qui potest ex lapidibus excitare filios Abrahamo: Ille, inquā, cuius summa est atque infinita potētia, inexhausta bonitas, incōprehensum cōsiliū, constantissima veritas, imperuestigabilis sapientia, aliquos præter ordinem excitauit, qui vera Euangelij prædicatione Ecclesiasticū ordinem instaurarent, & quemadmodum Pōtificij Ecclesiam quodammodò ex Ecclesia sustulerant, ita illi Ecclesiam Ecclesiæ redderent? Ergo idem, quod olim diluuij tēpore contigit, dicamus accidisse: vt enim tunc, a quis terram vniuersam occupantibus, Ecclesia non cōspicua quidem, sed in arca delitescens: vndis iactata, sed non obruta: fluctuans, sed non demersa cōseruata est, donec tandem foras & in lucē prodiret: Ita postquam diu delituit Ecclesia, humanis erroribus propemodum obruta, eam Dominus, & quando voluit, & quibus modis voluit, in lucem hoc tempore reuocauit.

Verū obiciūt aduersarij, ab aduentu Christi nullas amplius, nec fuisse, nec fore vocationes extraordinarias ad restituēdam Ecclesiam. Nos autem petimus istius sententiæ aliquam confirmationē. Habemus enim certa Scripturæ exēpla, quibus nitimur, & quorum vsū sequendum esse affirmamus, nisi aliquid illi ex Scriptura proferāt, quod nos ab eorum exemplorum vsu possit auocare. Deinde (vt progrediamur vltcrius) citamus testem Ioannem, qui

Obiectio
ab aduentu
Christi
nullū esse
locum ex-
traordina-
riū voca-
tionibus.
Respōsio.
Aduers.
Obiectio
probatiq-
nibus de-
stituta, &
Scriptura
testimo-
niis resu-
tata.

in Apocalypsi agens de generali corruptione Ecclesiæ quæ futura erat, prædicit Deum excitaturū testes, qui Prophetēt aduersus Ecclesiæ corruptores, & bestiam ascendentem ex abyssis: & Angelos Euāgelizatos incolis terræ, vt vni Deo gloriam tribuant, reiectis Babylonicis erroribus: quibus significare voluit, Deū vsurum esse extraordinaria ratione in instauranda Ecclesia, nimirum excitatis quibusdam sanctis hominibus, qui, pura Euangelij prædicatione, restituendæ Ecclesiæ fideliter incumbere.

2. Thes. 2.

Apostoli testimonium, qui postquam prædixit futuram esse generalem *ἀποστασίαν*, subiungit fore, vt filium illum perditionis Dominus conficiat Spiritu oris sui. Elegans sanè locus, & qui, si rectè expendatur, totam hanc quæstionem definit. Ex eo enim duo illa consequuntur, in quorum tractatione iam pridem versamur: Vnum, in generali illa Ecclesiæ corruptione successione visibilem nullam superesse, vt *ἀποστασίας* nomen liquidò cōfirmat, quod successioni contrarium est. Alterum instaurandam esse Ecclesiam pura Euangelij prædicatione, vt apparet ex his verbis: *quem Dominus conficiet Spiritu oris sui*, cuius prædicationis rationem extraordinariam fore, vel ipsa verba satis indicant. Non enim ait, impium illum à seipso conficiendum esse, sed à Spiritu oris Domini, qui proculdubio opponitur blasphemis, quas euomit *ὁ ἀντιχρίστου*, vt loquitur Paulus. Sic igitur

Expenditur locus Pauli. 2. Thessal. cap. 2.

tur breuiter rem totam hac conclusione definiamus. Is qui sese Christo opposuit, & Ecclesiam, quantum in ipso fuit, sibi suis traditionibus ac decretis mancipauit, conficiendus est à Spiritu oris Dei, id est, à pura verbi Dei prædicatione: Constat autem illam non esse apud eum, qui Ecclesiam corrumpit, nec enim esset *ἀντιχριστός*: Aliunde igitur sincera Euangelij prædicatione debuit exoriri. Nec verò potest esse prædicatione, nisi sint qui prædicent, qui doceant, qui errores conuincant, veritatem asserant, Ecclesiam denique ex Dei verbo restituant. Ex his igitur efficimus, veros Doctores ac Pastores fuisse à Domino præter ordinem solitum excitandos, vt ita conficiantur errores & blasphemix à Spiritu oris Christi, non à Spiritu oris Antichristi. Quod ita esse facile intelliget, qui rem ipsam propius inspexerit. Nam ipsum Dei verbum, ipsa Euangelij prædicatione secum infert Ministerium Ecclesiasticum.

Quid enim intelligis nomine Spiritus oris Dei? an vt è nubibus, vel ex ipso cælo Deum loquentem audiamus? Minimè verò. Sed Apostolus significat Deum suscitaturum esse pios Euangelij præcones, qui, vt stricto ense, ita verbo Dei proposito, hostem Christi, eiusque blasphemias conficiant. His igitur expressis Scripturæ locis, extraordinariæ vocationes nituntur.

Verùm hic nobis occurritur ab Aduersariis hæc ratio, quòd extraordinariæ vocationes sine miraculis cõfirmadæ, quæ ipsis auctoritatè

Cõclusio.
*Extraordina-
 rias vo-
 cationes
 niti Scri-
 ptura.*
Obiectio.
*Vocatio-
 nes extra-
 ordina-
 rias esse
 miraculis
 confirmã-
 das.*

concilient: eos verò qui nostrarum Ecclesiarù
 fundamenta iecerunt, nulla miracula edidisse:
 Non igitur fieri posse vt eorum extraordina-
 ria fuerit à Deo vocatio.

Respõsio.

Matt. 12.

et 16.

1. Cor. I.

Antequam aliud respondeo, libenter quæ-
 rerem ab Aduersariis, quid tandem dicturi sint
 ad hanc Christi sententiã: Natio mala & adul-
 terina signum requirit. Et ad illud Pauli dictũ:
 Iudæi signum quærent. Si enim, vel eo ipso tẽ-
 pore quo donum miraculorum vigeat in Ec-
 clesia, damnantur ij qui ad illa adhærescebant:
 quantò minùs ferendi sunt, qui hoc tempore
 flagitant miracula, cum illa docèdorum homi-
 num ratio iam pridem cessauerit, quemadmo-

Chrys. in

Psal. 142.

dum ipsi etiam veteres agnouerunt. Miror au-
 tem, cum nos aduersarij toties cum Donatistis
 comparèt (quàm falsò id quidem, iam ante di-
 ctum est) hoc eos non animaduertere, quòd
 cum Donatistæ miraculis suam sententiã pro-
 bare vellent, fuerint grauiter ab Augustino re-
 futati, qui potius illos in Scripturarum arenam
 pertrahebat: Ipsi verò à nobis miracula exigãt,
 licet apertissimis Scripturæ locis doctrinã no-
 stram confirmemus. Vtri ergo potiùs videntur
 Donatistas referre? Credant igitur Augustino,
 quem illi cum Donatistis manus conferentem
 nobis solent obiicere. *Sic enim alicubi: Eccle-*

De unit.

Eccles. c.

16.

*fiam suam, inquit, demonstrant, si possunt, non in
 consilijs Episcoporum suorum, non in signis & pro-
 digijs fallacibus, quia etiam contra ista, verbo Do-
 mini preparati & cauti redditi sum: sed in prescri-
 ptis*

pro legis in Prophetarum prædictis, in Psalmorum cantibus, in ipsius Pastoris vocibus, in Euangelistarum prædicationibus & laboribus, h. e. in omnibus canonicis sanctorum librorum autoritatibus: Hæc ille.

Quia verò placet Aduersariis, nullas esse posse vocationes extraordinarias sine miraculis, doceant igitur quænam alia fuerint ab Abdia, Nahû & plurimis aliis veteribus Prophetis à Deo extraordinariè vocatis edita miracula, præter eorum quæ annuntiarunt veritatem. Atque, vt Chrysofomi verba vsurpemus, *Ecce quod miraculum edidit Ioannes baptista, qui tot tantæque ciuitates erudiuit? nam Euangelista testatur eum nihil miraculose egisse, dicens, Ioannes quidem nullum signum fecit. Quis tamè propterea Ioannis vocationem minus ratam fuisse dixerit.*

Præterea cum vetat Dominus haberi fidem pseudoprophetarum miraculis, quibus homines auertebant à vero Dei cultu: satis inde nos docet quatenus, & quomodo miraculis vtendū sit. Quare cum olim multi extiterint veri Prophetæ sine miraculis, multi item falsi Prophetæ cum miraculis, ex eo facilè perspici potest, miracula non esse necessariam notam eorum qui à Domino præter ordinem excitantur. Quid quod Apostolus errores Antichristi cū signis ac miraculis futuros, eos autem non alia ratione, quàm spiritu oris Domini conficiendos esse prædixit?

Cæterum cum Christus hanc nobis regulam

*Nō omnes
extraordi-
naria vo-
cationes
miraculis
cōfirmata
fuerūt, nec
hodie eò
recurren-
dum est.
Ratio. I.
In Matt.
hom. 47.
Io. 10.*

*Ratio. 2.
Deute. 13.*

*Rat. 3.
2. Thes. 2i*

Ratio. 4.

Matt. 7.

præfiniuerit qua possimus falsos à veris doctõ-
ribus discernere, nempe eos à suis fructibus ef-
se dignoscendos: cur eã non cõtenti, alias præ-
terea temerè, & pro arbitrio, confingamus? Ita-
que iudicetur, tum de Pontificiis, tum etiam de
nostris Pastoribus, ex doctrina, quæ verus est
fructus, atque etiam, si placet, vtrorùmque vita
in disquisitionem vocetur. Quod si fiat, certò
speramus, Deo fauente, nos facilè in hac causa
fore superiores: vt & postea nobis adhuc fusiùs
dicendum erit.

Ratio. 5.

Postremò qui à nobis miracula flagitant, ipsi
sibi iniuriam facere videntur, cum nos potius
ad Scripturæ probationem arcessere deberent.
Num enim alios libros, num alia scripta, quàm
Legis, quàm Prophetarum, quàm Apostolo-
rum proferimus? Ergo, inquit Augustinus, *res*
cum re, causa cum causa, ratio cum ratione decer-
ret. Annon etiam illi eosdem libros agnoscunt?
Si igitur doctrinam nostram ex sacris literis
spectatam probatàmque constiterit esse ve-
ram, quo tandem ore postulabunt, vt illa mira-
culis confirmetur? Nam si Apostolorum doctri-
na nostra est, cur non etiam Apostolorum
miracula nostra erunt, quæ à Doctrina diuelli
nullo modo nec debent nec possunt? Sin au-
tem cõtendunt doctrinam, quam profiteamur,
esse falsam, cur non igitur eam falsitatis cõuin-
cunt productis Christi & Apostolorum tabu-
lis, quas reueremur, & quibus nos addictos,
nostràmque causam cum omni reuerentia sub-
iectam

lectam esse volumus? *Non audiamus* (inquit Augustinus) *Hæc dico, hæc dicis, Sed audiamus:* *Hæc dicit Dominus:* tum addit: *Sunt certè libri Dominici, quorum authoritati utrique consentimus, utrique credimus, utrique seruimus: ibi queramus Ecclesiam, ibi discutiamus causam nostram:* Hæc ille, dum bonitate causæ, tanquam fortissimis armis instructus, aduersarios in arenam, & apertum Scripturæ campum prouocabat, neque ad miraculorum probationem, tanquam ad latibulum refugiebat.

Atque vtinam qui tantum miraculorum desiderium præ se ferunt, oculos aperiant ad tantam lucem, quam his temporibus Dominus accendit, vt videant, quanta virtute, quàm mirandis modis, quot denique miraculis vsus est in restituenda doctrinæ puritate, & collapsa Ecclesia instauranda, ac reformanda: quibus, inquam, miraculis Dominus sui verbi præcones excitauit, confirmauit, in mediis periculis conseruauit, & ex ipsis mortis faucibus sæpissimè saluos eripuit: quorum etiam labores tanto fauore & benedictione, ac tam prosperis successibus profecutus est, vt quamplurimi euaserint noui quodammodo homines, dum ex superstitionum, & idololatriæ tenebris, in puræ religionis lucē educti sunt: quos perquàm mirū est ex inquinatissimæ vitæ sordibus, ex gurgite libidinum ac voluptatum emergentes, vt ad portū tutissimū ac tranquillissimum, ita ad factimoniam, virtutisq; studiū animū appulisse.

De unit. Eccl. c. 3.

Satis miraculorū nobis hoc tempore Dominus exhibet, si modo oculos ad ea intuenda habebimus.

Hodiernæ Dei miracula, quæ in instauranda Ecclesia clarissimè e-

Vitæ integritas & reformatio habenda est miraculorum.
In Matt. hom. 33.

Præclarè autem monet Chrysoſtomus, nunc cum externa miracula fieri deſierunt, vitæ innocentiam morumque integritatem miraculorum loco nobis eſſe debere. *Si, inquit, ex auaritia in liberalitatem tranſieris, ſiccam & mancam manum recuperasti: Si, theatralibus ludis ſpretis relictis, que cætus Eccleſiaſticos petieris, claudicanti pedi incolumitatem reſtituiſti: Si oculos tuos ab aliena forma & à meretricio aspectu renocaueris, cacum te illuminasti: Si diabolicos cantus deſpexeris, & eorum loco ſpirituales Pſalmos didiceris, in loqueris, cum antea mutus eſſes. Hæc ſunt maxima miracula, hæc ſigna eximia, que ſi faciemus, præclari erimus & illuſtres, & vitæ æternam conſequemur.* Hæc ille: quibus veram certè edendorum hoc tempore miraculorum rationem nobis tradidit. Iſtis autem plerisque miraculis (abſit verbo inuidia) poſſumus ſummo Dei beneficio profiteri noſtras Eccleſias non eſſe penitus deſtitutas.

De maximis Dei miraculis, que in primis Eccleſiis hoc tempore reformatiõis de initiis extiterunt.

Sed ſi ne hæc quidem Aduerſariis ſatisfaciât, proferam ego miracula, quæ qui non attendit, eum profectò non crediderim, vel Iſraëlitis tu-
 tò per medias vndas trãſeuntibus, vel aquis ex-
 rupe miraculoſè profluentibus, vel aliis cuius-
 modi miraculis vnquam potuiſſe commoueri.
 Nam ſimulâtque primi huius noſtræ Reformationis, quaſi radij oborti ſunt, quot cedò impedimenta oppoſita, quot nubes vndique collectæ, quot tempeſtates excitæ fuerunt ab Euangeliij hoſtibus, vt naſcētẽ illam lucem ex-
 tingue-

tinguerent? quanto conatu Lutheri principis
 obtiterunt, dum omnes in vnum Monarchæ
 ac Principes, in plebeium: potentissimi & qui-
 busuis armorum generibus instructissimi, In-
 nudū, inermē, & omni humano robore præsi-
 diōq. destitutū insurgerēt, ita vt ipsa potētia cū
 infirmitate certare videretur? Quid Zuinglium,
 O Ecolampadium, Calvinū, & plerōsque alios
 commemorem, qui etiam purę doctrinę lucem
 nobis prætulērunt? Ecquid consilij & doli, ec-
 quid sæuitiæ & crudelitatis prætermis-
 sum est, ad nascentis Euangelij primordia conuellē-
 da, & ad primos eius aditus obstruendos? Tri-
 stissimis & funestissimis flammis tota prope-
 modum Europa colluxit, tota piorum sangui-
 ne redūdauit. Interea vidimus sanctissimos E-
 uangelicæ veritatis assertores ac propugnato-
 res, in medijs ignibus, flammis ipsis illustri-
 ores, tormentis fortiores, persecutoribus supe-
 riores: vidimus, in quā, illos sæuendo victos,
 nostros autem patiēdo, victores extitisse: ita vt
 meritō possimus hæc Tertulliani verba tan-
 quam propria vendicare: *quoties metimur, plu-
 res effici-mur: semen est sanguis Christianorum.*
 Et certē res tandem docuit, qua manu nos E-
 uangelij hostes interficiendo demetebant, eā-
 dem sementem fecisse, vnde Ecclesiarum no-
 strarū seges vberrima surrexit. Quis igitur hæc
 tanta Diuinæ virtutis miracula non suspiciat?
 quis non illorum attenda consideratione mo-
 teatur? Quis huius nostræ Euangelicæ refor-

*Doctores
 præstatiā
 & forti-
 tudo.*

*Vis ac se-
 uitia per-
 secutionū.
 Martyriū
 cōstantia.*

*In Apo-
 log.*

De ciuit.
Dei. l. l. c.
7

mationis Deum authorem & protectorem esse non agnoscat, qui mediis adeò infirmis vsus, voce, calamo, charta, sanguine, tanquam fortissimis machinis, in munitissimam Pötificiorum arcem inuasit? Et adhuc Aduersarij miracula postulabunt, quos tot premunt & vrgent diuinæ virtutis miracula? Hoc sanè sibi dictum putent, quod Augustinus admiranda Dei opera celebrans *Hæc, inquit, qui non videt cæcus: qui videt, nec laudat, ingratus: qui laudanti reluctatur, infans est.* Quod si hæc ætas vel cæca, vel ingrata, vel mentis expers, tantam vndique circumfusam lucem, aut aspicere non dignetur, aut conetur extinguere, eam profectò (sic enim fore confido) posteritas intuebitur, & admiranda Dei opera quæ hisce nostris temporibus extiterunt, ab obliuione vindicabit. Mirabitur Martyrum nostrorum fortitudinem, prædicabit Dei virtutem in illorū patientia relucentē, celebrabit eorum in media morte, de ipsa morte, victoriam, conseruabit hoc perpetuum Diuinæ misericordiæ, potentiæ, & gloriæ monumentum, in quo omnes videant, & quos Deus ad asserendam suam veritatem elegerit, & quantis hostibus opposuerit, & quot victoriis coronarit. Sed sentio me iam longiùs esse prouectum, dum me fratrum amor, & inuictæ nostrorum Martyrum constantiæ gratissima recordatio pertraxit in sermonem longiorem. Sed de tantis rebus minùs dici, à me non potuit. Quare (redeundum est ad

ad propositum.) Frustra Aduersarij à nobis miracula flagitant, cum nostra doctrina expresso Dei verbo nitatur, ex quo spectanda & iudicanda est, non ex miraculis. Sed si tantopere miraculis ducuntur, ecce infinita miracula, quibus hac ætate Dominus Ecclesiam situ & squalore Pontificio deformatam atque consepultam è tenebris in lucem reuocauit. Quod si tantum hunc fulgorem oculis, vel odio suffusis, vel malitia perstrictis cernere non possunt, certè vel hoc vnum nobis erit maximum ac insigne miraculum, quòd illi in media luce versantes, & ipsa Dei admiranda opera manibus propemodum tractantes, tamen, & videntes non videre, & palpantes non sentire, & præsentés abesse videantur.

*Conclusio
de miraculis.*

*Hostiæ E-
uangeliij
stupor,
maximè
miraculò.*

Vt ergo summam faciamus eorum quæ à nobis exposita sunt, cum tot errores iam à multis sæculis in Ecclesiam irreperint (vt omnes coguntur fateri) &, quando id accidit, soleat Deus vti vocatione extraordinaria ad restituendam Ecclesiam. Postremò cum Spiritus Domini prædixerit, non tantum generalem hanc Ecclesiæ corruptionem futuram, sed etiam Deum excitaturum testes, qui puram verbi Domini prædicationem opponant erroribus in Ecclesiam inuectis, ita vt hominum (qui amorem veritatis summa perfidiâ non receperunt, quemadmodum loquitur Paulus)

*Breuis an-
tedictorij
repetitio.*

blasphemix sunt tandem à Spiritu oris Domini conficiendæ. Satis confirmatum esse existimamus quod à nobis propositum est: videlicet eos quorum operam Dominus primum adhibuit ad nostras Ecclesias colligendas, verè & legitimè fuisse vocatos ad illius muneris functionē: ac potuisse ex Dei verbo, & veteris Ecclesiæ exemplis, restituere verum illum ordinē, quo nunc Ministri apud nos eliguntur.

Aduersarij ab ipso communi sensu refutati.

Sed cur sumus longiores in huius quæstionis expositione? Lucet enim ipsa per se, & nobis etiam tacentibus, satis suam veritatem prodat. Quid enim opus fuit tot scripturæ locos euoluere, cum res adeò sit in promptu, vt eam vel ipse communis sensus, & ratio definire videatur? Quotus enim quisque est, qui, vel ipso naturæ sensu dictante, non facillè iudicet, cum Ecclesia non possit nisi pura Euangelij prædicatione reformari, Si quando cõtigerit corruptionis Ecclesiæ & errorum, qui in ea pollulant, causam & quasi stirpem esse defixam in ipsis Pastoribus, tunc non esse expectandam ab iis qui Ecclesiam deformant, Ecclesiæ reformationem? Num (quod negat Christus) vt Satã Satanam expellat? Num vt Ecclesiæ corruptores eiiciant, quod vtraque manu prehensum, ipso etiam ore ac dentibus mordicus retinere conantur? Num vt pugnent aduersus errores, quos illi tam sibi defendēdos esse, quàm mœnia, existimant? Num vt ea vitia damnent, quæ in numerum virtutum referunt, & quibus fo-

uendis

Matt. 12.

uendis cura diligentissima incumbūt? Quoties vidimus cum plerique ex Pontificiis doctoribus se Reformatis Ecclesiis adiunxerunt, eos à Pontificiis reiectos, damnatos, & indignis modis acceptos fuisse? Quid ergo, inquis, operatum est facere? Nēpe quod fieri solet in eo instaurando ædificio, quod omnino collapsum est. Nam si non solum tectum & parietes corruerint, sed etiam ipsum, quo ædificium nitebatur, conuulsam sit euersumque fundamentum, idque causam ruinæ præbuerit: Quis adeò expers & ignarus fuerit architectus, vt super veteris illius fundamenti ruinas constituat ædificandum potius, quàm nouum fundamentum sanus iaciat? Similiter cum pastores, in quorum constātia, & integritate quodammodo recumbit Ecclesiæ status, erūt omnino corrupti, tunc erit necessarium, illis relictis, alios à Domino excitari, vt ita ædificium ab ipsis fundamentis ad summum vsque perducatur. Quæ cū vera sint, vt sūt verissima, efficitur, nulla ratione à Pontificiis sperandam esse Pontificiorum reformationem, nisi fortè, vel ædificium à ruina, vel lucem à tenebris expectare debeas, vel ab ipso morbo petere medicinam. Atque in summa (vt hic locus nō nostris, sed Christi potius verbis concludatur) omnibus argumentis Aduersariorum hanc vnā oppono Christi sententiam: Si sal infatuatus fuerit, inquit, ad nihil valet amplius, nisi vt abiiciatur foras. Quia vero per ludibrium nos extraordinarios

Qui ex Pontificiis Doctoribus se reformatæ Ecclesiæ adiungūt, asperè & erudeliter tractātur à Pontificiis, nedum ipse studere velint Ecclesiæ reformatæ. AÆdificij collapsi similitudo.

Matth. 5.

Ministros appellant, ita nobis statuendum est, Extraordinarium dici duobus modis: Aut enim de iis intelligitur, qui ita ab ordine vero ac legitimo discedunt ut ordinem ipsum violant: atque hoc modo, cum Pontificij ab Apostolicis institutis, & à prescripto in sacris literis ordine defecerint, sunt proculdubio extraordinarij, & in ipsum ordinem iniuriosi. Aut Extraordinarium dicitur, cum à more solito, eoque corrupto, ita receditur, ut ad verum ordinem qui interruptus fuerat, redeatur, quod quidem primis nostris Doctoribus vsu venisse agnoscimus.

*Liber
Spensei
Doctoris
Sorbonici
refutatur.*

Hæc sanè vel curiosis sufficerent, sed ut Adversariis gratificemur, ac præsertim Doctori cuidam Sorbonico, qui suam cum Bucero disputationem conscripsit, iam progrediamur ulterius, & aliquid etiam dicamus de ordinaria vocatione.

Siquid boni fuit in successione, vocatione, ordinatione, Ecclesiæ tùm cum primos nostros Doctores Dominus excitavit, id totum inutilis fuisse si dixerimus, quid contra obiciant Pontificij? Num enim cedò, vel Iudæi, vel Turcæ, vel Barbari ac prophani homines, de reformatanda Ecclesia primi verba fecere, ac non potius viri gravissimi, doctissimi que Ecclesiæ Pastores & Doctores, quales fuerunt Vvicelapadius, Ioanes Hus, Lutherus, Zuinglius Oecolampadius, Calvinus, Bucerus & plerique alij, ex quorum fontibus, Ecclesiæ Germanicæ, Helveticæ, Saba-

baudicæ, Gallicæ & innumerabiles aliæ profu-
 xerunt? Verum, inquit, exciderunt illi omni *Obiect. I.*
 iure vocationis & successione, eò quod ab
 Ecclesiæ Romanæ doctrina defecerunt: imò
 verò præclarissimè cum illis actum est, qui *Responsio.*
 Pontificiorum erroribus renuntiantes, ad E-
 uāgelicam veritatem, Spiritu sancto duce, re-
 dierunt. Cum autem exiis quæ antè dispu-
 tata sunt, atque adeò ex veterum Doctorum
 testimoniis apertè constiterit veram esse de-
 mum eam ac legitimam Ecclesiæ successio-
 nem, quæ constanter retinet doctrinam à
 Christo & Apostolis traditam, absurdissimum
 certè fuerit id opponere legitimæ successioni,
 quod vnicum est legitimæ successione fundam-
 entum.

Quòd si paucissimi illi ex Leuitis (qui alio-
 rum Sacerdotum erroribus & idololatriæ non
 consenserant) soli ius Sacerdotij obtinue- *Ezec. 44.*
 runt, vt extat apud Ezechielem Prophetam,
 cæteris omnibus exclusis, quis ergo non po-
 tiùs existimarit ius vocationis, successioneque
 penes primos nostro Doctores fuisse, quàm
 penes eos, qui in suis erroribus obstinati per-
 manserunt?

Itaque cum huic argumento Doctor ille *Obiect. II.*
 Sorbonicus diffideret, aliud etiam com-
 miniscitur atque obiicit, primos nostros
 Doctores fuisse quidem Presbyteros, sed
 non Episcopos: itaque non potuisse a-
 lios Ecclesiæ Doctores constituere, cum

foli Episcopi ius ordinandi habeant: idque (inquit) non tantum humano instituto, sed etiam verbo Dei. Quæ sententia quàm sit falsa iam videndum est.

- Respons.* Patet ex verbo Dei Episcopum & Presbyterum (qui quidem Ecclesiam doceat) re ipsa atque munere eundem esse: atque ita variis nominibus, rem eandem fuisse significatam. Sic enim Paulus ad Titum, huius rei causa, inquit, reliqui te in Creta, ut cõstituas oppidatim Presbyteros, sicut tibi madaui: Siquis est inculpat^{us}, &c. Oportet enim Episcopum inculpatum esse, &c. Idem Apostolus ad Presbyteros Ephesios: Attendite vos ipsos & totum gregem in quo vos Spiritus S. cõstituit Episcopos ad pascendam Ecclesiam Dei. Et in Epistola ad Philippenses, Salutat sanctos qui erant Philippis unã cum Episcopis & Diaconis. Et quibus omnibus satis patere arbitror Paulo eundem fuisse Episcopum qui Presbyter esset ad docendam Ecclesiam institutus. Deinde cum Apostolus agit de muneribus Ecclesiasticis in Epistola ad Ephesios, Pastores quidem recenset & Doctores, nullum autem superiorem gradum Episcopis assignat: immo ne meminit quidem illius nominis, adeo ut necesse sit eos nomine Pastorum comprehendere, quod quidem Presbyteris convenire patet ex ca. 20. Act. & ex 1. Pet. 5. ne alij loci mihi commemorandi sint. Respondet autem Sorbonicus, nominum quidem esse, sed non munerum confusionem. Verum enim vero quando Presbyteri

Presbyteri vocantur Episcopi, ibi agitur non de nominibus, ac titulis, sed de ipsa muneris functione. Cum enim Paulus hortatur Presbyteros Ephesios ad suum munus legitime obeundum, hanc addit rationem, quod illos Spiritus sanctus constituerit Episcopos: non igitur ait eos vocari tantum, sed esse constitutos Episcopos. Ex quo efficitur tot reuera tunc fuisse Episcopos Ephesi, quot erant Presbyteri & Pastores Ecclesiae, adeo ut plane iaceat illa responsio de sola nominum confusione.

Sed obiicit quod ait Paulus ad Timotheum, *Obiect. 3.*
Manus, inquit, ne cui cito imponito: additque manum I. Tim. 5.
 datum illud Pauli ad Titum de constituendis in Creta Presbyteris: utrunque autem Episcopum fuisse, atque ea ratione ius ordinandi habuisse contendit.

Primum autem nemini dubium esse arbitror, *Respons.*
 quin nomine χειροθεσίας, & impositionis manuum tota ipsa significetur Electio. Nec enim voluit Paulus, ceteris omnibus omissis quae ad Electionem rite peragendam pertinent, Timotheum de sola manuum impositione cogitare: alioquin quorsum ea, quae in eligendo Episcopo requiruntur tam accuratè, paulò antè descripsit. Certè non solas Timothei manus, sed & oculos, & aures, atque imprimis acerrimum iudicium requirebat, ut illi demum Ecclesiae praeficerentur, qui ad tantum munus, quoad eius fieri potest, idonei essent. Electionum verò curam vni Timotheo incubuisse ne ipse quidem Doctor
 E. j.

Sorbonicus dixisset, qui ex frequenti veterū le-
ctione didicerat olim Antistites Ecclesię nō a-
liter fuisse electos, quā iudicio totius cleri, &
vniuersę plebis consensu, ad eō vt meritō dice-
re possimus in vnius Timothei persona Præfe-
ctos omnes Ecclesiasticos esse sui officij com-
monefactos. Quis enim vnquam ferat hoc cō-
cludēdi genus? Paulus Timotheo præcepit, ne
cui citō manus imponat, nemo igitur præter
Timotheū illic habuit ius ordinationis. Quid?
In illa ipsa Epistola iubetur Timotheus sanam
doctrinam proponere, fabulas reiicere, atten-
dere lectioni, exhortationi, doctrinæ, & cæte-
ra eiusmodi, nū igitur illa omnia sibi vni Timo-
theus vēdicauit? nonne etiā pertinebant ad eos
Presbyteros, quos Paulus ipse testatur laborasse
in sermone & doctrina? vnus igitur Timotheus
cōpellatur, vt in eo tāquā in speculo ceteri Eccle-
się Pastores sui muneris rationē possint intueri.

Quòd autem Timotheum Episcopū Ephesi-
num Doctor appellauit, (eo quidem sensu, quo
nomen Episcopi intelligit) nullo profectō Scri-
pturę testimonio cōfirmari potest: quinetiam
manifestè repugnat his Pauli verbis, *Rogauite,*
inquit, vt maneres Ephesi, cū proficiscerer in Ma-
cedoniam (1. Tim. 1) ex quo intelligitur, Timo-
theū tantūmodo ad aliquod tēpus mansisse E-
phesi, vt illic omnia cōponeret atque dirigeret
ex Apostoli præceptis, quemadmodū ipsa histo-
riæ series euincit. Si enim Timotheus remansit
Ephesi cum Paulus in Macedoniam proficisce-
retur, vt ait ipse Paulus: Constat autem ex Luca

Paulum, peragrata Macedonia peractisque in
 Græcia tribus mensibus, profecturum in Asiã,
 Timotheum comitẽ assumpsisse, hinc certè pa-
 tebit Timotheum Ephesi non diu fuisse com-
 moratum: Paulũ autem ita sæpè vsum fuisse Ti-
 mothei, atque etiam, Titi opera, tã certum est,
 quàm quod certissimum, si modò Lucæ, & ipsi
 Paulo fides habeatur. Quòd si Timotheus fue-
 rit illarum omnium Ecclesiarum Episcopus, ad
 quas ab Apostolo missus fuit, nã varium nobis
 ac multiplicẽ Episcopum cõfinges. Sequetur e-
 nim & Corinthiorũ, & Philippensiũ, & Thes-
 salonicẽsium, & Ephesiorũ (ne plures recenseã)
 Episcopũ fuisse. Cũ autẽ Timothe⁹ paulò post
 Epheso ad multas alias Ecclesias profect⁹ fuerit
 (vt patet cùm ex Luca, tum ex ipsius Pauli Epi-
 stolis) quæro, num discedente Timotheo, hoc
 simul præceptũ interierit, nemini temere man⁹
 esse imponẽdas? Quis porrò absente Timotheo
 eos ordinabat, qui propemodũ quotidie in illis
 locis erãt ad Ecclesiæ ministeriũ vocãdi? num
^{repositio} tũ apud Ephesios intermortua iace-
 bat? Quid plura? ipsa certè Episcopatus natura
 nõ patitur, vt quis varias vrbes atq; provincias
 peragret (quemadmodũ Timotheus faciebat)
 cũ potius hoc potissimũ incũbat Episcopo ac
 Pastori Ecclesię, vt vni gregi astrict⁹ vnã cũ suis
 resideat; quod etiã posteriores Pontificũ Syno-
 di saltem verbo ad hãc vsque diẽ agnouerunt.
 Atque hoc vnum argumentum planè euertit
 commentum illud de Timothei Episcopatu.

Quid verò si rogē, cur Paulus, Ephesiorū Presbyteris conuocatis, in grauissima illa cohortatione nunquā vnus eorum Episcopi meminerit, nunquam eum sua oratione appellarit, quē tamen (si quidem Pontificiis credas) non tātum in primis, verum etiam vnum propemodum admonitum oportuit: Sed omnes Presbyteros simul compellans, vos, inquit, *Spiritus sanctus constituit Episcopos ad pascendā Ecclesiam Dei.* Quid, quod Timotheus tum erat vnus ex Pauli comitibus, vt testatur Lucas? Ecquando potius elucere debuit ille splendor Episcopatus Ephesini, quā cum Paulus tā piē de Ecclesiae salute diserebat, & tā sanctē Prefectos omnes cohortabatur ad intercludēdā lupis viam, alioquin totū gregē dissipaturis? verū huic disputationi Paulus ipse modū imponit, cū expressis verbis Timotheum vocat Euangelistam (qui gradus tantum ad aliquod tempus in Ecclesia locum habuit) alios autem fuisse Euangelistas ab ordinariis Ecclesiae Pastoribus apertē docet Apostolus in Epist. ad Ephesios. Nonne igitur, iam inquires, Timotheus fuit Pastor & Doctor? Certē: sed Ecclesiarum Doctor, non peculiariter vnus Ecclesiae. Atque hoc Euangelistarū munus in primordiis Ecclesie necessarium quidem, sed tamē fuit temporarium: adeo vt perperam faciant qui Timothei exemplum adhibēt ad Primatum Episcopalem (quē illi perpetuū in Ecclesia esse volūt) cōfirmā dū.

His igitur perspectis manifestū esse arbitror longē

Act. 20.

v. 4.

1. Timot.

4.

Ephes. 4.

lōgē falli doctorem Sorbonicū, dum *Χερωθροίαν*
 Presbyteris denegat, tanquam Episcoporum
 propriam, eò quòd Timotheus apud Ephesios
 manus imponebat iis, qui ad Ecclesiastica mu-
 nera vocabantur. In quo argumento duos er-
 rores animaduertimus. Primū enim non se-
 quitur, quod de Timotheo affirmatur, de Pres-
 byteris Ephesinis negari, qui etiam non ideò
 minus docere debuerunt, quòd iubeatur Timo-
 theus lectioni, exhortationi, doctrinæque at-
 tēdere, Atq; vt nominatim agamus de manū
 impositione, constat cum fuisse veteris Eccle-
 siæ morem, vt à pluribus manus imponerentur.
 Sic viris illis septē, quos primos Diaconos ap-
 pellamus, non vnus ex Apostolis, sed Apostoli
 manus imposuerunt, quemadmodū narrat Lu-
 cas. Sic etiam Paulo & Barnabæ impositæ sunt
 manus ab iis, qui Antiochenam Ecclesiam ad-
 ministrabant. Sic denique Timotheo non tan-
 tum Paulus, sed etiam *πρεσβυτεροι* id est, Presby-
 terorum cœtus manus imposuit. Hoc enim τὸ
πρεσβυτεροι significare patet ex 22. cap. Lucę, & ex
 aliquot veteribus. Sed si mauius nomē τὸ *πρεσβυ-
 τεροι* intelligere ipsū mun^o Presbyteri, nihilomi-
 nus causā obtinebo, sequetur enim ad Presby-
 teri mun^o pertinere, eò vt man^o imponat, cū id
 Timotheo Presbytero licuerit. Sed hoc omni-
 no ponendū est extra omnē disputationis aleā,
 man^o olim impositas fuisse à plurib^o: quòd fit, vt
 peruersū fuerit istud ratiocinādi genus: Si Ti-
 motheus manus imposuit, ergo sol^o imposuit,

exclusis Presbyteris. Postea verò, crescete Presbyterorum numero, vnus ex illis electus est qui ceterorum nomine manus ordinandis imponeret. Hinc superior Episcoporum dignitas, qui tãdẽ nõ Presbyteros tantum, sed potētissimos quoque Principes, Reges, atq; ipsos Imperatores, non tantum suis manibus, sed etiã (ne Romanos Episcopos obliuiscamur) pedibus subiecerunt. Sit igitur hic prior error Sorbonicæ cõclusionis. Alter est, quod etiã si daremus, Timotheum inter Ephesios solùm manus imposuisse, quãdiu quidẽ apud illos cõmoratus est, nõ tamẽ propterea sequeretur factum id esse eò quòd Episcopus, sed potius quòd Euangelistã fuerit, & absentẽ Apostolũ quodãmodo repræsentarit. Verum si absque contentionis studio rẽ ipsam intueamur, facilẽ videbimus, in vni^o Timothei persona, omnes Ecclesiæ præfectos sui officij admoneri, vt antè diximus.

Obiect. 4. Atenim, inquit, Sorbonicus, iste ita veteres de Timotheo, atq; etiã de summo illo Episcoporum gradu censuerunt damnatis Arianis, qui Episcopos cũ Presbyteris exæquabãt. Primum *Respons.* nolo excipere quod ait Ambrosius *Timotheũ idcirco Episcopum fuisse, quia inter Presbyteros primus erat.* Hoc tantum dico, frustra nos humanæ traditionis puteos fodere, cum aperti sint Scripturæ fontes, ex quibus tota hæc quæstio facilẽ definitur, vt antea dictum est: sed qui veteres citant in hac causa, audiant vicissim quid olim hac de re aliqui ex veteribus tradiderint.

IRENAEVS agens de veris ac legitimis Presbyteris: *Qui cum Episcopatus successione, inquit, charisma veritatis certum secundum placitum Patris acceperunt. Et paulò post: Tales Presbyteros nutrit Ecclesia de quibus & Propheta ait, Dabo principes tuos in pace, & Episcopos tuos in iustitia: Ecce, eosdem vocat Episcopos quos antea Presbyteros appellavit, & Presbyteris tribuit Episcopatum.* Lib. cap. 43.
Lib. 4. cap. 44.

AMBROSIVS, *Primum Presbyteri Episcopi appellabantur, ut recedente uno, sequens ei succederet. Denique apud Aegyptum Presbyteri consignant, si praesens non sit Episcopus. Sed quia ceperunt sequentes Presbyteri indigni inueniri ad primatus tenendos, immutata est ratio prospiciente Consilio, ut non ordo sed meritum crearet. Idem: Episcopus est primus Presbyter, &c.* In 4. ad Ephe:

HIERONYMVS: *Apud veteres, iidem Episcopi & Presbyteri fuerunt, quia illud nomen dignitatis est, hoc aetatis. Idem: Apostolus perspicue docet eosdem esse Presbyteros, quos Episcopos, &c.* In 1. Timot. 3.
Ad Oced num.
Ad Euan- grum.

Quod autem postea vnus electus est, qui ceteris proponeretur in schismatis remedium factum est, ne vnusquisque ad se trahens Christi Ecclesiam rumperet, &c. Idem, Presbyter idem est qui Episcopus. Et antequam Diaboli instinctu studia in Religione fierent, & diceretur in populis: Ego sum Pauli, ego Apollo, ego autem Cepha, comuni Presbyterorù consilio Ecclesia gubernabuntur, postea in toto orbe decretum est, ut vnus de Presbyteris electus superponeretur ceteris, ad quẽ omnis Ecclesia cura In 1. cap. ad Tit.

pertineret, & schismatum semina tollerentur &c.
 Sicut ergo Presbyteri sciunt se ex Ecclesia consue-
 tudine ei, qui sibi prepositus fuerit, esse subiectos: ita
 Episcopi nouerint se magis consuetudine, quàm di-
 spositionis Dominicæ veritate Presbyteris esse ma-
 iores, &c.

Epist. 19.

AUGUSTINVS: *Quaquam secundum honorum
 vocabula, quæ iam Ecclesiæ usus obtinuit, Episco-
 patus Presbyterio maior sit, tamen multis in rebus
 Augustinus Hieronymo minor est, &c. Idem: In Ale-
 xandria, & per totam Aegyptum, si desit Episcopus,
 consecrat Presbyter. Verbum autem consecrandi u-
 surpatum fuisse ad ordinationem significandam
 manifestum est ex ipsis veteribus.*

Hæc & pleræque similia veterum testimonia
 apud se meditentur & expendant Aduersarij,
 quandoquidem pluris faciunt authoritatem ve-
 terum, quàm ipsos planos Scripturæ locos. Sed
 cur tandiu de hac re disputamus, ac non potius
 ipsam rerum naturam audimus, ut ea nobis
 vno verbo totam hanc questionem explicet? Si
 enim Presbyteris sacrosancta Evangelij præ-
 dicatio commissa, si Baptismi administrandi, ac
 Cœnæ Dominicæ celebrandæ munus creditum
 est, si Electiones Ecclesiasticæ Presbyterorum
 iudicio faciendæ sunt, Ecquid erit causæ, quam-
 obrem non possint Electum sanctis preci-
 bus, & manuum impositione Deo consecra-
 re? Quid enim aliud est eiusmodi consecratio,
 quam totius Electionis perfectio? Si ergo
 Pres-

Presbyterorum opera in cæteris Electionis Ecclesiasticæ partibus, iisque longè difficilioribus, requiritur, cur, cum ad ordinationem, tanquam ad fastigium, ventum est, tum illi quasi indigni ac prorsus inutiles, manum operi admouere prohibeantur? Paulum sæpe audimus Euangelicam prædicationē, quæ ad Presbyterorum munus pertinet, verbis magnificis extollentem, sæpe sibi ius prædicandi vendicantem, cur non ille potiùs summum hoc ius ordinationis in mediũ proponit? Mirum autem quĩ fiat, vt quoties agitur de Presbyterorum auctoritate afferenda, hæc Hieronymi verba identidem inculcent Pontificij (quæ vtinam rectè intelligant) *Ad quorum preces, inquit, corpus & sanguis Christi conficitur, atque interim ordinandi ipsis Presbyteris denegent.* Obsecro, vtrum maius est manus imponere, an Christi corpus & sanguinem precibus conficere? Itaque qui Presbyteros à *κρησθησολα* excludunt, illi profectò vim ac naturam ipsius *κρησθησολα*, & quid sit ipsum Presbyteri munus penitus ignorant.

Quare, vt aliquando à Doctore Sorbonico discedamus, ex iis, quæ à nobis disputata sunt, manifestum esse cõfidimus, rectè olim D. Bucero dixisse, Si quid boni fuerit in vocatione & successione Ecclesiæ, tum, cum primi nostri Doctores in medium prodierunt, id totum apud illos extitisse: neque mirandum si Doctore Sorbonici cum D. Bucero disputatis diluta

infirmâque argumenta, non potuerint tantum virum à sententia dimouere.

Nunc autem amplius etiam à nobis hoc dicendum est, Siqua sit Pastorum Successio adeò necessaria vt illi volunt, eam potiùs apud Pastores nostros, quàm apud Pontificios posse reperiri. Quamobrem, inquis? quia siqua Successio esset necessaria, eam proculdubio veram & legitimam esse: non autem fictam, adumbratam & solo nomine ac titulo constantem dicendum est. At in hac re de qua agimus, non erit vera successio, si tantum nomini, titulo, ac personis, sed si muneri succedatur. Nec enim hic agitur de patrimonio, ac fundo qui iure hæreditario cuiuspiam obueniatur: sed de munere, eoque longè præstantissimo ac difficillimo, & cuius functio expresso Dei verbo fundata est. Ex quibus intelligitur, neminem iure posse di ei Episcopo succedere, qui non sit Episcopus, alioqui non esset officij, sed tantum nominis, atque ita falsa & adumbrata Successio: nos autem de vera ac legitima disputamus. Iam vt aliquis sit Episcopus, non satis est si appelletur Episcopus, nisi etiam simul id habeat quod illo nomine significatur, aut certè nobis personam & larua loco veri vultus exhibebitur: & nominatim Paulus vocat Episcopatum, opus: vt intelligamus, vbi non fuerit opus, ibi Episcopatum non esse. *Videte* (inquit Hieronymus) *quid dixerit: bonum opus desiderat: non digni-*

In Sopho.
c. 3.

gni-

gnitatem : Si autem despecto opere solam asse-
xerit dignitatem , citò corrui turris in Siloa,
& excelsa cedri fulmine feriuntur , & erecta
cernix frangitur , & cygnus extento collo , &
in sublime tendens inter immundas volucres
computatur. Hæc ille. Concludimus igitur eos
 nec Episcopos, nec Episcoporum successores
 esse posse, apud quos non reperitur opus &
 functio Episcopatus. Siquis autē roget, quid-
 nam requiratur ab Episcopo: Respondemus
 ex Paulo, primū vt legitimè vocetur, deinde
 vt ritè officio fungatur. Iam ergo pastores
 Pontificios cum nostris Pastoribus confera-
 mus, vt ex ista collatione manifestum fiat, qui-
 nam veriùs dici possint habere hæc duo,
 quæ Episcopo necessaria sunt, nempe legiti-
 mam vocationem, & fidelem muneris functio-
 nem.

Quantū ad vocationem attinet, cum or-
 dinariam ac perpetuam successionem tanto-
 pere iactent Pontificij (vt antè vidimus) eo-
 rum igitur vocatio exigenda est, & dirigen-
 da ad regulas generales & ordinarias, quæ ver-
 bo Dei præscriptæ sunt: videlicet vt ante-
 quam Episcopi esse possint, seriò probe-
 tur eorum doctrina, probentur mores: vt si
 constiterit eos esse pura doctrina, sanctis
 moribus, & aptos ad docendum, tum eligantur,
 admittantur, & approbentur communi Eccle-
 siarum consensu, quibus illi præficiendi sunt.
 Hæc de vocatione. Quantū verò spectat

Collatio

*Episcopo-
rum Pon-
tificiorum
& Pasto-
rum Eccle-
siae Refor-
matae.*

*De Epif-
copis Pon-
tificiis.*

ad functionē muneris, necesse est vt pura verbi Dei prædicatione suum gregem instituant in pietatis doctrina, sacramenta administrent ex Christi instituto, moneant, arguant, conso- lentur, & vitiorum ac scandalorum sordes ab- stergant spirituali Ecclesiæ disciplina.

*Pontificio
vñ Episco-
porum a-
busus &
corrupte-
la, ex qui-
bus qui-
nis indi-
cet eos ne
que legi-
timè, vo-
cari, ne-
que legiti-
mè offi-
cio fungi.*

Hic testes citamus oculos omnium, ad eoque eorum qui religionem Romanam profitentur, qui vident Sacerdotiorum, atque, vt illi vocat. Beneficiorū permutationes, & nūdas quoti- dianas, vidēt quibus gradibus ad Sacerdotiorū thronos ascēdatur, vidēt numeratis & expēsis, non suffragiis, sed pecuniis constare Pontifi- cias electiones. Denique vident quanta scilicet cura & diligentia fungantur Episcoporum & Pastorum munere, qui magnificis eiusmodi ti- tulus gloriantur, & quantopere, vel de sua, vel de gregis salute sint solliciti: dicant igitur illi; num Pontificij Episcopi, & suo nomini, & ver- bi Dei præscriptis respondeant, an verò in eo- rum numero censendi sint, quos Gregorius di- cebat habere potius nomen honoris, quàm ef- fectum virtutis: & quos aliquando Bernardus conquerebatur temerè ad dignitates Ecclesia- sticas currere, quasi tunc quisque sine curis vi- cturus sit, vbi ad Curas peruenerit. Ergo Pōti- ficiorum vocatio hac breui conclusione facile concidet. Nulla enim vnquam ordinaria voca- tio, vel fuit, vel erit sine electione, nisi vnâ liti- ra, & Scripturam ipsam, & veteres omnes histo- rias deleueris. At nulla est electio apud Ponti- ficos,

Hom. 17.

Epist. 42.

ficios, sed se potius intrudunt ad Ecclesiasticas dignitates, (hoc enim, quanquam inuitum, ipsa rei veritas cogit dicere) & admissis equis properant, currunt, aduolant, vt ad prædam, sic ad sacerdotia rapienda, & in hoc vno elucet summa ipsorum diligentia: Inde consequitur, nec sine electione vocationem, nec sine vocatione Successionem Ministerij vllam esse posse.

*Quandã sit
Episcoporum Pon-
tif. dili-
gentia.
Neque si-
ne electio-
ne voca-
tio: neque
sine voca-
tione, suc-
cessio Mi-
nisterij es-
se potest.
De Refor-
mata Ec-
clesiæ Pa-
storibus.*

Ex altera parte sedulo ac seuerè inquiratur in nostrarum Ecclesiarum Pastores, discutiatur eorum electio, & ipsius muneris functio vestigiis omnibus indagetur, non dubitamus, quin facile cõstet, illos apud nos eligi ex legibus Apostolicis (qui locus postea in quarto Tractatu fusius à nobis erit explicandus) &, quantum Dominus concedit, animo conniti & summo labore contendere, vt omnes sui muneris partes diligenter expleant, cum Euangelij prædicatione, & administratione Sacramentorum, tum etiam admonitionibus & publicis, & priuaris, & ipsa Ecclesiæ Disciplinæ obseruatione. Quod tamen sine inuidia dictum velim: atque vtinam in dies magis ac magis proficiant in iis exequendis quæ ad tantum munus pertinent.

Quid tandem igitur in Episcopis Pontificiis reperias, ex quo iudices veram Ministerij Ecclesiastici successionem apud illos potius, quam apud nostros Pastores residere? Illi sese intrudunt, hi legitimè vocantur: Illi titulo, hi muneris successerunt: Illi honores ambiunt, hi onera suscipiunt: Illi Episcopatus inanem tantum

*Ecclesiæ
Reforma-
te Pasto-
res in cau-
sa Succes-
sionis sunt
preferendi
Episcopis
Pontificiis,*

bram sectantur, hi veram Episcopatus administrationem, & quasi solidum eius corpus retinent: Illi nominis vsurpatores, hi rei ipsius veri possessores: Illi in alienū irruerunt, hi in suum locū immigrarunt: Illi dicuntur, hi sunt Pastores, & ea quæ Pastorum sunt fideliter exequentur: Illi, ordine præpostero, volunt esse Pastores vt pascātur, hi verò sepissimè extrema quæquæ patiuntur, vt pascant gregem Domini puris concionibus, vt errantes reducant ad ouile Christi, vt languentes confirment, consolentur & reficiant. Itaque si illi demum veri Episcoporum Successores censendi sunt, qui succedunt non vano nomini, sed muneri (vt iam antè diximus) consequitur nostros potius Pastores, quam Pontificios Episcopos habendos esse pro veris Episcoporum successoribus.

Comparatio Pontificiorum cum veteribus Episcopis.

Hic autem lectores rogamus, vt non tantum Apostolos & Euangelistas, verumetiam pios illos veterum Ecclesiarum Episcopos sibi ante oculos ponāt, quorum officia & studia eluxerunt in ædificanda Christi Ecclesia. Reuocent in memoriā primos illos Romanos Episcopos, qui puram Euāgelij doctrinam, & sanctis concionibus promulgarunt, & ipso tandem sanguine obsignarunt. Intueantur animo Cypriani summam in exequendo suo munere diligentiam, sanctissimam in omnibus vitæ partibus integritatem, fortissimam in ob-

beun-

beunda morte pro Christi confessione, constantiam. Contemplentur Alexandrum, Athanasium, & plerósq; alios strenuos ac fortes Ecclesiæ duces, qui Arianam hæresim ac innumerabiles alios errores, & scriptis & voce profligarūt. Postremò infinitam hominum multitudinem ad Gregorij, Chrysostomi, Augustini cathedram accurrentem, & vndique circumfusam, atque ab ipsorum ore pendētem sibi adhuc videre videantur. Contrà verò considerent quid iam inde à multis seculis fecerint Episcopi Pontificij, qui se illorum successores appellitant, quid adhuc factitēt, vel potius, quid non faciant, cum vix vnus ex millibus, viderit eum gregem, cui se præfectum esse dicit, nedū apud illū resideat, muneris obeūdi gratiā, tum diudicent quantum illi de spatio curriculum veterum Episcoporum deflexerint, & ab eorum sanctissimis laboribus delapsi ad otium (plura dicere reformidat oratio) non omnem modo succum ac sanguinem, sed etiam colorem & speciem veteris Ecclesiæ penitus amiserint. Quousque igitur audebunt Aduersarij: rerum sacrarum corruptionem coniungere cum veterum Episcoporum integritate, tanquam meretricem in matronarum cœtum adducere.

Quamuis autē nostra sententia non tot, tantisque rationibus niteretur, hoc vnum satis superque esset argumentum, quòd omnes quot-

*Hec una
ratione
conuelli-
tur Pon-*

*tificiorum
Episcop.
vocatō,
quia de-
pendet ab
Romano
Pontifice,
qui tamē
ipse nul-
lan voca-
tionē ha-
bet, tātum
abest ut
eam aliis
impertiat.*

quot sunt Ecclesiæ Romanæ Episcopi, à Ro-
mani Pontificis fontibus deriuantur, & ex eo
totū ius suæ vocationis & electionis hauriunt.
At iste Pontificius Primatus, & verbo Dei cō-
trarius est, & ipsis veterib⁹ Episcopis incogni-
tus, nec vniquam locum in Ecclesia habuit: vel
potius Ecclesiam ipsam occupauit, quādiu ve-
ri Ecclesiæ Episcopi superfuerunt. Et certè qui
nuper à nobis miracula postulabant, nunc no-
bis aliquid mōstri & prodigij simile obtrudūt,
dum volunt Episcoporum vocationem ratam
& legitimam esse debere, quoniam tota depē-
det à Romani Pontificis authoritate, qui tamē
ipse omni prorsus vocatione destitutus est,
vt fusi⁹ in nostrorum Doctorum libris expo-
situm est, vbi ex professo hæc quæstio tractatur.

*Pontificio-
rum voca-
tionem e-
tiam ipsa
Pontificia
decreta
dānant.
Colloquiū
Poisia-
cense.
Pontificio-
rū succes-
sio & vo-
catō cor-
ruit, à le-
gibus Di-
uinis, &
humanis
labefacta
e. a.*

Quinetiam si ad veteres canones, quibus to-
tæ Pontificiorum scholæ personant, quibus to-
tæ Pontificia-
omnium vocatione exigatur, vix vnus erit, ac ne
vix quidem, qui possit suam vocationem asse-
rere, tantum abest vt iure sibi vendicent con-
tinuam successionem. Et hoc ipsis præsentibus
Episcopis, à nostris Pastoribus, firmas huiusce
rei probationes vtrò adducere paratis, aliquā-
do fuit obiectum.

Iā rgo peruenimus ad huius Tractatus cō-
clusionem, quam ego priusquam penitus ab-
soluam, hæc & Diuinas & humanas leges con-
uocabo, vt concurrant, & coniunctis viribus in
Pontificiam Successionem impetum facientes
eam nobis funditus euertant. Nam si ille Pa-
stor

stor non est qui aliunde quàm per ostium, id est, per Christum ingreditur in caulam ouium, vt ipse Christus docuit: si, vt quis sit Episcopus, cum necesse est legitimè probari, eligi & ab Ecclesia recipi, vt verbo Dei præscriptum est: si Episcopatus est opus, quemadmodum Paulus definiuit: si qui pastores sunt, debent pascere gregem, non turpiter affectantes lucrum, sed prompto animo, nec vt dominantes cleris, sed vt exemplaria gregis, vt Petrus admonuit: si in Ecclesia loquitur, debet ipsa Dei eloquia proferre; vt idem Apostolus præcepit: si Presbyteros & legitima Ecclesiæ electione instituendos esse Paulus & Barnabas exemplo suo docuerunt: ecquid, cedo, loci supererit Episcoporum Pontificiorum vocationi & Successioni? Rursus, si, qui alienis cultibus polleuntur, non possunt esse Episcopi; vt sanctè tradidit Cyprianus: si Episcopus non est, qui præesse cupit, non prodesse, vt censuit Augustinus: si Episcopus mortuus est, è cuius ore nullus sonus exit, id est, qui non prædicat verbum Dei, vt aliquando dixit Gregorius (libenter enim prætereo Sacerdotes Pontificios qui non tam aliis quam sibi canunt:) si, qui pecunia aut fauore Principum ad Episcopatum perueniunt, Episcopi non sunt, nec habent ius instituendi alios Episcopos, vt veteres Canones statuerunt: si tandem huc res rediit, vt Episcopatus & sacerdotia iam non sint Ecclesiæ munera, id est, officia: sed Principum munera, id est,

*Ioh. 10.
1. Tim. 3.
Tit. 1.
1. Tim. 3.
1. Pet. 5.

1. Pet. 4.

Act. 14.

Lib. 2.
Ep. 4.
Quest. 65.
quest. ult.
Ep. 24.
Can. Ap.
29. 30.
Conc.
Chalced.
c. 2.
Conc. Antioch. c. 23.
& 19.
Quæ ratione sacerdotia Pontif. pos. sint dici munerâ.*

*E. Quæstionum
que. 1.
Quæst. 1.*

*C. didici-
mus. 24.
Quæst. 1.
Concil.
Basil.*

dona: si Episcopus eligi non potest absque Synodo, & ubi secus factum fuerit, talis institutio nullius sit momenti; si qui sacros (vt vocant) ordines vel vendunt, vel emunt, Sacerdotes non sunt, vt veteribus Canonibus sancitum est: si, vt iidem Canones definiunt, schismatici nihil prorsus habent iuris in Ecclesia: si Papa Eugenius schismatis damnatus, nihilominus permansit in Papatu, & ab eo ceteri postea Pontifices, Episcopi & Sacerdotes profluxerunt: si, inquam, hæc omnia agnoscunt, tradunt, probant, vel certe improbare non audent ipsi Romanæ Ecclesiæ propugnatores, ecquis vnquam suscipiat causam Pontificiæ successionis, quæ ipsis Pontificiorum legibus ac decretis damnata est? aut quis eos alieno tegat clypeo, qui suo se gladio ipsi iugulant?

*Conclusio
patius
Tractat.*

Audiamus igitur ipsam veritatem, quæ sua quodammodo voce nostrum hunc Tractatum concludit, & totam quæstionem definiens, pronuntiat, Cùm in Episcopis Pontificiis nihil sit eorum quæ ad veram Episcoporum vocationem & munus pertinent, sed in ipsis omnia illi vocationi & muneri contraria reperiantur, eos à nobis non esse pro veris ac legitimis Episcoporum Successoribus agnoscendos: id autem potius nostrarum Ecclesiarum Pastoribus esse tribuendum, in quorum vocatione ac munere obseruatur ea quæ ipsi vocationi conueniunt, & reuertuntur aliena atque contraria: Cumque visibilis Successio in Ecclesia fuerit per multos annos

nos interrupta, vt antè dictum est, ad eos qui
Doctrinæ ac Disciplinæ puritatem, hac nostra
ætate, in Ecclesia primi restituerunt, & quibus
deinceps nostri Pastores successerunt, Titulum
legitimæ Successionis multò potius pertinere,
quàm ad eos qui Successionis ipsius verum & à
Deo institutum ordinem interruperunt atque
adeò quotidie interrumpunt.

Hæc habuimus, quæ, ad obiectiones Aduer-
sarium, in hac de Pastorum vocatione & Suc-
cessionem, responderemus.

A 2307759

ERRATA HVIVS TRACTATVS
sic corrigito.

Pag. 2. line II. lege Apologi dictum 3. 9. ouibus, quum
3. 13. Ecclesias esse veras Dei Ecclesias (quod etiam, & c. 5.
17. lucere. 15. 26. septuaginta. 17. 28. fuisset profecto obtu-
sius. 23. 2. de vite. ibi. 19. commendent. 25. 13. recescat. 26. 28.
charisma 27. 9. conuersationem. ibi. præstant ad. 28. 20. af-
sentientibus. 32. 2. fruticantes. ibi. 22. *ἡ ἀληθινὴ ἐκκλησία*. 43. 12.
est (quis enim, & c. dixerit?) & si qui, & c. 47. lin. vlt. Ezechiel
60. 1. sint. 63. 23. nostros 64. 18. Ex. 69. 5. animaduertimus.